MASSACHUSETTS HORTICULTURAL SOCIETY
COMMUNE BONUM
INC. JUNE 12 1829

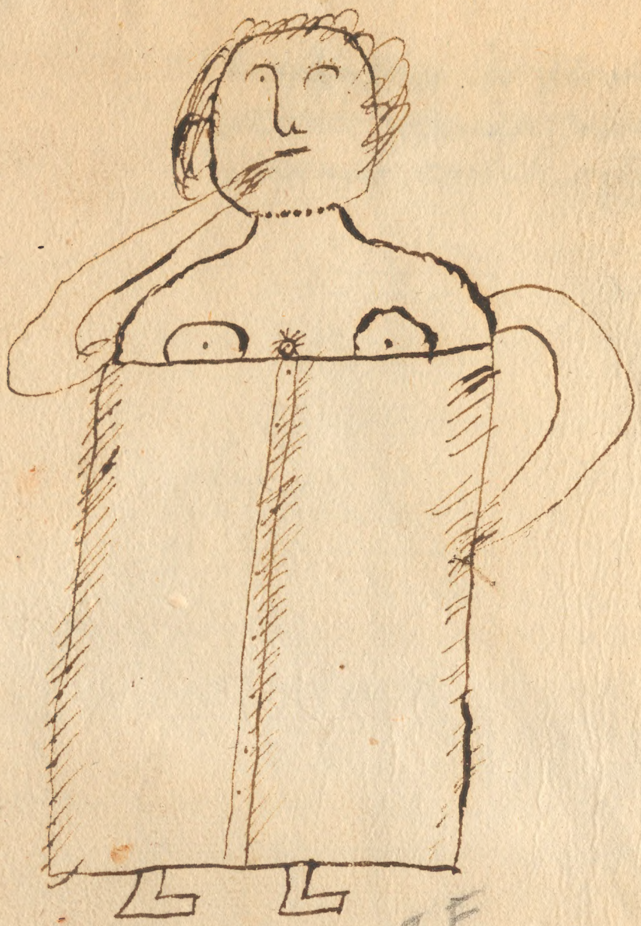
Library
of the
Massachusetts
Horticultural Society
Boston
Gift of
Albert Cameron Burrage
1859-1931
June 28, 1931

Theophrastus: de historia et causis plantarum.
Treviso. Barthol. Confalonerius de Salodio, 1483.
H.-C. 15491. Proctor 6489. Pri3el 9184.
Editio princeps
Copy without the index (6 leaves) text quite complete. R.R.

B 14.
XVI

600 fl.

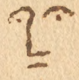
Coll. [illegible]
[illegible] Coar 150 [illegible]

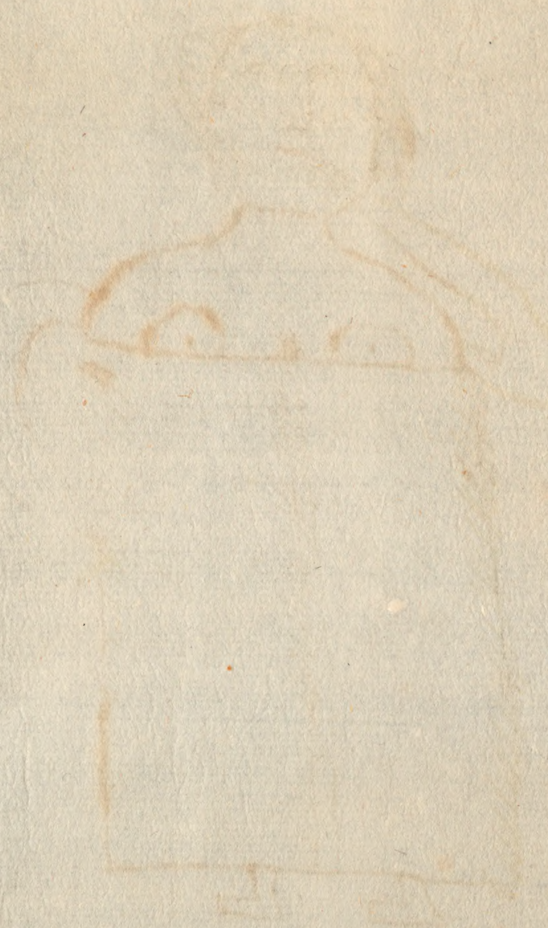
I F

fol. 22 4922.
2 ß. 84 198.

Theophrastus
Hain. 15491.

Teofrastus de plantis

Theophrastus de plantis.
Bernardi Justiniani veneti historia de urbe veneta
Leonardi Aretini epistole familiares.

*N821
T384dh
1483
Chicago Botanic Garden
2002
a14087
Burrage Estate
aug. 1941
04-0363

Largitate Rev.mi et Excellentiss.i D. D.o Francisci de Sua[illegible] Ciuis [illegible] 1664

THEODORI GRAECI THESSALONICENSIS AD NICOLAVM QVINTVM. PONT. MAX.

q Vam magna exultare leticia poſſint hoĩes noſtræ ætatis pater ſanctiſſime non abſcens nũc: ut tpe elapſo: relatũ accipio: ſed iam ãnum apud te manens: rerum ipſaꝝ experimento: plene intelligo. Quod. n. ſoluꝫ uetus illa & laudata platonis ſententia remedio urbibus futuꝝ permultis ac uariis detrimentis laborantibus aſſerit noſtris his tẽpibus certe uideo contigiſſe. Quod. n. tu: qui ſummis phyloſophus ſemꝑ fuiſti: ſũmus princeps creatus es: præclare actum iam ẽ: quod uir doctiſſimus ille futuꝝ affirmat cuꝫ aut phyloſophus regnare: aut rex phyloſophari incepit. Quippe nũc arma: quæ per italiã europamꝗ totã ſeuiebant: penitus cõquieſcunt: & mars furens ille uinculis tuæ cohercetur prudentiæ. Omnisꝗ interſe gentes reconciliatæ: pace tranquilliſſima: ex tua opera: tuiſꝗ conſiliis: perfruunť: & clariſſima quietis munera: ideſt ſtudia litteraꝝ: quæ diuturna bella eripuerunt: tuo põtificatu refloreſcere pulcherrime ĩcepere. Pacẽ nãꝗ ipſã abs te fundatã ueluti quãdã plantã flores eiuſmõi: atꝗ fructus abunde ſequunť: & urbes italiæ oẽs nunc litteraꝝ ornamẽtis exhilaranť: quæ prius orbatæ: : deformes: & ueluti lugubri quadã ueſte indutæ: modo uiduaꝝ degebant: cõſiſtũt: nunc: augẽturꝗ maiorẽ ĩ moꝫ cetus phyloſophorum: oratoꝝ: poetaꝝ: deniꝗ proffeſſoꝝ omnium liberalium artium: & excitantur: miꝝ in modũ ingenia hominũ te auctore diue nicolaæ: qui non ſolũ tua tempora pacata ſic reddidiſti. Veꝝ etiam cuiꝗ ſuæ uirtutis laboriſꝗ magnifice proponis. Nõ. n. tu pecunias conſeruandas inutiles cenſes: ſed aſſidue queꝗ large diſtribuis: & diuitẽ ſic te opinaris: ſi tibi pecuniæ uſui ſiť: ſi ſumma liberalitate laudẽ tibi cõparas immortalẽ. Nec tu auꝝ ad cõdẽdos exercitus ſumptitas: ut non niſi ſanguinolenta manu calicem diuini ſanguinis labiis admoueas tuis. Sed feſſa oppida reficis: templa condis: omne litterarum genus: ut pulchre uigeat: facis: quæ pauperibus inopiam reddant leuiorem animo largiris. Omnia denique laudabiliter ſtatuis: quibus felicitas publica: cunctis mortalibus contingere poſſit. Sed nihil clarius: nihil ſanctius: nihil denique humanæ uitæ commodius: quam ea tua cura: & diligentia: qua litteræ florent: & homines plurimi docti eruditique euadunt. Quaꝗ doctis nihil omnino deeſt: quod uel honoris: uel pecuniæ conſequi debeant. Qua in re peculiarem profecto laudem illam queꝗ tibi reddere licet: quod non ſolum uolumina omnia: quæ lingua latina præbere poſſit: ſumma cum diligentia collegenda: & uſꝗ a barbaris ultra aquilonem degentibus: conquirenda magno cum ſumptu: curas. Sed etiã græcorum numeroſa opera cõuertenda in latinum ſermonem percenſes. Idꝗ tanto cum deſiderio agis: ut breui pauci uix libri inſignes reſtent linguæ

illius qui latine legi non poſſint. O rem perutile; & ſūmo pontifice dignā.
Hæc enim: ut homines eruditos: omniq; barbarie perpurgatos reddere pōt
ita etiam humaniores: iuſtioreſq; reddat neceſſe eſt. Hæc tuas bibliothecas
ſumme princeps: non paucis quibuſdam iudeoꝝ libellis: ut de pthoæmeo
philadelpho ſcribitur: ſe plurimis ampliſſimiſq; græcoꝝ codicibus gentis
nobiliſſime omniq; litterarum genere præſtantiſſime facit pleniores. Quo
circa ratione optima bibliothecas iſtas: quæ tantum luminis afferant: lin-
guæ latinæ: tantumq; utilitatis præſtent hōinibus: theſauros longe melio-
res illis exiſtimari oportet. quos pōtifices quoſdam ſemper cuſtodiſſe: mo
doq; colchidici illius draconis: abſq; ulla utilitate ſuper eis aſſidue inuigilaſ-
ſe accepimus. Quæ cū ita ſint: te iure optimo fundatorē quietis auctorēq;
aurei cuiuſdam ſeculi non ſolum quirites uerum etiam omnes europæ in-
colæ appellāt & ſummis laudibus extollunt: & honoribus perinde ac deū
in terris alterū proſequuntur. Sed hæc quanq̄ plenius explicare magnopere
cupio clementiſſime princeps tamen. Theophraſti opus: quod mihi inter-
prætandum decreueras: me iam ad ſe trahit: ut inſpici a te celerius poſſit.
Quapropter de his alias latius uti debeo referre pro uirili mea conabor. Nu
nc theophraſti libros de plantis. fronte hilari: ꝓ tua ſolita humanitate: acci
pies quos credo traduci a me iuſſeras. Non quod me ſatis id facere poſſe pu
taueris. Parum enim ea in re me ualere tu minime ignoras: ſed ut homine;
græcum latine dicentem aliquando audires. Nouitas enim rei non nihil de
lectationis afferre quoque in genere poteſt. Mihi tamen res adeo meas uires
excedere uiſa eſt: ut niſi ꝓ lege tua; uoluntatē firmiſſime mihi ſtatuerē faci
le hercle recuſaſſē: quæ bene expedire non poſſe;. Cæteꝝ tua iuſſa tm̄ apud
me ualēt: ut quantulū ego ſūmo cū labore alieno ī cælo ſerere poſſi; cogitarī
non uelī;: dū mō tuæ uoluntati morē geſſiſſe uidear: inſpice igit̄ & lege quo
ad tuæ occpatiōes pmittant: libros quos iuſſu tuo ī latinā conuertius linguā
atq; in tuo nomine edidimus: & ſi qd recte dixiſſe uideāur: id diuino tuo au
xilio tribue. Te enim non ſecus ac deū piiſſime inuocantes opus incepimus.

THEODORI GRAECI THESSALONICENSIS PRAEFATIO IN LIBROS THEOPHRASTI DE PLANTIS QuOS EX GRAECA LINGVA LATINOS FECIT.

Refandum illud Heracliti dictū arbitror, q̊ abiectæ cuiuſdā
domūculæ aditū breuiter ſ l' & pulchre mīus aſpnādu; aſſer
uit: is. n. caſa; aliqn̄ ingreſſus furnariā ſediſſe ignis hiberni
forſitā cauſa diutius dicitur. Quod cū a qbuſdā interī; que-
reretur: quos cum uiliſſimū locum introire puderet: ſubri-
dens ille introite inquit: ſunt. n. hic etiā dii. Nam & ſi nobile atq; graue ſtu
dium illud putari debeat: quo te non uoluminis alieni interprætem: ſed tui

auctorem exgibeas: tamen non adeo cõtemnenduȝ æquideȝ interprætandi ſtudium dixerim ut nunq̃ ad hoc digneris accedere. Eſt eiȝ uel in eo ipſo utilitas quædam: quã negligi minime ab homine philoſopho decet: Proderit namq; hominibus non minus cũ ſententiam alicuius utilẽ aperuerit: q̃ cuȝ ſuã ipſe docuerit. Nec illa dicẽdi rõ deeſt: q̃ depromẽda ſane ſit: ex philoſophiæ magiſtræ oĩuȝ reꝝ: ut ita dixerim: officina ſermonis cum de aliena lingua in tuaȝ traducto. Exigit quidem ut idem aperias: ſed non idem quod uulgus ſeruare in tranſferendo conſueuit: ſed quod ꝓportione linguæ utriq; philoſophus ſuo iudicio aptiſſime daret. Itẽ exprimi quidẽ ornate ſingula pſtantius eſt: ſed non adeo uerboꝝ ornatui indulgendum: ut ſi quid nõ niſi mutata ſententia tranſferre ornate ualeas tueri elegantiã malis: q̃ ſententiam: quæ forma quodãmodo eſt: orationis. Vocabulorum &.n. modum ut pote materiam quandam pro formæ iſtiuſmodi ratione non formã iſtã pro uocabulis capiendã philoſophus nouit. Addo etiam imponendoꝝ nominum aptam inuentionem: q̃ cuȝ in ĩterprætando per ſæpe neceſſaria ſit: philoſophia profecto opus eſt: quæ natura perſpecta: nomina: noua qdẽ: ſed quod ad recte rationis iudicium pertinet: nullo minus reddat antiqua. Sunt.n. nomina rebus impoſita quenadmodum placuit: & poni quottidie pariter licet. Nec tempus nullũ excogitare futurum ualeas: quo: aut reꝝ inuentio: aut nominum impoſitio ceſſet. Non tamen id officium uulgo: cui temere oĩa placent: ſed philoſopho certe homini rationũ indagatiori tribui debet: ut neq; ratio deſit nominum: & poſita ſint quenadmodum placuit: quãq̃ hac ratione potius q̃ illa placuerit. Quã obrẽ interprætãdi ſtudiuȝ q̃uis ampla quadã careat grauitate: ſpernendum tñ non ducimus. Sed heracliti dictũ illud deos immortales hic ẽt eſſe præfamur: atq; ex cæteris philoſophiæ ſtudiis: qbus nos dediti ſumus: ad hoc nõnunq̃ uenimus: Sed intereſt: q; partiȝ libenter: ptiȝ non libẽter id facimus. Cũ.n. ex latinis litteris in græcã linguã uertẽdũ aliqd ẽ: libẽter id uertimus: minore.n. cũ labore plura linguæ uſu paternæ cõficere poſſumus: an ẽt nõ ĩepte ſit hoc alioꝝ iudiciuȝ. At cũ latinis hoĩbus: qbꝰ cũ nunc uiuimus: aliqd nr̃æ linguæ interp̃tari neceſſe ẽ: hoc ꝑfecto libenter haud quaq̃ ſuſcipimus. Sumus.n. inter latinos: ñ minus lĩgua: q̃ patria peregrini: q̃pp ñ ſolũ amplũ ac difficile q̃dam opus uertendũ ĩ linguã latinã nũq̃ meo arbitrio mihi ſumerẽ: ſȝ ẽt nec paꝝ qddã aggredi auderẽ. Veꝝ mihi q̃ȝ idẽ euenire planiſſime uideo: qđ actum ſponte: ſȝ aĩo inuito: refert. Homerus. Quod.n. alias nollẽ: facit ut uellẽ diuus nicolaus: quẽ noſtra ætas ſũmũ hẽre pontificẽ merito gloriatur. Hic .n. ut libros theophraſti de ſtirpibus latino aperirẽ ſermone iuſſit. Rẽ uehemẽter arduã nõ tantũ homini græco: ueꝝ etiã latino. Naȝ & genus iſtud ſcribẽdi lõge copioſius: ut oĩa græca lingua obtinet: q̃ latina: & latinis auctoribus cura defuit: qua ſuis hõinibus plẽius hæc: q̃ ad romana poſſet oratio ſincerius: explicarẽt. Licet inuidere: cũ in aliis ſingulis: tum in his quæ

Plinius ſecundus expoſuit. Nam ut cætera omittam: uix enim pauca inter
tam numeroſa eiuſ capitule menda mihi carere uidentur: quod de arborib;
glandiferis inquit mõſtraſſe ſatis hoc loco futuꝝ reor. Has. n. arbores ge-
neris unius uocabulo amplecti latinũ ſermonẽ poſſe oio negat. Et credo de
cauſa: qđ nulluȝ inuenerit: quod illi græcoꝝ generi reſpõderet: quod dryis
dicitur. Itaq; quattuor quædã genera reddit. Quercum. Robur. Eſculum:
cerruȝ & græca illa adiũgit. Hemerida. Aegylopeu. Haliphoeum: ſiatyphi
lum quaſi quattor hæc latinis q̃ttuor illis reſpõdere nõ poſſent. Nec robur
pro cõmuni oĩum genere capi ſatis apte liceret. Sic per incuriã auctor ille cũ
minus dilucide docet: tum inopem plus quã ſit: latinam linguã oſtẽdit. Ma
gna etiam in reliquis auctoribus percipi poteſt negligentia. Quæ tamen ſin
guli ignorarunt uel neglexerunt: colligi magna parte in omnium ſimul ope
ribus poſſunt. Sed quam laborioſuȝ id ſit: uel interprætibus: tum antiquis
tum hiſcæ noſtræ ætatis argumentum deduci facile poteſt. Priſci enim illi ſi
quid traduxere forenſis id certe generis oratio eſt: aut reruȝ geſtarũ narratio
aut de uita hominuȝ diſputatio. Quæ quidem dicendi genera: ſi non æque
plene atque lingua græca ſermo latinus conficere poſſit: paulo tamen arcti-
us poteſt. At comentationeȝ plantaꝝ attingere nemo auſus eſt: ob eã credo
difficultatem: quæ plus laboris quã laudis afferret: elynum enim & zeam
& olyram: & cætera generis eiuſdem: quibus nam nomibus latini appellẽt
inueniſſe non eſt: qui nõ ſũmo labori tribuerit. At cum panicuȝ: & ſemen:
& ſiligineȝ: & reliqua dicentẽ interpeætem auidis: nil penitus eſſe arbitraris
de cuius inuentionẽ laudeȝ ipſe mereatur. Inter iuniores uero ſcilicet noſtræ
ætatis homines: aut paulo antiquiores: qui elegãtius interprætari ſtuduerũt
alia quædã ſibi traducẽda ſũpſerunt plantarum uero laborem: nec iſti pati
ullo pacto uoluerunt. Qui autem ut latine ſingula dictitarent minus curra
runt græcis ipſis uocabulis niſi adeo ſunt: ut nullum fere fructum: ex eorũ
interprætationem homo latinus capere poſſit: itaq; ſi eos quoq; difficultatis
potiſſimum cauſa nihil de plantis aperuiſſe putaueris: aut quicq̃ mea ſentẽ
tia erres: Fit ergo & auctorum: ſeu ignauia: ſeu ignorantia: ut magna cum
difficultate conuerti hæc poſſint in linguã latinam. Verum non minus diffi
cultatis quin imo longe plus parit: linguæ ipſius inopia. Minus hoc fortaſ
ſe credibile latinis hominibus propterea dici uidetur quod. M. Tullius ne
uerbis quidẽ a græcis latĩos ſuperari autumat. Sed q libros nõ ſoluȝ latinos
ſed græcos etiã pari ſtudio lectitant: facile re ipſa perſuaderetur. M. Tullii
ſententiam incredibilem potius eſſe arbitrari. Quod æquidẽ ut uere de me
cõfitear haud ita eſſe uehementiſſime uelleȝ. Minus. n. in hiſce interprætã-
dis nunc elaborarem: ſi. M. Tullius non ex minimis quibuſdam: quæ for-
taſſe latini melius habent: ſimplici quadam atq; abſoluta oratione cauillare
tur: ſed ueram ſententiam diceret. Nunc uero quam laborandum ſit: non
ſolum ut priuata quædam: & rari uſus uocabula: ſed etiam pleraque apud

græcos uſitatiſſima: & impromtu omnibus habita: latine dicamus: uel hic
ſatis poſſit intelligi: inter herbam. n. & fruticem: græci genus tercium red-
dunt: idq; phryganũ nomine uſitatiſſimo uocant: latini aũt eo nomine ua-
cant: nec quattuor genera faciunt: ſed arboris frutici herbæq; appellatione
uniuerſas plantas amplecti ſe ſatis exiſtimant. Itẽ qđ apud græcos uiſitati-
us ſit acremone? quod ramos prægrandes ſignificat: in quos arbor cõtinuo
poſt caudicem ſpargitur. At apud latinos nullum proprium nomen inue-
neris; ſed ramos: tã eas partes: q̃ germina annicula dices: Addo opiſmum
& chyliſimum: quoꝝ differentiã: nullus inter latinos auctores nominibuſ
propriis exprimere potuit. Succatio. n. uel liquatio: utriq; potius cõmune
q̃ alterutro proprium reddi debeat: facit igiť: & linguæ ĩopia: ut per ardua
ſit plantarum interprætatio. Auget uero laborẽ uel auctoꝝ magna in mul
tis diſſenſio: Cũ. n. herbã quã græci azion uocant: alius iouis caulem. Ali
us uitalem. Alius digitillum: alii ſedum appellet. Quis ſequendus poti-
us ſit: haud ſine magno labore poſſit decerni. Et ſi forte in his minutiis taꝫ
laborari curioſum nimis eẽ credideris: at arborem inſignem: aut fruticem
memoratu dignum: inconſideranter cepiſſe: quis non ſũmo errori dederit
Vt abieti ſimilem illã arborem: quam græci oxyam uocãt: quo nam certo
debeat appellari nomine: inter latinos minĩe conſtat. Alii. n. faguꝫ. Alii
ſiſſimam. Alii ornum appellaſſe appareant. Idq; cõiectura aſſequi tantum
potueris. Nullus. n. aperte de ac arbore ſcribit. Sed qđ faguꝫ: quidam in te
nuiſſimas lamiras ſecari dixerint: nõ eam fagũ ſignificari putatur: quæ glã
dem fert: & ſcabra materiæ conſtat: ſed arborem potius illaꝫ: q̃ græcos oxy
aꝫ appellare propoſui. Eam namq; ita ſecari oĩuꝫ præcipue poſſe uidemus.
Qua de cauſa ſciſſimam aliis appellare fortaſſe placuit. Verum quod mani
feſte nemo docuerit: heſitare interpretem & laborare neceſſe eſt: Hoc idem
uel in aliis pleriſq; cõſpicere licet. Sed omniũ duriſſimum illud certe accidit
qđ textus propoſiti operis: mendoſus adeo eſt: ut nulla fere pars ſit exem-
plaris: quod unum tm̃ habere poſſumus: quæ uel librarioꝝ inſcita: uel alia
temporum offenſa non tã deprauata ſit: ut & ſũma cũ difficultate ſit emẽ-
dandum & nõnulla intermitti neceſſe ſit: q̃ uix cõgrue ĩtelligi poſſint: præ-
ſertim in his libris: qui de plantarum hiſtoria deſcribũtur. Quaſobres dif
ficillimam porro ꝓuinciam nobis hanc ſummus põtifex delegauit. Remq;
profecto noſtras uires penitus ſuperantem: expediendam mandauit. Sed
quid agam? Fieri non poteſt: ut eius principis iuſſa recuſem. Res. n. nulla
tam plena laboris eſt: ut eã aggredi iuſſu diui Nicolai non debeam. Quẽ de
os ĩmortales id circo tã amplo prĩcipatu magnificaſſe exiſtimo: ut eius ſin-
gulari uirtute: humanũ genus fœlicitatem ſeculis memorandã oĩbus uale
at adipiſci. Quem ego non ſolum ut dominũ colo: & omni officio: uel po
tius pietate: obſeruo: ſꝫ ẽt ut uiꝝ doctiſſimũ: oĩſq; uirtutis gñe præditũ aĩo
ſũme beniuolo: ãplector. Aggrediar igiť: q̃ meus hic dulcis tyrãnus inter-

præcari coegit: & partim plantaꝝ nomina: quibus latina lingua non caret, diligenter pro uiribus querā: Partiꝫ noua rebus nouis nomina imponam. Vbi id nō inepte ꝓ meo modulo facere poſſiꝫ: & ex fōte deducēdo græcaꝝ q̄ liceat latinoꝝ ſuccurā inopie. Non nuſq̄ ēt græcis utar aut q̄a uſitata latinis hōib: ſit aut q̄r ꝓferri aliter nequeāt. Deniq̄ ſigula textus græcæ oīonis adeo ꝑſequemur. ut ne minimū q̄deꝫ ꝑtermittere uideāur: q̄d. ſ. ſine abſona: & barbara illa: gulielmi īterprætis locucione: quæq̄ græca latine aliquo pacto exprimi poſſint. Hāc. n. cū in his oībus. Theophraſti libris probemus: tū maxīe in his ſex: quos degeneratiōe ſiue de cauſis plantaꝝ addidit per cōmodam ducimus. Quippe cū rerū ratiōes naturaliū dilucide potius traduci q̄ eleganter deſiderēt. Sæpe nāq̄ ratōes rerū elegās latina peruertit traductio. Præſertim eas quas peripateticoꝝ ille equabilis eruditus: ſeuerus minuſq̄ benignus ſermo exponit. Sed forſitā non ſolū prædixiſſe uerū ēt deū aliquē inuocaſſe par eſt. Nam ſi inſecandis quibuſdā radiculis deos præcari neceſſariū creditur: nō in interprætādis omnibus plantarum generibus: hoc idē facere longe magis conueniat. Igitur diuinum implorandum auxilium eſt. Sed quem potiſſimum deum uocemus: an nos ſaluanum: non pana nō cærerem: non dryades: non faunos: non ciuſmodi aliquem: ſed quem uera religio deum: aut iam habet aut poſt neſcio quot annos habebit: ita hercle ac decet ipſū ſanctiſſimum patrem inuocemus: quem uniuerſa iam europa: ob eius integerrimā uitam innumeraq̄ erga omnes beneficia: diuum appellat: deumq̄ proculdubio poſt appellabit: cū īmortaliū petet collegiuꝫ. Ergo tu diue. Nicolae nanq̄ deus iam mihi es: ad ſis obſecro: & fructum non nullum noſter hic labor pariat hominibus facias:

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER PRIMVS PER THEODORVM GAZAM IN LATINVM EX GRAECO SERMONE VERSVS.

Lantaꝝ differētias reliquamq̄ naturā ex ꝑtib: affectiōib: generationib: uitaq̄ peteñ oportet: mores. n. & actiōes queadmōꝫ aīaliū gn̄s minīe plātæ ſortiunt. Sūt at quæ ꝑ gn̄atiōeꝫ affectiōeꝫ uitāq̄ ſumi debeant patentiora cognituq̄ faciliora. Quæ uero per partes noſcātur neceſſe eſt: uarietatesutiq̄ plures haberī uidemus Hoc. n. ipſum primo nō ſatis conſtat: quæ partes quæq̄ nō partes debeant appellari. Sed nō nullā cōtrouerſiā recipit: ꝑtes. n. q̄m ſuæ naturæ rōe cōſiſtūt: ꝑpetuo durare uidētur: aut ſimplici abſolutaq̄ rōne: aut poſt q̄ cōfectæ fuere: uel ſcilicet aīalium parteſ quæ poſtea cōcreſcūt: niſi q̄d morbo: aut ſenecta aut leſiōe ꝑdatur: at in plātis nō nulla ita ſe habēt ut annua dūtaxat potiatur natura ut flos muſcus foliū fructus deniq̄ oīa quæ ante fructus aut una cū fructibus ꝓueniant quin etiam germen ipſū. Quippe cum arbores

anuatim

annuatiꝫ incremẽtũꝫ tã partibus ſupernis q̃ circa radices ſemper capeſſant. Quamobrem ſiquis partes hæc eſſe aſſerat: cum partium multitudinem incertam: tum partem nunquam eandem eſſe ſequetur. Sin autem partes eſſe negauerit: continget protinus: ut ea partes minime ſint quibus plantæ perfecte redduntur: taleſq; eẽ ſpectant̃. Quippe oẽs cũ germinant uirẽt fructum gerunt pulchriores: atq; perfectiores: & ſũt: & eſſe uident̃. Hæ fere ſũt in his ambiguitates. Sed forſitan non oĩa neq; in cæteris: neq; in his: quæ ad generationem pertinent: pari ratione querere decet. Eaq; ipſa ſingulis ãnis oriunda minime in partium genere collocanda ſũt: ut fructus. Nec.n. fœtus partes animantium eẽ poſſunt. Sin autẽ clementia temporis plantæ aſpectu pulcherrimæ reddantur: at pulchritudo nullo ipſa indicio ẽ. Nam & animalia dum uteꝝ gerunt: pleniora: pulchrioraq; reddunt̃. Pleraq; ẽt partes q; annis amittunt: ut cerui cornua. Aues nidificãtes pẽnas. Quadrupedes pilos. Quapp haud temere factitatũ dixerim præſertim cũ is affectus ꝓ ſimilis ſit folioꝝ iacturæ. Parimõ de his q ad gñationeꝫ attinent diſſerẽduꝫ eſt. Quippe cũ ẽt in animantium gñe: quædã ſimul naſcant̃: quædã tanq̃ naturæ aliena ſecernantur. Germinatio q̃ꝫ non ſecus eſſe uidet̃. Et.n. gñratio ipſa generationis perfectæ gratia eſt: ad ſummam quemamodum diximus: non omnia ſimiliter: atque in animantibus accipi debent. Quãobreꝫ numerus quoque incertus eſt. Nam uis undique germinandi habetur quoniam & undique animatum eſt. Hæc ita opinari non tantum rei præſentis: uerum & futuræ gratia conuenit. Et eĩm quæ aſſimilari nequeant aſſimilare contendere: ſuperuacuum certe ac recuſandum: ne uel propriam ipſam rei ſpeculationem amittamus. Plantarum uero hiſtoria: ut ſimpliciter dixerim: aut per partes externas: totamque formam: aut per internas haberi poteſt. Vt etiam in animalium genere partes abditæ e diſſectionibus patent. Sed capere in his ipſis oportet: quæ in omnibus inſunt: eadem quæque propria cuiuſque generis ſint: Atque etiam quæ in his habẽtur ſimilia. Proprium inquam folium: radicem: corticem. Nec illud latere nos decet. Sed quid proportione intelligi debeat: ut in animalium genere ad ea ſcilicet redigendo: quæ quam ſimillima manifeſtiſſima: perfectiſſimaque continentur. Ad ſummam omnia quæ in plantarum genere ſpectantur: ſimilitudo petenda ex his eſt: quæ in animalibus inſunt: quoad fieri poſſit. Igitur hæc ita determinare libeat. Partium uero differentiæ: ut formula rem complectar: tribus fere in rebus conſiſtunt. Aut enim in eo quod quædam habent: quædam non habent: ut folia: & fructus. Aut qđ non ſimilia: neque paria habent. Aut tertio quod non ſimiliter habent. Horum diſſimilitudo figura. Colore. Spiſſitate. Raritate. Aſperitate. Leuitate. Reliquis affectionibus enoteſcit. Ad hæc omnibus differentiis ſaporum diſparitas auteꝫ in exceſſu: Atq; defectu eſt: multitudinis magnitudiniſue q̃q̃: ut pingui minerua dicat̃ & illa oĩa exceſſu defectuq; diſtingunt̃

Nam plus minuſq; non niſi exceſſus : defectuſq; ſunt . Non ſimiliter uero poſitu conſtat exempli gratia : quod fructus quædam ſub foliis : quædā ſup folia gerunt. Ipſarumq; arborum : aliæ cacumine ferunt. Aliæ nonnullæ late re etiam caudice : ut morus ægyptia : & quæ fructum pariunt ſub terra; : ut arachidna : & quod iungum ægyptii uocāt : item ſiquædā pediculū habeāt Quædam careāt. Hoc ide; uel de floribus dici decet. Quippe cum alii circa fructum ipſum naſcantur : alii ſecus. ad ſūma; poſitionis ratio ī his & foliis & germinibus accipi debet. Ordine prӕterea non nulla differre uidentur. Quibuſdā. n. rami incōditi ut robori. Quibuſdā ordinati : ut abieti utrinq; miro ordine inuicē reſpondēt. Quibuſdā ēt rami prægrādes ordinati pareſ que numero ut trinodibus. Quas ob cauſas differentias rebus his capi oportet qbus uel tota forma in ſingulis perſici poteſt . De partibus aūt ipſis ſigillati; iā referre comandu; : ſi prius eas numero perſecuti fuerimus. Partes primæ maxime : cōmuneſq; plurimorum radix : caulis : ramus : ſurculus . Quibus ueluti ptibus quiſpiā diuidere poteſt : quēadmodu; in animalium genere. eſt eni; quodque eorum diſſimile : atq; his omnibus tota cōficiantur neceſſe eſt. Radix eſt id quo alimentum attrahitur. Caulis inquod alimentu; defertur. Caulem. n. appello : quod ſupra terram : ſimplex aſſurgit. Id. n. commune pariter annuis : atque perpetuis eſt. Quod in arboru; genere caudicem uocitare ſolemus. Rami qui a caule fiſſi multiplices ſpargūtur : quos non nulli nodos appellant. Surculus quod ex his indiuidūm : ſimplex que oritur. Quale præcipue germē annotinū appareat. Sed hæc potius arborum gn̄i conueniunt. Caulis uero : ut dictum eſt : communior quidem habetur. Sed nec ipſum quidem omnia habere uidentur : ut ex herbaceis quædam habet : ſed non perpetuum : ſed annuu; tantum : ceu quæ diuturnis radicibus uiuūt. Intotum planta res uaria eſt : atque multiplex inque uniuerſum de ea referre difficile. Iudicium uero quod nihil penitus eſt : quod commune accipi poſſit cunctis plantis conueniens : ut animalibus : os : uēter : & alia proportione eadem : alia quodam alio mō. Neq;. n. radicē : neq; caulē : neq; ramu;. neq; germē : neq; foliū : neq; florē : neq; fructū : plātæ omnes habere uidētur. Cortex rurſus : aut medulla : aut neruus : aut uena : minime oībus ineſt. Vt in fūgorum ac tuberum genere patet. Quibus rebus hiſq; ſimilibus natura utiq; plātarum cōſiſtit. S; hæc ut iā dictū ē arborum pcipue ſūt : hiſq; cōuenietius hæc accomodetur pticio. Ad quas uel reliqua redigi par eſt. Cæteras ꝑterea oēs formas hæc ꝓpe exprimūt : atq; declarāt. Diſtāt. n. eorum multitudine paucitate : ſpiſſitate : raritate : itē eo qđ ſiplicia ꝓdeunt : uel in plura ſcindūtur. Reliqſq; ſimilibꝰ ptiu; aūt quas retulimus : nulla ex pticulis ſimilibꝰ cōſtat. Similibus inquam particulis : quod ex eiſdem pars quælibet radicis : aut caudicis conſtat. Sed quod acceptius : caudex nullo pacto uocetur : ſed pars caudicis. Quemadmō; etiā in aīalium mēbris. Nā pars quæq; tibiæ : aut cubiti ex eiſdē cōſtat : ue; : nō his : quæ eodē uocabulo cognominētur : ut caro ut os

Sed nomina illa carent: ut etiam quodque uniformium inſtrumentorum.
Eiuſmodi.n.omnium particulæ nomine carent: quamquam multiformi
um particulæ nomine ſuo noſcuntur: ut pedis: manus: capitis: digitus: na
ſus: oculus. Hæ fere partes plantaruꝫ maximæ habentur. Sed ſunt ēt aliæ
quibus hæ conſtat: cortex lignū & matrix ubi.ſ.eē poteſt. Quæ quidē oēs
particulis conſtāt ſimilibus: quæꝙ priores hiſce habent: quibuſꝙ iſtæ con/
ſumantur: ut humor: neruus: uena: caro. Hæc.n.principia ſunt: niſi uires
elementoꝝ dixeris. Sed illę tamen cōmunes reꝝ oīum habent. Eſſētia itaꝙ
naturaꝙ uniuerſa plantarum his in rebus conſiſtit. Quædā uero quaſi an/
nuæ partes accedūt: quæ partui fructuum accomodantur: ut folium flos
pediculus: ideſt quo folium dependet. Ad hæc capriolus: muſcus: ubi.ſ.
eſſe poteſt: ſuper oīa ſem̄ fructus. Eſt aūt fructus: quod carne & ſemine cō
ſtat. Sunt præterea qbuſdam ꝓpria quædam: ut rubori: galla: uiti caprio/
lus. Arbores perſequi hunc in mōꝫ poſſumus. Annuis uero q̄ꝙ annua gi/
gni conſtat. Nā ad fructū uſꝙ natura eoꝝ tm̄ ſe ampliat. Quæ ſuo uno fru
ctificent anno. Quæꝙ biennio durent: ut apium: & alia quædam. Quæꝙ
plus temporis obtineant: his omnibus caulis q̊ꝫ pro ratione conueniet. Cū
.n.ſemen parturiunt: caulem tum emittunt: ut pote quæ non niſi cauſa ſe
minis caulem promant: hæc ita diſcerni placet. Partes autem nouiſſimæ di
ctas: quid quæꝙ ſit nota reddere ſub ſignationis conandū iam eſt. Humor
itaꝙ patet: quem nonnulli ſimpliciter liquorem in cunctis appellant. Quē
admodum etiam meneſtor quidam: in cæteris abſꝙ nomine capiunt in qui
buſdam uero liquorem: inꝙ aliis lacrimam uocant. Neruus ac uenæ per ſe
nomine carent. Quadam uero ſimilitudine nomina partium animalium
conſortiuntur. Quin & aliis quoque differentiis hæc fortaſſe inter ſe diſtēt
atꝙ in totum genus uniuerſum plantarum differat. Eſt.n.uariuꝫ atꝙ mul
tiplex: ut propoſuimus. Sed quoniam notis ignota perſequamur oporteat
nota quæ ſint grandiora patentioraꝙ ſenſui offerantur. Hinc proculdubio
de his primum prout rexerint: dicendum eſt. Reliqua.n.ad hæc ipſa redi/
gere habebimus quantum & ad uſꝙ: quoꝙ modo ſimilitudinem ſingula
contingere uideantur. Cuꝫ uero partes ſumpſerimus: differētias protinuſ
eaꝝ adiiciendū. Ita.n.ſimul & natura euidens & tota gñeꝝ differentia cō/
ſpicua fuerit. Maximaꝝ itaꝙ partium differentia pene dicta eſt: uidelicet
Radicis: caulis: reliquaꝝꝙ. Vires.n.cuiuſꝙ: q̃rūꝙ reꝝ grā quæꝙ ſint: po/
ſtea dicemus. Illa.n.quibus tam & quam cætera conſtent: explicare prius
oportet: ſumpto a primis initio. Sunt prima humor: atque calor. Omnes
enim plantæ humorem: caloremque ſibi inſitum quemdam poſſident: ſi/
cut etiam animalia: quæ cum deficere incepere: ſenecta: diminutioque con
ſequitur. Cumque penitus defecere: exiccatio: morſque occupat. In pri/
mis igitur illis humor nomine caret. Sed in quibuſdam .,, Vt dictum eſt.
Nuncupantur hoc idem. Vel in animalium genere percipere licet.

Solus enim humor habentium ſanguineum certo no mine reddit᷑. Quam
obrem ad id priuationem ipſa decernimus: alia enim ſanguineū habere
Alia carere fatemur. Eſt igitur ea pars: calorque illi connexus: Ad ſunt
uero & alia genera ab internis diuerſa: quæ ipſa quidam per ſe nomine carēt
Similitudine autem ex aīalium partibus: appellationem ſibi mutuant᷑. Ha-
bēt. n. quodāmodo neruū: quod continuū fiſſile prælongūqꝫ eſt: ſed inſoci
atile: germiniſqꝫ infecundū: & uenas habens. Venæ ipſe cætera neruo ſimi-
les: ſed maiores: craſſioreſqꝫ ſunt: & ramulos humorēqꝫ habentes. Itē lignū
& caro. Alia. n. lignū: alia carnē habent. Lignū fiſſile eſt: Caro oībus dimē
ſionibus diuidi pōt. Quomodo terra quæqꝫ ex terra conſtēt. Vnde fit: ut in-
ter neruū: & uenaꝫ: ipſa media ſit. Patet eius natura: cū in cæteris: tū in fru
ctuuꝫ cute. Cortex & matrix ꝓpriæ nuncupant᷑: Sed ea q̊ꝫ reddere definitiōe
debemus. Cortex ē ps ultima: & a ſubiecto corpe ſepabilis. Matrix qđ ī me-
dio ligni tertiū a cortice continet᷑: uelut medulla ī oſſibus. Id non nulli cor:
alii medullā appellāt. Partes tot pene nūero hn̄tur: qꝝ poſteriores ex priori
bus cōſtant. Lignū ex neruo: & humore. Nō nulla ēt ex carne. Cū. n. indu-
reſcunt: trāſeunt ī lignū: ut palma: ferula: qcq̄d ligneſcat queādmōꝫ rapha-
noꝝ radices. Matrix ex carne & hūore. Cortex qdā ex tribus illis: ut roboris
populi: piri. Ex qbus cortex: qdaꝫ ex humore & neruo: ut uitis. Folia uero
ex hūore: & carne. Rurſus ex his maxīe & primæ illæ: quas enumerauimus
partes cōponuntur. Non tn̄ omnes ex eiſdem: neqꝫ ſimili mō: ſed diuerſo.
Igitur expoſitis iā omnibus fere partibus: differrētias eaꝝ & arboꝝ: planta
rumqꝫ omniū naturā nunc aſſignare tentandū eſt. Sed cum doctrina euidēti
us tradi ſoleat cū per ſpecies diuidimus: recte hūc in mōꝫ agetur: ubicūqꝫ fi
eri poſſit. Sūt itaqꝫ prima & maxīa: & a quib9 omnia pene aut certe plurima
cōtinētur: arbor: frutex ſuffrutex: herba: arbor ē qꝫ ab radice caudice ſīplici:
ramoſū nodoſū ſurculoſū: aut facile diſſolubile aſſurgat: ceu olea: ficus: ui
tis. Frutex ab radice: caudice mltiplici: ramoſūqꝫ ſe attollit: ut rub9 paliurus
Hærba quod ab radice foliatū: ſine caudice proueniat ſemēqꝫ caule ferat: ut
frumēta & olera. Sed definitiones ita accipi: ꝓbariqꝫ debēt: ut notis ac linea-
mētis qbuſdam quaſi in uniuerſū a nobis ſubſignātur: &. n. diſcrepare nō
nulla ſuapte naturæ fortaſſe appareāt. Quædā ēt ob culturā diuerſa effici:
atqꝫ a ſua natura diſcedere ut malua in altū ſe attollēs: atque in arborem tran
ſiens. Quippe ita fit: neque tempore longo: ſed menſibus ſenis: aut ſepte-
nis: ita ut longitudine craſſitudineque inſtar haſtæ poſſit grandeſcere. Qua
propter commodæ ad uſum baculi uenit. Tempore uero longiore exacto
proratione magiſque incrementa capeſſit. Simili modo & bæta: Naꝫ ea quo
que ampliorem magnitudinem capit. Sed longe magis amerina palurius
ut proculdubio arbores hæc efficiantur: quanquam frutices ſint. At
myrtus niſi ſæpius purgetur: in fruticeꝫ tranſit. Quin & nux auellana: quæ
quidem & fructum melliorem: copioſioremqꝫ feret: ſi quis plures uirgas

reliquerit : ſcilicet; & quæ ſua natura potius fruticoſa ſit. Neq; malus : neq;
punica : neq; pyrus : deniq; nulla quæ ab imis plantigera ſit : caudice uno eē
appareat. Sed cultura cæteris abſciſſis : utiq; tales redduntur. Nō nullas et
caudice diffuſas : multiplici : cauſa exilitatis relinquimus. Vt punicam. Vt
malum. Oleas quoque & ficos multifidas dimittere aſſolent. Quin etiam
magnitudine : paruitateq; omnino diuidenda nonnulla quiſpiam fortaſſe
cenſuerint. Quædam etiaʒ robore : imbecillitateq; : & diuturnitate : ac tem-
poris breuitate. Quippe cū uirgultorum : olerum q; nonnulla caudice uno
conſiſtant : & arboris quaſi naturā adipiſci ſpectentur. Vt radix : ut ruta.
Quãobrem eiuſmodi olera : nonnulli oleri arbores uocant : & quidem oīa
olerum genera certe : aut plurima cum permanſerint q̄ſi ramos quoſdā ca-
peſſunt : totaq; in arboris figuram mutant̄ : diu tñ durare nequeunt. Quas
obres quemadmodum diximus non exquiſita artaq; ratione. Sed potius no
ta quadam ſubſignandi : & formula definitiones accipi debent. Nam & di
uiſiones modo ſimili capiendæ ſunt : ut urbanaꝝ : ſilueſtrium : fructiferaꝝ-
rum : ſteriliū : floriferaꝝ : flore carentiū : perpetuo uirentium : folia depēdē
tium. Silueſtres. n. atq; urbanæ : cultura potius eſſe uidentur. Nam omnē
plantam : & ſilueſtrē : & urbanā effici poſſe hippon auctor eſt. ſ. cultū adep
tā : aut non adeptā. Steriles item : & fructiferæ : & floriferæ : & floris expertes
ob loca cælumq; ambiens : redduntur eodēmodo perpetuo uirētes : & folia
deperdentes. Et. n. circa agꝝ elephantium : neq; uitibus : neq; ficis : folia de
cidere aiunt. Verum tamen eiſdem rebus cūcta amplecti conuenit. Iſt. n.
qd naturæ cōmune pariter arboribus : fruticibus ſuffruticibus : herbiſque
quoꝝ etiā cauſas : cum referre placuerit : de omnibus communi docere ra-
tione oportet. Omiſſa penitus ſingulorum determinatione. Nam cauſas
quoq; communes oīu; eſſe ratio eſt. Quin etiaʒ naturalis quædā differētia
protinus in ſilueſtrium : urbanorumq; genere nobis ſe offert. Si quidē alia
uiuere nequeant abſq; cultura : ceu illa : quæ coli ſolent. Alia cultū nulluʒ
patiant̄ : ſʒ deteriora reddāt̄ : ut abies : pinaſter : uel laſtrus ad ſūmaʒ : q̄ loca
frigida : niuoſaq; adamāt : pimōi fructicū : herbaꝝ q; gn̄e : capparis : lupinū
urbanū āt : & ſilueſtre uocitare debēus : redigēdo tū ad p̄dicta illa : tū uł ma
xīe ad id q; oīuʒ urbaniſſimū ēe cōſtat : hō āt aut ſolus : aut maxie oīuʒ urba
na ſpecies ē. Formis q̄ʒ i ip̄is dīſæ totoꝝ : atq; ptiū patēt : ceu magnitudo : p-
uitas : duricia : molicia : leuitas : aſpitas : corticis : folioꝝ : reliquoꝝq; : deniq;
pulchritudo : & deformitas q̄dā : itē bonitas : & prauitas fructuū : qppe cū
plura ſilueſtres fere uideāt̄ : ut piraſter : & oleaſter : urbanæ āt meliora ſuc-
cos q̄ʒ ip̄os dulciores : ſuauiores uti q; ī totū dixeri tēpatiores p̄ſtent. Igit̄ hæ
nāles q̄dā : ut dictū ē : dīſtiæ ſtac lōge magis ſteriliū : fructiferaꝝ : folia dep
dētiū : ppetuo uirētiū : q̄q; alia huiuſmōi ſit : oīuʒ uero ſēp oēſq; dīæ : p locis
accipi debēt : qppe cū aliter forſitā capi neqant : tales āt dīſtiæ g̃nialē q̄dā fa
cere diſtinctionē poſſe uident̄ : ut tereſtriū : atq; aq̄tilium ſicuti i aīaliū gn̄e.

Sunt enim plantarum quædam; quæ non niſi in aqua uiuere poſſunt. Nam
que aliæ ſecũdum aliud genus humoꝝ: diſcernũtur: ut aliæ in paludibus.
Aliæ in lacubus: aliæ in fluuiis. Quædam etiã in ipſo mari naſcantur. Mino
res in noſtro. Maiores uero in rubro. Non nullæ præmadidæ quaſi: atque
paluſtres omnino ſpectantur: ut ſalix. Platanus. Quædam degere in aquis
minime quæunt: ſed arida loca ꝑſequuntur. Ex minoribus quædam etiam
littora utiqꝫ deſiderant. Cæteꝝ inter eas quoqꝫ: ſi quis arectius inquirere ue
lit: alias cõmunes: & quaſi uitam ancipitẽ agentes inueniet ut myrtum. Sa
licem. Alnum: alias uel ex his: quæ terreſtres proculdubio ſunt: mari non
nunquã uiuẽtes: ut palmam: ſcillam: albucum. Sed enim eiuſmodi omnia
& in totum hoc modo penſitare minus accomodata comtemplatio eſt. Nec
eniꝫ natura hoc mõ neque in eiuſmodi rebus: neceſſitatem iniecit. Ergo di-
uiſiones atque intotum hiſtoriã plantarum: accipere hũc in mõꝫ debemus
Omnia itaqꝫ tam hæc: quã cætera differunt: ut diximus: tuꝫ cæteroruꝫ for-
ma: tuꝫ partiuꝫ diſcrimine. Vel quod quædã habent: quædã non habent:
Vel quod quædam plura debeant quædam pauciora. Vel quod non ſimili
modo habeant. Vel quẽadmodum ſuperius ſitus diuiſimus. Naꝫ loca quo
que aſſumpſiſſe fortaſſe non ab re eſt: quibus locis ſingula apta aut non ap
ta ſint procreari. Nam id etiam differentia magna; & maxime propria plan
tarum eſſe percipitur: quando quidem terræ adhereant: & nunquam ea ab
ſolui: ſicut animalia poſſint. Nunc particulatim differentias explicare conã
dum: quo primum inuniuerſum: atque ratione communi: deinde ſigilla-
tim differentes plus quoque agnoſcere progreſſu orationis uideamur. Sunt
igitur plantarum aliæ proceræ: & lõgo caudice. Vt abies. Pinus. Cupreſſus
Aliæ contortiores & caudice breui: ut ſalix: ficus: punica. Similimodo &
craſſitudine: tenuitateque diſtant. Quædam rurſus caudice uno. Quæ
dam pluribus ab his proximum uel illud quodammodo eſt: alias procre-
andæ ſobolis uim retinere: alias carere: & alias ramos multos geſtare: alias
paucos: ceu palmam. Item robore: & craſſitudine: aut aliquibus huiuſmo-
di differentiis diſcernendum. Rurſus quædam cortice tenui: ut laurus. Ti-
lia. Quædam craſſo: ut robur: item quædam cortice leui: ut malus. Ficus.
Quædm ſcabro: ut robur. Suber. Palma. Hæc dum adoleſcunt leuiori cor
tice ſunt. Cum ſeneſcunt: craſſiori ſcabriorique. Non nullis cortex radicis
ſpecimen gerit: ceu uiti. Quibuſdam etiam cadit: ut potulacæ unedoni. Ar
buto: Ad hæc aliis cortex carnoſus: ut ſuberi: robori populo: aliis neruoſus
macilentuſque pariter arboribus fruticibus: annuiſque: ut uiti: arundini.
Tritico: & aliis multiplex tunicis: ut tiliæ: abieti: uiti lini: geniſtæ: cepis aliis
ſimplex: ut fico arundini: lolio: corticis ratione ita differentiæ colliguntur:
lignorum autem ipſorum atque intotum caulium: alii carnoſi: ut roboris:
ut fici: & ex minoribus glandis: betæ cicutæ: alii macilenti: ut cedri ut cel
tis: ut cupreſſi: & alii neruoſi: abietis enim palmæqꝫ huiuſmodi ſunt. Alii

enerues: ut fici. Similimō alii uēoſi: Alii uenis priuati. Sꝫ in fruticū & ſuf
fruticū & ad ſummā ſarmentoꝝ genere: aliæ q̄ꝫ dr̄æ: cōperiri poſſit. Quip
pe cū arundo geniculata. Rubꝫ & paliurus ſpinoſa tipha: & paluſtriū; aut
lacuſtriū. Nōnulla inſepta pariter: atq; æqualia cōſpiciant̄: ut iuncus. Gla
dioli uero: & butōi caulis æq̄litatē quādā peculiarē ſortitus ē & lōge magis
fūgi fortaſſe pediculus eo in genere poni debeat. Igitur hæ dr̄æ reꝝ illaꝝ ēe
appareant: q̄bus fieri cōpoſitio poteſt, Ille uero ad affectiones: uireſq; refe
runt̄. Vt duricies. Mollities. Lētitas. Fragilitas. Dēſitas. Raritas. Leuitas
Grauitas. Quæq; alia eiuſmōi ſint. Salix. n. ſicca tm̄modo leuis. Suber ēt
uiride leue ē. Buxus & hebenus: ne arefactæ qd̄ leues reddunt̄: & aliæ fiſſi
les: ceu abies. aliæ frāgi celeriores: ut olea. aliæ iteꝫ nodes ut ſābucus: aliæ
nodoſæ: ut pinus: abies Nec huiuſmōi dr̄æ denegādæ nāæ ſt̄. Nā fiſſilis a
bies certa meatuū rectitudine. Fragilis olea obliq̄tate: atq; duricia: Flexibi
lis tilia & quæcūq; alia huiuſmōi ſt̄ hūoris ſui lēticia. Grauis buxus & ebe
nus: quia denſa. Robur q̄a terrenum parimō & reliq̄ oia quodāmodo ad
nūm redigi poſſunt. Medullæ præterea ratione interſe diſcrepant. Primū
ſi: aliæ habeāt: aliæ careant: ut nōnulli tā alias quaſdā q̄ ſambucū medulla
carere aſſeuerant. Nā & inter eas: quæ certo habent: aliis carnoſa: aliis li
gnoſa: aliis membranis ſimilis. Carnoſa: uiti: fico punicæ: ſambuco: feru
læ: lignoſa: larici: abieti: pino: & quidem huic præcipue: quod tedæ pluri
mum ingerat. His durior: atque ſpiſſior. Corno. Illici. Robori. Cytiſo
Moro. Ebeno. Celti. Quæ quidem coloribus etiam interſe diſtāt. Omnes
enim nigræ inſpectantur. Quin etiam robori talis: quod nigrum cognomi
nant. Non omneſque lignis duriores. Quam obrem flexum nullum recipi
unt. Aliæ tamen aliis ſolutiores membranis ſimiles arboribus nullæ: aut
raro. In fruticoſis uero atq; materia humili: ceu arundine: ferula: reliquiſq;
eiuſmodi tales nimiꝝ habentur. Quædā medullā ipſā magnā: atq; perſpi
cuā continēt: ut ilex. Robur. Cæteræq; prædictæ. Quædā paruā incertiorē
q; gerūt: ut olea: buxus. Haud eīꝫ ita ī his diſtīcta ſpectat̄. Quāobrē ſt̄: q nō
ī medio: ſꝫ p totū lignū diſperſā eſſe affirmēt: ut nullus ſit certus locus me
dullæ: nec deſūt q̄ nullā oīo medullā hēre uideant̄: nā palmæ nullū p̄eitus
diſcrīm colligi pōt radicibꝫ p̄terea diſtāt: aliis. n. mſ̄tæ lōgeq; radices: ut fico
robori platāo. q̄ppe cū iſtæ: ſi locū hānt expeditū ſubir̄ q̄tū uis facile poſſit
aliis pauce: ut pūicæ malo: aliis una tm̄mō data ē: ut abieti pīo ita. ſ. ut una
& p̄grādis ī ima deſcēderet: puæ āt cōplures ab illa exirēt. Itē eaꝝ q̄ unica ra
dice firmāt̄: q̄ lā p̄grādeꝫ: altæq; īfixā illā demittūt quæ ex medio tēdit ceu
amygdala: ſꝫ olea puam illaꝫ cæteras grandiores cōtortioreſq; gerit: & aliis
craſſiores: aliis inæqualiores: ut lauro: oleæ: aliis tenues omnes: ut uiti.
Differunt præterea leuitate: aſperitate: ſpiſſitateq;. Quamuis enim oium
radices rariores corpore partibus ſuperioribus ſint: aliæ tamen aliis ſpiſſio
res magiſq; ſurculoſæ conſtāt: & aliæ neruoſæ: ut abietis: aliæ carnoſæ po

nus: ut roboris. Quædam ueluti nodoſæ uilloſæq̃: ceu oleæ. Quod exin
de euenit: quia breues ac tenues illas permultas: atq̃ promiſcuas mittunt.
Nam & ſi omnibus paruæ e grandibus exeunt: tñ nõ omnibus eodẽ mõ cõ-
geſtæ: frequẽteſq̃. Sunt item aliæ radicibus altis: ut robur. Aliæ ſũmæ ad
herentibus terræ: ut olea punica: malus: cupreſſus: item aliis recte æqualeſ
que: aliis obliquæ: inæqualeſq̃. Id. n. nõ ſolũ loci ratione euenit: quod ſcili
cet & recto tramite ꝓgredi nõ poſſunt: ſed ẽt naturæ ipſius ꝓprium eſt: ut ĩ
lauro & olea liquet. Fico: cæteriſque huiuſmodi radix obliqua proterea eſt
quod expedita faciliq̃ ſemita carent. medulla omnibus ineſt ſicuti caudici-
bus: & ramis qui certe non abſque ratione ſua teſtantur principia. Itẽ quæ
dam prolis ſurſum uerſus procreandæ: uim obtinent: ut uitis: ut punicæ.
Quædam nullã penitus proferre ſobolem poſſunt: ut abietes: cupreſſi pini
ſuffruticum quoq̃: reliquorũq̃: has eaſdem differentias aſſignare licet:
niſi quid radice penitus careat: ut tuber: fungus: cranium. Nam aliis radix
numeroſa: ut tritico: ordeo: tiphæ: omnibuſq̃ huiuſmodi eſſe ſimilitudine
quadam concernũtur: aliis paucæ: ut leguminibus. Olerũ quoque maior
fere pars radice coheret ſingulari: ut braſica: beta: apium: rumex. Sed non
nulla propagines magnas ſubgerent. ut apium: beta. Quæ qdẽ corporis
ſui ratione altius quã arbores ſane radicantur. Sunt aliis carnoſæ: ut rapha
no. Rapæ: aro: croco: aliis lignoſæ: ut erucæ. Ocimo: & ſilueſtrib9 magna
ex parte quibus non protinus plures: & fiſſæ exeant: ſicut tritico: ordeo: &
ei quam ſpecialiter herbam appellamus Hæc enim in annuorum herbarum
que genere differentia radicum: ut aliæ protinus multiplices. atque æqua
les præſcindantur: aliæ ſimplices promãtur: aut binæ ſcilicet quæ maxime
conſtant. Nam aliæ pleræq̃ ex iis proueniunt: ad ſummã radicum differẽ-
tiæ: in olerum genere: atque materia humili complures accipi poſſũt. Sũt
enim aliæ lignoſæ: ut ocimi: aliæ carnoſæ: ut betæ multoq̃ magis: ari. Ha-
ſtulæ regiæ: croci. Quædã quaſi ex carne: & cortice cõſtant: ut raphanorũ
Raporũ: aliæ geniculatæ ceu harundinũ graminũ: & quicqd harundinoſũ
Quæ quidẽ ſolæ uel maxime iis quæ ſup terrã emineãt ſimiles formari cer
nũtur. Et. n. tãq̃ harũdines fibris innixe corradicant̃: aliæ tũicis mltiplicib9
corticoſæq̃ poriguntur: ut ſcillæ: bulbi: atq̃ ẽt cepe iiſq̃ ſimiliũ: ſemp. n.
bis aliqd circa eximi põt. Quæ qdẽ oĩa duplex q̊dam mõ genus radicis exhi-
here uidẽt̃. Nõnullis hoc idẽ de oĩbus capitatis: terraq̃ cõditis: placet. Hñt
eĩ carnoſã illã: & corticoſã ut ſcilla & eas q̃ ex illa ꝓueniũt. Nõ. n. craſſitu
dine tenuitateq̃ tm̃ diſcrepat: ſicut oleꝝ: arborũq̃: ſꝫ ẽt gñs diuerſũ hr̃e uidẽ
tur. Euidẽtiſſĩa gladioli ẽ: atq̃ ari: qppe cũ altera craſſa: leuis carnoſa altera
tenuis atq̃ neruoſa ſit. Quamobrem dubitauerit ſane quiſpiam an ĩter radi
ces hæc poni debeant. Etenim: quod ſubter telluri coheret: radix eſſe ap
appareat. Quod uero cæteris ediuerſo promitur nihil obtinere radicis dixe
ris. Radix. n. parte poſtrema tenuior eſt: inque acutius aſſidue tendit.

Radix uero ſcillarũ. Bulborũ. Radix ſcillarũ cepaꝝ: & bulborũ arorũq; e contrario creſcit. Item cætere radiculas de ſuo latere mittunt. Scillarũ uero & item ceparum: nihil penitus mittunt. In totum quæ de capite ꝑ mediũ pēdēt radices eſſe uidentᷣ atq; coaleſcũt. Pars uõ illa extuberãs ad cymæ: aut fructus modũ: cõſiſtit. Sꝫ cũ nã eoꝝ plus eſſe: q̃ radix debeat: id circo curi ambiguitas põt: qppe cũ totũ illud radicẽ eẽ aſſeueraſſe haud q̃q̃ recte actũ ĩtelligatur. Radix. n. bulbi: & gethyi: caule oĩo carebit: & ĩ totu oĩa: q̃ natu ra ſub terrã diſtẽdi uoluit: caulis nimiꝝ exptẽ ſortientᷣ nãꝫ: ſi totũ radice cõ ſumari placuerit. Ac ꝑĩde tuber: ꝙ nõnulli achiũ uocãt: & uigũ uipũ: & qc qđ ſub terrã alidᷣ latitat: radices ꝓculdubio erũt. Quoꝝ nullũ forma cõſtat radicis. Hæc. n. nãæ uiribus nõ locis diſcerni oportet. Sꝫ forte recte id qdeꝫ dicitᷣ: illud tñ radix nihilominus ẽ. Sꝫ illa q̊ꝫ radicis differẽtia reddi debꝫ: ut alia tãta. Alia talis fit. Alteraq; alimẽtũ ab altera capeſſat. Quãq̃: & ipe: & eaꝝ carnoſæ illæ alimẽtũ ſibi attrahere uidẽtᷣ. Aroꝝ itaq; radices ruſtici alũt ante q̃ germĩa edere inceperint: reddũtq; ampliores: dũ germinãdi impetuꝫ cohibent. Omniũ. n. eiuſmodi nãꝫ deorſum uerſus potius uergere: manifeſtũ eſt. Caules. n. atq; in totũ ꝑtes ſupne: breues: ĩbecilleſq; ſunt. Inferæ aũt: grandes: frequentes: ualide. Nec ſolũ ĩ præductis: ueꝝ ẽt in arundine gramine: deniq; oĩbus: quæ harundinoſa iiſq; ſimilia ſint: quæq; ferulacea. Hoꝝ q̊ꝫ radices grandes: atq; carnoſæ. Pleraq; ẽt herbaceoꝝ radicibus eiuſmodi continentᷣ: ut aſpalax crocũ: qđq; perdiciuꝫ uocitatᷣ: qđ perdices ſe ad id uolutent: terramq; ſuffodiant. Parimõ ꝙ egyptii uuigum appellant. Et. n. folia eius ampla: & germen puſillũ. Sed radix lõga: & in mõuꝫ fructus & cibo idonea. Colligunt id cũ amnis effuſus fuerit: eoq; decrumaras exornant. Euidentiſſimam: & maximam præ cæteris differentiam laſerpiciuꝫ obtinet: & quæ magydaris nominata eſt. Harum. n. utriq;: omnibuſq; huiuſmodi natura radicibus potius conſtare tota uidetur. Igitur hec ita ſumdum eſt. Quædaꝫ autem ex radicibus plures differẽtias præter prædictas: ſortiri appareant: ceu arachidne radix: eiuſq; quod ſimile eſt araco. Ambe nanq; fructum nõ minorẽ ſuperno afferũt. Pars ipſa carnoſa radicẽ ſimplicem: craſſum: altius infigendam mittit. Cæteras uero quibus inſidet fructus: tenues: ac ſummo ceſpite coherẽtes agit. Loca arenoſa potiſſimum amant. Neutrum folia gerit: neq; foliis quicq̃ ſimile ſꝫ quaſi binoꝝ fructuum partibus interſe oppoſitis: fecunda potius extant. Quod mirum profecto eſt. Naturæ uireſq; plantarum tot differentiis uariant. Radices omnium priuſq̃ partes ſupernæ augeſcunt. Nulla tñ ſubire altius põt: quam ſolis calor attingat. Calor. n. eſt: qui uim habet gignendi. Cæteꝝ uel natura humi ad radicis altitudinem: longe quæ magis ad longitudinem plurimum conferre uidetur: ſi leuis: rara: tranſmeatuq; facilis ſit. Nam in eiuſmodi locis ulterius producitur: & maiora incrementa ſequuntur. Conſtat id maxime in genere urbaniſſimorum. Hæc. n. ſi aquæ copiam habent inq̃

tuꝫlibeat ꝓgredi poſſũt. Præſerti ſi locus ĩanis ſit: nec aliqd obſtet: ceu puteus: aut aliqs aquæ ductus queãdmõꝫ in lycio platanus: apud aquæ ductũ: nouella adhuc circiter tria ad trigĩta cubita miſit: cũ ſimul: & copiã alimẽti & loci liberale ſpatiũ adepta fuiſſet. Ficũ: ut ita loquar: lõgiſſimã radicem habere putaueris. Ad ſũmã quæ raro corpoꝛ̃ ſint: rectãq; agãt radicẽ lõgius mittũt: & nouæ ſi ad uigorẽ ætatis ſuæ puenerint: magis q̃ ueteres: lõgitudine: altitudĩeꝫq; radicis fulciẽt. Quippe cũ ẽt radices una cũ reliquo corpore diminui ſoleãt. Succi pariter oĩuꝫ radicũ in ſuauiores q̃ fructus ſui habẽtur. Quarũdã ẽt penitus fere in ſuaues. Quãobrẽ ſũt quæ radicẽ ſortiãtur amarã q̃q̃ fructus ipſa prædulces pariãt. Medicatæ ñ nullæ odoratæ alie ceu iridis. Natura uiſq; peculiaris radicis fico ĩdice. Illa.n. agẽmibus mittitur quatenus ſe fico parẽti cõiunxerit telluriq; tute inhereſcit. Fit itaq; circũ arboreꝫ frequẽs radicũ concurſus: q caudicẽ neq̃quã atigit: ſed ab eo paulo diſtat huic ſimile: uel pocius quodãmõ mirabilius: ſi quid ex foliis radicẽ dimittat: qualẽ circa opuntẽ herbulã eẽ quãdã enarrãt: cui datũ eſt: ut & mãdi ſuauitate poſſit. Quod.n. lupinis inſpicitur minus miꝝ: ut ſi ſub alta ſerãtur materia radices obſiſtẽtes ſũmũ uerſus terræ perſcindãt: ualẽterq; germina edant. Radicũ differẽtias iis cõſpicari ipſis debemus. Arboꝝ aũt uel tales differẽtiæ capi poſſunt. Sunt.n. alie nodoſæ. Alie enodes: tã nã q̃ loco plus minuſue. Enodes inquã: nõ ut nodo oĩo careant. Talis.n. arbor nulla eſſe uidetur. Sed ſi quid eiuſmõi ſit: locũ inter alia obtinet: ceu iuncus. Tipha gladiolus. Ad ſũmã ſiquid inter paluſtria ſit. Sed ita enodes accipi uolo ut nodos paucos: naturæ ordine habeãt: qualis: ſambucus: laurus: ficus deniq; omnia: quibus cortex leuis: quæ ue cõcauo: & laxo corpore ſurgunt. Nodoſa olea: pinaſter: oleaſter. Hoꝝ alia ĩ umbroſis: & auento ſilẽtibus: & dilutis locis. Alia in apricis: & hibernis: & gelidis: & macris: & aridis. Naꝫ inter eas: quæ genus idẽ ſortiũtur. Quædã minus nodoſæ. Ad ſũmã montanæ campeſtribus: & ſiccæ paluſtribus nodoſiores. Item ratione ſatus: & eniꝫ crebræ enodes: atq; procere. Raræ nodatiores cõtortioreſq; aſſurgũt: fit eniꝫ ut alteræ ſint in umbroſis. Alteræ in apricis. Mares quoq; fœminis nodoſiores: ubi ſexus haberi uterq; põt: ut cupreſſus abies: oſtryis cornus. Genus eniꝫ quoddã cornũ fœminã uocãt. Silueſtres nodoſiores urbanis: tam ſimpliciter: q̃ quæ ſub eodem genere ſtatuũtur: ut oleaſter olea: caprificus fico. Pirus piraſtro. Hæ nãq; omnes nodoſiores: oẽs ſpiſſæ raris corpoꝛ̃ magna ex parte nodoſiores. Mares.n. ſilueſtreſq; ſpiſſiores præter q̃: ſi qua ob nimiã ſpiſſitatẽ oĩo enodiſ ſit aut pauciſſimis nodis: ut buxus: ut celtis. Quibuſdã nodi inordinati utiq; forte euenit. Quibꝫdã ordinati tã inter uallo: q̃ numero ut retullimus: obid eas egregias uocãt. Quibꝫdam.n. paritas fere undiq; ſeruat. Quibꝫdã aſſidue grãdius: quod craſſiori adiacet parti: id ꝓ rẽ quod in oleaſtris: & harũdinibus ꝓcipue patet. Geniculum.n. ueluti nodus eſt. Quidã inuicẽ reſpõdẽt: ut oleaſtroꝝ. Quidã promiſcui: ut quæ ſors

rulit: extãt. Sunt quædã binis: q̃daʒ ternis: quædã pluribus nodis. Nõ nullæ quinis: abietis recti: & nodi: & rami quodãmõ īfixi cæteris aũt minime. Qui ob rẽ abies ualidiſſima eſt: malo ꝑfecto nodi peculiares: faciebus. n. beluaꝝ ſimiles extãt: unus ꝑgrãdis. Alii circa eũ parui cõplures: nodoruʒ alii ceci alii fecundi. Cæcos appello q̃bus nullũ germẽ enaſci põt. Qui non ſolũ natura: ſed ẽt lexiõe fieri ſolẽt: cũ pars arboris ictu aliq̃ diſiecta: ad uulnus cõſolidãdũ enitẽs: oris undiq̃ plagæ circumactis callo: cicatriceq̃ tumuerit craſſioribus ramis: id potiſſimũ euenit nõnunq̃ ẽt caudicibꝫ. Ad ſũmã quãcũq̃ partẽ caudicis: aut rami incideris: uel diſieceris: nodus ibidẽ naſcitur: tãq̃ ſi q̃ unũ ẽ dirimẽs: alteꝝ principiũ facias: ſiue ob eã ipaʒ leſionẽ ſiue ob aliã caʒ: ictus. n. nãq̃ cõtrarius ẽ. Ramuli oĩuʒ nodoſiores ſẽp uidentur: q̃ minimion iis ĩternodiũ ĩteriacet: q̃admõʒ ficulnei: q̃ nup ꝓuenerit: tactu aſpimi ſt: & uitis palmitũ ſũmitates: ut. n. modus in cæteris: ita gẽma ĩ uite: & geniculũ ĩ arũdine: q̃buſdã ueluti cradæ gignunt: ceu ulmo robori: & p̃cipue platano: q̃ ſi ĩ aſpe is aridis: uẽtoſiſq̃ locis ſtent: ita oĩo fiat neceſſe ẽ. Deniq̃ q̃ ꝓximus terræ: & q̃ iuxta caudicis caput cõcreuerit: hic ſeneſcẽs craſſior reddit. Nõnullæ gõgros a q̃buſdã uocatos hñt: uel q̃ ꝑ arboris nã reſpõdeat: ut olea: q̃ppe cũ nomẽ id maxime oleæ conueniat: eoq̃ morbo pluſq̃ cæteræ: laborare uideat: p̃mnũ id nõnulli appellãt: alii crotonã. Alii alio nomine utũt. Rectis uniſtirpibus minuſq̃ abimis plãtigeris: id haud nullo pacto: aut minus accidere ſolet. Olea: & oleaſter: uł caudicũ cõcauitates peculiarẽ ĩ mõʒ hẽre uident. Sunt igit aliæ ad lõgitudinẽ tm̃ aptæ potiſſimo augeri: ut abies: palma cupreſſus: adſũmaʒ q̃ implior aſſurgũt caudice: q̃q̃ haud m̃ltis radicibꝫ: neq̃ ramis freq̃ntibꝫ patẽt: Aliæ ꝓ ſua natura his ipſis reſñdent: tã lõgitudine q̃ ꝓfunditate. Nõnullæ illico intra mos ſpgunt: ceu malus: q̃dã ramoſæ moleq̃ ſupiorẽ grãdiorẽ geſtãtes: ut punica: ueꝝ tñ ad ſingula: & locus: & alimtũ: & cultus: plurimũ ualet idi tiũ: q̃ ædẽ: ſi crebre ſerant: excelſæ: gracileſq̃ reddent. Si raræ: breuiores: atq̃ craſſiores: & ſi cõfeſtiʒ ramos ſuccidas: purgeſq̃: excelſæ: ut uitis: Si relinquas: breues aſſurgẽt: q̃n ẽt illud fidẽ ſatis p̃ſtare põt: oleꝝ. n. nõ nulla arboris figurã capeſſũt: ceu malua: betaq̃: ut dictũ iã ẽ: oĩa locis ſuis melius augeſcũt: nã & ĩter ea q̃ genus idẽ ſortiunt: q̃ ſuis ĩ locis manẽt: enodiora ampliora: pulchrioraq̃ extãt: ut abies macedonica p̃ſtãtior: q̃ pnaſiæ: cæteræq̃ ſpectat: q̃ q̃d oĩa atq̃ in totũ ſilueſtris materies pulchrior: & cõmodior: & copioſior pte mõtis aq̃lonia: q̃ meredianã enaſcit: aliæ iteʒ ꝑpetuo uirẽt: aliæ foliis deciduis ſt uirẽt ex urbanis ꝑpetuo olea: palma: laurus: myrtus: pini genus q̃ddã: cupſſus: ex ſilueſtribꝫ abies pinaſter: iuniꝑus: ſmilax thuia: & ea q̃ archades phellodryn appellãt: tilia cedrus picea: mirrica buxus: illex aq̃folia. Celaſtrus: philica: acuta: ſpina: apharca: q̃ mõte olympo ꝓueniũt potulaca: arbutus: terebintus: laurus: potulaca atq̃ unedo folia ĩferiora dimittũt. Cacuminibꝫ ꝑpetuo uirent: ramiſq̃ aſſidue p̃poſtero

gignunt. Hæc in arboꝝ genere: fruticũ aũt hedera. Rubus: harundo rhã-
nos cedrula. Eſt.n. qddã puſillũ: qđ nũq̃ arboreſcit. Suffruticũ: herbaꝝ q̃
ruta: braſſica: roſa: uiola: abrotonuꝫ: ſanſucũ: ſerpillus: origanũ: apiũ: eq̃
piuꝫ papauer: & ſilueſtriũ gña cõplura. Ex his q̃ꝫ nõ nulla cacumie pdurãt:
amiſſis reliquis: ut apiũ: equapiũ: origanũ. Nã & ruta affligit̃: atq; mutat̃.
Omnia uero tã in his q̃ in reliqs generibꝫ: q̃ coma ppetua uirẽt: foliis angu-
ſtioribꝫ ſunt: & pinguedinẽ q̃daꝫ: ſuaueq; olentiã reddũt. Non nulla quanq̃
ſua natura ſemp uiuere nequeãt: tñ ex loci cauſa folia nunq̃ dimittũt: ut di-
ctuꝫ de his eſt: q̃ in agro elephantino: memphiq; pueniũt. At qui inferius
ea parte: quã delta: atriquetra figura uocitãt: paꝝ itercipit tẽporis: quin p-
petuo uireant. In creta inſula: agro cortinẽſi: platanũ apud fontẽ quẽdã ſtar̃
aſſeuerãt: q̃ nunq̃ folia depdit. Iouẽ ſub ea cũ europa cõcubuiſſe fabulant̃.
Quercus in agro turino ẽ: ubi ſybaris pſpicua: quæ nũq̃ folia dimittit. Eaꝫ
nõ una cũ aliis germinare aiunt: ſed poſt ortũ caniculæ. Talẽ & in cypro eſſe
platanũ fert̃. Omnibꝫ autumno: & p autumnũ folia decidũt. Aliis tñ ocius
aliis tardius: ut q̃daꝫ ẽt ab hyeme occupent̃. Folioꝝ iactura nõ ita germina
tioni reſpõdet: ut quæ prius germiauerint: prius folia dimittãt. Sed nõ nul-
læ germinãt qdem pmaturius: ſed nihilo ante cæteras folia dimittũt. Qui-
nimo q̃buſdã tardiores inceptãt: ceu amygdala. Quædã ſerotinæ germine
eſſe ſolẽt: ſed nihilo: ut ita dixerim: tardius q̃ cæteræ: folia depdunt: ut mo-
rus. Regio aũt ſolũq; madidũ plurimũ ad pdurandũ cõferre uident̃. Quæ
enĩ in ſiccis atq; in totũ tenuibus locis extãt: prius folia dimittũt: & ueteres
prius q̃ nouæ. Quædã & anteq̃ fructũ pcoquãt: folia depdunt: ut ſerotinæ
fici: & piri ſilueſtres illis quæ ppetuo uirent occaſus: ortuſq; uiciſſim occur
runt. Nõ.n. ſemp eadẽ durãt: ſed alia pueniunt: alia exareſcunt. Idq; circa
æſtiuũ ſolſtitiũ maxime factitari uidetur. An quibuſdã ẽt poſt arcturi ortũ
aut ſecus: in aliqua regione fiat: cõſiderandũ reliquo. Folioꝝ occaſuꝫ ita ſe
habet folia uero in cæteris oĩbus arboribus ſibi ipſa ſimilia ſunt. Populi ãt
atq; hederæ: eiuſq; qui croton uocat̃: diſſimilia: figuraq; diuerſa habentur.
Noua.n. orbiculant̃: ueterata in angulũ exeunt. Inq; id omniũ mutatio de
ſinit. At hederet contra dum.n. noua eſt angulatiora folia gerit. Cũ aũt æ
tate prouecta fuerit: rotũda: nã ea quoq; apta eſt foliis immutari. Illud ſane
peculiare: quod oleæ: tiliæ: ulmo populo euenire uidetur. Vertũt.n. par
tes ſupinas mox poſt ſolſtitium æſtiuũ: eoq; argumẽto ruſtici ſolſtitiuꝫ con
fectũ intelligũt. Oĩa folia parte prona ſupinaq; interſe diſtãt: ac cæteroꝝ
pars ſupina uiridior: atq; leuior eſt. Neruulos.n. & uenas in pronis habẽt
ſicut manus. Oleaginoꝝ uero pars ea ipſa candidior minuſq; leuis. Hedera
quoq; frondes leuis parte ſupna hñt oĩa aut certe plurima: parte ſupina per
ſpicua pendẽt eaq; ſoli exponũtur: uertunturq; magna ex parte: ſolẽ uerſuꝫ
Quappter haud facile dixeris utra pars pocius ad ramulũ uergat. Quippe
cum reſupinatio quidẽ partem proximiorẽ pronã reddat. Natura uero rõ

minus ſupinam uelle uideatur: præſertim cũ reflexus: ſolis cauſa: fiat. Facile id ſpectari in his põt: quæ crebra: ordinataq; ſũt: queadmo͂ʒ myrti: non nulli & alimentũ parti ſupinæ ꝑ pronã deferri exiſtimãt: quia madida ſemꝑ lanuginoſaq; eſt. Sed nõ recte: id. n. abſq; natura ꝓpria: fortaſſe cõtigit: qa nõ ſimili mõ alterantur. Alimentũ uero ꝑ uenas: aut neruos æque ambabꝰ deferẽ partibus. Ex altera. n. ad alterã deferri: nulla ratio ẽ: cũ meatus nõ habeat: neq; ima quæ ſubeat. Sed de alimẽto: quibus tandẽ miniſtrãtibus offeratur: altera diſputatio eſſe debet: folia uero pluribus: ipſa quoq;: differentiis: inter ſe diſtare uidenẽ. Quippe cũ arboꝝ: aliis ampla ſint: ut uiti fico platano. Aliis anguſta: ut oleæ: punice: myrto. Aliis rara: ut pino: abieti: cedro. Aliis ueluti carnoſa ſcilicet quia pulpa cõſtãt: ut cupreſſo: myricæ: uallo. Et in fruticũ genere: cnioro: ſtipe. Et herbaꝝ: ſempuiue: polio quod cõtra uermiculos noxios: ueſtimẽtis interpoſitũ: ualet. Nã betaꝝ folia: aut braſſicaꝝ: earumue: quas rutulas uocãt: alio mõ carnoſa ſũt. Caro enĩʒ in latitudinẽ diſtendiẽ: nõ in rotunditatẽ craſſaẽ. Myrice inter frutices: foliũ carnoſuʒ. Nõ nullis harundinacea: ut palmæ coici cæteriſq; ſimilibus quæ ut in uniuerſuʒ loquar: foliis angularibus cõſtant. Et. n. harũdo: gladiolus: butomus: cæteraq; paluſtria: foliis eiuſmõi ſunt. Cuncta aũt folia q̃i ex duobꝰ cõſtare uidenẽ. Mediũq; ueluti carinã haberẽ: ũde & cæteris meatus medius amplus porrigaẽ. Differũt iteʒ figura. Alia. n. orbiculata: ut piri: alia ob longa: ut mali: alia in acutũ producta: & ĩ angulũ depreſſa: ut hederæ cilitiæ. Ad hæc alia multifida: & quaſi ſerrata: ut abietis: filicis: uitis quoq; aliquatenus fiſſa fici laciniata: & ut ita diſerim: cruciformia. Nõ nulla inſecta: ut ulmi: roboris: nuciſq; auellanæ. Quædã cũ extremo: tũ lateribus ſinuata cõſidũt: ut ilicis: roboris: ſmilacis: rubi: paliuri alioꝝq;: pini quoq; laricis: abietis: atq; ẽt cedri: & cedriæ: extremitate pungẽtia. Quod ſpinas oĩo pro foliis habeat: nullum inter arbores eſt: quod nos quidẽ nouerimus: at ĩ genere materiæ humilis ſpinæ pro foliis: acorne drypidi: acano: omniq; pene generi ſpinoſo. His. n. oĩbus loco folii ſpina oritur. Quod ſiquis folia hæc eſſe negauerit: carere foliis ea omnino ſequetur: ut quædã aculeata quidem ſint: folium uero habeant nullũ: ceu aſparagus. Rurſus alia pediculo carent: ut ſcillæ: bulbi. Alia habent: & alia longum: ceu uitis hederæ. Alia breuem: ut quaſi infixa cohereãt: ceu oleæ: nõ ſicuti platani: & uitis propẽdentia: atq; tremula. Illud quoq; differentiam facit: quod nõ ex eiſdeʒ partibus pendeãt: ſed plurimis quidem ex germine: nõ nullis uõ ex ramo: robori ẽt ex caudice. Oleribus ex maiore parte: folia illico ab radice exeunt: ut cepe: alio intubo erratico. Ad hæc aſſulæ regiæ: ſcillæ: bulbo: ſiſirinchio. Atq; in totum bulboſis quoꝝ nõn ſolum: quod primum oriẽ: uerum etiam caulis omnino ſine foliis eſt. Quorundam enim foliis iam perfectis: caulis conuenienter talis aſſurgit: ut lactucæ: ocimi: apii: & frumentorum ſimili modo: non nulla ex his caulem primo mitem: poſt hor

ridulum ſpinulis gerunt: ut lactuca: & cūcta folia ſpinoſa reddūtur: atq; ēt magis in fruticum genere: ut rubus paliurus: omniū aūt pariter arboꝝ atq; reliquoꝝ differētia publica. Quod alia multis foliis. Alia paucis cōſtant & alia latis alia anguſtis: & alia ordinatis: ut myrtus: alia inordinatis utiq; forte inciderit: ut maior pene pars cæteraꝝ plantarum: peculiare in oleribus: ceu cepa gethyo: folioꝝ cōcauitas. Ad ſummā foliorū diſcrimē: aut magnitudine: aut multitudine: aut figura: aut latitudine: aut āguſtia: aut cauitate: aut aſperitate: aut leuitate: aut ꝙ aculeis horrēt: uel nō: ad hæc depēdētia unā q̊ unde ideſt: ab radice: aut germine: aut caule: aut ramo. Quo. i. pediculo: aut ſine ipſo: cuius ēt gn̄ris cōplura ſpectātur: fructiferaq; non nulla fructū foliis īterceptū gerētia: ut laurus alexandrina: q̧ fructū ſup foliis gignit folioꝝ dīfās iā cōmunius diximus: hiſq; pene continent̄. Cōſtāt autē foliorū alia ex neruo: & cortice: & carne: ut fici: & uitis alia q̄i ex neruo tm̄: ut harūdinis: frumēti hūor cōmunis oīuз ē: oībus. n. in ē: tā his: q̄ reliquis annuis: ceu pediculo: flori: fructui: q̧cquid aliud ueniat: uel potius & his q̄ minus annua ſt̄: nihil. n. ē qđ careat humore. Pediculoꝝ alii ex neruo cōſtare tm̄ uident̄: ut harūdinis frumēti: alii ex eiſdē: qb; caules. Floꝝ alii ex cortice & uena: & carne: alii ex carne tm̄: ut q̧ īter lolia naſcūt̄. Fructus q̄з ſimili mō alii. n. ex carne: & neruo: alii ex carne tm̄: nnonulli ēt cute cōſtāt. Hūor hos q̊з oēs co nitatur: ex carne: & neruo: ceu prunoꝝ: cucumeꝝ: ex humore: & cute: mori: punice. Alii ſecus diſtingunt̄: omniū: ut ſic dixerim: pars exterior: cortex: interior: caro. Quoꝝdā ēt nucleus. Poſtremū in oīb; ſemē eſt: hoc humorē calorēq; in ſitū i ſe hēt: q̧ cū deſierit: ſem̄ infecudū: ſicuti uritū ouū relinq̄tur. Quoꝝdā ſem̄ ꝑtinus poſt tegmen ambiēs ſubeſt: ut palmæ nucis amygdalæ. Quib; ambientia plura utiq; ſt̄ ceu palmæ: qbuſdā caro & nucleus īteriacent: ut oleæ: pruni. Alioꝝq;: alia ſiliquis īcludunt̄ alia folliculis ueſtiunt̄: alia uaſculis cōtinent̄. Quædā etiā nuda patēt: in ſiliqs annua: ut legumina & ſilueſtriū pleraq;. Quin & arboꝝ q̄dā: ceu ſiliq̄ q̄ ficū ægyptiā q̧dā apellāt: & cercis & coloetis circa liparā: in foliculo ex annuis q̄dā ut triticū: miliū. Simili mō uaſculo īcluſa: & nuda: ī uaſculo: ut papauer: q̄q; papaueri ſimilia: nā ſeſamæ modus qdā peculiaris. Nudo ſemine oleꝝ pleraq;: ut anetū: coriannīſū: cuminū ſeminaculus: pleraq; alia. Arboꝝ nulla ſemine nudo: ſз aut carne obducto: aut cute: aut cruſta: ceu glans: & eubo icū: aut ligno: ceu amygdala: & nux. Nullū in uaſculo ſemē arboris eſt: niſi conū uaſculum dixeris: quod abſolui de fructibus poteſt. Semina ipſa q̧buſdam protinus carnoſa ceu illa: quæ nucum: & glandium genere comprehenduntur. Quibuſdam caro in nucleo eſt: ceu oliuæ: lauro: & aliis: nō deſunt quibus in nucleo tantum: uel nucleacea: & quaſi retorrida conſtent ceu cnico: & ſimilibus: nec non & multis oleribus. Palmæ profecto euidentiſſima. Cauitatem enim nullam hæc habent: ſed tota plena: atque perſolida ſunt. Tamen his quoque humor quidam calorque ineſt: ut dictum eſt.

Differunt prӕterea: quod alia congeſta atq; promiſcua: alia diſcreta: atque diſtantia: ut cucurbitate: cucumeris: & in arborum genere: fici mali. Qui & congeſtorum ipſorum: quӕdam putamine aliquo: aut tunica contineñ tur: ut punicӕ: mali: piri: uitis: fici. Quӕdam congeſta: quidem: ſed nul lo incluſa: ut eorum: quӕ ſpicam inter annua gerunt. Niſi quis ſpicam ip ſam ambiens quoddã eſſe putauerit. Quod ſi ita ſit: racemus quoque ita ſe habebit: & reliqua: quӕ racemata eduntur. Quӕq; uniuerſa ob fertilita tem: uirtutemq; ſoli prodeant. Quemadmodũ ſyriӕ: aliiſq; locis oleas fru ctificare affirmant. Quin ẽt illud pro differentia quadam accipi poſſe uide tur: quod alia uno pediculo ſingulariq; annexu congeſta gignunt. ut de ra cemis: ſpiciſque diximus. nullo ambiente communi tegmine prouenire. Alia ſecus. Nam unum quodq; ſemen: aut ambiens: ſeorſum acceptum: principium annexus proprium habere uidetur: ut acini: tum uuӕ: tũ pu nici. Item triticum. ordeum. Malorum: pirorumq;: ubi nam coniungãtur comprehendanturq;: uelut membrana quadam: quam caro fructus obdu cit: minus perceperis: tamẽ uel eoꝝ quodq; principiũ habet ꝓpriũ: & na turam diſtinctam. Sed punici idcirco euidẽtiſſima: quod expreſſius diſcer nuntur. Nucleus. n. cuiq; adheret. Nec quemadmodum ficuum in certa: prӕ nimio ſuo humore: conculcãtur. Hoc. n. interſe diſtant: quamquã u traq;: carne quadam: & eo quod carnem cum cӕteris comprehẽdit: cõtinẽ tur. Hӕc. n. circa nucleum unum quẽq;: carnoſum illum hñt humorem: granũ uero ficariũ commune q̃ omnibus ẽ: ſicuti & uinaceũ: & quӕ his ſimilia. Sed eiuſmodi differentias plures capere fortaſſe poſſumus: quarũ prӕcipuas: maximeq; naturales: haud ignorare oportet. Quӕ autẽ pro ſa poribus: frigus: totiſq; formis: accipi poſſint: omnibus ferme explorate habentur: ut explanatione nulla indigeant: niſi tm̃ aduſq; quod fructus fi gura nulla rectilienus: neq; angularis. Succorum uero alii uinoſi: ceu uitis mori: myrti. Alii pingues: ut oleӕ lauri: nucis: amigdalӕ: pini: laricis: abi etis. Alii dulces: ut fici palmӕ roboris glãdis. Alii acres: ut origani: ſature iӕ: naſturcii. Sinapis: alii amari: ut apſynthi: fellis terrӕ. Odore prӕterea diſtant: ut aneſi: cedrulӕ. Quorumdam dilutos putaueris: ut prunorum alii accidi: ut punicorum: & quorumdam malorum. Sã omnes: qui uel hu ĩc generi cõtribuantur: uinoſos putandum. Alii aliis generibus aſſignanẽ quorum ſingulos: in libro de ſaporibus: perſequemur: tam genera ipa nu mero amplectentes: quam eorum inuicem differẽtias reddẽtes: quӕq; uis cuiuſq;: naturaq; ſit. Arborũ quoq; ipſarum humor: uti retulimus: uariis generibus cõſumari uidetur. Alius. n. ſucco lacteo ſimilis: ut fici: papaue ris. Alius reſinaceus: ut abietis: pini: omniumq; coniferarũ. Alius aquo ſus: ut uitis: piri: mali:. Et in olerum genere cucumeris: cucurbitӕ: lactu cӕ. Non nulli acrimoniam quãdam ſortiũtur: ceu timi: ſatureiӕ. Quidã etiam ſuauem olentiam prӕſtant: ut apii: aneti finiculi: reliquorum q; ſimi

lium. Omnes: ut abſolute loquar: pro natura cuiuſq; arboris utiq; inuni-
uerſum tranſigam: plantæ: propriam differentiam ſibi ſortiuntur. Quip
pe unum quodq;: temperamentum quoddam: mixtionemq; obtinet pecu-
liarem: quæ ſcilicet fructibus ſubiectis conueniat quorum pluribus: quæ-
dam ſimilitudo innoteſcit: quãquã incertior ſenſuq; dubia: ſcilicet ea de ca-
uſa: quod ſaporis natura: puram: ſinceraq; confectionem concoctionemq;
in carne fructus conſequitur. Alterum enim quaſi materiam: alteꝝ qua-
ſi formam ſpeciemq; arbitremur oportet. Semina quoq; ipſa: & tunicæ: q-
bus ueſtiũtur ſaporum: diſcrimine interſe diſtãt. Vtq; ſimpliciter loquar:
uniuerſæ arborum: plantarumq; partes: ut radix: caulis ramus: foliũ: fru-
ctus: cognationem quandam habere tota cum natura uidentur: quãquam
odorem: ſaporeq; differant: ut partium plantæ eiuſdem: aliæ odoratæ & be-
ne ſapide ſint. Aliæ inodoratæ: inſipidæq; omnio. Quibuſdam enim flores
inodorati: folia uero odorata. Quibuſdam e diuerſo: folia magis: & rami:
ut coronario generi. Quibuſdam fructus. Aliis neutrum. Aliis radix. Ali
is pars aliqua. Similis & ſaporis ratio eſt. Alia & enim mandi queũt. Alia
nequeunt. Neq; foliis: neq; fructibus: peculiare præcipue: quod in tilia cer
nimus. Nam huius folia prædulcia: & pleriſq; animaliũ pabulo. Fructus
uero mãdi a nullo põt e cõtrario nãq; nimiꝝ: ut folia nõ mãdant. Fructus
uero non tantum a nobis: ſed etiam ab aliis animalibus mandi poſſint. Sed
huius: cæterorumq; ſimilium: cauſas poſtea cõtemplari conabimur. Nũc
exploratum illud habeamus per omnes partes differẽtias plures uario mo-
do exultare. Nam & florum: alii lanuginei: ut uitis: mori: hedere. Alii ſoli
ati ut amygdalæ. Mali piri pruni item alii grandes hñtur: oleaginei uero ſo
liati quidem: ſed puſilli: pari modo: & annuorum: herbaceoruq; genere.
Alii foliati: alii lanuginei. Cunctorũ: alii bicolores. Alii unicolores: iidẽq;
candidi. Quippe cũ tantum fere punice phœniceus: & quarumdam amy-
gdalaſum ſubruffus exeat. Nulla inter urbanas alia eſt: flore: uel bicolore
uel pleno: ſed ſi qua ſit: ſilueſtris profecto eſt: ceu abies. Flos. n. eius cro
ceus: & illi quos ĩ mari externo: roſis colore ſimiles tradũt: at ĩ annuoꝝ ex
maiori pene pte tales exeũt & bicolores & bini bini ĩq̃ q; ĩ flore alteꝝ florẽ ĩſi
dẽtẽ mediũ gerũt ut roſa: uiola nigra liliũ ñ nulli ẽt folio uno emergũt: de
ſcriptionẽ tm̃ plurimuꝫ oſtendentes: ut flos inſione: in hoc. n. haud quaq̃
foliuꝫ unuꝫ quodq; deſcernit̃. Nec cõceptaculo pars infima eget: ſed poſtre
ma in angulos exeũt. Oleæ q̊ꝫ flos pene talis eẽ uidet̃. Differũt ẽt ortu: &
poſitu alius nãq; floreꝫ circa fructũ ipſuꝫ producũt: ut uitis olea: cuius po
ſtrati floſculi perforati ſpectatur: idq; argumẽto capitur probe arborẽ deflo
ruiſſe. Nãꝫ ſi exaruerit: aut madefacti fuerint: una cõfructibus defluent:
atq; ita nullatenus perforabuntur. Maior fere pars fructum ĩ medio floriſ
tenet. Sed nõ deſũt: q̃: uel ſupra fructũ ipſũ florẽ inſidẽtẽ emittã: ut puni
ca. Malus amerina: prunus: myrtus Et ĩ fruticũ genere. Roſa. Maiorq; ps

coronariaꝝ

coronariaꝝ. Semē.n.ſub floribꝫ hēnt. Sed cōſpicuū idī roſa: qa extuberat. Nō nula ēt cū ſeminibꝫ ipſis: flores edūt: ut uenerie cnicū: atq; cia: q̄ flore ʒ ſolio numeroſo ꝓducūt. Singulis.n. ſeminibꝫ: ſingulos flores annexos ge runt. Simili modo: & herbaceorum non nulla: ut gith. Et in olerum gene re: pepo: cucurbita: cucumis. Quippe omnibus flos in poſtremo fructus: & creſcentibus fructibus: flos diu in fixus ſeruatur: alia ſecus: modo quodā peculiari: ceu hedera: uorus & enim florem hæc in totis fructibus habent. Sed neq; poſtremis inſidentem: neq; in ſingulas partes ambientē: in mediis inculcatum: niſi forte concerni nequeat propter lanuginem. Sunt & ſim plices quidam flores: ceu cucumerum: qui poſtremis ſarmentorum emer gunt. Ob id eos auferunt. Cucumeris enim prohibent incrementum. In ter flores: mali medicæ qui ueluti colum quandam erectam: in medio habe ant: fecundoſ hos fore affirmāt. Qui uero nō habeāt: hos fore infecūdos. An aliis q̄ʒ floriferis eueniat: ut florē ſterilē gignāt ſiue ſæparatū ſiue nō ſæ peratū ꝑtermitti nō debet. Et enim genus quoddā: & uitis: & punicæ: fru ctum perficere nequit: ſed ad florem uſq; generatio tantum peruenit. Flos quoq; punicæ copioſus: creberq; eſt. Deniq; amplitudineʒ ſui quodammo do pomi æmulatur. Parum ſe ſubtus attollens colligit & ambitu congruo ſinuatim reddit. Plantarum: quibus genus commune: alias florere. Alias nullo flore exilarari quidam affirmant: ut palmarum marem florere: fœm i na minime: ſed protinus fructum promere. Igitur quæ genus idem ſortiū tur: id differentiæ obtinent. Sicuti & omnia: quæ fructū perficere nequeūt floris naturā pleraſq; differētias habere ſatis his liquet. Arbores aūt uel hi ſce in fructificādo diſtare uidentur. Nāq; alie fructū ex nouellis ſurculis gi gnūt. Aliæ ex annotinis. Aliæ de utriſq;. Ex nouellis ficus & uitis ex anno tinis olea punica: malus: amygdala: pirus: myrtus: ceſq; fere ſimiles. Cēs enim ex annotinis: at ſi cōtingat ut aliquid cōcipiāt: atq; floreāt (euenit.n. id quoq; nonnullis ceu myrto: ut ſic dixerim: præcipue: cum germinantur poſt arcturi exortum) id perficere nequeunt: ſed ſemi conditum perit exu triſq;: tam nouellis: quaʒ annotinis. Si quæ mali biferæ ſint: aut ſi aliquid bis fructificet. Item caprificus quæ maturat: ficuſq; profert: ex nouellis peculiaris maxime ortus ſi quis fructus candici proſiliat: ut moro ægyptiæ Hanc enim ex caudice ferre nonnulli affirmant. Alii grandibus ex ramis eam fructificare: ſicuti & ſiliquam dicunt. Hæc enim fructum: uel ex his producit: non tamen copioſum. Vocant enim ſiliquam: quæ ficus ægyp tiaſ appellatas: producit. Arboꝝ item alie cacuminibus fructificant. Alie lateribus. Alie parte utraq;. Sed plura ex aliis fructum cacumine ferunt: q̄ ex arboribꝫ: ut frumtoꝝ q̄ ſpicā pariūt. Fruticū erica: pinea: amerina. Ole rū: qbꝫ radix capitata pte aūt utraq;: tā arboꝝ q̄daʒ q̄ oleꝝ: blitū: atriplex: braſſica. Nam & olea idē quodāmō facit. Cumq; cacumina ferunt: copiæ indicium eſſe dicitur. Palma quoq; fructum quodammō cacumīe gignit.

Sed hæc & folia: & germina cacumine gerit. Quippe uis eius genitalis parte ſuperiore tota conſiſtit. Igitur differentias: quas particulatīʒ capere decet his contemplari conemur: ille uero naturæ totius eſſe uidētur: ſcilicet quod plantaꝝ: alie urbane: alie ſilueſtres: & alie fructifere: alie ſteriles: & ꝑpetuo uirentes & folia deperdentes: quēadmodū diximus. Quædā etiā in totum foliis carēt: & alie floruʒ fecūdæ: alie infecundæ: & alie germinæ: uel fructu præcoques: alie ſerotinæ. Parimodo & reliqua his ſimilia perſequenduʒ & hæc quideʒ in partibus aut non ſine partibus eſſe conſtat. Illa uero propria maxime & quodāmodo maxima differentia: quæ uel in animaliuʒ genere patet. Quod alie quatiles alie terenæ. Plantaꝝ. n. genus quoddā eiuſmodi eſt: ut niſi in ſolo madēte naſci minime poſſit. Quædam naſcuntur quideʒ: ſed non ſimiles: ſed longe deteriores: cunctarum aūt arboꝝ: plantarumq̃: ut rem obſolute contingamus: ſpecies in quoq̃ genere plures. Quippe cuʒ nihil fere ſimplex ſit. Sed quæ urbanæ aut ſilueſtres dicuntur: hanc ipſam euidentiſſimā ſummāq̃ differentiā habeant: ut ficus caprificus: olea: oleaſter: pirus piraſter: pinus pinaſter. Quæ uero in alterutro illorū genere collocentur: harū differentia fructibus: foliis: cæteriſq̃ formis: partibuſq̃ percipitur. Sed ſilueſtrium plurime nomine carent expertiq̃ perpauci ſunt: urbanarum aūt plurime nomime ſuo noſcuntur: ſenſuſq̃ earum comunior. Exempli grratia: uitis: fici: punicæ: mali: piri: lauri: myrti: reliquarumq̃ue facit. n. uſus communis: ut exploratæ differentiæ habeātur. Illud quoque utroq̃ in genere proprium. Silueſtres enim mares ac fœmina: uel ſolis: uel precipue diſcernuntur. Sed urbanæ generibus certe pluribus cōſtant. Quorum alia inuentu: numeroq̃ facilia: alia difficilia ſcilicet cauſa uarietatis. Sʒ partium: reliquarumque naturarum differentias: hiſce contemplari tentādum. De generationibus autem: poſt hæc: referre congruum eſt. Id enim predicta quaſi de cætero conſectari uidetur.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER II.

Rborum & ſummatim plantarum generationes: aūt ſponte: aut ſemine: aut radice: aut auulſione: aut ramo: aut ſurculo: aut ipſo trunco: factitantur: aut etiā ligno munitatim
a
cōciſo. Nam eo quoq̃ mō planta exoritur. Sed principatum in his ſpontanea obtinent. Quæ uero ſemine: radiceq̃ fieri ſolent: naturales maxime: inter reliquas: eſſe appareāt. Nā ipſe q̄ʒ ſpontaneæ quodāmō ſūt: & ſilueſtriū: ob id generi accomodātur. Reliquæ āt hominū arti: aut electui: ꝑtinēt. Singula igitᷣ mō ex ꝑdictis: aliquo erumpūt. Sed pars maior pluribꝫ ſane modis: ꝓcreatᷣ. Olea. n. cibꝫ ꝓuenit rōibus: ꝑter q̄ ſurculo defixa. n. æqt germ̄ citare ut ficus: ex crada: & punica: ex uirga. Quāq̄ nōnulli adminiculo quoq̃ defixā ad hederam: uitam egiſſe comunē

facta;q̃ arbore;: affirment. Sed id raro: illud uero ex maiore parte: a natu-
ra factitari uidemus. Ficus q̃; oibus modis emergit: ꝓter q̃ ex ramo. & ſur
culo. Malus & pirus: raro ex ramis. Cæteꝝ cuncta: magna ex parte: his q̃;
enaſci cõtingit: mõ læues nouelli: facileq̃ auctiles petant̃. Veꝝ illi ꝓuenitus
magis naturæ cõueniũt. Cõtingens aũt ꝓ poſſibili accipi ratio eſt. Quippe
cũ in totũ: quæ ex ſupnis potius enaſcãt̃: pauciſſima ſint. Quẽadmo; quæ
ex palmitibus uitis ꝓueniũt. Iſta. n. nec ex prora: ſed ex palmitibus exit: &
ſi qd aliud eiuſmõi annotet̃: ſeu arbor: ſeu ſuffrutex: ut ruta: uiola: ſiſim-
brium: ſerpillus: helenium. Oĩum itaq̃ cõmunis maxime generatio: quæ
auulſione: atq̃ ſemine fiat. Oĩa uero: quæ ſemen ferũt: ſemine q̃; gigni
naſci & lauꝝ ex auulſione affirmãt: ſi quis ſublatis ſurculis ſerat. S; quod
auellitur: radicis: aut ſtipitis: aliqd habeat oportet. Fieri tñ põt: ut & abſq̃
eo: ta; punica: q̃ malus uerna: exoriat̃. Amygdala q̃; ſata: exurgere poteſt
ſed plurimis fere modis uenire olea uidet̃. Nam ex trunco: ramo cõcito: ra-
dice: ligno: uirga. Item ad miniculo: quẽadmõ; diximus. Myrtus inter cæ
tera: huic *maxime ſimilis*. Nam & ligno: & ramo ꝓuenit: ligna ta; eius: q̃
oleæ: palmo minora *diuidi* haud quaq̃ oportet: neq̃ cortex detrahi debet.
Arbores: modis prædictis exeunt: atque concreſcunt: inſitiones. n. aut in
oculationes: myxturæ quedã: aut alio pacto generationes eſſe uident̃. De
quibus poſtea dicemus. Suffruticũ aũt atq̃ herbaꝝ: pars maior ſemine: ra
diceq̃ naſcit̃. Quædã ẽt utroq̃: nõ nulla tñ ex germinibꝫ: ut dictũ iã ẽ. Roſa
& liliu;: caulibus cõciſis: ut ẽt gramen exeunt. Caule q̃; toto ꝓpagato: ro-
ſa: & liliũ naſcitur. Peculiaris maxime generatio: quæ ex lachryma fit.
Quippe liliũ ita exire *uidet̃*: cũ id quod defluxit: ſole exaruerit. Lachryma;
quoq̃ equapii uim tandẽ ſortiri uolunt. Et. n. lachrymã id quoq̃ emittit.
Prouenit ẽt quoddã harundinis genus ſi quis in obliquũ colos ꝑciſas fimo
terræq̃ abſcondat. Peculiare quoq̃ in his: quæ radice capitata coherent: ut
ex radice ꝓueniant. Cum aũt uis genitalis tot modis cõprehendat̃, arboꝝ
pars utiq̃ maior: quẽadmõ; paulo ante retulimus: pluribꝫ modis apta ẽ ex
oriri. Sunt tñ: quæ ex ſemine tm̃ naſcant̃: ut abies: pinus: laris: ſummatim
oẽs coniferæ: *item* palma: ni forte apud babylone;: e uirgis quoq̃ ꝓueniat
ſicut nõ nulli aſſeuerãt. Cupreſſus: cæteris quidã *in* locis: ſemine prouenit
in creta aũt inſula ẽt trunco: ut mõtuoſa uel in tarra. Apud quos. n. cupreſ
ſus cedua eſt: quæ ex ceſura germinat: modis omnibꝫ præciſſa. Nã & ab ter
ra: & parte media & ſuperna: nõ nuſq̃ loci: uel ex radicibus germinat: ſed
raro. De robore diuerſa ſententia eſt. Quidã. n. ex ſemine tantũ ea; ꝓduci
ſtatuũt. Alii ex radice q̃;: ſed lente: nõnulli ẽt ipſo caudice detrũcato auul-
ſione: aut radice: nihil ex his: quæ ab imis plantigera nõ ſint: exoriri poſſe
arbitrant̃. Cunctoꝝ: aũt: quoꝝ generatio numeroſior ẽ: q̃ auulſione; atq̃ ẽt
magis: q̃ ſobole pfici põt: ociſſima: & auctu pfacilis eſt: ſi ab radice ſoboles
accipiat̃: & q̃ ſic aut ullo pacto plãtis ſerãt̃: hæc oĩa fructus ſimiles afferre

uidentur. Quæ aũt fructibus eoꝝ quæ: ſic quoq; ꝓueniunt: ſata ſint: hæc: ut ita loquar: oĩa deteriora reddũtur. Quædã ẽt oĩo degenerãt: ut uitis: ma lus: ficus: punica pirus. Quippe cũ ex grano ficario nullũ penitus genus ꝓ creetur urbanũ: ſed caprificus tantũ: aut ficus ſilueſtris erũpit. Colore etiã ſæpe nũro diſcrepãs: ex nigra. n. candida: & ex cãdida nigra gignitur: exuite q̃3 nobili in gnobilis: & ſæpe diuerſa genere exit. Nõnunq̃ nil penitus urba nu3: ſed plane ſilueſtre ꝓuenit: & adeo q̃nq; : ut fructum perficere minime queat. Quædã fructu3 me compilare quidẽ ualent: ſed ad flore3 uſq; tantu3 modo ueniũt. Naſcitur ex nucleo quoq; oleæ: ſilueſtris: olea: ex acinis ma li punici glaucis uilia exeunt: & ex enucleatis dura: & plerunq; acida: eodem modo: ex piro uitiatũ piraſtrũ : ex malo: tum deterius genere : tu3 acida ex dulci: & coronea exſtruthea: amygdala quoq; de generat: tu3 ſapore: tu3 q̃d dura ex molli redditur: idcirco adultã ĩ ſerere: aut plãtam ſæpius trãſferre ꝑcipiũt. Quercus quoq; deterior exit: itaq; cũ pleriq;: ex ea q̃ ĩ epyro naſcitur ſeruiſſẽt nullo pacto ꝓuenire ſimilis potuit: lauꝝ atq; myrtu3 præſtare inter dum inquiũt: ſed magna ex parte eas quoq; degenerare: ne colorẽ quidẽ ſer uare: ſ3 ex fructu rubro: fieri nigrũ: ut ĩ antãdro. Plerũq; cupreſſũ quoq; ex fœmina: marẽ ꝓuenire affirmat: palma inter ea: quæ ſemine exeunt: & pi nus conifera & picea tineoſa maxime: ut ſic loquar: pſiſtere intotũ uident̃. Hæc igitur inter ea quæ mãſueſcere patiunt̃ iter feroces aũt plures genus ſu um ſeruare poſſũt: ſcilicet uiriũ portione: ut pote cũ natura ualidiores ſint contrariũ. n. aut probe putaueris nullã ſcilicet poſſe in illo ordine degenera re: atq; oĩo inter eas: quæ ſemine tm̃modo exeunt: niſi q̃d cultura ualeat im mutari: loca quoq; a locis differunt: & aer ab aere. Quibuſdã. n. in locis re gio ſimilia ꝓferre uidetur: ut ẽt ĩ philippis: e contrario uero pauca: pauciſq; in locis mutantur: ut ex ſemine ſilueſtri urbanũ: aut ex deteriori ab ſolutæ gignat̃ melius: id. n. de punica tantũ in ægypto ciliciaq; euenire accepimus Nãq; in ægypto: accidã: tum ſemine: tum planta in dulcẽ quodãmõ: aut ui nolẽtã conuerti. Ciliciæ uero circa ſolos: iuxta amnem pinnaꝝ: qua contra daridu3 dimicatũ eſt: omnes ſine nucleo ſurgũt. Quod ſi quis ẽt palmã no ſtratẽ in babilone ſerat: reddi fructiferã: & loci illius domeſticis ſimilẽ con ſentaneum eſt. Eodẽmodo: & ſi qua alia tellus ad alium fructum ita ſe ha bet: &. n. oĩ cura: culturaq; exuberãtior iſte perſiſtit: indiciũ q̃d ea quæ ali orſum inde tranſferũtur protinus ſterileſcunt. Quædam etia3 germinis in fœcunda omnino redduntur. Quin & alimento: ac reliqua opera permu tantur: ut & ſilueſtres miteſcant: & urbanarum ipſaꝝ: quædam neglecte ĩmiteſcãt: ceu punica amgydala. Quidã ẽt ex ordeo: triticũ: & ex tritico: or deũ gigni: eodẽq; fundo id fieri aiunt. Sed hæc ꝓfabuloſis q̃buſdã accipies. Quæ. n. hũc ĩ mõ3 mutari poſſũt ſpõte ſane mutari oportet. Diuerſitate ãt regiõis mutatio ſeq̃tur: ut in ægypto: & cilicia: de punica diximus nulla ad habita cultura. Eadẽ ratio ubi fructiferæ ſterileſcant: ceu perſicũ: & palma

ægypti i græcia. Et ſiqs eã: q̃ i creta iſula populus nigra uocitet᷑: trãſtulerit
Quidã & ſorbũ ſterileſcere uolunt: ſi ad loca feruentia uenit. Hæc. n. ſua
natura frigida q̃rit: ut q̃q̃ ex cõtrarietatibus accidere rõ ẽ: ſi qđ ñ nulla ſolo
mutato: naſci oio recuſent. Mutationes ꝑ ſoli natura tales ꝑfecto accedũt
ꝑ ſatu ãt q̃ de ſemine diximus. Nã & eoꝝ q̃ ſemine ſeri poſſũt: numeroſa
notatur mutatio. Punica: & amygdala: cultura mutantur. Punica: ſi fimum
ſuillum: aquarumque fluentium copiam: adipiſcatur: amygdala:
ſi quis paxillum adigat: lachrymãq̃ defluentem diutius auferat: ſiquum
q̃ cultũ ipẽdat: pari mõ q̃ ex ſilueſtribꝫ mãſueſcũt. Aut ex urbanis: trãſeunt
i ſilueſtres q̃dã cultu: q̃dã ãt neglectu mutãtur niſi qs nõ mutationes q̃
dẽ illas: ſ; cremẽta ſiue acceſſiones i melius: deteriuſue putauerit. Neq̃. n.
oleaſter: olea: nec piraſter pirus: nec caprificus: ficus: fieri põt: qđ. n. oleaſtro
accidere dicũt: ut ſi ſurculos decidas: aut in totũ trãſferas: germẽ oleagĩ
neũ ꝓferat: magna q̃dã mutatio ẽ. S; hæc utro mõ accipi debeãt: nihil refe
rat. Ad hæc fortuita q̃; mutationẽ fieri aiũt iterdũ fructuũ: nõnũq̃ arboꝝ
ĩ ſumati ipſaꝝ. Quæ qđ aruſpices oſtẽta eẽ exiſtimãt exẽpli gr̃a punicũ acidũ
eder dulce: & dulce acidũ. Rurſus arbores ipas: ut ex acida dulcis: & ex
dulci acida ueniat: ſ; deterius ĩ acidã: q̃ ĩ dulcẽ mutari. Itẽ ex caprifico: ficũ
& ex fico: capficũ: ſ; de fico ĩ capficũ: deterius: & ex olea: oleaſtꝝ & ex oleaſtro
iuicẽ oleã q̃ raro euenit: rurſus ficu;: ex cãdida nigrã: & ex nigra: cãdidã.
Pari ẽt mõ ut ex uite: ergo hæc tãq̃ ꝓdigia: & pter nãæ normã: accidere
arbitrãt᷑: ſolita uõ nullo pacto mirãt᷑: ut q̃ iuite: q̃ capneũ uocãt: cernit᷑: nã
ex nigro racemo: cãdidu;: & ex cãdido: nigꝝ: hæc pſtat. Neq̃. n. aruſpices
iſta iterptant᷑: qm̃ ne illa qđ: q̃ rõe regionis mutari ſoleãt: queãdmõ; punicã
i ægypto: mutari ꝓpoſuimus: ſ; hic ita fieri miꝝ qm̃ una tm̃: aut duæ: &
hæc raro: p uniuerſũ tp̃s mutant᷑. Et ſi aliqñ ita fit: ĩ fructibꝫ potius diſcrim
q̃ ĩ totis arboribꝫ pcipit᷑. Nĩ talis q̃; rei temeritas: fructibꝫ ñ nũq̃ cõtigit ut ficus:
poma auerſa ramulis ferat: & punica: uitiſq̃ cãdicæ ſuo fructificẽt: ad
hæc uitis fructũ abſq̃ foliis ꝓduxit: olea: foliis amiſſis: fructificauit: qđ &
theſſalo piſiſtrati filio accidiſſe ꝓditũ eſt. Nõnunq̃ ratiõe hyemis: aut alias
ob cauſas: quædã accidũt: quæ normæ naturali incongrua iudicant᷑: cũ tñ
non ita fit: ut olea penitus al q̃do aduſta regerminauerat tota. Boetiæ uero
germinibus oĩbus a locuſtis deroſis: iteꝝ germinauit. Sed hæc haud quaq̃
pro abſurdis aĩaduerti forſitan debẽt: quippe cũ ad manifeſtas cauſas redigi
poſſint. Sed potius: ſi nõ ex propriis locis fructificent: aut nõ fructus ꝓprios
ferant: natura tota immutatur: ut diximus. Mutationes arborum tales
ad notantur. Ex reliquis autem plantis: ſyſimbrium: niſi cultura coherceatur:
in mentam mutari uidetur. Quam obrem ſæpius id transferre conſueuerũt.
Triticũ in loliũ tranſit. Sed hæc in arboꝝ gñe: ſi ita fit: ſpõte fortuitoq̃
eueniunt. Annuis autem parata quodã & opera cõtingũt: ut tiphã
ſemenq̃ mutari in triticũ ſolẽt: ſi piſta ferãtur. Idq̃ nõ ꝓtinus: ſed anno ter

tio. Quod ſimiliter fere fit atq; cũ ſemia rõe locoꝝ ꝑ mutãtur. Naʒ ea q̃ uc q; ſingulis in locis tẽporib ſpatio: pari fere atq; tipha: mutãtur: triticũ q̃ʒ ſilueſtre & ordeũ: culta & mitigata p tẽporis tantundẽ mutãtur: & hæc fieri mutatione loci: cultuq; uidẽtur. Nõnulla ẽt utroq; mõ. Quædã cultura tm̃ ut legumina: ne icoctibilia fiãt: nitro pridie macerata ſerere in ſuca tellure: præcipiũt: lentẽ ut craſſeſcat: paxillo demittũt: cicer ut grãdeſcat cũ putaminib madefactũ obſeritur. Tempoꝝ q̃ʒ ratione ſemina imutãtur: ut leuiora faciliora q; reddãtur: ut ſi eruum qs uere ſerat: facile gratũq; exit: nõ graue queʒ admõʒ ſi autũno ſerat: fit & i oleribus culturæ cã mutatio: ut apiũ ſi ſatũ cõculcetur: cylindroq; ſpiſſet: coequetq; criſpiũ iquiũt ꝓuenire. Mutãtur itẽ regione tellureq; mutata ut ẽt cætera. Hæc eſſe oiuʒ cõmunia cõſtat: an uero ob aliquã offenſã aut dẽptionẽ partis arbor reddi iſœcũda poſſit: queadmõʒ aialia prætermittẽdũ nõ eſt. Ergo ſecũdũ redditã illã diuiſionẽ nihil ad plus minuſue ferẽdũ cauſa detrimẽti notat: ſed aut totũ perit: aut incolume perdurãs fructificat: ſenecta uero cõmuis quædã corruptio generib oibus accidit: abſurdũ uero plãtas ſpõte oriri mutariq; appareat. Nã in aialiuʒ genere pocius huiuſmõi fieri mutatiões naturales pluresq; ꝑfecto cernũtur. Quædã. n. tpr̃is rõe mutari uidẽtur: ut accipiter: upupa: & ſimiles uolucres. Iteʒ ꝓ locoꝝ mutatiõe: ut coluber ſtagnis exſiccatis marceſcit: euidẽtiſſima uero nõ nulla cũ in generatiõe cõſiſtũt: mutãtur. n. per aialia plura: ut cũ ex tinea eruca: tũ ex ea papilio gignit: inq; aliis pluribus hoc euenire notatuʒ eſt: ſed forte id nõ abſurdũ nec ſimile huic qd querimus eſt. Veꝝ ita arborib ſũma tiq; oibus terræ ſtirpib euenit ut ante iã dictũ eſt: quo ſpõte germinet facta mutatiõe quadã: ex ui aſpectus cæleſtis: generatiões mutatiõeſq; hiſce cõtẽplãdũ: cũ uõ cultus opaq; plurimũ ualeat: atq; ẽt magis ſatus magnas differẽtias faciũt de his q̃ʒ referr cõdecet & primo deſatu. Ergo tpr̃a ante expoſuimus qbus plãtas q̃ primũ petere cõueniat: & a ſolo ſimili eius quo ſerendũ ſtatueris aut ẽt deteriore: ſcrobes uero tpr̃e ante lõgiſſimo: atq; altius ſemp defodiẽduʒ ẽt his: quæ telluris ſũmæ adherẽt. Radicẽ aũt nullã altius deſcendere ternis ſemi pedib qdaʒ uolũt: itaq; illoꝝ cõſiliũ imꝓbãt: q altius ſerũt: ſed haud q̃quã recte id firmaſſe impleriſq; uidẽ ur. Nã ſi aũt ſolũ altũ aut regiõeʒ cõmodã: aut ẽt terrã facilẽ nãſicãtur: multo lõgiorẽ radicẽ ipellũt quæ ſiluet apta ſint ſtirpe alta adherere. Pinũ itaq; uecte ſolicitator: quo trãſferet lõgiorẽ q̃ octo cubita radicẽ hr̃e qdã uidiſſe retulit q̃q̃ nõ totã refoſſã: ſed abruptã: plãtas ſe fieri poſſit: corpore fibrato capi oportet: ſi minus ex parte potius iferiore: q̃ ſupiore aſſumes: ꝑterq̃ i uite. Et fibratas in recto demittẽdũ at iſcrobes aut ad palmi magnitudinẽ: aut plus paulo ſternẽduʒ: qdã ẽt fibratas ipas ſternẽdas ꝑcipiũt. Poſitũ q̃ʒ obſuãdũ ex æq̃: q̃ arbores nõ nullæ haberẽt: aut i aqlonẽ uerſæ: aut i orientẽ: aut in meridiẽ: plantus ẽt ipas uiui radices faciẽdũ q. ſ. pati hoc ualeãt: alias apd arbores ipas ut oleas piros: malos: ficus. Alias exẽptas: ut uites: qppe cũ iſte apd parẽtẽ uiui ra

dices minie effici poſſit. Si aūt plātæ fibratæ: aut ꝑticulæ ſtipitis ſuffultæ: accipi neqant: ut oleæ: lignū ſubtus ſcindēdū: & lapide intericcto ſerēdū. Pari mō & fici: & reliquaꝝ. Serit̃ ficus: & ſi qs ramū uaſtiorē exacutū ꝑcutiat maleo: quoad ſup terrā: exiguū relinquat: ac deide harena ſup iniecta operiat: eaſq; plātas meliores effici uolūt q̄ diu nouellæ extant. Vitis q̄3 ſatio ſimilis: cū palo ſeritur. Palus. n. ratiōe infirmitatis palmitē antecedit: ſerūt hoc mō et punicā & aliā arbores ficus: ſi iuxta ſcillā ſerat̃: ocius creſcit: minuſq; a uermib; infeſtat̃. Summati3 omē ſcillæ appoſitū: facilius germinat celeriuſq; augeſcit. Quæ aūt ex trunco preciſaq; ſerant̃: deorſū uerſus ſectura inuerſa: ſerere oportet. Nec palmo minora ꝑcidere: ut reculimus: corticēq; minime detrahere. Serūt̃ aūt ex his rami: quibus germinātibus: terrā ſemꝑ aſſidue accumulādū: quoad ſatis corroborent̃. Hic oleæ. Myrtiq; ſatus ꝓprius eſt. Cæteri aūt cōmunius oībus cōpetunt. Ficus in radicādo ꝑcipua & ſatione q̄libet maxime inter oēs arbores eſt. Punicas: myrtos: lauros: crebras ſerere. Nō pluſq̄ nouenos pedes diſtantes: ꝑcipiunt. Malos diſtantiores paulo pirus amplius & prunas. Amygdalas: & ficos: multo amplius. Simili mō & punicā. Pro loci q̄3 ratione interualla relinqndū: inmōtanis. n. minora q̄ incāpeſtribus oīum aūt: ut ſic dicā: maximū ut ſolū cōmodū: cōueniēſq; cuiq; tribuat̃. Tunc. n. ꝑcipue quodq; uiget. Vt aūt abſolute loqmur: oleæ: fico: utiq; ſolū cāpeſtre ma ie cōpetere ſtatuūt. Nucu3 aūt pomoꝝq; generi radices mōtiu3: nec inter ea: qbus genus cōmune eſt: ſolū accomodandū ignorare oportet. Vitiū ſolo differentiā maxie numeroſa eſt. Quot. n. gn̄a telluris: totidē & uitiū eſſe quidā affirmāt. Quæ cū ſecundū naturā ſerunt̃ frugiferæ ꝓdeunt. Cū ꝑter naturā: facile ſterileſcunt Igitur hæc oīum quodāmō cōmunia ſunt. Palmaꝝ aūt ſatus: cultuſq;: ſequens: ꝑter cæteros: peculiaris eſſe uidet̃. Serunt. n. ligna: quæ ī fructibus inſunt: bina iuxta cōpoſita ſubt[illegible]: binaq; ſuperne colligantes oīa ꝓna germ̄eni3 nō de ſupinis cauiſq; partib; mittūt: ut qdā uolūt: ſed e ſupernis. Quapp in eoꝝ cōiunctione: q̄ ſupponunt̃: minime eſt operiēdū principia: unde germē. Plura aūt ſimul ſerunt̃: qm̄ ſatio unius infirma ē. Hoꝝ radices amplexu mutuo cōnectūt̃. Atq; illico primi ortus ꝓmiſcui coaleſcūt: ut unus ex cōctis caudex cōficiat̃. Satus ex ſeminibus talis fieri ſolet. Ex trunco aūt palmæ ipſius: cū partē abſtulerūt ſupernā: qua cerebꝝ includit̃: auferunt aūt cubitoꝝ duoꝝ lōgitudine: q̄ fiſſuris humore ipſo detracto: defodiunt. Solū harenoſū ſalſuginoſūq; cōcupiſcit. Idcirco ubi tale nō ſit: agricolæ ſalē aſꝑgunt. Quod qdē circū radices facere haud q̄q̄ oportet: ſ3 lōgius amēdādo acumulat̃ q̄tū ſemi ſeſtarius. Quod talē appetat locū: illud q̄3 argumēto capiūt. Nā ubi palmaꝝ copia ſit: humus harenoſa cōcernit̃: quippe apud babylonē q̄ palmæ naſcunt̃: ſic eſſe aiunt. Quin & ī aphrica: & ægypto: & phœnice. Syriæ quoq; caue cognominatæ: tribus tantum in locis harenaceis eas gigni: quæ condi reſeruariq; poſſunt. Reliquas aūt: quæ cæte

ris in locis ꝑueniūt: minime durare: ſed ꝓtinus putreſcere. Virides tñ ſuaues eſſe guſtuq; gratas: atq; ita cõſummi amāt: & crebrā rigationē. De fimo diuerſa ſententia eſt. Quidā. n. has fimo delectari negāt: ſed ab horrere oīo ſtatuunt. Alii uſum fimi concedunt: cremētumq; magnum capere eo affirmant. Riuis tamen fimum miſeri oportere inquiūt. Quemadmodu3 rhodii facere ſolent. De hoc ita querendum amplius eſt: forſitan enim alii hoc modo, Alii illo colere conſueuere. Et fimum ipſum cum aqua utile: ſine aqua non eſſe contingit. Cum autem anniculæ ſunt: eas tranſferunt: & ſalem adiiciunt. Et bimas iterum tranſferunt. Et enim mutatione ſedis uehementiſſime gaudēt. Tranferunt quidā uere. Sed babylonii circa ſydus. Ad ſummā pars maior eo tēpore ſerit: ut & proueniat: & creſcat celerius. Nouellam minime tangunt: ſed comas dumtaxat religāt: ut procera aſſurgat: nec uirgæ torqueātur. Poſt hæc deputāt: cū iam maiuſculæ ſit: & craſſitu dinē habeat: tantū uirgæ relinquūt: q̄tum magnitudo palmi. Quādiu nouellæ ſit: fructu3 nullo intus ligno producit: poſtea cū ligno. Quidam ſyrios nullā adhibere culturā: ſed purgare tm̄: atq; irrorare affirmāt. Aquā ſcaturientē: potiuſq̄ pluuiā eas querere aiunt. Tale aūt ī conualle: qua palmaria ſunt exuberare. Conuallem iſtam: per arabiam uſq; ad rubꝝ tenderē mare ſyrios affirmare: ac pleroſq;: q inde ueniſſent: referūt. Eius itaq; conuallis parte cauiſſima: palmas exoriri enarrant. Sed hæc utroq; mō forſitan fieri poſſunt. Nā ꝑ regionibus: ſicut & arbores ipſe uariāt. Culturas quoq; inter ſeſe diſtare: haud ꝑabſurdo intelligi debet. Genera āt palmaꝝ plura. Primū. n. & q̄ſi diſcrimine maximo: quod aliud fructiferꝝ: aliud ſterile: q̄ babylonii lectos: & uaſa cōficiūt. Fructiferaꝝ: alii mares: alii fœminæ. Ineſt aūt qđ mas primū ſup ſpathā floret. Fœmina fructū oblōgu3 illico præſtat. Fructuū ipſoꝝ differentiæ plures: alii nanq; ſine intus ligno: alii cū ligno: & alii duro ligno: alii molli. Colore quoq; inter ſe diſcrepant. Alii. n. candidi: alii nigri: alii flaui: ad ſummā nō pauciores q̄ ficoꝝ colores: aut abſolute gn̄a ſtatuūt: Ad hæc differre magnitudine figuraque uolunt. Quoſdam enim ī modum eſſe malorum magnitudineq; tātos: ut q̄ttuor tantū in ſpicā teneāt. Alios minutos ciceꝝ magnitudine. Saporibus plurimū differre inquiūt. Sed optimū tā inter nigros: q̄ inter cādidos: genus qđ regiū uocant: cū magnitudine: tu3 uirtute: ſed raꝝ id eſſe. Nā tm̄ ferme ī ortis antiq batoni apud babylonē cōperire affirmant. In cypro genus quoddā peculiarē palmaꝝ eſt: cuius fructus nunq̄ matureſcit. Crudus tñ ſuauis aprime: dulciſq; eſt. Dulcedineq; ipſa3 peculiarē ſortit. Quædā nō fructu mō: ueꝝ & arbore ipa lōgitudine: formaq; reliqua diſtāt. Nō. n. magnæ excelſæq; ſed breues fœcundiores q̄ cætere: trimæ ꝓtinus fructificantes. Tales ēt in cypro: in ſyria q3 ægyptoq; palmæ ꝑueniunt: quæ quadrimæ: aut cū plurimū qnquennes fructificant: hoēs altitudine aſſurgentes. Genus aliud eſt in cypro qđ & foliū āplius hēt: & fructū multo ampliorē. Diſcrimineq; peculiari diſcretū

magnitudine

magnitudine mali punici: figura oblongum: non tamen ſapidum tanq̃ cæ-
teræ: ſed radicibus ſimilem: ut nõ deuoretur: ſed ſucco tãtũ expreſſo: expu
atur. Igitur palmæ generibus: ut ductum eſt: pluribus conſtant. Recondi
aũt ex his fructibus: qui ſyriæ naſcuntur: illos tantũ poſſe: quos palmaria
conuallis parturit narrant. Qui uero in ægypto: & cypro: & alibi gignũtur
hos recentes omnes conſumi. Eſt aũt palma quo ad ſimpliciter exprimi poſ
ſit caudice uno: atq; ſimplici corpore. Quæda tamen uel bifidæ exeunt: ut ĩ
ægypto: quaſi bifurcæ ſtatura caudicis a parte qua finditur uel quina cubi-
ta pareſq; inter ſeſe prope partes ipſæ aſſurgũt. In creta quoq; plures bifidaſ
prouenire affirmãt quaſdã trifidas. In lapea uel quino cerebro genus quod
dam enaſci tradunt. Fertilioribus itaq; locis plura eiuſmodi: atq; in totũ ge
nera: differentiaſq;: amplius factitari conſentaneũ eſt. Genus aliud eſt: qđ
plurimum gigni in ætiopia fertur: cyce uocatũ: fructicoſum nõ uno caudi-
ce: ſed pluribus: & interdum aliquatenus coniunctis uirga minime longa:
ſed cubitali tantum: leui tñ coma cacumini adnexa: folio amplo & quaſi ex
duobus minutis compacto: forma eximia: fructum figura: magnitudine:
ſaporeq; diuerſum q̃ cæteræ: præſtant. Quippe rotundiorẽ: guſtuq; gratio-
rem: ſed minus dulcem. Triennio maturant: ut fructum ueterem habeãt:
nouo ſubnaſcente. Panes quoq; ex his conficiunt. *De his igitur uel amplí-
us* conſideraſſe oportet. Palmæ aũt quas humiles uocant: genus aliud eſt:
quaſi equiuoce dictum. Nam excepto cerebro uiuunt: & ab radicibus ſucci
ſæ repullulant. Fructu quoq; & foliis diſtant. Sunt. n. lato molliq; folio:
ob id ſportulas: tegetes: & capitis umbracula eo contexunt. Quin & in cre-
ta inſula multæ: atq; ẽt multo plures in ſicilia tales prouenīunt. Sed hæc pro
lixius q̃ propoſita res exigeret: diximus. In cæterorũ aũt ſatu plantas in con-
trarium multi permutant. Quãq̃ ſint qui referre nihilo uelint: minimeq; ĩ
genere uitium. Alii pampinũ laſciuiorẽ: & qui amplius fructum protegе-
ret: ita exire: minuſq; amitti acinos putant. Atq; hoc idem effici in fico. Nã
ſi in contrarium permutata feratur: fructum nõ amittere ſcanſilemq; ita fi
eri cenſent. Fructum præterea ſeruare: ſi quis dũ naſcitur: cauleꝫ ſtatim de
frangat. Satus generationeſq;: quo pacto ſe habeant: dictum fere eſt: prout
ſcilicet formula: notaq; ſubſignandi amplecti ſingula licuit. In cultu & ope
ra omniũ. Alia cõmunia: alia ſingulorũ ꝓpria eſſe cõſtat. Cõmunia: foſſio
rigatio: ſtercoratio. Item purgatio: & aridorũ exemptio. Quãq̃ ſecũdũ pluſ
minuſue differãt. Aliæ nanq; magis fimũ & aquã diligũt. Aliæ minus. Et
cupreſſus: quæ nullo pacto fimũ: nec aquã: concupiſcit: ſed ẽt emori dicit̃
ſi copioſe nouella adaquet̃. Punica & uitis aquã diligũt. Ficus cũ rigat̃: ma
gis germine uiget: ſed fructũ deteriorẽ parit: præter q̃ laconica: quæ riguis
uehemẽtiſſime gaudet. Purgari oĩa q̃runt: melioraq; reddunt̃ exẽptis aridiſ
tãq̃ alienis: q̃ tũ incremẽta: tum alimẽta ĩpediunt. Ob id cũ arbor annoſa ẽ
eam totã decidũt. Germinar̃ nãq; denuo incipit. Maxima purgatiõe: myrtũ

& oleā̃m egere: androtior auctor eſt. Et. n. quo pauciora reliquêris: melius germinant: fructūq; copioſius præſtant: uite excepta. In hac. n. plura relinquere ad germinationē q̄ ad fructificationē: ſatius eſt. Ad ſummā: & hæc reliqua oīs cultura: pro natura cuiuſq; ꝓpria: impendenda eſt. Fimo quoq; acerrimo: & rigatione copioſiſſima: ut & purgatione: oleam: myrtū: punicamq; egere: androtiō inquit. Nec. n. medullā eas habere: nec ullo morbo ſub terra infeſtari. Sed cū arbor uetuſta ē: ramos decidere: & truncū deinde colere: tanq̄ denuo ſatū oportere. Sunt qui diuturniſſimā & ualidiſſimaꝫ myrtum: & oleā: eſſe affirmant. Hæc igitur perſcrutari quiſpiam diligentius uelit. Et ſi nō oīa: tñ quod de medulla putatur. Fimus aūt nec pariter oībꝫ: nec idē oībꝫ: cōuenit. Aliæ nāq; acriorē uelle uidentᷣ. Aliæ minus acrē. Aliæ penitus leuē. Acerrimus hominis eſt: ut & chartodras cīuꝫ optimū eum eſſe aſſeuerat. Secundū ſuillū. Tercium capraꝝ. Quartū ouiū. Quintum bouū. Sextum iumentoꝝ. Stipularius diuerſus: diuerſoq; mō additᷣ. Quidā. n. illo debilior. Quidā efficatior eſt. Omnibus foſſionē prodeſſe exſtimāt: ſicut ēt ſarculationē minoribus. Melius. n. ita coaleſcere aiunt. Puluis quoq; ut nō nulla creſcant: uireātq; facere uidetᷣ: ut uua. Quāobrē inferius ſæpe excitant nōnulli: & ficos ſuffodiūt: ubi puluere opus ſit. Megarenſes ēt peponibus: cucumeribus: atq; cucurbitis: cū uenti anniuerſarii pflant. puluerē ſarculo excitāt: atq; ita dulciores: mollioreſq; reddūt: abſq; rigatione. Hoc igitur cōceſſum indubie habetur. Sed uitē puluere cōſpargere: aut ullo pacto tangere: cū uua nigreſcere incipit: haud quaq̄ oportere exiſtimant. Sed ſi nunq̄ ita agendū ſit: cū nigra omnino reddetᷣ: agendū cenſent. Alii neq; tunc oportere aiunt: niſi quoad runcādū ſit. De his ergo ambigitur. Si quid aūt fructū nō fert: ſed ſe totū in germina uertit: partē caudicis infimā ſcindunt: atq; lapidem interponunt: utrunq; diſiectum: itaque fructificare poſſe aſſeueranꝫ. Pari modo & ſi quam radicis partem ſecueris fructum creatum iri. Quam ob rem radices uitium ſummas: cum ſarmentis luxuriāt: euellunt. Ficorum nō ſolū radices amputāt uerum ēt obducto cinere: obſtruūt: & paſſim caudicē ſcindūt: itaq; fructū copioſius dari affirmāt. Amygdalæ uel palo ferreo infixo: cū penetratum ſit: alium quernū: foramini facto adigunt: terraq; occultant. Quod punire nōnulli uocitāt: per inde ac ſi arbor iniuria laſiuiret. Hoc idem & in piro fieri ſolet. Amygdalā uel ex amara dulcem effici uolūt: ſi quis caudice circūfoſſo: præter foratoq;: menſura dodrantali: undiq; lacrymā effluentē ī ideꝫ defluerᷣ ſinat. Sed hoc tam ad fructificandū: q̄ ad bene fructificādū cōferre creditum eſt. Fructum aūt anteq̄ coquāt amittere poſſunt: amygdala: malus: punica: pirus. Omniū maxime ficus: & palma: quibus uel auxilium magnopere queritur: unde & caprificatio comperta habetur. Nam ex pomis annexis culices egredientes corrodunt & peruia reddunt ficuum cacumina. Regiones quoq; ad iacturam fructuum differunt. Quippe cum in

italia iacturam fieri negent. Quãobrẽ caprificandi uſus terræ illius incolis
nullus penitus eſt. Nec in aqlonis & macroſis locis id deſideratur: ut in pha
lico megarenſis agri: & partibus qbuſdam agri corinthii. Flatuum quoq;
conditio pari ratione referre uidetur. Aqlonis.n. potius quam auſtrinibus
fructus decidũt: & ſi crebriores uehemẽtioreſq; fuere: magiſq; ictaura ſeqt':
neceſſe eſt. Item natura ipſaꝝ arboꝝ refert. Precoques.n. amittunt. Sero/
tinæ: haud quaquam amittunt: ut laconica: & aliæ quædam. Quam ob reʒ
eas caprificare minime aſſolent. Hæc igitur locis generibus cæliq; ratiõe: diſ/
crimen recipiunt. Culices uero ficari: pomis caprifici egrediuntur: ut dictũ
eſt. Sed ex putreſcentibus eorũdem granis: gignuntur: cuius inditium affe
runt: qđ poſtquam euolauerunt: grana ficubus nulla penitus inſunt. Euo/
lant magna ex parte: pedem: aut pennam relinquentes in pomo. Eſt uel alte
rum culicũ genus: centine uocatum: quod ocioſe uiuit: quemadmoꝺ̃ʒ fuci in
ter apes. Et quos ex altero genere ſua poma ingreſſos aſpexerit: protinus ne
cat. Id uero ſuis moritur operculis: laudantur caprifici potiſſime nigre: ex
locis ortæ ſaxoſis ob rationem: quod permulta: iſtæ: grana contineant. No
ſcitur quæ aptæ culicibus emerſerint: quod rubræ: & uerſicolores: & robu
ſtæ conſtant. Contra quæ minus aptæ: albæ imbecilleſq; cernuntur. Appo/
nuntur ficis: quæ ſcilicet eã operam deſiderant: cum pluerit: ubi uero plu/
rimus ſit pluis: ubi pulurimæ: ualidiſſimæq; caprificus exeũt. Quin & po/
lium culices gignit: cũ copioſe fructificat. Et ulmis foliculis genus quoddã
beſtiolarum innaſitur: quod cnipes appellant. Qui cum in ficis gignuntur
ficarios illos culices deuorant. Huius remedium cancros ſtatuunt aligãdos
in: eos.n. uertere ſeſe culices inquiũt: ſʒ ficis qđ auxilia iſtiuſmodi cõperta
hñtur: Palmis autẽ in aſculaꝝ coitũ referũt. Hoc.n. & perdurare: & matu
reſcere fructus põt. Caprificationeʒ ob ſimilitudineʒ qdaʒ reʒ appellarunt
quæ ſic fieri ſolet. Duʒ maſcula floret: ſpathã abſcindẽtes: qua flores emer/
gunt: protinus: ut lanugineʒ: & floreʒ: & puluereʒ: continet: ſuper fructũ
fœmĩæ decutiũt illa ſic eo aſpſu afficitur: ut ſuos fructus nullo pacto amit
tat: ſed cunctos conſeruet. Vnde fit ut bifario adiumẽto mas eſſe fœminæ
ualeat. Fructiferam.n. fœminam uocant. Sed alterum ueluti coitus. Alte
rum ratione alia cõtingit.

TEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LI. III.

q Voniam de urbanis arboribus dictum eſt ſuperiori uolumine
Nunc de ſilueſtribus ſimili ratione: indicare debemus. Seu
Aliquid idem cum urbanis: diuerſum ue habeant: ſeu intotũ
Sui generis iſte exiſtant. Ergo generationes earum ſimplices q̃
dam eſſe intelliguntur. Omnes enim ſemine: uel radice proueniũt. Quod
ita ſit: non quia uel aliter fieri nequeat: ſed forſitan quod ſerere quicquam

nemo conetur. Nanq; enaſci potuiſſent ſi locuз idoneuз cultumq;: congruũ
adipiſcerentur. Quemadmodũ ille: quæ lucos: aquaſq; deſiderant: ceu pla
tanus: ſalix: populus: ulmus. Hæc enim omnia & ſimilia ſata germinant:
& celerime pulcherimeq; ex auulſione. Quæ etiã ſiquis pregrandeз eamq;
cũ arbore ſe exæquantẽ: tranſtulit: per durare optime poteſt. Harum maior
ſane pars defixa quoq; ſeri nunq̃ recuſat: ut populus: tam alba: quã nigra.
Igitur earꝫ non ſolum ſemine radiceq; generationẽ: ueruз etiã hanc aſſigna
reualemus. Reliquarꝫ aũt ſupra dictæ notantur: præterquã earꝫ: quæ ſemi
ne tantũ proueniunt: ut abietis: pini piceæ. Quæ uero ſemen fructũq; ferãt
tam ex radice quã ex his ipſis prodire nimirꝫ poſſunt. Nanq; eas quæ ſteriles
eſſe arbitrantur generare quidã affirmant: ut ulmuз: ſalicem: argumentũq;
capiunt non ſoluз quod pleraq; procul radicibus ſuis erumpant: uerum etiã
incontẽplatu eorum: quæ interdũ eueniſſe notantur: ut in phineo archadiæ
cũ aqua quæ in plano obſtruſis faucibus extumuit: demuз erupiſſet: ubi ꝑ
be a loco inundato ſalices ſteterant. Hic anno ſecundo ſolo reſiccato ſali
ces iterum ſurrexiſſe affirmant. Vbi autẽ ulmi: iterum ulmos ut & ubi
pinaſtra & abietis: ibidem pinaſtra: atque abietes quaſi iſte quoque illas
emularentur. Cæterum ſalicem celeriter fructum: antequam in plenuз craſ
ſetur: percoquaturq; dimittere aſſeuerãt. Quãobrem. Homerũ huad in ꝑ
be frugiperdem hanc appellaſſe inquiunt. De ulmo uel illud indicium affe
runt. Cum eniз flatibus delatum ſenem in loca proxima fuerit naſci arborẽ
aiunt. Itaq; ſimile in his euenire percipitur: atq; in ſuffruticũ: & herbarꝫ non
nullis. Quãuis enim ſemen nulluз conſpectum habeant: ſed aliæ uelut la
nuginẽ. Aliæ florẽ: ut thymũ tñ ex his germen emittunt: iaз platanus qui
dem manifeſtum ſemen producit: eoq; gignitur. Quod tam aliis quã illo
præcipue indicio conſtat: & eniз intripode æneo: platanus aliquando pro
ueniſſe narrat. His igitur generationes ſiluestrium ſtatuendũ: atq; etiã ſpon
taneas illas quas uel naturæ interpretes readunt. Anaxagoras eniз aerem ſe
mina omniuз habere quibus cũ aqua una delatis omnia gigni aſſeuerauit.
Diogenes ex aqua putreſcente mixturãq; quandã cũ terra capeſſente plãtas
naſci exiſtimant. Clidimus ex eiſdem quidẽ: atq; animalia plantas quoque
conſtare putauit. Sed quanto e trubidioribus: algentioribusq; tanto am
plius animaliuз priuari conſtantia & natura. Quin & alii quidam degene
ratione referũt. Sed hæc a ſenſu quodammodo remota eſſe uidentur. Quæ
dam uero confeſſe conſpecteq; annotantur: ut cum amnis exundauerit aut
riuo digreſſus: aut tota unda effuſus ut neus in abderenſi agro alueuз ſæpe
numero mutat: & ſimul ut mutauerit tantum ſiluæ locis congenerat ut in
tra triennium opaca undiq; reddat. Rurſus cum imbres crebriores diutius
occupauerint. Nam his quoque generationes plantarum fieri ſolent. Ergo
amnium inundatio ſemina fructuſq; afferre uidentur: & aquæ ductus: her
baceorum ſemina præberæ creduntur. Imbres aũt cum hoc idem faciunt.

Semina enim ſecum pleraque deferunt: tum etiam putredinem quandam
aquæ terræq; commitunt. Nam & ipſa terræ ægyptiæ mixtura: materiam
quandam gignere uidetur. Non nuſquam modo ſubegeris: moueriſq; ſo
lum: familiaria protinus terræ illius emirgant: ut increta inſula cupreſſi.
Fit certe & in minoribus ſimile. Simul. n. quæcunq; fuerint mota: herba
exit. In ſemima defactis autem ſegetibus: ſi ſub nouentur: tribulum emer
gere aiunt. Igitur hæ quidem mutationem conſecuntur telluris: ſiue ſemi
nibus præiacentibus: ſiue etiam ipſa terra: modo quodã affecta: præpara
taq; ad gignendum. Quod haud abſurde forſitan credi poteſt: humoribus
ſimul intercluſis: quoꝝ uis magna ẽ. Alibi ãt uel ex pluuiis: peculiarẽ fre
quentiã ſiluæ exortãm prodiderĩ: ut ĩ cyrena facto: quodã piceo: craſſoq; hu
more. Ita. n. proxima ſilua ſurrexit: nunq̃ antea uiſa. Laſerpitiuʒ quoq; ꝙ
ſuperiori tempore deerat: cauſa quadã eiuſmodi extitiſſe tradũt. Modi igi
tur gñrationũ huiuſmodi: tales adnotãt. Quæq; auteʒ aut fructifera: aut
ſterilia ĩtelligãt neceẽ ẽ: & aut ꝑpetuo uirẽtia: aut folia deꝑdẽtia & florẽtia:
aut flore carẽtia: q̃ppe cũ ĩ oĩb;: tã urbanis: q̃ ſiluestrib;: publice q̃dã iſtæ di
uiſiones habeãt: priuate ãt ſera fructificatio: atq; corroboratio. Itẽ copioſa
fructificatio: prima ſpecies ſiluestria. Nanq; ſerius fructus ſuos perficiunt
atq; intotum floreſcunt germinantq; fere ſemper ſerius. Naturaq; ualidio
ra ſentiuntur: & plus fructus præmonſtrant: minus uero maturãt. Ni for
te id & reliqua omnia facere ſoleant; quæq; cõe genus ſortiuntur: ut olea
ſter. Pinaſterq;: minus q̃ olea & pirus. Sic. n. omnia præterq̃ ſiquid inuen
tu raꝝ proueniat. Vt in cornis: & ſorbis. Hoꝝ. n. ſiluestria urbanis matu
riora: ſuauioraq; tradunt. Et ſi quid aliud culturam non patitur: ſeu arbor
ſeu ex minoribus aliquid: ut laſerpicium. Capparis. Et in leguminum ge
nere lupinum. Quæ quidẽ uel natura eſſe ſiluestria dixeris. Quod. n. mi
tigari recuſat: ut etiam inter animalia eſt: id natura ſilueſtre iudicandũ ap
pareat. Quanq̃ hippon ſilueſtre: urbanumq; eẽ unũ quodq; putat. Et cul
tu quidem urbanum incultu reddi ſilueſtre. Quod partim recte: ꝑtim non
recte putat. Et. n. quodq; neglectum degenerat: immiteſcitq;. Sed haud ꝙ
q; cultũ melius redditur: ut retulimus. Qua propter diſcernẽdum diligen
tius & quædam ſiluestria: quædam urbana dicendum. Vt animaliũ quæ
non niſi cũ hominibus uiuunt: quæq; mãſueſcere poſſint. Sed hoc nil forſi
tan differt: utro tãdem modo proponatur. Omne ãt immiteſcens: tuʒ fru
ctu deterius: tum ipſum breuius: & foliis: & ramis: & corticibus: & tota
forma efficitur. Quippe ſpiſſiora: contortiora: durioraq;: tam ipſa fieri ſo
lent: quam uniuerſa natura: ut pote cum iis potiſſimum urbanorum: atq;
ſilueſtrium diſcrimen intelligatur. Quam ob rem quæcunq; ex mãſueſcẽ
tibus eiuſmodi cõſtẽt: hæc ſilueſtria nuncupantur: ceu pinus: & cupreſſus
aut ĩ totũ: aut maſcula. Quin ẽt nux iuglãs: atq; caſtanea. Itẽ eo ꝙ frigoris
cupida: montanaq; potius ſint. Et. n. id quoq; ad arborẽ: & ſũmatim plan

tarum immanſuetudineꝫ aſſumi oportet: ſeu per ſe: ſeu etiã per accidens
Verum ſilueſtrium determinatio: ſiue hunc in modꝫ: ſiue aliter accipi de
beat: nil ad rem præſentẽ fortaſſis referat. Illud aũt uerũ: ut nota: abſoluteq́
ſubſignemus: ſilueſtria montana potius eſſe: Pluraq́ eorum locis eiuſmõi
magis uigere: niſi quis aquas concupiſcẽtia: ſeculꝗ fluuios degentia: & in
lucos aſſurgere ſolita accipiat. Hæc enĩ & ſimilia campeſtribus potius con
numerantur. Cæterꝫ montibus quideꝫ magnis: ut parnaſo cyrena: olĩpo
pierico: myſioq́: & ſi unq̃ locus alius huiuſcemõi naſci oĩa certũ eſt: ſcilicet
ratione uarietatis locoꝝ. Habẽt enĩ ſtagnantia: madentia ſicca: craſſa: ſaxo
ſa: prataq́ media omnia pene telluris diſcrimina. Ad hæc alia concaua: atq́
tranquilla: alia ſublimia & uentis expoſita ita ut permulta & uaria gignere
poſſint: quæq́ planis proueniunt: iſti quoq́ præſtare ualeant: nil tñ abſur-
dum ſi qui ex montibus non æq́ omnia ferant: ſed ꝓpria quadã ſilua: aut in
totꝫ: aut ex maiore parte ſcateat: ut in creta inſula: circa agrꝫ idæũ: cupreſ
ſus enĩ ibi exuberat: & in cylicia ſyriaq́ cedrus: non nuſq̃ ſyrie terebintus.
Fit enĩ proprietas ex locoꝝ diſcrimine: ſed propriꝫ iam in uniuerſꝫ pene
ex poſuimus. Montibus aũt propria: quæ naſci in planis nequeunt macedo
niæ abies: pinaſtrꝫ: picea aquifolia. Tilia caprinus buxus potulaca. Taxus
iuniperus: terebinthus: caprificus philica: aphar a: nux iuglans: caſtanea:
ilex. Quæ uel in plana deſcẽdũt: Tamarix: ulmus: populus: ſalix: cornus:
alnus. Robur: lacara: pyrus: pomus: oſtria: celaſtrus: fraxinus: paliurus:
Spina acuta. Acer quã in monte caprinꝫ uel in plano gallicã uocãt. Quanq̃
alii aliter diſtiugunt: & genus diuerſꝫ aceris: & caprini: faciunt: Omnia uõ
quæ cõmunia montibus planiſq́ habentur: ampliora uiſuq́ pulchriora in
planis proueniunt: ſed uſu meliora: tam materiæ: quã fructus in montibus
piris maliſq́ exceptis. Hic namq́ planis præſtantiores non ſolum fructu ue
rum & materiæ inſpectantur. Quippe cũ montibus: breues nodoſæ: ſpino
ſæq́ aſſurgant: Omnes aũt ẽt in mõtibus: cũ adeptæ loca propria fuerint: ut
pulchriores certe proueniunt & copioſius ferunt: ſed ut abſolute atq́ ſim
plici agam ratione. quæ æqualibus montiꝫ tractibus emigrent: primatꝫ
obtinẽt: ex reliquis uero quæ in ſimis cauiſq́ præſtantiores: omniꝫ deter
rimæ quæ cacumine. Niſi quid ſua natura frigus adamet. Sed hæc quoque
ſitu iter ſe diſſimili diſtant. Qua de re poſtea dicendum. Nunc ſingula ſecũ
dum prædictas differentias diuidemus. Ergo inter ſilueſtria perpetuo ui-
rent quæ primo uolumine retulimus: abies: pinaſtrum: picea agreſtis: bu
xus: potulaca: Taxus: iuniperus: terebinthus: aquifolia: apharca: laurus:
ſuber. Quercus: celaſtrus: ſpina acuta: ilex: tamarix. Reliqua omnia folia
amittunt: præterquã ſi quid aliquo loco ſuperfluat quemadmodꝫ de quer
cu & platano: quæ increta eſt indicauimus. Aut ſi quis omnino locus alimẽ
to exuberet: fructum reliqua quidem omnia ferũt: de ſalice uero & populo
& ulmo: ut diximus uaria ſententia eſt. Quidam & populum ſolaꝫ ſterileꝫ

putant: ut arcades. Cæteras autem omnes: quæ montibus proueniunt: fructum parere. At uero in creta & populi nigræ complures fructificant. Vna apud aditum ſpeluncæ ideæ: qua munera deo dicata conſeruantur. Altera parua ab ea proxima ſtat: & ulterius duodecim plurimum ſtadia: ad fontem quendam ſauri dictum: pleræq; ſunt. Et in monte proximo ab ida: cui cedrio nomen. Nec non & circa tireſiam in montibus. Alii ulmum tantū ex his fructiferam aiunt: ut macedones. Diſcrimen autem ad fœcūditatem ſterilitatemq; ſummum: uel locorum natura facere poteſt: ceu in perſica: palmiſq; pateſcit. Perſica enim in ægypto: & locis proximis: fructificat: quanquam in rhodo uſq; florem dumtaxat deuenit. Palma apud babylonem fructum mirum immodum largitur. In græcia uero ne fructum quidem maturat. Apudq; non nullos ne fructum ullum oſtendit. Simili modo etiam alia pleraq; huiuſmodi percipiuntur. Naʒ & inter minora herbarum ac reliquæ ſtirpis humilis. Quædam in eadem contermina tellure: fructifera. Quædam ſterilia gignuntur. Quemadmodum centaureum in elio agro fœcundum. Quod montuoſis editur: infœcundum. Quod planis floſculo tantum gaudens. Quod concauis: ne floret quidem: niſi improbe. Itaque & reliquorum: quæ unigena conſtent: unamque appellationem ſortiantur. Aliud fœcundum. Aliud eſſe in fœcundum uidetur: ut ilex. Quædam fructifera. Quædam ſterilis: & alnus uero ſimiliter. Ambæ tamen floreſcunt. Fere autem omnes: quas inter unigenas maſculas: uocant ſteriles: magna ut uidebr̃ ex parte: eaꝝque alias abūde florer̃ alias paꝝ alias nullo pacto florer̃ affirmāt. Contra īter alias: mares tm̃ fructificare putāt. Veꝝ e floribus arbores gñrari: ſicut ex eaꝝ fructibus: quæ fructum parere poſſint atque ſpiſſum adeo exortum factitari interdum utrinque: ut niſi facti ſemita: nullus tranſitus ſit. Quin & de floribus quarumdam ſententia uaria eſt: ut rettulimus. Quidā enim robur: & nucē auellanā: & caſtaneaʒ florere exiſtimant. Item pinum: & piceam. Alii nullam earum: ſed uilluʒ nucis: & muſcum roboris: & nucamentum piceæ proportione groſſis præcidaneis reſpondere exiſtimant. At macedoniæ incolæ ne illas quidem florere arbitrantur: iuniperum. Sciſſimam agreſtem: acerem. Non nulli binas iuniperos eſſe dicunt: & alteram florere quidem: ſed fructum non ferre. Alterā nō florere: ſʒ ꝓtinus fructū oſtendere: ut ficos: poma præcidua. Itaque pene fieri: ut ſola hæc arbor fructum in biennium habeat. De his igitur amplius cogitandum. Germinatio uero aliis ſimul atque urbanis. Aliis mox: aliis iam tardius: omnibus certe tempore uerno. Sed fructuuʒ diuerſitas numeroſior eſt. Quod uel antea diximus. Non enim maturitates pro germinationum ratione ſequuntur. Sed plurimum intereſt. Nam & earum: quæ ſerius fructificant: quas non nulli anno reddere uolunt. Vt iuniperi: ut ilicis germinationes in uere proueniunt. Vnigenæq; autēʒ ipſæ pro locorum natura: propoſtero inter ſe diſcrepant. Vt enim: quæ pa-

ludibus aſtant: prymæ germinant: ut macedones uolunt: ſecundæ: quæ pla nis. Nouiſſime: quæ montibus: ipſarum autem ſingularum arboruȝ. Aliæ cum urbanis germinare incipiunt: ut potulaca apharca: pyrus: poſt urbanũ paulo. Aliæ ante fauonium & ſtatim poſt afflatus fauoni. Ante fauonium cornus: tam mas: quam fœmina poſt fauonium: laurus: alnus: paulo ante æquinoctium. Tilia caprinus: fagus: ficus. Quin & nux iuglans: quercus: ſambucus mature germinant: atque etiam magis: quæ ſteriles ſucoſæque ſunt: populus: ulmus: ſalix: paulo ab his ſerius platanus. Relique ineunte uere: ut caprificus: phylica: ſpina acuta: paliurus: terebintus: nux iuglans: caſtanea: ſerotinæ germine malus eſt. Tardiſſimo fere omnium ſuber aria quadratoria thuia. Taxus. Germinatiões ita ſe habeant. Florum prouentus ita ut loquar pro ratoine germinationis ſequuntur. Differunt tamen multo que magis fructus confectio uariat. Quippe cornus fere circa æſtiua ſolſti/cia reddit. Præcox ſcilicet. Nã ſerotina: q̃ quidam fœminam dicunt: poſt ip ſum autumnum fructificat. Huic fructus inguſtabilis: lignum infirmum: fungoſumque: tanta eſt inter ambas differentias cuȝ mari firmiſſimum ſit. Terebintus circa tritici meſſem: ut paulo ſerius ſemen reddit. Fraxinus: at que acer: æſtate. Alnus nux iuglans: pirorumque genus quoddam: autum no: Robur: & caſtanea ſerius. Nam circa uergiliarum occaſum eodem mo do: philyca etiam: ilex paliurus: & ſpina acuta: præoccaſum curtiliarum Alia hyemis initio. Malus primis frigoribus: pyrus ſerotina eſt. Quippe quæ hyeme ſua perficit poma. Potulaca: & apharca: fructum primum: cuȝ uua dulceſſit: maturant: poſteriorem cum floret: bis enim iſtæ fructifere hy eme ineunte uidentur. Abies: & taxus: paulo ante ſolſtitium florent. Et a bietis flos croci colore: aliaſque pulcher. Fructum poſt uergiliarum occaſuȝ dimittunt. Pinaſter: & picea paulo germinatione præueniunt diebus ſcilicet circiter quindecim. Poſt uergilias iſtæ quoque ratione uidelicet reddunt. Sȝ hæ mediocrius. Omnium autem tardiſſime iuniperus celaſtrus. Ilexque: ſuos fructus perficiunt. Iuniperus enim anniculum habere uidetur. Quip/pe cum nouus anni exacti fructum occupet: utque aliqui uolunt: nec ma turari ſolet: qua propter decerpitur: ut aliquantum temporis reſeruatur. Quod ſi in arbore reliquatur marceſſit. Illicem quoque ſemen anno perfice re arcades aiunt: ſimul enim fructum antecedentem maturat: & nouum de monſtrat. Quamobrem in his euenit: ut aſſidue fructuȝ habeãt. Celaſtrus quoq; ob hyemeȝ fructum amitterẽ ꝑditur ſerotina admõȝ: & tilia: & buxus fructuȝ inguſtabileȝ cũctis aĩalibus: tilia: cornus fœĩna: buxuſq; gignunt. Quĩ & hedera iuniperus pinus potulaca ſerotĩæ hñtur. At uõ ut arcades uo lũt & ĩ his oĩbꝫ ferẽ ſeriores q̃dratoria thuia taxus fructũ iacturæ maturitateſ q; ſilueſtriũ arboꝝ tales diras ſortiũt: ñ ſolũ ſi ad urbanas ſpectant: ueꝝ ẽt: ſi inter ſe ipſas conferuntur. Euenit autem: ut cum primum inceperint: reli qua germinationẽ continuẽt. Pinus uero. Abies. Roburq;: intermittant.

Terque

Terq̄ turgeant. Ternaque germina edant. Ideo & ter ſquamoſæ dicuntur. Omnis enim arbor cum germinat: ſquammas corticum ſpargit. Fit germinatio prima: ſtatim menſe februario ineunte. Quanquam in ida monte die maxime: xv: menſis eiuſdem. Tum circiter triginta intermiſſis diebus: aut paulo pluribus: iterum germinare incipiunt: ab extremo ſurculi: uſque proximum germinis antecedentis. Et quædam ſurſum: quædam in latera circum quaque emittunt: ueluti geniculo facto: ſurculo primi germinis: quomodo ſcilicet & prima fieri germinatio ſolet: idque agitur circa martiū deſinentem. Huius germinationis tempore galla quoque omnis gignitur: tam nigra: quam candida. Naſcitur magna ex parte noctu uniuerſa. Inque diem aucta: excepta reſinacea: ſi ab æſtu occupetur: inareſcit: augeri q̄ amplius nequit. Alias enim magnitudine ampliore grandeſceret. Qua de cauſa: earum aliquæ non maiores fabis euadunt. Nigra uero pluribus diebus uiret: & magnitudinem mali non nullæ capeſſunt. Poſtea diebus circiter: quindicim intermiſſis: rurſum germina tertio mittunt menſe aprilis diebus: longe paucioribus q̄ prius forteq; id ſex aut ſeptē dieb9 ſummū abſoluitur. Sed germinatio ſimilis: eodēq; mō efficitur. Quo cū uentum ſit: nō amplius in longitudinem: ſed in craſſitudinē: incremēta uertuntur. Omnium itaq; arborum germinationes conſpicuæ: Sed abietis: piniq;: maxime: qm̄ genicula in uerſus rectos porrigant̄, Ramiq; conditi ex æquo ſpectent. Ad materiam q̄3 cedendam: tempus nunc potiſſimu3 intelligit̄: ꝓ p amplitudinem corticis. Cæteris. n. temporibus: cortex facile dethrai nequit. Detractoq; nigreſcit. Materies aſpectuq; deformior reddit̄. Nā ad uſum q̄d nō refert. Quin immo robuſtior ē: ſi poſt fructuu3 maturitatem cedat̄. Hæc prædictorum fructuum propria. Germinationes autem quæ ad ortum arcturi: poſt uernum fieri ſolent: omnibus fere communes eſſe putātur. Manifeſtiores tamen in urbanis: atq; earū præcipue: fico: uiti: punicæ. Deniq; omnibus quæ uberius coaleſcunt: & ubi tellus pinguis: lætaq; ſit: ob id: eam: quæ ſub arcturum fieri ſolet: plurimam: in theſſalia: macedoniaq;: fieri dicunt. Simul. n. contingit: ut ēt autumnus placidus: longuſq; ſit. Ita & cæli quoq; proſit mollicies. Nam & in ægipto: ea de cauſa: ſemper fere arbores germinant. Aut certe parum temporis intermittunt. Sed germinationes: ut diximus: communes omnium ſunt. Intermiſſiones autem: prædictorum tantum eſſe intelliguntur. Proprium uero n̄ nullis: & quod ammentum appellant: ſcilicet prædictis. Habet enim & abies: & pinus: & robur: ac etiā tilia: nux iuglans. Caſtanea: picea. Id robori: ante germinationem uerni temporis: initio gignitur. Fit ueluti folioꝝ conceptus: inter antecedentē obſtruſionē: & ſequentem exortū medius. At ex ꝓprietate autumni: poſtq̄ fola decidere peculiaria eius confeſtim gignuntur: quaſi grauida intumeſcat: ut germina pariat: duretque per. Hyemem: uſque ad uer. Nuci auellanæ: poſtquam fructus decidit: racematum quid-

daꝫ uermis prægrandis: magnitudine ſin gulari: pediculo pingue: emergit. Qu od nonnulli illu m appellant. Hæc ex minutis ſquamis innumeris : cerai ne nucis pineæ conſtat; ut ſpeciem non abſimilem nuci pineæ nouellæ: ac uiridi gerat : niſi quod oblongius & per totum fere pariter craſſum tendat Hyeme hoc augetur: ineunte uere: dehiſcit: & ſquamata illa flaueſcunt : & in longitudinem : uel tripollicalem increſcunt. Cum aūt uere folium exiſtit iſta decidunt: & nucis caliculacea tegmina totidem quot flores ſuper pedicu lum contracta gignuntur: eorumqꝫ ſimilis : nuces ſingulæ inſunt : de tilia : & an quicq̃ aliud amentiferum ſit cogitandum: ſunt præterea quædā auctu faciles. Quædam difficiles: faciles quæ apud aquas aſſurgunt: ut ulmus pla tanus: populus: ſalix. Quāquā de hac nonnulli ambigūt : ut pote dificili auctu: & e fructiferis abies: pinus. Robur: Omnium facillima taxus: lacar ta fagus : iuniperus: acer: caprinus: oſtria: fraxinus: alnus: picea : potulaca cornus: buxus: pyrus: fructificant protinus: abies: pyrus: picea etiā ſi i quā tum libet magnitudinis creuerint. Auctio uero ac germinatio reliquis incer ta eſt tum modo: tuꝫ germine, Sed abieti certa & continua: atqꝫ præpoſtera. Cum enim primum ſciſſum de caudice fuerit: rurſus de eo alterum finditur idqꝫ aſſidue factitatur: poſt quenqꝫ germinationis ſuper uentum : at cæteris ne rami quidem aduerſe cōditi inter ſe conſtant: paucis quibuſdā exceptis. Ill'd q̄ꝫ differētiæ icremētū cōmuniter oīuꝫ pꝫter urbanaꝝ: atqꝫ ſilueſtriū hēre uidet̄. Quedā eīꝫ nō cacūine & latere gerīnāt: ut pyrus punica: ficus myrtus ꝑs ferme maxīa. Quædaꝫ cacumine: ſꝫ latere tm̄: & ipꝫ qd' præſit ꝓpellit̄: ſi cut etiam caudex totus ramiqꝫ prægrandes augeri conſueuerunt. Fit hoc in nuce iuglande & auellana: & quibuſdam aliis. Quarum omnium germina in folium cinum finiuntur. Qua de cauſa ratione optima nulluꝫ germen ſu peruenit: quo creſcere poſſint. Cum deſit augendi principium. Frumentis q̄ꝫ incrementum quodammodo ſimile. Hæc enim protruſu corporis ſui præſentis aſſidue creſcunt etiam ſi foliis diminuantur: ut in de paſtis ſegeti bus pateſcit: nec de latere quicq̃ emittunt: ut legumina aliqua faciūt. Igitur hoc prægerminationis ſimulqꝫ auctionis differentia capi poteſt. Silueſtria uero alta eſſe radice: quidam negarunt: quod ſemine omnia proueniāt. Sed non recte. Nam fieri poteſt: ut cum diutius uixerunt: radices procul demit tant. Nam & olerum plura hoc idem faciunt: licet hæc imbeciliora ſint: atqꝫ indubie ſemine terræ ſummiſſa oriantur. Omnium itaqꝫ ſilueſtrium, alta radice deſcēdere ilex uidetur: abies: pinuſqꝫ. Medica trauphalus: & prunus & ſpodias : quæ uelut ſilueſtris prunus habetur: ſuperficie uiuaciores. Sed hæc uel paucis adhærent radicibus. Trauphalus autem multis : & accidit cæteris quæ non in profundum radicem agunt præcipueque abieti ꝑinoque ut radicitus flatu euertantur. Arcades ita referunt. Idæi abietem altius q̄ Robur: radice deſcēdere uolūt: Verū ſimpliciore meatuqꝫ rectiori: prunum que: nucēqꝫ auellanā altiſſimā radicē habere inquiunt. Sed aliellanaꝫ tamen

atq; robuſtam . Prunum numeroſam. Ambæ tamen diutius uiuant opus
eſſe. Prunum etiam emori contumacem referunt. Acerem ſuperficie ali-
quatenus gaudere. Fraxinum numeroſiorem: denſam: altamque ſortiri.
Iuniperuꝫ quoq;: cedrumq;: per ſuma in mitti. Et alnum tenuem agere.
Item ſciſſimam. Nam ea quoq; ſummotenus: paucisq; radicibus: degit.
Sorbo radix per ſumma ceſpitum: ſed ualida: craſſa: moriq; cōtumax mul-
tiplex tamen modice. Hæc alta radice deſcendere: ſuperficieq; gaudere no-
tatur. Caudice præciſo: reliquæ quidem omnes pene recreſcunt: niſi radi-
ces antea morbo infeſtatæ fuere. Pinus uero & abies radicitus omnino: an-
no eodem inareſcunt: etiam deciſo cacumine. Euenit peculiare quidaꝫ abi-
eti. Cum .n. præciſa: uel aliquo pacto diminuta afflatu fuerit: circa leuem
partem ſuæ caudicis: habet .n. quadam tenus leuem enodem ſimilem: ac
etiam æquiperandam nauiculæ mox circumnaſcitur paulo excelſitate infe-
rius: quod quidam circumauctionem. Alii circumagnationem appellant:
colore nigro: duricia ultra moduꝫ: ex quo crateres arcades conficiunt. Craſ-
ſitudo talis qualem arborem eſſe contigerit: quo ſcilicet robuſtior: uegeti-
orq;: uel plenior: eo craſſior. Illud quoq; peculiare hac eadem in re abieti ac
cidit. Cū .n. ramis omnibus ablatis: cacumē decideris: mox emoritur. Cū
uero inferiora proxima leui illi parti præcideris: quod reſtat uiuit: & agna-
tio: quammodo dixi: circum id fieri aſſolet: ſcilicet qr uegetius: ac uiridius
eſt. Si quidem e latere: nunq̄ recreſcit: neq; ab imis plantigera abies ſurgit.
Sed .n. proprium id abietis eſt. Ferunt reliquæ ſui generis fructuꝫ: & quæ
annuatim renaſcuntur: illa: folium: florem: germen. Nō nullæ etiā muſ-
cum: aut clauiculam. Quibuſdam datum a natura eſt: ut plura producāt
Vlmus .n. uuas affert: & foliculos quoſdam. Ficus groſſos præciduos: &
caprificos: ſi quæ inter ficos caprificare conſueuere. Ni forte ꝓ genere fru-
ctuuꝫ hæc cepiſſe oporteat. Nux auellana uilū callo compactili. Ilex granū
puniceum. Laurus uuam: & fructifera. Quāquam non omnis: ſed genus
quoddam. Verum ſterilis copioſius: quanquam maſculam. Non nulli ap
pellant pinus naucamentum præciduum. Robur omnium copioſiſſime:
præter fructum: alia gignit. Nam gallam paruulam: atq; alteram reſinoſā
& nigram. Quin & aliud ſpecie ueluti morum: ſed duruꝫ: & fructu admo
dum difficile. Id tamen rarum. Ad hæc aliud effigiem colis repræſentans.
Cum uero perficitur: durum quid parte emicante & perforatum: & tauri
caput quodammodo emulans profert. Quod præruptuꝫ: nuclei oleæ ſpe-
ciem intus oſtendit. Fert & quod quidam pilum appellāt. Id pilula eſt: co-
mam gerens: lanaceam: mollem: nucleo durior: qua in lucernarum lumi-
nibus utuntur. Flagrat & enim probe: ut galla nigra. Fert & alteram co-
migeram pilulam: cæterum quidem inutilem. Verno autem tempore: ſuc
co melligeno inficiētem: tum tactu: tum guſtatu inq; ramoruꝫ alis pilulā
aliā gignit ſine pediculo concauoq;. Seſſilem: peculiarē certe uerſicolorēq;.

Nam eminentes quoſdam umbilicos candicantes: uel paſſim uariantes nigris maculis habet. Partem mediam grani tinctura infectam ſplendidamq́ oſtendit: aperta nigra & putricans cernitur. Lapillum quoque pumiceum magna ex parte gignit: quanq̃ raro. Item aliam eo rariorem pilulam e foliis conuolutam: compreſſam: atque oblongam. Supra foliis uero tergo adherentem pilulam fert: candidam aquoſam. Dum tenera eſt: hæc etiam muſcas interdum intus continet. Venienſq́ ad incrementum iuſtum in modũ leuis paruulæ gallæ indureſcit. Robur tot: præter fructum ꝓducit. Fũgos enim omitto qui e radicibus: & iuxta radices erumpunt. Communes enim eos cum cæteris habet arboribus. Quin etiam uiſcum taceo: quippe cum in aliis quoque proueniat. Sed nihilominus: ut dictuꝫ eſt: ferax hæc arbos habetur plurimarum. Sin autem: auctore heſidio: mella: apeſque ferat: magiſquoque illud confirmatur. Ergo naſcitur: uel hic melleus humor cælo cadens: nec aliis magis inſidens frondibus. Quin & cremati roboris nitroſuꝫ cinerem eſſe affirmant. Hæc roboris propria: Arborum uniuerſarum: ut dictum eſt: quo ad genera ſigillatim accipi poſſint: plures ſane differẽtiæ intelliguntur: publica tamen quæ fœmina: maſq́ diſtinguntur. Quorum alterum fructiferum: alterum ſterile in aliãseſt: Vbi uero ãbo fructifera fructum meliorem fœmina præſtat. Niſi forte mares eas libeat uocitari. Sunt enim qui ita uocant. Proxima huic differentia: qua urbanum a ſilueſtri diſcernitur. Aliæ uero per ſpecies unigenerum ipſorum redduntur: de quib⁊ nunc indicare debemus. Proprias quoq́ formas ſimul perſequẽdo: illaruꝫ quæ minus conſpectæ: noctæq́ habentur. Roboris genera id enim potiſſimo diuidunt: & quidam obiter: aliud urbanum: aliud ſilueſtre appellant non dulcedine fructus diſtinguendo. Naꝫ dulciſſimus fago quam reddunt ſilueſtrem. Sed qm̃ cultis magis proueniat: lignumq́ leuius habeat. Fagus aũt ſcabra: montuoſiſq́ naſcens. Ergo genera: alii quaterna: alii quina aſſignant. Cæterum non nulla nomine diſcrepant. Vt eam quæ glandem dulciſſimam fert: alii quercum: alii placidam uocant. Quod idem etiã in cæteris faciunt. At ut idei diuidere conſueuere: genera hæc roboris habentur. Placida. Cerrus: latifolia. Fagus: ſalſi cortexquã alii recticorticem uocãt: Omnia fructifera. Sed dulciſſima glans fago: ut retulimus: ſecũda placidæ. Tertia latifolia. Quarta ſalſicortici. Vltima & amariſſima: cerri: ſed non ſingulis cuiuſq́ generis dulcis: ſed etiã amara non nullis: ut in genere fagi uidere licet. Diſtant etiã magnitudine: figura: coloreq́ glandium. Peculiare fago & ſalſicortici: quod ambe in genere dicto uirili: glandes parte poſtrema: utrinq́ lapideſcunt: aliis inputamine: aliis in carne ipſa ideoq́ detractis lapillis: concaua: per inde atq́ in animalibus relinquuntur. Folio quoq́: caudice materiæ totaque ſpecie: diſtant. Nanque placida non erectã: nec leuis: nec ex celſa eſt. Quippe: quæ corpore in orbem comoſo contorto: ſinuoſoque ſtet: ut nodoſa: caloſaque aſſurgat. Materies rubuſta. Verum.

infirmior quam fago. Hæc enim robuſtiſſima: putredinique nulli obnoxia eſt. Sed nec ipſa erecta quanquam minus torta quam quercus. Caudice uero craſſiſſimo conſtat: ut tota quoque breuis ſpecies reddatur. Nam eius etiam corpus in orbem comoſum: minimeque erectum eſt. Cerrus rectiſſima exceliſſima: leuiſſima: & materiæ: p lõgitudinẽ: robuſtiſſima. Nunquam in cultis: aut rarenter naſcens. Latifolia ſecunda tum rectitudine: tum excelſitate: at ad ædificiorum uſus: poſt ſalſicorticem: deterrima. Ad cremandum quoque: carbonemque faciundum uitiis obnoxia: ſicut & ſalſicortex: quin & maxime: poſt illam tamen putreſcit. Salſicortex.n. craſſo quidem caudice: ſed fungoſo: & cauato. Si craſſus ſit: magna ex parte cernitur. Qua propter ædificiis minus hæc utilis habetur. Item breui putreſcit: quod ex natura eius arboris accidit. Qua de cauſa cõcaua: & inanis redditur. Sunt qui: & corde hanc ſolam carere uolunt & fulmine ſolam iaci: quamuis non altitudine excellat aeolo acolorum. Quidam nec ad ſacrificia lignis eius utuntur. Hæc pro materiæ uniuerſæ ſpeciei modo diſcrimina intelliguntur. Gallas ſingula ferunt genera. Sed quercus tantum ad coria utilis. Cerri: latifoliæ: uiſu quidem haud abſimilis quernæ: niſi quod leuior Sed ad rem nullã utilis fert & alteram nigram qua lanæ perficiũtur. Quod autem penem quidam appellant: branchiis ſimile: cerrus ſola producit: canum mucoſumque inuxcoſumque: cubitali longitudine: pendens ceu uillus litei prolixus. Naſcitur id e cortice: non e ſurculo. Vñ glans nec e gẽma: Sed a latere ſuperiorum nodorum. At uero ſalſicortex id nigricãs puſillumque gignit idei hunc in mõ diſtinguere ſolent. Macedones quaterna genera faciunt. Veri quercum: quæ glandẽ dulcẽ producit. Aeſculum: quæ amarã. Fagũ quæ rotundam. Cerrum quã alii ſterilem dicunt. Alii fructũ uiciatũ adeo ferre: ut eum animalium nullum mandere poſſit: præterq ſues: & hos: cũ aliam nullam habent. Magnaque ex parte caput tentari. Materies quoque improba: & laborata quidem omnino inutilis. Rumpitur.n. & cadit: rudis autem melior: ob id ſic ea utuntur. Improba ẽt ad cremandum: & ad carbonem faciendum. Quippe cum carbo eius omnino inutilis: quod tranſiliat: ſcintilletque præterquam in ærariis officinis. His enim utilior cæteris: hic habetur. Quod enim flatu deſinente protinus extinguatur paucus abſumi poteſt. Salſicorticis materies ad axes: ſimiliaque: tantum commoda ẽ. Roboris genera hæc aſſignant. Sed cæterarum pauciora ſane ad notant. Partemque fere plurimam marem ac fœminam diſcernunt: ut indicauimus: præterquam in paucis: inter quæ & pinus habita eſt. Pinorum enim aliam urbanam. Aliam ſiluestrem aſſignant. Silueſtris binum ſtatuunt genus. Quorum alterum: ideam alterum maritimam: uocant. Harum rectior: celſior: materiæque craſſior: idea. Folio tenuiori: imbecilliorique. Maritima: & cortice leuiori: utilique ad coria: quod alteri minus Nux maritimæ rotunda: breuique dehiſcens. Ideæ oblongior: uiridiſ mi-

nuſque hiſcens : tanquam ſilueſtrior: lignum: maritimæ ualidius . Nam eas quoque terrenorum differentias ſummi par eſt : haud enim incognitæ ſunt uſus cauſa : idea ramoſior craſſiorq; ſtat: ut retulimus. Ad hæc picem ipſa oĩo copioſius præbet . Pix nigrior: dulcior : tenuior odoratuq; gracior ſentitur: dum cruda eſt Decocta uero deterior euadit quoniam multum habeat ſeꝝ. Sed quæ iſti nominibus propriis diſtingũt. Alii mare: fœminaq; diuidere ſolent. Macedones uero etiam genus quoddam pini ſterilem dicunt : & marem breuiorem : folioque duriorem : fœminam procerio-rem : foliis pinguem : mollem : procliuioremque . Mari lignum circum cincta medulla duꝝ: & operi fabrili uerſuale. Fœminæ tractatu omnino facile: atq; mollius. Quod quidem oĩum fere marium : fœminaꝝq; publica differentia eſt: ut cæſores materiæ aſſeuerant. Quippe omnium mas in ſe-curi breuior: & contortior: operiq; difficilior eſt. Colorеq; nigrior. Fœmĩa procerior atq; facilior. Nam & quod ægidem appellant: pinus fœmina gi-gnit. Id aũt eſt cor eius. Ratio quod minus pinoſa: minuſq; tedam ingeres & leuior: curſuq; uenaꝝ probior eſt. Fit in arboribus magnis: cum preſtita tæ parte candida: & circinãte putruerint. His. n. detractis : medulæ relictæ ſecuris adigitur. Eſt decolor omnino: neruoq; tenui cõpacta: quam idei tedarii ficum appellant. Quod uero pinis ſubnaſcitur: colore teda rubidius. Maribus potius ĩeſt: odoris grauiſſimi: nec tedam redolẽs: nec flagrãs: ſed ab igne diſſiliens. Igitur genera pini hæc aſſignant: urbanum: atq; ſilueſtre ſilueſtriſq; marẽ: & fœminã ac terciã ſterilem. At archadiæ incolæ: nec ſteri em: nec urbanã pinum appellant: ſed picea. Et enim candicẽ euidentiorẽ eſſe piceæ: ut pote qui gratilitate non careat: & operibus ipſã materieꝫ ineptam. Nam pini materies: & craſſior: & leuior: & excelſior eſt. Folia quoq; pinum multa pinguia alta: flexaq; habere. Piceã aũt ẽt conferã ipſaꝫ pauca ſqualidiora horrentioraq;. Piceam item euidentiorẽ. Paucã. n. atq; amarã: ut etiam coniferæ. Pino autem copioſam: bonique odoris. Naſcitur picea in archadia: pauca: ſed circa elium agrum: multa. Igitur in genere toto: diſcrepare uidẽtur. Picea uero ea quoque ratiõe diſtare a pino uidetur: quod pinguior: folio tenuior: magnitudine minor: erectaq; minus aſſurgit. Præterea quod conum minorem: horridioremq; nucleum reſina roſidiorem ferat. Ambabus folia capillata: & materies candidior ſimiliorq; abieti: atque in totum minus pinoſa. Magnam & hanc ad pinum differentiam habet: Pinum enim aduſtis radicibus: nunquã regerminare: Piceam regerminare quidam affirmant: ut in leſbo accidit incenſo monte pirrheo: qui piceis ſcatet. Morbum pinis accidere talem: idei incolæ narrant. Cum non ſolum cor ſed etiam pars externa caudicis in tedam tranſiuerit: tunc ſtrangulari quo-dammodo. Quod ſponte arboris largiſſima: quoad quis coniectare poſſit. Teda enim totum efficitur. Ergo hæc pini propria effectio eſt. Abies: quædam maſcula: quædam fœmina eſt. Diſtant inter ſe foliis. Mari.

enim acutiora: magiſque pungentia: flexaque magis. Quam pꝛopter aſpe-
ctu criſpior tota arbor uidetur. Quin & materia differunt. Nam fœmi-
næ cādidior; mollior: operibuſque facilior: atque totus caudex procerior
Mari autem uariatior: latior: durior. Medulla refertior. Atque in totum
aſpectu deterior. Nuci maris pauci nuclei parte priore inſūt. Fœminæ nul
li omnino: ut macedones referunt. Folium pinatum: atq; in anguſtius ten
dens: ut tota ſpecies concameratum ſane immitetur. Simileq; potiſſimo cya
this bœtoꝝ appeat: dēſū adeo ē: ut nec niuē: nec ibrē admittat: i ſūmā arbos
forma decora ē: qppe germinatio qdā peculiaris nūc pter alias agit: ut i retuli
mus ſolaq; ordinē ſeruat. Eſt magnitudīe excelſa lōgeq; pino pcerior. Diſtat
etiam ligno: non paulum. Nam abieti neruoſum: mole leueq;. Pino autem
tedaceum ponderoſum atq; carnoſius. Nodi plures pino ſed duriores abieti
Quin & reliquis omnibus fere duriores quāq; mollius lignum eſt. Ad ſum
mā nodi dēſiſſimi ſolidiſſimi: patentioreſq; abieti; atq; pino: coloreq; tedæ p
ximi: & maxīe ſui gñris pinoq; q; abieti hēt ut pinus ægidi magis: ita abiens
album dictū luſſon: ueluti ægidi reſpondēs: niſi quod id hēt album. Aegis
uero gratius colorata eſt: quoniā tedam gerit. Spiſſum hoc & candidū: pul
chꝛūq;: ex arboribus iam uetuſtioribus gignitur. Sed frugi inuentu raꝝ uile
copioſum. Faciūt ex eo tabellas pictorias: atq; codicillos plures: lautioreſq;
& materiæ pſtantiores. Arcades ambo ægidē uocitāt tā pini q; abietis: & co
pioſiorem eſſe abietis uolunt: ſed meliorē pini. Abietis. n. totam cōmedā
leuem. Spiſſamq; pini uero exiguā & criſpiorem robuſtiorem ī totumq; me
liorem. Sed hi nomine inter ſe diſſentire uidentur. Abies uero differentiis il
lis a pino diſtinguit: ac etiā circum auctione: ſiue agnatione: quam ſuperius
diximus. Sciſſima nullas penitus differentias habet: ſed fere equi paratur
abieti. Simplex genere ē: erecta: leuis: enodis: craſſitudine: altitudineq; a q
lis ferme abieti. Quin & cætera non abſimilis eſt: lignum coloratum: robu
ſtum: neruatumq; cortex leuis: foliū craſſum bifidum: oblongius: q; piro:
extremo aculeatū. Radices: nec multæ: nec altæ deſcedentes. Fructus leuis
glandeus in calice echinata: placida: tamen: & leui non iſpida: ut caſtaneæ:
ſimilis tamen illi dulcedine: atq; ſucco. Naſcitur etiaʒ montibus cādida ma
teriæ: quæ ad multa putilis: & . n. ad carpenta lectos: ſubſellia: menſas na-
uigiaq;. Cāpeſtris nigra: & ad hæc minus utilis. Fructum tñ ſimilem ferūt
Taxus quoq; gener ſimplex: procera: auctu in ſignis: ſimiliſq; abieti: niſi q;
non pariter excelſa magiſq; aliis ſinuaca eſt. Folio quoq; abieti ſimilis: ſed pi
guior: molioriq; ligno: Quæ in arcadia naſcitur: nigro: aut punico conſtat.
Quæ autē in ida: flauo: & cedro ſimili: pp quod uendētes fraudare dicūtur:
tanquam cedrum uenundent. Totum enim cor eſſe: cortice detracto. Corti
cem ſimilem cedro habere: tum fabricia: tum colore. Radices breues: gra-
ciles: per ſummamq; ceſpitum. Rara hæc circa idam. At in macedonia:
arcadiaq;: uel fructū abuñ pferre: rotūdū: faba paulo maiorē: colorē ruffū:

tactu mollem. Aiunt quod ſi iumenta folia comederint: emoriuntur. Si
ruminantia: nihil patiuntur: fructus & ab aliquibus hominibus mandi-
tur: ſuauiſq; eſt: atq; innoxius. Eſt & oſtris ſpecies ſimplex: q̃ nõ nulli oſtriã
uocant: tam corpore: q̃ cortice ſciſſimæ uicina: folio piri: præter q̃ quod id
multo oblongius: inq; acutum depreſſius: atq; maius: neruo multiplici de
medio conſtans. Reliquis ãt rectis in modum coſtarum: tum prolixius tũ
craſſius porrectis: item per neruos rugatum: & ambitu leuiter ſerratum.
Materies dura: decolor: exalbida: fructus puſillus oblongus ordeo ſimilis
colore flauus radices ſublimes. Aquas: cõualeſq; arbor hæc geſtit. Donũ
inferri minime idoneã tradunt. Quippe mortiferam eſſe: & partus quãcũ
que fuerit: difficiles reddere. Tilia: quædam mas: quædam fœmina diſtãt
interſe: tũ materiæ: tam totius corporis forma. Et quod altera fructifera
altera ſterilis. Nam materies mari: dura: flaua: nodoſior ſpinoſiorq;: fœ-
minæ candidior: & cortex mari craſſior. Detractuſq; inflexibilis propter du
riciam eſt: fœminæ candidior flexibiliorq;: ex quo cunas faciunt. Item fœ-
minæ odoratior. Et mas ſterilis nulloq; flore ẽ: fœmina: & florem: & fru-
ctum gignit. Flos calycula intectus præter ſolii pediculũ: amentumq; futu
rum: pediculo altero annexus: uiridis: dum in calicula eſt detectus autem
leuiter flauus. floret: cum urbanis. Fructus oblongius orbiculatus magni
tudine fabæ: ſimilis hederæ acino. Quinis angulis: ueluti neruis eminenti
bus: in quæ acutum: cum ſeſe contrahentibus: partitus: qui ſcilicet maiuſ-
culus eſt: minutiuſculus autem cõfuſior conſtat. Cuꝫ ille maiuſculus ſca-
bitur: paruula quædam: ac prætenuia ſemina. quãta atriplicis: emittit: fo-
lium & cortex dulcia: ſuauiaq;: folium forma hederacum: niſi quod in an-
gulum acutionem rotundatur. Et q̃q̃ iuxta pediculum curuatius: tamẽ de
medio inacutius coactum prætendit ſeq; prolixius protrahit criſpum in or
bem leuiter atq; ſeratum. Medulam exiguam materies continet: nec multo
reliquo moliorem corpore: nã & reliquum ligni mole eſt aceris: ut retuli
mus: alii bina alii terna genera ſtatuunt. Vnum quod communi generis no
mine acere uocant. Secundum caprinum. Tertium leꝯtrotariam uidelicet
ut ſtagiritæ diſtinguere ſolent. Caprinus uero ab acere diſtat. Quod aceri
candida: atq; neruata: caprino autem flaua criſpaq;. Ampla ambabus. Pla
tano inſindẽdo ſimilis. Venis enim inlongum fluctuat: ſed gracilior maci
lentior molior: longior. Omnia eius fiſſa in acutum compreſſa abſindun
tur. Nec ita ſemifiſſa: ſed ſũmũ potius præſiſſa multineruia minus ſt̃: q̃ ꝓ
ſua magnitudine eſſe debeant. Cortice paulo ſcabriori q̃ tilia ueſtitur ſubli
uido craſſo ſpiſſioriq; picea in flectiq; contumaci. Radices paucas: & ſubli
mes: criſpaſq; fere magna ex parte: tam flaua: quam candida: gerit. Rigu-
is potiſſimo naſcitur: ut idei uolunt. Inuentuq; rara eſt. Deſlore naſci aiũt
fructum haud ualde oblongum: & paliuro ſimilem. Veruꝫ ob longiorem
aſſignant. At uero olimpi incolæ caprinum montanam potius eſſe uolũt.

Acerem

Acerem planis etiam naſci: atq; naſcentem in monte flauam grate coloratã criſpiam: & ſolidam eſſe: qua ad opera lautiora utuntur. Campeſtrem uero candidã: rariorem corpore: minuſq; criſpam: q̃ nonnulli gallicam: non acerem uocant. Mariſq; materiem criſpiorẽ eſſe: atq; contortã. Et planis eã potius naſci: germinareq; maturius. Duo & fraxina genera: quaꝝ alteꝝ excelſum proceꝝq; eſt. Lignum candiduꝫ craſſiueniuꝫ: neruatum: mollius: enodius: criſpiuſq; habens. Alteꝝ humilius: minus auctile: ſcabrius: durius: flauius. Folia laurinis: lauri latifoliæ: ſimilia: in auctius tñ coacta: & ambitu leuiter ſerrata: ac ſubſidentia. Ramulus totus: quẽ folium unum putaueris: qm̃ ſimul cũcta folia ferat: ſingulari pediculo: & ſingulis foliis coniugatim: ueluti per genicula: pendentibus: conſtat. Amplo interuallo coniugationibus diſtinctis: ſimiliter atq; in ſorbo. Sunt aliis breuiora internodia: cõiugationeſq; pauciores. Aliis ut puta: candidis lõga: pluresq;. Et ſingl'a folia ob lõgiora: ãguſtiora: colorẽq; poracea: cortice leui ſpiſſo: tenui colorẽq; rubro ĩtegit': radicib; crẽbris: craſſis: ſublimib;q; adhẽrẽt. Fructũ idei nll'ũ hĩc hẽre exiſtimãt. Atq; ẽt flore carere. Fert tñ i ſiliq fructũ minutũ: nucis modo: q̃lis amygdalæ. guſtu ſubamaꝝ. Fert & alia q̃dã: ueluti muſcos: quẽ idmõꝫ laurus. Veꝝ magis aſtringẽtia guſtum. Singulaq; per ſe in orbem circumacta: platani piloꝝ ſpecie. Horum alia circa fructũ: alia multo ſemota exeunt. Quin & implicamina quædam eodem modo naſcũtur. Leuis illa locis potiſſimo concauis madidiſq; emigrat. Scabra ſiccis: atq; ſaxoſis. Quidam alterã fraxinuꝫ. Alteraꝫ bubulam fraxinum uocant. Videlicet macedones. Maior & rarior corpore bubula eſt. Ob id minus criſpa. Eſt enim omne campeſtre leue. Montanum autem omne: ſcabrum. Quæ montibus naſcitur colorata: leuis: robuſta: lentaq; ẽ. Quæ in planis: decolorata corpore: ſcabraq; aſſurgit. Ad ſummaꝫ: arbores fere omnes: quæ tã mõtib; q̃ planis edẽ ꝓueniũt. Mõte coloratæ ualde cãdidæq; aſſurgũt: ut ſpiſſima ulmus: rliquæq;. Plano ãt rariores corpe: palidiores: deterioreſq;. Preterq̃ pyrus: & fraxinus: ut olympi incolæ uolunt. Hæ nãq; in planis cũ fructũ tũ materiæ præſtãt: qppe mõtibus: ſcabræ ſpinoſæ nodoſæq; ꝓueniunt. Planis aũt leuiores: fructũq; diuicioreꝫ: carnoſioreq; ferunt. Verũ magnitudine campeſtres ſemper excellunt. Cornus: quædam maſcula: quædam fœmina: quam & fœmini cornum uocant. Habet folium amygdalæ: niſi quod pinguius: craſſiuſq;. Corticem neruoſum: & tenuem: caudicem non nimis craſſum. Cæteruꝫ fœmina uirgas paruas: ſicut amerina: ſuo latere profert: & fructicoſior eſt. Nodos ambæ: per inde ac amerina: tum geminatos: tum inuicem congruos habent. Materies maris excors: totaque ſolida: cornibus ſpiſſitate: firmitateq; ſimilis. Fœminæ uero medullam cõtinet: & mollior eſt. Atque cauatur: ob id ad uenabulorum uſum inutilis. Maris longitudo duodenorum maxime cubitorum: quanta uenabulorum macedonicoꝝ longiſſimoꝝ ẽ. Caudex. n. totus nulla excellẽtia extat.

Qui idam troianam incolunt: marem ſterilem dicunt: fœminam auteʒ fru
ctuoſam. Nucleum fructus oliuæ ſimilem habet: Guſtu dulcis: odoratuq;
gratus flos oleæ: & floret fructificatq; eodē modo: ut ſingulari pediculo: plu
ra proferat. Tempore quoq; ferme conueniunt. At macedones ambas fru
ctificare affirmant. Sed fœminæ fructum inguſtabilem eſſe. Radices auteʒ
modo amerinarum habere ualidas & nulli perniciei obnoxias. Naſcitur ēt
in humidis locis nec tantum in ſiccis: prouenit ſeminæ: atque auulſione.
Cedrum quidam binam eſſe affirmant. Alteram lycram. Alterā punicam
Alii ſimplicem dicunt: ſcilicet qui idam incolunt: eſt iunipero non abſimi
lis: ſed folio maxime diſtat. Quippe cedro durum acutuʒ ſpinoſūq;: iunipe
ro mollius. Excelſior q̄ʒ. Iunipus naſci uidet̄. Cæteꝝ alii nominib; minime
diuidūt: ſed ambas cedros appellāt. Cedꝝ tn̄ cū additione: cedꝝ acutū nun
cupāt. Ambæ nodoſæ aloſæ: & materiæ tortuoſæ: uel potuis iunipero par
ua: ſpiſſaq; materies: breuiq; putreſcens: cū ceſa fuerit. Cedro maxima exp
te corde referta: & putredinē nullā ſentiēs fructus cedro odoratus: pulcher:
guſtatuq; ſuauis. Iunipero cætera quidem ſimilis ſed niger: guſtuq; aſtrin
gens: ut prænimia acerbitate prope inguſtabilis ſit. Durat in annum. Tum
cuʒ alter ſubnatus fuerit: præcedens decidit. At ut arcades uolūt fructus ſi
mul retinet ternos: ideſt anni proxime exacti nondum maturum & tertii an
te præſentem iam maturum: atq; guſtabilem: & tertium nouum ipſum de
monſtrant: Satyrus ambas ſine flore ſibi ruſticos attuliſſe inquit: cortice cu
preſſo ſimiles uidebantur: uerum ſcabriori. Radices raræ copore ambabus
atq; per ſummatelluris diſperſæ. Naſcætur ſaxoſis: & frigidis locis: & ſolū
eiuſmodi querunt. Meſpili tria gn̄ra anthedō: itatanea: gallica: ut idei diui
dere conſueuere. Fert ſatana fructum grandiorem: cādidiorem: ſolutioreʒ
lignumq; intus mollius habentem. Reliquæ minorem: ſed odore præſtan
tiorem: magiſq; guſtu aſtringentem: ita ut ſeruari diutius poſſit. Lignum
quoq; his ſpiſſius: flauiuſq;. Cætera autem ſimile. Floſ amygdalæ omni
bus. Verum non ruffus: ut illi: ſed prope uiridis. Magnitudine arbor iſta
excellit: gyroque comatur. Folium magna ex parte infiſſum: quæ uel api
um: parte poſtrema imitantur: ampliore figura. Quodque promiſſum
neruoſum: apio tenuius: ob longius: totumque circumtunſum eſt. Et pe
diculo tenui: ac longo dependet. Ante quam decidat uehementer rubet.
Radice numeroſa: altaque: arbos coheret. Ob id diuturna: & inexſte pabu
lis eſt: lignum quoque ſpiſſum: ſolidum: nullam ſentiens putredinem ha
bet. Naſcitur & ſemine: & auulſione. Morbus earum: ut ſeneſcentes uer
mibus erodantur. Vermes iſti grandes: & alii quam qui in reliquis cernun
tur arboribus. Sorborum duo genera dicunt: fœminam fructiferam: &
maſculam ſterilem. Cæterum fructibus differunt. Quod aliæ orbicula
tum. Aliæ ouatum ferant. Diſtant & ſuccis. Naʒ omni quaſi ex parte odo
ratiores: dulcioreſque orbiculati ſentiūtur. Ouati ſæpenumero acidi: mi

nuſque odorati. Folium ambabus totum toxium: prolixo: neruaceoque Pediculo conſtans. Singula uero in uerſum condita: modo alæ lateribus exeunt: tanquam ex omnibus unum exultet: ad neruum uſq; laciniatum. Verum inter ſe ampliuſculo: ſingula diſtant. Decidunt non paulatim: ſed ſimul tota illa alata facies. Sunt in uetuſtioribus: breuioribuſq; pauciora. Omnibus in poſtremo pediculi: folium impar prominet: ut etiam cuncta numero impari abſoluant. Figura laurum tenuifoliam imitantur. Veruȝ ambitu ſerrata: breuioraque ſunt: nec in extremum acutum mucronata: ſȝ in rotundius orbiculata. Flos racematim ſingulari peciolo: e multis minutis: & candidis conſtans. Fructus quoq; cuȝ large fructificatur: racemi modo aceruatus producitur. Quippe multa eidem coherent peciolo: ita ut faui quodammodo ſpeciem gerat. Eroditur a uermibus ſuper arborem: crudus adhuc: magis quam meſpilata: pyraq;. Quamuis hic maxime omnium ſit acerbus. Ipſa quoq; arbor uermibus obnoxia eſt. Atq; ita ſeneſcens exareſcit. Et uermis eius peculiaris: ruffus: piloſus. Noua admodum fructificat. Et enim trima continuo parit. Autumno cum folium amiſerit: protinus amentaceum gerit peciolum: pinguem: ac turgidũ: quaſi iaȝ parturiat. Germina itaq; hyeme perdurat. Aculeis tam ſorbus: quam meſpilus caret. Cortice leui pinguiuſculo. Colore ad flauũ albicante. Nouæ ueſtiuntur. Annoſæ autem ſcabro: nigroq;. Præſtat hæc arbos magnitudine rectitudineq;. Coma cõcinna ornatur. Quippe magna ferme ex parte: nucis pineæ figurã: ſuo uertice: capit: niſi aliquid impediar. Materies ſolida ſpiſſa: colorata: ualida. Radices haud multas: nec alte deſcendentes. Validas tñ: & craſſas: & incoruptibiles agit. Naſcit̃ radice: auulſione: ſemine. Solum gelidum: atq; humectum querit: quo tã & ſi uiuatior: aboleriq; cõtumacior: tamen montibus etiam naſcitur. Arbor natura pecularis ceraſus ẽ: magnitudine excellẽs. Quippe: quæ ad uiginti quatuor cubita creſcat recta: admodum craſſa: ut & ad bicubitalem ambituȝ e radice compleat. Folium meſpili: ſed admodum durum latiuſq; ut e lõginquo arbos colore ſit manifeſta. Corticis leuitate: colore: craſſitudineque tiliæ ſimilis. Quapropter cunas ex eo conficiunt: ſicut etiaȝ e corticibus tiliæ. Hic neque recto meatu aſcendit: neq; gyro pariter obducit: ſed mucronatim ambit: ab inferius ſurſum uerſus ſe ad minuſq; contrahens: quẽadmoduȝ foliorum diſcretio. Cumq; deſquamatur: hoc eodem modo decorticatur: alicquin præſcindit̃: nec pars aliqua eodẽ filo detrahi poteſt. Quin & per craſſitudinem: prætenuis modo folii ſcinditur. Reliquumque durare: arboremque tueri poteſt. Simili modo ambiendo. Reliquo autem cortice ablato: humor tunc quoque defluit & cum externa tunica tantum detracta ſit: reliqua pituitaceo quodã humore nigreſcit: rurſuſque anno ſecundo: alia uice illius ſubnaſcitur: uerum tenuior. Materies in neruo cortici ſuo ſimilis ſe in anfractũ conuoluenti. Virgæ quoque eodẽ modo illico enaſcũtur.

Ramis creſentibus euenit: ut alii deorſum aſſidue pereant: alii ſurſum uer
ſus increſcant: omnino arbos minus eſt: ſed multo enodior quam populus
Radice multiplci per quam ſumma: ſed non craſſa: innititur: & conuolutio
eadem radicis: & corticis radicem tegentis eſt: flos cādidus pyro: & meſpilo
proximus: & paruulis floribus conſtans: forma fauaceus: fructus rubet: fi-
gura iouis flāmæ perſimilis: magnitudine fabæ: uerum iouis flammæ nucle
us durus ceraſo auteꝫ mollis: naſcitur ubi talia ī planuī: ubi amnes & rigua
ſambucus quoque iuxta aquam potiſſimum: locisque umbroſis emicat:
Cæterum & in minus eiuſmodi ſolo naſci non recuſat eſt fructicoſa uirgis.
Quæ anniculæ donec folia decidāt: in longitudinem creſcunt. Tum in craſ-
ſitudinem ſe diſtendunt: uirgis excelſio non nimis magna, Sed ſena max-
me cubita caudici craſſitudo modo galeæ. Cortex leuis: tenuis ſpiſſus. Ma
teries fungoſa: & ſiccata leuis Medulla præ molli conſtans: ut uirgæ totæ cō
cauentur. Quamobrem ex his baculos faciunt præleues. Siccata ualida eſt:
& in offenſa aquis: etiā diſquamata ſi ſit: diſquamatur ſua ſponte cum ex-
aruerit. Radices per ſummaꝫ ceſpitum: non multas: nec grandes: agit foli
um quod particulatim exeat: molle: atque oblongum: ſicut lauro latifoliæ
Verum maius latius rotondiuſque de medio ſubtuſque extermo in acutuꝫ
compreſſius ambitu ſerratum totū āt circa unum pediculum: craſſum: ner
uoſumque: tanquā ramulus conſtat: & foliorum: alia hinc: alia inde: geni-
culatim, conuingatimque adherent: ac inter ſeſe ſpatio diſtant. Vnumque
exit in cacumen ſubruffa admodum folia: fungoſaque ſunt: defluit id totū
ſimul: & hinc unum folium totum eſſe ratione putaueris. Rami quoque
nouelli quedam ad geniculorum ſpecieꝫ habent: flos candidus: e minutis
permultis candidis conſtans: ſpecie faui ſuper fiſſuras pediculi. Redolet li
rium grauiter enim fructum uero non ſecus ſingulo pediculo craſſo: anne
xum racematum profert. Hic matureſcens nigreſcit maturus omphaceus
eſt: magnitudine eruo: paulo maior humore aſpectu uinaceus & interna ui
ſu ſeſſemacea continet: ſalix quoque aquatica & multigena eſt. Nam alia ni
gra dicta: quod cortice nigro: aut puniceo tegatur: alia candida quod candi
do Virgas pulchriores: & ad texendum cōmodiores: nigra profert: candida
ſpiſſiores: eſt tam nigræ quam candidæ: genus quoddam paruum & in cre
mento in excelſum orbatum ſicut uel in cæteris arboribus idem intelligi po
teſt: ut in cedro: & palma. Hoc arcades non ſalicem: ſed hellicam uocant:
exiſtimantque: ut retulimus: fructum fœcundum eam parere. Sunt & ul
mi genera duo: alterum monti ulmus: alterum ulmus uocitatum intereſt:
quod ulmus fructicoſior eſt: mōtiulmus auctior folium indiuiduum: leui
ter circumſeratum: oblongius quā pyro: ſcabrum non leue: preſtat hæc ar
bos: & amplitudine: & altitudine: Non crebra circa idam: ſed rara preuenit
Amat rigua Materies flaua: robuſta neruata: de formis. Quippe tota cor
eſt: utuntur ea: uel ad lautiores fores: & uiridis ceſſu facilis: ſicca difficilis

eſt. Sterilis denique putatur. Gummam in petiolis gignit. Et animalia quædam culicea: & amenta peculiaria gerit. Autumno multa minuta nigra. Cæteris uero temporibus: quid ferat minus animaduerſum eſt. Populus alba: nigraque: uniformes habentur. Corpore ambæ erecto. Sed excelſior: leuiorque nigra. Figura foliorum ſimilis. Et lignum cum ceditur: albedine ſimile eſt. Vtranque ne florem quidam habere exiſtimant. Alpina populo albæ non abſimilis eſt. Cum magnitudine: tum uero quod ramis albicantibus ſpargitur. Folio hederæ. Sed parte altera ſin angulo. Altera: ob longo: inque angulum exeunte acutum. Colore parte reſupina: pronaque ferme ſimili. Pediculo prolixo: tenuique annexo: Quamobrem non erecto. Sed inflexo. Cortice aſperiori quam populus alba. Scabriorique: ut pyrus ſilueſtris. Alnus quoque ſterilis: & unigena eſt natura. Corpore recto. Ligno molli. Medullaque molli. Vt uirgæ graciliores totæ concauentur. Folio pini: niſi quod ampliori. Neruoſiorique: cortice ſcabro: ruffoque intus. Qua de cauſa coria tingit. Radice ſumma: nec maiore quam laurus. Naſcitur in aquoſis. Alio nullo pacto. Betulla folio cariæ dictæ conditur. Præterquam quod paulo anguſtiori. Cortice autem uerſicolore. Et maturiæ leui. Non niſi ad baculos utili. Colytea folio ſalici uicina eſt. Ramoſa: folioſaque. In totum ampla. Fructum in ſiliqua ſicuti legumina gignit. Eaque lata: non anguſta. Semen incluſum paruulum. Non magnum: durum modice. Non nimis: nec abunde. Pro magnitudine ſua fructificat. Sed que fructum in ſiliquis ferant: rara inuentu. Quippe inter arbores: pauca huiuſmodi habentur. Nux auellana: & enim hæc quoque natura ſilueſtris eſt. Quoniam ſilueſtris: nullo. Aut non multo deterius. Quam urbana: fructificet. Et hyemes quacunque perpeti poſſit. Montibuſque magna ex parte proueniat. Et quidem fœcundiſſima: temporia ubertate. Ad hæc quod non caudicoſa. Sed fructicoſa. Virgis ſine alis enodibus. Verum breuibus. Craſſiſque non nullis aſſurgit. Cæterum & manſueſcere poteſt. Differt tamen. Quod fructum meliorem. Foliumque amplius habeat circum ſerratum. Folium ambabus ſimillimum alno. Sed latius. Atque arbos ipſa amplior fœcundior aſſidue redditur: uirgis præciſis. Ambæ bino genere conſtant. Quædam enim rotundam. Quædam ob longam nucem largiuntur. Sed urbanarum fructus candidior eſt. Locis aquoſis potiſſimo fructiſicat melius. Silueſtres tranſlatæ manſueſcunt. Corticem ſummum habent tenuem. Pinguem: maculis albidis. Peculiariter uariatum. Materies admodum lenta. Vt prægraciles uirgæ deſquamatæ. Craſſæ deraſæ renouentur. Habent medullam tenuem. Flauam: qua concauantur. Peculiare his iulus callo compactus: ut retulimus. Terebinthorum alia maſcula. Alia fœmina. Maſcula ſterilis eſt ob id ſexui maris adoptatur. Fœminarum. Alia fructum protinus ruffum promit magnitudine lentis. Qui concoqui nequit. Alia uiridem

editum ruffum: poſtmodum tingit: & cum uitæ matureſcentem nigrum nouiſſimo facit: magnitudine fabæ: reſinoſum & ſulfuroſum. Circa idam & macedoniam breuis: fructicoſa contortaque naſcitur: at aput damaſcum ſyriæ magna: copioſa decoraque. Montem enim quendam terebintus refer tum ut nil aliudhabeat. Referunt materies ei lenta. Radices ualidæ in pro fundo: atque in totum incorrupta hæc arbos habetur: flos oleæ: uerum co lore ruffeo: folia circa unum pediculum: pleraque ſpecie laurinorum con iugatim quenadmodum ſorbo. Quodque parte poſtrema acuminet. Im par exit. Verum minus angulata quam ſorbo: ambituque laurino ſimilio ra: & pinguia: cum uniuerſo fructu fert & ad nucis ſimilitudinem: quædaꝫ concaua: ut ulmius: quib9 beſtiolæ: tanquam culices innaſcuntur: fit in his reſinoſum quid lentumque: ſed reſina tamen non hinc legitur: ſed aligno fructus reſinæ copiam non mittit: ſed manibus tantum adheret: & ſi non lauetur: poſtquam collectus eſt: inter ſe cohereſcit: cum uero lauatur: can didus probeque maturus ſupernatat. Niger ſubſidit. Buxus magnitudine non exeellit: folio myrto ſimilis. Naſcitur locis algentibus: atque aſperis. Quippa cytera talis eſt qua plurima prouenit. Olympus quoque macedo nicus frigidus eſt. Nam & in eo gignitur: Quāquam non magna. Maxima auteꝫ pulcherimaque in cyrena eſt. Procera enim craſſitudineque: cæteris lō ge præſtantior. Crategus quam alii crategonem uocant: folio Meſpilæ: pro miſſo ſcilicet eſt. Verum maiori: latiori: oblōgiorique: nec ſerato: quemad modum illa fit. Hæc nec admodum magna: neque craſſa. Materies ei uerſi color: ualida: flaua: cortex leuis. Meſpilo ſimilis. Radix ſingularis acta in profundum. Magna ex parte fructus rotundus: qui matureſcens ſiccatur: nigreſcitque guſtu: & ſucco: meſpilaceus. Qua propter ueluti ſilueſtris me ſpilus aparuerit: eſt ſpecie ſimplex: & ſine ullo diſcrimine. Ilex folio robo ris eſt. Verum minori: aculeateque. Cortice leuiori quam robur. Arbor ip ſa magna aſſurgit: modo roboris: ſi locum: ſolumque adipiſcatur idoneuꝫ Materies ſpiſſa: robuſtaque alta admodum: atque multiplex: fructus glan doſus: ſed glans ipſa puſilla eſt. Veterem nouus occupat. Nam ſero ma tureſcit. Quamobrem bifera hæca non nullis exiſtimata eſt: fert præter glā dem: granum quoddam puniceum: & uiſcum: atque hyphear habet. Qua propter ut fructus quaternos habeat nonnunquam contingit binos propri os: binoſque alienos: uiſci ſcilicet: atque hyphearis: fert a ſeptentrione uiſ cum: a meredie hyphear. Similila cem arcades uocant arborem ilici ſimileꝫ folio tamen non aculeato: ſeu molliori: profundiori differētiiſque pluribus diſtinguendum. Nec materiæ: ut illa ſolida: ſpiſſaque: ſed ſoluta: molliſq; in opere. Quod phellodryn idem arcades nuncupant: natura huiuſmodi eſt. Simplici quidem ratione inter illicem & robur hanc eſſe putaueris: & quidam fœminam ilicem eſſe putarunt. Ideoque ubi ilex non prouenit: hac ad plauſtra ſimiliaque utuntur opera: ut lacedemoni: & elii. Dores quideꝫ

uel agreſtem eam appellant. Eſt mollior ac ſolutior. Ilice durior: ac ſpiſſi/
or quercu. Colore ligni decorticati. Candidior ilice. Fuluior quercu: folio
ſimilis ambabus ., Verum maiori quam ilex. Minori quam quercus. Et
fructum pro magnitudine. Minorem quam ilex habet non hoc the. Maio
rem quam quercus. Fructum ilicis: huiuſque. Non nulli acylum uocant.
Roboris autem glandem. Eſt & medulla manifeſtior quam ilex. Phello/
drin natura huiuſmodi eſt. Arbutus quæ pomum cibo idoneum ferat.
Magnitudine non nimium præſtat. Corticem tenuem. Tamaraci ſimileꝫ
habet. Folium inter ilicem & laurum. Floret menſe iulio. Flores ſingula/
ri appendice parte poſtrema racemati coherent, Specie quiſque myrto ob
longo ſimilis. Et magnitudine tantus. Non foliatus. Concauus tanquam
ouum exculptum ore aperto. Cum autem defloruerit. Retinaculum per
foratur. Quodque defloruerit tenue ſicut uerticillis circa fuſũ. Vel carnius
doricus extare apparet. Fructus anno integro matureſcit. Vt ſimul hunc
haberi. Atque alterum flore ſponderi contingat. Potulaca quoque folio ar
buto ſimilis ē. Magnitudine nõ nimiuꝫ præſtans. Cortice albo circũrumpi
ſolito. Fructum arbuto ſimilem parit. Prunus his folio ſimilis. Corpore
parua: peculiare in hac. Fructum lanugine papo ducta: periræ. Id enim de
nulla alia arbore accepimus. Hæc regionibus: lociſque pluribus aſſignan/
tur communia. Quædã uero propria: locis certis redduntur. Vt ſuber ar/
bor pyrrheni familiaris caudicoſa. Parumque ramigera. Admodum ta/
men procera. Auctuque inſignis. Ligno robuſta. Cortice unice craſſo: diſ/
rumpique ſolito. Quemadmodum piceæ uerum fragmentis grandiori/
bus. Folio fraxini craſſo: oblongiori. Non deciduo: ſed perpetuo. Fructũ
glandoſum aſſidue fert. Aquifoliæ ſimilem Detrahunt corticem: uniuer
ſumque diuidendum cenſet. Alioquin arborem deteriorem effici uolunt
Rurſum uero intra triennum repletur. Colutea quoque liparæ propria
traditur: arbos magnitudine præſtans. Fructum in ſiliqua ferens. Ma/
gnitudine lentis. Qui oues mirum in modum pinguefacit. Naſcitur ſemi
ne: & fimo præcipue oulilo. Tempus ſerendi: cum arcturus occidit. Seren/
dum ſemine præmadefacto. Cum iam in aqua pullulare incæperit. Ha/
bet folium non abſimile fœnogræco. Germinat primo uni caulis. Trien/
nio maxime. Quo quidem tempore baculos decidunt. Tunc enim preſtan
tiores eſſe uidentur. Et ſi ita quis decurtauerit: mox arbor emorietur. Ha/
ud enim latere plantigera conſtat. Spargitur deinde in ramos: quartoque
anno arboreſcit. Arbor circa idã proueniens: quam colyceam uocan: ge/
nus aliud eſt fructicoſum. Ramoſum: aloſum. Inuentu rarum: non cre/
brum. Folio laurino: lauri lactifoliæ. Sed rotundiori: ampliorique. Vt uel
ulmeo ſimile appareat: ob longius tamen. Colore parte altera herbido.
Tergo autem albudo: neruoſoque. Tum ibidem riuulis prætenuibus:
fibriſq; tum inter eas propagines: quidem medio callo: in coſtarũ ſpeciem

adducuntur: cortice non leui: ſed quaſi uitis ueſtitur: ligno duro ſpiſſoque
conſtat. Radice per ſũma graciles: atq; ſolutas gerit ſed uibratas: flauaſque
Maiorez immodum fructu: floreque carere putatur. Amentũ aũt ſurculũ
gemmaſque circa folia: admodũ leues: pingues candidaſq;: facie amẽtacea
fundit: præciſa: uel igne deuſta ab imis ſubnaſcitur: atq; reſurgit. Illa quoq;
propria eſſe circa idam ferunt: laurus alexandrina cognominata: ficus quæ
dam: uitiſq; lauri proprietas: quod fructũ ſuper folia gignit: quẽadmoduz
myrtus ſilueſtris. Quippe fructũ ambæ ſuper dorſũ folii ferunt. Ficus fru
cticoſa eſt: nec excelſa: ſed craſſa: ut uel cubitali ambitu ſit: ligno cõtorto lẽ
to: inferius leui: nulloq; ramo ſuperius. Gyro comato: colore tam folii: quã
corticis liuido: Figura foliis uilie ſimilis. Mollia quoq; lataq; ſunt: magnitu
dine ſimilia flos meſpili: & cũ meſpilo floret: fructus: quẽ ficũ appellãt ruf
fus: magnitudine oliuæ: ſed rotundior. Guſtu meſpilaceus: craſſas radices
agit: ut ficus urbana: lentaſq;: nunq̃ hæc putret: & cor ſolidũ: nẽ mollem
medullã continet. Vitis naſcitur ea parte idæ quã uocãt phalacras eſt fructi
coſa. uirgis paruulis & ramulis cubitalibus pene exporrigitur. Quibus aci
ni laterales nigri adherent: magnitudine fabæ: dulces qui lignũ uinacei mõ
intus continent: folium rotundũ indiuiduũ paruumq;. Cæteris quoq; mõ
tibus propria quædam natura dederat: aliis arbores: aliis fructices: aliis reli
quæ materiæ aliquid: ſed proprietatem ſingulis locis ineſſe: dictum ſæpius
eſt. Diſcrimen autẽ quod ĩ prædictis unigenis: tam arboribus: quam fructi
bus præcipitur. In reliqui quoque plurimis pari modo: ut expoſuimus in
telligi poteſt. Exempli gratia. Inrhamno: paliuro: equo: oeto: fluida hede
ra. Rubo multiſque aliis. Rhamnorum enim alia nigra. Alia candida. Fru
ctuſq; diuerſus. Ambæ uõ aculeigẽ q̃z eq̃p;. Alia cãdida: Alia nigra. Et flos
fructuſque utrique pro ratione diſcriminis Alius candidus. Alius niger.
Non nulli etiam medii quodammodo ſunt. Quibus flos in purpura
m candicans. Nec enim fuluus: Nec exalbidus eſt: folia quoq; tenu
iora: leuioraque candidæ: ut uirgæ ſimiliter graciles: & leues. Palirus qua
dã in ſiliqua fert. Inqua terna aut quaterna ſemina gignit. Quibus medi
ci contra tuſſim: contuſſis utuntur. Habẽt. n. lenticiam quãdã: atque pin
guedinem: ut ſemen lini: Naſcitur locis dilutis: & aridis: ſicut rubus. Sed
non minus diluta quærit: foliis deciduis eſt: non perpetuis: quemadmodũ
rhammis. Rubi genera plura: ſz maximo inter ſe diſcrĩne: diſtãt. Quod
quædam erecta: excelſaque. Quædam prope a terra protinuſque deorſum
uergens. Cumque ſe terræ coniunxerit radicans rurſus: quem humirubũ
quidam appellant. Cani rubus autem fructum ſubrutilum parit: malo
punico ſimilem: eſt inter fruticem: atque arborem punicæ: non abſimilis
folio amerinæ. Fluidarum: aliam maſculam: aliam fœminam dicunt.
Quod alia ſterilis: Alia fructifera ſit. Nec uirgas longas gerit: Ne
que craſſas: Folium ulmeo ſimile: niſi quod parum ob longius.

Denſum

Denſumꝗ aliquantulum ramulorum nouellorum. Folia paribus interno
diis coniungatim condita adherent: & plane e lateribus ordo uerſus conſpi
citur. Inficiunt his coriarii alba coria. Flos candidus: racematim enaſcens.
Hic ubi de fluxit: fructus cum labruſca rubeſcit: fiuntque ceu lentes tenu-
es: cōgeſtæ, Figura his quoque in modum uuæ. Medicamentum fluida di-
ctum oſſeum in his continetur. Radix per ſumma: & ſimplex: ut facile
reflecti poſſit radicitus lignum ſine medulla. Et cæſum quoque incorrup-
tum perdurat. Naſcitur omnibus locis: ſed in argilaceis potiſſimo preſtat
Hedera quoque multigena eſt. Quædam enim humi repens. Quædam ſe
in excelſum attollens. Et ex celſarum genera plura: ſed trina ſumma pateſ
cunt. Candida. Nigra: tertiaque clauicula. Horum item ſpecies plures.
Quippe alia ſructu tantum candida. Alia etiam foliis. Rurſus fructuꝫ tā
tum candidum ferentium. Alia maiuſculum: denſuꝫ: & uelut in globum
circumactum fructum profert: Quuam corimbiam quidam uocaunt.
Athenienſes archanicam riguam cauſa appellant. Alia minorem: ſparſio
remque modo nigræ. Sed clauicula differentiis maximis diſcenitur. Et.n.
foliis plurimum diſtat: cum paruitate: tum quod angulata: concinnioraꝗ
ſint: cum hedera rotundiora: ſimplicioraꝗ habeat. Diſtant etiam interno-
diorum longitudine: atꝗ etiam ſterilitate: quoniam fructum quædam nō
ferant. Quod non in hederam tranſfigurentur: ut quidam uolunt. At ue-
ro ſi omnes ex hederentur: ut aliis placet: ætatis certe: diſpoſitioniſque: nō
generis: erit diſcrimen. Quemamodum piri ad piraſtrum. Tamen eius
quoque folium multum ab hedera diſtat. Verum id rarum: & ī paucis eue
nit: ut uetuſtate permutetur: ceu in populo alba: & crotone. Ergo clauicu
læ plura genera. Sed quæ conſpectiora: ſumaque occrrant: tria ſunt. Her-
bacea: ac uirens: Quæ plurima eſt. Secunda candida. Tertia uerſicolor
thraciam quidam appellant. Et harum quæque diſtare uidetur. Quippe
herbaceæ quædam folio tenuiori: oblongiori. Atque etiam denſiori. Quæ
dam minus hæc omnia habens. Et in uerſicoloris genere. Alia folio am-
pliori. Alia minori: macularumque habitu diuerſa pari modo: & magni-
tudine: cololreque diſtant. Actu præfacilis herbacea: inque plurimum ue
nit: manifeſtamque exhederetur affirmant: non tantum foliis? quæ maio-
ra latioraque habet. Verum etiam germinibus. Protinus enim erecta ge-
rit. Non inflexa gracilitate: & longitudine. Herbacea uero craſſiora. Breui
oraque ac hedera ſem̄ ut proferre incœpit. Germen ſublime. Rectumque
edit: ē qđ uniuerſa hedera radice nūeroſa. dēſa. Flexuoſa ſurculoſa: craſſa
nec nimis alta. Sꝫ p̄cipue nigra: & īter cādidas: q̄ aſprima: īmitiſſīaꝗ hētur:
q̄obrē eius āplexus arbor̄s oēs īfeſtat: oēs eiꝫ necat: & exicat: ablato alim̄to.
Craſſat̄ hæc maiorē īmōꝫ: atꝗ exarborat̄ ītm̄: ut pſe ipſa hedere arbor fiat.
At tamen exmaiore partem ſemper ſuper aliud uitam degerere ſolet: atque
ut ita dixerim: amplexi caulis eſt ita pro ſua natura uel quidam eiuſmodi il

lico gerit. Nam egerminibus radiculas aſſidue inter folia mittit: quibus ar boribus: muriſque obrepit: quaſi de induſtria a natura exhibitis: atque ita humorem auferens: exaurienſque arefacit. Et ſi inferius ſuccidatur: nihilo minus uiuere durareque poteſt: Habet uel aliud diſcrimen non mediocre in fructu. Nam alius dulcis: alius uehementer amarus: tam in candida quam in nigra. Indicium quod alii aues mandunt alii minime attingũt. Hedera ita ſe habet. Similax ideſt hedera cilicia amplexi caulis ipſa quoꝗ aſſurgit: fructus aculeatus: & uelut præhorridus: folium hederæ parum ſine angulo iuxta pediculi retinaculum humectum peculiare quod medium illum caulũ qui inſtar ſpinæ animantium ſerat: prætenuem habet: & interualla staminea: non ex eo porrecta: ut cætera: ſed circa eum in orbem circumacta: ab annexu pediculi ducit ad caulem uero foliorum internodia conſumatem uillus ab eiuſdẽ pediculis atꝗ folia tenuis ſeꝗ cõuoluẽs depẽdet Flos cãdidus ſuauiter olẽs: uerno proueniens tempore fructus proximus herbe ſolano: atque melothro: & maxime uuæ labruſcæ uocitatæ. Racemi penſiles ut hederæ ſunt. Verum ad labruſcam potius accedunt. Nam de eodem puncto pediculi acinorum exeunt. Colore fructus rutilus eſt. Nucleos in uniuerſum quidem binos continet: quanquã grandior ternos: & paruulus unum. Nucleus durus admodum eſt: & colore forinſecus niger. Peculiare racemis: quod per latera caulium ſepiunt. Poſtremoque caulis racemus omnium maximus propendet: ſicut in rhamno: & rubo: unde fit: ut extremo fructifere & latere large fructifera iſta ſpectetur. Arbor euonymus dicta: naſcitur cum alibi: tum in lesbo inſula: monte orcynio: cui nomen ordino. Magnitudine mali punicæ: atque flore eiuſdem. Maiori quã uica peruica: & molli ut punica. Germinare menſe ſeptembre incipit: Floret in uere: Flos colore albæ uiolæ. Similis odore infeſtus: uelut cruorem inferens: fructus cum putamine: ſiliquæ ſeſamæ proximus intus ſolidus: præterquam quod inuerſus diuiditur quaternos. Hic pecus enecat guſtatus Quin ẽt folium idẽ facit: & potiſſimo capras: niſi purgentur: interimit. Purgantur aũt anocho. Et de arborib; quidẽ: atꝗ fructibus dictũ iã eſt. Reliqua de cætero ĩdicãdũ

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER QVARTVS. SEQVITVR.

Xpoſtæ ſuperius ſunt defferentiæ unigenorum. Omnia uero ſuis locis meliora proueniunt magiſque uigent. Nec ſilueſtribus loca ꝓpria deſunt: Sed ſingula ſibi accomodata ſortiuntur quemadmodum urbana. Quædam enim aquoſa: & paluſtria adamant: ut populus ut ſalix. Denique omnia quæ ſecus fluuios naſci ſolent: Quædam edita quærũt atꝗ aprica alia potius umbroſa: Pinaſtrum enim pulcherimum ampliſſimumque apricis emigrat. Vmbroſis autem naſci omnino nequit.

Contra abies umbroſis pulcherrima. Apricis haud ſimilis ſibi aſſurgit. Itaque in archadia circa cranam uocatam: Loco quodam concauo: & ſilente a uentis. Quem nunquam ſolem attingere aiunt. Abietes plurimum: Tum longitudine: tum craſſitudine. Cæteris præſtant. Non tamen pariter frequentes. Neque pulchræ cernuntur. Sicut etiam pinaſtri: quæ locis umbroſis enaſcantur. Quamobrem ad lautiora operum: ut fores. Cæteraque magnifacienda hiſce minus utuntur. Sed ad nauigia: domoſque dumtaxat. Quippe trabes & antennas. Ex his optimas faciunt. Atque etiã malos: præſtantiſſima longitudine. Sed non ſimiliter ualidas. Atque ex his: quæ ſoli expoſitæ ſtarent. Sed ex breuitate denſiores illis: robuſtioreſque. Taxus quoque & padus. Thraupalus gaudent uehementer umbroſis. Montium cacuminibus: lociſque algentibus Thura enaſcitur: & excelſa quidem. Abies: & iuniperus naſcuntur quidem. Sed non in excelſum. Sicut etiam circa cyllenum promontorium euenit. Celaſtrus quoque ſummis: gelidiſſimiſque prouenit locis. Igitur hæc frigidorum locorum auida ratione poſueris. Reliqua uero: ut ita dixerim. Omnia: apricis potius gaudent. Verum id quoque pro modo ſuæ cuique telluris euenit. Itaque in creta inſula. Montibus ideis. Leuciſque uocatis: ſuper ſum ma: quibus nix nunquam deeſt. Cupreſſum comperiri affirmant. Nam id genus ſiluæ plurimum: & in montibus: & omnino in inſula eſt. Sunt autẽ. Vt dictum ſuperius eſt. Tam e ſilueſtribus. Quam ex urbanis. Alia campeſtria. Alia potius montana. Inque montibus ipſis ad percionem. Alia in imis. Alia in ſummis: proueniunt. Ita ut pulchriora. Et fertiliora exurgant. Vbique autem uniuerſæque ſiluæ pars. Ad ſeptemtrionem ſpectãs ligna ſpiſſiora. Pulchrioraque profert. Et ſummatim meliora. Atque omnino robuſtiora in aquiloniis exeunt: augentur. Atque proficiunt denſæ in longitudinem potius. Ideoque enodes. Recte: proceræque fiunt. Remique ex his optimi ſummuntur. Rare conſitu in profunditatem: potiuſque craſſitudinem diſtenduntur. Propterea obliquiores: nodiores. Atque in totum ſolidiores. Spiſſioreſque aſſurgunt. Has eaſdem fere differentias habent: & quæ opacis: afflatuque permotis naſcuntur. Nodatiores enim breuiores: minuſque recte: quæ apricis. Quam quæ flatibus expoſitis locis exeant. Quod autem ſingula terram propriam: cæliqueaccomodatam temperiem querunt: eo ſane manifeſtum: quod quædam loca aliqua ferũt Quædam nec ſponte ipſa naſcentia. Nec ſata facile ferunt. Et quanquam apprehenderint fructum. Nullatenus pariunt. Vut de palma: & moro ægyptia. Aliiſque quibuſdam. Retulimus. Sunt enim plura lociſque pluribus. Quæ tam & ſi ſeruntur: augeri tamen: fructificare non poſſunt. Viciataque in totum aſſurgunt. De quibus fortaſſe ducendũ eſt: in q̃tũ hẽamus hiſtoriæ. Sũt. n. pleraq; in ægypto arbores: ut morus: & pſea dicta. Et glãs: & ſpina: & aliæ q̃dã q̃ pegrinari oĩo neqũt. Morus ſimilis quodãmo

Abies

Pinaſtri

Cupreſſum

do moro noſtrati eſt. Quippe folio magnitudinem: aſpectuque proxima.
fructuꝫ præter cæteras peculiariter gignit: ut uolumine primo diſſeruimus
Non enim germinibus: non ramis: ſed caudice pomum parit magnitudine
ficus: & uiſu proximum: ſucco atque ſapore caprificus ſane ſimile. Verum
longe dulcius graniſque internis omnino carens Multitudine numeroſius:
Matureſcere nequit: niſi ſcalptum. Quod unguibus fereis ſcalpitur. Quæ
que ſcalptim ſint: ad quartum diem matureſcunt. Hiſce ablatis: alia: & alia
ex eodem loco ſubnaſcãtur: nullo diuerſa: idque alii ter alii ſæpius factitari
affirmant: lactuoſa arbor admodum eſt: & ligno ad mul ta per commodo.
Proprium id præter cætera: habere uidetur: quod ceſum continuo uiride eſt
Siccatur autem in profundo aquæ. Mergitur enim in profundas fodinas ſta
gnaque protinus atque conditur. Madefactumque in profundo ſiccatur.
Cumque ſiccum omnino fuerit: ſuperfluitat: atque innatat. Itaque probæ
conditum eſſe uideatur. Fit enim leue: atque ſolutum. Morus proprietates
haſce ſortita eſt. Proxima natura eius uidetur: quæ increta ficus cypria nun
cupatur. Nam illa quoque fructum: caudice: ramiſque craſſiſſimis: fert. Ni
ſi quod germen quoddaꝫ ſine uilo folio: tanquam radiculam mittit: cui fru
ctus prepilatur: Caudex magnus: & populo albæ ſimilis: folium ulmo in
fructus quaternos perficit: totienſque germinat: ſed nullum ad maturitateꝫ
perducit: niſi pomo ipſo in maturo inciſo: emiſſoque lacte. Dulcedo ficubꝫ
non abſimilis & interna groſſis plane conueniunt. Magnitudo auteꝫ pruni
eſt. Similis etiam ſiliqua: quam iones ceroniam uocant. Nam & ipſa caudi
ce maximam fructus partem expellit. Ramis autem: ut diximus: paucum
fert. Siliqua quam ægyptiaꝫ ficum quidam appellant: errore ſcilicet. Nul
la. n. oĩo ĩ ægypto: ſed in ſyria naſcitur: & in ionia circa cnidum rhodumqꝫ
foliis ſemper comantibus: flore candido: & olente grauiſſime. Radice leui
ter ſublimi Atque omnino plantigera imis partibus eſt ſuper ius tamẽ ſub
areſcens: fructum anniculum ſimul & nouum habet: altero namque detra
cto poſt canis ortum: protinus alterum gigni pateſcit. Gignitur enim uuæ
modo indiſcretus: atque uniformis. Tum auctus circa arcturum: & æqui-
noctium floret dehinc hyeme exacta durat uſque ad canis ortum. Ergo ſimi
litudo quidem: quoniã hæc etiã fructum caudice fert. Differentiis autem
prædictis a Moro utique diſtinguntur Eſt in ægypto alia quoque arbor per
ſea dicta: aſpectu magna formoſaque: folio: flore. Ramo pyro totaque fi
gura potiſſimum uicina. Niſi quod altera folio perpetuo: altera deciduo eſt
Fructum abunde parit: omnique tempore: percicit: quippe nouus annicu
lum ſemper occupat Maturitas aniuerſariorum afflatu conficitur. Reliqu
um crudiorem auferunt: atque recondunt. Eſt magnitudine pyri figura ob
longus: amygdalæ modo: colore herbidus. Nucem intus quemadmodum
prunus continet. Verum longe minorem: molliorémque carnem uehemẽ
ter dulcẽ ſuauẽ cõcoctuqꝫ facilẽ. Nil enim eos qui nimiũ comederit tentat.

Radice arbor exuperat: tum longitudine. Tum etiam craſſitudine. Mul-
titudineque. Materiem robuſtam: & uiſu gerit decoram. Atram: ut faba
græca. Ex hac etiam ſimulacra: & lectos: & menſas: & reliqua ſimilia faci-
unt. Glans a fructu nomen accepit. Folium ei ſimile atque myrto: ob lon-
gius tamen. Illeſa magnaque arbor eſt. Verum non recta: ſed cōtorta. Fru
ctus putamine contuſo unguentarii uti ſolent. Eſt enim boni odoris. Sed
fructus ipſe in utilis magnitudine: uiſuque intueri proximus. Materies ua
lida: & tam ad alia: quam ad nauigia percommoda. Cucofera: quæ appel-
latur: palmæ ſimilis eſt. Similitudinem in caudice: & foliis repræſentans.
Sed differt. Quod palma indiuidua: ſimplexque aſſurgit. Hæc cuꝫ aliqua-
tenus increuerit: ſcinditur: fitque bifida. Iterumque horum utrunque pa-
ri modo diuiditur. Item uirgas breues: nec multas profert. Cortice ſicuti
palmæ ad utenſilium nexus utuntur. Fructum peculiarem parit. Nam &
magnitudine & figura: & ſucco: ſingularem. Quippe magnitudine ſer-
me qua manū impleat. Rotundum: non ob longum. Colore flauicātem.
Succo dulcem: & ori gratiſſimum: non congeſttum: ut palma. Sed per ſin
gula diſcretuꝫ: nucleo magno: uehementerque duro. Ex quo annulos uer-
ſicolores detornant. Quibus in ſtragulariis uinculis utuntur. Materies a
palma plurimum diſtat. Altera enim rara corpore: neruoſa: & uiridis.
Altera ſpiſſa: grauis: carnoſaque. Et cæſa: criſpa admoduꝫ. Atque dura.
Perſæ quidem maiorem immodum eam præferebant. Sed lectoruꝫ pedes
ea conficiebant. Spina ex eo nomen accepit: quod tota arbos aculeis heret
excepto caudice. Nam & ſuper germina: foliaque aculeos gerit. Magnitu-
dine excellit. Materies quippe duodenorum cubitorum. Tectis idonea:
ceditur. Eius duo genera ſunt. Quædam enim candida. Quædam nigra.
Et altera imbecillis: facileque putreſcens. Nigra autem robuſtior. Atque
incorrupta. Ob id in nauium fabrica. Ad coſtas: uenteriſque compagines:
ea utuntur. Erecta non ualde aſſurgit. Fructus in ſiliqua modo legumi-
num: quo incolæ coria perficiunt: uice gallæ. Flos & pulcher aſpectu ut co
ronas ex eo facerent. Et medicamentis perutilis: qua de cauſa colligi a medi
dicis ſolet. Fit & gumma ex ea. Manat tum arbore percuſſa: tum ſpōte: ſi-
ne ulla fiſſura. Cum autem cæſa fuerit anno tertio protinus reſurgit. Co-
pia huius arboris large habetur & ſilua ingens circa agꝛ̃. Thebanicuꝫ eſt.
Vbi & robur: & perſea: & olea. Nam olea quoque eo loco emigrat. Non
aquis fluuii riguo. Diſtat enim pluſquam. ccc. ſtatuis. Sed ſuis fontibus.
Qui circa eum tractum permulti exiliunt. Oleum nihilo deterius hoc
noſtrate habetur. Niſi quod deterrius olet. Quoniam natura ſale raro
ro utatur. Materies arboris dura. Et cæſa colorem celtis utique re-
præſentat. Alia quædaꝫ arbos prunus habetur in ſignis magnitudine. Fru
ctum ferens natura & magnitudine: meſpilis proximum: niſi quod rotun
dum nucleum habet. Florere incipit menſe iulio: fructum circa brumam

perficit: nec folia dimittit. Qui circa agruꝫ thebanum colunt: propter arbo
ris copiam: fructum ſiccant lignoque exempto tundunt: offaſque faciunt
Naſcitur peculiaris quædam materia circa memphim: nō foliis: uel ramis
uel tota forma proprietatem ſortita: ſed affectione quæ accidit. Quippe fa
cies eius ſpinoſa. Foliumque filicibus non ab ſimile. Sed cum ramulos
quiſquam tetigerit folia quaſi hebetata concidere: tum tēpore aliquo poſt
reuiuiſcere: rurſuſque uirere affirmant. Atque propria quidem eius regio
nis: tanquam ſi quis arbores: aut frutices dicat: inſignia hæc aſſignantur.
Nam de his quæ in fluuio: atque paludibus exeant: poſtea diſſeremus:
cum de reliquis etiam aquatilibus uerba faciemus. Omnes autē huiuſmo
di arbores ſuis locis magnæ: tum longitudine: tum craſſitudine aſſurgūt.
Itaque circa memphim arborem tanta magnitudine eſſe ferunt: ut tres
homines nequeant eius amplecti caudicem. Cuius etiam materies cæſa
commoda operibus eſt. Admodum enim ſpiſſa. Coloreque celtis arboris
eſt. In aphrica uero celtis plurima optimaque gignitur. Nec non & paliu
rus. Quin & quibuſdam partibus: ut naſſamonico agro: & apud amonē:
alioſque exiſtit. In cyrenenſi autem cupreſſus: oleaque optime prodeunt.
Oleumque plurimum fit. Sed omnium maxime peculiare: laſerpitiuꝫ ē.
Nam id quoque copioſum ea regio profert. Odoreque ſuauiſſimum. Cel
tis proprium genus præſtat magnitudine quāta pyrus aut paulo minore:
inciſuras folium habet: ac ilicis eē uideat materies nigra. Gnēra eius plura
fructibꝫ īter ſe diſcreta ꝑdunt: Fructus magnitudine fabæ. Matureſcit uua
rū mō: uarie colores immutās. Naſcitur quēadmōꝫ myrta aduerſa interſe
denſus ſuper germina guſtatu inter lotophagos dictos. *Prædulcis*: ſuauis
innocuus: atque etiam bonæ frugis. Ventribus eſt ſuauior: qui ſine ligno
interiori eſt. Nam uel genus huiuſmodi redditur: & uinuꝫ eo exprimitur.
Multa hæc arbor: fructuque copioſa eſt. Exercitum itaque ophelli cum
in carthaginem proficiſceretur uel eo fructu: diebus pluribus: paſtum: co
meatuum defectu: accepimus. Eſt igitur in inſula lotophagia pharide
uocata larga copia. Cæterum non minor in continenti. Sed longe largior ē.
Plurima enim hæc omnino in Aphrica: & paliurus: ut retulimus. Quip
pe apud heſperides hiſce ad urendum utuntur. Sed hæc celtis diſtat: ab ea
quæ lotophagorum. Paliurus certe fructicoſior eſt. Folio huic noſtrati
ſimilis. Fructum diuerſo. Non enim lato. Sed rotundo rubroque. Magni
tudine qua cedri: fructificant. Aut paulo minore. Nucleū non manden
dum: modo acinorum punici fructu habent iocundum per ſe. Atque ſi
quis uinum infundat tum ipſum ſuauiorem: tuꝫ uinuꝫ ſuauius reddi aſſe
uerant. Nō nulli celtim arborem fruticoſam ramoſamque tradunt. Cau
dice firmo: uel fideli fructu nuce obducto: parte externa minime carnoſo:
ſed potius pelliculari: cibo non tam dulci: quam guſtatu alias grato. Et ui
nuꝫ quod eo exprimit̃: nō niſi binos: aut ternos dies durare: dein acceſcere.

Suauiorē itaq; fructum apud lotho phagos eſſe. Materiem autē optimam
in cyrenea prouincia: tractumque lotophagorum ſeruidiorem confirmāt.
Radicem autem eſſe quidem multo nigriorem: quam lignum: ſed minus
ſpiſſam: & ad pauciora commodā. Quippe tm̄ ad pugiones: glutinamen-
taq; uſui eſt. Lignū tibiis & aliis pleriſq; expetit. Parte āt aphricæ: qua nū
quam pluit: pleraq; alia: & palmas magnas: atq; optimas prouenire aiunt.
Cæterum ubi palma ſalſilaginem: & riguum eſſe locum nec admodum in
profundo aquam comperiri: & dulcem & ibi ſalſam in uicem propinquas.
At ubi reliqua oriuntur: ſolum ſiccum: & omni aqua orbatum eſſe: ut nō
niſi iumentis peruertiginem haurire poſſint. Quamobrem mirum quo
tandem pacto effoſſæ ſint altitudines tam ꝑfundæ. Igitur aquas ſubditas
palmis: uel ad amonis delubrum eſſe ferunt. Veꝝ differentiam: quam di-
ximus: obtinet. Thymum quoq;: parte pluuia carente: plurimum naſci:
& alia peculiaris naturæ complura. Atq; etiam leporem iſtic gigni: & dam-
mam: & ſtruthum: & alia ex genere beſtiarum, Sed hæc an locum aliquē
bibendi gratia petant: incertum eſt. Præſertim cū poſt dies aliquot bibāt.
Vt non nulla: ex urbanis: tertio: uel quarto die: potum ducuntur, Serpen
tes aūt: lacertæ: & ſimilia: quod ſine potu uiuere poſſunt: nulli dubiū eſt.
Aphros hæc onum mandere affirmare aiunt qui uel apud nos uermis qui
dam multipes: aterq; gignitur: ſeſe in orbes conuoluens. Hunc āt locis illis
multum admodum naſci: naturaq; eſſe humidum narrāt. Rore uero: par-
tem carentem pluuia: ſemper abundare. Qua propter palmā & ſiquid ali-
ud humectis proueniat: partim eo quod de terra aſcendit: partim rōe cæli cō
ſtat nutriri. Satis. n. humoris eſt: pro magnitudine: & natura coru;: ut po
te ſicca: & e ſiccis conſtante. & pro deſiderio arboꝝ: quæ cum plurimæ non
ſunt: tum peculiares naſcuntur. De laſerpitio qualem naturam ſortiatur:
poſtea indicandum. In aſia uero apud ſingulos peculiaria quædā proueni-
unt. Quædā nāq; proferunt terræ. Quædā nullo modo producunt. Vt in
aſia hederam: & abietē: parte ſuperiore ſyriæ itinere a mari quinq; dieꝝ:
enaſci negant. Sed in india uiſam in monte: cui mero nomē affirmāt. Quo
liberum patrem ortum fabulæ aiunt. Qua de cauſa alexander cum aliquā
do ex india deſcenderet: coronatus: & ipſe: & exercitus ibat. Harpalus ue-
ro in media tantum locare eam contendit: ſerendo ſæpe in ortis babylo-
niis: & curioſæ colendo. Sed nihil efficere potuit. Hæc enim nullo pacto
uiuere ualebat: ſicut reliqua: quæ aduecta de græcia ſunt: hoſpitari patie-
bantur. Hoc igitur ob cæli conditionem: regio recuſat. Et buxum uero
& tiliam uix ſummo conatu recipit. Nam his & cultores ortorum uehe-
menter laborant. Alia uero tum in arborum genere: tum in ſtirpe humi-
li: peculiaria gignit. Et omnino plaga ad exortum: atque meridiem ſpe-
ctās: ut aīalia: ita ēt plātas: p̄ter cætera loca peculiares ferre uidet̃: ut media
ꝓuicia: & ꝑſis tā alia plura q̄ malū q̄ medicā: & ꝑſicā uocāt. Hēt hæc arbor

folium ſimile: & pene æquale atq; potulaca. Aculeos quales pyrus: aut ſpi
na acuta: ſed leues: acutoſq; uehementer: & ualidos. Pomuʒ eius non man
dit: ſed odore præcellit: nec non & foliuʒ arboris: odoratiſſimuʒ eſt. Et ſi in
ter ueſtes pomum ponatur: inoffenſa conſeruat. Vtile & cũ medicinã morti
feraʒ quis biberit: uel ad oris ſuauem olentiã. Quippe ſi quis interna pomi
in iure: aut aliquo hũore concocta in os expreſſerit: digeſſeritq;: ſuauẽ hali-
tuʒ reddet. Semen detractuʒ uere meris ſeritur diligentiſſime cultis. Riga
tur deinde quarto: aut quinto die. Cum aũt maiuſcula fuerit: trãſfertur ue
re iteruʒ ad molle riguũq; ſolum nec ualde tenue. Tale eniʒ deſyderat. Fert
poma omnibus horis: aliis decidentibus: aliis ſubnaſcentibus: aliis mature
ſcentibus. Floribus his tantuʒ fructus enaſcitur: qui: ut diximus: ueluti co
lum quandã extantem: in ſuo medio gerunt. Qui enim ea careãt infecundi
labuntur. Seritur ẽt fictilibus in uaſis perforatis: queẽadmodũ palma. Hæc
itaq;: ut dictum eſt: perſidi mediæq; familiaris habetur. Indica autem regio:
arborem ficum uocatã ſortitur: quæ e ramis radices dimittit ſingulis annis:
ut primo uolumine retulimus. Dimittit aũt nõ ex nouellis: ſed ex anniculis
atq; ẽt uetuſtioribus ille ſe terræ coniugentes: ceu ſpem circum arborem fa
ciunt: ita ut ueluti tabernaculum condatur. Qua ẽt morari homines ſolent
Radices aũt naſcentes euidentiſſime a ramis deſcernũtur. Sũt eniʒ albiores
hirtæ tortuoſæq;: binaq; fronde foliatæ. Item arbos comã ſupernã laſciuã m
gerit: totaq; fornicato ambitu: pulchre orbiculatur: & magnitudine uehemẽ
ter excellit. Quippe umbrã bino ſtadio facere fertur & craſſitudine caudicis
p̄eraſq; ultra quã ſexaginta graduũ orbem colligere. Magna uero ex parte q̃
draginta. Folium pelta non minus habet: fructum admõʒ paruũ: magnitu
dine ciceris: ficui ſimilem. Quãobrem: græci ficum eam arborem appella-
bant: parte paꝝ mirũ in modum fructificat non tantũ pro magnitudinis de
ſiderio: uerum ẽt omnibus rebus: naſcitur arbos hæc circa aceſinam amnẽ.
Eſt & alia arbor & magnitudine inſignis: & ſuauitate fructus: amplitudine
que mirũ in modũ præcellens. Hoc ſapientes indoꝝ: qui nudi degũt: cibo
utuntur. Alia cui folium ſpecie prælũgum: ſimile pennis ſtruthoruʒ: quæ
ſuper galeis imponũtur: longitudine duoꝝ cubitoruʒ. Ala cui fructus lon
gus: nec rectus: ſed contortus: cibo dulcis: ſed morſu inaluo: difficultateſq;
facit inteſtinoruʒ. Obid alexander: nec quis manderet: interdixit. Alia cui
fructus ſimilis cornis. Sunt & alia plura his diuerſa: quæ græcia gignit: ſed
nomine carent: nec mirum quicquã ex eoruʒ proprietate putandum. Nam
ut quidam referunt: nulla omnino arbor: nullus frutex: nulla herba ſimilis
his comperitur quæ græcie proueniunt: paucis exceptis. Hebenus quoq;
eius regionis uernacula eſt. Huius duo genera conſtant. Alterum materiæ
laudatum: pulchrumq;. Alterum uile: uiciatumq;. Raruʒ quod præſtanti
us. Reliquũ permultũ habetur: colorem comẽdatum: non recondita: ſed
ſtatim ſua natura capeſcit. Fructicoſa eſt cytiſi modo. Ferunt: & terebĩthuʒ
haberi:

haberi: ut alii ſimilem terebinto: cui folia: & rami: & reliqua omnia tere binto ſimilia. Fructus autem diuerſus. Similis enim amygdalis. Nam & in bactris terebintum hanc eſſe: ferreque nuces amygdalarum magnitudine. Quoniam non magnas: ſed uiſu ſimiles: & ſuauitate amygdalis præſtantiores. Et ideo loci illius homines his potius uti. Plantæ autem ex quibus ueſtes conficiunt: folium moro ſimilem habēt. Corpore autem toto: roſis caninis proxime cernuntur. Seruntur ordinatim. Qua propter e longinquo aſpicienti uites apparent. Palmas quoque non nullæ partes pleraſque habent. Hæc in arborum genere. Fert & ſemina propria. Alia leguminibus ſimilia. Alia tritico. Alia ordeo. Cicer enim & lens: & reliqua noſtræ regionis: ibi haud quaquam habentur. Sed alia quædam naſcuntur: quibus edulia proxima conficiuntur. Nec diſcerni queunt: ut ferunt: niſi quis audiuerit. Eſt & ordeum: & triticum: & genus quoddam aliud ordei ſilueſtris: quo & panem ſuauem conficiunt. Atq; alicam bonam. Id græcorum equi: cum principio manderent: interibant. Deinde paulatim: cum paleis aſſueti: nihil penitus ledebantur. Serũt potiſſimo quod ori tam uocant. Id ſemini nuncupato ſimile eſt. Piſumq; tanquam alica redditur: cõ coctu perfacile. Aſpectu locis ſimile. Stat magnaq; parte temporis in aqua Effundit non ſpicam: ſed ueluti iubam modo milii: atq; panici. Eſt enim aliud quod græci lentem uocabant. Hoc uiſu fœno græco ſimile eſt. Metitur circa uergiliarum occaſum. Inter eſt etiam terræ ipſius ratione: quod q̃dam omnia ferat: quædam non ferat. Quippe montuoſa & uitem & oleam: & nucum: pomorumq; uniuerſum poſſidet genus. Verum oleam ſterilem: & natura pene inter oleaſtrum: atq; oleam. Item ſpecie tota diſtat. Et folium latius. Hoc anguſtius illo. Hæc in india. In regione autem Aria dicta: ſpina eſt: ex qua lacrima gignitur: illiriæ ſimilis: tam uiſu: quam olfatu. Hæc ubi ſol illuxerit: defluit. Quin & alia multa præter hæc noſtratia: tum agris: tum amnibus proueniũt. Aliis locis ſpina candida naſcitur ramis ternis: ex qua regulas: atq; baculos faciunt: ſuccoſa humoris lactei: fungoſaq; eſt. Herculaceam hanc appellant. Eſt ẽt aliud ſtirpis humilis magnitudine: quam figura. Id qui comederit: protinus moritur. Quocirca ubi equi adeſſent: nunquam eos a manibus laxabant. Codroſiæ prouintiæ naſci quiddã folio laurino referuut: cuius quantulumcumq; iumenta comediſſent: mox interibant. Similiter affecta diſtentaq;: atq; illi: q̃ morbo miciali uexantur. Aliam autem eſſe ſpinam: folio nullo: radice ſingulari aculeum acutiſſimum quoque in nodo gerentem. Quo fracto: aut attrito: ſuccum lacteum multum effluere. Qui cæteris omnibus animalibus cecitatem infert. Homines autem. Quibuſdam item locis herbam quandam exire ſub qua ſerpentes minutos admodum: connatos manere quorum ictu moriendum protinus eſſe cum herbam quiſquam aggreſſus fuerit. Quin & a palmis īcoctis ſtrãgulari: q̃ comederit. Idq; poſtea perſpectũ.

Terebinthus. Alica. Lens. Olea sylvestris. Herculacea

Sed huiuſmodi uires: tam animalium: quã plantarum: uel apud alios forſi tam comperiri poſſint: Inter plantas aũt omniũ maxime ſuperfluũt. plurimuꝫq; reliquis diſtant: quæ in arabia. Syria: indiaq;: odoratæ naſcuntur: Vt thus: myrrha: caſſia: laſer: cinamomũ quot quot alia huiuſmodi: de quib alio uolumine plene retulimus. Ergo plagis ad exortum: meridieq; uergentibus: & hæc ipſa peculiaria: & alia his plura: proueniunt: At uero ſeptemtrionem uerſus non ita eſt. Nihil enim affatu dignum narratur: præter cõmunes has arbores: quæ & loca frigida amant: & apud nos quoq; reperiunt Vt pinus: robor: abies: buxus: caſtanea: tilia: reliquæ ſimiles. Nihil eniꝫ præter hæc aliud habetur. Sed potius ex humilibus quædã loca algentia querut: ut febrifuga apſinthium. Item quæ radice: ſucco uemedentur: ut ueratrũ agitatorium. Scãmonia: cuncta fere quoꝝ radix expetitur. Quædaꝫ enim in ponto: ac thracia gignuntur. Quædã circa ortum: parnaſium: pelium: oſſam: heletrium. Multaẽt in arcadia: & agro laconico exeunt. Naꝫ ea quoq; regio medicaminibus ſcatet. At odoratoꝝ nihil in his penitus: conſecraticæ excepta. quæ in illiride: & circa adriam prouenit: & laudata quidem cæteriſque longæ præſtantior. Verum in feruidis meridianiſq; locis uelut ex oppoſito copia odoratoꝝ habetur. Cupreſſum quoq; loca feruida magis habẽt: ut creta. lycia. Rhodus. At ex his quæ manſueſcere poſſunt: lauruꝫ Myrtum quæ minime in ſrigidis durare affirmant. Minuſq; myrtũ. Argumentoq; capiunt quod in olympo laurus multa. Myrtus nulla omnino in ponto aũt toto neutra eſt. Quãquã ſũmo ſtudio: omniq; ſolertia ſerere conantur: ad uſus religionis. Fici tamẽ multæ magneq;: & punicæ amplæ opacitatis habentur. Quin & pyri: & mali per multæ ac uarii generis: maiorem immodum bonæque frugis & uernæ præterquam ſi quæ ſerotinæ. Ex ſiluestribus uero robur: ulmus: malus: & ſimiles. Sed pinaſtrum abies: atque picea deſunt: & omnino quæ tedam in ſeſegerunt. Hæc circa pontum: aut certe locis quidem eius quibuſdam haberi nouimus deſunt: & omnino. In propontide uero: & myrtus: & laurus montibus: multis in locis prouenit: Sed fortaſſe ſẽt: quæ locoꝝ propria poni debeant. Quippe cũ ſingula uti retulimus diuerſa ſecundũ materiem habeant: non ſolum quod eandem meliorem: deteriorem ue poſſideant. Veꝝ ẽt quod ferant nec ne: ut thimolus: olympuſq; myſius nucem & caſtaneam plurimã ferũt. Item uitẽ. Malum punicam. At ida quibuſdã eaꝝ caret. Quibuſdam per raras habet. Et circa macedoniã: & olympum piericum. Quædam eaꝝ comperiuntur. Quædã minime in euboa uero & circa: Magneſiam euboicæ quidẽ multæ habẽtur e reliquis aũt nulla: nec circa pelium: nec in reliquis montibus tractus iſtius. Quin & ad naualem materiem locus ibidem exiguus eſt: & omnino in uniuerſo terraruꝫ orbæ. Quippe cum europæ: macedonia: & thracia: & italia tantum habere uidentur. Aſiæ uero: Cilicia: ſinope: amiſus: Adhæc olimpus: & ida. Verum non multam cedrum enim ſiria gignit eaq; ad tec

mes utuntur. Et ea uero quæ aquas adamant: ac ſecus fluuios degunt: pa-
ri modo intelliguntur. Platanum enim eſſe in adria negant: præterquã
circa diomedis delubrum. Inq; uniuerſa italia raram eſſe affirmãt. Quã-
quam multi: magniq; fluuii utrobiq; diluant. Sed locus plane recuſare ui-
detur. Dyonyſius tyramnus maior ambicioſius contendens in regio ſeruit
in ortis: quæ nunc in gymnaſo ſtant: nullam magnitudinem capere poſ-
ſunt. Contra alia loca platanum habent plurimã. Alia ulmo: & ſalice ca-
tent. Alia tamarice: ut nemus. Hæc igitur quemadmodum diximus: loco
rum propria poni debent: pariter in ſilueſtribus atq; urbanis. Cæterꝝ inq-
buſdã fieri forſitan poteſt: ut ager: cultu diligentiſſimo adhibito: fere que
at: quod uel nunc: & animalium: & plantaꝝ qbuſdaꝫ euenire uidemus.
Sũmã uõ diffaꝫ nãæ arboꝝ & ad ſũmã plãtaꝝ exiſtimãdũ: ut iter prima re-
tulimus. Quod alia terrena. Alia aq̃tilia: ex plãtis qꝫ: ut ex aĩalib; cõſtant.
Et. n. nõ ſolũ in paludib;: lacub;: fluuiiſq;: ueꝝ ẽt in mari materiæ q̃dã pro-
ueniunt humiles: & in extero etiã arbores. Quippe ĩ hoc noſtro exigua om
nia naſcuntur. Et nihil fere ſuper mare emicat. At in illo & hæc eadem exce
dunt: & alia de arboribus maiora longe aſſurgunt. Noſtri itaq; tractus eui
dentiſſima: communiſſimaq; algaꝝ genera ſunt: ignotiora uero & maxime
propria ratione locorum. Abies: ficus: quercus: uitis: palma. Horuꝫ alia
iuxta terram. Alia pelagica. Alia ambobus locis communia. Et quædam
multigena: ut alga: Quædam unicum genus ſortita. Nam algæ: quoddã
genus folio lato. Colore herbido eſt: quod porrum quidam appellant: alii
cingulum. Radice hirta. Extrinſecus ſquamata intrinſecus longa: admo-
dum: craſſaq; plene cepigetiis non abſimili. Aliud folio crinito: terræ ipſi
adherens: ſæpeq; a mari tm̃ alluitur. Alterum altius degit. Naſcitur quidẽ
in mari extero: circa Herculis columnas: mira magnitudine: latitudineq;:
ut ferunt: amplius quã ut manu appræhendi poſſit. Fertur hoc ad mare in-
ternum fluxu extrinſecus: porꝝq; id appellant annuum eſſe aiunt: & naſci
uere deſinente. Vigere æſtate. Minui autũno. Interire: atq; decidere hyeme.
Quin & reliqua omnia naſcentia deteriora: obſcurioraq; hyeme fieri. Hæc
itaq; ceu terrena circa mare depræhendunt. Alga uero proueniens in alto q̃
ſpongiarii pelagicam deferunt: in creta inſula iuxta terrã: ſup ſaxa: pluri-
ma optimaq; ꝓuenit. Qua nõ ſolũ uittas: ſꝫ ẽt lanas: ueſteſq; ĩficiunt. Et q̃-
diu recens infectio ſit: color longe purpuram præſtat. Gignitur parte aqui-
lonia: tũ copioſius: tũ melius: ut ẽt ſpõgiæ: reliq̃q; ſimilia ſt̃ alia graminib;
ꝓxima: quippe folio ſimili: & radice geniculata: longa: obliq; adherente:
modo graminis: & caule calamaceo: ut gramẽ. Magnitudine alga multo
minora. Eſt aliud bryum dictum: folio coloris herbidi amplo: nec lactucis
diſſimile: rugoſiori tamen: & ueluti contracto. Caret caule. Sed ab uno ini
tio plura folia huiuſmodi exeunt. Et rurſus ab alio. Naſcitur ſuper lapi-
des: fictiliaque iuxta terram: & minora quidem. Hæc ferme traduntur.

Quercus autem: & abies terræne quidem ambæ ſpectantur. Naſcuntur uero ſuper lapides: atque ſictilia. Carent radicib9. Sed modo patellaꝝ adhe rent. Folium ambabus uelut carnoſum: oblongius: craſſiuſq; & abieti craſ ſius frequens: nec leguminum ſiliquis abſimile. Concauum intus: nec quic quã intra ſe continens: quercui tenue: ac potius tamaricis. Color ambobus accedens ad purpuram: forma tota abietis erecta. Quercus flexuoſior: atq; in latitudinem magis ampliata. Ambæ uel multicaules fiunt. Sed ſimplicior abies. Rami abieti: longi: recti: ſolutique. Quercui breuiores: contortiores ſpiſſioreſque. Magnitudo tota ambabus cubitalis: parum ue altior. Veruꝫ maior: ut ſimpliciter dicam: abieti. Quercus uel ad lanas inficiendas utilis mulieribus. Ramis adnexa pendent pleraque animalium teſtigeroruꝫ ſub ter alia quædam cauli ipſi adherent. Ad quædam tota obeſæ ingrediuntur millipedæ: & aliæ quædam generis eiuſdem beſtiolæ. Quodq; polypi ſpeci em gerit. Hæc itaq; terrena contemplatuq; conſtant facilia. Quidam aũt uel alteram quercum naſcentem in alto referunt: quæ etiã fructum fert & glãs eius commoda eſt. Quin & alias magnitudine īſignes quaſdam compertas homines nantes: ſeq; ſumergentes refere traditur: Vitis utreq; naſcitur loco Nam & terræ proxima & pelagica eſt. Ficus folio caret nec magnitudine præſtat. Calor cortici puniceus: palma pelagica eſt: caudice admodum bre ui. Virgii rectis fere: quæ ſubtus exeunt: nec in ambitu: ſicut rami uirgaruꝫ ſed uelut in latitudinem ſingilatim continuatæ: nonnunq̃ etiam iter ſe diffe rentes. Virgaruꝫ aũt ſeu ſurculoruꝫ ipſoruꝫ ſimilis natura: quodãmodo eſt foliis ſpinarum acanticarum ut ſoncis atque ſimilibus. Hic tamẽ erecti nec quemadmodum illa circumflexi: & foliis a mari coroſi. Nam eo quod medi us cauli tranſmeat per totum reliquum quoque aſpectus proximum eſt. Color his: & caulibus atque uniuerſæ plantæ ruber intenſe: atque puniceus & ea quidem hoc in mari proueniunt tot eſſe uidentur. Spongia nanque & quæ plyſiæ uocantur: & quicquid eiuſmodi naturaꝫ alteram plane ſorti untur. In extero autẽ circa gaditaneum fretum porruꝫ: ut retulimus naſcit̃ & ea quæ in lapidem traſfigurantur: ut thymuꝫ & quæ lauriformia ſunt & reliqua. Mari autẽ rubro uocato in arabia paulo a copo ſuperius arbos nul la in terra prouenit: præter ſpinaꝫ: quæ diuocatur & hæc rara: propter feruo res: & quæ penuriã. Quippe non niſi quarto: quintoq; anno pluit: & tunc impetuoſæ & breui tempore. At in mari nimirum exeunt: eaſque laurum & oleam appellant: laurus ariæ ſimilis ex toto eſt: olea folio tantum: fructũ olea proximum his noſtris oliuis parit: & lachrymam emittit: ex qua medi ci ſiſtendo ſanguini medicamentum componunt. Quod fieri laudatiſſimũ ſolet. Cum aũt aquæ plures inceſſerint fungi iuxta mare: quedam in loco erumpũt qui ſole tacti in lapidem commutantur. Mare hoc belluis refertũ plurimaſque caniculas habet: in tantum ut nare tum non ſit. In ſinu autẽ hero cognominato: ad quem deſcendunt ægyptii: laurus eſt: & olea: & thy

mum. Verum non uiridia: ſed lapidis ſpecie parte a mari eminente: ſimilia tamen uiridibus: tam foliis quam germinibus. Colos quoque floris in tymo: tanquam nondum perfecte floruerit: liquido deprehenditur. Longitudo arbuſcularum cubitorum ternorum eſt. Qui uero ex india miſſi ab alexandro nauigarunt plãtas marinas: quoad in aqua ſint: colorez algæ minutæ habere: cum uero exemptæ. ad ſolem ponuntur: mox ſali ſimiles fieri narrauerunt. Iuncos quoque lapideos apud mare id prouenire: quos nemo uiſu a ueris potuit diſcernere. Eo mirabilius referunt naſci arbuſculas quaſdam: colore cornu bubuli: ramis aſperas & cacuminibus rubẽtes: q̃s: cum compreſſius tractantur: frangi: & igni in iectas: ut ferrum: exardeſcere. Reſtinctas tamen tranquiliari eundem colorem ſeruare. Inſulis autem quas operit æſtus: arbores naſci ingentes magnitudine platanorum: populorumque altiſſimarum: & contingere: ut cum æſtus inuaſit: reliquæ omnes tote integantur. Maximarum uero cacumina extent: ad quæ naues religentur. Cumque æſtus receſſerit: ad radices æquo modo annecti poſſunt. Folia arboribus laureia dicunt. Florem uiolæ: & colore: & odore. Fructuz magnitudine oliuæ & hunc odoris admodum boni. Folia nunquam decidere. Florem & fructum primo autumno naſci: uere defluere. Alias quoq; uiſas in eodem mari ſemper folia retinentes: & fructum lupino ſimilem ferentes retulerãt. Circa perſidẽ carmaniæ contermin͂a: qua maris æſtus fieri ſolet: arbores magnæ ſimiles potulacæ: tam forma: quaz foliis: ſpectantur fructum plurimum ferentes: amygdalis ſimilem extrinſecus. Interna uero ſingulis quaſi connexa inuolutantur. Subroduntur iſtæ arbores omnes a mari parte media. Stantque radicibus polyporum modo. Cuz enim æſtus receſſerit: omnia inſpici poſſunt. Aqua uero nulla omnino ea in loco eſt. Riui namque aliqui relinquuntur: quibus nauigant: qui & ipſi maris particulæ ſunt. Quamobrem conſtare quidam exiſtimant: quod ipſo mari alũtur: non aqua præterquam ſi quid & terra ſtirpibus attrahant. Quod tamẽ & ipſum ſalſum eſſe haud dubie intelligi poteſt: quippe cum ne in profundum quidem radices deſcendant. In totum genus idem mari: atq; terra naſcentium eſſe uolunt. Et marina quidem puſilla: & ficus ſpecie proueni re. Terrena uero magna: atq; uiridia: floreq; odorato: & fructu: mõ lupini In tylo autem inſula: quæ in ſinu arabico eſt: parte ad orientem ſpectãte tã tam arboꝝ multitudinem eſſe affirmant: ubi æſtus receſſerit: ut locus frequentiſſimo ualo munitus relinquatur. Atque his omnibus magnitudo: q̃ fico: flos odore excellens: fructus ĩguſtabilis: & uiſu lupino ſimilis. Lanigeras q̃z arbores multas eandem inſulam ferre proditum eſt. Has folia uitigena gerere: ueꝝ minora: fructum nullum. Id in quo lana continentur mali amplitudine cerni: uernum naſcens compreſſum. Cum tempeſtiuæ maturitatis ſit: aperiri: & lanam excipi: qua telas texunt: alias uiles: alias præcioſas. Hoc idem & india: ſicut dictum eſt: & in arabia fieri aſſeuerant.

Planta lapidea mari[s] rubri.

Iunci lapidei.

Lanigera arbor.

Eſſe etiam alias arbores flore uiolæ matronalis affirmant. Verum ſine odore magnitudine: uel quatruplo uiola maiore. Eſt alia quædam arbor folioſa roſæ mō: floriſque roſei. Hunc noctu comprimi ſolis exortu aperiri. Meridie implenum expandi. Veſperi iterum colligi paulatim: noctuque concludi incolæ eum dormire tunc dicere aſſolent. Quin palmas: & uites: & genera nucum pomorumque: & ficos quibus folia nunquā decidunt naſci eadem inſula affirmant. Aquam celeſtem fieri quidem: ſed non ad fructus uſui eē. Sed fontes ī inſula eſſe per multos: quibus omnia rigentur: & eam aquam frumentis arboribuſque magis prodeſſe. Qua de cauſa: poſt pluuiam protinus hanc perfundunt: quaſi illam abluere: atqꝫ abſtergere uelint. Et arbores quidem mariſ exteri quæ hactanus exploratæ habentur: tot fere eſſe conſtat. De his autem quæ in amnibus paludibus ſtagniſque proueniunt deinceps dicendum eſt. Quæ locis huiuſmodi degant: tribus generibus conſumari omnino uidentur. Suut eniꝫ alia arbores: alia ueluti herbacea: alia fruteticia. Harundinem. Glandiolum: fleum: iuncum. Butomum quæ omnibus fere fluuiis lociſque eiuſmodi communia ſunt: nonunquā & rubi & paliuri: & arbores: ut ſalix: populus: platanus. Quædā uſque adeo ut aqua occultentur. Quædam ut parum excedant. Quorundam radices: & caudicis aliquid tantuꝫ in aqua: reliquum totum corpus extra pateſcit. Hoc eniꝫ ſalici: alno: platano. Tiliæ: denique omnibus aquarum auidis euenit. Quæ & ipſe omnibus fere pluuiis communes certe intelliguntur. Nam & in Nilo platanus prouenit: non tamen multa: atque etiā populus eſt rarior. At fraxinus: & quæ bubula fraxinus cognominantur plurima eſt. Quæ itaque in ægypto naſcuntur: in totum quidem numeroſiora utique ſūt: quod ut mēbratim enumerari queāt. Cæterum ut ſimplici ac abſoluta ratione agamus Omnia cibo idonea: ſuccoſque dulces habentia precipiuntur. Sed praſtare dulcedine copia quæ alimonia: tria illa uidentur. Papyrus: & quod uocatur ſari & tertium quod mnaſium appellant. Naſcitur papyrus non in altitudine gurgitum: ſed prope intra duo cubita: nonnunquam etiaꝫ minus craſſitudine radicis: qua uola uiri robuſti: longitudine ſuper dena cubita prouenit: ſuper terram ipſam: radicis obliquas tenues denſaſque in limum dimittenſ ſurſum quos papyros dixere profert: triquetro angulato magnitudine quaternorum ferme cubitorum. Coma inutili: exilique faſtigiatos fructus nullius fecundos. Hoſque ex multis partibus mittit. Radicibns pro ligno utuntur: non tantuꝫ ignis gratia: ſed ad uaſa quoque plurifariam facienda. Quippe materiam amplam probamque præſtāt. Papyrus ipſe ad plurima utilis. & enim ex eo nauigia faciunt: & e libro uela: tegeteſque texunt: & ueſtem quandam: atque ſtragula: ac funes aliaque plura. Et quidem externis hominibus chartæ euidentiſſimæ habentur. Sed ſummaꝫ frequentiſſimamque opem & in re cibaria præſtat. Omnes enim incolæ & crudum & elixuꝫ & aſſum manducant: & ſuccum deuorant. Manducamentum autem expu

unt. Talis papyrus eſt. Taleſque uſus præbet. Naſcitur & in ſyria circa la-
cum quo & calamus odoratus. Vnde & antigonus in re nauali funes feciſſe
proditur. Sari in aqua prouenit: circa paludes planaque ubi amnis receſſe
rit. Habet radicem preduram flexuoſamque: ex qua: quæ ſaria uocant exe-
unt. His longitudo duum cubitorum. Craſſitudo pollicalis. Triangulum
id quoque papyri modo: & comam ſimilem gerit. Qui manducant eius
quoque manducamentum expuunt. Radice fabri ferarii utuntur. Carbo
nem enim optimum facit: propter ligni duriciam. Mnaſium herbaceis
annumerandum: itaque uſum nullum exibet: præter quam in re cibaria.
Dulcedine quidem præſtare tradita hæc ſunt. Naſcitur et aliud in paludibus
ſtagniſque: quod terram minime attingit. Natura liliis ſimile. Sed foliſi-
us: & folia inter ſeſe quaſi uno conolita uerſu color uiridis admodum uſus
eius medicis ad mulierum profluuia. Faba ī paludibus ſtagniſque exit. Ca
ulis eius: qui longiſſimus: quaterna cubita perficit. Craſſitudo digitalis
eſt: ſimilis calamo molli non geniculato. Ramas intrinſecus habet tenden
tes per totum lilii modo. Caput ſuper hunc fauo orbiculato ueſparum
non abſimile. Inque in ſingulis cellis ſingulæ fabæ continentur: paululo
ſuper id eminentes multitudine plurimum terrenæ. Flos duplex quam
papaueris. Color roſeus in plenum caput. Super aquam folia ad ſingulas
fabas amplexa exeunt. Fabam quamque conterenti amarum illud ex quo
pillula fit inflexum pateſcit. Fructus ita ſe habet. Radix craſſiſſima: harū
dine plenior. Rimas ſimiliter atque caulis habens. Manditur & cruda: &
elixe. & aſſa. Eoque cibo: qui incolunt paludes utuntur. Naſcitur itaque
ſponte uel plurima. Cæterum & ſeritur in limo: paleis large admixtis:
ut deſcendat incorruptaque maneat. Sicque fabeta faciunt. Sin autem ſe-
mel apprehenderit: perpetuo manet. Radix enim ualida eſt: nec procul ha
rundinum ſtirpibus: uerum ſpinis ſubhærrens. Quamobrem crocodilus
eam refugit: ne occurens oculo offendatur: quoniam acute non uidet. Na
ſcitur hæc etiam in Syria: ciliciaque. Sed tractus ipſi non plene concipiunt.
Et circa toranam agri calcidici quodam in lacu exit: magnitudine medeo-
cri: ubi & percoquitur; & perficitur: & in plenum fructificat. Qui lotus
uocitatur: planis parte maxima prouenit: cum rura inundatur. Huic natu
ra caulis ſimilis fabæ: & fructus eodem modo Verum minores: gracilio-
reſque. Naſcitur fructus in capite: Modo quo in faba. Flos candidus:
liliis foliorum anguſtia proximus. Multi ac denſi promiſcui exeunt. Sole
occidēte ſe cōprimūt. Caputq̄ ītegūt. ad ortū aperiūt & ſup aquā aſſur-
gūt. Idq̄ facit dū caput pficiat: floreſq̄ defluāt capitis magnitudo q̄ta papa
ueris maxmi & pcīgitur inciſuris: nō alio mō q̄ papauer. Niſiq̄d in his fru
ctus frequentior habetur: qui milio non abſimilis eſt. In euphrate: caput
floreſque mergi referunt. Atque deſcendere uſque in medias noctes. Tan-
tumque abire in altum. Vt ne demiſſa quidem manu: capere ſit. Dilucu

lo deinde redire. Et ad diem: magiſque erigi. Sole oriente: iam extra undas emergere. Floremque patefacere. Quo patefacto amplius inſurgere: ut plane ab aqua abſiſtat. Aegypti capita ipſa aceruis putrefaciunt. Cumque tegumenta putruerint: in flumine lauando ſeperant fructum: & ſiccantes pinſenteſque panem faciunt: eoque cibo utuntur. Radix loti corſium appellata: rotunda eſt. Cotonei mali amplitudine. Cortice nigro quali nux caſtanea tegitur. Corpus internum candidum. Elixum. Aſſumque in ſpeciem albuminis uertitur: gratum cibis. Manditur etiam crudum. Sed gratius decoctum: ſeu aqua: ſeu pruna. Quæ non niſi in aquis comperiri queant tot fere explorata habentur. Locis autem harenoſis haud procul a fluuio naſcitur terrenum quod Mali nathallam appellant. Figura rotundum: magnitudine. Meſpili: ſine nucleo: ſine cortice: folia: ut glandiolus mittit. Hæc incolæ legentes in brito ordeaceo decoquunt dulcia admodum efficiuntur: Hiſque pro bellariis utuntur. Omnia naſcentia inibi bobus: pecorique cibo idonea ſunt. Sed inter omnia genus quoddam præſtantius ſtagnis: paludibuſque exoritur: quod & uiride paſcit: & ſiccatum bobus hyeme præbetur. Eſt etiam aliud frumentis ſponte internaſcens: quod cum ſincerum a frumento ſecreuerint: leuiter pinſentes: hyeme ſole hyemaliente: ſerunt: editum metunt: & ſiccant: atque ita bobus: equis iumentiſque. Id quoque cum fructu ſubnaſcente pabulo præbent: fructus: magnitudine. Seſamæ. Rotundus. Colore uiridis: bonæ frugis maiorem in modum. Hæc fere ſuperuacua in ægypto notari poſſunt. Fluuiorum ſinguli priuatim aliquid fere uidentur: ut & loca terrena. Hæc enim tribulus in omnibus: nec ubique erumpit. Sed paluſtribus fluminum tantum altitudine cum profundiſſima: quinorum cubitorum: ut paulo profundiore: ut in ſtrymone fluuio tanta pene: & harundo: & reliqua prodeunt: nihil eius excedit: præterquam ipſa folia inflexa quodammodo & occultantia tribulum Tribulus ipſe merſus in aquam: pronus ad imum uergit. Folio amplo ad effigiem ulmei. Pediculo admodum longo. Caule parte ſumma quidem craſſiori: Vnde folia: Fructuſque dependent inferna autem graciliori cōtinue uſque ad radicem: Capilamenta quædam indidem excerta: gerente. Quæ maxima ex parte aduerſa inter ſe congruunt. Nonnulla etiam diſcrepant ſubtus ab radice ampla exeunt: Superiora: aſſidue ad minus minuſque procedunt: Vt poſtrema omnino exigua ſint: & differentia magna ab radice ad caulem exultet: Pleraque lateralia germina inſurgant: Quippe terna quaternaque: Quorum maximum aſſidue quod ab radice propius abſit: Tum quod poſt id ſequitur: Et reliqua deinceps pro ratione: Germen ipſum quod latere promitur: Velut caulis alter eſt: Primo quidem gracilior: Sed folio: Fructuque ſimilis: Fructus niger: duruſque uehementer. Radicem quantam. Nam: qua-

lemq; habe-

Tribulus.

lemque habeat querendum. Talis natura tribuli eſt. Naſcitur ſemine deci-
dente. Germenque in uere ſuum emittit. Radicem alii annuam. Alii diu-
turniorem affirmant. Et caulem ex ea criri. Hoc igitur quærendum pro-
prium: præter ea: Quæ reliquis inſunt. Capillamenta illa cauli ad naſcentia
intelligũtur. Hæc enim nec folia. Nec caules eſſe uidentur. Nam lateralis
quidem ipſa germinatio communis harundine. Aliiſque habetur. Pro-
pria itaque priuate. Communia publice contemplari congruum eſt.
Quin & ſecundum loca diuidendũ. Vt ſi alia paluſtria. Alia lacuſtria.
Alia fluuialia potius ſint. Aut etiam omnium locorum communia: Et
q̃ nã in hũido ac ſicco: eadẽ naſcãt: & q̃ i hũido tm̃: utiq; ſimpliciter agã. Ad
ea q̃ uolumine primo expoſuimus cõmuniſſime de gerẽdũ eſt. Lacu itaque
orchomenio arbores materiæque. Humiles ille proueniunt. Salix. Olea-
gnusque. Oleæ amerinæque ſpeciem profert. Sida. Harundo. Tibialis.
& reliqua. Gladiolus. Fleum. Tifa. Ad hæc memſiflora. lema. & quod
ipnum appellant. Quod enim lemna uocatur. Altius mergitur in aqua.
Horum reliqua quidem explorata habentur. De oleagno. Sida. Menſi-
flora. lema: ipnoque. Quæ aliis quoque locis forſitan proueniunt. Aliis
appellata nominibus. Referre debemus. Eſt oleagnus natura fruticoſa: Oleagnus.
Nec cæteris amerinis ab ſimilis. Folio: Figura quidem proximo cæteris.
Sed molli: ut malus. Lanuginoſoque flore populi albæ. Verum minori.
Fructu nullo. Naſcitur plurima ſuper inſulas fluitantes. Sunt enim &
in eo quædam fluitantes. Vt in ægypto circa paludes. Et in Teſprotide.
Aliiſque ſtagnis. Sed ille minus aqua implentur. Talis eſt oleagnus. Sida.
Sida ſpecie papaueri ſimilis eſt. Tale & enim caput gerit: Niſi quod
amplius ad porcionem magnitudine mali tota amplitudo: Nec nudum.
Sed candidis membranis: intectum. Hiſque forinſecus folia herbeſcen-
tia proxima roſis adhuc in calyce contentis. Quaterna ſe applicant:
Apertum grana rubra oſtendit. Figura non modo paraueris. Sed orbi-
culata. Exigua. Nec multo milio maiora. Saporem dilutum quendam:
Vt triticum reddit. Craſſatur æſtate. Pediculo paruo annectitur.
Flos calyci roſæ ſimilis. Sed maior: Et fere duplex magnitudine.
Hunc itaque & folium ſuper undas emicare affirmant. Mox cum de-
floruerit. Fructuſque compilatus ſit. Magis in aquam declinari. De-
mum terram attingere. Fructumque fundere. Fructificare autem
in lacu tria. Hoc: & butomum. Et fleum. Proditum eſt. Fructum Buttomus.
butomi nigrum dicunt. Magnitudine Sidæ proximum. Flei anthel-
lam uocatam. Quo ad lixiuium utuntur: Id placentaceum quod-
dam eſt. Molle: rubidum. Et flei uero. Et butomi fœmina ſterilis eſt ad
nexus utilis. Mas inutilis. Decima: & menſiflora. Et ipno: quærendum.
Peculiare inter hæc maximae tifa eſt: Partim quia folio caret: partim quia Tifa

non ut reliqua: radice numeroſa adheret. Nam illa deorſum uerſus non
minus turgent: uireſque intendunt potiſſimo gladiolus ſicut etiam gramen
Qua de cauſa difficile hæc intereunt: & omnino genus eiuſmodi uniuerſum
Gladiolus diuturnius eſt. Radix gladioli plurimũ inequalitate a cæteris diſtat. Quod
pars quædam craſſa: carnoſaque ſit. Quædam gracilis: atque lignoſa. Quin
& germinatione generationeque refert. Naſcitur enim de ramaceo illo radix
altera tenuis: iuxta latus: deinde caro rurſus in eo conglobatur: ex qua ſeſe
caulis promit in quo poſitum germen eſt: in profundum quoque radices
eodem modo demittit. Quamobrem omnium maxime mori contumax e-
uellique difficilis eſt. Proxime fere gramen e geniculis oritur. Radix enim
Gramin geniculatæ: atq; ſingulis germen ſurſum. Radix ſubtus erumpit parimo-
do: & ſpinaque appellatur germinat. Verum huius radix non arundinoſa:
neque geniculata eſt. Hæc prolixius propter ſuam affirmitatẽ placuit expli
cari. Vtroque autem loco: ideſt: & terra & aqua: ſalix: harundo: excepta ti-
biali. Gladiolus. Tiſa. Fleum. Butomum: exeunt. Sida in aqua tantum.
De tifa ambigitur. Maiora autem melioraque ſemper inter utroq; loco naſcẽ
tia: quæ in aqua exeunt eſſe affirmant: inſulis quoque fluitantibus non nul
la eorum prouenire: ut gladiolum: butomum: fleum: itaut partes eaſdẽ om
nino ſeruent. Cibo idonea exnaſcentibus lacu: ſida: & ipſa: & folia ouibus.
Germen ſuibus: fructus hominibus: floci: tiſe: butomique pars tenera abra
dicibus proxima eſt: ut quam pueri paruuli potiſſimo mandunt. Radix ſo
Floeum la floci pecudibus pabulo eſt. Cum autem ſqualat uiget: nec humor: qui
perlueret cacumina. inceſſit omnia ſqualent: quæ ſtagnis degunt. Sed præci-
Harundo pue harundo de qua utique indicandum reſtat. Nam de cæteris fere omni-
bus ſatis iam dictum eſt: Harundinis genera duo traduntur. Tibialem: &
reliquam. Quippe unum genus reliquem depræhendi: ſed inter ſe inuicem
firmitate craſſitate tenuitate exilitateque. Craſſam & ualidam uallatoriam
uocant. Alteram autem texilem. Naſci texilem ſuper inſulas fluitãtes. Val-
latoriam in comithibus. Comythes uocant ubi aceruata harundo implexaq;
mutuo radicum raptu ſit. Quod fit locis ſtagnorum: ubi tellus pinguis: le
taque eſt. Non nunquam etiam ubi tibialis uallatoriam gigni longiorem qui
dem quam reliqua uallatoria: ſed uermibus erodendam. Huius differenti
as eis tradunt. Tibialium quandam nono anno prouenire non nulli uolunt
Hunc quoque ordinem generandi ſtatuunt: quod error eſt. In totum enim
aucto lacu enaſcitur. Sed quoniam id ſuperiori tempore nono anno potiſſi
mum euenire uideretur: ortum quoque harundinis talem eſſe credidere.
Euentum fortuitum pro ordine certo capiẽtes. Gignitur uero copioſio me-
liorque: cum poſt imbres frequentes: biennio: cum minimum: aqua
permanſit. Quod maxime poſteriori tempore factum meminere. Cum
fauſtum illud Cheroniæ accidit. Quippe ante hoc annis pluribus: Lacum
altitudinem extendiſſe: Poſt ubi uehemens peſtis inuaſit imple-

tum quidem affirmant. Sed cum inundatio non permanſiſſet. Sed hyeme decreuiſſet: ſic & harundinem proueniſſe. Fertur enim uideturque audita altitudine lacus: duranteque inundatione craſſari harundinem: & fieri craſſatam quidem armamentariam. Bombyciam uero cui non aqua permanſerit: generationem itaque talem tradidere. Diſtare autem a reliquis harundinibus armamentaria: ut in uniuerſum capiamus: præſtantia quadam nutricationis naturalis confirmant. Quippe pleniorem: carnoſiorem in totumque facie fœminæ laſciuiorem ſpectari. Et enim folium amplius candidiuſque habere: & minus lanuginis quam cæteræ. Quaſdam etiam omnino nihil habere: quas & nomine ſpadonum appellant. Hinc paria optima fieri quidam affirmant. Sed pauca tamen in opere bene ſuccedere. Cedi tempeſtiue ſolitas: uſque ad antigenidem: cum adhuc ſimplicius tibia uteretur: ſub arcturos menſe ſeptembre. Quippe ſic ceſas: pleriſque quidem poſt annis utiles eſſe incipere: multaque iterim exercitatione ſonandi indigere. Sed ora linguarum comprimi: quod erat illis theatrorum moribus utilius. Sed poſtquam uarietas: fictioque acceſſit: ceſura mutata eſt. Cedunt enim noſtra ætate: mẽſe maio: & iunio: quaſi paulo ante ſolſticiũ uel ſub ipſo ſolſticio: & fieri utiles in trimatu referunt: & breui exercitatione egere: linguaſque diſiectu deflecti. Quod his neceſſarium eſt: qui ſonos fingant: & multifariam flectant. Hæc armamentariæ cedendæ tempora tradunt. Præparatio uero & confectio hunc in modum fieri ſolet. Cum collegerint hyeme ſub diuo exponunt: ſuis ueſtitam tunicis. Vere autem diſpoliatam: attrituque expurgatam: ſoli expandunt. æſtate poſt hac conciſam in internodiam: rurſum ſub diuo: ad tempus quoddam exponunt: relicto internodiis ſuperiori geniculo. His longitudo palmo nunquam minor. Optima ex internodiis ad parium conſtructum. Media totius harundinis molliſſima paria gerunt: quæ aduerſum germina exeunt: duriſſima: quæ proxima radici habentur. Linguas eodem internodio. exemptas congruere: cæteras eſſe diſcordes. Proximam ab radice leuam: poni dexteramque germina uerſus pateat: inciſo duas in partes intarnodio. Os linguæ utriuſque ſecundum calami inciſuram faciunt. Et ſi quo alio modo linguæ conficiantur: non ſatis eas congruere. Talis præparatio: atque cõfectio eſt. Naſcitur plurima inter cephiſum: & melanem. Pelecania locus hic nominatur. Huius quædam partes chytri uocari: lacus altitudines ſunt: quibus harundinem laudatiſſimam prouenire affirmant. Quin & quo probatia dicta defertur. Is autem amnis eſt ex lebadea perfluens. Sed omnium optima naſci creditur circa oxeam campam uocitatam. Locus hic cephiſi hoſtium eſt: uicinus ei campus pinguis & hilaris: quem hippiam uocant. Eſt etiam alius locus aquilonius oxæ campæ bocdrias nomine: quo etiam ipſo nobilẽ harũdinẽ naſci aſſeuerãt In totũq; ubi craſſũ lætũ fecolũq; ſolũ ſit cephiſuſq; ſe pmiſceat. atq; ẽt altitudo lacus ãpliet: harũdinem optimam

oriri. Nam circa oxeam campam & bocdriam: hæc omnia comperiuntur. Quam aut cephiſius uim magnam adfaciendaꝫ harundinem laudabileꝫ ſortiatur: argumēto capiunt: quod eo loco ad quem. Melas qui uocatur: in fluit: quamquā lacus profundus ſolumque craſſum: atque fecoſum eſt: tamen aut omnino nulla: aut uicioſa exurgit. Generationem harundinis tibialis: naturaꝫ confectione: quibuſque differentiis a reliquis diſtet: ſatis dixiſſe arbitramur. Genera non hæc ſolum: ſed plura: harundinis etiā intelliguntur: quæ differentiis uel ſenſui manifeſtis diſcernuntur. Quædam.n. denſa: tam carne: quam geniculis. Quædam rara pauliſque geniculis. Et alia caua tota: quam fiſtulariam quidam appellant. Nihil enim fere ligni: carnis ue habet. Alia ſolida & tota pene intus repleta. Item alia breuis: alia procera excelſa craſſaqꝫ: & alia gracilis folioſaqꝫ: alia paucis foliis oīo: mltæ quædam differentiæ pro natura uſuque intelliguntur. Sīgule nanque adſingula utiles. Nominibus alii aliis appellant: ſed canna comuniſſima quedā modo eſt: quam & fruteticiam maxime omnium referunt. Et apud flumina: lacuſque potiſſimo naſci plurimum: tamen in quoque genere diſſare inter ſeſe: aquaticas: & ſicco naſcentes perhibetur. Sagitaria quoque: quā creticam quidam appellant: ſui generis eſt. Nodis paucis geniculata. Carnoſior omnibus: maximeque flexum recipiens: atque omnino obſequens: quo libeat flecti calefacta. Magnas & folia differentias reddunt: quemadmoduꝫ diximus non multitudine: magnitudineque tātuꝫ: ſed etiā colore. Quippe quæ laconica cognominatur uerſicolor eſt. Item poſitu ipſo atque annexu. Quædam eniꝫ ab ima parte foliorum plurima ferunt ipſe quæ per inde atqꝫ e frutice ſe attollunt. Quidam uel diſcernendum pene lacuſtrium eſſe uolunt: ſcilicet multa habere folia & gladioli floci: algæ butomique foliis ſimilia. Verum hoc amplius ſcrutari oportet. Genus autem quoddam harundinis uel terrenum emigrat: qđ nō erigit caulem sed ſuper terram ſpargitur graminis modo: atque ita ſe ampliat. Maſcula ſolida eſt: fœmina inanis. Quippe ad hanc mare fœminaque diſtingunt. Proueniunt ex eodem fundo pluſculæ non tamen fructetant. Folio non longo: ſed ſalici ſimile: magnitudine præſtantes: atque robuſtæ: ut uicem haſtarum præbeant: Hæc circa aceſinam amnem oriuntur. Omnis aūt harundo uiuax eſt: atque aduſta melius reſurgit. Itemque ſtirpe craſſa numeroſaqꝫ eſt: ob id mori peruicax. Radix ipſa geniculata: quemadmodum graminis. Verum non omnes ſimili

Iuncus. mō informantur: ſed de harundinibus hactenus. Reſtat: ut de iunco dicamus: ut pote generi eidem annumerando. Nam hic etiā inter aquatica poni debet: Tria huius genera ſunt: ut nonnulli diſtingunt. Acutus & ſterilis: quem mareꝫ appellant: frugifer: quem atriferum uocitamus: quoniam ſemen nigrum ferat: craſſior hic atque carnoſior. Tertius: magnitudine craſſitate carnoſitateque inſignis: qui mariſcus uocatus eſt. Ex his atrifer per ſe ſuo genere prouenit. Acutus. Atque mariſcus eodem ceſpite exe-

unt. Quod abſurdum apparet: uiſuq; mirabile fuit: toto ceſpite iunci: deportato. Quippe pars maior ſteriles. Erant eodem exorti frugiferi pauci. Igitur de hoc cogitandum. Fructus omnino minor habetur. Commodior autem ad texendum mariſcus: quia mollis: carnoſuſq; eſt. Omnino frugifer in callum de regulari ſurculo ipſo tumeſcens: mox ueluti oua parit: circundantes enim ſpicatim pediculos iunco lineari affixos initio gerit. Quorum ſummitatibus paululo laterales orbes uaſculorum leuiter hiſcentes inducit. His ſemen exiguum effigie cuſpidis ſagittarum ingerit: nigrum: non abſimile: ſemini herbæ inguinalis. Verum exilius. Radice lõga adheret. Multoq; craſſiore: quam acutus. Hæc omnibus annis moritur. Dein altera rurſus a iunci cacumine defigitur. Quod uel uiſu percipi facile poteſt. Quippe aliæ ſiccæ. Aliæ uirides demiſſe cernuntur. Caput cepis: & gethyis ſimile. Vt pote quod inunum ex pluribus conglobatum: prelatũque inferius: tegumentiſq; ſubrubris: intectum conſtet. Ergo propriu hiſ radicibus eueniat. Si quidem per annos exareſcant: ac deſuper denuo generentur. Talis iuncorum natura intelligitur. Sin autem: & rubus: & paliurus in aquis uiuere poſſint: aut prope: Vt quibuſdam in locis percipitur. Eorum quoq; diftiæ iam exploratæ habentur. Quippe cum de ambobus uolumine ſuperiori dixerimus. Inſulis autem fluitantibus: Quæ inorchomeno ſunt: Magnitudo utique multifaria. Sed quæ ampliſſima ad ternorum ambitum ſtadiorum ſpectatur. At in ægypto magnæ admodum coagmentantur: ut & ſues permulti in eis naſcantur: quos incollæ trãſeuntes uenari conſueuere. Atq; de aquaticis hactenus. De breuitate uitæ plantarum aquatilium in tantum uſque fandum habemus uidelicet: quo ad aliquatenus in uniuerſum poſſimus exprimere. Vita aquatilibus breuior quam terreſtribus eſt. Sicut etiam in animalium genere manifeſto ſentimus. Sed ſingulatim terreſtrium enarrare uitas: nimirum decet. Ergo ſilueſtres nullam habere differentiam ruſtici putant. Sed omnes longeuas: nullamq; eſſe breuem uolunt. Sed hoc quidem ipſum uere forſitan putet. Omnes enim uitam reliquarum longe ſuperant. Verum tamen inter ſe diſtant. Quædam enim magis. Quædam minus longeuæ. Vt in genere urbanarum etiam deprehenditur. Sed quæ nam ſint iſtæ: querendum. Vrbanæ aperte differunt: eo quod aliæ longæ uitæ. Aliæ breuis ſunt. Sed quoad ſimpliciter dici poteſt: uita ſilueſtribus longior quam urbanis. Atq; omnino his: quæ in oppoſitum generatim diſtingui poſſunt. Vt oleaſtro: quam oleæ: & piraſtro: quam pyro: & caprifico: quam fico. Quippe robuſtiores ſpiſſiores: fructuque infecundiores: exiſtunt. Vitæ autem longitudo in quibuſdam tum urbanis: tum ſilueſtribus: uel famæ a fabularum auctoribus traditae teſtimonio patet. Nam oleam athenis referunt: palmam deli. Oleaſtrum olympiæ: fagos troiæ: ſuper tumulum ili. Sũt qui & delphicam platanũ. Et alterã in caphyis arcadiæ ſtantẽ: ſatas agamẽnonis manu

dicat. Sed hæc quo pacto ſe habeant : indagationis alterius forſitan inter
eſt explicare: Quod autem ſumma arborum differentia : ſit plene intelligi
poteſt . Viuunt enim prædictæ: aliæq; complures longo tempore. Breue
profectus. Punica: ficus: malus: præcipue uerna. Et dulcis minus quaȝ aci
da. Vt inter punicas quæ nucleo caret interiori. Genera quoq; uitium: nõnul
la uitæ breuis habentur: potiſſimo: quæ fœcundiſſima ſunt. Videntur : &
quæ aquis propinquæ proueniunt: minus durare: quã quæ in ſiccis: ut ſalix
populus: ſambucus. Quædam ſeneſcunt quidem : putreſcuntq; uelocius.
Sed ex eiſdem rurſus latere ſuo germinant: ut lauri: mali: punicæ: & auida
rum aquæ pars maior. De quibus ẽt rationem quiſpiam quærat ædem ne di
ci debeant an diuerſæ. Et quemadmodum ſi præciſo caudice: ut agricolæ fa
ciunt: rurſus germina aſſidue recteq; colendo inuites. Aut ſi in radicem uſq;
decideris: uel deuſeris. Nam hic ẽt facere ſolent: nonnunq̃ & ſponte accidũt
Verum inquam ita arborem eãdem dici oporteat: an alteram. Et enim ſi par
tes in crementis & minuciõibus: atq; ẽt purgamentis naturalibus diſtarcaſ
ſid ut uideantur. Sic arborem eadem eſſe appareat. Cur enim his potius quã
in illis referat. Sin aũt caudex potiſſimo ueluti eſſentia: naturaq; arboris eſſe
credatur: Cum hic permutatur: totam quoque arborem alteram eſſe ratiõe
putaueris. Niſi forte quia eadem utrique initia ſũt: idem eſſe poſueris. At
qui ſæpe numero euenit: ut & radices alteræ ſint permutenturq; primis pu
trefactis aliis denuo enaſcentibus. Nam eo modo quo uites omnium maxi
me longeuas putant: quoniam non alias creent: ſed ex ſe repleant: irridenda
compe ratio fortaſſis appareat: modo caudex nõ perduret. Hic enĩ ſicut fun
damentum naturaq; arboruȝ conſtat. Sed hæc utro tandem modo dici debe
at: nihil ad præſens referat opus: Illud aũt diuturniſſimum forſitã ſit: qđ
omnibus rebus durare queat: ut olea & caudice: & germine laterali nepotũ
que procreatione: atque etiã ſtirpe incorrupta. Vitaȝ uero unius in qua poſi
to caudice: pro principio: temporis agi menſura debeat: annis maxime .cc.
conſumari uidemus. Sin autem credimus quod quidam de uitibus referũt
quod radicibus particulatim detractis. caudex naturaq; tota ſimilis: ac ſimi
lifera quantumuis: temporis permanere queat. Hoc prorſus longeua omni
um præcipue conſtat. Colendum autẽ hũc in modum cenſent. Cum uitis
iam delabi uidetur palmites ad mittendum: fructumque anno capiendũ.
Deinde altera ex parte uitis ſuffodiẽdo radices omnes purgandum. Poſt fe
ſtucis implendũ terramq; acumulandum. Iſto itaque: anno male admodũ
ferre aiunt. Poſtero melius. Tertio & quarto ſtabiliri: ferreque multas bo
naſque uuas. Vt non alio modo ſe habeat: quam non uigebat. Cum iteruȝ
langueſcere incipit partem alteram ſuffodiendum: colendumque ſimili ab
laqueationis ratione: atque ita ſemper durare poſſe affirmant. Id autem an
no maxime decimo fieri. Qua de cauſa: nec præcidere unquam eos debere:
q̃ ita faciũt. ſȝ p mľtas ætates caudices eoſdẽ durarẽ ut ne mẽiniſſe qdẽ ſit : q̃

ſeruerint, Hoc igitur ex partis accipientes credere fortaſſe debemus. Quæ
autem uitæ longæ: breuiſue ſint: his: quæ retulimus cõtemplari oportet.
Morbos ſilueſtribus accidere negant: quibus intereant: tamen eas quoq;
male affici dicunt perſpicuoq; præcipue: cum uel paulo poſt germinaturæ
uel germinare incipientes: uel florentes: grandine uexantur: Cumq; flatus
frigidus feruiduſue: his eiſdem temporibus ſucceſſerit. Tempeſtiuis at
hyemibus: nec ſi excedant: quicq̃ offendi. Quinimo omnibus algorem ꝓ-
deſſe uolunt. Quippe niſi aſſerint deterius germinare. Vrbanis morbi plu-
res eueniunt. Alii omnibus quaſi communes: aut pluribus, Alii priuati
per genera. Communes: uermiculatio: Syderatio. Raducatio. Omnes eiꝫ
fere uermes etiam gignunt: ſed quædam pauciores: quædam plures. Vt fi-
cus malus: pyrus. Minime autem: ut ſimplici ratione dicam: acres: & ſuc-
co humentes lacteo uermiculantur eodemq; modo ſyderantur. Magis aũt
nouellis: quam uigentibus: id accidere ſolet: & omnium maxime fico: &
uiti. Olea præter uermes qui: & ficum interimunt: fætificantes in ea clauũ
patitur. Quidam fungum appellant. Alii ollam. Hoc eſt ueluti ſolis exu-
ſtio: non nunq̃ etiam nouellæ: propter nimiam fertilitatem intereunt. Sca-
bies: & cocleæ adnaſci ſoliti ficorum peculiaria ſunt. Non tamen id accidit
eis ubiq;. Sed morbi his quoque ratione locorum euenire uidentur: quẽ-
admodum animalibus. Nam apud aliquos ſcabies nullo modo infeſtat:
ut nec circa eneam: ficus maxime radicationem: cradationemq; ſentit. Vo-
cant radicationem: cum radices inareſcunt: marceſcuntq;. Cradationeꝫ cũ
ram: Crados .n. ramos ficulnos quidam appellãt: unde & morbo nomen
Caprificus: neq; radicatione: neq; cradatione: uel ſcabie infeſtatur: neque
radicibus uermiculantur. Quædam nec ſuos groſſos amittunt: etiaꝫ ſi fico
inſerantur. Scabies potiſſimo gignitur: cum aquæ parum: poſt uergilias i-
ceſſerit. Nam ſi multum fuerit cauſa contrahendæ ſcabiei omnis abluitur:
& accidit tunc: ut & caprificus: & groſſi decidant. Vermium autem qui fi-
corum proprii ſunt. Alii ex ipſis naſcuntur arboribus. Alios parit: qui ce-
raſta uocatur. Omnes tamen in ceraſtam figurantur. Sonum edunt ceu
paruuli ſtridoris ficus laborãt: & ſi imbres nimii fuere. Sic .n. ad radicem
quaſi glabratur. Quod quidem uitium aulam appellant. Vitis hirculat.
quod eius præter ſyderationem: potiſſimum eſt. Aut cum germina a flati-
bus fuerint abſciſa. Aut cum imperitia culturæ fuerint læſa. Aut tertio
cũ inſupinum fuerint exciſa. Roratio quod q̃dam roratio dicũt
cum uitis defloreſcens irrorat. Aut cum fieri ſolet genus affectionis: hoc
eſt: ut acini defluant: & remanentes paruuli conſtent. Quædam & cum al
ſere egrotant: ut uitis. Oculi namque primo putate hebetantur. Rurſuſ-
que ex calore nimio idem euenit. Etenim eorum quoque temperamen-
tum poſcunt. Sicut etiam alimenti omnino. Omne q; præter naturã fit: pi
culoſum occurrit. Vulnera q̃ꝫ ictuſq; circũ fodientiũ magnopere faciũt: ut

mutationesæſtuũ: au frigorũnon tollentur. Cum.n.per luxationẽ laboreꝫ
que debile ſit: facillime a tẽporis exceſſu deuincitur. Porro: ut quidã exiſti⸗
mant: maxima fere pars morboꝝ ictu iiurioſo contrahit. Quippe quæ ſyde
rata appellant. quæꝗ radice inareſcant: hac eadem de cauſa laborant. Cre
dunt & hos duos eſſe morbos dumtaxat. Sed id quideꝫ aut confeſſum ſatis
habetur. Ex omnibus uero infirmiſſima eſt uerna malus: & eaꝝ potiſſimo
dulcis. Quibuſdã leſiones: non nullæ ſterilitatẽ: non necem inferunt: Vt ſi
quis larici cacumen auferat: uel palmæ: ſterileſcere ambæ uidentur: nec pe⸗
nitus interire. Egrotant aliquando: & fructus ipſi: cum afflatus imbreſque
tempeſtiue non fuerint. Accidit eniꝫ arboribus: ut alias fructus amittant
factis aut nõ factis: pluuiis: ut ficis: alias deteriores reddantur: putrefactæ:
ſtrangulatæque: humoris nimietate: aut contra exiccatæ penuria ultra moꝫ
Peſſimum cũ defloreſcentibus quibuſdã: imber inceſſit: ut oleæ utique. Si⸗
mul enim defluit fructus propter exilitateꝫ: in mileto oleas cũ florent erucæ
erodunt: aliæ fronde n: aliæ flore genere diuerſæ. Itaꝗ arbores diſpoliant.
Naſcuntur tempore auſtrino: & uento: ſi ſol acrior inſequutus fuerit rum
puntur. Circa tarentum fructum uberem oleæ ſemper præmonſtrant: ſed
ſub flore pars magna perditur. Hæc ergo propria locorum. Oritur & alius
morbus oleis: qui arachinium appellantur. Naſcitur.n. hoc & fructum ab
ſumit. Adurunt & æſtus quidam & oliuas: & uuas: & alios fructus. Senti
unt & uermiculationeꝫ fructus quorũdam: ut oleæ: pyri: mali: meſpili: pu
nicæ. Vermis oleæ natus ſubcute fructum adimit. At ſi in ipſo nucleo ero
dens prodeſt: ſubcute gigni prohibẽtur pluuiis: quæ poſt arcturum ſequã
tur. Et indrupis quoꝗ oleis uermes naſcuntur: qui ad lacturam peiores cer
te depræhenduntur: & marcidi: putreſꝗ omnino uidentur. Hinc & auſtri
nis naſcuntur & riguis magnis. Gignuntur & culices in aliquibus arboꝝ: ut
in robore: & fico: & conſiſtere ex humore uidentur: corticibus ſubdito gu
ſtu dulci. Gignuntur idem & inquibuſdam oleribus. Alibi uero erucæ: di
uerſo ſcilicet ortus principio. Et morbi quidem hii fere: atque in his ſunt.
Affectiones aũt quædam temporie: aut alias per ſe euenientes: necare aſſo
lent: quas nullus dixerit morbos: ut tabes: & quod uredinem quidã appel
lant. Alii uero apud alios flatus interimere: ac exurere nati ſunt. Vt in calci
de euboiæ olympias cum flauerit frigidus ante ſolſticia: aut poſt ſolſticia
hiberna. Arbores enim exurit: atque adeo aridas ſiccaſque facit: ut ne ſol
quidem: tempuſque longum reddere ita poſſint. Quocirca uredinẽ uocant
Hæc ſæpe alias: & archippo athenis magiſtratu anno quadrageſſimo facta
uehementiſſima proditur. Laborant maxime loca concaua: & inter ualles
& uicina fluminibus: atque in ſummam quæ ab omni afflatu penitus ſci
ſent. Ex arboribus uero ficus præcipue infeſtatur. Secundo loco olea: olea⸗
ſter magis laborauit: quamquam robuſtior: quod mirum fuit. Amygda
læ penitus. Mali: pyri: punicæ ſine noxa extiterunt: Quamobrem id queꝗ

miꝝ: exur⸗

mirum exuruntur ſtatim a caudice: atq; in totum magis: priuſq;, ut ita di
xerim: ſentiunt partes inferiores. Deprehenduntur quædam ſtatim in ger
minatione. Olea uero quoniam ſemper uireat: tardius. Quæ it q; frondes
amiſerint: reuiuiſcunt: quæ minus: penitus pereunt. Nonnunquam quæ-
dam exuſtæ: foliiſq; areſactis: regerminarunt ſine ulla iactura: foliaq; reui-
xere. Id quibuſdam in locis uel ſæpenumero euenit: ut in philippis. Quæ
autem tabuere: modo non penitus perierint citiſſime poſſunt regerminare
ita ut uitis ſtatim fructificet: ſicut Theſſali ſit. Ponto autem circa panti-
capeum tabes bifariam inuadit aliquando frigore: cum annus frigidus eſt.
Aliquando gelu: ſi diu durauit. Ambo poſt brumam: dieb; maxime qua-
draginta peractis: fieri ſolent. Fit gelu ſereno tempore. Fugus quę tabes:
præcipue cum in ſereno: ſquamulæ quædam deferuntur: patent. Caſſa ue
ro non durant. Quanquam circa thraciam concreſcant. Sed enim morbi q;
qualeſq; ſint: ac rurſum īteritus: qui exceſſu hiemis: aut æſtus eueniunt: q;
q; ab afflatuum frigore: caloreue: proficiantur ſint: hiſce cōtemplari. Quā
do nil prohibet. Nonnullos etiam cum ſilueſtribus communes habe-
ri: tum uniuerſa arborum nece: tum etiam magis fructuum lue: quod ap-
te euenire uidemus. Quippe cum ſæpe nec ille probe fructificent: ſed cre-
do æque id obſeruatum habetur. Reſtat ut ea exponamus: quæ partibus
quibuſdam ablatis: enecantur. Communis itaq; omnibus mors: cortice ī
orbem detracto. Omnes enim fere hoc modo necari uidentur: excepta po-
tulaca. Quæ tamen & ipſa: ſi quis carnem uehementer preſſerit: germenq;
futurum luxauerit: morietur. Itaque uerius forte: excepta ſubere: dixeriʒ:
hanc enim & iuuari potius: cortice detracto: affirmant: ſcilicet tam extero
quam interno carni propinquo: ſicut etiam potulacam. Non & craſſo de-
trahitur: & uiti: & tiliæ: ex quo funes. Et ex minoribus maluæ: ſed non ui
talis. Neque princeps ſed ſummus: qui plerunq; ſubnaſcente alio decidit.
Corticis enim diſruptio communis arborum eſt: ut potulacæ: ut platani.
Cum uero nonnulli arbitrantur: nouo itep ſubnaſcēte: exterp iareſcere: diſ
rumpiq;: multiſq; decidere ſponte: ſed non æque in omnibus rē eſſe cōſpi-
cuam. Ergo oēs: ut creditur: cortice detracto intereunt. Sed refert: quoniā
celerius: tardiuſue: & magis: minuſue. Quippe aliquæ plus temporis per-
manent: ſicut ficus: tilia: robur. Quidam eas: & uiuere interdum: nec in-
terire affirmant: & corticem ueluti pumicis ſpecie concalleſcere: atq; natu-
ram peculiarem quandam haurire. His itaq; mederi conantur: luto fouen
tes: obſtruenteſq;: & harundinibus. Atq; id genus ſtramentis opertas: illi
gantes: ne frigeant: uel ſubareſcant: etiam nonnuſquam reſtitui: regermi
nareq; potuiſſe ꝑditū eſt: ut apud heracliā trachianā ficos: ſʒ præter uirtu
tē ſoli: tēperamētūq; cæli. Supuenientes q̊ʒ reſpondeāt opus ē. Frigoribuſ
.n. aut ēt caloribꝫ nimiis conſecutis: ſtatim intereunt. Refert & ipſ anni:
qppe in germinatione abietis piniq;: tū ēt cortice turgido ſt̃ mēſe februario

uel martio: ſiquis detraxit ſtatim moriuntur: hieme diutius tollerãt: & ma
gis quæ robuſtiſſimæ ſunt: ut: ilex. Robur. Harum enim interitus diutur-
nior eſt. Latitudinem quoq; aliquam decorticatio habeat oportet: omnium
quidem: ſed maxime robuſtiſſimarum. Nam ſi anguſtam admodum fece
ris: nihil abſurdum: ſi non interierint. Quanquã ſint: qui etiã ſi quantum
libet auferatur: necari penitus dicant. Sed hoc de infirmioribus quidem cõ
ſentaneum dixerint. Quaſdam eniꝫ & ſi in orbeꝫ non excorticentur: interire
affirmant: quæ uel ſolum tenue ieiunumque tenent. Igitur hæc ut deiudica
uimus mors cõmunis omnium eſt. Quam uero decacuminationem appel-
lant: tantuꝫ inter arbores: pyno abieti: piceæ palmæque aſſignatur. Quidã
& cedro & cupreſſo referunt. Hæc eniꝫ detracta coma: deciſoq; cacumine: to
ta intereunt: nec quicq̃ germinãt: ſicut nec ſi aduſta: aut tota: aut parte aliq̃
fuerunt. Reliqua aũt omnia: & præciſa germinant. Et non nulla meliora
redduntur: ut oleæ: intereunt maxima ex parte uel fiſſo caudice. Nulla eniꝫ
tollerare uidetur: præter quã uitis: ficus: punica: malus. Quædaꝫ uel ab ul
cere ampliori: altioriq; intereũt. Aliæ nihil offenduntur: ut pinus cum teda
deſcinditur & oĩa ex quibus reſina colligi põt ut abies terebintus. Haruꝫ .n.
uulneratio ulceratioq; in ꝓfundo: qppe ex infœcũdis: fœcundæ. Et ex pau-
ciferis: multifere redduntur. Quædã etiã ſecuriꝫ ita tollerant: tam ſtantes
quã affectu proſtratæ: ut reſurgant: uiuant: germinẽtq;: ut ſalix: & platanus
Quod & in antandro: & philippis euenerat. Cum .n. platanus procidiſſet
ramis amputatis: truncoq; ſecuri luxato: reſurrexit: noctu leuata onere atq;
reuixit: & cortex iterum circũ texit. Erat duobus lateribus circũdolata: lon
gitudine decem cubitis maior: craſſitudine: ut quatuor uiri non facile am-
plecterẽtur. Salix aũt: quæ in philippis reſurrexit: fuit quidem detruncata:
ſed non circummodolata. Aruſpex: tunc quidam perſuaſit: ut ſacrificarẽt
cuſtodirentque arboreꝫ: ut pote factam oſtento fauſto. Reſurrexit: & ita
gratis in muſeo populus alba procidua medulla exempta. Nulla fere arbos
moritur. Argumentuꝫ quod multæ arbores magnitudine excellẽtes: cauã-
tur: inanes quod fiunt. Arcades quidã tenus ſi eximatur uiuere dicunt: to
ta uero ex uniuerſa arbore exempta: & pinũ: & abietẽ: & reliquas oẽs interi
re. Cõis oĩbꝫ mors: & ſi radices amputent̃: uel oẽs uel pluriæ: & quæ maxĩe
ſit uitalesq; ĩ p̃mis: igit̃ hos ĩteritus ex dẽptione dicẽdũ. Qui iãt oleo cõſeqt̃
adiectiõe ueriusq̃dã: q̃ dẽptione ĩcurrit. Quippe oleũ oĩa necat. Qua de cau
ſa radicum extirpandarꝫ reliquiis oleũ infundunt. Valet oleũ magis in no
uellis: & in præſens naſcentibus: ſũt namq; debiliores. Qua propter & tãgi
eas agricolæ prohibent: Necantur & inuicẽ inter ſeſe alimenti rapina: & cæ
teris in rebus impedimẽto. Moleſta: & hedera ad naſcens: ac uinciens. Mo
leſtus & cytiſus. Nam omnia ferme necat. Sed eo ualentior auro ẽ. Hic .n.
uel cytiſum ipſum interimit. Quædam non necant: ſed ſucci odoriſq; uiri
bus reddunt deteriora: ut braſica: & laurus uitem offendũt: olfari quippe

eam: & attrahere dicunt. Quamobrem germen cũillis propinquum fuerit recedere: atq; auerti: ut pote inimicũ fugiens odorẽ. Androcides exemplo hoc uſus eſt: de medulla contra uinũ confecta: ex braſica uidelicet temulẽtiam poſſe propulſare: quippe cũ uitis ẽt uiua: odorẽ braſicæ fugiat. Interitus itaq; quo pacto fiant: quot ſint: quotq; modis eueniãt. iis quæ explanauius: patet.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM. LIBE. V.

d E Materies cuius modi una quæq; ſit: & quo tẽpore tẽpeſtiue cedatur & quibus cõmoda operibus conſtet: & quæ tractatu difficilis facilíſue: & quicquid eiuſmõi cõmentationẽ contingit: æq; atq; ſuperiora: explicarĩ tentandũ nunc eſt. Cedi itaq; tempeſtiuam: rotundam quidem materiẽ: & omnem quæ decorticanda accipitur: cũ germinare incœpit. Tunc. n. cortex extricatu perfacilis eſt. Quod turgere appellãt: ſcilicet ratione humoris: qui ſub eo cortice fieri ſolet. Poſtea ĩextricabilis redditur: materieſq; nigreſcit: informiſq; fit. Quadrandam ãt poſt turgorẽ. Securis ãt deformitatem aufert. Deniq; omne qd' pro ualido capi oporteat: tẽpeſtiuius ceditur. Non ſolũ cũ germinare deſierit: ſed ẽt cuẽ fructũ percoxerit. Verũ decorticationis cauſa fit: ut rotunda: quæq; intempeſtiua: pro tempeſtiuis: ad uſum ueniant. Quãobrem tempora per euentum dici contraria debent. Abietis materies, primo turgore coloratior reddit̃. Nã & corticem abietis tamẽ: & pini: & laricis: potiſſimo detrahunt. Igit̃ iſtæ uere ceduntur. Tunc. n. germinare. Reliq; aliquando poſt meſſem. Aliquñ poſt uindemiam: & arcturũ utaria ulmus: Acer. Fraxinus. Crapinus. Sciſſima. Tilia. Adſummam: quæ aptæ obrui ſunt. Robur ſeriſſime cedendũ. Videlicet hyeme: poſt autumnũ. Quod ſi ſub turgore cedat̃: citiſſime omniũ fere cõputreſcit. Seu cum cortice. Seu ſine cortice capiatur: potiſſimũ quæ primo turgore: proxime quæ ſecundo: tertia quæ tertio. Quæ ãt poſt fructuũ maturitatem cedant̃: quamuis ñ turgida ſint: ĩcorrupta perdurant. Præter quæ quod ſub cortice uermiculi quidã naſcentes: caudicem per ſumma inſcribunt. Quibus ſignis pro ſigillis non nulli utunt̃. Robur profecto ceſum tempeſtiue: neq; putredinẽ ſentit & prædurũ: ſpiſſumq;: ad ſimilitudinem cornu perdurat. Totũ. n. cordis ſpecimen gerit. Salſicortex tamẽ uel eo tẽpore cæſa uincitur. Quin & illud e contrario euenit: cum in germinatione ceduntur. Cumque poſt fructus editos. Tunc enim exiccantur caudices: & arbores radicitus regerminare minime poſſunt. Sẽ poſt fructus regerminãt. Quãquam eo tempore cedi difficilius poſſint. Duriciæ cauſa cedi etiam poſt lunæ occaſum præcipiunt: quaſi duriora: & computreſcere peruicaciora forent. Sed cum maturitates fructuum: interſe differant: conſtat quod etiam uigores arborum refere ad cedendum eſt neceſſe. Semper. n. ſerotinarum magis ceſura ſerior. Qua de cauſa particulatim quidam expedire conantur ut pi

num: & abietem cedi oportere cum germinare incipiunt. Sciſſimam. Tiliã
Acerem: carpinum: autumno. Robur: ut diximus: poſt autumnũ. Sunt
tamen qui etiam id tempeſtiuum in uere exiſtimant: cum amentum: q̃ uo
cant: gerit. Et piceam cum uua eius florere incipit. Quæ igitur tempeſtiua
omnibus annis cæſio ſit: hũc ferme in modum decretatur. Certo autem cõ
ſtat quod urgentium arborꝫ melior quam nouellarꝫ: uel annoſarꝫ materi-
es ſit. Quippe cum earum: alteræ plus terræ: alteræ plus aquæ contineãt
Vsus uero plurimos: maximoſq;: pinus: atque abies præſtant. Harumque
materies ampliſſima: & pulcherrima conſtant. Diſtant iſte inter ſe multifa
riam, pinus enim carnoſior: neruiſq; paucis eſt. Abies neruatior: atq; rigi
dior: ita ut utrunq; e contrario habeat neruos ualidos. Carnẽ mollez & rarã
Qua de cauſa altera grauis altera leuis eſt. Altera enim teda referta eſt: alte
ra nullã ingerit tedaz. Ob id etiã albior eſt: ad hæc pino rami plures: abieti
longe duriores: uel potius & omnium ramorũ duriſſimi: ambabus ſpiſſi:
& cornu ſane imitantes: colore flaui: & tedæ ſimiles: qui cũ abſciſſi fuerint
tam pino quã abieti: humor defluit. Sed abieti largior eſt. Præterea tunica
multiplici abies: modo cepæ aſſiduæ nanq; tunicæ conſpectæ: ſubditã aliam
gerit: atq; ex his tota conſtat: Quapropter qui ramos dolant: ſingularĩz ple
neque auferre conantur. Naz ſi ita auferrantur: ramus ualidus relinquetur
Sin aũt permutauerint: nec pariter dempſerint: infirmus reddetur. Hunc
enim in moduz ictus illo demptio fit: eſt etiã excelſior: atq; procerior abies:
Ideoq; antẽnas: maloſq; ex ea facere aſſolẽt. Habet & uenas neruoſq; ciũz no
biliſſimos. Creſcit hæc primuz in excelſuz q̊ad libere ſolẽ accipiat. Neq; ra
mus ullus: neq; germĩatio lateris neq; craſſitudo ĩteriz factitatꝰ: poſt ĩ pfũdũ
latũq; icremẽta capeſſit: atq; ita ramorꝫ exortus latrales germinatões ſecuñt.
Hæc abietis ꝓpria: illa uero & pino: & abieti: & aliis cõia conſtant: alia .n.
quadripartita: alia bipartita: alia ſimplex. Quadripartitas appellãt q̃bus in
utranque partem medullæ: bini uenarum curſus naturæ contrariæ perten-
dunt. Atque utrunque curſum adigunt ictus. curſibus contrariis inſerẽtes
dum in utranque partem medullæ ſecuris remeat. Ita *enim* eueniat neceſſe
eſt: naturæ uenarum ratione. Ergo tales abietes: *pino* quadripartitas appel-
lant: & eaſdem ad opera uehementer probant. *M*ateriem enim ſpiſſiſimam
præſtant: & egidem gignere iſta ſolent: Bipartitæ ille curſum uenarum unũ
tantum in utranque partem medullæ gerunt: eoſdemque inuicem contrari-
os habent: ut & ſecuris duplex adigi q̃ debeat ſimplex per utrunque curſum
ictu contrario. Mollem hanc materiem referrunt: ſed in opere peſſimam.
Quoniam maiorem in modum peruertitur. Simplices uocant: quæ unum
dumtaxat uenarum habent curſum. His idem ſecuris utraque ex parte me
dullæ adigatur laxiorem natura materiem hanc eſſe affirmant: ſed a peruer
ſione tutiſſimam. Diſcrimen arbores ſuis corticibus oſtendunt. Quamob
rem: ubi primum arborem uiderunt: cuiuſmodi ſit: diſcernere queunt.

Quibus.n.uenæ egregiæ perfluunt: quæq; in opere obediant: his cortex le uis: rectuſq; eſt. Quibus autem e contrario his ſcaber: cõtortuſque. Atq; de reliquis eadem ratio eſt. Sed quadripartitæ paucæ ſimplices plures quæ reliquæ comperiunt. Omnis autem materies amplior: procerior: obedien tior: ſolidior: atque intotum melior: & copioſior: quæ partibus aquiloniiſ exit. Vt etiam prius retulimus. Et ipſius arboris partes: quæ aquilonẽ aſ piciunt: ſpiſſiores: adoleſcentioreſque conſtãt. Quæ uero ab latere: aut in orbe perflantur: hæ uertuntur: contorquenturq; aquilone: ut medulla ea rum contorta ſit: nec in rectum porrecta. Hæc integra quidem ualida eſſe creduntur: Cæſa autem imbecilla. Quod pleraſq; habent diuerſitates: bre uia hæc fabri lignarii uocant: quoniam ita pro uſu cedere cõſueuerunt: ad ſummam: quæ humidis: tranquilis: umbroſis: cõtectiſq; locis aſſurgunt deteriora: tam ad fabrilem: quã ad ignarium uſum ueniunt. Ergo huiuſ modi differentiæ: pro locis: ut ſimpliciter loquar: unigenorũ ipſorũ adno tantur. Quidam.n.per tractus diuidunt: aiuntq; materiem optimam om nium: quæ in græciam aduehuntur macedonicã ad uſum edificatoriũ eſſe leuis.n.eſt obediens & tylũ nimiũ cõtinens. Secundã ponticã tradunt: ter ciam ryndacicã. Quartam eanicam. Deterimam parnaſicam: atq; euboi cam. Nodoſa.n.& aſpera: & cito putreſcens. De archadia animaduerten dum eſt. Robuſtiſſima: quæ enodis leuiſq;: eadẽque uiſu pulcherrima ẽ. Nodoſa certe: aut male adulta: aut hyeme opreſſa: aut aliqua ſimili ratiõe efficitur. Intotum.n.nodoſitas probæ nutritionis indigentia eſt. Sed poſt quam nutrita improbe fuit: ſi commodo nutrimento potita ſe recreet: atq; ita proficiat fit ut nodi abſorbeantur incremento obducto. Probe & eiũ co aleſcens: gliſcenſq; ſuperne obducitur: & ſæpe quæ deforis leuis cerneret ſciſſa nodatiſſima extitit. Qua de cã medullas cõſpicari ſciſſiliũ ſolẽt. Nã ſi nodis iſte tranſfixe ſint: extra quoq; habeant nodos neceſſe eſt. Fiunt & or bes hyemis improbæq; nutricionis cauſa. Orbes autem uocant: cũ facta cõ uolutatio quædam ampla: circulis pluribus circumacta ſit. Quam neq; no dum omnino dixerim: neq; ipſius criſpitudinẽ ligni. Hæc enim per totum fere: atq; æqualiter ampliatur. Longe id iniquius: tractatuq; difficilius quam nodus artifici obſtat. Proxime atq; in lapide: qui ſtimulus uocitatr: naſci omnino uidetur. Nodos autem obducto incremento occupari: atque in plenum integi ſenſus ipſe percipere euidentiſſime poteſt. Cæterum uel ex aliis per quam ſimilibus rebus: id ita fieri conſtat. Sæpe enin pars arbo ris cõprehẽſa ẽ: ab altera ꝓxĩa ẽ atq; in eiuſdẽ corporis magnitudinẽ coagm tata & ſi lapidem: aut aliquid ſimile arboris aliæ inculcaueris: demum inſi nuabitur: atque ocultabitur amplexu auctionis obductæ. Quod etiam in oleaſtro: qui megaris in foro ſtabat: eueniſſe accepimus. Quo ſucciſo: ur bem capi ac diripi oraculum erat: ſicuti actum eſt. In hoc enim perſciſ ſo: repertæ ocreæ ſunt: & alia quædam atticis ritus: parte qua primum aſ

ſixa fuere: ad armorum ambitum concauata; huius oleaſtri: quod adhuc ſupereſt: parum admodum extat. Aliis quoque locis permultis complura eiuſmodi iacta produntur. Sed hæc ut dictum eſt: pluribus publica habentur. Pro natura autẽ ſingularum arborum propria diſcrimina aſſignantur: ſpiſſitas: raritas: grauitas: leuitas: duricia: mollicia: & ſiquid eiuſmodi aliud perſpici poteſt. Quæ cum omnium urbanarum pariter & ſilueſtrium communia ſint: de omnibus uerba faciamus oportet. Ergo ſpiſſiſſima grauiſſimaque: buxus tota habenus ſua tantum medulla in qua & coloris nigredo cõſtat. Et reliquis celti primatus indubie datur: ſpiſſa & roboris medulla: quod atrum cognominant: atque etiã magis citiſi: quippe cum hæc proxima ad hebennum accedere uideatur. Nigra admodum ſpiſſaque terebintus eſt: & quidem ſyriæ uel hebenno nigriorẽ ipm eſſe affirmant: & capulos quoque pugionum ex ea fieri: & pocula terriclea tornari quæ a fictilibus ſcerni non poſſit. Verum cor tantum accipi: & perungi materiem oportere uolunt. Sic enim & meliorem: & nigriorem effici poſſe. Quin & aliã arborem reddunt quæ cum nigredine uarietatem quandam præſe fert ſub rutilã ut aſpectus hebeni uerſicolores appareat: fieri ex hac lectos: & ſubſelia & reliqua lautiora opera narrant. Amplam maiorem immodum & frondibus conditã pulchris: ſimilemqne pyris: paruis eam aſſignãt. Sꝫ hæc ſpiſſitatẽ quoque una cum nigrore ſortiuntur. Spiſſe autẽ acer: & carpinus: atque in totum omnes criſpæ: ad hæc olea: & oleaſter. Raræ corpore inter ſilueſtres tectiſque idoneæ: abies maxime: inter reliquas autẽ: ſambucus: ficus: malus: laurus. Duriſſima: roboris carpini: ariæque materies. Hanc enim antequã terebrent madefaciunt: quo ſcilicet molliorem reddant. Molles in uniuerſum: quæ raræ corpore ac ſolute conſtent. Tilia ĩter carnoſas præcipue mollis: nec nõ & calidiſſima eadem eſſe uidetur: indicium quod aciem ferri maxime hebeat. Tincturam enim ſui caloris perlaxat. Hedera quoque calida eſt: & laurus: atque intotum omnes: quibus facere ignaria ſolent. Meneſtor & morum addidit. Frigidiſſimæ quæ aquatiles: aquoſæque ſint: lenta ſalix: platanus uitiſque qua de cauſa: ſecuta ex his facere ſolent. Icta enim protinus plagam contrahunt. Sed leuior ſalix. Rarior enim & ob id ea magis utuntur. Platanus lentore non caret: Sed hæc natura hũidior eſt: ſicut ẽt ulmus ĩdiciũ quod poſt cæſuram: erecta materies multum humoris emittit. Morus ſpiſſa ſimulque lenta eſt. Rigoremquoq; fortiſſime ulmus ſeruat. Ob id ulmeos cardines ualuarum adiungunt. Nam ſi ipſi firmi permaneant ualuæ quoque ſtare intortæ poſſint. alioquin torqueantur neceſſe eſt. Faciunt eos ligna permutantes quod radicem uerſus quoque ĩ cacumine fuit. Sic enim inter ſe coartata: utrunque impetum alterius prohibet: cum ſuapte natura aduerſetur. Nam ſi alterum per naturam eodem tendat quo momentũ eſt: ruina: utique eodem ſequi facile poſſit: Valuas autem non ſtatim apponunt: ſed compactas ſtatuunt. Non nulli anno tertio confecere

lautioris operis deſiderio. Namque æſtatis calore exiccatæ dehiſcunt: hye-
mis uero humore oppletæ coherent. Ratio quod rara carnoſaque: facile
autem attrahant humectum. Palma leuis: tractu facilis: molliſq; eſt: quē
admodum ſuber. Sed melior ſubere quia lenta. Suber enim rigidum eſt.
Qua propter ſimulacra: nunc ex palmis condere incœperunt: ſpreta ſube-
ris materie: ut incommoda: neruos non per totum corpus expandit: ne-
que prolixos extendit: neque eodem poſituræ modo: cunctos porrigit: ſed
multifario: ſiccari hæc materies poteſt: & cum dolatur: & ſerratur. Tyium
quod thuia ab aliis appellatur: naſcitur apud amonis fanum atque in cyre
nenſi agro: forma cupreſſo ſimilis: cum ramis: tum foliis: caudice: fructu
que: uel potius ceu cupreſſus ſilueſtris. Copioſam uel ubi urbs hoc tem-
pore eſt: comperiri affirmant: atque etiam memorant: Contignationes
quaſdam uetuſtiſſimas thuiæ. Perdurat enim materies: ac incorrupta om-
nino. Radice huius arboris nihil criſpius: eaque precioſa opera conficiunt
Simulacra ex his ſculpere ſolent: cedro: cupreſſo: loto: buxo: Minora etiaʒ
ex olearum radicibus. Rimas enim iſtæ non capiunt: & carnis æqualitate
quodammodo conſtare uidentur. Hæc igitur proprietatem quandam lo-
corum naturæ uſuſque oſtendunt. Ponderoſa autem: leuiaque ex ſpiſſita-
te: raritate: hūiditate: lētitate: ſiccitate: regulitate: duritate: mollitudīeq;:
accepiſſe oportet. Quædam itaq; ſimul: & dura: & ponderoſa ſuntque bu-
xus: ut robur. Quæ autem rigidæ: atque duriſſimæ ſint: hæ pondere
carent. Omnes ſilueſtres urbanis: & maſculæ fæminis: ſpiſſiores: durio-
res: ponderoſiores: in totumque robuſtiores: quod etiam ante retulimus.
Quin & minus fœcundæ fœcundioribus: & deterius fructificantes: probi
us fructificantibus: tota quaſi ex parte firmiores: niſi uſquam mas fructu
oſior eſſe ſoleat: ut alias quaſdam affirmant: & cupreſſum: cornumque.
Verum inter uites quidem: quæ minus fructificant: gemmis crebrioribus
conſtat. ſolidioreſque ſunt: idem etiam in malorum: reliquarumque urba
narum genere: patet. Natura perpetua: cupreſſus: cedrus: hebenus: cel-
tis: buxus: olea: oleaſter: pinus: quæ tedā: gerit: aria: robur: nux: euboica
Sed diuturnior inter has cupreſſus uidetur. Itaque in epheſo cupreſſina
materies: ex qua ualuæ templi dianæ quatuor ætates reſeruata durauit.
Sola hæc nitorem etiam recipit: ideoque ex hac condere operum lautiora cō
ſueuere. Ex reliquis poſt cupreſſum: ac tyium: morum æternam potiſſi-
mum eſſe arbitrantur: ſimulque ualidam: & in operibus facilem: atque
uetuſtate nigreſcere modo celtis. Item alia in aliud: & in alio perpetua: ex-
empli gratia. Vlmus in præfatu. Robur defoſſum: atque in aquis demer-
ſum: putredine quippe immune: hoc omnino uidetur. ob id fluuiis lacu-
buſque: naues hac etiam materie condunt: ſed mari putreſcit: quamquaʒ
reliquæ magis durare ualeant. Quod quidem & ratio uult. Vt pote cum
ſale maceratæ: conditæque ſint. Fagus quoque: ſiue Sciſſima in aqua per-

mani re poſſe i corupta uidetur. Madefactaque mellior reddi. Qui in & nux
euboica nequaquam putreſcit. Dicunt & pinū pluſquā abietem ceirceā a
teredine poſſe. Hanc enim eſſe amaram: pinum uero dulcedinis non nihil
habere eoque magis: quo fuerit teda refertior. Omnes teredinem ſentire af
firmant: præterquā oleaſtrum: atque oleaȝ quas amaritudinis cauſa. Ne
que teredo: neque tinea redit. Quæ mari putreſcere aptæ ſunt erodi: & tere
dine ſolent. Quæ autem terra: uermiculis tineiſque. Teredo enim non niſi
in mari enaſci poteſt. Eſt autem ipſa teredo corpore praua captæ magno: &
dentibus. Tineæ uermiculis ſimiles conſtant: quibus paulatim materies
perforatur. Sed hæc curari facile poſſunt. Nam ſi offenſa materies traha
tur in mare durare nimirum ualet. Quæ uero teredinem ſeſerit currari hæc
nihilo poteſt: Vermium autē q naſci materiæ ſolent. Alii putreſcente ipſa
materie genegrantur. Alii parientibus: aliis uermibus pariunt enim uei in
cæſa materie uermes: quemadmodum in arberibus: qui cæraſtæ uocantur
cum ſcilicet iam eroſerint: atque ex cauauerint: ut ſe circum agere poſſint.
Fugiunt ligna colorata amara duraque: quoniam hæc erodere nequeant:
ceu buxum. Tradunt etiam abietis cum germinat decorticatam materieȝ
aquis inoffenſſam durare nimirum poſſe. Patuit: id apud faneum archa
diæ: cum obſtruſisfaucibus campus in lacum redundauit. Tum enim du
ctis pontibus exabiete cūqꝫ amplius ex tumeſceret aqua: aliis ſuper aliis fa
bricatis poſtea quam ex truxus obturamentis unda erupit diſceſſitque uni
uerſa materies incorrupta comperta. Sed forte hoc: caſuque innotuit. In
tyro autem arabie: inſula materiem eſſe affirmant ex qua: naues edificant
quæ mari incorrupta penem perduret. Quippe cum annos pluſquaȝ du
centos demerſa in munis ab omni offenſa ſeruetur extra aquam. Diutur
na quidem eadem eſt. ſed non tantundem. Ocius eniȝ putrere icipiit. Qui
& illud tractus eiuſdem mirandum referunt quāquā nil ad putredinem
ſpectans: arborem enim conſtare ex qua baculos cedunt pulchroſqꝫ admo
duȝ faciunt: nec ſine uarietate quadam coloris: pelibus tigrium proxima
ponde roſa unice materiem hāc affirmant. Cumque inſolidiora quiſquaȝ
proicerit modo fictilium fragilem: addunt etiam tamaracis lignum: non ut
apud nos: imbecillum: ſed ualidum: ſicut iligneum aut aliquid ferme ma
riæ huiuſmodii ibidem comperi. Id igitur loci cælique diſcrimine: uireſque
indicat. Materiem autem unigenam: ceu ruboream pineamque cum con
diunt. Condire namque conſueuerūt: non pari altitudine maris uniuerſaȝ
demittūt: ſed aliā iuxta terrā aliam paulo ſuperius: aliam in altitudine am
pliore: ſed quæ radici proximiora ſunt cicius deſcendunt. Vel ſi fluitēt plus
deorſū uerſus ſāe iclināt. Materieꝝ itē aliæ in opere faciles: aliæ difficiles.
Faciles: quæ molles ex omniuȝ præcipue talia diffiſiles: quæ duræ nodoſæ
criſpæ: cū uolutationibꝫqꝫ perplexæ. Aria roburqꝫ omniuȝ difficillime: Sed

quo ad

quo ad particulatim reddere liceat: pini: & abietis nodus difficilimus con- ſtat. Semper autem inter unigenas: mollior duriore præſtantior: carnei icr enim & quidem fabri ac de iudicandis aſſeribus ratione utuntur. Ferruꝫ uiciatam: Duramque materiem: magiſquam mollem: cedere ualet. Et enim in molli obtunditur: ut de tilia dictum eſt. Contra in dura acuitur. Qua de cauſa cerdones ex pyro ſilueſtri ſuas tabulas faciunt. Medullam: ut fabri aiunt: omnis habet materies. Sed conſpecta potiſſimum in abiete Eius namque orbiculorum compoſitio corticea inſpectatur. Quod non eque in olea: buxu: atque ſimilibus. Quamobrem quidam buxum: atque oleam: medulla omnino carere exiſtimant. Has enim minime omnium detrahi poſſe. Eſt autem diſtrahi ut mota medulla contorqueatur mate- ries. Viuere enim diu uidetur. Quamobrem quidam undique ſimul de- mere ſolent. Sed præcipue ex circis: quo intorti permaneant: ideoque ſcin- dunt. At uero abſurdum putaueris: rotundæ materiei: medullam ille- ſam: atque immotam poſſe edurare. Immutate uero niſi tota extrahatur: commouere materiem atque peruertere. Diſpoliatam enim mori facilius poſſe conſentaneum potius dixeris. Mali tamen: atque antennæ medul- la exempta commode relinquuntur. Sed hoc per accidens. Quoniam ple- riſque ueſtitur tunicis. Sed formiſſima tenuiſſimaque poſtrema pars eſt. Siccíſſima enim: Atque ita ex reliquis quæque ad porcionem eſtimari utique debet. Ergo ſciſſa materiæ: ſicciſſimis illis tunicis medulla diſpolia tur. An uero ſicci ratione medulla conſtet: querendum. Materiem autem dum trahitur. Tam fiſſaꝫ. Quam ſectam peruertet. Si id non oporteat ſe- cetur. Rectam enim fore ſectionem oportet. Nec ullo pacto obliquam. Exempli grata. Si medulla per. A. lineam conſtet: Haud quaquam per. BC. ſecandum ſed per. BD. Hoc enim modo medullã pire illo uiuere poſſe arbitrantur. Sed nullam materiem medulla carere: hac exiſtimant ratione. Conſtat eiꝫ uel eas medullã hẽre quas carere putaueris: ut buxum celtim. Ilicem. Argumentum quod ualuarum ſumptuoſarum cardines facere ex his artifices ſolent. Cumque architeti faciundos ex medulla præ- cipiant: quod item: uel omneꝫ medullam diſtrahi poſſe etiam duriſſima rum materierum: quas nonnulli corda appellant: argumento ſane accipi poteſt: Materiei autem: ut ſic loquar: uniuerſæ pars duriſſima eademque rariſſima medulla eſt etiã ipſius abietis rariſſima quidem neruis amplo in terſe diſtantibus interuallo: carneque media copioſiore cõſtat. Duriſſima uõ ꝙ & nerui duriſſimi & caro duriſſima ẽ: q̃ de cã architecti ꝑtes medullæ ꝓxiores auferẽdas p̊cipiũt: ut ꝙſpiſſimũ molliſſiſſmũq; materiei ſit: tm̃ r̃lĩ q̃t. Lignoꝝ alia fiſſilia: alia dolatilia: alia rotũda. Fiſſilia: q̃ diuidẽtes ꝑ me dium ſecant. Dolatilia: quorum partes exteras circumdolant. Rotun- da: quæ ſcilicet intacta omnino relinquunt. Ex his fiſſilia nullam penitus rimam patiuntur. Quoniam enudata medullla exſiccatur: atq; emoritur.

Dolatilia: & rotunda rimas admittunt: longeque magis rotunda quod me
dulla in hiſ lateribus plenioribus circundatur. Haud enim quicquaꝫ excun
ctis eſt: quod fiſſura immune poſſit euadere: Itaque loteis reliquiſque quo
rum uſus ad cardies: ne findantur: fimo illini nunc bubulo: ut ſiccetur leniꝫ
que diſſetur: atque euaporetur humor medullæ. Vis medullæ huius modi
eſt. Pondus ſuſtinere abies ualide & pinus: Nil enim ponderi cedunt. ut ro
bur: & relique terrenæ: ſed renituntur. Argumentum quod nunquaꝫ rum
puntur: ſicut olea: & robur. Sed priuſquaꝫ uiribus: cariæ aliaſue deficiunt
palma quoque præualida eſt: & in diuerſum. quã cætere incuruatur. Quip
pe cum reliquæ omnes inferiora flectantur: palma e contrario fornicatim ſe
flectat. Quin & pinuꝫ: atque abietem remiti affirmant: Iuglans frangi ſe ſo
nitu prænuntiat: eſt enim: uel eius materies ampla: uſuſque ad opus tecto
rium: ita ut præſentire homines poſſint. Quod in antandro accidiſſe omnes
que balneis terrefactos profugiſſe traditum eſt. Valida etiam ficus ſed in re
ctum pertendens. Pinus omnium fere: maxime uiribus ualet: & ad uſum
edificatorium ſpectabilis eadem potiſſimum eſt: laxitatis rectitudiniſque
meatuum cauſa. Hanc enim ne findi quidem ullo pacto poſſe affirmant: ſi
g utinæ muniatur. Obedientiſſima phylica eſt: candorque ei celeſtri modo
Tilia inter reliquas: præcipue talis eſt. In totum enim præfacilis operibus
eſt: pre ſua mollicia: ut retulimus: flecti facile poſſunt: quo ad ſimplici red
dere rationem: licet omnes quæ lentæ ſunt. Sed moro: atque caprifico pri-
matus indubie datur. Quamobrem furculas circos: denique ornamento
quæcunque fieri ſoleant: hiſce conficiunt: ſecantur finduntur que facilius
quæ humidiora capiuntur: quaꝫ ut ſciſſima ſint altera. n. cõſtant. Quæ uero
nimis uiridia ſunt: hæc admodum coeunt. Segmentaque inter dentes ſerra-
rum admittunt impletque. Qua de cauſa dentes alterna inclinatione fabri
permutant: ut ſpõte educi poſſint. Sunt & terebratu difficiliora: quæ nimis
uiridia. Terebramenta enim: ut ponderoſa expui: aut quaquam celeriter:
poſſunt. Siccorum e diuerſo celeriter. Aer enim ferue factus: confeſtim ex
puit. Rurſus difficile leuia & ſicca ſeccantur. Euenit nanque ut ueluti ficti
li ſectio inferatur. Quamobrem lignis proforandis aquam infondunt ſe-
curi: torno: ſculptutæque: faciliora quæ uiridia: Quippe cum ferrum ma
gis inſidat hereatque: nec quicquam reſilia: ſecuris quoque non ollic ruꝫ ſcul
pturaque expeditior leniorque. Quin & cornus ualidiſſima eſt. Reliquas
ulmus uiribus ſuis facile uincit. Qua de cauſa cardines: ut dictum eſt: ſcri
bus ulmeos addunt. Humidiſſima fraxinus. Sciſſimaque: Lectulos enim
cedere aptos: ex his conficiunt: ad ſummam: quibus quæque materies com
moda: & quæ nauibus ædibus ue idonea. Nam huiuſmodi uſus pluri-
muſ ſummiſq; operibus adhibẽdus eſt: explicare tentabimus. Quantum
commoditatis ſingula ſortiuntur: pro uiribus aperiemus: Abies: pinum
cedrus ut ſummatim contingam: conſtant aptiſſime nauibus.

Triremes enim atque longa nauigia: ex abiete: leuitatis: gratia faciũt. Ro
tunda uero ex pino: quoniam non putreſcat. Nonnulli etiaꝫ triremes ex ea
dem condunt: quod abiete carent. Qui ſyriam phœnicemque incolant: ce-
dro utuntur: quia pino etiam egent. Cyprii picea. Hanc enim illa inſula ha
bet. Videturque pino præſtantior: & cætera quidem ex his: carinam uero
triremibus quernam ſubiciunt: ut eum in terram attrahitur reſiſtere poſ-
ſit. Nauibus onerariis: pineam: atque etiam quernam ſubiũgũt: cum ex
trahendas edificant. Minoribus uero ſciſſima deputata eſt. Atqꝫ in totuꝫ ex
hac: teſtitudinem condere aſſolent. Nec pino: atqꝫ abieti: quercus congluti
nari ualet. Altera enim ſpiſſa. Alrera rara: & altera ſimilis. Altera minus.
Affectus autem ſimilis ea eſſe oportet: quæ ſociari: coſſariqꝫ debeant: non
contrarii: ceu ſi ligno lapidem coniungere uelis. Tornatus. Nauibus rorũ
dis ex moro. Fraxino. Vlmo. Platano. Lenticiam enim firmitateꝫqꝫ adeſſe
oportet. Sed deterimus: qui ex platano fuerit. Celeriter enim putreſcit. Sũt
qui triremibus: uel ex picea leuitatis cauſa toraandum ſtatuint firmamen-
tum: teſtudinem: & auriculas: ex fraxino: moro: ulmoque fabricant. Vali
da enim hæc eſſe oportet. Hæc fere naualis annotatur materies. Sꝫ tectis cõ-
moda copioſior eſt. Abies enim pinus. Cedrus. Iuniperus: utque in ple-
num referam: commoda una quæqꝫ materies eſt: præterquaꝫ ſi qua firmiſ
ſima penitus conſtet. Non enim quæque operi eidem accomodatur: quẽ-
admodum nec in nauium fabrica. Reliquæ materies artium propriis red-
ditur: exempli gratia: uaſis: ac inſtrumentis: & ſi quid aliud eiuſmodi ha-
beant. Sed ad plurima pene uſum abies præſtat. Quippe quæ ad tabellas
ẽt accomodari pictorias poſſit: Aedificiis itaqꝫ optima: quæ uetuſtiſſima:
modo immunis carie ſit. Operibus enim ut ita dixerim: omnibus ædifica-
toriis aptiſſima eſt. Sed nauibus propter flexum humidior capiatur neceſ-
ſe eſt. Nam ad conglutinationem quidem ſiccior aptior eſt. Nauis. n. com
pacta: ut extra mare fidelior cõſtat: & ĩ mare ꝓtracta hũore ĩbibito: ſe undi
qꝫ ꝓtinus cõprimit: atqꝫ rimis cõiunctis oĩbꝫ cõtinuat: niſi qcq̃ penitus exa-
riuerit: tũc. n. gluteꝫ aut oĩo aſpnat: aut ñ eqꝫ recipit. Sꝫ iã pticulatĩ mate-
rieꝫ q̃ cõmoda ſit. Capiãus oportet. Abies & pinus ut ꝓpoſuĩus: & domi-
bus: & nauibus: & aliis pleriſque commodiſſimæ ſunt. Sed plura abies ex
pedit. Piceæ uſus quidem ad utrunque opus: & maxime ad nauale: ſed
putrere celeriter incipit. Robur tam nauibus quam domibus commoduꝫ
Nec non & in terra obrutum durat. Tilia foris nauium longarum: & arca-
rum: menſuarrumque fabricæ expetĩda ẽ. Hẽt ẽt corticem funibus cuiuſ
que percommodum. Acer & caprinus: lectis: iugiſque iumentorum: At-
que in totum operum ſuptuoſioribus ceditur. Taxus tenui ſectilia con-
glutinamenta. Capſis. Scrineis. Subſelliis. Atque in totum ſimi-
libus præſtat. Illici honos ad axes plauſtrorum uerticis ſimplicis: & iu-
ga lyrarum pſalteriorumque. Sciſſima ad plauſtrorum.

uectabulorumq̄ uilem fabricam. Vtilis: ulmus adſeres prela & torcularia Quin & ad carpentarium opus: ſed mediocriter. Buxus ad axem paluſtris: & ad burem aratris. Potulaca mulieribus ad opus textorium: iuniperus ad rem edificatoriam tum ſubdiualem: tum obruendam ſub terrã. Durat enim inmunis putredine pari modo & iuglans. Quin imo omnium præci pua operi ſubterraneo redditur: eſt & buxi uſus ad non nulla: quæ tamen monte olympo prouenit ob ſuam breuitatem: nodoſitatemque extat: Tere bintus: non niſi fructu: reſinaque utilis. Neque phylice honor: præterquã in alendo pecore: ſemper enim fronde abundat. Apharca uallis expetitur: & adurendum cõmoda eſt. Celaſtri uſus ad baculos. Quidã ẽt laurum ad- dunt: ſeniles enim: & pulchros: & præleues baculos ex hac faciunt. Salicis ad ſcuta ciſtellas: caniſtra: & eiuſmodi reliqua. Reliquas quoque arbores ſingulatim perſequi parimõ poſſumus. Nec non ad in ſtrumenta fabrilia digeſtio ſingulis fieri poteſt. Vt malleolus & terrebra ex oleaſtro optime fi- unt. Quãquã & buxus: ulmeis: fraxineiſque utuntur. Malleos magnos expicea faciunt. Simili modo & reliquarum cuique opus quoddam tribuit ſed hæc pro uſu diſcerni deſiderant. Materies autẽ una quæq̄ pro loci natu- ra: ut etiã prius retulimus: ſuã obtinet differentiam. Nam alibi celtis: alibi cedrus miranda aſſurgit: ut uidere ſyria licet. Illic enim cedri in montibus: tum longitudine tum craſſitudinẽ præſtantiſſime exeunt. Quippe adeo craſ ſeſcunt: ut ſint quas ulnæ hominum quatuor nequeant amplecti: addunt his ampliores pulchrioreſque computari in hortis. Quod ſiquis ſinat: nec cedat mirum in modum quodque arboruꝫ genus. modo ſibi proprium ha- beat ſolum excreſcere poſſe uidetur. Itaque in cypro reges: cũ amperitia: tũ extranſuhendi difficultate: nunq̄ materiem ceciderunt: longitudo: iis quæ ad undecim remem demetrii regis cæſa ſunt paſſus tredicem: ligna aũt miri fice procera: enodia: leuia. Sed ampliſſima magnitudine arbores magoque diſcrimine: cæteras excedentes: naſci in corſica produnt. Quamuis enim in latino agro: pini & abietes: tum magnitudine: tum pulchritudine: inter oẽs italicas præſtent: tamen ad earum ratione: quas corſica gignit: pro nullo cer te habentur. Romanos eniꝫ aliquando condendi cauſa oppidi in eaꝫ inſulã nauibus quinque & uiginti profecto: tam uaſtis arboribus locus dicitur ex cepiſſe: ut nauigantes per ſinus quoſdam: & portus nexus denſaque malos perſcinderent: & omnino inſula tota confertiſſima. & quaſi affeta imma ni arborum turba ſpectaretur. Quamobrem: ramos a condendo oppido de ſtitiſſe aiunt. Sed non nullos ingreſſos breui: ex loco: tam largam cecidiſſe materiẽ: ut ratẽ pconderẽt: qnquaginta uelis ducẽdã: q̄ in pelago periſſe ad- dunt: corſica igitur ſeu ratione laxationis: ſeu etiam telluris: cælique uirtute locis plurimum cæteris præcellit: latinus aũt ager: aqs totus abun- dat: & plana: laurum: myrtumque habent: Sciſſimaque mirabilem. Tan ta enim lõgitudie ceditur: ut pro carina: etruſcis nauibus poſſit ſufficere.

Montuoſa: pinum: & abietem ferunt. Circeum uero quod uocant excelſũ
quoddam promontorium tradunt: frequentiſſimum arborum: & robore:
lauro myrto que maiore exparte ſcatens. Cyrcem in eo habitaſſe: incolæ re:
ferunt. Et tumulũ elpenoris monſtrant: apud quem myrti proueniũt mõ/
coronarii: generis cũ cæteræ ampla exeant magnitudine. Inſulam antea cir
ceũ iſtud fuiſſe notatur. Nunc. n. a fluuiis quibuſdam exaggeratũ: factuȝ
que littus ẽ. Magnitudo inſulæ circiter. lxxx. ſtadia. Sed pro locoꝝ propri
is per multa magnaq; exultant diſcrimina: ut ſæpius diximus. Quo auteȝ
pacto ſeſe ad uſum ignarium quæq; materies habeat: dicendũ nũc ẽ: explo
ratumq; habere: conando. Ergo carbones optimos ſpiſſiſſimæ materies fa
ciũt: ut aria. Robur. Arbutus. Solidiſſimos. n. ita: ut diuturniores: efi/
catioreſq; ſint. Qua de cauſa in metallis argenteis hiſce ad decoctioneȝ pri/
mam utuntur. Sed deterrimi inter eos roboris: quod terreſtriores uetuſtio
res. Arboris & potiſſimum annoſæ: deteriores q̃ nouelle. Eadẽ de cã ſunt
ſũma: & . n. ſiccitate cõſtat. Ideoq; cũ ardent diſſiliunt. Humoris nanq; ali
quid hẽant oportet. Optimi quos ætate uigẽs materies ſecerit. Sũt. n. ſpiſ/
ſæ: terrenæ: humidæq; naturæ temperatiores. Cõmodiores ẽt qui ex apricis
ſiccis: aquiloniiſq;: quam qui ex umbroſis: humectis: auſtriniſq; gñris itẽ
ſiccioris: quantũ ſpiſſius ẽ: carbonem præſtat commodioreȝ. Quo ſpiſſi/
us. n. humidius eſt: atq; in totuȝ: odoris: uel natura loco ſiccioris: pars ſpiſ
ſior cõmodior eadem de cauſa ẽ. Uſus uero diuerſoꝝ diuerſus. Quibuſdã
. n. operibus molliores expeti ſolent: ceu ferreis metallis: iuglans: cũ iá ex
arſerit: & argenteis q confecti ex picea ſũt. Quin ẽt artes carbonis ſuos de
ſiderant. Et qdem excuſſores: pineos potius querũt q̃ quernos quáq̃ inſ re/
miores ſint. Ad flatũ. n. reſpondent commodius: cũ minus marceſcant:
extinguantq;. Eſt autem flamma eoꝝ celeriter. denique raroꝝ & leuium: &
aridoꝝ: tam carbonum: q̃ lignoꝝ: acutior eſt. Contra ſpiſſoꝝ: & humido/
rum: lentior atq; craſſior. Omnium acutiſſimã humilis reddit materia: ſȝ
carbones nullos reliqt: eo ꝙ corpulentia caret. Cedũt cõponũtq; ad carbo/
nẽ conficiendũ: quæ recta: & leuia ſunt. Enimuero q̃ denſiſſime cõponi ad
concremationẽ oportet. Cũ uero fornacem circum accenderit igneȝ uerubus
inter pugentes tranſmittunt: flãmãq; penitus excitant oĩbus corripiẽdis.
Hæc querere ad carbones ſolent: Fumoſa gñe quidẽ uniuerſe: quæ humi/
da ſunt. Et uiridia q̊ȝ fumoſa eadeȝ de cauſa experimur. Humida incuam
quæ paluſtria ut platanus: ſalix: populus. Nam & uitis fumoſa duȝ humi
da eſt. Palma ſuapte natura fumoſa eſt. Ex quo illud chermonis carmen
Palmæq; uenas uſq; fumoſiſſimæ radice natas. Fumus acerbiſſimus fici:
caprifici: & cuiuſq; lacteo ſucco humentis cauſa humor eſt. Hæc tamen de
corticata: & aq̃ ſupĩfuſa madefacta: deiñ ſicata oĩum maxĩe imunia fũo eua/
dũt: flãmãq; molliſſimã faciũt: ut pote cũ pprius q̊ȝ inatuſq; hũor exẽptus
ſit. Quin etiã cinerẽ eoꝝ lixiuiãq; acerẽ ſentimus: ac præcipue amygdalæ.

Quãquam ad fornaces: arteſq; reliquas cõmoda percipiatur. Ad ignem ex cipiendũ aptiſſima ficus: oleaq;: ficus quia lenta & rara corpore: fit.n. exide ut facile attrahat: nec quicq̃ dimittat. Olea quia ſpiſſa & pinguis. Fomites tam & ſi ex multis fieri poſſint: tñ optimi: qui ex nuce: ut meneſtor eſt auctor: celerime nanq; largiſſimeq; reſpirant. Ignaria cõmodiſſime capi exatrhagena uocata exiſtimant. Arbor hæc uitis & labruſcæ ſimilis: ſuigit nõ enĩ illarũ arbores candere ſolita eſt. Sed conceptaculũ ex hac teretrũ uero ex lauro faciundũ cenſent. Non.n. ex eodem quod agat: quodq; patiatur: ſed e diuerſis accipiãtur: & alterum efficiendi: alterũ patiẽdi uĩ obtineat: natura protinus exigit. Cæterũ uel exeodem nonnũquã conficiũt: nec deſunt qui nihil referre arbitrẽtur. Cõmoda ẽt ex arhamno. Quæ qdẽ uel concepta culũ præbere idoneum poteſt. Non enĩ tantũ humore exinanitũ: arfactũq; ſed ẽt rarum eſſe oportet: ut attritus efficatior eſſe poſſit teretrũ pati pertinacius eſſe debet. Qua de cauſa laureum faciunt. Id enim pro ſua acrimonia ualentius reſiſtens: opus cõmodius expedit. Quin & ex rhamno: ilice: tilia: & fere plurimis id fieri ſolet: præterq̃ ex olea: quod certe abſurdum putaueris. Oleam enim duriorẽ pinguiorem eſſe conſtant. Sed hæc ab in modici cum ſcilicet humorem inepta reddit ad ignitionẽ. Quodq; aũt genus ignariorũ aquiloniis flatibus ignem oicus magiſq; concipit. Auſtrinis minus: & locis æditis atque ſublimibus: magis quã concauis. Cedri materies nata eſt humorem emittere: & in plenũ omnes quibus oleoſus eſt humor. Quãobrẽ deorum ſtatuæ uiſæ ſunt aliquando ſudaſſe: ex his enim condere eas conſuenere. Quod aũt lucinam appellant: & ſacrificis obſeruandũ aruſpices iubẽt concreto quodã humore ex tuberat magnitudine pyri aut paulo maius minuſue. Germẽ potiſſimo citat: materies oleaginea: cũ rudi: tum ſæpe laborata. In opus ſi quẽ humorẽ ſentiat: locũq; habeat humectũ ut iã cardo quidam ualuæ proditur germinaſſe: & poculum limo iniectum.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM. L. SEXTVS

d E arboribus atque fructicibus dictum iam eſt. Nunc de ſuffructicibus: & herbis doceamus: conſeqtur: & ſiqua in hiſce alia genera cõpræhẽdũtur: illa quoq; adnotemus oportet: ut fruges. Nã hæ quoq; inter herbas deputari deſiderant. Sed primum uerba de ſuffructicibus faciamus: id enim genus proprius ad prædicta accidit. Quod nimirũ ſurculoſum aſurgit. In omnibus forte plantarum generibus: ſilueſtre ſemper urbano copioſius eſt. Vel ſi id minus cæteris conſtet. In natura quidẽ ſuffruticũ ita ꝑculdubio eſſe fateri cõuenit. Pars.n exigua hoc i gñe urbana notat coronariis pene cõſumet: ut roſa: uiola: iouis flos: ſanſucũ: eliũ. Itẽ ſeropyllũ ſiſibriũ beleiũ abrotanũ: hæc.n.oĩa ſurculoſa minutiſq; cõdita foliis cõſtãt fruticeſq; ꝑiñ reddũt: itẽ ẽt i oleꝝ gñe ſili rõe ſẽut exẽpli gra radix

Ruta quæq; ſimilia: de quibus haud minus forte ſecundum propriam ap-
pellationem dixiſſe conueniet: cū mentionē coronamentoruꝫ: atq; olerum fa-
ciemus. Nunc de ſilueſtribus primum dicendum eſt. Hoꝝ igitur ſpecies:
parteſq; plures: cum ſingulis generibus: tum totis ſpeciebus exiſtūt: quas
utiq; diſcernamus oportet. Sed maximam cunctorum generꝝ acceperis dif-
ferentiam: quod alia ſine aculeo. Alia aculeata. Et rurſum in eoꝝ utroq; p-
multa generꝝ: ſpecierꝝq; diſcrimina: conſtāt: de qbus iā referre tentandū ē.
Ergo aculeatoꝝ. Alia ex toto aculei ſūt: ceu corruda: & nepeta. Hæc.n.nl-
lum iuxta aculeuꝫ foliū gerunt. Alia foliis cōſtāt aculeatis: ut acanū. Erin-
gium cenecum. Hæc.n. atq; ſemilia in foliis aculeum gerunt. Quāobreꝫ
foliis aculeigera dixeris. Quædam ēt iuxta folium aculeatum: altero q̃ꝫ fo-
lio cōduntur. ut ononis: tribulus: fleus: q̄ nonnulli ſtibam appllāt. Tribu-
lus uel ſemine aculeiger cōſtat. Habet.n. in ſemine aculeū. Qua de cauſa:
id quoq; proprium ei: ut ſic loquar: pre omnibus licet utiq; adnotare. Naꝫ
ramis quidem aculeigera: uel inter arbores: fruticeſq; multa comperire po-
tueris: ut *pyꝝ ſilueſtrē*: maluꝫ punicaꝫ: paliuruꝫ: rubuꝫ: roſaꝫ: corrudaꝫ.
Hæc in aculeatoꝝ genere diſcrimina ſēſeris: quoad notatiꝫ liceat ſubſigna-
re At eoꝝ quibus aculeus deeſt: digeſtio nulla penitus generatiꝫ fieri pōt.
Quippe cuꝫ folioꝝ diuerſitas: amplitudine: paruitate: figuraq;: immenſa
incertaq; ſit. Quamobreꝫ alio modo diuidere illa tentandū pfecto eſt. Sūt
autꝫ gnā eoꝝ complura: ſummiſq; differentiis diſcreta: ut hedera: melo-
thruꝫ: rubeia: ſmereia: caſia: origanum: ſatureia. Lens: ſaluia: marubiū:
pollicaria: apiaſtꝝ: cæteræq; ſimilia. Atq; ēt q̄ minus ſimilia ſt: ſcilicet q̄ fe-
rulacea: & neruicaulia conſtent: fœniculū: eq finiculū: ferulago: ferulaq;:
herba muralis: ſiue muricida alqbuſdā uocata ē: cæteraq; ſimilia. Hæc cum
omnia: atq; in totum ferulaceum ſuffructicū naturæ addixeris. Genera ue-
ro atq; diſcrimina: ſingulis hiſce: indicatis: habent. Aliis euidentiora aliis
occultiora. Hederæ namq; duo gnā: mas: & fœmina. Quoniaꝫ Altera ma- Hedera
ius: durius: pinguiuſq; foliū habeat: floremq; ad purpuraꝫ inclinatū. Am-
babꝫ tñ flores roſis ſilueſtribus: pximi: ueꝝ minores & ſine odore. Caſiæ Casia
q̃ꝫ duo gnā. Alia.n. cādida. Alia nigra. Candidæ folium modo cutis: ob-
longum figura: quodammodo oleagineo ſimile. Nigræ quale tamarici.
carnoſuꝫ. Candida magis ſe humi ſpargit: odorataq; ē. Nigra odore caret.
Radix ambabꝫ: q̄ alte deſcendit grandis: ramiq; p multi: craſſi: ſurculoſiq;:
ab ipſa protinus tellure: aut paulo ſuperius ſparſi: lenti admodum con-
ſtant. Quamobrem hiſce ad colligandam modo iunci utuntur. Germi-
nant: florentq;: poſt æquinoctium autumni: & multum deniq; temporis
florent. Et origani uero genus: nigꝝ ſterile conſtat. Candidum fructuoſū
eſt. Quin & thymum candidum. Nigrumque reddunt. Sero id ad Thymū.
modum floret. Nam circa æſtiuum ſolſticium incipit. Melapes hinc
capiūt. Et hoc augurio apiarii conſtare affirmāt: an probe melleſ: necne.

Etenim ſi aliter defloruerit: mellatio minus probæ ſuccedet. Deſtruitur pe-
riitque flos ſi imber inceſſit. Semen fœcũdum: ſatureiæ: atq; etiã magis ori-
gani manifeſto ſentitur. Thymi nullum oſtendi poteſt: ſed floribus quodã
permiſcetur modo: flores & enim ferunt itaque oritur thymum. Qui tam
athenis deportare deſiderant: quærunt: atque inueniunt. Peculiare tam pre
iis ipſis quam pre reliquis omnibus: uel ex locis ſertiri thymum autumãt.
Nam quo flatus e mari nequeat peruenire: illo naſci durareque poſſe: omni
no negant. Qua de cauſa nec in arcadia ſatureia: & origanum prouenire poſ
ſunt. Quanquã ſimilia multa: multiſque in locis gignuntur proximum ſa-
ne: quod etiã in olea euenire notandum eſt. Nec eniꝫ: ea. ccc. a mari ſtadiis
prouenire poſſe uidetur. Sphacelus: & ſaluia inter ſeſe diſtant: quaſi alterꝝ
urbanum alterum: genus ſilueſtre dicit: Sphacelo folium leuius cõtractius
Marrubij. minuſque ſquallens ſaluiæ ſcabrius. Sunt & marubii duo genera. Aliud. n.
folio herbido ſerratiori inciſuriſque profundioribus: & proinde conſpectio
ribus diſcreto conſtat. Quo unguentari uti ad non nulla conſueuerũt. Al
terum rotundius ſquallenſque uehementer: ſicut ſphaceli *inceſuriſq;* habẽs
Pollicaria obſcuriores. minuſque ſeratum. Pollicaria maſcula: & *fœmina* conſtat. Di
ſtant: quẽadmõꝫ cætera quæ ſic deſcerni deſiderãt: fœmina. n. tenuiori folio
conditur: & compreſſior eſt: atque in totum minor. Mas amplior craſſiorq;
caule: atq; ramoſior & folium amplius pinguiſque habens. Nec non & flo
re ſplendidior eſt. Ambo fructifera ſũt: in totum ſerotina germine floreque
conſtant: quippe cum circa arcturum: & poſt arcturum incipiant. Mari gra
uior odor: fœminæ acrior. Ideoque contra beſtiarum morſus cõmodior eſt.
Hæc igitur & ſimilia diſcrepare quaſi *inter ſe ſentiuntur. Sed* adſunt alia ſa
cie uniformi tum in iis: quæ ante enumerauimus: tum *in cæteris. Plura* nã
que proueniunt. Ferulaceum aũt genus. Nam *id* quoque inter ſuffrutices
eſt: in plures ſpecies ſpargitur. Sed primum de eo quod cõmune omnium
Ferula. conſtat dicendum eſt: ſcilicet de ferula: atque ferulagine. Seu idem genus
Ferulago. ambabus differens magnitudine tantum. Seu etiã alterum ſit: *ut* non nulli
putarunt. Ergo natura earum quæ conſpici poſſit conſimilis certe *ſentitur*
præterquã ratione magnitudinis: ferula enim grandis *admodum* ſurgit: Fe
rulago aũt humilis. Sed unicaules ambæ geniculatæ ſunt: folia & colliculi
quidam geniculis erumpunt: ac alternatim exeunt: *folia* alternatiꝫ in quam
quod nõ ex eadem parte geniculorum: ſed per mutatim caulem magna ex-
parte amplexa: ſicuti arundinea proueniunt: niſi quod deflexa hæc magis:
molliue: magnitudiniſque cauſa: folium enim grane: molle multifidum:
ut capillamenti modo fere inſpectetur: maximaque terræ proxima: & reliq̃
ſubinde ad portionem: flos melinus. Semen obſcurum anetho ſimile: ſed
maius: finditur cacumine: inque ſtibites quoſdam haud magnos diſpergi-
tur: quibus flos ſemineque inſidit: nec flore fructuue: laterales caules ca-
rent: ſed modo anethi ferunt. Annuo caule conſtat. Et germinatio in uere:

primuꝫ

primum folioꝝ: tum caulis: ut ēt in cæteris fieri ſolet. Radice alte deſcen-
dit: eadēq; ſingulari innitiť. Talis ferula eſt. Ex reliquis ãt: quædã huic ꝓ
ximiora caule conſtãt: ceu mãdragora: cicuta: eleboꝝ. Albucũ. qdã ueiu
ti neruicaulia ſunt ut finiculũ: muricida: & eiuſmõi reliqua. Fructus man
dragoræ peculiaris: ꝙ niger: racematus: uinoſuſq;: ſuo ſapore ſentiť. Sed
præclara iũmeq; peculiaris natura laſſerpicii: & papyri ægyptii. Nã hæc fe-
rulacea conſtãt: & de papyro iter aquatiles prius retulimus. De laſſerpitio
nunc iudicandũ ē. Laſſerpitio radix multa: craſſaq;. Caulis qius ferulæ: &
craſſitudine ferē ꝓximus. Folium qđ maſpetũ uocãt: apio ſimile ē: Semē
latũ foliaceum. ſ. ꝙ foliũ appellať. Caulis annuus ſicut ferulæ. Ergo ue-
re inuente. Meſpetũ hoc exit: & pecus eo purgať: pingueſcitq; uehemēter:
& carnes mirabilē in mõ ſuaues reddunť. Poſt hac caulē edit hominum ci
bo idoneũ omnib; mõis: elixũ: aſſumq;: corpora eo quoq; ꝑurgari feruut.
Quadraginta dieb; ſuccus capiť duplex. Alter ex caule. Alter ex radice. q̃
de cã alteꝝ ſcapariũ. Alteꝝ radicariũ uocant. Radix nigro cortice tegiť:
eumq; detrahere ſolent. Sũt ueluti certæ menſuræ cedēdæ radicis: qb; quã
tum cõferre puteť ad futurã cæſurã reſeruãtes: Reliquũ abſcindũt. Nec
.n. deuie: neq; plus conſtituto cedeř licet. Corrumpiť. n. putreſcitq;: ſi diu
manſit. Præparãt id: conficiũtq; in pirreũ portum aduectũ hoc modo: cũ
in uaſis cõiecerint: farinãq; admiſcuerit: conquatiunt lõgo ſpatio tp̃is: Hic
ēt colorē capeſſit: & conditũ iã incorruptũ ꝑdurat. Præparatio cæſuraque
ita ſe habet. Locũ aphrice amplum occupat: ampliorē q̃ quatuor ſtadioꝝ
milia in ortis heſperidũ ferũt. Sȝ maiorē partem cogi apud ſyrtes. Pe-
culiare huius culta fugere loca ꝓdiť. Quãobrē ſi colať. miteſcatq; ſolũ: de-
uiat: atq; oĩo degenerat: ut pote natura culturæ aſpnãs: ferocitatiſq; cõſtãs
uernaculum. Cyrenēſes annis ſeptem priuſq̃ ipſi urbem habitarēt: laſſer-
pitiũ extitiſſe affirmãt. Habitãt uõ annos maxime. ccc. uſq; ſimonide athe
nis magiſtratum. Illi ſic referunt. Alii radicē laſſerpitii cubitalem fieri tra-
dũt: aut paulo maiorē. Hãc i medio extuberare: in caput. ꝙ ſublime peni-
tus extat: ut fere ſup terrã eē appareat: unde primũ qđ lac appellãt erũpit
de i caulis aſſurgit: ex quo magydariis: & qđ foliũ dř exeũt. Foliũ id ſemē
ꝙ cũ auſter igenue. poſt caniculã flauerit: diſcutiť: atq; ita laſerpicium na-
ſciť. Eodēq; anno radix conſumatur: & caulis. Sed hoc haud qcq̃ peculiare
noteť. Nã aliis q̃ȝ idē tribuiť. Ni dixeris ꝙ diſcuſſum: id ꝓtinus naſci põt:
ortũ peculiarē ſortiri ſupradictiſq; ꝓpterea diuerſũ accipi poſſe. Ad hæc:
circũfodiēdũ id annuũ cēſent. Nã ſi relinquať ſem̃ omne: caulemq; totũ ꝓ
ferri: & deteriora: tã hæc: quam radicē: reddi exiſtimãt. Defoſſa autem fi
eri meliora. ſ. ſolo ſub acto: beneq; gluto. Sȝ huius cõtrariũ illi uolũt: qui
culta recuſare id inqũt. Mãdi q̊ȝ radices in aceto recēs deciſas referũt. Foli-
um colore auꝝ emulať. Contrariũ ēt ꝙ pecora folio eſitato: purgari mini-
me indicãt. Nã & uere & hyeme pecus ad montē dimitti affirmãt cibum nõ

ſolum hoc: ſed etiã altero quodam abrotano ſimili adminiſtratur. Vim ambo calefactoriã ſortiri plane uidentur & purgare quidē nequaq̃ ualere: exiccare aũt & concoquere unice poſſe. Quod ſi qua pecus ægreſcēs: aut alias minus bñ ſehñs ingreſſa ſit mox eam ſanari aut emori aiunt. Sed magna ex parte poſſe ſeruari. Hæc igitur utro tãdem ſint modo querendũ. Quod uero magydarim uocãt: nimirũ a laſſerpicio differt. Teneruis enĩ minuſq̃ uehemens id ſentire: & ſine laſſere eſt. Nec non & aſpectu manifeſta experto homini conſtat. Naſcitur in ſyria: nam apud cyrenam & mõte parnaſo: large prouenire eandẽ affirmant. Sed quidam laſſerpicium id appellant. An culta id quoque: modo laſſerpicii: fugiat: querendum. Quin: & ſiquid ſimile: aut proximum habeat: ad folii: cauliſque rationem: & ſi quaȝ ullo pacto emittat lacrimam ade inueſtigandum. Ergo naturam ferulaceam hiſce contemplari oportet. Aculeate uero ſequitur: ut hoc exponamus quando diſtinctum ſuperius ſit. Aliud totum eſſe ſpinoſum. Aliud ſpinoſum foliatum. Seorſum de utroque dicendum: atque tertium illud addendum: quod iuxta aculeum folium gerit. Fleus enim tribulus capparisque peculiare nimirum obtinent: ut non ſolum caulem aculeiatum: ſed etiam folium habeant hiſpidum. Inter ea uero diſtincta generea plurimuȝ quod aculeato folio conſtat nimirum dixerim. Quod ex toto ſpinoſum: inſpicitur: exiguo ideſt numero: quemadmodum diximus. Et difficile quicquam ferme inueneris: præter corrudam: & hepam: quæ poſt æqui noctium autumni floreſcunt. Nepata enim florem in carne extuberante ſub extremo aculei profert. Intro candidum: poſtea leuiter accedentem ad purpuram. Corrudũ m: propter aculeos puſillum quendam producit peciolum: ex quo floſculus: tandem ipſe erumpit. Nepa radice ſingulari: eademque: breui adheret. Corruda radice large alta: numeroſa eademque tam crebra inititur: ut pars ſuperna radicum tota connexa: & continua redderetur: ex qua uel ipſorum caulium factitatur prouentus. Exit caulis de corrudagine uere. Ciboque idoneus eſt. Deinde dureſcit: floreſcitque in dies: flos non ſolum ex quo uerum etiam de primoribus emergit caulibus Hæc annuo conſtat caule: Igitur: quæ ſpinoſa in totum ſunt: naturam eiuſmodi obtinuerunt. Illorum uero: quæ folio conſtant aculeato: genus: ut ſic loquar: magna ex parte acanaceum eſt. Acanaceum inquam quoniam conceptus: & id cui flos inheret: aut etiam fructus: ſpina uel ſpinaceum quicquam ſit. Sed differunt interſe: magnitudine: figura: colore: multitudine: paucitateque ſpinarum: reliquarumque rerum: exceptis: & enim admodum paucis: ceu herba lanaria. Sonco: & ſiqua ſint alia. Reliqua: ut ita loquar: omnia eiuſmodi ſortiuntur naturam. Nam cnecum natura ſpinoſa eſt: quamquam diſcrepat ſemine. Verum hæc ominia eiuſmodi ſunt. Acana ſpina candida: Acoria: cnecum: aculeoſa: fuſus agreſtis: buxus aſininus: carduus: pinea. Vernilago. Hæc tamen non aculeatis foliis

Magydaris

Corruda

conſtat. Carduus etiam nimirum eiuſmodi foliis eſt: & beta ſilueſtris: &
alia plura huiuſcemodi percipiuntur. Sed præter ea prædicta diſcrimina di
ſtant inter ſeſe. Quod alia multis conſtant caulibus: ramoſque fundunt:
ut cnecum. Alia ſuperne cacumine tantum ſparguntur.
Et alia protinus primis imbribus germinant
alia poſt. Nonnulla etiam æſtate: ut quæ tetralix a quibuſdam uocata eſt.
Et carduus pinea parimodo: & flores differentiam faciunt. Carduus enim
pulchre diuque floret a canis differentiæ non fuerunt. Cnecum ſilueſtri: Cnecus.
urbanoque diſcernitur. Silueſtris genera duo notantur. Alterum urbano
admodum ſimile. Recticaulius tamen. Quamobrem ex eo mulierum pri
ſcarum nonnullæ colu utebantur. Fructum nigrum: maiuſculum: ama-
rumque parit. Alterum genus denſum conſtat: cauleſque ſenceos profert
& quodammodo humicaule ſit. Nam propter foliorum molliciam decli-
nantur: procumbitque ad arua. Fructum amarum: frequentem: barbæq;
modo hirſutum gignit. Sunt ambo ſeminoſa: Verum ſilueſtre copioſius
fert eius peculiare præ aliquis ſilueſtribus eſt: quod illa duriora ſpinoſiora
que urbanis proueniunt hoc autem mollius ac leuius conſtat. Acorna quo
ad ſimplici ratione exprimi licet: aſpectu cneco urbano ſimilis ē: colore fla-
uicans, Succo pinguis. Fuſus agreſtis his candidior eſt: habetque peculiarē ἀτρακτυλις
quod in foliis euenit. Decerptā enim carnique allata: ſuccum ſanguineum
effundunt. Qua de cauſa phonos: ideſt cruor a quibuſdā; ſpina eſt hæc no
minata. Grauis etiam odore: cruoremque repreſentans ſero perficit fructū
Autumno enim & quidem in totum: ut ſummatim proponam: uniuerſa
ſpinaceorum natura fructus ſerotina exiſtit. Hæc autem omnia: tam ſemi
ne: quam radice proueniunt: ita ut breue quoddam: inter ortum: & ſemi-
num perfectione: labatur ſpatium temporis. Cardui non ſolū peculiare il Carduus.
lud notatur quod radicem ueſcendam: tum decoctam: tum crudam obti-
nuit: ſed etiam quod eandem optimam habet cum floreſcit: quodque ra
dix dureſcens lacteum ſuccum emittit. Floris quoque prouentum peculi-
arem putaueris. Et enim circa ſolſticium incipit. Carnoſam ciboque idone
am: partem craſſeſcentem ſortitur. Ortus autem eius non ſpinoſus: ſ; ob-
longus fieri aſſolet: quod proprium hanc tantum in eorum genere: quæ fo
liis conſtant aculeatis: e diuerſo: quam uermilaginem: habere uidemus.
Illa enim tam & ſi non aculeato folio conſtat: tamen acani ſpeciem gerit.
Seneſcenſque flos: in lanuginem: papum uocatam: conuertitur: modo lau
rini: myrtini: & cæterorum generis eiuſdem. Pergit hæc ad æſtatem uſque
aliud parturiens: aliud floreſcens. Semen illud humoris aliquantulum cō
tinet: aculeoque armatur. Folium cum areſcit: remittitur: nec quicquam
amplius pungit. Carduus pinea haud multis prouenire in locis poteſt. Eſt
ab radice foligera: qua de media ſeminalis acanus: ueluti malum: extube-
rat. Foliis nimirum occultatus. Hic lacrimā iucundi ſaporis: parte profert

poſtrema: quam ſpinalem maſticam uocant. Hæc igitur eiuſmodi genera omnibus fere terris poſſūt cōperiri. Quæ āt coactus nuncupata eſt in ſicilia tantum naſcitur. Græciæ nuſquā habetur ſui generis planta. Hæc enim ſtatiʒ ab radice caules repentes in terraʒ mittit. Folio lato atq; ſpinoſo. Caules hos coactos appellant. Deſquamati cibo idonei ſunt: paulo amaricantes & reſeruare eos aqua ſalſa conditos cōſueuerunt. Alium uero caulē erectū producit: quem pterniceam uocant: iis quoque cibo aptus ex creſcit: ſed reſeruari non patitur: fructus in quo ſemen ſpinata ſpecie eſt. Verum exemptis lanuginoſis ſeminibus: iis quoque ueſcendus relinquitur: ut crebro palmæ ſimilis eſt. Scaliam eum appellant. Ergo quæ ſpinoſis foliis conſtant differentiis eiuſmodi perſequi congruum eſt. Quædam uero folium iuxta aculeum gerūt: ut fleuʒ inturris: ononis: tribulus: lappago: ſpina: muralis alia pleraque: fleum folio conſtat carnoſo: multifidum multiſtripſque eſt Non tamen alte deſcendit. Germinat cum uergiliis: primoque aratro: una: folia id dimittit. Non enim annuuʒ: ſed diuturnius eſt. Inturris præter prædicta: peculiare: ut retulimus: habet: quod & folium: & caulem gerit ſub hiſpidum. Nec fleum: & lappaginem emulatur: quæ foliis mitibus conſtant: Vniſtrips humile: humicaule eſt. Germinat: floretque æſtate: & foliuʒ uſque uergilias uiride perdurat. Gaudet locis harenaceis atque tenuibus cultis: Haud quicquam exire dicitur: cum apud oppida: & loca plena proueniat nō laſſerpicii mō apud mōtuoſa. Hoc igitur minus uer̃ putarūt. Tribulus uero peculiare ſortitur: quod fructu aculeiger conſtat. Eius duogenera ſunt. Vnus enim folio ciceris exit: alter ſpinoſus foliatus cōſtat. ambo tereni: atque multifidi ſunt: ſerius germinant qui ſpinoſus foliis eſt: & apud ſepta uillarum is ſolet erumpere. Semen præcoquis ſeſſamæ uicium ſerotini rotundum nigricās: ſeptum in ſiliqua: atque ea quidem: quæ folio quaſi orbantur: ſpinamque gerunt: hiſce fereʒ conſtare animaduertimus. Ononis ramis aculeigerum eſt anno tantum perdurans: folio rutæ ſimilis ſed pertotum appoſito caulem: ut ueluti coronam ex interuallis: tota ſpecies repreſentet: florem minutulum: & in ſiliqua non undique ſeptum edit. Naſcitur lento plenoque folio ſolo & præcipue in ſegetibus: atque cultis. Qua de cauſa agricolis inimica exit. Viuax admodum eſt. Cum enim altā nacta tellurē fuerit: protinus ſua infima pellit: & ſingulis ānis: ſurculis in latus emiſſis rurſus anno poſtero deorſum uerſus pellere ſolita eſt: effodiēda tota extupandaque penitus eſt. Quod ſolo madefacto agendum. Sic. n. facilius interit. Nam ſi uel paruulum relinquat̃: ex hoc aſſurgere iterum poteſt. Incipit germinare æſtate. Perficitur autumno. Ergo ſilueſtre genus ſuffructicum intelligere ex his licet. Verbana uero anguſtam quandā obſeruationem obtinuere: ſiquidem numero tantum conſumentur coronarioꝝ Quāobreʒ in uniuerſū de coronis indicare tētandū eſt: ut genus amplecti totum poſſimus. Enim uero ratio coronariæ naturæ: ordinem quendam ſor

citur proprium : ſed ita ut partim ſuffructicibus ſit : partim herbaceis per
mixta. Quapropter comprehendere illa quoque debemus mentionem utri
que faciẽdo; quod oportune fieri poſſit : ſumpto a ſuffructicibus inicio. Di
uidi aũt hæc bifariã exigunt : ratione ſcilicet uſus : Alioꝝ. n. flores tantum
uſui ſunt. Et eoꝝ : alius odoratus : ut uiola : alius ſine odore : ut iouis flos :
flamma. Aliorum etiam rami : folia : & in totum uniuerſa natura odorata
ſentitur : ut ſerpilli : helenii : ſyſimbrii : & aliorum quorumdam. Sed utrũ
que genus annumerandum ſuffructicibus cõſtat. Nec non & illorum flori
gerorum natura magna ex parte ſuffructicea eſt. Alia annua tm̃. Alia diu
turnior : uiola nigra excepta. Hæc. n. ramulis caret : ſed ab radice foliata cõ
ſtat : & perpetuo uiret. Vtiq; aliqui ferunt. Etiam florem ſemper promere
poteſt : ſi modo quodam colatur. Igitur proprium ita ſortiantur. Reliquo
rum autem : uel potius omnium : totæ q̃dem formæ fere omnes perſpicuæ
ſunt. Quamobrẽ ſi quas alias habeãt proprietates : haſce exponamus opor
tet : Quippe alia ſimplici ſpecie conſtare. Alia differentiis uariari uidemus
Simplicia quæ lignoſa : ut ſerpillũ : ſyſimbrium : helenium. Præterquã ſi
alia ſilueſtria : alia urbana : & alia odorata : alia minus odorata exiſtãt. Quo
rum quidẽ : & cultura : & terra diuerſa eſt : atq; ẽt cælum diuerſum. Quædã
uero ex floribus nulla parte diſcerni poſſunt : ceu uiolæ nigre. Hæ nãq; dif
ferentiam nullam habere uidentur. Quãq̃ albæ nimiꝝ habeant. Colorem
. n. earum uariari liquido patet. Atq; etiam magis liliorum. Siquidem : ut
aiunt : ne purpurea quidem lilia deſint. Roſaꝝ autem differentiæ permul
tæ : folioꝝ multitudĩe : paucitate aſpitate : leuitate : colore : odore. Quippe
cũ plurimis q̃na folia ſunt : q̃buſdã duodena : uicenaq;. Aliis longe plura :
ſunt. n. quas centifolias uocant : quæ circa philippoſ plurimæ exeunt. Eaſ
q; incolæ ex pageo tranſferentes ſerunt. Illic. n. multæ eiuſmodi fiunt. Sed
folia interna parua admodum ſunt : ita &. n. oriuntur : ut alia intus ; alia ex
tra emicent : non tamen iucundi odoris : nec amplæ magnitudinis ſunt odo
ratiores inter amplas : quibus pars ima ſcabra ad ſummam : ut dictum eſt :
& odoris : & coloris : præſtantia locorum ratione contingit. Nam & quæ in
eadem tellure proueniunt : diuerſitatem bonæ exiliuſue olentiæ : nullã oſtẽ
dunt. Odoratiſſimæ quæ apud cyrenam gignuntur : & ꝑinde unguentum
iocũdiſſimum illic faciunt. In plenum uero : & uiolarũ : & reliquoꝝ floꝝ
odoris ibidem ſinceri præcipue ſentiuntur. Naſcitur roſa etiam ex ſemine
quod flori ſubditum ſuo in malo : contentum : cnecæum : uel acanaceum la
nugine quadam obductũ gerit : ut primis ſeminibus proximum ſit. Cæ
terum quoniam tarde percipitur ſemine ſata caule conciſo. ut dictum eſt :
ſerunt : uſta : reciſa ue florẽ melius profert. Relicta namque excreſcit ſilue
ſcitque ſepius tranſfere eam ſatus eſt. Sic enim pulchriorem effundi roſã
affirmant. Silueſtres aſperiores : tum uirgis : tum foliis conſtant. Et florẽ
minus odoratum : minuſq; coloratum. nec tantundem magitudine ferũt.

Viola nigra diſtat ab alba tum alioꝝ quorũdã: tũ plantae ratione ipſius qđ latifolia: humilifolia: carnifolia extet: & radice multa cohereat. Lilia coloris ſupradicta: differentia interſe diſtant. Vnicaulia in uniuerſum fere aſſurgũt. Bicaulia raro qđ cæli terræq͡ rationi fortaſſis attribuẽdũ eſt: Singulis caulibus: alias unũ liliũ: alias plura exeũt. Pars. n. poſtrema effundit. Sed hæc rariora radice: copioſa carnoſa orbiculataq͡ adheret fructus detractus germinat & liliũ reddit. Veꝝ minus facit: & lachrima cecum quoddã confluuiũ: quod etiã ferunt: ut dictum eſt. Narciſſus: uel lirium. Alii. n. hoc Alii illo nomine uocant. Foliũ albuci terræ ꝓximum gerit: ſed longe latius modo lilii. Habet caulẽ ſine folio herbaceũ: florẽ ſuo ferentem cacumine: in membrana uelut uaſculo incluſum large amplum coloreq͡ nigrũ: figura oblongũ. Hic decidẽs ſpõte germinat: cæteꝝ & qui legũ defigere eũ ſolent Quin & radicẽ ferũt: quæ carnoſa rotunda: amplaq͡ conſtat: Serotinus ad mõꝫ. Poſt arctuꝝ. n. & circa æquinoctiũ floret. Crocũ natura herbaceũ mõ prædictoꝝ erumpit. Sed folio anguſto fere nanq͡ in capillamẽti mõꝫ foliatur Sero floret. Seroq͡ germinat: aut pre mature utro ſcilicet mõ tempus acceperis: floret qui uergiliaꝝ occaſu: pauciſq͡ diebus: confeſtim uero cũ folio: florẽ quoq͡ expellit: quin imo prius. Radix multa carnoſa: in totũq͡ uiuax. Gaudet calcari: & melius ita euadit. Radice attrita pede inferius ideo iuxta ſemitas: fonteſq͡: pulcherrimũ erit ſatus radice fieri aſſolet. Hæc in hunc mõꝫ proueniũt. Reliq aũt oẽs prædicti flores: ſemine exeunt: ut uida leuis flos iphyũ: flãmula: elium. Nam & ipſa & eoꝝ radices ligno nimioꝝ cõſtãt Oenantha q̃ꝫ ſemine obſerẽda eſt. Nec. n. hæc ex cludi a floribus debet. Ergo quæ dicata floribus ſunt: hiſce atq͡ ſimilibus pene accipi debẽt. Reliqua & floreꝫ: & ſemen: omnia ferunt. Quãq̃ eo non omnia fere putentur: qđ fructus quorumdaꝫ haud quaq̃ manifeſtus exiſtat. Nam & flos non nulloruꝫ incertior eſt. Quin etiã quod lentius difficiliuſq͡ ſeminata perficiũtur Planta propterea uti potius cõſueuerũt: quod uel inter initia propoſuimus Quãquã ſunt qui ea omnino fructu carere aſſeuerent. Sæpe enim exiccata: tritaq͡ ſeruiſſe ſe iqũt: ſed nũquã germẽ erupiſſe: nec ſerpylli: neque helenii neque ſiſymbrii: neque mente. Nã huius quoque periculum ſe feciſſe: firmant. Attamen illud uerius eſt. Neque deſunt: qui uel hæc experti fuerũt & natura ipſa ſilueſtrium plane areſtari uidetur: ſerpylli &. n. ſilueſtre ẽt genus eſt q͡ deferentes ex montibus ferunt: ut apud ſycionẽ fieri ſolet: atq͡ ẽt athenis ex monte hymetto. Apud alios uero: ut thraciæ montes: & palma omnia ſerpyllo ſcatent. Sed ſiſymbrio: reliquiſq͡ odor acrior eſt. Serpyllus apud non nullos: etiam thymum penitus redolet. Conſtat ergo quod omĩa ſui ortus primordium: ex ſemine capiunt. Sed abrotanuꝫ radice aut auulſione: potius q̃ ſemine germinat. Semine enĩ difficulter exit: & hoc teſtis antea uiuiradicis cauſa intimato quẽadmodum adonidis ortulos excoliuntur. Seritur æſtate: friget enĩ uehemẽtiſſime: atq͡ in totũ morbi obnoxium eſt:

etiam ubi ſol uehementer illucet. Sed con conualuerit creueritq; magn: ro-
buſtum: atq; arboraceum conſtat: quẽadmoduȝ ruta: niſi quod hoc ligno-
ſius: & ſiccius & ſqualidius eſt. Sanſucum utroq; modo emigrat uidelicet:
& ſemine: & auulſione. Præſtat ſeminis copia: & iucundi odoris ſemen ẽ:
& quidem mollioris odoris: nec non & planta eius tranſferri poteſt. Abro-
tanum quoq; ſemine abundat: nec ſine odore eſt. Sed id radices rectas: al-
taſq; agit. Eſt ueluti uniſtirps craſſa ſcilicet illa radice. Reliquis uero de ea
exeũtibus. Spargitur quod non ſanſuco nec ſerpyllo: nec ſiſymbrio: nec he
lenio datum eſt. Hæc.n. in ſũmo terræ adherent: radice multifida: torrida
q;. Radices omnes lignoſæ ſunt: ſȝ longe magis abrotani: magnitudinis:
ſiccitatiſq; cauſa. Serpyllo peculiaris auctio germinum. Quippe cuȝ in quã
tumuis longitudinis procedere ualeat: nactum ſcilicet adminiculũ: aut iux
ta ſepes aliquas obſatum. Creſcit præcipue in puteis, Genera urbana redde
re non eſt: ut retulimus: ferocis eſſe affirmãt. Hunc.n. in montibus ſature
iatum quemdam atq; uehementiſſimum: tum gratum odore: mollioreq;
comperiri. Tempus ſerendi plurimum autumnus. Hoc.n. primum ſere-
re nimirum properant. Cæterum uere non nulla ſeruntur. Omnia autem
umbram: aquam: fimumq; unice amant. Serpyllum ſquallorem patitur.
Atque in totum aquæ punicæ indigũ eſt. Sed fimo præcipue gaudet: & iu-
mentorum potiſſimũ. Tranſferendum quoq; id ſæpius cenſent. Melius eiȝ
ſic redditur. Siſymbrium uero & degenerat facile: niſi transferatur: ut di
ctum eſt. Florum prima uiola ſe oſtendit. Emicat ubi cælum clementius.
Statim etiam nondũ hyeme exacta. Vbi uero immitius: poſtea. Vere non-
nunq̃ cũ uiola alba: aut paulo poſt liliuȝ exit: & quæ uiola flammea uocat̃:
ſilueſtris duȝtaxat. Hæc cæteris oĩbus: quibus coronarii utuntur: longe p̃-
currunt. Poſt hæc narciſſus: & lirium exeũt. Ad hæc bulbi flos Quidã.n.
coronis hunc etiam inſerunt. Sequit̃ uitiflora & nigre uiola. Et e ſilueſtrib9
aurelia: & genus fremii: quod limonium uocant: & pugio: & hyacinthus.
& quibus cunq; fere aliis montanis utantur roſa ſerior hiſce eſt: & nouiſſi-
ma quidem erumpit. Prima autem inter uernos deſinit flores. Parum.n.
temporis durat eius prouentus. Nam & reliqua in ſilueſtrium genere: pa-
rum durant: excepta hyacintho: taȝ ſilueſtri: quam urbana. Hæc.n. pluri-
mum durat. Adde uiolam albam: atq; etiam magis flammeam. Nigra: ut
dictum eſt: per annum durat: ſi cultus adhibeatur. Eodem modo uitiflora
Nam ea quoq; addicta floribus eſt. Naturaq; herbacea conſtat. Si florem at
teras: auferaſq;: nec ſemineſcere ſinas: nec ſolum deſit apricum: durare plu
rimuȝ põt. Fos ſpecie conſtat racemi: candiduſq; eſt: ut labruſcæ: Hæc igit̃
uerna potius eſſe uidẽtur. Aeſtiua ãt lucernula: iouis flos cerinthus iphyũ
ſanſucum: phrygium. Item quod deſiderium uocant. Cuius genera duo
ſunt. Vnum cui flos hyacintho ſimilis. Alterum decolor album: quo in ſe
pulchris uti mos eſt: & diuturnius uero id ipſum eſt. Floret & conſecratrix

æſtate: & lanaria dicta: flos aſpectu pulcher: ſed caret odore: liriſ alteruꝫ ge-
nus: & crocum tam montanum: quod exors odoris eſt: quaꝫ ſatiuū. Autū
no florere incipiunt. Statim enim primis imbribus florent. Quin & ſilueſtri
um genere ſpineæ acute fructu: & hedere ciliciæ flore utuntur. Temporum
quidem ratione ordine: hunc ſingulorꝫ ortus ſortiri animaduerſum eſt. Sꝫ
quoad plenius dici liceat: nullum intermittitur tempus: nec ipſa hyems
flore uidua eſt. Sed hæc etiā quamq̃ gelu infœcunda appareat: floſculos tñ
habet ſcilicet autumnalibus prorogatis. Quod ſi hybernum tempus clemē
tius fuerit: longe magis ita continget: uel ultra tempus ſibi accommodatū
protrahi poteſt: & ſi loca aprica ſint: magis idque euenit: ex quo fit: ut per
petua florum continuatio agatur. Tempora hæc generationum notātur. Vi
tæ uiolæ albæ anni maxime tres. Seneſcens diminuitur: candidioreſque aſſi
due flores fert. Roſæ quinquēnium ad uigorem ſcilicet: non aduſtæ: neque
reciſæ. Sed eius quoque flores ſeneſcentis deteriores redduntur. Ad iucun
dam autem olentiam: & roſarum: & uiolarum: & reliquoruꝫ florum: ſoiū
cælumque ſingulii accommodatum plurimum confert. Nam in ægypto
cætera quidem omnia ſine odore: floreque etiam aromata dicta ſentiuntur
Myrti uero mirum in modum odoratæ aſſurgunt: prouenire ante hæc no-
ſtra: & roſas: & uiolas: & reliquos flores tractus illius: etiam binis menſib
pluſque durare haud breuiori tēpore aiunt. Videtur & annus: ut diximus:
ad bonam olentiam refere: cum ſcilicet: talis aut talis inceſſerit non imbri-
um: ſqualorumque tantum ratione. Sed etiaꝫ quo tempus certuꝫ: & aquæ
& flatus: & in totum cæli commodæ mutationes accedere. Montibus auteꝫ
ut ſimplici tranſigam ratione: & roſæ: & uiolæ: & reliqui omnes flores: o
dore longe deteriores emergunt. Atque coronarioruꝫ: & intotum ſuffructi
ci genere commentatio: hiſce ſimilibuſque obſoluitur.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER. VII.

ſ Equitur ut de herbaceis doceamus. Id enim reliquum e generi
bus eſt. Inque principio: plantas omnes digeſſimus: quo in ge
nere: olera etiaꝫ: & frumento quodammodo comprehenda ui-
detur. Ad primum de oleribus indicandum. Sumpto ab urba
nis principio. Sunt. n. hæc ſilueſtribus longe netiora. Sementes ortenſium
quibus ſeri ſingula ſolent: tres certe notantur. Vna hyberna. Alia æſtiua.
Tertia quæ inter eas cadit. Poſt hybernū ſolſticiū quas ita appellāt: nō rōne
ſatis: ſꝫ ortus: uſuſq; cuiuſq;. Satus. n. in cōtrariis ferme cōſiſtit tēporibus:
q̄ppe cū hyberni principiū: poſt brumaꝫ ſit: mēſe maio: quo braſicā. Radi-
culaꝫ: Rapā: & q̄ ſemētis poſtera uocāt: ceu Betā: Lactucā: Frucā: Rucā:
Rumicē. Sinapi: Corianū: Anethū: Naſturciū ſere aſſolēt. Primāq; ſemtē
iſtā appellant. Sc̄da poſt æſtiuū ſolſticiū: octobre incipit menſe: q̄ ſeminat:
deſiguntq;

deſiguũtq;. Porꝝ: Apiũ. Gethyũ: atriplicẽ: Tertiã q̃ æſtiuã appellãt: m ele
anuario agit. Qui cucumis: cucurbita: blitũ: ocimũ: portulaca: ſatureia ſe
runtur. Quin & alias plures ſementes ſimilium: ſingulis temporibus faci
unt: ut Radicis. Ocimi: & arborum quorũdam. Sed omnibus ſementib:
quæ poſtera uocitant: ſeri optime poſſunt. Omnia pari tempore neq; uaꝫ
ꝓueniunt: ſed alia celerius alia ꝓius: quæ. ſ. ꝓuentu contumaciora cõſiſtũt
celerime ocimuꝫ: blitum: eruca: & de hybernis: radix. Die namq;: ut ita lo
quar: tertio erumpit. Lactuca: quarto: aut quinto: cucumis: & cucurbita:
circa quintum: aut ſexto: uelut alii uolunt ſeptimo. Sed prius: celeriuſque
cucumis. Portulaca: ſerior hiſce exit anetum quarto. Naſturciũ & ſinapi:
quinto. Beta æſtate: ſexto. Hyemei decimo. Atriplex. octauo. Braſſica: de
cimo. Porrum: & gethyum: nõ conueniunt. Sed porruꝫ decimo nono: nõ
nũquam etiam uiceſimo die prouenit. Gethyum decimo: aut duodecimo.
Corianum prouentu contumax eſt: quippe: quod ſi nouum ſit: naſci recu
ſet: niſi conuoluatur: Satureiæ: atq; origano: dies pluſquam triginta dant.
Omnium difficillime apium naſcitur. Quadrageſimo enim die: affirmãt
qui celerimuꝫ eius prouentum tradidere. Sed ſunt qui quinquageſimo ue
lint: quod etiam omnibus ſementibus ſeri poteſt. Quidam enim omnib
id adiungunt. Ad ſumam: quæ locis pluribus ſeri patiuntur: hæc nihilo
celerius: ex maiore parte proueniunt. Quod mirum: ſi tempus. Aer ue: ni
hil conferat ad celeritatem. Atſi improba. frigida: cæloq; triſti circundata
ſunt: ſerius prodeunt. Nam & tempeſtas: ſerenitaſue: ſementi ſuccedens
facit. ut alias ſerius: Alias maturius germinetur. Diſcrimen illud quoque
in ſementibus ſingulis: quod locis apricis: temperatiſſime prouenius fie
ri ſolet. Cauſas enim eorum: ut ſimplicis loquar: in pluribus conſtare cre
dendum eſt. Exempli gratia. In ſeminibus ipſis: in cælo: in tempore: quo
ſingula fieri placuerit: adde tempeſtates: ſerenitateſq;: Sed hoc amplius in
ſpectandum in quibus tempora differant: atq; in quibus conueniant: Ra
dicem enim tertio die: tam æſtate: quam hyeme quidam prouenire affir
mant. Ad hæc temporum: ut retulimus diuerſitate plurimum diſſident.
Ergo tempora germinandi hæc: & ſunt: & ſingulis addicuntur. Refert ad
celeriorem: ſerioremue prouentum: & ſeminum ætas. Quædã. n. maturi
us: ex recentioribus exeunt: ut porꝝ: gethyum: cucumis: cucurbita. Quã
obrem nonnulli ſemen cucumeris lacte: aut aqua præmaceratum ſerunt:
quo celerius exeat. Cõtra quædã: ex uetere celerius: ut Apiũ: beta: naſtur
ciũ. Satureia. Corianuꝫ. Origanũ. Haud eĩ oĩa oriri melius e recẽtiori poſ
ſunt: quemadmoꝫ dictuꝫ ẽ. Peculiare in beta inqunt euenire: quod nõ ſem
omne continuo pullulat: ſed longo tpe poſt: anno ſcilicet ſequẽte: & tertio
q̃ decã: ex larga copia ſemis: exiguũ ꝓdire ſolere: qđq; ãt ſeminũ: ſi auctũ ĩ
plenũ deciderit: ad tps uſq; ſuũ ĩ hũo ꝓdurat. Nec ꝓus germ̃ ullũ emittit ut
rõ ẽ: ſic eĩ ĩ ſiluestriũ gñe euẽire uidẽus niſi ſem̃ itereat: ꝓfectiões ãt fructũ

omnium æſtate cõtingunt : ſed prius celeriuſque : ut ſimplicius agam : illa
perficiũt : quæ prius ſata fuerunt. Refert enim : & tempus. Sata. n. diebus
calidis celerius cauleſcunt : ſemenque otius reddunt : ut. Radix ut. Rapa
Quædam non anno tantum fructificant : uerum etiam bimatu : ceu apium
porrum : gethyum : quæ quidem uel plus temporis edurare queunt. Nec
annua dici debent. Maior enim eorum pars ſimul : atque ſemen perfectum
ſit : exareſcit omnibus pene : quæ caule emiſſo : fructum perficiunt facies eo
perfici ſolet : quod excaulib; : laterales ſurculos edunt : exceptis quæ unicau
lia conſtant : ut porrum gethyum : cepe : allium. Omnia autem aquã fimu;
que cupiunt. Sed magis. quæ infirmiora ſint : curaque egeant maiore aute;
etiam alimento copioſiori. Naſcuntur omnia e ſemine. Non nulla etiã auul
ſione : ramo : radiceque. Auulſione : braſica : ſemper enim uel aliquid radi-
cis eius accipitur : Germine : ruta & origanum defiguntur : nec non & ocimũ
Nam id quoque tranſfertur cum ad palmum : aut plus altitudinis uenerit.
Dimidio abſciſo. radice allium ſeritur : & cepe & bulbus : & arrus : & in ple
num : quæ in capitatorum genere eiuſmodi ſint. Naſci etiam ea poſſunt :
quorum radices plus temporis durant : quanquam annuo conſtent caule :
ſ; qđ omnia prouenire ſemine poſſunt : manifeſtum hinc eſt. Ruta enim
ſic naſcitur : quod quidam negant. Verum tarde. Qua de cauſa ſurculo ſere
re eam ſolent. Illorum uere quæ radice proueniunt : radix quidem diuturna
eſt. Ipſa autem annicaulia conſiſtunt : itaque radices talium ſuo latere ger-
minant plureſque redduntur : non tantum in urbanis : atque ortenſibus : ue
rum etiam in ſilueſtribus : ut dictum iam eſt : ceu in bulbis gethis : ſcyllis
aliiſque quibuſdam. Quædam etiam non capitata uerum diuturniora ger
minare poſſe redduntur : ut apium : beta. Mittũt enim radices : quibus folia
cauleſque proueniunt. Gethyum quoque latere germinat : & porrum ſub
tus ſuo latere promit ueluti quoddam caput bulbaceum ex quo foliorum
ortus caule tñ arefacto : ſemineque ſublato. Sed quoniam eorum capita mi
nus uſui ſint : idcirco ſiccanda minime leguntur : ac proinde nunquam ſerũ
tur : ſed hæc forſitan : & ſimilia genere : & proxima quodam modo natu re
ceparum conſiſtunt : quamobrem mirum non eſt. Verumtamen & in omni
bus : tam urbaniſq uam ſilueſtribus : quecunque diuturniora ſimulque ter
ræ propriora cõſtẽt : horum radices regerminare facile poſſunt : ut uel in fru
ticum : atque ſuffruticum genere : fieri nouimus. Verum in cepis : alliis bul
biſque : uel numero : hæ quodammodo amplecti potueris. Prouentus autẽ
ut retulimus trifarius eſt : Semine qui communis omnium eſt. Caule radi
ceque : quæ qui prædictis tribuitur. Caule uero reciſo : ut ita loquar. omnia
regerminant : exceptis : quæ ſecaulia uocant. Sed euidentiſſima q̃ſi & uſita
ta : ocimũ : lactuca : braſſica : & quidẽ lactucæ regerminatos caules ſuauiores
affirmãt. Prios ei; lactuoſos eẽ atq; amaros : ut pote miũs : concoctos : alii
cõtrario uolũt ſcđos. ſ. lacte refertiores cõſtaĩ ſ; dulciorẽs ſetiri q̃ diu tẽcri ſit

Veꝝ i braſſica cæteris eſſe ſuauiores caules regerminatos confeſſum habet:
ſi anteq̄ excauleſcat folia detrahantur. Radices plurimum certe perdurāt:
& aliæ regerminant: aliæ non. Radix & rapa: ſi terra cooperiatur uſq; æſta
tem durare & creſcere poſſunt. Quod olitoꝝ non nulli de induſtria faciūt
Non. n. regerminant: neq; folium mittunt: niſi accumulatam humum ſe
moueas. Quod uel in reliquis deprehendi facile pōt. Maxima oleꝝ pars u
niſtirps ea ſcilicet radice: quæ agitur in ꝓfunduꝫ. Et. n. quæ illas æq; craſ
ſas latere ſuo mittunt: ut apium. betaq;: de media quodaꝫ mō ſpargūt: nec
a principio continuo findunt: ſed ad ipſam unicam ſtirpem ſiſſicnem eiuſ
dem illius: lateraliſq; agunt. Et eaſ qdem manifeſtas ex uſu reddi affirmāt
Betis autem radix unica: ſed lōga: craſſa: rectaq; ſicut raphano craſſas: hæc
laterales gerit: & alias binas: alias ternas: alias ēt unam: quibus exortæ fi
bræ coherent & alligant, Carnoſa radix hæc eſt: & guſtatu ſuauis. Quam
obrem crudam non nulli mandūt. Cortex nō craſſus: neq; extricabilis ē mo
dō raphani: ſed potius equapio proximā dixeris. Eodeꝫ mō & atriplici ra
dix una alte deſcendēs. aliæ uero ex ea depromunt: Omnium maxime uni
ſtirpem rumicem eſſe putaueris, Laterales. n. craſſas nullas penitus agit:
ſed tm̄ præ tenues: nititur altiſſima omnium radice. Maiore nanq; ſemipe
dibus ternis. Silueſtris breueꝫ agit: Multicaulis: atq; ramoſus cōſiſtit & to
ta forma: cum perfecta eſt: betæ ꝓxima ſane cernitur. Diuturnitate quoq;
ſilueſtreꝫ: & in totuꝫ: ut ita loquar: oīa olera uincit. Perdurat q̄tuꝫ uis
tpis: ut aiunt: carne plena: atq; humecta conſiſtit. Qua de cauſa eſt eſſa diu
uiuere pōt. Ocimo quoq; radix unica data eſt: quæ craſſa eſſet: alteq; deſcen
deret. Cætere uero: quæ de latere prætenues orirentur: ad mōꝫ prolix adhe
rent. Quædam ſingulari illa in rectum tendente carent: ut blitum. Sed cō
tinuo ab extremo multas craſſas prolixiores quā atriplex agunt. Omnium
radicum lignoſiſſima ocimo data eſt: ſicuti ēt caulis. Bliti eiꝫ atq; atriplicis
minus lignoſæ. Vt. n. in plenum loq̄r. Aliæ carnoſæ. Aliæ lignoſæ. Car
noſæ: ut betæ. Apii: equapii. Rumicis. Raphani: & ciu maxime capita
toꝝ. Iſtæ nanq; ne ſiccatæ qđ oīo dureſcunt. Lignoſæ: ocimi: bliti: atripli
cis: erucæ: anethi: rumicis corriani: atq; in ſummam omnium
multicaulium. Habet enim & anethum: & corianum: quæ uniſtirpia ſunt
radicem lignoſam: & non prolixam: neque fibris multis ſubnixā. Ambo
multis caulibus: multiſque ramis conſiſtunt. Quapropter nulli eoꝝ pars
ſuperior: pro rōe inferioris extat. Breui radice illa conſtare notantur. Lactu
ca portulaca. Breui inquātuꝫ ea recta quæ deorſū mittendam eſt: tum iis q̄
ī latus porrigi ſolēt. Lactuca ea ipa mltiplici radice: q̄ oīo caret: ſꝫ fibris tm̄
coheret: q̄obrē uniſtirpē hāc: ut ita dixerī: maxime oīuꝫ eē putaueris ad ſū
maꝫ omnia æſtiua breuem radicem ſortiuntur: &. n. pepo: cucurbita. Cu
cumis: ita ſe hn̄t: tū pp tp̄s: tum & forſitan magis rōe nāæ: q̄ tp̄s ſecuta eſt.
Lactuca tranſlata radicis. Eſt breuioris quam ſata. Illa enim ex lateribus

magis mittit. Breuior etiam ſiluestris: quam urbana: & ſuperne multica-uilior eſt. Quodq; ex cæterorum numero florem uniuerſum citare utiq; cōſtat ocinum uero particulatim primum inferius: deinde cū ea defloruerit, parte florere ſuperius incipit. Vnde fit: ut diucius iſtud floreat queadmoḡ faba & inter herbas: quæ ſolaris nominata eſt: & quædam de ſiluestribus: alia floret etiam cacumer eum in modum: qui: pepo cognominatus eſt. Et enim huic prepoſtero germinet: ſane accidit. Flores aliis candidi: aliis luter aliis ad purpurā leuiter accedentes: Rubur nullis emergunt. Semina figuris etiam inter ſe diſtant. Et enim maiore quidem ex parte: rotunda ſunt. Sed non deſunt oblonga: neq; lata: neque foliata: ut atriplicis. Hæc enim ſimilia: atque in laſerpitio conſiſtunt. Adde quædam anguſta: & cāniculata ut cumino. Color quoque differentiam facit. Sunt enim alia nigra: alia cādida: alia ligno proxima publica differentia: quod alia incluſa ſiliqua conſtit: alia nuda adherent. Vt quod: alia cortice. alia pappo lanugine obducuntur. Radici nanque: & ſinapi: & rapo: ſemen inſiliqua. Corrianno ſeniculo: aneto cumineque nudum adheret. Bleto: Betæ: atriplici. Ocimoq; cortice continetur. Lactucæ: lanugine obducitur. Omnia ſeminis germiniſque large fœcunda. Sed fœcundiſſimum omnium cuminum eſt. Peculiare etiam quod hoc differunt imprecari nanq; & maledicere ſerendo oportere affirmant: quo lætius: copioſiuſq; proueniat. Difficile: ut ita loquar: omnia exiccantur: cumino excepto. Nec modo frumenti conſiſtunt: quod cum primum in plenum creuerit: mox exiccatur: & decidit. Sed quæ cortice continentur: difficilius exiccantur: & inter ea maxime ocinum. Cia ſiccata fœcundiora redduntur. Qua de cauſa detracta antea exiccare conſuerunt. Omnia feracia largeque fœcunda conſiſtunt. Sed fœcundiſſimū ocinum: porrum: & cepæ ſunt: que latere potius apta ſint fructum parere ut radix: rapa. & reliqua generis eiuſdem. Quædam parte utraque ſerunt: ut blitum atriplex. Hæc enim fructificare: uel ex ſuo latere poſſunt: ſicque copioſius. Protinus enim nodis ſingulis ſemen inſidens racematim nimirum gerunt. Quæ ſeminibus uetuſtioribus ſata ſint: celerius excaulеſcunt Celerima uero quæ uigentibus. Est enim uel eorum uigor quidam quo peruenire conſumarique optime poſſunt. Pulchritudo quoque ad portionem ſequitur. Quia & ſi aceruatim ſerantur: melius quædam naſci: augerique poſſe uident. Sic enim porꝝ: & apium ſerunt in lacinis colligatum atque ita ampliora reddūtur: locus quoq; ad incrementum aliquid conſerre uidetur. Quāobrē apiū trāfertur: palū tm̄ adigere: q̄tu3 apiū facere uolucriſ rubent Nec nō & eius ſem̄ colligatū ī laciniis palo adacto: & ſime fraq; ſgeſta ſerēdū ceſſēt. Quædam etiam figuram ſubditi loci imitantur: cucumis ei3 formam accipiet loci quo ſata fuerit. Quī & ſapoꝝ differētiā q̄dā ſeīna capiūt p̄para ta ut cucūeris ſi lacte maceratu3 ſerat: ſ3 hæc forte cultui acōmodari potius debēt. Genera aūt aliis plura. Aliis minie. Plura ocimi: rūicis: bliti: naſt-

urcii: erucæ: atriplicis: corianni: annethi: rutæ. His enim diuerſitatem ge-
neris deeſſe oı̃no uolunt. Quædam e contra pluribus conſtant generibus:
radix: braſſica: beta: cucumis: cucurbita: cuminum: allium: lactuca. Diui
dunt hæc foliis: radicibus: coloribus: ſaporibus: reliquiſq́ eiuſmodi. Vt
radicis genera corinthium: cleoneum: liothalaſſium: boecium: ampliſſi-
me corinthia adoleſcit: quæ uel ſtirpe conſtat detecta. Hæc enim ſurſum
uerſus protruditur: non ut cæteræ in terram ampliari ſolita eſt. Liotha la-
ſia quam thraciam uocant: ualidiſſima aduerſus frigora traditur. Boecia
dulciſſima eſt. & figura rotunda: nec ut cleonea prælonga. Quibus folia le
uia dulciores: ſuauioreſ que ſunt. Quibus autem ſcabra acriores. Genus
præterea redditur: quod foliis erucæ ſimile conſtet. Radicis genera hæc no
tauerunt. Rapæ: alii eſſe. Alii non eſſe diuerſitatem generis putant. Sed
mare tantum fœminaque differe. Naſcique ambas ex eodem ſemine: ſed
ut effœminentur: raras deponere oportere. Nam ſi denſæ poſitæ ſunt: om
nes maſculeſcere aiunt. Quod idem futurum etiam ſi interra uicioſa ſeue-
ris. Qua de cauſa ſemine ſatas plantatim tranſferentes deponunt. Semen
quoque deterius meliuſue: uiſu percipi põt. Quod. n. probũ ſit tenue ſẽ-
tiens. Quod uicioſũ craſſuꝫ. Gaudet frigoribus: & rapa: & radix: & ſic eas
dulceſſere putant: ſimulq́ incrementum in radicem: non in folia uerti. Au
ſtrinis: atq́ ſerenis temporibus celeriter cauleſcunt. Hoc igitur ratiõe ſa-
ne exigit: quaternus in ambobus differentiæ ſimilitudinis conſtẽt. Braſſi-
cæ aũt trifariaꝫ datur digeſtio. Aliã. n. criſpã. Aliã leuẽ. Aliã ſiluestrẽ: no-
tarunt. Silueſtri folium leue. ſed paruũ: atq́ rotundum: & ramis: foliiſq́
per multis condita eſt. Ad hæc ſuccuꝫ aſperum: & inſtar medicamenti ha
bet. Quamobrem eo medici ad alium purgandam ſæpe utuntur. Quin &
illud differentiam facit. Genus. n. quoddam earꝫ eſt: quod nulluꝫ aut par-
uum ſemen producat. In totum criſpa ſucci bonitate: & folii amplitudine
leui præſtantior eſt. Inter betas uero cãdida ſapore nigra præſtantior: pau-
ciorumq́ ſeminum eſt: quam ſiculã quidã appellarunt. Pari modo in ge-
nere lactucarum. Candida dulcior: atq́ tenerior. Cuius tria genera addũt
Laticaule: rotundicaule: & laconicum. Huic foliuꝫ carduo ſimile: & recta:
ampla & a caule minime brachiata. Hæc eſt inter lataſ adeo quædam latica
ules fiũt: ut pro ualuis ortorꝫ hiſce nõnulli utant̃. Quæ uõ lactis admõꝫ
copioſa: & folio puſillo: & caule candidiori cõſiſtit: ſilueſtri ſimilis ẽ. Api
orꝫ cũ in foliis: tũ in caulibus diſcrimẽ utiq́ cõſtat: Aliud. n. folio: ſpiſſo:
criſpo: dẽſoq́. Aliud rariori: latiori q́: cauleq́ maiori. Horꝫ iterꝫ: aliud cãdi
di caulis: aliud purpurei. aut uerſicoloris: uerꝫ ad ſũmã: eiuſ mõi oẽ ſilue-
ſtri ꝓximũ ẽ: cucũeris atq́ cucurbitate ptiꝫ gña eẽ exiſtimãt: ptiꝫ negãt quẽ
admõꝫ & in radicis ac rapæ gñribꝫ. Sed in uno eodẽq́ genere alias meliores:
alias eẽ deteriores affirmãt: cucũeris gña tria notãt laconicũ ſytaliũ boeci-
um. Ex his laconicũ melius rigatũ euadit. Reliqua non rigata præſtãtiora

ſunt. Differunt: & cepe: & alia genere. Sed cepaꝝ genera plura: ut quæ a lo cis noīe accipere. GardiæCnidiæ. Samotrhaciæ. Itē ſetāicæ & ſiſſiles: & aſca loniæ: ex his ſetāie minime: ſed large: dulces: ſiſſiles uero: & aſcalonie: tuꝫ culti: tum natura inter ſe differunt: ſiſſilem: & enim hyeme: ſua cuꝫ con a inertem relinquunt. Vere externa folia detrahunt: & reliqua colunt: detra ctis his foliis: altera germinant: ſimulque inferius finditur. Vnde ſiſſiles appellatæ ſunt. Quidam uel omnibus detrahenda folia cenſcent: ut in ſuaꝫ imo contineant neque effuſe ſemineſcant. Aſcaloniarum peculiaris quæ dam natura notata eſt. Et enim ſole fiſſiles & quaſi ſteriles ab radice con ſiſtunt: Nec ea parte creſcere: ac proficere poſſunt. Quamobrem non eas deponunt: ſed ſemine ſerunt: cum deinde germinatum ſit: tranſferunt per ficiuntur: adeo celeriter. ut cum cæteris. aut ēt prius: euelli poſſunt. Pius temporis dimiſſe infra putreſcunt. Plantæ caulem edunt ſemenque tantū mō fundunt: tum exinaniuntur: atꝙ in areſcūt. Haꝝ igitur talis natura eſt differūt & colore nō nullæ &.n. apud illuꝫ cætera qdē cādidus illis cōſtant ſed colore candidæ admōꝫ puenīūt: ſardianiſꝙ illr ferre affirmāt: cretēſiuꝫ peculiaris maxīe nā notatꝫ aſcaloni q̊dāmō pxīa in forte ul eadē dici debeat Eſt enim in creta genus quoddam: quod ſemine quidem ſatum: in radice craſſatur. Depoſitum uero in caulem: ſemenque totum funditur: ſine capi te: ſaporeque dulce eſt: id enim quaſi e contrario cæteris habet. Omnes nā que depoſitæ: melius: celeriuſque perficiuntur. Omnes poſt arcturuꝫ pro ueniunt: tepido ahuc ſolo depoſitas: imbres occupent. Seruntur & toto ca pite & circumciſo: Sed germīationes haud ſimiles fieri ſolent. Parte namꝙ inferiore cepe naſcitur: ſuperiore herba tantum erumpit. Sectæ in rectum germinare omnino nequeunt. Gethyum dictum ſine: capite eſt: & quaſi lō ga ceruice conſiſtens: ob id germinatio tota in fronde ſæpiuſque retundetur ut porrum. Qua de cauſa ſemine ſeritur: id nec oleponitur: cepas hiſce ferē differentiis diſcernere licet. Alium ante ſolſticia: aut paulo poſt ſolſticia ſe ritur nucleatim diuiſum: diſcrimen eorum: quod aliud precox: aliud ſero tinum: eſt enim genus quoddam eiuſmodi: ut ſexaginta diebus perfici poſ ſit. Differunt præterea magnitudine ſingulari. Cyprium uocatur maxime tale eſt: quod non decoquunt: ſed myttotis utuntur: & cum tunditur: mi rum: quam ſpuma increſcat. Quin & illud differentiam facit: quod quædā non nucleis coagmentātur. Dulcedo autem: & odor: & craſſitudo continge re: etiam aliorum perfici etiam ſemine poteſt: ſed tarde. Primo & enim an no: caput accipit porri: ſequēte: diſcerni in nucleos incipit. Tertio redditur perfectum. Næc quicquam deterius: ſed etiam quidam uel depoſito meli us id exiſtimat. Radicis autem: alii autem cepe: haud ſimilis ortus fieri ſo let: alii namque cum nucleus extumuerit: tota interquetur: & hinc aucta in nucleos rurſus diſcernitꝰ: atꝙ ex uno plura efficiūtꝰ: dū caput cōſumatur At cepe continuo ab radice: aliud: atꝙ aliud obducit: ut & bulbus: & ſcyl

la: & eiuſmodi oĩa, Et. n. alia & cepe ſi nõ euellatur: plura in dies fiũt. Sup
fiſtula quoq: & alium capitari poſſe: & cepe affirmant. Satis de generibus
dictum ẽ. Aquas fimuzq omnia olera ſane diligunt: ruta excepta. Hæc. n.
fimi aſpernatrix penitus ẽ. Sz hyberna magiſ q̃ æſtiua deſiderãt: & imbecil
lia: magiſ q̃ ualida. Fimum ſtipularium maxime laudant. Iumentoruz ui
cioſum putant: quoniam maxime inareſcat. Fimũ una cuz ſatu intermix
tum potiſſimuz diſponunt. Quidam ẽt interſerendũ ſuperiaciunt. Quin
& ſtercore humano inconcocto: ad ſuccum ꝓbe cõficiendũ utũtur. Hyber
na aquæ cupidiora ſunt: q̃ æſtiua & infirma quã ualida. Item quæ alimen
to plurimo egeant: diligit aquam. Et cepe: & gethyum. Quanq̃ nonnulli
negant: ſi principio bis: aut ter: imber inceſſit. Aquarum optimæ: quæ
dulces: & frigidæ ſunt: peſſimæ: quæ ſalſæ: & rarefactu difficiles notãt:
Ob id: quæ ductu feruntur perutiles. Herbaꝝ enim ſemina inuehunt: ſed
omnium optimæ: quas iupiter dederit. His. n. uel animalia noxia interi
mi creditur: Sed non deſunt: qui cucumeribus: & cepis eas prodeſſe mini
me putẽt. Rigantᷤ cætera quidem: hora matutina: aut ad ueſperã: ne aqua
feruens ſole officiat. Ocimo ẽt meridie aqua datur. Germinare nanq celeri
us id exiſtimant: ſi inter initia feruenti aqua rigetur. Aqua admoduz mul
ta conferre creditur: præſertim ſi fimus non ad ſit. Sæpe. n. olera eſurere di
cuntur: idq olitores peritos: haud difficile poſſe intelligere. Omnia trãſla
ta: meliora: grandioraq. Porroꝝ. n. radicumq magnitudo: ex traſlatione
potiſſimum ad & cætera quidez tolerant ceu gethyum: porrũ braſ
ſica: cucumis: apium: rapa: lactuca. Omnia auctu faciliora: grãdioraque
ueniunt: ſeminibus depoſitis: quã fuſim ſatis. Beſtiolæ innaſcunt radici
bus. Pulices: braſicæ. Erucæ atq uermiculi: & lactucis: porris: aliiſq plu
ribus: porricidæ appellatæ. Has igitur humor collectus interimit: & fimũ
aceruatim in iectum. Induſtria. n. beſtiola condens ſeſe: ut in ſtramento
quieſcit in ſtercore. Quamobrem uenari facilæ eſt. Alter nulla uenandi da
tur facultas radicibus contra pulices ne noceãt. Remediũ interſerere eruũ
Sed ne naſcantur nullum medicamen compertum referunt. Ocinum ſub
c is ortũ palleſcit: Corianũ ſaleſcit. Ergo q̃ accidere ſolẽt ex his liceat cogi
tare. Seminũ alia firmiora ad ꝑdurãdũ cõſtãt. Alia ĩfirmiora. Firmiora.
corianũ. beta. porꝝ: naſturciũ: ſinapi: eruca: ſatureia: ad ſũmã oĩa ferre a
cris ſaporis: ĩfirmiora uõ: gethyũ id eĩz durare neqt: atriplex: ocimũ: cucur
bita: ĩ plenũ æſtiua: magis q̃ iberna: ſz ĩter ea: q̃ fortiſſia cõſlẽt: nullũ ultra
q̃drimatum durare põt: ita. ſ. ut ad ſementez adhuc utile ſit. Sed bina ſane
melliora trima nihil fere deteriora: q̃drĩa iã deteriora ueꝝ ad uſũ cibariũ di
utius ꝑmanẽt: q̃q̃ ĩ ualidius alãt necesse ẽ: ut q̃ ptĩ reſpirarĩt ptim læſa a be
ſti olis ſit: ĩteritus maxime ex beſtiolis fieri ſolet naſcũtur enim in omnibus
etiam acribus: Atque acerbis: Cæteꝝ uel humore exauſto amara reddũt:
& iõ ad uſũ deteriora. De ſeminibꝰ: & ad ſummã de ortenſibꝰ ſit ſatis dictũ.

Nunc de ſilueſtribus: & iis quæ aruenſia nuncupamus: pariter indicare ten
tadū eſt. Sūt igitur quædā nomine ſupradictoꝝ uocata: genera. n. illa ſil
ueſtria quoq; omnia eſſe cernūtur & maior fere pars aſpectu uicina urbanis
eſt: præterquā qđ iſta foliis minorib; caulib; q; ſcabrioribus cōſtāt: & ſucco
potiſſimū ſeriori uehemētioriq; condūtur: ut ſatureia: origanū: braſica: ru
ta. Nam & rumex ſilueſtris eſt: & quāq̄ guſtatu gratior: quā urbana tamen
ſucco acutior: quo præcipue differāt. Omnia aūt uel ſicciora urbanis ſenti
unt: & forte ob id ipſu; magna ex parte acriora uehemētioraq; ſunt. braſi
ca præter alia modo peculiari caules ſortitur. Rotūdiores. n. leuioreſq; gerit
quā ſatiua: & folioꝝ appendi. ē illa latum: hæc habet rotundiorē: & folium
ipſū minus angulatum. Nam cætera quidē ſcabrior tu; caulibus: tu; foliis
conſtat. Rapa uel radice longa: & modo raphani: breuiq; caule conſiſtit. La
ctuca folio breuior quā ſatiua eſt: idq; conſumatum aculeatur: & caule ſi
milimodo breuiori perficitur. Succum acrem ac medicatum habet. Na
ſcitur inter arua: liquatur per meſſē tritici: & purgare aquā inter cutē dicit
& caliginē arcere ab oculis: & argemā auferre: cū lacte mulieris: equapiu;:
paludapium: mōtapium: tā inter ſe diſtant: quā ab urbano plurimum diffe
runt: Paludapiū. n. quod apud aquæductus: & in paludibus prouenit: fo
lio raro nec hirſuto conſiſtit: ſed ſimile quodāmodo apio eſt: odore: ſapore:
figuraq;. Equapium foliis uicinum paludapio eſt: ſed hirſutum: & grandi
caule conſtat: & radice; craſſam modo raphani agit: ſed nigrā fructū quoq;
nigrum producit: magnitudine eruo ampliorem: ambo utilia referūt adu
rinæ difficultates: ex uino dulci albo: & ad pellendos calculos. Naſcitur om
nibus locis: & lacrima ex eo myrrhæ ſimilis defluit. Quidam in totum myr
rha; id eſſe affirmant. Montapium maioribus etiā differentiis diſtat. Folio
nanq; cicutæ ſimile conſtat. Radice tenui: caule anethi. minutiori tamē. Da
tur in uino auſtero gratia menſtruoꝝ. Quædam cū ſupradictis: nullatenus
ſucco aut uiribus queunt: ut cucumis ſilueſtris urbano penitus incompara
bilis eſt. Sed aſpectus tantū ſimilitudinem gerit. Quemadmodum inco o
nariis uiolæ accidit. Folium enim habet conſimile. Horum igitur differen
tias ex prædictis hiſce accipies. Aruenſiū aūt appellatoꝝ: poſt hæc diſcrimina
atq; in totum cuiuſque herbacei minus cibo idonei generis: exponemus: ole
ra enim uocitamus: quæ nobis uſui cibario ſint. Quæ quidem in ſumma u
niuerſoꝝ contineantur neceſſe eſt. Quamobrem nec ea dimittamus oportet
Ergo olera appellantur: intubum: aphaca: andryala: procellia: ſenecio: atq;
in totum quæcumque intubacea conſtant: propter foliorum ſimilitudinem
eiuſmodi. n. oīa foliis intubo quodammodo proximis conduntur. Ite; pes
galinaceus: enthuſicum: mentaſtrum. Quidam uel alia innumerabilia no
minant: inter quæ illud quod hircibarbulā uocant: cui radix lōga: & dulcis
folia croco ſimilia: niſi quod longiora. Caulis breuis: ſuper quem calix
ampla: & barba de ſummo uertice cana pēdens prolixa. Vnde nomē accipit

pari mō

Pari modo & alia ſpecie quidem eiuſmõi cõſtant: ſuccis uero cibo idonea:
uel cruda: uel cocta oriuntur. Quædã.n.coqui exigũt: ut malua: beta: ru
mex: urtica: muraleuꝫ: ueſicaria: quæ cruda etiam manditur: & alia plura:
inter quæ & corcorus: qui ob amaritudinem in prouerbio eſt. Folium eius
ocimum ſane emulatur. Ex cunctis autem alia annua. Alia annicaulia ex
tant. Nec deſunt quæ radice diutius durent: quãquam ipſa areſcãt. Quin
imo eiuſmodi haud pauciora fere adnotantur. Naſcuntur alia radice: & ſe
mine alia ſemine tm̃: niſi ſponte & proueniat. Germinatio uero tam eoruꝫ
quãꝫ reliquorũ partim cũ primis imbribꝰ: poſt æquinoctiũ fieri ſolet. Vt
aphace. Canariæ: & eius quam bupreſtim quidaꝫ appellant. Partim poſt
uirgilius: ut intubi: & omnium fere intubaceorum: Et alia cum germine
florem edunt: ut aphia alia non longe poſt: ut fremium. Quædam ineunte
uere: tam caulem quam florem emittunt: ut intubum: & omnia intubacei
generis. Et e ſpinoſis: quæcunq; generi oleum attribui debeant. Floruꝫ ãt
differẽtia magna: de qua primo uolumine retulimus. Communis fere om
nium conſtat: ſed non deſunt: quæ flore penitus careant: ut epimetrum: e-
uenit uero ut quæ una cum fructu florem dimittunt: celeriter de floreſcãt.
Cum tamen primus ſeruerint: alius: atq; alius ſubnaſcitur. Idq; per totam
hyemem: uerq;: aſſidue uſq; æſtatem factitatur. Senecio quoq; diutius flo-
ret: q̃ꝗ reliqua minus: ut & crocum tam odoratum: quã candidum: & ſpi-
noſuꝫ: quæ carẽt odore. Omnium autem herbarum diſcrimen publicum:
quod aliæ recticaules: & neruicaules ſunt: aliæ annuicaules: ut malua. San
dix. Cucumis: ſilueſtris: Solaris: ꝗporro tali natura eſt. Nã iter cẽs: ut ita
loq̃r magiſq; tali nã ẽ. Vt inter ſpinoſas tribulus: atq; ituris: & alia plura
Nam illorum etiam differentia numeroſior eſt. Quædam uero amplexica
ulia plane exeunt. Sꝫ ſi non habeant: quibus accubãt: humi ſerpunt: & hu
micaulia dici poſſunt: ceu petina: & lappa: & ſummatiꝫ quibus caulis gra
cilis: mollis: prelonguſq;. Qua de cauſa ſemper fere ſuper aliis hæc proue-
niunt. Quæ quidem differentia publica eſt omnium: non tantum herbaꝶ
atq; ſuffructicum: uerum etiam fructicum. Clauicula.n.atq; etiam magis
hedera cilicia amplexicaulis conſtat. Item herbaceorum alia multis caulibꝰ
alia uno tantum conduntur: & unicaulium ipſorum aliis germine caulis
brachiatur. Aliis e diuerſo: ſicut etiam inter ſatiua radix: & alia quædam
multis caulibus conſtant: ut ſummatim dixerim: quæ humicaulia exeunt
Vnicaulia uõ: & paucicaulia q̃ recticaulia ſt̃. Ex his caule minĩe brachiato il
la creãt: q̃ leuicaulia: ſit ut cepe: porꝶ: alliũ. Quẽadmõꝫ ẽt inter ſatiua ani-
maduertere lic&. Differentia illa q̃: herbaceis dat̃: quod alia ab radice tãtũ
foliata. Alia ĩ caule tm̃ foliata. Alia utrinq; foliata. Ab radice tm̃ foliata. Si
lago: nigella: anchuſa: herba fremiũ: frondiflora: apargia: plantago: fraus
ĩcaule tm̃ foliata crepis: nigella: folioſa: lotus. uiola alba. Vtrinq; foliata: ĩ
tubũ: ſiue ampulla. Id.n.in caulibus: cũ ramuloꝶ puẽtu una floſculus q̃ꝫ

q̄ iā emergit: & ex ſpinoſis foliatis nōnulla: ceu ſoncus, ſt ēt alia frugifera. Alia ſterilia, Atq; in totum ex herbaceis, Alia uſq; folia tm̄ ueniūt. Alia ut caulē & florem edunt: ſed fructum nullū. Quædā ēt fructum pariunt: uelu luti naturæ perfectiſſime munus: niſi forte & ſine flore frugiferū aliquid ſit: ſicuti in arborū genere. Quin ēt folia eoꝝ non paucioribus: ſed plurib᷑ fere differentiis q̄ arboꝝ interſe diſtant: nec differentiis carēt: quibus plane ab illis poſſint ſecerni. Sed maximam fere ſortiuntur: quod pediculo illa dependent. Hæc aūt quoad abſolute liceat loqui: ſe ipſis adherēt. Veꝝ nō deſunt: quæ cauliculeaceo quodā apendice annectātur. Sunt quibus ante quod folia protrudi caulis ſoleat maxie in parti folia prerūpūt: ampliſſia q; pene inter initia fiūt: & maxime ad cibū idonea. Arborib us uero omnibus cauliculius quidā ante propellitur: frons deinde emergit. Differūt ēt florib᷑ plurimū: quippe cum in arboribus pars maxima florū candeat: & quædaꝫ paulo ad purpurā uergat: nec deſint qui herbidi: atq; pallidi ſint. Nulla uero colore ardentiori habeantur. Inherbarum aūt genere permulti: & uarii cum ſinceri: tum mixti: cum odorati: tum hebetes ſentiantur. Item arbores florē: ſed nō particulatiꝫ: uniuerſum profundūt. Herbaꝝ uero quedam per partes floreſcunt: ut de ocimo diximus: Vnde fit ut diutius floreāt: ſicut alia multa & imprimis ſolaris atq; cichorem. Quin ēt radicum multæ differentiæ: atq; prædictis patentiores conſiſtunt. Sunt eniꝫ aliæ lignoſæ: aliæ carnoſæ: neruoſæq; ſicut ēt in genere ſatiuoꝝ conſpici licet, ceu frumēti: & herbæ ſpecialiter nuncupatæ maiore ex parte. Earum aūt ipſaꝝ ſingulæ plurimis inter ſe differentiis diſtant: colore: odore: ſapore: magnitudine. Aliæ nanq; cādidæ. Aliæ nigræ: aliæ rubicundæ: ut anchuſæ: atq; uæ: rubre aliæ q̄i fluæ & ſurculi ſpeciem gerentes: adde dulces amaras: acres: odoratas: maleque olentes. Nec deſunt: quæ uim habeant medicaꝫ: ut aliasdictum eſt. Carnoſis quoque differentiæ inſunt. Nam aliæ rotundæ. Aliæ oblōgæ glādoſæq;: ut aſſule: regiæ: atq; croci. Et aliæ multis tunicis conſtāt: ut bulbi: uel cuiuſuis generis bulboſi: adde cepe & gethyi: & ſimiliū: aliæ equales fongoſæ: moleſque toto corpore: & quaſi corticis omnibus exortes: ut ari. Vel corticem carni adherēteꝫ habēt: ut mali terræ: & rapæ. Nō aūt omnes odoratæ aut dulces cibo idoneæ conſtāt. Nec oēs amaræ inguſtabiles ſunt. Sed quæ poſtea q̄ in cibo aſſumptæ fuere: nihil nocuerint corpori eas tantuꝫ eſculentas ſtatuimus. Quædā. n. quāuis dulces moræ tn̄ atq; morboſæ cōſiſtūt: aliæ q̄uis amaræ aut male olētes: utiles plane ſentiuntur. Parimodo & folia cauleſq; ſe hn̄t ceu apſinthii & fellis terræ. Diſcrimē ēt ingerminādo & in florēdo: ut hyeme incipiēte aut mediata aut æſtate aut autūno. Quin & infructibus ratio guſtandi eadem eſt: & in caulib᷑: & foliis: & ſeminibus & radicibus: atq; in iis ipſis pro ratione ſapoꝝ differētiæ cōſtāt: ut accidi: acris dulcis, auſteri & reliqꝝ: eiuſmōi tū ſimpliciter: tū ratione qualitatis remiſſioris intenſioriſue. Ergo differentias colligi hinc ōio oportet. Sed

cum ſingula diſtincta: ſuperius pro temporibus: tã ad germinationeꝫ: quã
ad florum prouentum: conſumationem fructuum ſint: addendum nunc il
lud occurrit quod nec iis quæ radice proueniant: nec ex iis quæ ſemine erũ-
pant germinare quicq̃ añ tp̃a ſibi accomodatũ ſolet: ſꝫ ſuũ unũ quodq; tp̃s
expectat: nec ab ĩbrib; qcq̃ infeſtat᷑. Quædã ſerotina admõꝫ: taꝫ germine: q̃
flore pcipiunt᷑: ut carduus: ut cucumis ſilueſtris: ꝙ ẽt in fructicũ gñe de pol
licaria: & inturi: & aliis quibuſdam retulimus. Nec. n. eoꝝ aliquid floret:
aut germinat añ propriuꝫ tẽpus. Quãobrẽ hoc etiam in arboribus differre
appareãt. Quippe cũ illoꝝ ſimul quodãmõ oĩuꝫ germinatio fiat: aut ſi ita
minus: uno quidẽ eodẽq; dixerim tpe anni germina oĩum citari. His ãt mul
tis: uel potius omnibus temporibus germen: atq; ẽt magis flos exeat. Qua-
pp ſi animaduertere uolueris: aſſiduam pene p totũ annuuꝫ ingerminatio-
nem: & floris productionẽ uidebis. Sẽp. n. alteꝝ alteri ſuccedẽs tẽpora om-
nia occupat. Exempli gratia. Poſt aphacam: crocum erumpet: & fremium
& ſenetio: cæteraq; hyberna: tũ uerna ſequent᷑: dein autumnalia accedent.
Multi uero ex ſingulis florib; ꝓuentus ꝓrogant ſuos: ut dictũ ẽ. Sunt. n. q̃
ita florent: ceu aphaca: & turdaria: & cichorea: & plantago: & alia quædaꝫ.
Veruꝫ ꝓpter aſſiduam continentiaꝫ: occupandiq; uiciſſitudinẽ: haud facile
percipi in aliquib; põt. Nec eſt determinare: quæ prima germinẽt: q̃ue ſero
Nec eorum ipſorum generationes: ac tẽpora recenſeri queunt. Quib; fru-
ctibus conſumatis: alia inicia denuo generandi inſtituant. Quod poſt autũ
ni æquinoctium euenire potiſſimo ſolet. Tunc. n. ſemina ex maiore parte
perfecta habentur. Et fructus arboꝝ magna ex parte conſumat iam extãt.
ſimulq; mutatio quædã eius ipſius: atq; tẽporis ſeqtur. Quæ aũt imꝑfecta
immaturaq; occupent᷑: his & germinatio: & floris ꝓuentus: & fructus per-
fectio: ex circuitu ad portionem cõtingit. Quamobrẽ euenit: ut alia ſub ſol
ſticiis floreãt. Alia ſub canicula. Alia poſt arctuꝝ: & autumni æquinoctiũ
Sed hæc cõmuniorem ſane cõtemplationẽ: ad determinãdã principii ratio-
nem: deſiderare uident᷑. Quod ãt differentiæ plures: aut nullo pauciores ſit
his ipſis plane iam exploratum habet᷑. Quandoqdem & perpetuo quædaꝫ
ex his uireãt: ut polium: ut Solaris: atq; capillus ueneris. His ergo de diffe-
rentiis: quib; in rebus q̊ꝫ modo fiant: determinatis: nunc ſinguloꝝ hiſtori-
as exponere congruũ eſt. Quæ. ſ. non pro cuiuſq; ꝓpria natura conſiſtant:
ut q̃ ſpicoſa: ſcãdicoſaq; cõſtẽt. Et ſi qd aliud tã cõe capi de oĩbus liceat: ꝙ fa
miliare ſenſui ſit: aut folio: aut flore: aut radice: aut fructu: ex manifeſtis
. n. partitio fiat eoꝝ neceſſe ẽ: quẽadmõꝫ ẽt radicũ. Spicoſa igit᷑ oculus ca-
ninus & cauda uulpina: & plãtago: q̃ agnina ligua a qbuſdã uocata ẽ: & ab
aliis coturnix. Huic q̊dãmõ ſimilis bibinella ẽ. Veꝝ hac ſĩplicia: & q̊dãmõ
uniformia creãt᷑ & ſpicã: nec acutã: nec ariſtatã gerũt. Cauda uõ uulpina
hirſutior: & lanuginoſior ẽ: q̃obrẽ ſimilis uulpinũ caudis cernit᷑. Vñ & no
mẽ accepit. Huic plãtago ſimilis cõſtat: niſi ꝙ florẽ nõ quẽadmõꝫ illa ꝑticu

latim edit, ſed per totã ſpicã tritici modo. Ambobus tñ floſculus lanuginẽ us exit: ſicuti ẽt frumẽto ſimilis tota ſpecie tritico eſt. Verũ folio latiori. His pxima reliqua quoq ſpicati gñis: nõ temere dixeris. Cichoracea uero oĩa ſo lio ãnuo & ab radice foliata ɔſiſtũt. Germinãt poſt uergilias: fraude excepta Sed caulibus atq radicibus differẽtias magnas ſortiũtur. Quippe cũ cætero rũ caules ſimpliciores: minoreſq exurgãt. Cichoreiæ ideſt intubi magnus: multiſq ramulis brachiatus: lentus itẽ: & diuidi cõtumax eſt. Qua de cauſa pro uinculo eo utũtur. Radice quoq germẽ laterale mittere põt: & alioqn radice prolixũ eſt: ideoq emori cõtumax. Decerptis. n. quæ ad uſuʒ cibariũ capi ſoleãt: reliquũ generatiõis rurſus capeſcit principiũ: euenit aũt ut pars eius alia atq alia floreat: id quoq aſſidue fiat uſq ad autumnũ: quãq durus caulis eſſe uideatur: Fert & ſiliquã in qua ſemẽ circa poſtremas cauliũ par tes. Procellia leuior & aſpectu minor: & dulcior eſt. Nec ut cadryalia quæ oĩo ĩguſtabilis ẽ: & ĩ radice ſuccũ lacteũ acreʒ eundẽq copioſũ hẽt. Aphaca inguſtabilis & amara eſt: feſtinãter hæc floret: ſed celeriter flos ſeneſcit: atq lanugine pappo dicta marceſcit. Tuʒ alius iterũ prouenit atq iterum alius: idq tota hyeme: uereq toto uſq æſtateʒ factitatur: flos melini ſpeciẽ gerit: ſi mili mõ uel amarago ſe habet. Nam ea quoq uere florere incipit. Nec ſecus hyeme tota uereq toto perſeuerat. Guſtu amara eſt. Vnde & nomẽ accepit Horũ igitur differentiæ tales ad notãtur. Sed tentãdũ: ut dictuʒ eſt: reliquo ruʒ ẽt parimõ colligere differentias. Genus aũt uel eorũ quæ radice carnoſa: aut capitata creantur: amplũ certe ſentitur: quod & inter ſe: & ad cæteras di fferentias: uti retulimus: pleraſq ſortitur: radice: folio: caule: atq reliqua forma. Radicuʒ enim ut dictuʒ eſt: aliæ ſquãmis conſtãt: aliæ carne: & aliæ cortice ueſtiũtur: aliæ nude adherent. Itẽ aliæ rotundæ: aliæ oblõgæ: & aliæ uelcendæ: aliæ inguſtabiles. Veſcendæ non tantum bulborum atq eiuſmõi uerũ ẽt aſtulæ regiæ atq ſcille. Non tamẽ omnis: ſed epimenideæ uocatæ: quæ ab uſu nuncupationẽ ſortita eſt. Hæc anguſtiori folio: leuioriq quã re liq conſtat: ari quoq radix cibo idonea eſt: & folia eiuſdẽ dicta in aceto mã di nimirũ poſſunt. Suauis profecto: & ad fracta utilis eſt. Hæc ut incremen tuʒ capiat cũ foliis luxuriatur: quæ admõʒ ampla ſpargũtur: folia deflectẽ tes ipſa circũ obruere ſolẽt: quo plãta nõ ingermina excreſcat: ſʒ totũ alim tum in ſuũ attrahat caput. Quod uel in bulbis nõnulli in cõponẽdo facere aſſolẽt: Dracunculi aũt radix. Sũt. n. qui gñs qddã dracunculi arũ appellẽt qd eius caulis uarietatẽ hẽat qdaʒ cibo inepta penitus eſt: & medicis tm cõ moda: ac enſis appellati radix dulcis decocta eſt: et trita farinæ admixta pa nem dulcẽ atq innexiũ reddit. Rotũda hæc eſt: & ſine cortice capillamẽtis gæthyi modo fibrata per multas iuxta eã ſcolopẽdras reperiunt. Gaudent .n. ea herba frequenteſque congregantur in eam: Theſi radix guſtu amara eſt. Thuſa aluum purgat. Sunt & aliæ quædam medice. Verum pars ma ior radicuʒ neq medica: neq cibo idonea cõſtat. Et diſtias qd radicũ has li

ceat adnotari. Folioꝝ uero diſcrimen: magnitudine: figuraq; accipi debet. Et.n.albuco folium prælongũ: anguſtũ: lentumq; leuiter. Scillę latũ enſi uel pugioni: ut qdã uocarunt ad enſis effigieꝫ exit: unde & nomen herbæ impoſitum ẽ. Conſecratrici harundinaceum potius conſtat. Aro cũ latitu dine cauio atq; cucumeraceuꝫ ẽ. Narciſſo anguſtũ frequẽs: & pingue. Bul bis omnibuſq; bulboſis: ualde anguſtum. Sꝫ croco anguſtius. Caulis aliis omnino nullus: ut aro ꝙ mandi põt: Nonnulla caulem tantum floris ſorti untur: ut narciſſus: & crocũ. Aliis nimirum caulis aſſurgit: ut ſcillæ. Bul bo oĩbuſq; bulboſis. Item conſecratrici: & pugiori. Sed omnium maxime aſtula regia. Caulis.n.dictus albucũ unice inter omnes excellit. Conſecra trici minor quidẽ ſed durior: intotũq; albucuꝫ emulans. Semen quoq; abũ de aſtula regia profert lignoſũ ſemen ideſt: figura triquetra. Colore atro: Gignitur in orbiculato quodã: qđ flori ſubeſt. Decidit æſtate. Cum orbicu latũ illud de inſit floret per partes: ut etiã ſcilla: incipiunt abimis: Vermis ĩ albuco gignitur: q in aliud animal uolatile: floridũq; tranſfiguratur. Qđ cum herba florere incipit: eroſo ſtatim operculo euolat. Peculiare is præce teris leuibus caulium generibus ſortiri uidetur: qm̃ cũ anguſto corpore ſit in ramulos ſuperne ſpargatur: per multa ad cibum affert utilia. Quippe al bucũ toſtũ in cinere manditur: & ſemen torrefactum uſui ẽ. Sed radix tuſa cum ficu: in uſu maxime omnium uenit: & utilitatis plurimum: auctore heſiodo prebet. Omnia igitur capitata: radice uiuacia: maiorem in moduꝫ ſentiuntur: ſed præcipue ſcilla: ut pote quæ ſuſpenſa uiuere poſſit: & quid plurimũ temporis. Poteſt etiã fructus recondendos ſeruare: ut poma pu nica: detracto pediculo. Et ſatoꝝ nonnulla celerius apud eã germinant. Tra ditur & añ portas ſatam: remedio eſſe contra ueneficioꝝ noxam. Omnia hæc uniuerſim proueniunt: ut etiã cepe: & allia. Germen &.n.ab radice la terale ꝓducunt. Nonnulla ẽt e ſemine idem hoc euidentiſſime faciunt: ut aſtala regia. Lirium. Pugio: bulbus. Sed bulbo peculiare datur: quod non ſimul ex oĩbus ſeminibꝫ exit: ſed partim anno primo: partiꝫ ſecundo. Vt ẽt de auena: & loto traditũ ẽ. Id ergo ſi ueꝝ ſit: cõe cum aliis hẽtur. Nec nõ & illud fortaſſe commune eſt: q̃q̃ non multis miꝝ tñ ꝙ in ſcilla. Narciſſoq; e uenit. Cæteroꝝ.n. tam recẽs: ſatoꝝ: q̃ regerminantiũ: ſuo tpe: primo fo liũ oritur. Deiñ caulis exit. In his uõ caulis prius: Et narciſſi qdeꝫ floris tm̃ caulis ꝓtinus exit. Flos.n.eius plurimũ feſtinat. Scyllæ ãt caulis p ſe ꝓus: tũ flos ex eo emergẽs ĩſidit. Eadẽq; floꝝ ꝓuẽtus ternos oñdit. Quoꝝ ꝑmus tꝑs arãdi primũ ſignificare uidet. Secundus medium: tertius nouiſſimum Quot.n.fuerint iſti: totidẽ: & arari tempora ferme occurrunt. Sꝫ cũ ita ſe nuerit: tũc folioꝝ exortus: mltis poſtea diebꝫ inceptat. Idẽ ul ĩ narciſſo fieri ſolet niſi ꝙ nec aliũ caulẽ ꝓter q̃ floris ꝓpriũ hẽt: ut diximus. Neq; fructum cõſpicuũ pit. Sꝫ ipſe flos una cũ caule deſinit: & cũ refloreſcit: tũc folia exe unt. Ergo ꝓ cæteris qđ plantis: hæc ãbo peculiaria dixeris: ꝓ illis uõ: quæ añ

ſoliorum : & caulium ortum : ſlorere incipiunt. quod typhium : & alia quæ
daꝫ ex coronariis facere putãtur. atq; ẽt inter arbores amygdala potiſſimũ
aut ſola peculiare hoc ſit : qđ ea quidẽ : uel cũ flore foliuꝫ quoq; promũt : uel
paulopoſt : ut de quibuſdã ambiguũ ſit : quæriq; ſoleat. In his aũt ex altero
quaſi principio ꝓdire uidetur : cũ ꝓpter dieꝝ multitudinẽ : tuꝫ qđ anteq̃ flos
aut ẽt caulis totus ſenuerit : germinare incipiãt. Germinatio uero prior ſcil
læ : poſterior narciſſi. Et foliũ is large emittit : & radix ipſa parua neq̃quã eſt
Quãq̃ non magna : figura non abſimilis bulbo : Veꝝ non ſquamata. Hæc
igitur quo pacto ſe habeãt cõtemplari nõ ab re eſt. Plura aũt genera eſſe bul
boꝝ nimirũ conſtat. Differũt nãq; inter ſeſe : magnitudine colore figura : ſa
pore. Quippe cũ adeo dulces : q̄buſdaꝫ in locis exeat : ut uel crudi mãdi faci
lime poſſint : ut in cherroneſo taurica. Sꝫ maïa peculiariſq; p̄cipue differẽtia
lanigeraꝝ herbarũ adnotatur. Eſt eĩꝫ genus quodã eiuſmõi littorib; naſcens
lanãq; ſub primis tunicis habẽs : ut inter iterũ qđ mandit̃ externũ media iſta
cõculcetur. Texũt ex ea : & togæ : & alia ueſtimenta. Qua de cauſa lanatum
id conſtare putaueris : nõ mõ illius indici crinitũ. Quin & bulboſa plura :
nec iis pauciora notare licet : exempli gratia. Violam albam bulbinam opti
cionẽ ciceꝫ & ſeſyrinchium quodammodo. Quæ quidem redigi ad bulboꝝ
genus deſiderant. Quod radice orbiculentur. Nam colore quidem penitus
diſcrepant. Candẽt enim nec ſquamis conſtant. Peculiare ſiſyrinchio datuꝫ
eſt : ut una radix primo augeatur hyeme : tum ineunte uere : quod in imo ex
creuerit contrahatur : ſupernumq; creſcat : quod manditur : atq; hæc differen
tias ſortiri eiuſmodi conſtat. Propria uero herbaceis uel illa tribui ſolent.
Adiantũ. Adianti ideſt capilli : ueneris foliũ in qua nunq̃ madeſcit. Nec q̄cquã ad hæ
ſiſſe hũoris conſtat. Vnde & nom̃ herba accepit. Genera eius duo candiduꝫ
atq; nigrũ. Ambo ad defluũ capilluꝫ utilia : oleo trita. Naſcũtur maxime lo
cis humidis. Fidicula uel ad diſtillationes urinæ unice facit : ut quidã exiſti
mant. Caulẽ hæc capillo ueneris nigro ſimilẽ gerit ſolia admõꝫ parua dẽſa
ad uerſa inter ſeſe condita. Radicẽ minimaꝫ : loca amat opaca inter ea uero
quæ flore particulatim notãtur peculiare quod in anthemo fieri ſolet. Cuꝫ
eĩꝫ cæteris oĩbus ꝓpriũ ſit : ab ima ſui parte deflorere incipere : id a ſũmo inci
pit florere : cãdidus flos circũdat mediũ uiridis tenet : & ſẽni color idẽ : Deci
dit id uti ſpinoſoꝝ cõceptaculo inani relicto. Genera eius plura. Notabile
& in lappa quæ ſuæ aſperitatis cauſa ueſtibus adhereſcit : ut difficile auferri
poſſit. Naſcitur. n. flos in eo ipſo hirſuto & aſpero nõ exiens : neq; euidẽs : ſꝫ
intus matureſcẽs & ſem̃ pariẽs : ut illis ſimile ſit : quod in galeis : ac uiperis
euenit. Illa. n. intra ſe oua pepereunt mox animalia gignunt : & hæc floreꝫ
in ſe continens : concoquenſque fructum deinde parit. Quæ auteꝫ ita ut flo
rent : uel germinant : ut aliqua ſequi uideantur : uelut ſclaris uocata : & car
duus. Nam ea quoque cũ ſolſticium agitur floret. Item hirundinaria : quæ
ad uentu hirundinis ſuum excitat florem. Hæc partim naturalem partim

ſortuitam habere cauſam apparuerit. Quin etiam in reliquis propria eiuſmodi permulta intelligi poſſunt. Vt ſemperuiuo datum a natura eſt: quo humidū: uiride: quæ ſemper durare ualeat. Folio carnoſo: leui: atq; oblongo: id cōſtat. Planis parietinis naſcitur. Nec non & ĩ tegulis: cū terræ cōfluuiū quoddam harenaceū factum ē. Ad hæc alia per multa naturæ ſupua cuæ nobile forſitan poſſis: ſʒ ut ſæpe retulimus: diſ̃as comparatione cæterorū: ſemp cōtemplari oportet. Quædam. n. formis pluribus conſtant: quāq̃ nomen unum ſortiantur: ut ita ferme equiuoca ſint: ceu lotus. Huius. n. gñā plura redundāt: folio: caule: flore: fructuq; diſcreta. Inter quæ uł illud redditur: ꝙ melfrugūʒ appellant: diuerſū tuʒ uiribus in uſu cibario: tum quod non eadem loca deſideret. Alia quoq; plura hunc in modū facile aſſignari poſſunt. Quædam uero q̃uis generibus exiſtunt paucioribus: tñ non minus diſcriminis ſortiri uidentur: ut ueſicaria; q̃ cognomine nominis tantum & quadā plane equiuocatione accipit̃. Vna. n. cibo idonea eſt: & fructum quaſi urbanum acinoſum præſtat. Duæ uero quaꝝ altera ſomnum. Altera inſaniam infert: & ſi copioſior det̃: interimere ſane pōt. Pari modo & ĩ reliq̃s: quæ plurimum inter ſe diſtēt: accipi idem licet. Sʒ de cæteris herbaceis ſatis dictū. De frumēto uniuerſiſq; frumētaceis: de cætero indicādum. Hoc. n. reliquū adhuc eſt.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIB. VIII.

ſ Atis de cæteris herbaceis dixĩus: nunc de frumento: uniuerſiſq; frumentaceis agamus: mō quo ſuperiora tradidimus. Hoc. n. reliquū ĩ herbaceis generibus eſt. Frumēti prima & maxima genera duo conſtant. Sunt enim alia frmentacea: ut triticum: ordeū: typha: ſemen: & reliqua: quæ tritici: ordeiue: ſpecimen quodam mō gerāt Alia chedropa appellata: ut faba: cicer: piſuʒ: atq; ĩ totū: quæ legumina uocitare ſolemus. Adde triticum genus: miliū: panicum: ſeſamū: & ad ſūmaʒ: quæ in æſtiuis ſementibus communi careant appellatione. Hoꝝ omniū generatio ſimplex: & una ē. Quippe ſemine tantum oĩa exeunt: niſi qd rarenter: pceq; radice proſiliat. Semētis auteʒ duo plurimū tēpora noticiāt. Sʒ primum: atq; potiſſimum: quo circa uergiliaꝝ occaſum accipit̃. Quod & heſiodus: & maxima fere pars auctorum ſecuta eſt. Quamobrem tempus id ꝑ excellētiā ſatū appellarūt: ſcḋm ꝙ uere incipit: poſt brumā: ſʒ ñ eiſdē dat̃ utꝛoꝝ: alia eiʒ mutare ſeri deſiderāt alia ſcḋo: ꝙ hyemē neq̃ant tolerare: nō tñ deſūt: q̃ tp̃s utꝛoq; ſatis apte cōtigāt hyemē. ſ. atq; uer: matur̃ ſerūt̃ triticū: ordeū ꝙ ēt maturius ſerit̃: itē ſem̃ typha: ſiligo: & ſiqd aliud tritico ſimile cōſiſtat: his & eiʒ oĩb; idē pene tp̃s ſerendi ſtatuit̃. Ex legūinib; uero faba ut ita loq̃r: maxĩe matũæ ſeri ex poſcit: hæc eiʒ ſuæ ḋbilitatis gr̃a: radicatiōeʒ hyēi āticipe deſiderat: lupinū q̃ʒ mature ſcit̃. Poſt areā eiʒ ſerendū ꝓtinus cenſēt. Sera illoꝝ ſatio ē: q̃ ĩ gñe diſcrepāt: ut tritici gn̄s qđdā: & ordei

quod trimeſtre appellant. Quoniā per tm̄ temporis perfici poſſit & in legu
minū genere lens: aphaca piſum. Tempori utrique dantur ex legumibus
eruum: cicer. Sunt & qui etiā fabam ſero audeant ſerere ſi minus p̄ primis
ſatibus expedire potuerit. Simplici tamen ratione dicendū. Alia ſui robo
ris cauſa ſeri maturius poſcere: ut quæ hyemē tolerare facile poſſint. Alia
debilitatem idem requirere: ut clementia temporis incrementum præſu
mere queant. Igitur tempora duo illa in primis notantur. Tertium uero
additur qđ æſtiuis attributū retulimus. Quo miliū ſeritur: & panicū & ſeſ
ſamū. Itē irion geminaliſq;. Hæc ſerēdi tp̄a ſingulis ſtatuūtur. Erūpit aūt
aliud celerius: aliud tardius. Ordeū: atq; triticū die plurimū ſeptio. Sȝ ma
gis ordeū feſtinat. Legūina quarto die: aut quīto ꝓueniunt: fabis exceptis:
faba.n. ītra dies plures ēt q̄ frumētacea exit. Quibuſdā.n.in locis: uel ī die
xv: alias ēt.xx. Hæc.n. difficillime oīuȝ ꝓuenit: & ſi cū ſata fuerit: imber
plus æquo ſucceſſerit uel ꝓuentu oīo difficilis reddetur. Sȝ an ea quæ tēpo
re uerno ſerātur: celerius exeāt cogitandū. Prouētus aūt: exortuſq; dictos:
quoad id uniuerſū dixiſſe liceat: ita factitari putandū. Nōnunq̄.n. & q̄buſ
dā in locis uel intra pauciores dies cōfici poſſint: ut in ægypto tertio: quarto
ue die ꝓuenire affirmāt: At apud alios uel pluribus q̄ retulimus opus ſit:
nec temere ita eueniat: cū & tellus & cælū diſcrepat. Cūq; maturius ſeriuſ
ue: aratū eſt: quæq; ſupuenerint diſſimilia cōſtant. Tellus.n. rara & leuis:
& bēigno cælo ſubiecta celeriter: ac facile reddit: lēta uero & pōderoſa tarde
& quæ ſqualleat tardius. Itē ſi hyems aut ſqualores ſerenitateſq; nimiæ ſup
uenerint: uel e contra hymbres immodici inceſſerint: res longe tardius age
tur. His enim diſcrimen ſūmum exultat pari modo: & ſi ſolum ſit cultum:
fimoque refertum: uel ſi nihil eiuſmodi actum ſit. Nam & admature: ſero
ue ſerendum quod uis: loca differunt. Qua de cauſa nonnulli græciæ inco
læ mature omnia ſerere ſolēt: uidelicet ꝓpter ſui tractus algorē: ut phocēſes
ne ſilicet hyemes herbas paruulas occupēt. Germināt alia ex eodē radicem:
foliūq; fūdentia: alia utrunq; ex utroq; extremo: triticū ordeū typha ad ſūm ā
oīa quæ frumētacea cōſtēt ſpecie ex utroq; effūdūt: q̄ppe quæ parte ima craſ
ſaq; radicē tenui ſupna herbā ꝓpellāt: ſit tñ unū atq; cōtinuū ex ambobꝫ radi
ce & caule: at faba cæteraq; legūina nō eodē mō mittere cōſueuerūt: ſȝ eadē
ex pte radicē fundūt & caulē: q̄ ēt nexus ſi iquaꝝ cōſiſtit inq; ea ueluti pnci
piū qđdā germinādi haud q̄q̄ obſcuꝝ. Quod ī q̄buſdā ſ ad mētulæ formaȝ
effigiatū ſane inſpicerꝫ poſſis: ceu in faba & cicere ſȝ maxīe in lupino. His.n.
radix deorſū uerſus foliū uero & caulis ſurſū tēdūt. Hec igit̄ differūt ſȝ illo
plane conueniunt: quod omnia p annexum: ſiliquæ atque ſpice radicem
capiant nec ut quibuſdam arboribus e diuerſo fieri ſolet: ceu in amygda
la nuce glande: atque ſimilibus. Omnibus autem radix paulo ante cauleȝ
exit & quidē in frumētaceis euenit: ut radix protinus extra pellatur germen
autem in ipſo ſemine augeri primum incipiat auctoque ſubinde ſemina diſ

iungantur

iungãtur. Nam & hæc omnia bipartita quodammodo conſtant. Quod in legu minibus manifeſtum eſt. Illa namque bino claudi corpore: atque ita cõponi penitus liquet: uerum in eo genere: quia per ſe ipſum ſit: illud quidem minus contingit. Radix tamen paulo prius iſti quoque propel/litur: Exit ordeum & triticum: uno folio: piſum & faba: & cicer: multis: legumina omnia ſingulas habent radices: eaſdemque ligneſas: & ramulis prætenuibus: modo capilamentorum fibratas. Omnium: ut ita dix:rim: altiſſimam in cicer agit: Quod nonnunquam uel ex latere mittit. At uero triticum: ordeũ: reliq̃q; frumẽtacea pmĺtis ptenuib;q; inituntˀ radicib;. Qua de cã numeroſo rão numeroſoq; caule: oĩa eiuſmõi ſe attollũt. Quã obrẽ: uel cõtrarietas q̃dã ĩter hæc gña ferme intelligi põt. Et eĩ legumĩa radice ſĩ/gulari ſubnixa: multos ſupne rãos: ex caulib; gerũt: fabis tm̃ exceptis ſrum̃ta uero e diuerſo multis ſubnixa radicib;: multa qđ effũdũt germina: ſed q̃ ramis brachiari oĩo neq̃nt: pterq̃ gñs q; frumẽtaginẽ: qđq; ordeaginẽ uocãt hyeme ĩ herba frumẽtacea manẽt. Oĩa tpe miteſcẽte: caulẽ de medio mittũt atq; geniculãtur: euenit: ut ptinus ĩ tertio genu quædã: in q̃rto gerere ſpicã incipiãt: ſed nõduʒ aliq̃ mole conſpicuã. Et qđ p totũ culmũ ſpica digerit ut ferme cũ culmari ĩceperint mox eã cõſpici ſit. Sʒ latet añq̃ adulta: ĩ folliculo fuerit. Tũ. n. fœtus ſuæ craſſitudine molis: euidens extat. Mox folli/culo abſoluta quarto: aut qnto die florere: tã tritici: q̃ ordei ĩcipit. Totidẽq; dieb; fere floret: q uero plus tpis referũt ſeptĩo die defloreſcere notãt: ſʒ legu minũ floris diutina pductio ẽ: atq; inter cætera erui ciceriſq; diutiniſſia. Inter oĩa uero fabæ qđ ſũmo diſcrĩe reddit: q̃draginta nãq; dieb; florere pdita ẽ: ſʒ alii ſubĩde alio: & alio emergẽte: florere aſſignãt. Particulatim enĩʒ florere aiunt. Alii ſimpliciter referunt. Flos enim ſpicatis uniuerſum. Legu minibus omnibus particulatim emergit. His enim primum pars infera floret: quæ cum deſierit: proxima incipit. Atque ita ad ſupernam itur ſuc/ceſſu aſſiduo. Qua de cauſa: multa ex eruis; euulſa parte ima: defluxiſſe cernuntur. Superna uero penitus eſſe uiridia. Triticum: atque ordeum: poſtea quam defloruere: craſſantur: perficiunturque: cum plurimum in/tra dies quadraginta: parimodo: & typha: & reliqua huiuſcemodi. Item fabam diebus totidem perfici uolunt. Ita tamen ut intra tantundem ſpa/cium temporis: hæc florere: atque perfici nata ſit. Cum cætera intra dies pauciores conſumentur. Sed cicer pauciſſimis perfici poteſt. Si quidem poſt ſementem diebus quadraginta abſolui poſſit: ut quidam affirmant. Nam in totum celerime: genus id leguminis conſumari nulli dubium eſt. Milium. & ſeſſamum: & panicum: & ad ſummam omni æſtiua: dies quadraginta ſortiri: inter omnes fere conſtat. Non tamen deſunt: qui uel pauciores prodiderint. Differt & terra a terra: & cælum a cælo: a fructu um perfectionem. Quædam & enim loca proferre intra pauciores dies uidentur. Vt cum alia: tum & maiorem immodum conſpicue ægyptus.

Illic enim ordeum: ſexto a ſatu menſe triticum ſeptimo metit. Quod apud plurimos octauo. Cæterum nec illo tractu ſic multitudine tota fieri ſolet: ſed quoad religionis primiciis tantum ſtatutū eſt. Portatur enim ad ſacrorum quorundam uſum: farina noua ſexto menſe: & hæc a locis ſuperioribus ſuper memphim. Quin & ſicilia apud milas uocatas: agri meſani: celerem quandam fieri conſumationem ſerorū affirmant. Eſſe nanque ſementē eorum menſes ſex. Sed tamē cum primis: una metere poſſe: qui menſe nouiſſimo ſeuerit. Regionē iſtā adeo fertilem produnt: ut triginta choes reddere ualeat. Paſcua mirifice habeat ubique. Sed mirabilius quod in melo fieri aiunt. Sata enim intra triginta: aut quadraginta dies metere incipiunt. Quāobrem eius loci incolas fari conſueuiſſe: eatenus ſerendū quatenus manipulum uideris. Sed hæc nec coctu facilia: nec multa apud eos fieri traditur. Locum iſtum in exhibendis alimentis mancum affirmant. Frumenta .n. oleaſque ingenue ferre. Vites aūt modice. Sed omnibus mirabilius quod in chalcia rhodiorum inſula fieri ſolet. Illic enim locum quēdam præcoquem fertilemque adeo narrant: ut ordeum ſatū in eo: cum cæteris ſereretur inlocis metere. Iterumque ſerere: atque cum reliquis una frugibus: rurſus metere poſſint. Maximam igitur hanc differentiam: ſi uera ſit arbitrari debemus. Quod enim tranſlatum in aliū tractum diſtulerit: ut e cilicia in cappadociam: atque in totum trans Taurum aiunt minus incongruum ſit. Locorum enim diſcrimine ſummum longi cauſa interualli exultet neceſſe eſt. Conterminum uero eundem que: loco tantum differe a reliquis: mirabile admodum eſt. Hic ergo ſumma: cum differentia notatur. Cæteri autem tractus haud multum inter ſeſe tempore diſtāt. Sata enim in attica priuſquam in heleſponto ueniunt ad maturitatem diebus triginta: aut aliquo plus. Quod ſi ſatus quoque preceſſerit loci mutatio ſit. Sin autē ſimul ſatū ſit: plus temporis certe accedat neceſſe eſt. Nec & loca differentiam haud quaquā mediocrem faciunt: non nulla proxima ſint. Segetes enim ſalaminis longe priuſquā cæteræ atticæ regionis perficiuntur. Atque in totum loca maritima: tam ad hæc ipſa: quam ad reliquos fructus feſtinatiora intelliguntur. Vt circa actam uccatam peloponeſii. Et in phaleco agri megarenſis: niſi iſtic uel humi tenuitatem: atque laxitatem offerre quicquam putaueris. Generatio: & profecto ita ſe habent. Differunt aūt & tota diſcreta gn̄a inter ſe frum̄ta legūina æſtiuaque & gn̄atim quæ eiuſdē generis cōſortia ſūt: Frum̄ta &.n. folio harūdineo cōſtāt: legūinū alia rotūdo ut faba & maxima fere pars: alia oblōgiori: ut piſū cicercula: cicera: & reliqua huiuſcemodi: alia item neruata; alia ſine neruo: & uena. Seſſamum & trionum diſcerni ab his ſua ꝓprietate cernūt: Itē caulis aliis geniculis atque inanis ut fabæ: qͦbrē culmus uocatus ē: cæteris legūinibꝫ lignoſior. Sed ciceri lignoſiſſimus: milio ex æſtiuis & panico harundinaceus. Seſſamæ & trionio potius ferulaceis. Et aliis caulis erectus ut tritico ordeo & ī totū frumtaceis atque æſtiuis aliis tēdēs ī latus potius ut ciceri eruo lēti Aliis huic cidēs ut eruiale

Piſo: cicerculæ. Siliqua nomine appellata ſpeciali. Siligna longa affixeris: aſcendet: & frugifera fiet. Alioquin uicioſa: atq; eruginoſa reddet͂. Faba iter legumina ſola potiſſimum erecto caule cõſtat. Quin & floribus differentia: tum natura: tum poſitu: data eſt. De qbus fere in iis: q̃ in uniuerſũ digeſſimus: ſatis dictum exiſtimamus. ſcilicet Quod alii lanuginei: ut omnium fere gerentiũ ſpicã. Alii folis conſtant: ut legũminũ: & plurimis qđ minutis. Maior &. n. pars florem ſeſſilem edit. Flos lanugineus: & milio: & panico: Sʒ ſeſſamæ atq; triono foliis cõſtãs: & alia circa ipſuʒ ſemẽ floſculum habẽt: ut quæq; frumentacea & miliacea circa ſpicam. Legumina uõ ex eo quodammõ flore: aut ex eodem quidẽ initio preueniunt. Et floreʒ alia uniuerſum. Alia particulatim ꝑducũt: & reliqua hiſce proxima: ſatis iam expoſuiſſe putamus. Ad hæc quæ fructuũ rõ exigit addimus. Quđ alia ſpicam gerunt: ut frumentacea. Alia ſiliqua: ut legumina. Alia iubã: ut miliacea. Effuſam. n. illã harundinaceam comã: iubam appello. Ad ſummã aliis ſem̃ uaſculis ĩcludit͂. Aliis mẽbranis cõtinet͂. aliis nudũ iſidet aliis iteʒ fructus ĩ externo. Aliis ĩ latere: & reliq̃: q̃ hãc ipaʒ cõtẽplationẽ cõtingũt dixius. In totũ uõ gñs leguminũ fructu copioſius fœcũdiuſq; ꝑfecto ſentit͂. Sʒ his feraciora ꝑfecto æſtiua ſt͂: ut miliũ ſeſſama. Lens maĩe inter leguminã fertilis eſt. Et ſũmatim quæ ſemen ferunt puſillũ: copioſius ferme fructificant: ut etiaʒ inter olera cuminũ: quãq̃ hæc oĩa copioſe ferant. Validiora contra hyemem. Atq; in totũ cæli mutationes frumentacea conſtant. Legumina uõ cibi ratione putent͂ ualentiora. Niſi forte id qđ nobis ita reſpondet cuʒ cæteris animantibus e diuerſo occurrat. Ergo genera tota tales ĩter ſe differentias ſortiuntur. Quæ uõ generis eiuſdẽ conſortia ſint: his p̃re pꝛetiuʒ ſane in æqualitate: differentia datur. Vt inter frumentacea triticum anguſtiori folio quam ordeum conditur: & caulem leuiorem: ruptuq; difficiliorem id hab&. Ad hæc triticum tunicis integit͂ multis. Ordeum nudum conſiſtit. Id. n. omnium maxime caret tegumento. Typha quoque & ſiligo: & omnia huiuſcemodi multiplici folliculo includuntur. Ac omnium ut ita loquar: maxime auenam: natura operuit. Quin etiam culmus altior tritico quam ordeo eſt. Et ſpica plus diſcreta a foliis emicat. Palea quoque ſuauior quæ ex tritico: quaʒ quæ ex ordeo. Vt pote quæ plus ſucci retineat & mollior ſit. Ad hæc ordeum a tritico differt. Quod ordeum in uerſus ſpicatur. Triticum nullo uerſu condituʒ eſt. Sed æquale undique conſtat. Genus totum ad genus: tales ingerit differentias. Rurſus eorum utrunq; in plura genera ipſis etiam fructibus: & ſpicis: & reliquis formis: atque ẽt uiribus: affectionibuſque diſcreta: diuidi ſane poteſt. Eſt eniʒ ĩ ordei genere aliud binis uerſibus. Aliud ternis: quaterniſque. Cumque plurimum ſeni: eſt enim uel eiuſmodi quoddam genus. Quod uero pluribus conſtruitur uerſibus: hæc ſemper fere ſpiſſius poſituque artius conſtat: Magnã & indicũ diftiaʒ facit: q̃ñq̃deʒ ramis natũ ſit brachiari: ut ꝑpoſui.

Et ſpicæ uero aliis grandiores: rarioreſꝗ conſtant. Aliis minores frequentio
reſꝗ: & aliis diſtantiores a foliis: aliis ꝓximiores: ut achileis cognomine &
ordeoꝝ ipſoꝝ: aliud rotundius: minuſꝗ. aliud oblongius maiuſꝗ: atꝗ i ſpi
ca rarius. Itē aliud candidū: aliud accedens ad purpurā: quod & farinaꝫ red-
dere copioſius credit̃: & contra hyemē: & flatus: & in totū cōtra cæli mutati-
ones cādido ualidius eſſe uidet̃. Tritici quoꝗ gn̄a plura notant̃. cognomina
ex locis ſortita: ut aphricū: ponticū: thraciuꝫ: aſſyriū: ægyptiū: ſiculū: quæ
& colore: & magnitudine: & ſpecie: & ꝓprietate inter ſe differūt: Quædam
uel aliunde cognomina ſortiunt̃: ꝓ ſuis uiribꝰ: tū aliis: tuꝫ uel maxīe quæ ad
cibuꝫ ꝑtineant: ut chacrydias: ſtlengis alexādrinus. Quoꝝ ciuꝫ differentias
in ſupradictis: colligere licet. Nec uero ab re fuerit: ſi illa queꝗ ꝓ differētiis
capies & aliud p̃cox: aliud ſerū: & aliud auctu amplū multūꝗ reddēs: aliud
ieiuniū quoddā parūꝗ ferens: & aliud ſpicā grādiorē effundens: aliud paꝝ
& aliud diu ĩfolliculo manēs: aliud aptū breui abſolui: ut aphricū: & aliud
culmo cōſtans. aliud craſſo. Quod ēt ipſuꝫ aphrico datū eſt. Craſſo tñ: &
chacrydias dictū conſiſtit. Itē aliud tunicis paucis: aliud multis ueſtitur: ut
thraciū: & aliud unicalamū: aliud multicalamū: & magis minuſꝗ: adde ēt
ſi qd aliud his: aut p̃dictis: rōe uiriū proximū ſit. Eiuſmodi nāꝗ differentiæ
naturales profecto appareāt quibus & trimoſtriū annumerari genus par ē:
& bimeſtrium: & ſiqui intra pauciores dies ualeat conſumari: & in euboia
genus quoddam intra quadraginta dies: craſſari ꝑſiciꝗ poſſe affirmant: idē
que firmum eſſe ac ponderoſum. Nec modo trimeſtris leuæ. Quamobreꝫ
famulis id præberi inquiunt: & enim nec multum ĩ hoc ſurfuris eſſe uolūt
Igitur genus id celerimum quidem adconſumationem: *ſed inuentu rariſſi-
mum eſt*: Et bimeſtria uero quædam habentur: quæ & ſicilia: & in achaiaꝫ
aduecta ſunt: Sed hæc paucum reddunt: parumꝗ fœcunda habentur. Quā
quā cibo facilia: & iucunda ſunt. Naſcuntur & alia quædā genera in eubœa
& præcipue apud cariſtum: Trimenſtria uero per multa: & ubique haben
tur: leuia hæc & parum fœcunda & unicalma ſūt: atque in totum infirma
leuiſſimum igitur triticum qđ ad ſimplici ratione agere *licet*. Ponticuꝫ eſt
ponderoſius ex his quæ ingræciā aduehi ſolent *ſiculū datur*. Sꝫ eo pondero
ſius quod boetia fert. Indiciū aſſerūt qđ athletæ: *qui* boetiæ ternos ſemiſex
tarios uix poſſit cōſumere cū athenis fuerit *facile* qna cōſumūt: leue ſatis &
qđ ĩlaconico agro cōficit̃. Hoꝝ igit̃ cā *in* t̃ris cæloꝗ ĩtelligi debet. Nā & *aſiæ*
ultra bactra q̄dā in loco adeo grāde frumtū fieri tradūt: ut nucleis oliuæ ſua
eqparent magnitudīe: grana ſingula impoſſitis aūt dictis: adeo firmū naſci
affirmāt ut ſi qs plus comederit diſrūpat̃ neceſſe ſit: & macedonū ita pleroſ
que interiiſſe aiunt. Abſurdum ſane: & leuitati trimenſtrium abſonum
qđ in pontico euenit. Verum enim durum admodum eſt. Hybernum autē
molle eſt. Leuitate plurimū differt. Et quidem arandi tempora uniuer
ſi frumti: duo uidēt̃ ſtatuer̃: alteꝝ hybernū: alteꝝ uernū: q̄ ēt legūina ſerūt

Ad hæc in genere frumentorum aliud purum lolii naſcit̃: ut ponticũ; atq;
ægyptium: purum & ſiculum ſatis: & præcipue agrigentinũ; ſine lolio ex-
it. Siculo ꝓpriũ dat̃ q melampyꝝ uocant res inocens: nec ſicut loliũ graue
& caput tentans. Sȝ hæc qđ: ut dictũ ẽ: locoꝝ naturæ aſcribi decet: ĩdq; age
re quo ad ſingulis generibus attinere uideat̃: In leguminũ ãt gñre: pari mõ
diffas eiuſ mõi capere nõ ẽ: Aut q nõ idẽ ſerutãdi ſtudiũ adhibet̃. Aut ẽt q
illa uniformia cõſiſtunt. Et. n. ꝑter cicer: & lẽtẽ: & aliq̃tenus fabã eruũ: q̃
ad coloꝝ ſapoꝝq; rõ diffaȝ faciat. Cætera nullus gñribus diſcernere ſolent.
Ergo cicer: & magnitudine: & ſapore & odore: & forma: pleraſq; diffas cõ-
dit: ut arietinũ: & colũbinũ. Candida inter oĩa dulcedine preſtãt: & . n. er-
uũ: & lens: & cicer: & faba: & ſeſſama. Nã & ſeſſamæ gñus quoddã candi
dũ datur. Sȝ differentias hinc potius accipere licet: uidelicet ex his oĩbus: q̃
ſiliquis incluſa ꝓueniũt. Eoꝝ. n. alia nõ interſepta: ſȝ q̃ inuicẽ cõtingẽtia
conſtant: ut eruũ: piſũ: & pars penè maxima alia magnopere circũſpecta:
ut lupinum: atq; ẽt magis & peculiarẽ ĩmõȝ ſeſſama. Itẽ alia in ſiliqs lõgis.
Alia ĩ rotundis: & cicer: & q̃d ſeminum multitudo: ꝓ magnitudinis rõe ſe
qtur. Pauciora. n. minor ſiliq̃ cõtinet: ut ciceris: & lentis. Quæ qđ differẽ-
tiæ ſimiles fortaſſe ac illæ hñtur: quas generi frumentaceorum: tum ſpica-
rũ: tum ipſorum fructuum ratione tribuimus. Nam & quæ ſiliquæ appel
lantur: ſeminum fere rationem ſequuntur. Aliæ nanque leuiter latæ: ut lẽ
tis: & aphacæ. Aliæ cylindratæ potius: ut erui: & piſi. Figuraȝ enim huiuſ-
cemodi iſta ſortiuntur. Sed huiuſmodi differentias multas per ſingula cõ-
perire potueris. Quarum aliæ communes omnibus. Aliæ generatim pro-
prie habeantur. Quod autem omnia ſiliquis adherent: & ueluti quoddam
principium inde optinent. Alia eminens: ut faba: & cicer. Alia concauũ:
ut lupinum: & alia quædam alia non æque expreſſum. Sed minus: ac uelu
ti indicium principii tantum conſtat: tum ex ipſo aſpectu. Cernitur enim
principium quo & ſata germinant: atque radicantur: ut ĩter inicia diximus
& annexa ſiliquis nutriri: dum conſumentur: aptiſſime poſſunt: tum ex iis
quæ nũc: & ãn ſatis diſſeruiſſe putamus. Sȝ de diffiis hactenus ſerere ãt q̃-
q potiſſimũ tẽpeſtiuis ſemtibus ꝓſtat. Cæteꝝ & ſicco ſolo qdã cõmittunt:
ac ꝓcipue triticũ: ac ordeũ: ut pote q̃ maxĩe ualeãt ꝑdurare. Vbi ñ auib;: aut
aliis beſtiis tellus obnoxia ſit. Haud enim commodum ſemimadefactum
ſolum putatur. Quippe cum ſemina in eo facile lateſcant: atque intereãt
ſimul accidat: ut frequens herba naſcatur. Imbrem poſt ſationẽ ſuperueni
re: oĩbus prodeſt: exceptis: quæ offici potius apta ſint: ut faba inter æſtiua
ſeſſama: & cumino: & trionio. Denſũ ãt: raꝝue: ſpargere ſemẽ: terraꝝ ẽt
ratione: conuenit. Plus enim craſſa letaq; tolerare poteſt: quam harenoſa:
& tenuis. Quamquam dici ſoleat: alias plus: alias minus ſeminis eandem
recipere ſegetem: infauſtoq; augurio capiant: Cum plus receperit. Ter-
ram enim eſuriere: heſitareque protinus ſem̃ exiſtimant. Sȝ hæc ratio ſtul-

te fortaſſe afertur. Semina uero ſi contempleris præcipue loca ipſa ſcruteris
una cũ ſolo: poſitionem quoq; animaduertendo: quæ ad flatus: ſoleſque ſit
accomodatius ſane differentias colliges. Stercoratio quoq; pro natura terra
rum fieri debet. Nouale hybernũ: uero præfertur. Non nuſquã alte inara
re non expedit: ut in ſyria. Qua de cauſa puſillis aratris. Syri utuntur. A
pud alios: cultus nimius obeſt: ut in ſicilia. Vnde fit: ut multi experegrinis
facile aberrare poſſint. Hæc quo ad terraꝝ naturã ſatis ſit. Diſcernere aũt &
ſemina ſolent: quid ſcilicet cuiq; competat agro. Hybernis & eniꝫ locis trit
cum potius datur: quã ordeuꝫ. Atq; in totum frumẽtuꝫ potius: quã legu
men. Ad plenum in culta: & longo tempore poſt proſciſſa tritico deputan
tur. Id enim melius quã ordeum illa ferunt. Tollerat & frequentiã imbriũ
triticũ magis q̃ ordeum: & fertilius ſegete minus ſtercorata perficitur. Pari
modo & tritici ratio quod cui conueniat habere. Exempli gratia: quod fru
gali & pingui: qđ ieiuno & gracili: & de reliquis pari ratione animaduertẽ
ſolent. Aqua cum ſata conceperint: atque adulta ſint: omnibus prodeſt.
Tritico: ordeo: reliquiſque frumentaceiis florentibus obeſt. Facit enim ut
cuncta intereant. Leguminibus nihil officit: cicere excepto. Id enim abluta
ſalſilagine: radice tabeſcens: interit: & ab uricis eroſum protinus perit. Ci
cer nigrum: atque etiam ruffum: firmius eſt: quam album. Locis dilutio
ribus ſero ſerendum id cenſent. Faba floreſcens præcipue madefieri cupit.
Ob id ſero eam ſerere uolunt. ut dictum eſt: quoniam diu floreat. Sed poſt
quam defloruit: parum omnino aquæ deſiderari affirmant. Conſumatio
enim iam in uicino eſt. Frumentaceis implenum craſſatis: aquam noxam
eſſe putantur. & ordeo magis quam tritico. In ægypto uero & apud babylo
nem: & bactera ubi terra nullis: aut raris imbribus madet: roribus omnia
coaleſcunt. Adde cyrenam: & heſpiridem. Idem enim uel in iis ipſis locis
fieri ſolet. Oĩum: ut ſimplicius loquar opportuniſſia quæ uerna. Quãobrẽ
ſicilia frumẽti pfertilis ẽ. Large nãq; & molliter uere fructificat̃: e diuerſo
aũt hyeme ſolũ tenue multa paulatĩ recipe poſſit. Craſſũ uel ſeminũ copia
& aq̃ꝝ in opiã tollerare facile põt: locis aũt ſiciẽtibus omnes afflatus aureq;
pdeſſe putantur. Sꝫ alii apud alios eiuſmõi remedia pſtant: qđ uel antea di
ximus. Sꝫ oĩ q̃ſi exparte ſqualior potius q̃ crebri ĩbres frumẽto expedit. Im
bres: n. cũ alias cõtrarii ſĩt: tũ ſeĩna ipſa ſæpe corrũpũt. Quod ſi minus her
bæ qdẽ luxuriã mouẽt: ut ſata ſtrãgulent̃: atq; oẽ alimẽtũ amittãt. Nullũ ex
ſeĩnib9 corruptũ: mutari in aliud aptũ eſt: pterq̃ triticũ atq; ordeũ quæ mu
tari in loliũ aſſerũt. Magiſq; triticũ. Idq; ĩbrib9 frequẽtatib9 fieri & pcipue
locis hũidis & ĩbræ longe dilutis loliũ aũt uernũ neq̃q̃ eſſe quẽadmõꝫ reliq̃
herba: qđ qdaꝫ affirmare conãt̃ rõibus illis cõſtat. Cõfeſtiꝫ. n. hyeme ineũ
te id exortũ pateſcit multiſq; differt. Habet nãq; anguſtũ foliũ & pi oſũ
& pingue eiuſq; peculiare pinguitudo notatur. Piloſitas enim auenæ
etiam datur. Hoc igitur proprium eorum animaduerſum eſt. Atque

Nam uel ex hoc ipſo loliũ fieri uolunt. Cicer autem a cæteris leguminibus propria illa diſtinguũt: ꝙ de floris ꝓuentu retulimus: & quod fructũ celerrime perficit: qm̃ firmiſſimũ: & lignoſiſſimũ cõſtat. Atq; intotũ noualibus ĩeptũ præ ſua edacitate ẽ. Herbam enecat omnẽ: & maxime: ac celerrime tribulum. Ad ſummã: nec ſolum quodlibet ferre id legumẽ poteſt: ſ; nigro quodã: craſſoq; opus ẽ. Fabã ex cæteris nouale optimũ preſtat: qua uis frequens ſeratur: fructum ꝗ ferat copioſe. Aquas q̃; fluentes his magis prodeſſe quam celeſtes: affirmant. Panicũ: & milium: minus aquaꝝ indigent Nam cũ plus hñt: folia dimittunt. Sed ualidius milium: dulcius panicũ: quamquã infirmius ẽ. Seſamã uiridem nullũ aĩal mãdit: neq; lupinũ. An uero neq; trionũ; neq; geminalem querendũ. Nam ea quoq; amara ſr̃. Trionum: ſeſamæ ſimile: conſtat: & pinguiuſculum eſt. Geminalis cuminaceum quoddã ẽ. atq; nigꝝ. Seritur cu; ſeſama. S; de his ſcrutari artius ſane cõuenit. Tertius aũt frugalibus ne luxuriẽt: foliis depaſcere: atq; tõdere agricolæ ſolent. Quod uel in theſſalia factitatur: quot annis. Euenit ãt ut depaſta quidẽ: etia; quotiens libeat: fructum nihilo mutent. Rotõſum uero ẽ ſemel triticum degeneret: & longu; ſine ulla craſſitudine ſurgat: quod camatiam uocant. Nec ſatum id ad naturam priſtinã redire autumãt. S; hec per qua; paucis euenire theſſali aiunt. At apud babylonẽ ſemper & q̃i ordinate bis tondent. Tertio pecus admittunt. Sic. n. caulem mittit: alioqui foliis tm̃ laſciuit. Et neglegentius qdem colentibus: quinquageſimo cu; fœnore meſſes redduntur. Diligentius uero cum centeſimo quinquageſimo. Cultus aũt ꝓbꝰ cũ q̃ diutiſſime aq̃ itermãſerit: q̃. ſ. multũ materia ꝓducat Cum enim ea terra craſſa: ſpiſſaq; ſit: rara; atq; ſolutam: reddere opus eſt. S; materiam: herba; q̃ ægyptus gignere nata eſt: illa minime ſundit. Igit hæc uirtuti tractus attribues. Multis autem locis. uel exradicibus triticum atq; ordeum anno poſtero exit. Quĩ & eodẽ primo anno: ex his: quæ gratia uenundãdi ſecantur: altero culmo adnaſcẽte: proſilit. Similimodo & ſi cõcreuerit: hyeme pluuiis enim ſecutis ſeges reſtibilis redditur. Verum taliũ ſpica imperfecta: puſillaq;: extat. Exeunt anno ſequenti etiã: ſeminibus depreſſis: conculcatiſq; ut nihil quaſi appareat uidilicet cum tranſeunte exercitu: ſemina concuſſa interram corruerint. Nec non & eorum: quos ægros uocitant. At in leguminum genere: aut nullis uis faciendi quicquam eiuſmodi datur: ut certe non æque: Et germinationes quidem tot modis fieri ſolẽt Ad incrementum autem: alimentumque: plurimum quidem cæli temperies: atq; in totum anni conditio: iuuat. Imbribus enim ſerenitatibus: hyemibuſq; oportune ſecutis: omnia feracia per multiſq; fœcunda redduntur ẽt ſi ſata ſint ſalſis ac tenuibꝫ ſolis: Quãcbrẽ ñ perperã ꝓuerbio dicit̃. Annus fructificat: ñ tellus. Veꝝ & terræ rõ mſtũ refert: ñ ſolũ ꝙ craſſa: uſ tẽuis: & roſida: ſ ſq̃lida cõſtet: ſ; ẽt cæli ãbiẽtis & flatuũ cã: qdã eĩ; q̃uis tẽues: uitioſæq; ſint ꝓbe tñ fructificant: qm̃ cõmode ad maritimos iaceant flatus.

Sed alii alis commodi occurrunt ut ſæpe iam dictũ eſt. Quippe cum aliis fa
uonius: aliis aquilo: aliis auſter proſit. Cultura quoq́ haud quaq̃ parum
cõfferre percipitur: præcipue ſementis. Exculta & enim terra facile ꝓfert.
Quin & fimus magnopere adiuuat. Calefacit enim & concoquit. Quæ nã
que ſtercorentur feſtinantius quã ſtercoris indiga: uel. xx. dies erumpũt.
Sed non omnibus ſtercoratio prodeſt. Vtilis non ſolum frumentis: uerũ
etiam reliquis herbis præterq̃ ſilici eſt. Hanc enim fimo ſuper iniecto interi
re affirmant: interit & pecore incũbente. Quin & medica quæ uocatur: ſter
coris & urinæ cauſa perit: ut quidam dixere. Quodq́ aũt ſemen naturæ tem
poris certe conuenit: atq́ in totũ generi: genus certũ reſpondet: ẽt inter ipſa
unigenaq́ diſcernere auctores conãtur: ſemina peregrina intra ãnos tres: cũ
plurimũ tranſeunt ad uernacula. Expeditq́ apricis: ad paulo minus aprica:
& ex frigidis pari ratione tranſferre. Tranſlata & locis hybernis eruptionem
in præco quib⁹ prorogãt. Quapropter ſqualore intereunt: niſi pluuia ſeroti
na ſeruauit. Ob id cauendũ cenſent: peregrina uernaculis permiſceri: niſi
ex ſolo ſimili migrarint. Nam ut loca inſerendo oriendoq́ inuicẽ diſcrepant
ita cultura egeant diuerſa neceſſe eſt. Ad hæc differẽtias telluris: ac uires ſe
minum: atq́ etiã ſingulorum tempora obſeruandum. Cum uero proſpere
tpr̃a anni ſucceſſere: ſemina uel grauiora: ſuauioraq́ reddunt. Athenis itaq́
ordeuʒ: quod farinæ ptem maiorẽ conficit. Is. n. ager ordeũ eximie fert: nõ
cũ plurimuʒ fuerit: ſed cuʒ quandã tẽperieʒ obtinuerit: cõmendandum euã
dit. In phocide uero circa elatiã: non ſolũ ordeũ: ſed etiaʒ triticũ optime red
ditur. Et apud alios alia ad quæ ſoli cuiuſq́ natura ualeat. Ergo ſemina meli
ora: deterioraue: tũ cultura: tũ terræ natura fieri poſſunt. Siluestreſcũt eĩm
manſueſcũtq́ modo arborꝶ: atq́ in totũ pmulta tellure ꝑtinus uti arbores de
terius ueniunt. Genus aũt quod totũ tranſire in aliud aptũ ſit: nullũ præter
q̃ typhã: & ſemen cõperies: ſicuti inter primas diſputationes propoſui: Nec
non & loliũ: & tritico: & ordeo corruptis: enaſcitur. Vel ſi id minus: naſci q
dem inter triticũ ſolitum eſſe: nulli dubio eſt. Vt etiam ponticũ illud triticũ
atꝶ cognominatũ: & ſemen bulborꝶ: &c. quæ naſci inter alia ſemina ſolent
Nã & Auena magis in ordeo exire uidetur: & in lẽte aracus res ſcabra: & du
ra. In aphacis aũt ſecurina: ſecuri ſimilis. Atq́ in cibus fere ineſt: qđ ſimul
alatur intermiſceaturq́: ſeu rõne telluris: quod nõ inepte putaueris: ſeu ob
aliquã cauſã. Nonnulla etiã manifeſte cõia pluriũ erumpunt. Sed qm̃ plus
inter aliqua ualeant ꝓpria eorꝶ putãtur. exem pli gr̃a: orobancha erui. & lap
pa lentis: Quod altera eruum potiſſimo uincit cauſa imbecillitatis. Altera
inter lentem maxime coaleſcat. Quæ quidem eruange proxima eſt. Et eniʒ
parimodo aggreditur & herba totam: ueluti brachiis capeſcit: nec ſecus an
git: atque obſtrangulat. Quod autem ſtatiʒ a radice cuminc: & fœnc græ
co ſubnaſcitur: & hemodorum uocatur: unicaule conſtat: nec abſimili cau
le ſurgit: uerum longe breuiori: & modo capitis ſuperne quidam gerente.

Radice

Radice autem ſubrotunda inititur. Nullum fœno græco excepto: inareſcit
Solo tenui: nec ullo pacto pingui: hæc prodeunt. Vt in euboia apud lelan-
tum quidem naſci omnino nequeunt. Apud autem canethū: & ſiquis ali-
us eiuſmodi locus ſit: nimiꝜ queunt. Igitur ea tam & ſi communia pluri-
mum exeant: tamen inter prædicta infirmitatis cauſa dominari facile poſ-
ſunt. Coctibile autē dici quidem de leguminibus tantummodo ſolet. VeꝜ
tamen & in frumentaceis idem aut proximum. Quod euenire non abſq; ra
tione putaueris. Sed quoniam uſus non idem ſit: non eque percipi poteſt:
neq; in omnibus leguminibus ex æquo ſentitur: ſed præcipue in faba: & lē-
te: ſeu q; hæc maiorē ī mōꝫ affici apta ſint. Seu ēt q; hæc pp frequentiorem
uſū magis appareāt: largius itaq; fieri ſolet. Sūt eīꝫ loca pmulta q̄ ſēp cocti
bilia ferāt. Et alia q̄ incoctibilia. Sꝫ omī q̄i expte loca tenuia coctibilia poti-
us reddunt. Cæli quoq; conditio mutationem eiuſmodi affere nimiruꝫ po
teſt argumentum. Quod eedem ſegetes alias coctibilia: alias īcoctibilia red
dant. Faba apud philippos cum uentilatur: ſi ab afflatu incola perfietur
incoctibilis eſt. Hæc igitur multifariam rem iſtam poſſe fieri monſtrāt: q̄-
doquidem: & ſegetum nonnullæ conterminæ inter ſe: ſitumq; ſimilem ob
tinentes: nec ullam telluris differentiam ſortientes: non pari modo fructifi
cant. Sed hæc coctibilia. Illa incoctibilia parit. Idq; agitur etiam ſulco tantū
nonnuſquam ſegetes diſcernente. Fruitur potiſſimum terra triticum: tuꝫ
ordeum. Quamobrem triticum terram bonæ frugis expoſcit. Ordeum ul
ingraciliori ſolo proficere ſatis poteſt. Cicer inter legumina maxime terra
potitur: quāquam in ea minus temporis maneat. Faba: ut dictum eſt: cuꝫ
alias moleſta minime eſt. Tum etiam tellurem raritatis ſuæ: ac ꝑutredinis
cauſa ſtercorare putatur. Ob id qui circa macedoniam: atq; theſſaliam co-
lunt: cum fabæ florent: arua inuertere cōſueuerunt. Inter ea quæ tritico: &
ordeo ſimilia conſtant: ceu ſemen. Typham. Siliginem. Bromum. Aue-
nam. Robuſtiſſimum: & maxime terram extenuans ſem̄. Redditur quip
pe cum radix ei multiplex: atq; alta: culmuſq; numeroſus conſtent: ſed fru
ctus facillimus: omnibuſq; animalibus gratiſſimus eſt; Inter reliqua bro-
mus radice numeroſiore conſiſtit. Is. n. multis diſpargitur culmis. Siligo
prædictis mollior: atq; infirmior eſt: Typha omnium leuiſſima conſtat: nā
& in ſimplici culmo aſſurgit & ſolo proinde tenui contenta eſt. Nec ut ſem̄
pingue: & lætum deſiderat. Sunt duo illa ſemen: & typha per q̄ ſimilia tri-
tico. Auena uero & bromus: ueluti ſilueſtria quædam: & immitia conſtāt
Auena q̄ꝫ terram uehementer extenuat: & multiplici tū radice: tuꝫ calamo
conditur. Lolium ſilueſtre penitus eſt. Omnium autem quæ æſtiuis ſemē
tibus ager recipit. Seſſama terræ moleſtiſſima eſſe plurimumq; poſſe exte-
nuare putatur: ut pote quæ multipliciori: craſſioriq; calamo: & numeroſio
re conſtet radice quam milium: Sed quæ terræ: quæq; homini ratione cibi
facilia ſētiamus differre iter ſeſe plane uident. Quædā eīꝫ e contrario facilia

ueniunt: ut legumen: ut milium: adde ſi quid pro uſu hominū facilitatem
e diuerſo quā pro uſu cæteroꝝ animantium ſortiri appareat. Seminum aūt
uicia quædā omnibus cōmunia ueniunt: ut rubigo quædaꝫ propria dantur
quibuſdam: ut tabitudo radicis ciceri & uricarum infeſtatio: aliis etiam pu-
licum beſtiolarum eroſio Nonnulla etiam ſcabie: atque ſalſugine pereunt
ut cuminuꝫ animalia uero ſi non in iis ipſis gignantur: ſed extrinſecus ueni-
ant non æque officiunt. Naſcitur enim in tritico cantharis & ī eruo phalagi-
um: & in aliis alia genera. Rubigines: ut ſimplicius loquar in frumentaceis
magis quam leguminibus inter frumentacea ordeum magis quam triticuꝫ
ſentit: & inter ordea aliud plus aliud minus: ſed præcipue dixerim achileis
Nec ſegetum ſitus naturaque parum refert. Tractus enim excelſi perflatiqꝫ
rubiginem nullam: aut minimā ſentiunt. Concaui & flatibus nullis expoſi-
ti contra frequentiſſimā habent. Gignitur hæc plenilunio. Maxime intereūt
uel afflatibus triticum atque ordeum cum aut florentia perflantur: aut flore
dimiſſo protinus infirma concuciuntur. Sed ordeum magis ita perire cer-
tum eſt: ſæpe etiam concraſſeſcunt: ſi uehementius diutiuſque flatuſ inua-
ſerunt exiccantur & penitus inareſcunt. Quod quidam euentari dixerunt.
Sol quoque ex nube ambo iſta interimit. Sed triticum magis quam ordeuꝫ
& ita ut quamq̃ ſpica exinnanita ſit: uiſu tamen præcipi minime poſſit. Tri-
ticum uel uermiculi enecant: alii protinus naſcens erodentes radicitus. Alii
cum ſqualentes abſolui nequeunt. Tunc enim uermiculus culmum uſque
ad ſpicam erodit. Dein alimento conſumpto emoritur. Et ſi totum eroſit:
triticum ipſum omnino interit. Si uero alteram tantummodo culmi parteꝫ
frugemque fundendam eatenus uiolauit: id quideꝫ ſpicæ pereat neceſſe eſt
Reliquū āt incolumæ extat. Euenit hoc in tritico non oībuſ locis ut ī theſſa-
lia ſed paucis qbuſdam: ut in aphrica & in lelanto euboeæ. Vermiculi uel in
ciceris & cicerculis ipſis gignuntur cum ſecutis imbribus calor repentinus
humorem incluſerit quemadmodū in ciceribus naſci uricæ ſolent. Qui aūt
alimenta ſua conſumpſerint: tam in herbis: quam in fructibus pereunt: ut
ipes & qui fabis reliquiſque innaſcuntur: ut de arboribus: & lignis retuli-
mus: exceptis qui ceraſtæ uocantur: Igitur ad hæc omnia tractuum natura
plurimum refert: nec temere. Iam enim cælum diuerſum caliditate: aut fri-
giditate: aut humiditate: aut ſiccitate conſtet: hoc autē fructus reddere: cō-
ſumareque potiſſimo patet. Qua propter quibus locis fieri ſolent. non ſem-
per fiunt. Seminibus autē non uis eadem ad germinandum ac reſeruandiꝫ
utique datur. Quædam enim germinant: conſumāturque celerrime: & re-
ſeruari egregie poſſunt: ut panicum & milium. Quædam germinant qui-
dem: ſed non celeriter: ceu faba & præcipue: quæ coctibilis. Pereunt celeri-
ter aphaca: atque ſiliqua: ordeum celerius: quam triticum: & pulerulen-
tum: celerius quam purgatum: & quod in horreis calce leuigatis conditum
eſt quaꝫ quod in nō ita leuigatis corruptis itaqꝫ animalia propria gignūtur

ut dictum eſt: cicere excepto. Id. n. ſolum gignere animal nulluꝫ poteſt. Et
putreſcentibus quidem omnibus uermis conſiſtit. Contuſis autem ſpon-
te ut fit: ſingulatim proprium quiddam gignitur. Cicer & eruum omniuꝫ
maxime durat. Lupinum longe iis diuturnius eſt. Sed hoc quodammodo
pro ſilueſtri habetur. Differt etiam rus a rure: & cælum a cælo: ad ſeminũ
corruptionem: conſeruationem ue. Itaq; apud apolloniã maris ionii: fabaꝫ
nullo pacto corrodi aiunt. Ideoque reſeruandam reponi. Quin & circa cizi
cum diu durare poteſt. Metere quoque toſta plurimum ad diuturnitatem
ſane facit. Sic enim humoris minus relinquitur. Metunt uegetiora legumi
na quidem: quo plus: faciliuſque legere poſſint. Celeriter enim defluunt:
& arefacta franguntur. Triticum uero: & quoddam ordei genus non peni
tus exiccari patiuntur. Quod ad reddendaꝫ farinam: meliora minus arefa-
cta putantur. Qua de cauſa in aceruos: tam triticum: quam ordeuꝫ compo
nere aſſolent. Videtur enim in aceruo craſſeſcere potius: quam attenuari.
Frumentum nequaquam corrodi poteſt: cum admiſſo imbre prouenerit.
Triticum in ſpica nondum meſſum durare maxime poteſt. Atq; etiam ma
gis lupinum. Nec enim id metunt: priuſquam imber inceſſerit: quoniam
intermetendum exiliat: atq; ita pereat ſemen. Ad exortum autem: uniuer
ſamque ſementem: ſemen anniculum optimum putat̃. Bimum deterius:
& triticum. Quod autem ultra acceperis ſterile ferme eſt. Quamquam ad
uſum cibarium idoneum conſtet. Omnibus enim ad generanduꝫ: uita da-
ta eſt definita: licet ea quoq; uiribus inter ſeſe differant: locoꝝ ſcilicet cã qb9
condantur. Quamobrem cappadociæ loco quodam petra uocato: uel qua-
drigenos annos fœcunda: & ad ſementem percommoda durare proditum
eſt. Sexagenos autem & ſeptimgenos ad uſum cibarium ſeruari poſſe ido-
nea. In totum enim corrupta ea nunquam referunt: quamuis ueſtem reli-
quamq; gazam: corrumpi poſſe concedant. Locum etenim iſtum cum ali-
as excelſum tum flatibus eſſe apertum & auris ab exortu: occaſu: meridie-
que editum. Feruntq; & in media: reliquiſq; excelſis tractibus: condita diu
perdurare ualere. Sed cicer. Lupinũ. Eruum. Milium: & reliqua id genus
longe diutius. Quod etiam locis græciæ fieri poteſt. Sed hæc locorum pro
pria ſunt: ut ſupra iam diximus. Creditur: & terram apud quoſdam habe-
ri: qua illitum triticum: ſeruari unice poteſt: ut quæ apud olynthuꝫ: & eu
boeæ apud cerinthum effoditur. Reddit hæc triticum: deterius quidem ad
uſũ cibariũ: ſed aſpectu craſſius facit. Sextariũ ad modiũ illinire ſolitũ ẽ.
Quodq; ãt ſem̃ feruefactũ: perit: ac ſterile reddit̃. Quãq̃ ſit: q ordeũ: & tri-
ticum: apud babilonẽ reſilire in area: mõ eoꝝ quæ frigunt̃: enarrẽt. Sꝫ. n.
caloris differentia quædã ꝑfecto ĩtelligi debet: & cõmunia q̃i oĩuꝫ: aut plu-
rimoꝝ appareant. Quædã uero ex iis: quæ ſilueſtria q̃i putant̃: ꝓprietateꝫ
quandam tum in generatione: ſortiri plane uidentur: ut lupinum: atque
auena. Lupinumeniꝫ licet robuſtiſſimum ſit: tamen niſi protinus ab area

terræ mandaueris: male proueniet: quemadmodum dictum eſt. Atque in totum condi hoc legumen ſubter terram recuſat. Qua de cauſa ne ſub arantes quidem id ſerunt: & ſæpe ſi in materiem aut herbam pretenſam quampiã icidit: eã in ſumma impellẽdo deducit radiceque terrã contingit: & germinat. Solum harenoſum & uitioſum po tius poſcit. Atque in totum cultis prouenire non uult. Auena e diuerſo. Cultis enim melius hæc erumpit. Et non nuſquam quæ prius germinis in fœcunda eſſet: ſi diligenter colatur: germinat copioſaque redditur: in totum ſolum hæc frugale deſiderat Peculiari uel illo a cæteris frumentaceis: hæc diſcerni putatur: quod annis alternis utrunque ſemen aptum ſit prouenire. Quamobrem qui eam delere penitus uolũt. Deleri eĩ pcõtumax eſt: ſegetes annos duos laxant a ſatu. Cumque plena diffuſa in herbam eſt: pecus ſæpe impellunt uſque dum penitus depaſcatur. Idque pleniſſimum eius exitui fit: quod ſimul & alernatam eius germinationem teſtatur.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM. L. VIIII.

h Vmor plantæ quem non nulli ſuccum nomine publico appellant uires pro cuiuſque plantæ ratione ſortitur. Sapor humorem: alium magis: alium minus conſequitur: nec omnibus in eſſe appareat: ita exilis: & dilutus quidam in pleriſque ſentitur Humor igitur plurimis omnibus cum germinare incipiunt. Sed ualidiſſimus maximeque ſuam naturam oſtendens cum iam: & a germinatione: & a fructificatione ceſſarunt. Accidit uero ut uel proprium ſucci: colorẽ plãtæ non nullæ ſortiantur. Aliis enim albus: ut lactuoſis. Aliis ſanguineus: ut ceuteriæ: & ſpinæ quã agreſtem fuſum appellant. Aliis uiridis: aliis alius color. Sed planus hoc in annuis: & annicaulibus quam arborum genere Humor autem ipſe quibuſdam craſſitudine tantum conſiſtit: ut lactuoſis: quibuſdam etiam in lacrimæ modũ gignitur: ut abieti: pino terebintho larici: piceæ: amygdalæ: craſſo: pruno: iunipero: ulmo: ſpine ægyptiæ. Nã ea quoque fert gummam. Verum non excortice: ſed in uaſe: adde illas quæ thus: quæ myrrham præſtant: lacrimis enim hæc quoque annumerantur. Ad hæc balſamũ & chalbanam: & ſiquid aliud ſimile ſit. Qualem etiam ſpinam in dicam reddunt ex qua illud ſmyrnæ ſimile gignitur. Conſiſtit in lentiſco: & in ſpina ixina dicta lacrimam: quæ maſticam reddit. Hæc autẽ omnia & fere quecunque aliqua pinguedine conſtent: odorata eſſe notantur. Quæ contra pinguedine carent: hæc ſine odore proueniunt: ut gummi & amygdalæ lacrima. Quin & pinea carduus: quæ increta inſula exit habere lacrimam dicitur: & hirci ſpinam appellatã addunt. Hæc antea naſci: tantum increta putabatur. Nunc uero ĩ achaia etiam peloponeſſi: & aliis lo

cis: & aliæ circa mediam comperiri certum eſt. Et eoruꝫ quideꝫ omnium
lacrima in caulibus: caudicibus: ramiſque conſiſtit. Quorumdam autem
in radicibus: ut equapii: & ſcammoniæ: & aliorum multorum uim medi-
cam ingerentium. Nec deſunt: quæ tum in radice: tum in caule habeant.
Caulem enim & radicem nonnulloruꝫ liquare conſueuere: ut etiam laſſe-
ris. Ergo equapii lacrima myrrhæ ſimilis conſtat. Quamobrem cum qui- Equapium.
dam hinc naſci myrrham audiuiſſent equapium apud ſe prouenire puta-
runt. Seritur equapium etiam ſua lacrima: ut lilium: & alia quædam: laſ-
ſerpini lacrima guſtu uehemens modo ipſius laſſerpitii conſtat. Quodeni
laſſer uocant lacrima eſt. Scammonia & reliqua huiuſcemodi: uim medi-
cam: ut retulimus: ſortiuntur. Ex prædictis autem omnibus: Alia ſponte
conſiſtunt: Alia inciſura: Alia modo utroque. Ceſura ſcilicet capiuntur:
quæ utilia: magiſque opere precium ſunt. Quapropter amygdalæ lacri-
mam nullus extrahit. Nulla enim in re utilis eſſe poteſt. Quibus concre-
tio ſponte conſiſtit: his fluxus humoris largior prodit. Non eodem tempo-
re omnium inciſuræ: atque concretiones notantur. Sed uitis lacrimam con-
ſiſtere potiſſimo aiunt: ſi paulo ante germinationem cedatur. Autumno
uero & hieme incipiente: minus. Quamq̃ ad fructificandum: & tempeſti-
ue: quidem: maiore ex parte tempora illa ſtatuantur. Terebinthum: & pi-
num: & ſi quæ reſinam aliæ faciant: edendas poſt germinationem affirmãt
Ad ſummam ceſura earum: non anua: ſed poſt plus temporis fieri ſolet.
Thus: atque myrrhaꝫ ſub cane: feruentiſſimiſque diebus incidi referunt.
Sic & balſamum quod in ſyria naſcitur. Sed diligentior partiorque ceſura
eorum infertur. Humoris enim confluuium parcius accedit. Quorum au-
tem & caulis: & radix: inciditur: horum caulis antea ferrum recipit: ceu laſ-
ſeris. Eorum denique ſuccum. Alterum cauliam: Alterum radiciam uo-
cant. Præſtantior radicias eſt. Purus enim tranſlucidus: & ſiccior. Cauli-
as uero humidior. Et ideo farinam ei inſpergunt: ut ſatis coagulari poſſit.
Inciſuræ tempus idoneum pœni nouere. Laſſer enim illis legendum natu-
ra largita eſt. Quin & radicum ceſores: & qui ſuccos medicos legunt: cau-
les liquare antea ſolent. Ad plenum uero: & qui radices: & qui ſuccos le-
gant: omnes tempus ſuum cuiq; obſeruant. Ergo commune id eſſe omni- Resina
um conſtat. Reſina uero in hunc modum fieri ſolitum eſt. In pino qui-
dem ubi iam uulnerata arbore: teda detracta eſt: reſinam hauriunt Sic eniꝫ
in uulnus inuectum: humor copioſior confluit in abiete uero & picea cum
lignis deguſtatis uulnus intulerint: haud enim quanque ſecretiorem mo-
do eodem agi mos eſt. Vulnerant enim & terebinthos parte utraque caudi-
ce ſcilicet & ramo. Sed copioſior & melior: quæ in caudicem defluit. Diffe-
runt etiam arborum ratione. Optima enim quæ ex terebintho. Spiſſa nan-
que: & leuiſſima: & odore gratiſſima eſt. Verum pauca. Secunda quæ ex

abiete & larice: & picea: leuior enim quã quæ ex pino. Copioſiſſima: & põderoſiſſima. & piceſiſſima: quæ ex pino. Teda eiꝫ pinus referta eſt. Portat imbribus liquida: dein ſponte: quo nũc cernitur mõ: ſpiſſatur. Quamq̃ terebinthum ẽt piceꝫ apud ſyros largiri affirmãt. Eſt. n. mons: ut inter ſupiora retulimus ingens: terebinthis ampliſſimis totus repletus. Quidaꝫ & piceã & cedruꝫ: & palmã addũt. Sed hoc quia raꝝ: ꝑ cõtingente potius accipi debet: Nam qui macedoniã colunt: ne pinum quidem picis gr̃a urunt: præter quã marem. Sterilem. n. marem nuncupãt. Fœminæ uero radicem tantuꝫ accipiunt. Omnis & enim pinus tedam radice ingerit. Pix optima: puriſſimaque quã loca admodum aprica: & aquilonia præbent: contra quã opaca horridior utriuſque preferens: locis enim admodum depreſſis: atq; opacis: nec ullo quidẽ pacto: pinus exire poteſt. Eſt præterea ſterilitas quædam fertilitaſq;: tũ copiæ: tuꝫ bonitatis. Quippe cũ mediocri hyeme copioſa: & bona: & colore candidior reddatur: aſpera uero pauca atq; deterior. Quæ quidẽ copiam & bonitatem picis definiunt non larga fructificatio pinoꝝ. Idei qui pinos diſcernunt. & aliam ideam: aliam marinã cognominant: picem fieri aiunt: exidæa largiorem: nigriorem: dulciorem: intotum q; faciliorem: & odore gratiorem duꝫ cruda ſit: Decocta eniꝫ ĩ minus contrahi q̃m plus habeat ſeri. Quãobrem ẽt tenuiorem hanc eſſe addunt. Ex marina autẽ flauioreꝫ & craſſiorem ſcilicet crudam: ita ut decoctio minus auferat. Sed tedatiorem ideam tradunt utque ſimplicius loquar: tantundeꝫ tedæ: plus dilucius picis imbribus frequentatis: quam ſqualloribus reddere uolunt. Et ex hybernis opaciſque locis plus quam ex apricis: ſereniſque. Hæc igitur ita idei: atque macedones aſſerunt. Replentur caua plagarum uidelicet in tantum: ut iteꝝ pix extrahi poſſit. Frugalis pini: anno proximo mediocris. Secundo uicioſæ. Tertio repletio nõ coitu ligni: ſed incremento picis cõficitur: lignum: eiꝫ in hac arbore coire iteꝝq; unũ refici nequit: ſed cõfectio quidem picis reddi põt tantũ tp̃ris ſolet: neceſſe aũt ligni quoq; agnationem fieri quandam. Siquidẽ detracta: deuſtaq; teda: effluuiũ euenire picis ſolitum eſt. Id igitur accipi ita decet. Idei ubi arboris caudicẽ cortice diſpoliarĩt. qđ p̃te ſolari: binis: aut ternis: a terra cubitis: facere cõſueuere: cõfluxũ iſtuc fieri nõ ſine teda uno cũ plurimũ ãno affirmãt. Idq; cõſecuri detraxerĩt: ſecũdo iteꝝ anno teda locũ expleri: & tertio parimodo. Poſt hac ob eã paulatinã inciſurã arborem extenuatã: putrefactãq;: hũi facile a flatu ꝓſterni tũ eius cor extrahi. Hoc. n. tedã maxĩe ꝑfert: nec nõ & radicẽ effodi. Hãc eiꝫ oĩbꝫ tedã conſtare: ut diximus. Sꝫ hac ĩ re ꝓbas qđ: ut dictũ ẽ: crebrius uulnus accipe. Deteriores uero lõgiori tp̃e poſt: & p̃te aliq̃ reſeruata: plus tp̃is reſiſtere poſſe. Tota nõ detracta minus cõlẽtaneũ prius ẽ: ternas tñ detractiões eiuſmõi maxĩe arbores tolerare poſſe uidentur: non ſimul & fructificat: & tedificat pinus. Sed protinus nouella fructificat. Multo autem poſt facta uetuſtior tedificat: picem urere hunc in modum conſueuerũt. Cum locum æq̃lẽ ꝑparaue

rint. & ueluti area facta cõcurſũ hñte: ĩ mediũ diligẽter pauimẽtarint: truncos perfiſſos cõponunt. Proxĩæ ſane cõpoſitioni: carbonẽ facientiũ: præterq̃ quod ſine foſſa opus pficiũt: ignis erectis: & intſe coherẽtib: ita ut altitudinem aſſidue p multitudine capiant. Quos fieri aiũt compoſitionẽ deſcripſerunt circuitu cẽtenoꝶ ſeptigenoꝶ cubitoꝶ. Altitudine uero cũ plurimũ ſexcentoꝶ: aut centenoꝶ & quingenoꝶ: ambabus ſi teda pinguiſſima ſit. Cum igitur tedã ita conſtruxerint: & materiã pertexerint: aliqua terra ſuper infuſa undiq: ſumma cum diligentia occultant: ut ignis nulla ex parte emicare poſſit. Pix.n. peribit: ſi id acciderit. Succendunt autem per aditũ relictũ. Dein eã q̃ partem ſtipant materiæ: & obſtruunt terra. Reliquaſq omnes obſeruant: & quacũq fumũ protrudi uiderint: ſcalis ſcãdentes: terram aſſidue infundunt. Quo nullo pacto flãma erumpere poſſit. Canalis uero p medium ſtructus aceruum: picẽ fluentem in foueam ducit: cubitis circiter quindecĩ ab aceruo. Pix effluens tactu frigida fit. Vrit̃ duos dies & totidẽ noctes complurimũ. Sæpe.n. poſtridie ante ſolis occaſum exuſta iã eſt. Roguſq ceſſit. Id.n. euenit cũ nihil reliquũ eſt quod amplius fiuat Totum autẽ tempus quo teda uritur: uigilãtes obſeruãt: ne quid ignis erũpat: & ſacrificant: atq concelebrant præcantes: ut pix ſibi copioſa: bonaque benignitate fiat deoꝶ. Macedones hoc mõ urere aſſolent. In aſia uero ſyros nõ detrahere tedã aiũt: ſ in arbore ipſa adurere iſtrumẽto inuecto qdã induſtrie fabricato. Hoc.n. ptẽ unam accẽdi: q̃ liquefacta: aliã atq aliã uice pari ſucceſſionis ignẽ recipere. Finis ãt operis: & ceſſãdi iudiciũ: cũ.ſ. nihil defluit. Terebinthos illi: ut ſupius expoſuimus: urunt pinũ.n. nequaq̃ ſyria fert: reſina & pix hoc mõ fieri ſolẽt. De thure: & myrrha: & balſamo: & ſi qd aliud ſimile cõſtet: tã iciſura: q̃ ſponte: prodire poſſe: dictũ iã eſt. Nũc quæ in ortu collectu: reliquiſq propria eoꝶ poſſint intelligi: explicare tentabimus. Et reliqua quoq odorata q fieri poſſit pſequemur. Quæ cũa uel maxima quidẽ ex parte locis meridiei: orientiq: datis proueniũt. Gignitur ergo thus: & mirrha & caſſia: & cinamomũ regionem arabũ media circa ſaba: & atramyta: & citibena: & mamali: & exeũt thuris myrrhæq arbores: ſup mõtẽ: aliæ ĩ pede mõtis culturis ppriis: q̃obrẽ aliæ colunt̃: aliæ uitã agũt incultæ: mõtẽ iſtũ prelatũ affirmãt: & ningi ſolitũ. Amnes q̃ de eo ipſa na fluere: arborẽ thuris ñ magnã ſ qnis fere cubitis attolli: p m ſtoſq rãos gerere ferũt ſolũ pyri: niſi q multo minus: & colore plene herbidũ: mõ rutæ: corticẽ leuẽ oĩ ex pte: lauri mõ: myrrhã minorẽ ẽt altitudĩe: fruticoſiorẽ que narrant: caudice duro: contortoque iuxta terram: craſſiorique ſura hominis: cortice leui: ſimilique potulacæ: alii uero qui ſe uidiſſe affirmãt: de magnitudĩe ferme cõẽſtiũt. Neutrã eaꝶ arboꝶ magnã referũt: & minorẽ mirrhæ: humilioremq. Sed thuris foliũ laurinũ: leueq. Myrrhæ aculeatũ. nõ leue: ulmeo ſilẽ. Criſpũ tñ: extrẽo ſpina horridulũ: illigeni mõ. Idẽ ea nauigatiõe: q̃ ex ſinu heroũ uehemẽter egreſſos ſeſe aqĩ mõte q̃ſiſſe dixe

Thus & Myrrha

re. atque ita uidiſſe : has arbores: & lectionem notaſſe hæc modo ambarum & caudiceſ : & ramos inciſos quidem : ſed alios ueluti ſecuri percuſſos uideri: alios tenuiores inceſuras habere & lacrimam aliam decidere. Aliam arbori inherere non nuſquam etiam ſubiectas tegetes explanis cōtextas. alibi ſolum tantuꝫmodo circuꝫ pauimentatuꝫ : & puruꝫ thus quod tegete exciperetur parum eſſe: atque perlucidū. Quod terra minus. Quod arboribus inheret ferro depecti: & corticem : ideo nonnulli adiungi. Montem autem uniuerſum ſabeis diuiſum dixere. Hos enim loci illius dominos eſſe iuſticiaque mutua degere. Quamobrem nullum ſuas arbores cuſtodire unde & thus: myrrhamque ſeſe iarge ad naues ſolitudine deportaſſe narrarunt. Illud quoque iidem ſe audiuiſſe dixere : myrrham thus quæ collectum : undique ad ſolis delubrum conuehi quod ſabeorum eſſe ſanctiſſimum inter omnia regionis illius: cuſtodeſque arabes armatos habere: quibus ſingulos ſuum thus aceruatum : & myrrham eodem modo relinquere : poſita ſuper aceruum tabella: litteris ſignificante numerum menſurarum: & precium: quod pro ſingulis menſuris ponendum ſit. Mercatores uero qui uenerint tabellas aduertere: eiuſque quod placuerit acta menſura precium in eodem ponere loco unde merces acceperint. Sacerdotem deinde uenire parteque tertia precii deo accepta : reliquum ibidem relinquere: idque ſeruari tutiſſime dominis: donec acceptum uenerint. Alii thuris arborem lentiſco ſimilem prodidere: & fructum lentiſci : folium ſubrutilum: thus recentium arborum candidius eſſe minuſque odoratum: Veterum flauius : odaratiuſque. Myrrhæ autem arborem terebintho ſimilem reddidere: ſed ſcabriorem ſpinoſioremque folium paulo rotundius guſtatu proximum terebintho. Earum quoque ueteres præſtantiores haberi. Ambas uero naſci in eodem loco terra ſubargilia : & tabuloſa : & aquas fonte fluentes raras admodum comperiri. Hæc ergo illis repugnant: uidelicet ningi : & imbribus perlui : & amnibus locum illum exilarari: arborum tamen iſtam ſimilem terebintho conſtare. Quidam: alii tradunt. Nec deſunt qui terebinthum eam eſſe omnino putent. Arabes enim qui thus aduexere ligna huius arboris antigono attuliſſe aiunt: quæ nihil a terebintho different. Sed hi quidem altera quoque ignorantia quidem longe maiore laborarunt. Thus eiꝫ & myrrham naſci ex eadem arbore putauerunt. Quamobrem uerſimilius illi narrarunt quos: ex heroum oppido profectos naui retulimus. Nam & arbos thuris quæ ſuper ſardes: apud delubrum quoddam ſurexit: fronde lauri cō ſtat. Siquidem ex eadem ducere argumentum conueniat quoniaꝫ eius thus tam quod caudice quam quod ramis excerpitur proximum: & uiſu : & odoratu : cū ardet aducto thuri pcipit. Sola hæc arbos : oēꝫ pēitusceltu apta eſt aſpernari: ac ſuauius qdē thus ī arabia naſci referūt: ſꝫ melius īuicinis īſulis ī his eiꝫ figurari ī arbor̄ poſſe q̄ forma uolueris & fortaſſe id qdē haud qcq̄

incredibile ſit. Siquidem pro inciſura facta: figura thuris ſequatur neceſſe
eſt. Quoddam adeo magna gleba conſiſtit: ut mole ſua manum implere:
pondere uero pluſquam terciam partem minæ æquare poſſit. Thus omne
iners aduehitur: & aſpectu cortici ſimile eſt. Myrrhæ aliud ſtillaticium.
Aliud fructitium conſtat. Probatur melior guſtu: eiuſque norma conco-
lorem accipiunt. De thure: & Mirrha hæc fere ad hoc uſque tempus acce-
pimus. De cinamomo: & caſſia illa narrant: fruticem eſſe utrunque nõ am Cinamomum.
plũ: ſed magnitudine amerinæ. Veꝝ ꝑ multis: ſurculoſiſq; ramis cõſtare.
Cinamomum decerptum in quinas partes diſcerni: & eſſe præcipue boni-
tatis: quod germinibus proximum fuerit. Idque ad palmi longitudinem
cedi: aut paulo maius. Secundæ quod ſequitur: quod etiam minus ceſura
eſt. Tertium deinde & quartum notatur. Vltimum uero quod deterrimũ
proximumque radici. Hoc enim minimum corticis habet: in quo ſumma
gratia eſt non in ligno. Qua de cauſa preferri cacumina ſolent. Quidaꝫ ſic
aiunt. Alii uero cinamomum fructicoſum enarrant: eiuſque genera: duo
alterum nigrum: alterum cãdidum. Fertur & fabula quædam. Conualli-
bus enim exire id aiunt: quæ ſerpentes plurimos conuerſari: morſum ho-
minibus mortiferum inferentes: aduerſum quos incolas ſeptis manibus:
pedibuſque deſcendere: atque ita legere cinamomũ Quod cum deportaue
rit: toto internas partes diuiſo ſole: cum ſorte diſcernere. Quodque ceſſe-
rit: id ſolum relinquere: abeunteſque flagrans ſponte illud confeſtim cerne
re. Sed hoc plane fabula eſt. Caſſiam uero ſarmento craſſiori conſtare: ner- Cassia
uoſamque admodum eſſe uolunt: nec ullo pacto poſſe decorticari. Ac eiuſ
etiam corticem eſſe utilem. Cum itaque uirgas ſecant longitudine binum
digitorũ: aut paulo ampliores abſcindere: recenteque: bouis corio eas per
ſuere: tum ex eo: lignis putreſcentibus: uermiculos naſci: qui lignum ero-
dant. Corticem uero nullatenus tangant: ob amaritudinem: acrimoniam-
que odoris. De caſſia. Cinamomoque: hæc referunt. Balſamum in ualle Balsamum
ſyriæ prouenit. Eius arbuſta duo tantum affirmant. Alterum .xx. iuge-
rum. Alterum multo minus: Arboris magnitudo que malo punicæ ma-
gnæ Rami multi. Folium rutæ ſimile: candidum tamen perpetuo uirens.
Fructus ſimilis terebintho: tam magnitudine quam colore. Is quoque ad
modum odoratus eſt: & magiſquam lacrima. Colligi lacrimam in caudice
& parte ſuperna tradunt. Facta inciſura unguibus ferreis: ſub ſydere: cuꝫ
æſtus maxime angit. Collectum uero: æſtate fieri tota. Sed quod amant
multum non eſſe. Vix enim in toto die concham poſſe impleri. Odorem
tñ inferri eximũ: & copioſum: adeo ut ex paruo ſpacium perlongum odor
ualeat: ꝑmanere. Veꝝ ſinceꝝ ad nos nullum aduehi: ſed quod mixtuꝫ col
ligit̃. Pluribus .n. mixtionibꝫ uiciari: qđq; græciæ uendit̃: ſæpe adulterari.
Quin & uirgas eiuſdem arboris odorem ſuauiſſimum præſtare affirmant
Et quidem eas quoque amputari quot annis partim ut reliqua ualentiora

ſeruentur partim ut emolumenti plus comparetur. Vendi nanque uel ca magni præcipi poſſe. Quin etiam ad imbrem cultus eiuſmodi cauſam re ferunt quem crebro incidere aſſueuerant. Nec non & amputationem uirga rum cauſam non nullam adiiciunt: nec magnæ arbores fiant. Sequi enim ex crebra tonſura: ut uirgæ tantummodo mittantur: nec in tendi ad unum: uires arboris poſſint. Silueſtre balſamum nullum uſquam compertum ac cepimus. impleri ex maiori orto uaſa ſimichoea duodicim aiunt: exaltero uero duo tantum. Vendi ſincerum argento ad drachmam. Reliquum pro modo ad ulterationis; Et balſamum quidem præcipuam quandã in odore

Calamus naturam protulit. Calamus uero: & iuncus trans libanum montem: inter

Iuncus ipſum libanum & alium quendam montem paruum: uale minima exeunt Non ut quidam dixere inter libanum atque antilibanum: inter quos cam pus ampliſſimus & pulcherrimus eſt: quem aulonem appellant. Qua ue ro calamus & iuncus proueniunt lacus in amplum ſpaciatur: iuxtaque eũ paluſtribus ſiccatis iſti aſſurgunt. Occupant locus plus quam trigenta ſta dia. Virides nequaquam eſſe uidentur: ſed ſicci: forma uero nihil ab aliis differunt locum aggrediendi: protinus odor aſpirat. Non tamen longius ſpiratur: ut quidam referunt. Hic enim locus a mari plus eſt quam ſtadia. c quinquaginta. Sed in arabia ſpirationem agri odoratiſſimam eſſe inter om nes conſtat. Quæ in ſyria odore ſuperuacuo ſunt. Hæc ferme notata habe

Chalbanũ mus. Chalbanum enim grauius ſolet: & medicine potius conuenit. Id nan que in ſyria naſcitur ex paco uocato. Cætera autem odorata: quorum in un guentis uſus partim ex india ſyris aduehũt: ac inde mittuntur ad mare par tim ex arabia deportantur: ut cinamomum: & caſſia: atque etiam coma cum fructum: hoc a lium eſſe quem unguentis permiſcere ſumptuoſiſ

Cardamomũ ſimis ſolent. Cardamomum atque amomũ: alii ex media: alii ex india: cũ nardo & reliquis omnibus aut plurimis: aduehi narrant. Quibus ad ungu enta utuntur. Hæc fere ſunt: caſſia: cinamomũ cardamomum nardus. Ne rum: balſamum aſpalathus. Styrax. conſecratrix: narta: coſtus: liguſticũ crocum myrrha. Gladiolus iuncus. Calamus: ſanſucum: lothus anethum Horum alia radices: alia cortices: alia rami: alia ligna: alia ſemina: alia lacri mæ: alia flores. Et quædam multis in locis proueniunt. Quædam in aſia tantum: & locis apricis quæ ſcilicet ſuperuacua maxime: atque odoratiſſĩa ſũt: qppe cũ i europa nihil pter cõſecratricem iuenerisq optĩa apd' illirios ex it: nõ tñ parte maritima: ſed mediteranea: magiſq adſeptẽtrionẽ ſita. Ve loci a locis differũt ita ut pducere meliorẽ poſſint. Cultus nullus ei acõmo da tur: niſi quod ablaqueatã ſoleant reſiccare rediculæ. n. quas thracia fert uidelicet quæ odoris nardo ſimilis ẽ: & aliæ quædã paruã exileq odoris grã hñt atq odoratis hactenus: de ſuccis quæ ſuperius non diximus uidelicet ſi qui medici: aut alias quaſdam uires ſortiantur nunc parimodo explicare conabimur: Simulque de radicibus diſſeremus. Succorum enĩ nõ nullos:

premi ex radicibus: certum eſt & ſeorſum ipſe per ſe multas atque contrari
as uires poſſident. Ad ſummam de omnibus medicamentis: ceu fructu:
ſucco: folio: radice: herba. Nam herbas quoque ex medicamentis quedaȝ
herbarii nominant: uerba quoad ſatis ſit faciemus. Radicum lactuolaruȝ
ſuccatio æſtate ſemper fere agitur: partim ineunte: partim prouecta. Sed ra
dicidium quamquã etiam fieri per meſſem tritici: aliqua ex parte: non ne-
gent: tamẽ large autumno: poſt arcturum: factitari affirmant: ſcilicet poſt
quam folia defluxerunt. Et quorum fructus utilis ſit: priuſquaȝ fructum
amiſerint. Fieri autem lactiſuccatio ſolet: aut e caulibus: ut lactariæ: & la-
ctucæ: & partis fere maxime. Aut e radicibus. Aut e tertio capite: ut papa-
ueris. Huic enim ſoli peculiare id quoque datur. Ergo quibuſdam ſponte
ſuccus conſiſtit: ſpiſſaturque lacrimæ modo: ut ſircilpinæ appellata. Hãc
enim cedere opus nequaquam eſt. At plurimorum ſucci per inciſuram ma
nent neceſſe eſt: Quorum non nullos ſtatim in uaſa colligũt: ſicut lactariæ
ſiue lactucæ caprinæ. Vocatur hoc enim etiam nomine. Atque in totum: q
bus lactis copia ſit: quibus autem minus: lana eorum ſuccus excipitur: ut
lactucæ. Quorumdam non lactiſuccatio: ſed ueluti liquatio fieri ſolet: ut
quæ urentes: aut terrentes: aquamque infundentes exprimunt: atque ita
ſtillamentum accipiunt. Enimuero minus liquoris: idque ſiccum hac ha-
bent. Eſt cæterarum quidem radicum liquamentum fructum infirmius
ac cicutæ ualidius: & obitum facile: breuique affert etiam ſi exiguum ad-
modum potui detur: Quin & ad alios uſus efficatius idem eſt: Thapſiæ q̊-
que ualidius. Reliqua auteȝ omnia debiliora longe deprehenduntur. Suc-
catio tot fere modis fieri ſolet. Radicidii uero differentia nulla eiuſmodi
redditur: præterquam temporis ratione: ut æſtate: aut autumno: & quod
has: aut illas: ſuccidi oporteat. exempli gratia. Elebori imas: atque tenuio
res. Supernam enim incaput extuberantem: inutilem aſſerunt: & canibus
dandam cum purgandũ eſt. Et in aliis uero quibuſdam differẽtias tales aſ-
ſignant. Adde quæ medicamentarii: & herbarii: partim forſitan recte: par
tim quo rem ſuam oſtentent: ac predicent: adiungunt. Præcipiunt enim ali
as uento auerſo ſecare ſicuti alias quaſdam ut thapſiam: corpore oleo perũ
cto. Nam ſi aduerſo: corpus tumeſcere aiunt. Fructum q̊ȝ caninæ ſentis:
flatu auerſo: colligendum: cenſent: alioquin periculum oculis imminere.
Alias noctu accipere iubent. Alias interdiu. Nonnullas priuſquaȝ ſol iradi
et: ut q̄ uolucrꝫ appellant. Et hæc quidem: hiſq́ ſimilia: nõ ab re dici for-
taſſe putaueris. Sũt. n. quæ uires nocuas ſortirentur: quẽamoduȝ & uera-
trum. Mox caput aggrauat: nec diu effodere illud poſſunt. Qua de cauſa
priuſquam fodere adorſi ſint: alia comedere: & uinum ſubinde ſorbere cõ
ſueuerũt. At illa ueluti adiecticia: & e lõginquo ducta appeãt: caſtã eiȝ q̃ a
lii dulciſidã uocãt: noctu effodiẽdã ꝑcipiunt: nã ſi iterdiu: & a pico marito
uiſus qſpiã ſit: fructũ q̄ legẽs: oculis ꝑiclitabiť: radicẽ ãt ſecãs ſedẽ ꝓcidet

Febriſugiam quoque ſecantes accipitrem triteſtigerum nuncupatum: ca
uere: ut ſine uulnere poſſi[illegible]t diſcedere: & alia huiuſcemodi quibuſdã aliis
notãt. Precari aũt inſecando haud quicq̃ abſurdum fortaſſe ſit. Sed quæ ad
dunt abſurda potius dixeris. Panacem enim eſculapicaꝫ cognominataꝫ effo
diens uarium genus frugum uiciſſim terræ iniicere aiunt: & placentas uelu
ti mercedem quandam exoluere: ut enſe bina adacto acie ter circunſcriben
tes ſuccidere. Quodq́ primuꝫ inciderint ſublime tenere. Deinde alteꝝ cede
re: & eiuſmodi alia complura enarrant. Mandragoraꝫ quoq́ enſe ter circun
ſcribere iubent & alterum ſuccidere ad occaſum ſpectando alterum circun
ſaltare plurima. Qua de re ueneria dicere: quod maledictis: & execrationib⁹
ſane proximum eſt: quas ſatui cumini neceſſarias putant. Quin & eleboꝝ
nigrum circunſcribere ſpectando exortum præcandoq́. Caueređ aquilã
tam a dextra: quã a ſiniſtra periculum enim ſecantibus inminere aiunt: &
ſi aquila prope aduolauerit moriturum illo anno: qui ſuccidit auguriuꝫ eẽ
Sed hæc plane adiecticia quædam uidentur ut dictum eſt. Modus autẽ radi
cidii præter prædictos: nullus alius datur. Sunt uero uti retulimus quorũ
dam omnia commoda: & radix: & fructus: ut ſcammoniæ: & tuberis terræ
& thapſiæ: & aliorum quorundam. Nam & mandragore folium utile ad ul
cera cum farina tradunt. Radicem ad eryſipellas raſam & aceto ſubacta &
ad morbos podagricos: & ad ſomnum atque amores datur ex uio a ut aceto
Conſecant eiuſquoq́ orbiculos ſicuti radiculæ: quos trãſfixos in fumo ſuſ
pẽdũt. Eleborũ ad hæc eadẽ nõ ſolũ radice. ſꝫ ẽt fructu utile eſt. Siquidem in
anticyrã ut fert fructu eius purgãtur quẽ ſeſamaceũ fert panacis q̃ p̄ ſerc q̃
aſſignãtur cõmoda neccĩa ad idẽ fructus: ſꝫ ad abortus: & diſtẽtiões & eiuſ
mõi gñã doloꝝ. Itẽ ad aures & uocis lãgorẽ. Radix ad partus & mulieꝝ pro
fluuia: & ad iumẽtoꝝ morbos: nec nõ ad irinũ unguẽtuꝫ utilis addit. n. ſua
uẽolentiã: ſꝫ fructus radice ualidior eſt. Naſcit circa ſyriã ſecatur p̄ meſẽ tri
tici. Tuberis terræ radix exhalaticẽs inflãmationũ ualet & ad mẽſtrua & ad
ulcera ex melle ſuccus ad caput purgãdũ illitus: & ad ebrietatẽ: ſi ſparſum
in uino potui des. Radix ẽt ad paratu celeritatẽ appẽſi beneficia eſt: & ad a
mores cũ eã ſuffoderit uino deĩde ſubigũt inq́ paſtillos digerũt ſicuti ſecis
uini qua maculæ adſtergũt. Cucumeris ſilueſtris radix uitiligĩnẽ & ſcabieꝫ
pecudũ tollit ſẽm uero liquatũ medicam̃ elateriũ uocatũ. i. agitatoriũ facit
legit autũno: tũc. n. optimũ eſt: triſagis folia adrupta uulnere in oleo trita
ualẽt & ad depaſcentia ulcera fructus bilẽ extrahit & occulis q̃ꝫ bñeficus ẽ:
foliũ ad argemas tritum in oleo ꝓdeſt: hẽt hæc herba folia quercus & ſtatu
ra uix palmũ excedit: & odorata atq́ ſuauis eſt: ſꝫ p̄tes qdẽ cẽs herbe eiuſdẽ
mĩe ad idẽ utiles fore haud qq̃ abſurdũ fortaſſe appareat. Radicis uero
eiuſdẽ ptẽ unã ſupius alterã inferius purgare ꝓfecto mirabilius ſit: ut thap
ſiæ: & caricæ: q̃ alii pytũ appellãt: & roris marini idẽ tã inferius: q̃ ſupius
extrahere poſſe ceu alateriũ neq̃q̃ abſonũ dixeris: hẽt thapſia foliũ feniculo
ſimile:

ſimile: latius tamen. Caulē ferulaceum. Radicem candidam. Carica ſiue
pirus folio cōſtat rutaceo breui. Caulibus ternis: aut q̄ternis humi ꝓſtratis
Radice qua albucum. uerū ſquamoſa. Legitur uer̄. Id igitur ꝑdictis da
tur peculiare. Elleborus uero niger: & cādidus: ueluti equiuoce dici appa
rent. Sed de facie uaria ſentētia eſt: Alii. n. ſimiles eſſe aiūt. preter q̄ quod ra *Elleborus niger.*
dices colore inter ſe differāt. Eſſe nāq; alterius cādidam. Alterius nigram.
Alii foliū nigri laureū candidi porraceū reddunt. Radices aūt ſimiles colo
re excepto. Qui ſimiles dicūt formā huiuſmōi tradūt. Caulem modo ꝓpe
albuci: ſed longe breuiorē. Folia cōtinuo radici annexa: ſparſaq; humi. Ra
dicem large multiplicē quæ ſcilicet prætenues cōſtent: atq; utiles ſint. Nig
rum. n. equos. boues. Sueſq; necare affirmāt: & idcirco eū cauere. Cādido pe
cudes nimirū ueſci. Atq; hinc primo ui n deprehenſā: cū illo pecudes pur
garētur. Verū oetæ mōtis īcolæ pyleeꝓpe tpr̄e legūt. Plurimus. n. optius
q̄ eo ꝓuenit loco. Non tn̄ ubiq;: ſed parte una tantummodo oetæ: quā pyrā
uocāt. Miſcet̄ in potiōe: ut uomitio bn̄ ſuccedat: ellebori r e ſemē hæc her
bula quædā ē. Niger ubiq; naſcitur. nā & ī boetia: & eubcia: & multis ali
is locis. ſed optimus heliconæ: ac ī totū is mōs medicaminib; laudatur. At
cādidus locis pauciſſimis exit. Optimi uero: & uſitatiſſimi quatuor ſt̄. Ce
tus. pōticus. eleaticus. maſſalioticus. naſci eleaticū īter uites aiūt: & uinū
uſq; ideo ꝓuocās reddere urinæ: ut omnes q bibūt graciales admodū uētre
adducto efficiātur. Omniū tā eorū q̄ reliquorū optimus eſt oetæ. Parnaſi
us uero. & apoiicus eo quoq; loco ꝓueniūt: & quidē multi: & emūt: & uē
dūt ignari duritatis ſūmæq; difficultatis eorū. Hæc igitur q̄q̄ forma conue
niāt: uires tn̄ proprias ſortiūtur. Nigrū uero ab eo cui cōperit & primo ſuc
cidit: melāpodiū quidā appellant. Quo & domos luſtrant: & pecora: qua
dam cū incātatione: atq; ad alia complura utuntur. Panacis quoq;: & lacta *Panax.*
riæ & aliorū quorundā genuſ multiplex redditur. Panacē. n. appellant pri
mā quæ ſyriæ naſcitur: de qua pauloante retulimus. Secūdam chironiam
Tertiā eſculapieam. Quartā herculanā. Cōſtat folio magno & amplo: ut
quoq; uerſus tres palmos ꝑficiat. Radice craſſitudine prope digiti. bifida
aut trifida: guſtu ſubamara: odoratu ſincerū thus redolēs. Vtili cōtra mor
bum comicialē pota: coagulo uituli marini admixto: ad quartā partem &
contra tormina e uino dulci. cōmoda etiā ad uulnera ſicca: ex melle ad ma
dida. Igitur he differentias illas ſortiuntur. Sūt aūt uel aliæ quædā panaces
una folio tēui altera nō tēui. ſ; uires hiſce ābab; eadē: ad mulierū ꝓfluuia:
& ulcera tā cætera q̄ putria & paſcētia. qn & uiſicarias: atq; lactarias: nōis tm̄
cōſortes uider̄ licet. Veſicariarū. n. gn̄ra duo. alterū ſōnificū radice rubra: *Vesicaria.*
ſāguis mō: ſ; cādida cū ſiccefit. fructu rubrior̄ grāo iligneo: folio lactariæ
ſiſi: aut malo dulci: ſ; piloſo. huius corticē radicis tūdētes admō; & ī uino
meraculo madfaciētes dāt atq; ita dormir̄ faciūt naſci ī rupib; & faucib; atq;
ſepulchris alterū gēus īſanir̄ facit. Id alii briorē uocāt alii piſſū cōſtat radice

candida &lōga ad cubitū atq̃ caua. Dabitur eius radicis dragmæ pōdus : ſi
ut quis ludat ſeq̃ pulcherrimū putet placuerit. At ſi magis inſaniat uis dra
gmis duabus opus eſt. Sin aūt nūq̃ inſania ſolui malueris tres dabis & quat
tuor ſi interimēduʒ ſit. Habet foliū erucæ ꝓximuʒ maius tn̄. Cauleʒ lōgitu
diē fere q̃ttuor cubitū. Caput gethii ſʒ maiꝰ: atq̃ piloſius. Nec fructui pla-
Granū maris. tani abſimile cōſtat. Lactariaꝝ quā maritimū granū appellāt: folio eſt rotū
do: caule: totaq̃ magnitudie: ad palmū. Fructu cādido. Demetitur cū uua
nigreſcere incipit. Et ſiccatus fructus tritus potiui datur accceptabuli tertia
parte. Maſcula aūt uocitate oleæ folio cōſtat: & magnitudie cubitū æquat
Huius lac cū uindemia incipit exprimūt: & ꝑparato utūtur: purgat iferius
Myrtaria uero cognominata candida: lactaria eſt: foliis myrti cōdita: uerū
aculeatis parte poſtrema: ſarmentulā interrā demittēs lōgitudine palmii
Quæ nō ſimul: ſed alternatis ānis fructificāt: Alia hoc āno: alia poſtero: q̃
quā oīa eadem radice exorta. Loca mōtuoſa deſiderat: fructus nux appellat̃
demetit̃ cū ordeū turgeſcit: & exiccatus purgatuſq̃ dat̃ elotus cū papaueris
nigri duabꝰ ptibꝰ: ita ut totū mō acceptabuli ſit. Trahit pituitā ꝑ aluū: at uō
ſi nucē ipſā placeat dat̃ trita dabit̃ exuio dulci aut cūſeſſama toſta torrefacta
Ros marinum. q̃ comedēda. Ergo hæc foliis: ſuccis fructibꝰ utilia cōſtāt. Roris aūt marini
gn̄a duo: alteꝝ ſterile: alteꝝ fertile: & alteꝝ tā fructu: q̃ folio utile: alteruʒ
tm̄ radice fructus canchris uocatur. Habet id fructiferꝝ gn̄s foliū paluſtri a-
pio ſīle: ſʒ multo maius: caulē ad magnitudinē cubiti: aut maiorē. Radiceʒ
magnā: craſſā cādidā: & ueluti thus redolētē: fructū cādidū: ſcabrū oblon
gū: naſcit̃ potiſſimū ſolo ſqualido: atq̃ ſaxoſo. Radix medicamēto ulceruʒ
utilis: & mēſibꝰ pota in uino nigro auſtero. Fructus ad urinæ ſtilicidia: & au
res: & argemā: & ad oculoꝝ morbū: lipitudinē nūcupatū: & lactis uberta
teʒ mulieribꝰ facit: ſterile illud folio lactucæ amaræ cōſtat: ſʒ ſcabriori: can-
didioriq̃ radice breui: naſcit̃ id quoq̃ p̄dicto ſolo uberime. Radix partiʒ ſu-
pius ptiʒ īferius purgat. Quod. n. germ̄ uerſus cōſiſtit ſupius purgat quod
terra uerſus īferius: ꝓhibet & ueſtibus īterpoſita uermiculos noxios. Colli
Vernilagium git̃ ꝑ meſſeʒ tritici. Vernilagiū: una candida: altera nigra: uires radicu inter
ſe diſtāt: & ipſe radices ſpecie differūt. Candide. n. craſſa & grauiter olens.
Vtilis traditur ad alui profluuia: cū conſecta orbiculatiʒ mō radicis decocta
eſt: iūco tranſfixa īſeriē ualet: & ad interaneoꝝ aīalia lata: cū paſſa uua cōe-
ſa acceptabuli mēſura e uino bibitur auſtero. Occidit & canes & ſues: canes
infarina ordeacea ſubacta: cum qua & oleo. Sues conbraſica. Et ſi hominē
ægreſſentem exporiri uolueris: an uiuere poſſit: lauandum ea radice triduo
iubent. Hoc enim ſi tolllerauerit: moriturum neq̃q̃ exiſtimat. Naſcit̃ æque
omnibus locis: folio cardui. Verum ampliori: & terræ proximo: capite
Acanum. magno acano ſimili: Vnde quidem acanum eam uocarunt. Nigra folio cō-
ſtat & . n. mō cardui p̄terquā qd̄ minori leuioriq̃: tota aūt herba umbraculi
ſpeciē repſentat: radice craſſa & nigra: extriſecus ſufflaua itriſeces nititur.

Loca gelida: humidaq; amat. Lepram & uitiliginem: trita in aceto: & ramē
tis illita: expellit. Nec non & canes occidere poteſt. Papaueris quoque ſilue
ſtris genera plura notantur. Quoddam enim cornicularium appellatuꝫ: ni
gro eſt folio conſtans uerbaſci nigri: ſꝫ minus nigro. Cauli altitudinis cu-
bitalis. Radice breui: per ſummaq; ceſpitum: fructus inflexi: ut cornicula
figurantur. Legitur circa meſſes. Et aluum purgare poteſt. Foliū argemā
ouibus aufert. Naſcitur iuxta mare locis ſaxoſis. Aliud erraticum uocatuꝫ
non ab ſimile intubo erratico: conſtat. Quamobrem in uſuꝫ uenit cibari-
um. Naſcitur in aruis: potiſſimum inter ordea. Florem ruffum producit.
Caput unguis pollicalis magnitudine: auget. Legitur ante ordei meſſem
atque uiridior etiam purgat inferius. Aliud heraculanum nuncupatum:
folio conſtat ſtruthi: quo ſplendorem linteis tribuunt. Radice inſumma
terræ eunte: fructu albo. Huius radix purgare ſuperius nata eſt. Nō deſūt
qui contra comitialē morbū ea utunt' in uino mulſo. Hæc igitur ueluti equi
uoca quædā ſubiungere placuit. Radicum āt differētias: tū ſuccis: tū odo-
ribus accipere licet. Sūt.n. aliæ acres: aliæ amaræ: aliæ dulces: & aliæ ſuauis
olentiæ: aliæ grauis. Dulcis nymphææ uocatæ: quæ naſci ī lacuſtrib; ſolet:
ut in orcomenienſi agro: & marathone: & in creta inſula. Boeti madonaiꝫ
hanc appellant: fructūq; mandunt. Gerit folia ſuper aquam ampla. Plagæ
trita impoſita ſanguinē ſiſtere traditur: utilis & ad difficultates inteſtinoꝝ
epota. Dulcis & ſcythica. Et quidem nonnullli dulcē eam appellant. Na-
ſcitur apud meotim. Vtilis ad anhelitus: & ad tuſſim ſiccam: atque in totū
thoracis laborantis medicamento cōmoda redditur. Ad hæc mederi ulceri
bus poteſt in melle. Sitim quoque extinguit: ſi teneat' in ore. Qua de cauſa
tum ea: tū equeſtri uocata. Scythas: undecim: & duodecim dies: ſitim to
lerare affirmant. Malum terræ: olfatu: odorata: guſtatu: uehementer ama
rum ē. Colore nigꝝ. Naſcitur mōtibus: optimū quodq;. Folio cōſtat mu-
ris auriculæ ſimili: tamen rotundiori. Perutile ad caput: & reliqua ulcera:
& ad ſerpentse: & ad ſomnum & ad alia multa. Vlceribuscapitis adhibere
præcipiunt: in aqua ſubactum reliquis: Raſū in melle: & oleo: cōtra ictus
ſerpentiū: ex uino acido bibi debet: atq; inſpergi morſui. Ad ſomnū in ui-
no nigro auſtero ꝑtritū datur. Si uulua ꝓciderit decocto abluiſſe iuuabit.
Dulces igit' illę: amaræ āt aliæ: & grauis aliæ guſtatus. Quædam ex dulci-
bus: mētis alienandæ uim ſortiuntur: ut quæ carduo ſimilis apud tegeam
gignitur. Quam cum pandius ſtatuaꝝ artifex in templo: ſuo fungens offi
cio: cōediſſet: mēte alienatus ē. Quædā itē mortiferæ deꝑhenſæ ſt': ut quæ
apud thraciæ metalla comperiunt': guſtu faciles: iocūdaq; admodū: colo-
ris quoq; diſcrimine radices large inter ſeſe differunt. Nec ſoluꝫ albæ: & ni-
græ: & flauæ: ſunt ēt ceruleæ: & rubeæ: ut rubiæ radix. Quinq; foliæ: ſiue
quinquepenā hoc ēt nomine appellantur: cuꝫ effodit' rubra eſt: inareſcens
uero nigreſcit: atq; q̄drat': hēt foliū uitis: ſꝫ puſillū: & colore ſimile uitigi-

neo eſt: & augetur: & deſinit: cum uite: folia omnia quinq̃. Vnde & nomē
Rubia caules prætenues mittit: & crebris internodis conſtat. Rubia folio hederæ:
rotundiori tñ cōſiſtit. Naſcitur humi caulis mō graminis. Loca amat um
broſa. Cit urinā. Qua de cauſa ad lumboꝝ: & coxæ dolores ea utūtur: nō
deſunt quæ forma quadā peculiari ſpectētur: ut nepæ uocatæ radix: atque
fidiculæ. Altera. n. ſpeciē ſcorpionis repræſētat: & utilis ad eius ictum &
ad alia quædā habet fidiculæ uero hirſuta: & aceptabilis cauernoſa: ceu po
lypoꝝ: cirri purgare inferius apta eſt. Vbi quis eam cōtingerit: polypū in
naſci affirmāt. Foliū filicis magnæ proximū eſt. Naſcitur in petris. Publi
ca uero radicum omniū: quod aliæ plus aliæ minus temporis durant. Elle
boris. n. uel annis tercentis utilis eſt. Malum nigra terræ q̃nq̃: aut ſex. Ver
milago quadraginta. Fel terræ duodicim. Pinguis hæc: ſpiſſaq̃ admodū eſt.
Pucedanū q̃nq̃: aut ſex. Vtilis ſilueſtris āno ſi in ūbra & ſine ictu reſeruet:
alioq̃n putreſcit & inanis fūgoſāq̃ reddit. Et aliis alia tp̄a tribuūt. Sed om
niū medicamētoꝝ diuturniſſimā elateriū eſt: optimū qd̄ uetuſtiſſimū.
Elaterium Itaq̃ medicus qdā uir: haud inſolēs: neq̃ mēdax: elateriū ducētoꝝ ānoꝝ uir
tute mirabilis ſuare apud ſe rettulit eo a q̄dā munere donatus. Cauſa q̄obrē
tā lōgo ſuari tp̄e poſſit humoris copia eſt: ea de cā uel cū præciderit in ci
nere humidū ponūt: ea tñ ne ita qdē ſiccari pōt: ſed uſq̃ q̃nquageſimum
ānū lucernis admotū lumē extiguit. Hæc igitur uis peculiaris iſti tribuit.
Radices aūt quæ aliquā dulcedinē hn̄t: ubi diu māſerūt: uermiculis erodū
tur. Quæ uero acerbe acres ue ſūt id nō ſentiunt. Veꝝ rarefactæ exinaniteq̃
uirib; tandē hebetātur. E beſtiolis externis nulla radicē aliquā tāgit excepta
ſphondila: quæ nullā intactā relinquit. Hoc ergo naturæ aīalis iſtius ꝓpriū
deputādū ſit. Radicē aūt unā quanq̃ fore deteriorē: ſi fructū perfici craſ
ſeſcereq̃ relinqueris manifeſtū eſt. Quod idē uel de fructu aſſerere licet: ſi
radicis ſuccū detraxeris. Sed magna tñ ex parte radicis medicæ ſuccus nūq̄
extrahitur. Cuius uero ſemē uſū medicaminis præſtat: huius ſuccū accipi
opere p̄cium eſt. Vti radicibus potius iubēt: q̄m fructus fortior ſit: quā ut
corpus ualeat tollerare. Sȝ hoc in uniuerſū haud q̄q̄ ueꝝ eſſe apparet. Anticir
rēſes. n. fructū ſeſſamacei eleborari dare ſolēt: qui ſeſſamæ ſimilis eſt. Tra
ctus medicamētoꝝ fertile potiſſimo tradūt extra græciā etruriā: & latinū
Circe agrū: qua circē habitaſſe affirmāt: atq̃ ēt magis ægyptū: auctore: homero.
Helena Hic. n. helenā inde accepiſſe īquit: proſpera quæ quendā thonis dulciſſima
cōiunx ægypti folydamna dedit qua plurimū gignit. Noxia terra ferax: &
multa ꝓbata uenena. Inter quæ uel illud medicamē luctus: & mēdatium
meroris eſſe autumāt omniū ita ut maloꝝ obliuionē atq̃ indolētiam facere
poſſit & hi qdem tractus ꝓditi a poetis fere ſolis uident̄. Aeſchylus. n. in ele
giis copiā medicaminū uenenoꝝq̃ etruriæ tribuit. Gens tyrrena ſuis clara
ueneficiis. Quæq̃ aūt nō nihil medicaminū poſſidere uident̄: ſed differunt
q̄d alia plus hn̄t: alia minus: &. n. quæ ad ſeptentrionē: meridiem: exortūq̃

pertinet mirabiles uires ſortiunť. Nã in æthiopia: quo ſagittas ungũt: radix
mortifera ẽ. Apud ãt ſcythas nõ ſolũ ea radix: ſed ẽt aliæ plures cõperiunť
quaꝝ aliæ cõfeſtim: eo in terimũt tpr̃e: quo guſtatæ ſint: aliæ poſt. Et haꝝ
aliæ celerius: alieæ tardius: ita ut nõ nullos tabe quadã paulatina poſſint cõ
ſumere: Apud ĩdos uľ alia plura ꝓueniunt gñа ſʒ ſupuacuũ: ſi uere narrať
qđ ſanguinẽ diffundere: & q̃i fugare põt: qđq̃ e diuerſo eũdẽ coligit. & ad
ſe trahit. q̃ cõtra mortiferas ſerpentiũ morſus cõpta referũt. Quin & regio
thracũ pleraq̃ fert: ſed ualidiſſimã fere illã herbã q̃ ſaguinẽ ſiſtit. Hanc. n.
alii puncta uena: alii ẽt uehemẽtius ſecta: retinere: ac penitus ꝓhibere ſan-
guinis ꝓfuſionẽ affirmant. Hæc igiť ꝙ cõmune oĩum diximus: ſatis demõ
ſtrare uidenť. Locoꝝ ãt oĩum græciæ: maxĩe peliũ mons theſſaliæ: & thele
thriũ mons euboeæ: & ꝑnaſus: medicamina ferunt. Itẽ arcadia: & laconia
tellus nã eas q̃ʒ herbis ſcatere medicis cõſtat. Et qđ arcades ꝓmedicamẽto
ꝙ aluũ purget: lac ſorbere conſueuerũt in uere: cũ ſucci huiuſmõi folioꝝ
maxime uigẽt. Tunc. n. potiſſimo lac uiʒ medicaminis hẽt. Bibũt bubulũ
ꝙ bos inter animalia oĩa: ꝑ multa paſcere uarioq̃ herbaꝝ gñe ueſci uidetur
Naſciť apud eos uterq̃ elleborus. Videlicet: & albus: & niger itẽ paſtinaca
ſpecie lauri: colore croci: & eã q̃ illi braſicã ſilueſtrẽ appellãt: medici ãt qdã
cetã: & q̃ illi maluã ſilueſtrẽ uocãt medici tibiſcũ: & malũ terræ: & ſeſeli:
& equapiũ & paucedanũ: & herculana: & utꝝq̃ ueſicariæ: gñs ꝙ fructum
puniceũ fert: & ꝙ nigꝝ: oriť & ſilueſtris cucumis ex quo cõponi elateriũ ſo
let. Ad hæc lactaria: ex qua hippophaes. Quod optimũ cõſici apud tegeaʒ
nouimus: maxĩeq̃ haberi in ꝑ̃tio. Naſciť circa clitoriã panacea: & petræa cir
ca pſophidẽ plurima: & optima ꝓuenit. Moly apud faneuʒ exit: atq̃ apud
cylenam eſſe: quẽadmodum homerus dixit. Affirmant radice rotunda: nõ
abſimili cepe. Folio ſcyllæ. Vſũ eius cõtra ueneficia: ſũma ñ tñ effodi dif-
ficulter: ut ait hõerus: cicuta optĩa circa ſuſã: & intotũ locis ꝑ̃gelidis. Quin
& ĩ laconico agro bona ꝑs ꝑ̃dictoꝝ exit. Naʒ is q̃ʒ medicaĩb; ſcatet. Hirciſpi-
na largæ in arcadia naſciť. Nec deterior cretica exiſtimatur: ſʒ etiaʒ uiſu pul
chrior. Et paſtinaca ĩ patrenſi agro ꝑ̃ſtantior cæteris. Hurcuis caleſactoria ẽ
Radix nigra. Nec nõ & in parnaſo multa ex his ꝓueniunt. Et in thelletrio
monte. Sʒ hæc plurib; locis danť cõmunia. Dictamũ certæ inſulæ ꝓpriũ ẽ:
ui mirabile: & ad plura ꝑutile. Sʒ ad ꝑtus mulieꝝ potiſſimuʒ pollet. Folio
blechoni ſimile conſtat. Nec ſapore abſimile eſt. Ramulis tenuioribus
condiť. Vſus folioꝝ: nõ ramoꝝ: nec fructus ẽ. Valent ad multa: ſʒ ꝑ̃cipue
ad difficiles ꝑtus mulieꝝ: ut dictũ ẽ. Aut. n. facile poſſe faciũt. Aut certe
dolor̃s penitus ſedãt. Danť bibẽda ex aqua. Rara hæc herba. Locus. n. qui
fert: exiguus admõʒ ẽ: eũq̃ capræ depaſcunt: capeſſendæ cauſa uoluptatis.
Veꝝ ẽt qđ de telis ferť affirmãt. Capras. n. ſagitta trãſfixas: dictamo deuo
rato telũ eiicere: Dictamuʒ tale eſt. Vireſq̃ eiuſmodi poſſidet. Falſũ dicta-
mum: folio qđ ſimile conſtat: ſed ramulis minus: & uirib; longe inferius.

Quãq̃ .n. eiſdẽ in reb⁹ ꝑſit: tñ multo deterius: atq; debilius. Vis dictami in ore pꝛpi continuo põt. Excaleſcit. n. ex paulo uehemẽter. Manipulos ĩ ferula: aut cãna intercludere ſolent: ne expirent. Imbecilius. n. cũ expirauerint. Non deſunt: q naturã dictami: & falſi dictami: eandẽ eẽ exiſtimẽt: Sꝫ qđ locis lætiorib⁹ exeat degenerare: falſũq; cognominari: ſicuti ẽt aliis pluribus euenit: ut uiribus deteriorib⁹ ex loco reddant̃. Dictãuꝫ. n. ſolũ aſpuꝫ uehemẽter amare inquit. Eſt ẽt aliud dictamũ ueluti equoce appellatũ. Nec .n. ſpeciẽ: nec uiꝫ hẽt eandẽ: qppe qđ folio ſiſi ſiſymbrio cõſtet: & ramis cõdatur maioribus. Vſus itẽ: & uis nõ eiſdẽ cõueniunt. Hoc igit̃ ut dictũ ẽ miruꝫ ſimulq; ꝑpriũ cretæ inſulæ dat̃. Quidã oĩno in herbaꝝ: & fructicuꝫ gñe & ad ſũma inter oĩa: quæ ſe a terra minus attollũt: præſtãtiora: q̃ creta ferat affirmant. Inter reliq̃ uero magna qđ ex pte: q̃ in pnaſo mõte ꝑueniant: anteponunt.

Aconitũ Aconitũ naſcitur in creta: atq; zacyntho: ſed plurimũ optimũq; in heraclia põtica cõſtat Id folio ĩtubaceo. Radice tũ ſpecie: tũ colore nuci ꝓxima. Viꝫ illã mortiferã ĩ hac eẽ. Foliũ & fructũ nihil nocere affirmãt: cõfici ad officiendũ mõ quodã enarrãt: nec noſſe quẽq;: q̃obrẽ medicos qm cõponere neſciãt: ꝓ putrefactorio uti: aliiſq; qb⁹dã de cãis epotuꝫ: nihil penitus poſſe officere: neq; ex uino: neq; ex mulſo. Cõponi ãt ita ferũt: ut certis occidere tẽporib⁹ poſſit. Videlicet bimeſtri: trimeſtri: ſemeſtri: anno cõpleto. Nonnullũ etiam biennio: peſſime illos de uita diſcedere uolunt: q plurimũ tpis reſiſtere poſſint. Paulatiꝫ. n. tabeſcat corpus: & lãgore pereat diuturno eſſe neceſſe: facillime illos: q confeſtim abeũt. Remediũ nuſq̃ eẽ cõpertum. Sꝫ falſo dici: quoddã aliud reſiſtens illi haberi. Non. n. herba: ſꝫ melle: & mero: & qbuſdã eiuſmõi ſeruari aliquos potuiſſe. Atq; id raro factũ: ſũmaq; difficultate. Aliud q̃ꝫ uenenũ uiꝫ diurnariã enecandi ſortiens: cõptum affirmant: ẽe nãq; radiculam q̃dam: quæ eodẽ die poſſit occidere. Foliũ hãc hẽre ellebori. Notaꝫq; oĩb⁹ eſſe: & qđ famulos hãc petere ſolere. Aconitũ uero: ut dictũ: ĩutile iis q ꝑparare ignorẽt nec licitũ poſſidere: ſed capitalẽ pœnã inſtitutam. Temporis drãm pro collectus ratione ſequi autumãt mores collectuũ tp̃ib⁹ cõpares euenire. Thraſyas mãtinenſis qdeꝫ tale ſe cõperiſſe aiebat: ut facile & abſq; ullo dolore inferre obitũ poſſet. Nec

Cicuta alio quã ſucci cicutæ: & papaueris: & alioꝝ eiuſmõi: Idq; ad mõꝫ cõtractũ exiguũq; uidelicet ad drachgmæ põdus & remediabile penitus: & tam ualidũ: ut quantũ uis tp̃is pdurare poſſet: nec quiſquã ſentiret immutatiõnis Sed ſũmendam is cicutam cenſebat non unde libuerit: ſed ex ſuſis: & ſiqua alia loca prægelida & opaca conſtant. Nec ſecus dereliquis quæ debeant addi cenſebant. Quin & alia multa: & ex multis is cõponenda excogitauit. Alexias quoque eius diſcipulus: ingenii plurimum ualuit acrimonia. Nec infra ilum bonis artibus fuit inſtructus. Nam & reliquas medicinæ partes: quas ille non tenuit: is egregie conſecutus eſt. Hæc igitur comperta hoc noſtræ ætatis tempore: amplius quam ſuperiori: & priſco uidentur. Sed .n.

uti

uti hoc an illo mõ plurimũ referre omnibus manifeſtũ ꝑfecto ex multis eſt
Nam & cii nõ in hunc mõꝫ: ante cicuta utebant̃: ſed trita: ut. ſ. uti ceteri ſo
lebant. At nũc terreñ nemo uelis: ſꝫ detracto tegmĩe. Id. n. reꝫ difficilẽ facit
qm̃ confici cõtumax ſit: piſtã ſubinde ĩ mortario tũdunt & preterea crebro
trãſmiſſã aquæ inſperſã bibũt. Atq ita obitus celer: faciliſq concurrit. Om
nium uero medicaminum uires debiliores in aſſuetis porro dep̃rehẽdunt̃.
In nonnullis ẽt oĩo inertes. Quidã. n. tantũ ellebori hauriantes: ut manipu
los totos cõſumãt: nihil afficiunt̃. Quod etiã tharaſyas ſæpius fecit: q radi
cum peritiſſimus habetus eſt. Faciunt hoc idẽ paſtores nonnulli. Itaq cuꝫ
ad medicaminum uenditorem de quo admiratio omnes teneret: quod radi
cem unã: aut duas mandere poſſet: paſtor qdã ueniſſet: abſumpſiſſetq in
tegꝝ manipulũ: facit ut nunq̃ ãplius ille pharmacopola laudaret̃. Idq ſin
gulis diebus: nõ tm̃ illum: ſed ẽt alios pleroſq facere dicebatur: ſit enĩꝫ ut
pleraq ex medicamẽtis: pp hominis cõſuetudinẽ: uiꝫ ſuã amittant: nec am
plius medicaĩa eſſe poſſint. Cũ. n, ab natura acceptãtur deinde ĩ cõſuetudinẽ.
nõ amplius poni inter medicamĩa debent: ut & thraſyas dicere ſolebat. Na
turas. n. ſingulatĩꝫ ille diſcernẽs. Idẽ aliis medicam̃: aliis ñ medicam̃ ẽ eẽ aie
bat. Eniꝫ uero rõꝫ hẽri penitus oporteñ putabat. Et quidẽ plurimũ ad id iu
dicãdũ uir ille ualebat. Veꝝ una cũ natura ẽt conſuetudinẽ poſſe aliquid ef
ficere cõſtat. Quãobrẽ eudemus medicamẽtarius hac in arte facile p̃riceps
cũ ſe nihil affectũ iri pepigiſſet: qdã ad mõꝫ mediocre ante ſolis occaſum de
uorauit: quod neq continere: neq deuincere potuit. At uero eudemus arte
minime laudatus elleboꝝ bibẽs: nõ purgabatur: & . xxii. aliquando potio
nes: uno die ſumpiſſe ſe retulit. Fori apud uaſa ſedentem: Nec ſurrexiſſe:
priuſquam eſſet meridies. Tunc uero domo petita: Balneas ingreſſum:
Cenatumque more ſolito. Nec quicquam euomuiſſe. Hic tamen auxilio
quoddam preparato. Cohibuit aceto enim acri aſperſam pumicem bibiſſe
ſe retulit. poſt ſeptimã ellebori potionem. Rurſuſq ex mero eodem modo
egiſſe. Pumicis ãt uiꝫ magnã adeo eſſe ut ſi ĩ urceũ bulientẽ: eã inieceris fer
uorẽ extĩguas nõ ſolũ parte aliqua tp̃is ſꝫ ẽt ex toto puni ẽ. n. exiccare uehe
mẽtiſſime: atq ad ſe ſpumã totã recipere uoluit: idq extinguendi cãꝫ eſſe.
Hic ergo largitatẽ potus: tali retinere iuuãĩne potuit. Quod ãt cõſuetudo
plurimũ ualet: multis ſane rationib; conſtat. Nã & apſynthiũ pecora huius
tractus paſcere quidã negãt. Pontica autem nimiꝝ paſcũt: ut pinguiora: atq
pulchriora reddantur. Vt & quidã uolũt ſine felle. Sꝫ hæc non ad preſenteꝫ
diſputationẽ: ſed ad aliã q̃dã: ſpectare potius iudico. Radices uõ: & uni
uerſum gñs materiæ hũilis: pm̃tis: ac uariis uirib;: ut dictũ ẽ: natura cõ
diderat: nec ſolũ ad corpora animata. Spinam enim quandam enarrant.
Quæ aquam iniectam congelet. Et radicem ibiſci poſſe addenſare aiunt: ſi Ibiscus
tritam inieceris: ſub diuoque humorem poſueris. Conſtat hibiſcum fo
lio malue: maiori tamen: piloſiorique. Caule molli: flore mellino: Fru

ctu maluæ. Caulibꝫ ꝓxima. Vſus eius ad rupta: & tuſſes e uino dulci: & ad
ulcera in oleo. Aliam ſi carnibus concoquas in idē agrægare ac ueluti cōglu
tinare poſſe affirmant: alias uim attractoriā poſſidere: modo magnetis la-
pidis: atq́ſ ſucū. Hæc inanimibus. Theliphonū uero quod alii ſcorpionē ap-
pellant: quia radicē ſcorpioni ſimilē habet admotū ſcorpionē occidere tra-
dunt: & eum reuiuiſcere poſſe: ſi ellebro candido linatur. Enecat idem: &
boues: & oues: & iumēta: & ad ſummā omnes quadrupedes. Eodem die:
ſi genitalibus foliū: uel radicula imponatur. proficit potū contra ſcorpio-
num ictus. Habet folium tuberis terræ. Radicē ut dictum eſt: ſimilē ſcorpi
oni. Naſcitur graminis mō & geniculis conſtet: loca amat umbroſa. Quod
ſi uera ſint: quæ de ſcorpione narrātur: & reliqua eiuſmōi: haud q̄quā incre
dibilia dici debeāt: nec fabuloſe: quæ attribuuntur plantaꝝ uiribus brute
componi uideantur. Humanis uero corporibus ultra illa: quæ ſanitatē mor
bos mortemq́ſ ſpectet: alia quoq́ herbas afferre ſuis uiribus poſſe affirmāt
ut puta generandi ſeminis facultatem: atque ſterilitatem: & quaſdā ex eodē
facere utrunq́ ualere: ſicut qui teſticulus appellatus eſt. Cum enim gemi-
ni ſint: alter magnus aūt paruus: Magnum efficacē ad coitū datū e lactæ
caprino tradunt. Minorem uero obeſſe: ac inhibere habet. Folium laſſe-
ris uerū leuius atq́ minus: caulē ſimiliū ſpinæ quā pirū uocāt: mirū ergo
ut dictū eſt: ab una eadēq́ natura diuerſitatē tantū uiriū ꝓficiſci. Nam uim
eiuſmōi eſſe duplicē abſurdū putari minime debet. Tū. n. alii quidā: tū
ariſtophilus pharmacopola plataicus: uires quaſdā cōpertas ſe habere dice-
bat: partiū ut qs magis coire ualeat ptī ut nil pēitus ualeat. Id q̄ꝫ ꝓrogar̄ plus
minuſue tp̄ris poſſe. ceu bimēſe aut trimēſe: q̄ qdē herba ſ ad tēperādos:
caſtigādoſq́ adoleſcētes aliqñ uti aiebat. Quedā ad ꝓcreādū marē aut fœmiā
ualer̄ tradūt. Quāobrē herbā q̄dā marificā: & aliā fœminificā uocāt: ambæ i
ter ſe ſiles & ocimi ſpēꝫ gerētes: fructus fœminificæ mō muſci oleaginei: ueꝝ
pallidior: marificæ uero ſicut oliua cū primū ex muſco emergit: geminus
mō teſticulis hōis. Ne ſem̄ fœtificū ſit: fructū heder̄ cādidæ facer̄ aiūt cōtra
ut ꝓlificū ſit: fructū cratei ex aq̄ notāt: naſcit̄ id lini mō ruffū & fructū tanq̄
miliū fert. Gigner̄ nequaq̄ poſſe putat̄ & q ſem̄ uolucri collectū mō ſextarii
.xxx. aſſidue diebꝫ portiōibꝫ æqs biberit ex uīo albo. Sic. n. pēitus ſterileſcer̄
hōieꝫ aiūt. foliū herbæ mulæ uocatæ ſterilitate mulieribꝫ facer̄ uolūt: & ali
qd ungulæ ac ſēinis muli aīalis miſcēdū ꝑcipiūt: cōſtat hæc foliolinguæ cer
uinæ appellatæ. Radice numeroſa: & tenui: montana planicies. & ſaxoſas
amat mula hac herba plurimū delectari affirmāt. Vſus eius uel ad alienes
quēadmōꝫ uolucri. Filix fœīna utilis cōtra īterraneoꝝ aīalia lata. melle ſub
acta: & cōtra tenuia i uino dulci: cuꝫ farina ordeacea data mulieribꝫ. Si graui-
dis detur abortū facere. Si cæteris ſterilis in totuꝫ reddere aiunt. Differt fœ
mina filix a maſcula: qd̄ folium unico artu porrectū hæc hēat & radicē craſ-
ſaꝫ: & longā: & nigraꝫ. Haꝝ igit̄ uires ſterilitati addixiſſe natura putatur.

Ad rem aũt uenenariam mirũ ĩ modum herba polebat: q̃ indus attulerat. Non. n. ſolũ edẽtibꝫ: ſed ẽt tangẽtibus tm̃ genitabilus uiꝫ dixere uehmẽtẽ a deo fieri: ut quotiẽs uellẽt coire: ualerẽt. Et qđ q uſi fuerũt: duodecies egiſſe dixerũt. Indũ ãt ipſũ: q uel magno: atq; robuſto corpe erat: ſpecies deci es aliqñ coiuiſſe: fatentem licuit audire. Veꝝ emiſſionẽ ſeminis guttatim fuiſſe: demũ ꝑ ĩ ſanguinẽ deueniſſe. Mulieris uero uehemẽtius ẽt citari libidine: cuꝫ eo medicamine uſæ fuerint: dicebaꝫ. Hæc igiꝫ uis: ſi uere narraꝫ: mirifice oẽs excedit nãs tñ q̃ſdã conſtare: q̃ ortationes ad coitũ facerẽt haud quaq̃ inepte putaueris. Nã & ĩ alimẽtis ipſis tã ſiccis: q̃ hũidis uires eiuſmõi atque ẽt aliarum plenarumq; affectionũ efficaces manifeſte ſentimus: A q̃ .n. nonnuſq̃ eẽ: q̃ ꝓleꝫ mulieribꝫ largiaꝫ affirmãt: ut apud theſpias. Cõtra aliã apud pyrã eſſe: q̃ ſterilitatẽ eiſdẽ ĩfere poſſit: cãꝫ. n. ſterilitatis mulieꝝ loci illius talẽ medici reddiderũt. Apud heracliã arcadiæ: uinũ: ut ferunt: fit: q; potũ uiros inſanos agit: mulieres ſteriles reddit. Achaiæ apud cabyniã maxĩe: uitis qđdã gñs hẽtur: cuius uinũ abortũ facit. Et ubi canes uuã cõederint: eas q̃ꝫ abortu ꝑiclitari neceſſe ẽ: ĩ guſtu nec uua ſenſũ aliũ q̃ cæte ræ uuæ facit: nec uinũ a cæteris uinis diſtare ꝑcipiꝫ: ĩ trezenẽſi agro uinum ſteriles: q biberit facit: apud thaſũ uinũ ſõnificũ arte q̃dã cõficiꝫ: & aliud quod potũ uigilantiſſimos facit. Sꝫ eiuſmodi uires ad corpus ſpectare: in q; generibus corporeis ꝑcipi manifeſtũ eſt. Animo uero ueſicariam adnctãt Hãc. n. ueluti dimouere: alienareq; mentẽ affirmant: ut ſuperius cõprehẽſum ẽ. Contra radix oenotheræ data e uino: mitiores: hilarioreſq; mores reddit. Conſtat oenothera folio amygdalæ: ueꝝ maiori. Flore roſeacco: loca adamat mõtuoſa: id tñ abſurdũ nequaq̃ appeat: fit. n. q̃ ĩcreatio q̃dã ex uiribus: q̃s radix iſta uinaceas poſſidet: ſꝫ potius abſurda illa putenꝫ: q̃ alligata: & ueneficioꝝ aduerſãtia uocitanꝫ: & tũ corpibus: tũ domibus unice opitulari credunꝫ. Adde polliũ q; heſiodo: & muſeo auctoribꝫ ad cẽꝫ reꝫ ſeriam: magniq; faciendam perutile predicatur. Quãobrem id noctu effodiunt tabernaculo: ſtructo: & ad famã: exiſtimationeꝫq; bonam: nõ minus: q̃nimo magis ualere putatũ ẽ Nec nõ & antirrehizũ appellatũ utilẽ ad gloriam tradidere. Hic lappæ ſimilis ẽ. Radice minima: & fere nulla ſubnitiꝫ Fructũ tãquam nares uituli parit. Hoc perunctos gratiam: uitaq; gloriam cõſequi creditur. Quin etiam qui aureliæ flore coronatur: unguento ex auro ignis ex parte inſperſo: gloriam atq; exiſtimationem bonam conſequiꝫ. Habet aurelia florem auro ſimilem. Folium candidum. Fructum tenuem durumque. Radicem per ſumma ceſpitum: atque tenuem. Vſus eius ad ſerpentium morſus: e uino. Valet etiam ad ambuſta cremata & mixta melli: Sed hæc: ut ſuperius dictum eſt: commenta hominum eſſe: plane uidentur: qui ſuas artes magnificare: celebrareq; cuperent. Nos reliquorum naturas. Vireſque perſequemur. Piper fructus eſt. Eius genera duo. Vnum enim rotundum: erui modo: tegmine carneq; conſtans: ſicut laurina baca:

Herba ad coitũ.

Vinũ faciens steriles.

Oenothera.

Polium.

Antirrinũ.

Aurelia.

Piper.

ſubrutilum. Alterum oblongum nigrum: ſemina papaueris continens:
longe hoc ualidius altero. Ambo uim caleſactoriam obtinēt. Quamobreȝ
Gnidiū. contra cicutā auxiliātur & ēt thus. Granū cnidium rotundū: colore rubruȝ
maiuiꝙ pipere eſt: ſȝ caliditate multo ualidius. Qua de cā cū deuorandū da
Peucedani tur: dari. n. cōtra alui ſolutiōeȝ ſolet in pane: aut adipe obductuȝ ſūmitur.
Aliter. n. gulā adurit. Peucedani quoꝙ radix uiȝ caleſactoriā habet: quam
obreȝ unguentū quidā uel ex ea ſubdatoriū faciūt. Datur & ad lienes radix
Pastinaca peucedani: ſem inutile eſt. Nec ſuccus ulla in re ꝓdeſt. Paſtinacā agro ſpar
tenſi achaiæ laudatiſſimā referūt. Natura caleſactoriā: radice nigrā. Radix
Vitis sylvestris quoꝙ uitis ſilueſtris caleſactoria: acriſꝙ eſt. Quāobreȝ ad pſilotri uſuȝ ido
nea: & uitia cutis in facie emūdat: fructu eius defoliare arbores ſolēt. Succi
Dragunculus ditur omni tpē: ſȝ præcipue autūno. Dracumtuli radix data ex melle utilis
quæ tuſſes ſanare poſſit: cauleȝ uerſicolorē ſerpētis ſpeciē preſentāteȝ gerit:
Thapsia Eius ſemine nulla in re uti ſolent. Thapſiæ radix uomitoria eſt: & ſiquis cō
tinuit: tā ſuperius: q̄ inferius purgat tollere pōt. Ad hæc liuida: Suppurati
ones tñ: alias exalibidas facit: Succus eius ualidior eſt: & qđ tā ſuprius q̄ in
ferius purgat. Nullus ſeminis uſus. Naſcitur: tuȝ alibi: tū in terra attica q̄
pecudes icolæ eā nō tāgūt. Peregrinæ uero depaſcunt: & ātaluus ſoluit aut
Ebenum intereūt. Fidicula ſemp poſt imbres erumpit: & ſemē nullū ꝓducit. Ebeni
lignū aſpectu buxo ſimile cōſtat: ſed decorticatū nigerimū redditur. Vti
Malum terre le oculis ad coteȝ trituȝ. Malū terræ craſſuȝ: & guſtatu amarū eſt. Nigrum
odoratumꝙ: folio rotūdo qđ ſuper terrā ſpectetur: nō multū eſt. Naſcitur
potiſſimū mōtibus idꝙ ꝓ optimo effoditur. Vſuȝ eius ad multa enumerāt
ſed optimū ad capitis ruptōes: & ad reliq̄ tñ ulcera ſatis ualet: & cōtra ſerpē
tium morſus: & ad ſomnū: & ſecūdas mō peſſi ptim aqua ſubacto & illito:
partim in melle: oleoꝙ deraſuȝ: ſed cōtra ſerpētes e uino aceſcente poto: &
morſo inſpſo: ad ſomnū uero in uino nigro auſtero attrito: at ſi uuluæ ꝓ
ciderint ex aqua colluere cōueniet. Id igitur numeroſo referre uſu uidetur.
Scammonia At ſcāmoniæ ueluti e cōtrario ſuccus tm̄ uſui eſt: & nil aliud: ſilicis radix
colliquata tantū in uſuȝ euenit. Guſtū aſtringit nō ſine aliqua dulcedine lū
bricū latū expellit: ſemē filici nullū eſt. Nec ſuccū quē emittat hæc hēt. au
tūno ſuccidi tēpeſtiuæ affirmāt. Lubricū aūt gentiū nō nullis natura ineſſe
pcipitur. Habēt. n. omni quaſi ex pte ægyptii arabes: armeni ſyri: cylices. e
diuerſo thracibus: & phrygibus nullo pacto enaſci enarrāt inter græcos the
banis ſcilicet uerſari in gymnaſiis ſolitis: & ad ſummam. Boetiis innaſi:
lumbricum nouimus. Athenienſibus nullo pacto. Omnium uero medi
camentorum: quoad ſimplicius explicari liceat: præſtantiora: quæ locis ge
lidis: aquiloniis: ſiccilque proueniunt. Quamobrem inter ea. quæ in euboe
ia oriuntur meliora: quæ ferant. Egeæ deteriora: quæ Thelethrium red
dat: aſſeuerant. Sunt: & enim illa ſicciora. Thelethrium autem locum eſſe
opacum: atque ſubrigum: certum eſt:

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIB. X.

E radicibus: quæ medicæ ſint: quaſque uirtutes: uel in ſe uel in ſuccis: uel etiam aliqua parte habeant: & in totum: ſi quid e fruticibus: aut herbis: uires eiuſmodi ſortiuntur: explicandũ hoc uolumiue arbitramur. Nec differentas omittendum quibus liquores: atq; odores diſcerni deſiderent Radicum uires permultas: multiſq; uſibus acomodandas: naturam dediſſe: facile intelligi poteſt Sed quæ maxime uim medendi optineant: has ut puta utiliſſimas hominũ conquirit ingenium. Differunt iſte: ut uolumĩe ſuperiori retulimus quod non ad eadem: nec in eiſdem ſuas uires poſſideant. Radices ergo plurimæ pene uires in ſe & infructibus: & in ſuccis geſtare uidemus. Sed non deſũt quæ in foliis quoq; habeant: & quidem foliis inſitas uires: herbas magna ex parte uocare herbarii ſolent.

Theophraſti Liber decimus cuius paucula quædam habentur: & quod apud græcos habetur: id Thedorus traduxit.

Georgium Merula alexandrinum Dominico Sanuto patricio ſalutem.

Theophraſti libros de plantarum hiſtoria earumꝗ cauſis: ut latine legere
mus. Theodoꝝ. Gaza quamuis in terra græcia natus & educatus efficit:
hic quotiēs nobilium philoſophoꝝ libros in latinuꝫ conuertit: diligēter no
ſtros ſcriptores rimatus & in primis a plinio non diſcedens: adeo omnia fa
cūde & latine explicuit: ut non temere alium noſtro ſeculo: aut erudicius:
aut elegantius: hoc munus abſoluerit quod ſi ea diligentia & obſeruatio cæ
terorum interpræcum fuiſſet: forſan illuſtrium ſcriptoruꝫ libri: qui tum
barbare: tuꝫ incultæ traducti ſunt elegantiſſimi haberentur. Sed dum illos
ſtudii & diligentiæ piget ſine uerboruꝫ delectu paꝝ latine ne dicaꝫ mēdoſe:
tum hiſtoriaꝫ: tum locos in philoſophia graues explicare uoluerunt. At ga
za non cōtentus uulgaribus uerbis et quæ paſſim uſurpātur cū quotidie in
manibus græca pariter & latina exemplaria: ut accipi haberet: nil niſi ab i
doneis ſcriptoribus ſumptum dum peregrina in latinuꝫ uertit ſerere uolu
it: priſcarum ſcilicet dictionum explorator ſolertiſſimus: & ſi quæ iam ſu
gerant earum iudex unicus. In qua ne eos certe offendit: qui ueterum ſcrip
torum lectionum admodum frequentes ea demū latinæ dicta putant: quæ
ipſi legerunt: ceu indiligentiæ atꝗ ignauiæ ſuæ patrocinium hoc facto quæ
rentes ſi ubertatem noſtræ linguæ diſſimulauerint: imo uero ignorauerint
Sunt item qui litteratiſſimum interpræcem uelut affectatorem aut magis
auctorem nouarum uocum damnent: quod ſtatos uentos inſeruere a ſtatis
maluerit anniuerſarios quam eteſias appellare. Capparim intubum: ſertu
lam melilotum. cōſecratricem quam alii irim. Carduum pineam quam ci
naram collunela & plinium nominant. Non affectauit hæc uocabula obſer
uantiſſimus latinitatis interpres. Sed ad plurimam & diligentem lectioneꝫ
noſtros inuitauit: ſimulque uocibus quæ ceu uetuſtæ obſoletæ & iam faſti
ditæ iacebant nouitatem nitorem & gratiā dedit. Ergo cum in recentiſſima
editione multa deprauata: ut fere fieri ſolet: librariorum inſitia: & incuria
legerentur: collatim noſtris exemplaribus cum græco codice quem unicuꝫ
& mendoſum gaza conqueritur. Vere lectioni & dignitati interpretis opeꝫ
aliquam tulimus. Sed ne laborioſum tibi ſit generoſe dominice quotiens
aliquid deſiderauerim id quærere & inuenire uelut rerum & hiſtoriarum ca
pita pro numero & ordine librorum ſubiecimus. Ne forte tibi: & cæteris
odioſum quandoque: foret ſpatioſa uolumina quæ partim hiſtorico more
partim ex diſſertatione philoſophica conſcripta ſunt per legere. Vale

PLantarum complures eſſe generationes: & quot: &
quæ ſint: inter hiſtorias: antea expoſuimus. Sed
quum non oms̄ omnibus cōueniant: apte profecto ex ſuo ſe
agetur: ſi nunc: quæ qbuſq; tribui debeant: quaſq; mīe plā/
ob cauſas: explanemus. Ergo generatio: quæ ſemi tas om/
ne adminiſtretur: cōis omnium plantarum ſemen produ nesꝓdire
centium eſt. Om̄s &.n.illæ creari ſemine queunt: quod
ita fieri: & ſenſu exploratum certe habemus: & ratione
fortaſſis neceſſarium. Natura enim: quum nihil fruſtra
agere ſolita eſt: tum uel maxime in his: quæ prima: potiſſimaq;
conſiſtunt: finis rationem inſpectat. Primum autem: & potiſſi
mum ſemen eſt. Igitur ſemen niſi generare queat: fruſtra ſit ne/
ceſſe eſt? Si quidem ſemper generationis cauſa ſemen proueniat:
atq; ad id officium natum penitus ſit: quod: uel ex cæteris quoq;
omnibus: haud dubie intelligi licet. Sed quod in pleriſq;: agrico
læ ſemine uti non conſueuerint: quia ſcilicet ſponte celerius pro
deunt: adoleſcuntq;: ul'qa non facile inquibuſdā: tam arborib;:
ꝙ herbis: ſemen accipi poſſit: idcirco nonnulli: ſemine creari oīa
poſſe: negarunt: ꝗ̄ꝗ̄ id in ficis: ut inter hiſtorias dictum eſt: latiſ
ſime pateat. Sed fit certe illoꝵ germinatio aliter: niſi quid ex iis:
quæ ſponte proueniunt alimenti confluuio: aut putredine: uel
potius īmutatione naturali: creatum extiterit. Conſtat igitur ge
nerationem: quæ ſemine agatur: plantarum oīum eſſe cōmunē.
Sin aūt: pleraq; nō deſint: quæ mō utroq;: uidelicet: & ſemine: &
ſponte: ualeant procreari. Abſurdum id haud quaꝗ̄ putari opor Quibus
tet: qn̄quidem: & animalia quædam: tam ex coitu uenereo: quā m'ti mo
ex terra: creātur. Itaq; fit: ut generationes: pro ſingulorum pro/ di ꝯueni
pria natura ſequātur. Quæ.n.ſicca ſimplicia minuſq; plantigera ant geni
extāt. Hæc ut ita loquar: nullū ſerendi genus admittunt. Neq; ture: aut
enim auulſionis: neq; rami. Auulſionis inquam: quoniam quæ ꝯtra pau
ſimplicia exeunt: carent eo: quod auellere poſſis. Rami uero: & ciores.
ſurculi: quia ſint ſicciſſima ſemper enim quod germinatuꝵ eſt:
aliquem humorem habere ingenitum: eundemq; ſeruare poſſe:
oportet. Quod quidem a natura ſiccis: negatū penitus eſt. Hæc
enim ubi dempta ex arbore ſint: ꝗprimum diſflantur: euaporan
turq;: ſimul oēm calorem ſibi innatū amittunt. Hæc ob eiuſmōi
cauſas nequeūt germinare. Cætera nimiꝵ queunt: ut pote: quæ
media quadam temperie caloris: humoriſq;: conſtent. Valeātq;

humorem caloremq́ ſibi inſitum: diucius conſeruare. Quapropter non modo auulſione: uerum etiam ſummis ramulis: pleraque pululare facile queunt: ut ficus: uitis: & inter ſteriles: & aquarũ præauidas: ſalix: ſambucus: populus. Igitur i uniuerſum ac formula ſubſignandi: hunc inmodum: ea determinaſſe: abunde ſit. Cæterum inter ſicca ſimplicia: ex nepotum exortia: palma ſola: præter ſeminis ortũ: alia quoq; ꝓueniẽdi genera patitur. Virgas n. tenerrimas babylonios uiuiradices efficere: adultaſq́ trãſferre accepimus. Quin & græciæ: ſiqs ramos ſuperne deciſos ferat: radix demittitur: & germen non ſolũ cerebro enaſci: uerum etiã ſubtus radicari largius: afferũt. Item ſi truncus iuerſus deponatur: ſitq́ ſolũ humectum: multis partib; radices demitti: & germina dari: exploratum habemus. Id tñ ampliorẽ magnitudine; capere nequit: At pino: & abieti: & cuiuis gñis eiuſdẽ: nihil tale contingere poſſe: notatũ eſt. Neq;. n. cupſſo: pterq̃: ſi uſq̃ genus aliqd ſit: qd ab imis plantigerum exurgat: ut increta inſula. circa deyitas uocatos: eſſe affirmãt. Ille. n. ſic fieri poſſe ratio eſt: q cætera q̃q; proles: dũmõ radice aliqua cõfibretur: humorẽq́ habeat: germinare facile poteſt. Nam ſi radicem nullam obtineat: difficile: uł potius ipoſſibile eſt. S; hoc per ſuppoſitionem ſit dictum. Palma aũt uirgis utiq; procreari põt: frugalitate humi: habilitateq; ad celerius germinãdũ. Tenerrime uero uirgæ petunt quia tales hũidiſſimæ ſũt. S; ex cerebro potius: q̃ imis partibus germẽ ꝓdire rõ eſt. Hinc. n. & uirgarum exortus: oĩo uelut principiũ quoddam uitale hic eſt. Qua de cauſa: cerebro exẽpto: aut morbo aliq laborãte: mox palma emoritur. Nã & nepotũ illa ꝓcreatio: non niſi cerebri copia fieri aſſolet: dempto &. n. cerebro exareſcit: ut rõ ẽ. Si qdẽ et cũ palma ĩtegerrima ſtat: & radicib; plene adhæret hoc idẽ eueniat: cerebro ſublato: neceſſe ſit. ortus aũt undiq; propterea ſeqtur: quia humor caloŕq; nãlis ubiq; aliquãdiu ualeat: permanere: ſcil;. ea de cauſa q ob denſitatem meatuũ: materies hæc exſiccari haud facile põt. Vnde ſit ut exhalatu difficilis quoq; ꝯſiſtat palma his de cauſis multifarie ꝓuentu notat. Ex reliquis aũt: quæ ſimplici corpore ueniunt: nihil diuerſis ꝓuenire modis aſſerit: qr nullũ natura huiuſcemodi ẽ. Quæ aũt pluribus exeũt modis: drã: in his q̃q; ipſis: hře late uident. Non. n. qd auulſione: & radice: & ramulo prouenit: ligno ẽt: prægrandiq; ramo: exurgere põt: ut uitis & ficus. neq; qd ꝯtra his ipſis ꝓueniat ramulis ẽt põt: ceu olea. Cã uero q̃obrẽ ſic iambob; fieri gñibus ſolet: una & cadẽ reddi põt. Vitis. n. & fici: & reliquorum gñis eiuſdẽ pars

Palma q bus modis naſci poſſit

Cur que auulſiõe ſurculo radice ꝓueniũt ligno & ra

tes mediæ ſiccæ: lignoſæq́ ſũt. Nõ nulloꝵ etiã aſpere. quæ quidẽ difficile germĩare admodũ poſſũt: Cõtra facile: quæ ſũme teneræ humectæq́ ſunt. Ceu palmes & crada; & ſalicis uero cæter orũq́ ptes: nõ ſecus ſe hñt. At oleæ cõtie rami prægrãdes hũore nõ uacant ſcilicet pinguedinis: ſpiſſitatiſq́ cauſa: & exſiccatu ꝓinde difficiles ſunt: Extrema uero eiuſdem ſicca: extenuitate nec ad edurãdum ualida ſupextãt: Pari mõ de piro: amygdala: malo: lauro reliquiſq́ aſſerere licet. Harum. n. extrema pululare ob eandem cã₃ nequeũt: præterq̃. ſi quid raro: cõtraq́ naturæ ritum: eueniat qn & rami prægrãdis germẽ: ĩ quibuſdã raro erũpit: ut in amygdala: in lauro autem nunq̃: ne auulſione qdem: niſi difficile. cã eius q̃₃ ſiccitas ẽ: atq́ raritas. Quod ei₃ raro laxoq́ corpore cõſtat infirmius eſt: quã ut humorem. caloremq́ ſuare diutius poſſit. Quæ aũt ligno ꝯualeſcere germĩareq́ pollẽt: ut olea: myrtus oleaſter: hæc etiã ſpiſſitate ſui corpis: uitale illud: genitaleq́ ꝯſeruãt principium: nõ tñ ſine adiumẽto nãlis hũoris. haud. n. ſatis ſpiſſitas illa facit: ſi admõ₃ ſicca ſit: & ad nepotẽ ꝓcreationẽ inhabilis Nam & talis eoꝵ procreãdi facultas: radice detorta: ſcropuloſa: flexuoſaq́ datur: queãdmõm etiã lauri. Sũt. n. robuſtiora qdem mori hac eadem de cauſa cõtumatia. quãtũ ei₃ reliqueris germinare facillime põt. At uero illoꝵ quæ lõga initũr radice: ut piri pruni: ac cæterorũ: ex radicis copia orit̃. Sed fortaſſe de oĩbus ad hũc modũ ĩ uniuerſũ dicendũ ẽ. primo quod pſũma ceſpitũ hæreant: neq́ radice alte deſcendant: aut ſiqua alte demittãt: hæc tñ nõ nullas ẽt radices ſũmo tenus agũt. Tum q́ radix facto alimenti confluxu ſolis: ſufferueſcat ardore: ex coctaq́ ueluti prægnãs partũ educat: nã & ramis: ac cæteris ptibus hac ratione germẽ erũpit. Quæ quũ ita ſint germinatio ſtirpiũ: nõ ſine ratione fieri iam latiſſime patet: Radix ei₃ quæ perſũma adhæret cõfluuium excipiens ſucci: idq́ ipſũ ſufferue faciẽs: atq́ conq̃quẽs: germen emittit: Plurima igit̃ ples iuxta caudicẽ exurgit. hic enim partes ſublimiores radicis cohærẽt: & olea qdẽ uł ſtipite ſuo germen emittere apta ẽ. pirus uero & punica & q̃ nõ ſolũ e ꝓximo ſ₃ ẽt e lõginq̃ prolificẽt: utpote: q̃ prolixa radice ſubeãt. quacũq́ radix pſũma ſit: illic germẽ ſuũ ꝓfundũt. Confluxus enim atq́ excoctio ibidẽ ſolis opera factitatur. Quãobrẽ locus ꝓlificãdi incertus. Radix. n. qua nõ ſua pte ſumma telluris petat: cõfluxũq́ alimẽti capeſſat: cõſtat nemini. Quæ autẽ uiuaces ac ſteriles ſũt: ceu populꝰ uł alba & nigra facile poſſũt. qđ qdẽ nulli ex reliquis pariter datũ ẽ: q̃quã ĩ herbis quibuſdã: atq́ ſubmiſſo genere ita

mo ꝑgrã di nõ poſ ſit & cur contra.

ſieri certũ eſt: ad quæ iam uenire debemus: ſatis. n. de arboribus dximus. Ergo generationes eoꝝ in eiſdẽ: atq̃ ſuperioꝝ: intueri par eſt: poſita omniũ. ſ. cõmuniſſima illa generatione: quæ ſemi ne ꝓdeat. Cæteꝝ plures eoꝝ q̃ȝ reddere exortus licebit: qua uero rõe ſingula prædictis ↄueniat: cã ꝑrſus diuidere decet: exẽpli grã radicis ipſo ꝓuentu: de q̃ hac ĩ parte diſſerius. Sicut. n. quæ tam ſpõte. q̃ radice ſata ꝓueniunt: ut quæ capitata cõſtent radice: atq̃ oĩo qbus craſſa carnoſaq̃ radix ẽ. Sed nl'la & tenui & diluto corti ce integret̃ admõȝ rapæ ac raphani opus ẽ. Id. n. gñs radicis facile exiccat̃: ĩbecilleq̃ ad ꝑdurandũ penitus ẽ: ſed tunicas habeãt plu res oportet: & ſil'lenticiã quandã: ut bullus: ut ſcilla deniq̃ carnis ſucciq̃ bonitate uacare minime debẽt: ceu aracũ recens & liriũ & cætera gñis eiuſdẽ: has. n. tm̃mõ radices ſeri: transferriq̃ poſſe ui detur: ac eaꝝ: aliæ plus tp̃is durant: aliæ minus. ſ. pro ſua quæq̃ nã: nec deſunt: quæ dũ ſuis ĩ locis manent: germẽ poſſit citare: ut q̃ anno tm̃ caulẽ gerunt. Trãſlatæ ãt ſiccitatis. cã nequeãt: rõeȝ. n. eãdem in iis q̃ȝ arbitrari q̃ ĩ cæteris ↄuenit. Non nulloꝝ gñatio & auulſione: extremiſq̃ ramis fieri põt. Braſſica. n. auulſiõe & ruta exorit̃. Adde ex coronariis abrotonũ. ſi ſymbriũ ꝭpillũ. Hæ. n. ra dices e germibus ſuis q̃primũ dimittũt: nõ ſecus ac hedera. Illa tñ oĩuȝ maxime uiuax ẽ: ſiue arbores ſcãdens amplexu ſuo ꝑſtrĩgat: ſeu ĩ terra abdita ima ſubeat. Proximũ inter olera ocimum ẽ hoc eſt. n. ſeri ꝓ parte ſupna optime põt: q̃q̃ lignoſũ admõȝ ſit: ſed q̃ difficilius exiccari poſſit: ea ꝓuenit. q̃obrẽ tpũs longũ ꝑdurat: & tonſũ & diminutũ regerminat. Abrotonũ itẽ lignoſũ ẽ. Veꝝ ſpiſ ſitate: acoreq̃ ſuo ſeruari aliq̃tulũ tp̃is põt mõ hederæ. Nã hæc defixa q̃q̃ nimirũ erũpere ualet. Has igitur gñationes pluriũ coẽs notaſſe par eſt. Illæ uero quũ pautiores ſũt: tum raro eueniũt: ui delicet lilii: atq̃ roſæ. Ad hæc harundo perfiſſa ſtirpe enaſci: ger minariq̃ põt. ꝓxima iis olea: & ſiqd aliud ligno ſuo ualeat germi nare. Quapropter eadẽ cã reddit. qd' ea q̃q̃ ſuũ humorẽ calorẽq̃ fœcũdum ſeruare utiq̃ poſſunt: nec ꝓcul argumĩto præcidi ſolent. Quippe cum de minori: apertoq̃: celeri us faciliuſq̃ germinãdi ex hibeatur initium: magnum contra atq̃ comp̃ſſum: nõ æque paſſi bile eſt: neq̃ ad germinãdum ꝓpenſum ſit qua de cã diuidere allia in nucleos ſolẽt. & cæparum fibras tegumĩtaq̃ detrahunt. deniq̃ omne nõ uiuum: a uitalib9 ſemouẽdum cenſent: ut ẽt arborib9 par tes: quæ obareſcunt: abſcinder̃ aſſolẽt. Hinc oleæ ac myrti corticẽ detrahẽdũ ne quaq̃ exiſtimãt: obſepit. n. ↄſeruatq̃ arboris uitã. At cæpaꝝ alleorũq̃ tunicas eximũt: qm̃ iſtæ neq̃ primatũ cauſæ

De generationib9 herbarũ p̃q de ea quæ radicibus fit

De generatione herbarũ per auulſionem.

paſſibile

obtinẽt. Nã ſi eiuſmõi quicq̃ detraxeris: germ̃ nullũ poterit mitti. Sed peculiaris maxime germinatio: quã lachrymæ præbẽt: ut equa pii: & lilii: & aliorũ quorũdã nec rõ abeſt. Sed caulib; plane reſpõdet. Nihil &.n. aliud q̃ qđ illarũ q̃q; fœcũdum pricipiũ. coactũ eſſe oportet. Nõ.n. ſine calore hũoreq; generatio talis ꝯseqt̃. cur aũt nõ oĩũ ſucci: lachrymæq;: generãdi uim obtinẽt: cauſam ad ſuperiores: prioreſq; rões reduci: par eſt. ideſt ꝙ neq; caules: neq; radices: uim eiuſmõi ſortiãtur: nec nõ: & ꝙ ante rettulimus: plures ẽt cæterorũ eſſe germinatiões: rõe nõ uacat: quippe cum ea facilius atq; ex minori principio: ualeãt generari: quæ imperfectiora ſũt. Ergo gñationes quas partes ſortiũtur plãtarũ: quæ nam ſint quaſq; ob cãs fiãt: cõſyderãdum in his eſt. Si quid.n. præter miſſũ a nobis eſt: hoc addi: concerniq; ab aliis facile. Spõte ãt illa exeunt (ut ſimplitius loquar) quæ minora cõſiſtũt: & maxiẽ quæ annua: herbaceaq; natura: ſũt. Cæterũ euenit: ut ẽt maiora interdũ ita gignãtur: quũ aũt imbres frequentauere: aut ꝓprietas aliqua in cælo terraue conſtitit. Sic.n. laſſet exortũ in affrica ferunt imbre picoſo q̃dam: craſſoq;. & ſyluam: q̃ nũc ibidẽ eſt aliaquadã eiuſmõi rõe ꝓſiluiſſe affirmãt. Nulla.n. ãtea erat. Imbres putredinis ẽt quaſdã. mutationeſq; humi: cõmittũt: quũ alte humor deſcenderit & plãtas: ea genitas ratione: nutrire augereq; poſſũt ſole feruefaciẽte: ac exiccãte quẽadmõ & aĩaliũ gñatioẽ confici maior fere pars auctorũ cõfirmat. qđ ſi & aer ſemĩa præbeat: ſecũ afferens illa: ut anaxagoras auctor eſt: longe magis ſic factitet̃ neceſſe eſt. Sic.n. principia & alimta nimiũ adiici poſſunt. Itẽ fluuii & cõcurſus. præruptiõeſque aquarũ. m̃ltis delocis ſemina arborũ herbarũq; aduehunt. Itaq; amniũ digreſſiõe: loca p m̃lta ſyluarũ impleta ſũt: quæ ſylua prius oĩo uacabãt. Verũ hæc minus ſpõte ꝓuenire appareãt: ſ; ueluti ſemĩe: atq; plãta: potiꝰ gñari. Sterilia uero ſpõte potius creari putaueris. Hæc.n. neq; ſemine: neq; plãta gigni exiſtiment̃. Sed forte id de maiorob; uere indicari nõ poſſit: Latitareq; naturas ſeminũ potius ſit arbitrãdũ: ut inter hyſtorias de ſalice: & ulmo rettulimus. Nã & inter minora nõ deſunt herbæ quarũ natura facile oblitescat: ceu thymi: & reliquorũ: quæ ſubiũximus. Senſu nãq; ea ꝑcipi nequeunt: q̃q̃ ui ſua nimiũ patent. thymũ.n. ſatis ſuis floſculis naſcit̃: & arborũ q̃ quarũdam ſemina paruula uixq; uiſu percipiẽda ſũt; ceu cupreſſi. huius.n. fructus nõ id totũ eſt ꝙ pilæ ſpẽm gerit. Sed quod cono ĩnaſcitur prætenue: exile: & q̃ſi laricis ſemini ꝓximũ: qđ pilula ſua dehiſcẽte: dilabitur: & legi ꝓinde nõ niſi ab experto homine põt. Ergo ĩ

Gñatio e lachrymæ.

De generatione herbarũ ſpõtina.

Anaxagoras.

De fructu cupſſi

mĩſtis ſolitũ id q̊ȝ habet̃: & præcipue in his: quæ ↄtinua in mõtibꝫ
ſyluiſq; agreſtibꝫ: exeãt. quũ. n. ſpõte ↄſiſtãt: ha ud facile ſuã con
ſuare ↄtinẽtiã poſſunt: Sȝ alterutꝶ fiat neceſſe ẽ: aut radice: aut ſe
mine geminẽt. Pauca interea: q̄ gñis hñt ſocietatẽ: ſterilia ruſtici
eſſe affirmãt: q̄ & ipſa aut latet̃ ↄſentaneũ ẽ: aut qđ alimtũ ad alia
abſũmant: iccirco fructu uacua ueniũt. quẽadmõȝ uites: quæ uľ
hirculãt̃ & reliqua: qbꝫ idipſũ ueniat. nã ſi ĩfructiferis ita fit. Cur
non idẽ in aliis q̊ȝ oĩbus fiat: q̃ſi ad fructificandũ naturæ rõe reſer
uet̃. Veꝶ id loco opiniõis cuiuſdã adiecticie dictũ potius uelim.
Cogitare aut diligẽtius: cõmẽtariq; ſpõtaneas gñatioẽs: ꝓrſus de
bemus. Itaq; q̃tuȝ ĩ uniuerſũ exp̃mi liceat gñationes eiuſmõi fieri
neceſſe ẽ: terra ſufferuefacta: coactoq; humore admixto: cõmuta

de inſitu
inocula-
tuq; ſtir-
pium.

toq; ex ſolis ardore quẽadmõm & aĩalia ꝓgenerari uidẽus. Seqtur
ut rõem gñationũ: quæ ſubditis aliis fierẽt: explanẽus. Hoc eſt:
quæ inſitione: inoculatioẽq; ueniant. Eſt aũt eaꝶ explanatio ſim
plex: & expoſita fere ĩter ea: quæ ſupra docuĩus: Quæ. n. inſerũ
tur: pinde ut terra: ſubdito trũco: utũtur. & quidẽ nõ ſolũ appo
ſitio: Sed ẽt ſatio quædã: inoculatio q̊ȝ ipſa dici iure optimo põt.
Sed hic tam id qđ germinat q̄ illud qđ gñat: humor fœcundus:
ꝓculdubio ẽ quẽ hñs oculus: oculo aptiſſime ſe cõiungit. Iãq; ali
menti obtinẽs facultatẽ: germinatioẽm ꝓpriam reddere incipit.
Cuncta ãt eius gñis illa de cã facile augeſcere poſſũt: q; alimti co-
piam p̃paratã cõfectãq; ſecum attulerint. ſed oĩum maxĩe in ocu-
lationes. Hæ nãq; alimto puriſſimo fulciũtur. & ſimile p̃terea co
ire cũ ſimili: ſẽp facillime põt. oculus aũt gñis quaſi ſocietate cõ-
iungit̃. Nec ſine rõe: mutuus appræhenſus ecꝶ: qbus eadẽ corti
cis ẽ nã facilime ſeqt̃. diſcrim. n. ĩter ea: quæ gẽus idẽ ſortiunt̃ mi
nimũ eſt. & quaſi trãſlatio tm̃ facta uidet̃. Euenit nãq;: ut ſimul
& ſuccus: & tota arbos ad germinãdũ turgeſcat. Quãobrẽ: quũ
ſimile aliqd eſt: & ſimili fructuũ rõe afficit̃: iure incremẽti celeri-
tas utraq; de cã: cõtingit. Cætera q̊ minus diſcrepẽt eo celerius co
aleſcũt nec nõ & generis ſucci: atq; tp̃is rõe diſcrimẽ occurrit. Nã
& tp̃is ↄditio pl̃rimũ ualet: uľ potius oĩo neceſſaria ẽ. Siqdem ger
mĩatio germinũ: p autumnũ: & uer: & ortũ cãiculæ: fieri ſoleat
qppe quũ ferre nõ niſi turgida ualeãt: roẽs q̊ȝ: đ ſinglis ĩoculatio

De tem-
poribus
inocula-
tionum.

nibꝫ: ſimiles: atq; de ſatiõe: ꝓdunt̃. Alii. n. uernã potius ꝓbant:
dum eqnoctiũ agitur: arboribꝫ adhuc fœtu grauidis: una. n. tũ
partu: germinatiõeq; cortex q̊ȝ adnaſcit̃: atq; obtegit. Alii eã præ
ferunt: quæ exoriẽte arcturo: fieri ſolet. tum. n. inoculta: ꝓtinuſ
quaſi radicari: maioreq; ĩmodũ coire poſſe affirmãt: atq; ita den-

lata cõpage: germẽ ineunte uere: uniuerſũ erumpe: utpote ex ro-
buſtiori principio. Alas ꝗꝗ nitidiſſimas: nouiſſimaſq; inoculare
nõ ſine rõe præcipiũt. Appræhẽdit̃. n. facilius: leuitatis ætatiſq;
cã. Sũt. n. arbores uiuaces: ꝓpẽſæq; ad germinandũ: dũ iuuene-
ſcũt: ſed præcipue apta ĩoculatiõi: qbus humor lẽteſcit. Itẽ quæ
cortice molli ac ſimili ueſtiunt̃: & pariter affici apta ſunt: melius
coaleſcũt. Quapp ĩ his quæ natura ætate ĩuicẽ ꝯueniũt: perbelle
ĩoculat̃. Lẽtor. n. appræhendẽdi uiʒ obtinet: & cortex mollẽ pari
ter: & benignũ ſe exibẽs: haud magnã facit mutationẽ. Cæteris
paꝝ tpr̃is datũ ꝓpea ẽ: qa germen celeriter exit. Oleæ plus tpr̃is
deſtinatũ ẽ: quũ diutius ſuos parturiat oculos. Ad hæc humidi
tenelliq;: petẽdi ſurculi ſũt. Ipſũq; locũ p totã æſtatẽ humeſcere
cõuenit. Sic. n. potiſſimũ fit: ut germẽ ꝓſiliat: ꝗobrem nõnulli
quattuor & quinq; menſiũ ſpacio ĩſicioneʒ rigari oportere exiſti-
marũt: aqua inoculatiõi uehemẽtiſſime officit. Putrefacit. n. &
admiſſa facile deſtruit: rõe ĩfirmitatis: ꝗobrẽ ſubortuʒ caniculæ
tutiſſime agi uidet̃. & quidã corticib; ita prælligãt: ut aqua admit
ti nõ queãt. At inſitiõi ꝓutilis ẽ: niſi arbor humida natura cõſtat
Itaq; alii limũ obducũt: alii ollã aquæ plenã apponunt: quæ aſſi-
due ĩſtillet. Fit. n. pre magnitudine uulneris: ut citiſſime reſicce
tur: niſi humorẽ extrinſecus hẽat illibare. Iuuat & oculũ: corti-
cẽq;: ſine ulla rima ſeruaſſe. & ſurculũ ſic exacuere: ut medullaʒ
nullatenus exacutio nudet. Rupto & enim oculo: corticeue: aut
medulla nudata: & ſiccari: pireq;: neceſſe ẽ. Quãobrẽ foliis & cor
ticib; inſup obtegũt: atq; alligãt. Limoq; crinito obliniũt: ut ſuc-
cus ꝑſiſtere poſſit: nec ſol: aut imber: aut frigus: officiat. Cũque
trũco leuiter fiſſo inſerendũ iã ſit: ſurculũ cuſpidatiʒ deciſũ: ma-
leo adigũt: ut ꝗmaxime deprimat̃: lecticæq; cõmittat̃. Sʒ humo-
ris quoq; eoꝝ modũ obſeruari quẽdã oportet: qua de cã uiteʒ ali-
quot antea diebus præſecãt: ut lachryma effluat. neq; putreſcat:
neq; uermiculet̃. Punicã & ficũ: quæq; his ſicciora ſũt: ꝓtinus in
ſerere ſolẽt. Quin & pro rõne locorũ: naturæq; arboruʒ: tẽporis
ꝓprietatẽ cepiſſe rõ eſt. Quippe cũ alia ſolo ulginoſo: alia ſiciẽti
& gracili: melius degãt. Ver illis ſicceſcentibus rectius profecto
accõmodet̃: quoniã minus ſucci obtineãt. quæ pĩguia: limoſaq;
ſũt: hæc autũnale tẽpus deſyderãt. humor &. n. uerno tpr̃e lar-
gior eſt: ꝗ qui ad cõſeruandũ ſufficiat: ꝗdiu lachrymacio duret:
tẽpus id tricenis diebus a quibuſdam ſtatuit̃. nec nõ & melius ea
poſſe frutificare rõ docet: & præcipue ſi urbana ſylueſtribus inſe
rueris. Plus. n. alimenti: uires ſubditæ arboris: ſubminiſtrant.

Quæ apta inepta ue habeãtur ĩ oculatiõibus

Quæ inoculatis noceãt & qb; reddãtur tuta.

Pro natura locorũ uariari inſit; & inoculatus

Meli; urbana ſyl-

ueſtribus inſeri quã contra

Quãobrẽ ſatis oleaſtris: iriſerere poſtmõ3 uel inoculare ꝑcipiunt coeunt.n.& apphendunt ualidius: & radix plus attrahẽs nutrim̃ti: ꝓbe fructificare arborẽ facit. Nã ſi ecõtrario ſylueſtre in urbão ſerueris tã & ſi differẽtia quædã erit: tu3 bonæ frugis arbor nunq̃ ꝑfecto reddet̃. Atq; de ɔſitiõib[us] & inſitionib[us] hactẽus.

In oĩ ſcemine alimẽtũ cõtineri aliquod

Semina oĩa aliqd i ſe alim̃ti cõtinẽt. qđ una cũ generãdi ꝑncipio natura ꝓfũdit: ſicut in ouis qua de cã nõ iepte Empedocles: oua ſolẽt excelſis gignere ramis: inquit. Eñuero natura ſeminũ ouis ꝓxima ẽ. diſſerere: tñ ille nõ tm̃ de arboribus: ſ3 ẽt de oĩbus debuit. hab3.n. unũqđq; alim̃tu3 in ſe q̃ & durare tꝑis aliquãtũ ualet. nec queadmõ3 aĩaliũ ſemẽ: exceptis: quæ oua pariũt: ꝓtinus perit: ubi ſeorſũ fuerit. Hæc.n.alim̃to fulcita ut dictũ ẽ: munitaq; ad ſuũ ɔſuãdum ꝑncipiũ: durare nimiũ ualẽt. S3 alia diuturniora aliis maxĩe uero diuturna: quæ ſpiſſa: lignoſaq; ſt̃ ceu palmæ. His.n.nullus extrinſecus aditus patet: nec humor ullus includit̃: q putreſcere poſſit. Quapp neq; beſtiolis infeſtant̃: ſicut frumẽta. neq; reſecãt̃ ut ſeĩa oleꝝ: ſ3 mira ſoliditate munita: ſuũ tutãt̃ illud gẽitale ꝑncipiu3. Omnib[us] ãt ſeminibus aliqd pabuli ineſſe: hĩc ẽt ɔſtat: quæ .n.arida & ueluti putaminea oĩo cernunt̃: ut oleꝝ: hæc ſuis tꝑib[us] ad germinãdũ mouent̃: ẽt ſi humoris q̃tu3 libet ſẽſerint. Quamobrẽ hæc in cœnaculis reponũt: ſuſpẽdũtq; eminentius: nec ullã in eo domicilio aquã cõſpgunt: aut afferunt. Eo uerſus in reliqs ſenſu etiã pcipi alimẽtũ facile põt. qđ quidẽ in carnoſis lacteſcere q̃dammõ ſolet. cõfeſſu3 hoc idẽ fere & in aĩaliũ gñe ẽ: neq;.n. qđ ab his emittit̃ totũ ſemẽ puꝝ ſincerũq; arbitrãdu3.

De cura naturæ i ſeminib[us] cõueſtiẽdis cõmu niendiſq; uario genere

Quæ ãt lignoſa: nucleoſaq; ãbiũt: hæc cuſtodiæ gr̃a naturã obduxiſſe putãdũ ẽ. queadmõ3 & quæ pelle: m̃branaue ɔſtet hæc.n. oĩa cã ɔſuãdoꝝ ſeminũ cã ſupſt̃. ꝑncipiũ nãq; oĩu3 potẽtia hũidũ ẽ. S3 ſt̃ q̃ꝝ radices rami. Ligna: cauleſq;: plãtis abſciſſi: ɔſuare ſuũ uitale ꝑncipiũ poſſt̃. ſicut dictũ iã eſt. ita ut ad germ̃ etiã excitãdũ moueŕ ſe uale ãt ceu ſcylla: cæteraq; huiuſmõi. Adde ligna oleæ & caules lilioꝝ & blechri ramulos. nã ea q̃3 ſolſtitiis floret: pmiꝝ eſt. Cætera.n: ſuccũ quẽdã leuẽ: lẽtũq;: hr̃e uident̃: nec deſt̃: q̃ pigui uſcula ſint & alia tunicis plurib[us] obtegunt̃ alia ſua ſpiſſitate ĩſiſtũt̃: q̃minus poſſint ſiccari. tũ aeŕ locoue ꝓpõ mutato afficiũt̃: & germinãt. at

Blechruſ

Blechrus ſicca oĩo ſẽtit̃. Veꝝ q̃uis ita ſit: ꝑncipiũ tñ q̃ddã eiuſmodi habeat neceſſe eſt: q̄ una cũ aeris mutatione: alt̃atiõeq; moueat̃ miꝝ ꝑterea q̃d nõ remiſſa: ſ3 poti[us] intẽta ſeuitia tꝑis: germĩare incipiat. niſi forte dies alcyonides ſuffecturas putaueris: nã ad imbecilloꝝ: exiguorũq; mutationem: uł q̃tũlib3 temporis ſatis ſit.

Igitur

Igitur generatiões quot ſint: quotq̃ mõis fieri poſſint. quæq̃ ſin-
gulis cõpetãt: ex ſupradictis abunde pateſcit. Germinãt aũt: au-
geſcũtq̃ facilius: quæ plãta ſint ſata: q̃ quæ ſemĩe: ꝑſertiꝫ ſi radi
ce aliqua fibrata petãt. Sic. n. ꝑtes pleraſq̃ adultas: iã haberi cõ-
tinget: quæ tm̃mõ alimẽtũ deſyderẽt. At in ſeĩs ſatu oĩa generari
neceſſe ẽ priuſq̃ incremẽta incipiãt. Eadẽ rõe: & quæ radice ꝓue-
niũt: facilius augẽt: ut q̃ radice capitata creãt. In his. n. non nihil
naturæ ꝑgenitũ ẽ: q̃ plus ĩpetus adgerminãdũ ĩfert: q̃ ſeĩa ualeãt
eniti. Hæc. n. ut prius radices capiãt opus ẽ: quæ aũt naturæ ſuæ
rõe ꝑualẽt: his quoad genus generi cõparãdũ ſit: cãꝫ meatuũ re-
ctitudine aſſignaſſe par ẽ: ut democritus facit. Agi nãq̃ in his pla
tionẽ facillime & ſine ullo ĩpedimẽto inqt: uel potius corpis rari
tatẽ: humiditatẽq̃: ꝑ cã reddidiſſe dignius ſit. Quippe cum ea:
quæ ſpiſſa et ſiccanea ſũt: difficile augeſcere poſſit. Quod. n. ſpiſ
ſum ſiccũ amarũq̃ eſt: natura ignis ꝯſiſtit & hĩc lẽta huius acceſ
ſio ẽ. Cõtra q̃ raꝝ ẽ laxũ. & humidũ ẽ: id celeriter creſcit. Ad ſũ
mã humiditas nã fertili: germina incremẽtaq̃: ꝑſtat argumento
illud ẽt ẽ: qđ ꝑ locoꝝ cõſitionũq̃ natura: euenĩr uidemus. Locis
. n. ſerenis: & auẽto ſilẽtib₉: ꝯſiciõeq̃ breui ĩteruallo diſpoſita: ar-
bores magnæ qdẽ exurgũt. Sꝫ raræ corpore: atq̃ humidæ. At uẽ
toſis & frigidis & rara ꝯſitiõe: miores qdẽ: ſꝫ ſpiſſiores ſicciores q̃
ueniũt. Afflatus. n. & frigora & oĩo aer ipſe occurẽs ꝯſtipat ma-
teriẽ: atq̃ coagit: unͣ ꝯtractiores q̃ꝫ reddunĩ arbores: neq̃ mollem
eãdẽ poſſunt capeſſere. Idẽ ẽt ſeqĩ cũ cõſitio amplo diſpoſita ĩter
uallo ẽ. Sic. n. ſpiſſiores & in ꝓfũdũ auctiores ꝯſiſtũt. Cõtra ue
ro cũ breui interuallo cõſitũ ſit. Videre hoc idẽ & in aĩaliũ genere
licet: & ꝑcipue in homine: facilius. n. q̃ mares fœminæ augeſcũt
quas qdẽ nã humidiore ſolutioreq̃ creari nulluꝫ dubiuꝫ ẽ. Idẽti-
deꝫ etiã in ĩpis arborib₉ latiſſime patet. punica. n. & ficus & uitis
auctu faciles: palma & cuꝑſſus & laurus & pinus: & olea: diffici
les: q̃q̃ ex his q̃dã meatuũ rectitudinẽ habeãt. Veꝝ aut denſitas:
aut ſiccitas: aut utrũq̃ ĩpedimĩto ẽ. facit. n. & ſiccitas ne ſatis auge
ſcere poſſint. Ad hæc ĩbecillitas pleriſq̃ ĩ cã ẽ: q̃ đbilia ſĩ: difficile
augeri: nutricariq̃ poſſũt: deuici. n. aut ĩpediri ramos a cælo am
biẽte: haud q̃q̃ oportet. nã & meatus q ĩdirectũ ꝑtẽdãt: uiꝫ tã cõ
ficiẽdi nutrimĩti: q̃ reſiſtẽdi iniuriæ tꝑis exigũt. q̃ igiĩ facilia dif
ficiliaq̃ auctu ſint: his determinaſſe oportet: fere aũt oĩa: quæ ſe
mine interſatiua ꝓueniant: deteriora exurgunt: ceu punica uitis
amygdala: degenerant enim: & ſæpe papo dicta lanugine uician-
tur: ut inter hiſtorias diximus. Cuius rei cauſa ſeminis profecto

Quæ fa-
cile gẽmi
nẽt augẽ
turq̃

Cur fæ-
miæ ma-
gis q̃ ma
ſculi au-
geſcunt.

Quæ ſa-
ta ſemĩe:
deteriora
meliora-
q̃ oriant

Thaſiæ amygdalæ.

De tēporibꝫ germinandi

infirmitas eſt. Deuincitur enim ab influxu copioſioris alimenti: & quēadmōȝ infœcunda copia alimēti: reddunt̃: qm̄ degerere ne queūt: ſic & deteriora euadūt: qa uiribꝫ carēt: q̄obrē thaſii amygdalas adultas inoculāt. Ex mollibꝫ. n. p̄duræ poſt ſatuȝ reddunt̃ qđ idē l'in reliq̄s fieri pōt. ſȝ q̄ robuſta inter ea ſt̃: q̄ ſeri ſemīe poſſūt: hæc diutius pmanēt: ut palma: & pino conifera nūcupata & picea pediculifera: pari mō de ſyluestribꝫ ēt diſſerēduȝ ē: ni forte nl̃la iis ī deterius mutatio poſſit accedere. ferocitas. n. ultimū ē. At uero bōitas ſucci: carniſq̄ eoꝝ: aeris & oīo loci rōe ſeq̄t̃ nccē ē Nā & urbana ea ipſa īter ſe differt̃ rōe. Poſſūt &. n. regiōes q̄ dā nāȝ arboris ſuſceptā ſuare: aliæ ſtatuto tp̄e: aliæ ſēper: nōnulla ſolo mutato meliora reddūt̃. ut de punicis ægypti: & ciliciæ diximus. Euadūt. n. alteræ dulces uinoſæue: alteræ ſine nucleo. magnoq̄ cū acino: apud pinaꝝ amnē fructificāt: oīo cū fructus loca idonea nacti ſt̃: melius ſuare ſua gn̄a poſſūt: p̄cipue ſi arbores uigent: fructūq̄ laudatū p̄ſtare ſuapte nā pollēt. Semē āt annuū ꝑ terræ ſubditæ rōe: ibiq̄ mutatur. nō ꝑtinus āno p̄ parū. n. id tp̄is eſt: ſȝ tertio. Tū. n. ultima mutatio cōſumādi accedit: ut etiā in aīaliū gn̄e: hæc. n. poſt tertiū ptū ſimilitudinē pfecte rep̄ſētare incipiūt. Cæteꝝ primus ēt ānus: nō nihil īdiciia ffert: q̄ ſemine exeūt: his de cauſis deteriora reddūt̃. Annua germinatio hæc. n. ſecūda quaſi generatio ē nō ſiml' oībꝫ fieri ſolet: ſȝ tp̄e diſcrepat ita: ut qbuſdā ↄtrariis ferme tēporibꝫ agi uideat̃. Alia. n. per æſtatē. Alia p hyemē germīare īcipiūt. Sic & fructificatio. nā ea q̄q̄ tp̄ibꝫ diſſidet. Igit̃ q̄ad ſimplicius diſſerere licet: quæ ſingulis tp̄ibus cōmode tēpata ſeſe exibuerint: hæc: & germinatiōes: & fructuū cōſumationes: nimiꝝ ſingulis tp̄ibus reddunt. Cæterū ꝑticulatim q̄ȝ diſſernere ea tētandū ē quædaȝ facile germināt: quia uiribꝫ ualēt: alim̄toq̄ abūdāt: ut amygdala: punica: & ad ſumā ſyluestria magis: q̄ ſatiua. quædā ſuæ debilitatis cā germīa facile agunt: ut quæ natura herbacea: & annua ſt̃. Cōplura. n. ex iis uerno tp̄e florēt ut fremiū. Nec malus roboris ſui rōe: præflorere apparet. Sed ob aliā potius cām. Feſtinant autē taȝ robuſta: q̄ debilia ratione. Altera. n. ſua potentia copiaq̄ propellunt. Altera uel aminimo aeris momento moueri facile poſſunt. Quin & humiditas: atque mollicies. ad emittēdum plurimum confert. Vt etiā de primo ex ortu rettulimus. Siccum enim: & ſpiſſum: neq̄ trāſmeatu facile eſt. neque copiam habet materiæ. Quæ autem contrariis temporibus germinant: his nonnulli cauſam: humiditate: caliditateque aſſignant. Frigida enim æſtate: calida hyeme: germinare

autumant: ut utraq; natura coueniẽter tẽperata utriq; tẽpori ſit. Ita.n.& Clidimus cẽſet: haud igit̃ male id q̃ʒ aſſerit̃. Sʒ paucitatẽ & debilitatẽ: & ſiqd aliud in cã ſit adiicer̃ decet: ſicut ẽt ĩ oleꝝ gñe portulaca.n.& cucumis: & cætera huiuſcemõi: ꝑhumida & frigida ſt̃: ocimũ ſicũ atq; lignoſũẽſt. Attñ hoc añ feruẽtes dies germinare ita: ut ꝑdurare atq; ꝑfici poſſit: minĩe ualet. Cauſæ uero debilitas ẽ: queãdmõʒ & cucumeris. Hæc.n. q̃uis arboris altitudiẽʒ capiat: in rãoſq; ſeſe mõ uitis arbuſtiuæ diffũdat: tñ uitæ admoduʒ fragilis ẽ. Itaq; ãte æſtatẽ germinare non põt: ſʒ autumnũ uſq; ꝓrogare ẽt cupit. Adde quæ iaculeis ↄſtãt: quæq; radice in caput excreſcunt: ceu nepa: quæ appellat̃: & tiſiũ: & ſpina regia: & liriũ. aliqua & poſt arctuꝝ incipiũt: ſiue igit̃ poſteriora ſerioraq; hæc indicare coueniat: ſeu cæteris feſtinãtiora: utpote quũ primi ĩbres añcedant: nihil.n.ad rẽ ꝓpoſitã refert. Illud ꝑfecto latiſſĩe patet ꝙ neq; magnitudine: paruitateue matuꝝ ꝓuentũ: ſerotinũue: germinis ſtatuer̃ iuſtũ ẽ. Neq; fortaſſe caliditate: aut humiditate: aut ſiccitate tm̃mõ: ſed modũ quendã tp̃is ↄgruentẽ habeat unũqdq; opus ẽ: ut tenerrima effici poſſint. Singula.n.expectar̃ ſuã perfectionẽ uident̃: nec ꝑus germ̃ nullũ effundũt ſed penitus ſibi ĩmota pariter arbores: frutices: herbæq; cõſtant: ꝙ mãifeſtũ ꝑcipue in ſylueſtrib; ẽ: q̃ꝝ gñatio ſponte: ſineq; ullo paratu: fieri aſſolet. Oĩa pene autũnalia aut certe pluria gñi fruticis ſuffurticis herbæq; attribuimus. Arbos.n.nulla penitus autũnum deſyderat: p̃terq̃ ſi germinãdum ſecũdo cuipiã ſit. quædã.n.poſt arctuꝝ ſua germina geminãt: ad ſummã ut ĩ uniuerſũ exponã. Arbores: quæ ꝑpetua frõde cõdunt̃: tũ germ̃: tũ fructũ ſerius ꝓfert̃ ſ. ſpiſſitatis ſiccitatiſq; cã. Paulatim.n.in his affiuit alim̃tum. ad de eã partem alimẽti quæ foliis aſſidue uenit. Hinc.n.collectus q̃ arbores otius cogantur turgeſcer̃: nullus fieri põt: ſed ſuo tm̃mõ tp̃e quoad liceat cõmouent̃. Rara.n.admõʒ ſt̃: quæ in gener̃ ſẽper uirẽtium germĩe: fructuue ꝓueniãt: ut hedera: ut rhamnus: & qeqd eiuſmõi. Propt̃as ãt caliditate ne eoꝝ an raritate: humiditateq;: uel ẽt oĩbus his de cauſis eueniat: quærẽdum ſane ẽ. Illo tñ prius nõ ab re fortaſſe expoſito: quæ calida: quæq; frigida ſunt qbuſq; rebus debeãt iudicari. Sed de his poſtea: q̃obrẽ ãt: alia celerius: alia ſerius germinãt: cãs ꝑdictas reddere poſſis. De his uero: quæ omnib; tp̃ibus germinãt: florẽt: fructũq; pariũt: ceu maloperſica: & quicquid eiuſdẽ generis ſit: ambigere quiſpiã poſſit nõ ſolum qm̃ eaꝝ tẽperamentum tẽporibus ſingulis reſpõdeat: ſed ẽt ꝙ nec ipſa gña inter ſeſe germinis: aut fructus rõe ↄueniãt

Clidius.

Quando arbores perpetue frondis germinent.

q̃obrem aliqua ſẽper germinent floreant fructificent.

Id .n. diſſidiũ eſſe in his tm̃mõ uolumus & euenire uidemus: q̃
nulla generis ꝯiungunť ſocietate. Igiť affectionẽ hanc proximam
dixerim animaliũ fœtibus: qui præpoſtero ꝯcipiunť. Sed cauſa ĩ
illis pateſcit: in his quæriť. Illi .n: qa non ſimľ ſua principia cæpe
rint: nec forte ĩ eodem loco: iccirco ſimľ ꝯcipi nequeunt: hoꝝ aũt
germinatio: q̃obrem ſimľ nõ fiat: haud facile dictuꝫ ẽ. Quod .n.
radices nõ ubiq̃ uerſus: neq̃ ſimiľr habeãt: aut qđ rami nõ recipi
ant ſuccũ: neq̃ coquãt: qbus prima germinatio ꝓuenire poſſit: il
lud ita fiat neceſſe eſt. Sed q̃obrem hæc ita ſint: cuiuſue rei cã: fa-
Vitis ĩſa-na
cile dici nõ põt. Vitẽ .n. quã inſanã uocamus: nõ ꝓcul argum̃to
fortaſſis concepiſſe rurſus exiſtimaueris. Hæc .n. qđ minus ſuũ
excoquit fructum: pleraq̃ fœcundi humoris reſidua ꝯtinet. quæ
aere mitigatio: mox in lucẽ emittit. Sicut cæteris q̊q̃ arboribꝫ prĩa
germĩatio erũpere ſolet. Fraxinus uero: & reliqua gñis eiuſdem
pfecte pariunt: atq̃ excoquunt. Quæ quũ ita ſint: ptus diuidi: &
alias aliũ reddi: abſurdum certe appareat: præſertim cũ unico na
Soluo q̃ſtiones q̃re ſemp aliqua generent
turæ ĩpetu agať. Ambiguitates hæ fere ſunt. Ad cauſã aũt reddẽ
dã ꝓ facultate: q̃ in his rebꝫ ſuppetat: p̊ qđ ſupra rettulimus: acci
pi decet: ideſt q̃q̃ arborẽ pmľta hr̃e pricipia: tã ad germinãdũ: q̃
ad fructificãdũ: quod ut dictũ ẽ: naturæ arboris ꝓpterea damus
qa & pmľtis ſui corpis ptibus uiuit: & uim ꝓinde germinãdi nõ
paucioribꝫ obtinet. His uero ipſis p̃ncipiis germina neq̃ cuncta ſi
milia iter ſe: neq̃ paria: neq̃ ſimul ꝓueniũt. Sed eo uelotius ube
riuſq̃ ſingula coaleſcũt: q̊ plus pabuli: ualidiuſq̃: ĩfluxerit: & .n.
qđq̃ germen: quaſi plãta q̃ dã in arbore pinde ut in terra cõſiſtit.
Cũ aũt germĩatio ſimľ nõ fiat: neq̃ uires pares cõcurrãt: recte nec
fructuũ cõcoctio ſiľ oĩuꝫ agiť. Nã & ptiũ ſitꝯ: dr̃aꝫ ſane faciet: ui
delꝫ: cũ aut ortũ aut occaſũ: aut ſeptẽtriõeꝫ: aut meridiẽ ſpectãt
quẽadmõꝫ & totaꝝ arboꝝ ſitꝯ afferre dr̃aꝫ põt: ut ſi loca tenẽt ſe
rena & placida: has .n. tũ germĩe: tũ fructu præuenire notať. Sꝫ
quũ coĩs oĩuꝫ nã huiuſcemõi ſit: ubi cælũ placidũ b̃enũq̃ ẽ breue
admõꝫ tps arbores ſua germĩa differt̃: ut ĩ ægypto. atubi frigidũ
atq̃ ĩmite: plus prætereat tpis nceẽ ẽ: ĩ totũ .n. breuis q̃ dã ĩtermiſ
ſio fiet: ſi tellus copioſuꝫ præbeat alimẽtũ: & cælũ ſe tẽpatũ apte
exibeat. Nã & ea q̃ nõnullis ĩ locis folia nũq̃ amittũt: ut ficus: &
uitis: ꝓpťea nõ amittũt: ut dictũ ẽ: qa nũq̃ his nutrimẽtuꝫ q̃tum
ſufficiat deeſt. Hoc ergo cõe plurimũ eſt: alia .n. pp ſuã nãm: alia
pp locũ idẽ aliqd ſortiunť. Sꝫ quũ oĩa ita diuiſa ſint: ut alia frõde
ppetua: alia deſidua capi debeãt. Cãq̃ illis ſp uirẽtibus ſit alim̃ti
ubertas aſſidua eorũdẽq̃: alia pp ſuã nãꝫ: alia pp locũ: talia ꝯſtẽt

Tertiũ iã & quaſi deinceps ↄſequens ppetuã germinationẽ pone- re decet: q̃d.n. ſemp frondeat: nõ ſemp germinet ẽ neceſſe: ſed il lud ſuare tãtummodo eadẽ germina põt. qđ aũt germinare ppe petue natũ ſit: alia ẽt ſemp aggenerat germina: ui .ſ. ſuæ peculia ris naturæ. qđ idẽ uľ ĩ aliis fieri aliquatenus pȝ. germinãt.n. ger minationem: alia ſub ortum ſydeꝝ: alia nullo tpr̃e certo: ut etiã uitis. Quod igiť his aliquatenus natura cõceſſit illis ppetua dote largita eſt: ut ſemp germinent: ſẽperq; fructificẽt. Cum auteȝ na tura talis eoꝝ ſit: nihil iam abſurdum appareat ſi alia perficiunt. alia flore promittunt: alia pariunt: alia ſuperfœtant. atq; parturi- unt: nec.n. in cæteris arborib; oĩs partes ſimľ eſſe ſẽtimus. Sed quærẽdum potius ſit: quænã: aut unde ſit: eoꝝ tẽperies atq; coa gumentatio: Quod ſimile eſſe uidebiť: ut ſi quærã: quæ tẽperies ſẽper frondentiũ ſit: præter quod hoc: aliã quoq; rõeȝ deſyderet Addere nãq; oportet: cur tm̃ alimenti haurire: atq; incoquere poſ ſint: ut nunq̃ generãdi deſit facultas. Eniuero illa addita rõe ger germinatio non niſi fructus generatio ẽ. Nã ſimul qdem fructuſ plures geſtare: aliũ perfectũ: aliũ imperfectũ: aliũ ſubnaſcẽtem uel uiuiparo: aliiſq; obtingit: q̊ꝝ ↄcoctio lenta: & fructus abſol- ui difficle põt. Hoꝝ igitur cã ſit hactenus impſentiarũ expoita.

Vtrũ aũt germinatio: & auctio ptiũ ſuperriorum: ac inferiorum q̃ in terra ↄdũtur: ſimľ fieri ſoleãt: an diſtincte ſint tpe: ut inter auctores nõ nullos ↄuenit: ſcilicet radices per autũnũ: hyemẽq;: augeſcere: caudices & ramos per uer atq; æſtatẽ: et pcipue ſub ſy dus. idq; ratione ſic fieri: ſiquiđ & in prima gñatioẽ ſequi idẽtidẽ ſoleat. Radicẽ.n. prius ſẽper quã germẽ pduci. ãtecedere nãq; id q̊ alimentũ inferať eſſe neceſſe: qđ idẽ uel in cõſitiõibus autumni liquere. tũc.n. plãtas ↄſitas radices capeſcere. nõ germinare niſi paululũ. Nã ſi radice carerẽt: mox putreſcerẽt: atq; perirẽt. Sȝ ic circo eũ ſatũ cõmendant qđ plãtaꝝ pmordia efficit firmiora: qb; uitq; & caudex: & reliq̃ gñatio pdit: eteni q̃ ptinus ad germinan duȝ excurrũt: debilia & infœcũda reddunť: queadmõȝ i ſeminũ gñe hortos adonidis dictos: licȝ pſpicere. Probabiľ hæc eadeȝ rõ uľ hinc uideri utiq; poſt: ptes: n. ſupnæ aere frigido ĩpediunť: In fernæ ãt obrutæ: obſeſſæq; undiq; terra: & ſimľ ſufferuefactæ ca- lore: q fugatus iniuria frigoris ſe ad ima recepit: atq; ẽt hũoris ali mẽtiq; copia referte: facile augeſcer̃ pñt. Nihil.n. his deeſt qđ au ctionẽ gñationẽq; facer̃ ualeat: ad hæc argumẽto illud accipi põt: qđ frumẽtis euenir̃ uideũs. Hæc.n. hyberno tpe obſtipata: pſtric taq;: magiſq; radices capeſſť: q; ruſtici carciatõeȝ appellãt utpote

An germinẽt ſimul ſupna & ĩferna plantarum

quũ uires alimẽtaq; de ptibus ſupis ad ima uertant: regreſſuſq; fiat mõ itineris cãcri. His igit rõibus auctionẽ diſtingui tpr̃e di‑xerim. At illis hoc idẽ negauerim. In pría. n. generatiõe ꝓuenit qdẽ radix priuſq̃ germina: ſed nõ adeo: ut ſpaciũ qd'dã tpris am plũ ꝓcedat: ſed ita ut breue admodũ ĩtelligi poſſit: quẽadmodũ in aíaliũ genere: cor quæq; circa cor ipſũ cõſiſtãt. Natura. n. (ut ita loquar) nullã penitus rẽ particulatim: ut ars facere ſolet. Sed oía uniuerſa ſimulq; ꝓcreat: q̃q̃ alia: priuſq̃ alia cõficit. Sin autẽ ĩ prima generatione neceſſariũ illud credideris: at in alẽdo: augẽ‑doq;: nõ alia prius. Alia poſterius: ali requirit: ſicut neq; ĩ aíaliũ genere: ſed ſimul quodãmõ oía tota ſua mole alunt ita: ut non alio mõ q̃ p cõtinuationẽ cuncta ali augeriq; ualeãt: quod p̃cipue in ĩcremẽto pateſcit: Ad hæc abſurdũ. ſi uis illa alẽdi dirigat par tam multas partes ſuuȝ officium: dum format imptitq; alimẽta uel ſiqd' extrinſecus agit: ut flatus: aut ignis: id rem particulatim pficiat. Neq;. n. hæc ita agere ueriſile ẽ: ſȝ pocius cũ una cũ tẽpo ribus mota ſt: tunc p totas plantas tranſmeare credendũ. Quod n. gñat unũ ẽ: nõ quẽadmõȝ Empedocles diuidit terrã radicib: ætherẽ germibus: tãq̃ alteꝝ ſeiungi ab altero: tribuiq; uni tm̃mõ poſſet: nec ex una materia: & a cã una generationẽ fieri oportere. Locis ãt ſi diuiſeris magnũ admõȝ tp̃is ſpaciũ ſequet. Germina tionis uero impedimẽtum qd' frigus ĩferre põt: uere qdẽ aſſerit. Sed partitionẽ id nãlem facere neqt. Accidit. n. ut radices aliq̊ꝝ increſcãt. qd' ul' tpe oíbus debito nunq̃ ꝓcul dubio euenit: quuȝ frigus retorſerit. Sic. n. germĩatio inhibet. Radicis ãt incremtuȝ nihilo ĩpediri põt: caloris. ſ. rõe: cũ radix ipſa ad eruptionẽ: aucti onemq; plene turgida cõſtat. Id igitur tribui naturæ nõ decet: qd aliq̊ extrĩſecus ĩpedimẽto: ſequat: ſed quæ ĩpetu naturali agunt: hæc ſolũ naturæ ĩputari par ẽ. Quũ uero hyemes tẽpeſtiuæ ſere næq; ſũt: ſil' & ſupera: & ĩfera incremẽtũ capeſſũt. Vbi. n. cælũ mite: & germini cõgruẽs ẽ: breue q̊ddã tpũs: ut diximus: germĩa tiones ĩtramittũtur. Hyeme aũt nõ ſolũ germĩa: ſȝ ẽt radices inhi beri rõ ẽ. Siquidẽ eaꝝ q̊q; auctiões: gñationeſq;: ſolis feruore ſe‑quãt neccẽ ſit. Altiꝰ. n. q̃ ſol attigat deſcẽder nequeãt: p̃terq̃ ſi ñ nuſq̃ ſolũ expeditũ: molle: ĩaneq; ſit: niſi. n. hoc ita ſit q̃ rere ſane qſpiã rõe optía poſſit. cur hyeme radices augeſcere neq̃ ant: quũ neq; nutrimtũ: neq; frigꝰ ĩpediat. & forte cõis hæc queſtio ſit ẽt de aliis ptib. Alit. n. unũq̊dq; q̃diu uiuit. Auget uero qd' germinã di citet impetu. Plantæ aũt tã nouellæ q̃ ueteres: undiq; ſe ad ger minãdũ ꝯpellũt: ſȝ forte euẽit: ut molles tũc tota creſcer apta ſit:

Quum uero hilare tempus acceſſerit germina liceat prodire. qđ iam quaſi generatio quædam exiſtit. quapp non temere in ſe ueluti prægnãtia geſtant: & aggregato; præparatoq; humore ad generãdum. Temporibus poſt idoneis partus egerũt. Habent.n. in ſe rami tam parui q̃ grandes: principia quædã uitalia: quæ tepefacta tẽporis indulgentia: germina pariunt: etiã ſi nulla īnitentur radice: qđ præcipue in plantis pateſcit: quas detractas uitib;: aliiſq; cõponunt in doliis. His enim germina exeunt tempore cõgruo. Nõnunq̃ defixi palmites: & rami ficulni & pali parte ſua ſuperna: germinauere: quoad ſcilicet pricipiũ illud uitale poſſit intelligi: q̃q̃ ſubtus nulla ſeſe penitus radice: firmauerunt: utpote quæ principia quidem: uireſque ſortirent̃: ſed alimento egerẽt: quo ſuos partus tueri augereq; ualerẽt: qđ quia deeſt: exicãt̃ demũ: & pereũt. q̃obrẽ non īprobe affirmare uident̃: qui nouos fructus ſpõderi protinus inqunt primis nondũ ſemotis ab arbore. Hoc.n. uires: arborẽ non deficere ſignificat̃. Igit̃ incrementa utraq; rõne fieri poſſint. Cæteꝝ ob hæc eadẽ pocius arboꝝ fieri totaꝝ crediderīs. Sed ex iis: quæ paulo añ retulimus: queret ꝑfecto q̇ſpiã: utꝝ arbores hyberno tp̄e pregnãtes ꝑdurẽt: Verno ãt pariãt: idq; ueluti pcircuitu; agi ſoleat: certis temporib;: quẽadmodum ī animalium genere. An alimẽti inopia: rigoreq; aeris: id eueniat? &.n. ſi ſereno: molliq;: germinare aſſidue poſſint: partus certis tẽporibus tribui haud q̇cq̃ oportere appareat. Vel ſi id minus: at nõ iis temporib;: q̇bus tribui ſolet: ut totũ ſimul regerminet: et ſiquid turgeſcit pariat. Quod ſi cælũ obſequẽs: miteq; aſſidue ſit ea q̃q; fortaſſe: quæ a poetis narrant̃ rõe nõ carere appareãt. neq; illud abſurdũ ſit: quod empedocles inquit: perpetuis foliis & toto fructibus anno ubertate uigent. Ad hæc id prorſus ambiguũ ẽ. Vtꝝ maturitates fructuũ ſiſes: an deteriores reddãtur: quũ calor īfirmior: tp̄uſq; humidus ſit. S; hoc uelim p̄ ſuppoſitionẽ contẽpleris. Tempoꝝ aũt circuitu ſolito: arbores æſtiuo tp̄e exinanitæ: ꝑtim ex germinatiõe: ꝑtim ex fructificatione: rurſus repleri: reſtituiq; uident̃. Deinde ex ea ipſa reſtitutiõe tp̄ribus ꝯgruis parer̃: atq; germinar̃ partu geſtato q̇dãmõ: tã ī partibus: quã ī totis. Recte ãt & ſatiões: & aggerminatiões pluribus fieri tẽporibus ſolẽt: quæ q̇dẽ tp̄a ꝯtraria īter ſe q̇dãmõ eſſe uidet̃ i. autũnus: & uer: & ortus caniculæ. qđ.n. aggermīet̃ ſolſtitiis minimũ ẽ: ſed poſt arctuꝝ: & ſubcãiculam lõge copioſius germ̃ adiicit̃. Ver igit̃ nullũ ſui efficit admirationẽ. Eſt.n. id tp̄s oīu; uiuaciſſimũ: fœcũdiſſimũq;: ut pote qđ hũidũ: calidũq;: nã ſit.

Vtrũ arbores hyeme ſint ꝑgnãtes uere pariant.

De ratione uarietateq; ī ſatis ī q̇tuor ãni tẽporib;.

Aeſtas contraria quaſi ueri accedit. Sicca enim: & feruentiſſima eſt. Precipue quum ſydus exoritur. Item autumnus non ſolum ſiccus: ſ3 etiam frigidus ſequitur: aere iã ĩmutato: temporis hyberni acceſſu. Eſt autẽ & frigiditas: & ſiccitas: generationi oio contraria. Igitur temeritas quædam naturæ in iis ipſis appareat: Veꝝ neq́ʒ ad generandum contraria tempora illa conſiſtunt: neq́ʒ hercle inter ſe diſſident: aliqua ſuarum uirium ratione. Sed ſimilitudinem profecto aliquam ſortiũtur. Tempus enim quod germini accomodetur: humorem aliquem: caloremq́ʒ: habeat opus eſt: ut uernum: & quidem id ad germinandum aptiſſimum procul dubio uenit. Reliquis autem ambobus hoc idem ortu caniculæ: & poſt arcturum: obtigere ſolet: & enim ſub ipſo ſydere: q̃q̃ plurimum ferueat: tamen & auſtri afflant: & nubes cõſiſtũt: & ipſæ arbores manifeſte humeſcunt: & ſub cortice humor quidam expanditur. q̃obrem eo quoq́ʒ tempore conflauium alimenti citatur: ſiue humore compulſo: & facta circumobſiſtentia quadam: ſeu ob aliã cauſam. Id tamen hominib9 etiã accidit: & hinc alui uehemẽter ſoluuntur: & febres ꝑmultæ: ꝑnimia corpoꝝ humiditate: inuadunt. Terra quoq́ʒ per idem tp̃is amplius humeſcere plane uidet̃: & aquæ ꝓinde emergũt: & aliæ ꝑmultæ mutationes eueniũt. S3 quã ob cã3 hæc ſequant̃: alias diſputabimus. Quod autem plantis humefactis: & aere nullo extrinſecus obſiſtente: germinum germinatio non abſq́ʒ ratione accedit iis: quæ ſupra diximus: latiſſime patet. Autũnus uero: nõ queãdmodũ dictum eſt: ſiccus & frigidus ẽ: ſed pocius calidus: & ſimul ac ſyderis facta mutatio ſit: aer humidus ſatis redditur. Quãobrem euenit ut quaſi mixtio quædam humidi: & calidi: fiat: ſicut & tempori uerno calor a ſequente æſtate obtingit. & enim autũno caloris pregreſſæ æſtatis aliquid extat. Humiditas autem recens accedit: ſcilicet obdenſitatem: refrigerationemq́ʒ aeris. Recte: & æque ſterilia ſunt: & omnino quæ iuueneſcũt: q̃ uetera: fertiliori prouentu ſua germina duplicãt. Adde quæ locis humidis hyberniſq́ʒ exeant. Sicciora enim quæ fructifera: uetuſtioraq́ʒ ſunt: quoniam altera humores ſuos ad fructificandum abſumũt. Altera natura etiam ſua non niſi ſicca conſtare neceſſe eſt. Sterilia uero & noua: plus humoris caloriſq́ʒ poſſident. Rurſus ubi hyberna loca & humida ſint: flatuſq́ʒ cõmodi non deſint: ibi omia autũnalia longa: humida bonaq́ʒ reddũtur. Sæpe etiam imbres æſtiui plurimis eiuſmodi locis deſcendunt. Itaque aeris ea ipſa humiditate plenius germinãt: augẽturq́ʒ arbores. Nã ex ea: quæ

De æſtate: cur ſicca & feruens cũ ſit: tamẽ pariat

De autũno cur ſiccus frigiduſq́ʒ cũ ſit nã ſua tñ pariat

bifera

Bifera eſſe uidēus ut pomoꝝ: piroꝝq; genera quædā: his in locis potiſſimo exeunt; utpote cum tempus ſeſe longius ꝓtrahat. ſi uſtuſq; priores celeriter decerpātur: qđ etiā fructus ꝓuentū celerē dixeris. Verūtamen refert: q̄primū. n. arbos repletur: qua de cā fructus eadē alios pfectos iam uſui præſtat: alios concipit pturit uc. Cæteꝝ nihil fere ex his quæ ſecūdo fructificētur: ſimile primis pficitur. Sed quoniā una cū plantæ impetu: ſolis quoq; & aeris opera: nō adfuerit: iccirco omnia deteriora reddūtur. quod in aliis lōge latius patet. Oſtēdit enim & punica fructū ſecundū & myrtus: ſed augere nullatenus poſſūt. Igitur ꝓpenſiora ad ſuper germinandū(ut ita loquar)omnia quæ ſuapte natura facile affici poſſit: niſi quid ſiccitatis cauſa nequeat: ut amygdala. aut niſi fructus decerptio ꝓximior ſit: q̄ ut tēpus germinare germina ualeat. Igitur ſi autumnus plixior fuerit: roſas quoq; erūpere poſſe: & alia generis eiuſdē: ratio ē: ut apud Dion macedoniæ fieri aiūt. Quæ quoniā coctione uehemētiore nō egeāt: tempus adepta quātū ſatis ſit: florē emittūt deniq;: ut ſæpius diximus quū cælū mite ac humidū: & in totū cōmode temperatū eſt: aſſidue germinare arbores poſſunt. q̄q̄ nō omnes: ſed aliquæ. Minora autē lōge amplius poſſint. quod etiā nūc quibuſdā ex coronariis euenit: quæ locis circūobſeptis: apriciſq; cōtinētur. Nam & œnantha: & uiola nigra: & alia quædā aſſidue florere uidētur Sin autē & cultus adhibeatur: longe amplius ita continget. lo ū uero ualere plurimū cū apricus: circūobcluſuſq; eſt. uel arborū ipſaꝝ teſtimonio patet. Locis eīm eiuſmodi pleraq; exeūt: quæ naſci alibi nequeunt: & fructū eadem afferūt. cū cætera generis eiuſdē aliis locis afferre nō ualeat: & præflorēt & prægerminant priuſq̄ reliqua: ſed de his ſatis.

De ratione biferoꝝ

Quod aūt in biferis uidemus arboribꝫ: ſimile quoddāmodo illi eſt: quod in pecore fieri ſolet. Illud enim: cū primi partus bene ſucceſſerint: facultaſq; fœtificandi denuo adeſt: rurſus ad cōcipiēdū citatur: dūmodo tēpus ſuppetat. & arbores quoq; decerptis fructibꝫ primis: cōcipere poſſūt alios. ſed ſolo pingui: culturaq; pleniore opus forſitā ſit. in primiſq; dixerim cæli tēperiē pneceſſariā: ut tēpus. q̄tū partui ſatis ſit: nāciſci arbores ualeāt. Id enim cauſæ ē: ut etiā ſi quis fructū aut florem decerpſerit: generari iterum alius non poſſit: quoniam tempus ſuffecturum partui nullum ſuperſit. haud enim fieri poteſt: ut ante pariant. q̄ in utero ferant: quum primus humor conſumptus iam totus ſit. Accidit præterea ue gignēdi prīcipium lædatur: illati uulneris cauſa: ita ut nunq̄ niſi alio denuo

effecto principio: germẽ emergere poſſit: quod quidem præſens
tẽpus nequit efficere: hoꝝ igitur has eſſe cauſas opinandũ. Flo
res aũt rõi germinationis haud quaq̃ reſpõdent. Arbores enim
magna parte: eodẽ fere tẽpore: ſua germina edũt. Sed quã ob rẽ

Hactenꝰ germinatiõe: nũc de florib; & fructibus

fructus lõgo poſt tẽpore matureſcant cauſã illã reddemus: ꝙ fo
lia & germina agiliora facilioraq; ſint: utpote quum ea craſſiore
calloſioreq; conſtẽt materia: fructus purgatiore conſiſtant. ſuc
ciſq; ipſis præcipue ꝑficiãtur: quod quidẽ nõ aliud q̃ maturitas
fructuũ eſt: ad quã certe ampliori paratu: confectuq; opus eſt.
Itẽ fructus magnis inter ſe differẽtiis diſtãt: eo ꝙ aut lignoſi: aut
terrerii: aut ſicci: aut pigues natura ſint: tales enim difficilius cõ
fici neceſſe eſt: qua de cauſa ſunt quæ cũ flore præueniãt: fructũ
tamẽ diu retineãt: ceu amygdala. Erui nãq; qui ligno cõſtat: dif
ficile admodũ poteſt: flos celerius exit ob eã quã ſupra diximus
cauſam: ſi quidẽ ea omnia modũ cõuenientẽ ordinẽq; ſortiri de-

Cur culta ſerius ꝓueniãt q̃ iculta

beant. Quinetiã floꝝ ipſoꝝ qui mole aliqua corporis emergũt
ſerius ſe oſtendũt: ut flos punicæ. Inculta priuſq̃ culta germina-
re incipiũt: ut uitis: malus: olea: ficus & reliqua: quoniã calorẽ
amplius ualeãt retinere quũ nõ fodiãtur: neq; radice nudentur.
Calor etenim eſt qui ad generandũ mouere arbores poteſt. Ad-
de ꝙ nulla ſuperiorib; partibus plaga illata eſt: dũ aut rami de-
putarẽtur: : aut fructus decerperentur. Acceptum etenim uul-
nus facit ut arbos laboret: frigeat: cõtrahaturq; in exiguũ. Ad
hæc ratio illa & ut ſic dixeriꝫ præcipua poſſit afferri: ꝙ ſylueſtres
arbores quoniã amputatæ purgatæq; nõ ſint: ſua germinandi in
itia minutiorib; cõtineãt ſurculis: quoꝝ quiſq; ꝓ exigui corporis
ſui ratione motũ leuẽ deſyderat: quo ꝓtinus germinare incipiat
ꝙ uellet in piro ſylueſtri ꝑſpicere liceat. Hæc enim facilius q̃ ur-
bana eiſdẽ prorſus de cauſis germẽ emittit: quũ enim plurib; mi
nutiſq; internodiis diuidatur: pricipia illa germinãdi agiliora. ꝓ
pẽſioraq; ad germẽ opera cæli ambiẽtis recludũtur: necnõ & ſicci
tas nõnihil cõferre uidet: ſic eiꝫ minus humoris relinqt. Quod

Cur ſylueſtres fructus nõ maturãt cum ſint ualidiores urbanis

aũt minus ſit: motu facilius extat. Melior igit pleniorq; germina
tio & fructificatio cultarum arboꝝ eſt: ſed citior neglectaꝝ. Cur
ſylueſtres arbores cum urbanis ualidiores ſint fructus maturare
nõ ualeãt queres. Pro uiriũ eniꝫ rõne coctiones ſequi cõſentaneũ
eſt. Vnam igitur cauſam fructuum copiam aſſignaſſe par ẽ. non
enim tantum ſuis præualẽt uirib;. q̃tum plus æquo fructificant
ergo magna geritur copia: cuius maruritatem uires arborum at
tingere nequeant. Quapropter agricolæ partem auferre quum

plures prodierint ſolēt. Altera cauſa eſt ꝙ arbores ſylueſtres ſpiſ
ſiores ſicciores ſint: & ſuccum proīde ad ſe potius trahāt. ali-
mētum aūt & ex coctio nō niſi humoris expanſione perfici poteſt
quod ſi humor aliūde trahitur: nūꝗ ab alio capi facile poſſit. Ad
ſūma nō quæ ualidiora: altilioraꝗ ſunt: hæc amplius ad fructifi
candum ualēt. Solutū enim laxum permeabile & humidum id
eſſe oportet: quod fructum large laturum ſit. Spiſſitas uero con
trarium eſt: quod etiam ī mulieribus reliquiſꝗ animātiū gene
ribus patet. Idꝗ ipſum agricultura quoꝗ adhibere contēdit: quū
ſuperuacua quædā plantis abſcidit: alimentaꝗ ſubminiſtrat: &
omnia patefacit: afflatibuſꝗ expōit: fructū igitur ratione prædi
cta copioſe producunt: Sed præcoquere nequeūt: ob eas quas di
ximus cauſas concoctio in pulpa fructus fieri ſolet: quam ſcilicet
confici: & ſuccū: ſaporemꝗ capeſſerē noſtræ naturæ congruū ne
ceſſe eſt. Sed forte hoc ipſū prius diſtinxiſſe oportet. Coctionē
aliā pulpaꝝ aliam ſeminū eſſe & earū alterām ad cibum homi
nis accomodatam: alterā ad generationem perpetuitatemꝗ arbo-
rum pertinere. fructus enim & ſemina eaꝝ reꝝ cauſa: natura pro
duxit. Vtrunꝗ uero coquendi genus: alteri quodamodo oppone
uidetur. Quū. n. pulpa humidior: & plenior eſt: fructus minor ī
cluditur. Quūꝗ is maior ē: pulpa minor durior ſaporeꝗ deterior
ambit. Cuius etiā rei cauſa: agriculturam ſolers adinuenit inge
nium: quæ fructus alimētū: incrementūꝗ ualeat īpedire. Om-
ne enim fere urbanū nucleo minori fructificat: quā ſylueſtre &
cultū quam incultum & melius cultū quam deterius: quoniam
amplius humeſcant: & alimentū uberius ad pulpā augendam de
ducunt: atꝗ etiam ſuccos pro modo noſtro uſui congruente: ma
turant. Igitur cōcoctiones multum inter ſe differunt. Si quidē &
minus ſolitum illud concoquendi genus addidiſſe cōueniat. Sed
fortaſſe dubitauerit quiſpiam: atꝗ ſtatuerit: ꝙ ualidiora exupe
rat: idē etiam debiliora poſſe exuperare. Semen autē omniū eſſe
potētiſſimū: ut pote quum hoc finis cōmunis ſit omniū planta-
rū. Rei nanꝗ ſimilis generatio finis proculdubio eſt: & quidem ī
animalibus ſemē: non niſi perfecta natura poſſe fieri patet: quūꝗ
ob ſenilem ætatē defecerit: generatio ceſſat. Recte igitur dubita
ueris: atꝗ ita ſtatueris. Seminis. n. productio perfectioni prorſus
cuidam tribuitur: quo tandem modo ætas in ſingulis accipi gene
ribus poſſit: nō tamē quæ uegetiora robuſtioraꝗ ſit: hæc ſeminis
producendi uim præcipue poſſident. Sed econtrario propemodū
ſequitur: quum in alterutram partem ſucci: uireſꝗ: perrexerint.

De maturitate fructuū & uſu eoꝝ

Cur non ut quæꝗ ualidiſſima ſunt ita: & ſemine præferantur

Quãobrem in genere quoq; plantaꝝ idem euenire ratio eſt: atq;
ita portionẽ etiam illam accedere planum iam eſt: ad utram eĩm
partẽ ſuccus influxerit: reliqua ieiunior erit: ambabꝫ enim ſatiſfa
cere nũquit hoc exploratum ferme in omnibꝫ eſt. Plantaꝝ auteꝫ
genus tres quaſdaꝫ portiones ſucci ſortitũ eſt. Dicitur enim ſuc-
cus ad arborẽ ipſam eiuſq; germinationẽ: quod quidẽ fructibus
obeſt ſi plus æquo inceſſit: hac enim de cauſa fructus plerũq; nõ
prodeũt. Item ad fructum & pulpam fructum ambientẽ. Impe
tus enim factus ad alterum nequis ad reliquũ fiat: impedimẽto
eſt. Vt igitur in illis nõ deeſt ratio: ita nec in his deeſt: ſed portio
plane ſua ſeruatur. Sylueſtres enim arbores tum fructui tũ pul-
pæ humorẽ diſtribuũt: ſed plus ad fructum deducũt: ita ut is ef
fici poſſit amplior. Ad hæc nõ inepte omnino fortaſſe dixeris ſyl
ueſtres amplius ſua ſemina augere: quoniã maſculæ quodãmo
do ſint & ſpiſſiores ſicciores q; natura conſiſtãt. Cultura enim ali
mentorũq; copia plantas effœminari ueriſimile eſt: ſed hoc argu
mẽtũ e remoto deducit: itaq; ſimilitudine quadaꝫ dicatur id ue
lim. Inter maturitates autẽ ea quæ fructibꝫ datur primatũ ad ge-
nerationẽ obtinet: quæ pulpis hæc ad hominũ uſum præualet.
Vera ꝑfectior ſit alterius intereſt diſputationis indagare. Nã &
in foliis & in radicibꝫ ſic tantũmodo uti ſolemus: ut olerũ ea ipſa

Vtruꝫ calidiora ſit ſylueſtria q̃ urbana

excoctio ꝑfectior eſt: q̃q̃ coꝝ finis in ſeminibꝫ ſit: quibꝫ ad paſtuꝫ
nõnunq̃ utimur. Explodẽda nec illa ratio ẽ ꝙ ex frigiditate arbo
res ſylueſtres ꝑcoquere nequeãt. Nuclei uero lignoſo quodaꝫ &
purgamẽtatio alimẽto cõſiſtũt quẽadmodũ animaliũ oſſa: ergo
hoc ipſum nõ inepte aſſeritur nucleũ ex lignoſo terrenoq; confici
alimẽto: ueꝝ ſemen nõ ex eadem ſed ex puriſſima compilat ma-
teria. Quæ autẽ natura callida: hæc eo copioſius ſemẽ apta ꝓfer
re ſunt quo plus caliditatis obtineant: & urbanoꝝ caloris indici
um uis ipſa ſuccorũ eſt. Succus enim ſi coꝝ lac cõtrahit: caprifici
minime aut praue: Sed huic rurſus alia quædam repugnant: ge
neralis de caliditate opinio ꝙ ſylueſtria durare amplius locis fri
gidis poſſũt: in totũq; robur nõ niſi caloris ratione obtingit. Sed
de his poſt hæc forſitã differendũ ſit ꝓlixiora nãq; opus eſt diſpu
tatione & quæratur. Oportet quænã calida quæue frigida ſint q
buſq; rebus determĩari hæc deceat: atq; etiã quænã coꝝ cauſa ſit
ſiue ſola ſiue cũ aliis: & quorũnam ratio coquẽdi diuiſionẽ poſ
ſit recipere tam ſimplici abſolutaq; ratione: q̃ quod ad genus hu
manum attinet: ut quæ acrimonia uel ſucco medico differrent:
quæ quidem medica & commendantur & uſui potiſſimo ſunt.

Hæc igitur q̃ſi ꝓprietas quædã̃ naturæ animaduertitur: ad quã ſci licet & alimenta & culturæ: aut contra neglectus ſæuitateiq; per tinent: ut de laſſere & inturi ferunt: & quid aliud cultionẽ aſ ꝑ nere aptum ſit: aut e diuerſo ſi quid ſiccam uel humidã & hybernam tellurem perſequi ſoleat. Ex hoc aũt ipſo queret fortaſſis iterum quiſpiã cõmuni quadã ac generali ceipitãs ambiguitate. Vtrũ na turã ex his quæ ſponte ꝓueniunt cõtẽplari potius deceat: an in his quæ cultum hominis exeunt atq; adoleſcũt: & utri generi potius ratio noſtræ tribui debeat: q̃ idẽ fere eſt: uel potius pars queſtio nis illius. Vtrum in genere ſylueſtrium: an in urbano ſit natura ĩ ueſtiganda. Natura enim ĩ ſe principia tenet: & id ſecũdũ naturã eſſe cenſemus: qđ ĩ ſe pricipiũ motus poſſidet & quietis: cuius ge neris illud profecto eſt qđ ſpõte ꝓueniat: nõ q̃ opera hominis præ ſertim cũ arte quicq̃ cõſtiterit. Nãq; ab alienis principiis id ꝓdu citur: & quidẽ in aĩaliũ genere ea quæ fingantur: aut ad paruitatẽ magnitudinẽue in totumq; ad effigiẽ quãdaꝫ formæ ui perducan tur: facta ſecũduꝫ naturaꝫ minime cenſere debemus. Natura. n. ſemp id ſpectat q̃ optimuꝫ ſit: ut inter omnes conuenit auctores. Cultus uero & huiuſmõi adhibita cura naturæ auxiliatur: quo ꝑ fectius ſuuꝫ exequitur officiũꝫ. Duꝫ igitur natura ſatis ſibi nõ eſt hæc p'artẽ aſſumit: ceu copiaꝫ alimenti pinguitudinẽq; & reꝝ im pedientiuꝫ exterminationeꝫ: quæ ſcilicet loca etiam apta & ad ſin gula accõmodata ualeant adhibere: in quibus qdeꝫ naturã cõtem plari dignius eſſe putamus. Sed illa reꝝ externaꝝ tãtũmodo rati one opitulantur: ceu aeris flatus ſoli alimẽti. Agricolatio uero in iis ipſis pleraq; immutat: diſponitq;: qđ ſi illa hæc exigãt quo me lius ſuccedere poſſint: hæc quoq; illa deſyderent ratio ẽ præſertim cuꝫ agricultura ab his ipſis dependeat: atq; in his ſua ſorciãtur prĩ cipia. Naꝫ illud quoq; iis quæ ſponte naſcuntur: abſurde & quaſi præter nãꝫ euenire uidemus ut ex ſeminibus deteriora reddantur atq; oĩo degenerẽt. Neq;. n. ſecũdum naturaꝫ eſt: ſed ſimile ſemp generari expoſcitur. Igitur ambiguitates hæ taleſq; occurrũt: ſed his quoq; naturas diſtinxiſſe: quẽadmõꝫ cõcoquẽdi genera: ꝑrius oportere planuꝫ ꝑfecto ẽ. Aliis. n. nã ſpõtanea cõiũctior ẽ. Aliis cultura ſolertiaq;: accõmodatior. Nõnſis utraq; rõ cõgruit. Quas ob res oĩo cõſyderãdũ ẽ: quẽadmodũ nã ſylueſtribus & urbãis ſe diſtribuerint pariter ĩ aĩaliũ & plãtaꝝ generibus: qppe ſilueſtrib' q̃ urbanis frõdes aptiſſimas & ad cõſeruationẽ & ad ꝑennitatẽ: & ad auctionẽ: & ad fructuũ generationẽ largita ẽ. Fructiferas item ipſas diuidere fortaſſe oporteat: ut aliæ ſint q̃ ſpõte fructificent.

Ratio naturæ de ſylueſtribus colligi dbeat an de urbanis

Solutio q̃ſtionis quemadmodum cõiectrãda ſit in urbanis ſylueſtribus naturæ ratio

Redit ad ꝓpoſitũ de maturitate cõctiõeq́ fructuuʒ uaria

aliæ cultura tantũ & hominis opera ferãt. Hoꝝ igit̃ determinatio petẽda hinc eſt. De cõcoctione aũt unde digreſſi ſumus: reliqua ſubiũgamus. Omnia fere quibꝫ fructus humidus aut tenui intectus putamine celeriter ſuos fructus ꝑficiũt ut ficus uitis: ſʒ præcipue morus. Hæc. n. fructũ nudũ penitus gerit: ut q̃tũcũq; ſol tepefecerit: citiſſime fructus imitari poſſit: utpote q̄ minimo egeat calore. Vna. n. uis quædã præualida uniuerſaq; excurrere ſolita fructũ cõficit atq; ꝑcoquit: ſicuti & in germinãdo fieri ſolʒ Lõga etẽim prorogatio germinis collectũ maximũ facit: unde & germina congeſta magno cũ impetu ꝓrumpũt adeo: ut uel ſonitum facerẽt. quod quidã affirmãt: & cõcoctiones ꝑfici celerrime poſſũt. Nãq; ſimile euenit atq; in frumentis quæ hyems diu retinuit. Quũ. n. laxata ſint: uelociter augeſcũt adeo: ut nõ multo ſerius poſteriora ꝑfici poſſint. Adde ꝙ etiã morus nõ ſũmatim: ſed ꝑticulatim fructũ ꝑcoquere ſoleat: unde & diutiſſime pleuerat: nec humoris tenuitas aut aquoſitas amittenda eſt. Fructus mori his de cauſis uelociter matureſcere poteſt: ſed ut Meneſtor auctor ẽ germinat ſero hæc arbor ꝓpter loci frigiditatẽ: excoquit cito ꝓpter ſuã debilitatẽ. Vitis aũt ficiq; fructus ſeriores ſũt: quoniã & putamine obtegãtur: & ſuccũ ampliorẽ craſſiorẽq; gerãt. Ad hæc ficus mole ampliore cõſiſtũt: & ſũmatim quodãmodo matureſcũt. Vuæ aũt & numeroſiores ꝑueniũt q̃ ut breui excoq; poſſũt: & cõgeſtis acinis coaceruantur: nec aliq̃ interuallo diſcernũtur. Itẽ umbra opacãt: nec ſub diuales dependẽt atq; humore exuberãt. Vitis. n. aquæ præauida eſt: deniq; oĩa dulcia breuiori tẽpore matureſcũt. At ſi quis etiã ꝓ noſtro uſu uelit decerpere: lõge amplius feſtinationes appareant. Hoꝝ igit̃ cauſæ cur prius cur ue poſterius ꝑficiãtur: his fere cõſtãt: nõ tamẽ cũctæ arbores generis cuiuſq; præcoques ſũt. Vitis. n. & fici ꝑmultis ĩter ſe diſcriminibꝫ diſtãt: ita: ut nõnullis fructus ſero admodũ matureſcere queat: quapropter cauſas ĩ uniuerſũ reddamus fortaſſe digniꝰ eſt. Ergo præcoques illæ arbores ſũt: quæ nõ præhũidæ: nec ſucco frigidæ conſtãt: quæq; fructũ nudum aut membranis intectum prætenuibus gerũt: cocturãq; ſuccoꝝ aquoſã nõ craſſam cõficiũt. Serotinæ uero quæ modo cõtrario ſe habeãt: hoc ẽ quæ præhumidæ frigidæ & fructu aut pulpa fructus lignoſæ prædurǽq; qbuſq; fructus lignoſo ſæuo nũeroſoq; cõtinẽtur putamĩe Ad hæc quibus ſucci pĩgues & aliquã eiuſmodi ſortiẽtes potẽtiam: aut quibus fructus ſicci parumq; huiuſmodi habentes: idq; pĩgue uel eiuſmodi aliquid. Hæc enim omnia coctionem uehe-

Cur morus cito ꝑcoquat cuʒ ſero germĩet

Cur ficꝰ et uitis ſerotiæ ſit

Cur aliquæ arbořs præcoques ſint

menter

menter impediunt quod in ſingulis etiam percipi licet. Quæ enim
perpetue uirent omnes prope fructum ſero perficiunt: ligno aũt
tam fructus: q̄ fructũ ãbientia cõſtãt piceæ latici cupreſſo ſicci alii
ſt aut pigues aut lẽticia qdã gliſcẽtes ut cedro: unde quis nõ magni
cõfici tamẽ difficile poſſunt quoniã tales ſũt. Ad hæc ſpiſſitatis cã
paꝝ alimẽti influi põt: totuſqꝫ acceſſus parciſſime agitur. Inter eas
uero quibus fons decidua data eſt: quæ ꝑhumidæ frigidæ terrenæ
ſero maturant. Frigiditas enim & ſiccitas & multitudo & terreua
concretio confici: & matureſcere q̄ difficilime poſſunt: ut piroꝝ
ſyluestriũ: & glãdium. Quæ autẽ media tẽperie cõſtant: & ſatis
calidæ ſolutæqꝫ ſunt: hæ tam germine quã fructu præueniunt: ut
pote quæ admixtionis ratione ꝑ cõgrua quũ ſibi tũ etiaꝫ cælo am
bienti cõſiſtãt. Veꝝ ſingula non niſi ſemoto omni ĩpedimento ſic
accipiendi cenſemus. Nullus enim neqꝫ maturus neqꝫ ſerotinus
fructus attribui debet ſiqua ſint quæ aduerſẽtur. Exempli gratia
quædam q̃q̄ nudum afferãt fructum ſero maturãt ceu ſimilax &
quædam alia racematim fructificantia. Alia nõ ſolũ ſero: ſed ꝑti-
culatim etiam matureſcunt: ut rubus. hoc enim in genere ꝙ q̇dã
natura frigida ſit ſerotĩa tã fructu q̄ germĩe cõſiſtãt ꝙ alia nuda &
ſine ullo putamine pateant ſufficere ſibi nequeunt cuꝫ tẽpus occu
parit incõmoduꝫ. Alia ꝙ ſiccam naturã ſortiãtur diu immatura
ꝑſiſtunt: quodqꝫ & enĩ ſiccũ humorẽ deſyderat quo & nutriri poſ-
ſit excoq. Germẽ aũt prout tẽporis particeps utriuſqꝫ ẽ: ita ſeſe tu
eri longius atqꝫ protelare põt. Veꝝ quãtũ formula ſubſignare lici
tũ eſt: has eoꝝ cauſas dixerim. Nãqꝫ ratione ætatis ſero matureue
fructus pro tꝑe perficiũtur: ut plãtæ nouellæ ex nimio humore &
in totũ copia nutrimẽti tarde ſuos fructus ꝑficiunt. Veteres autẽ
ceſſant: ꝙ effœtas iã eas lõga ætas reddiderit queãdmõꝫ arbos illa
ægypto tributa q̄ anno cẽteſimo fructificare narrat: ficus ãt regi
onis eiuſdẽ nũq̄ niſi ſcalptis fructib⁹. oleoqꝫ pũctis cõcoquere põt
ex hũoꝝ. ſ. ubertate nimiaqꝫ alimtoꝝ copia: nec ſolũ fructũ ſero
reddi: ſed ẽt ſterileſcere q̇dã nutrimẽti copia facit queãdmõꝫ de ui
tibus amygdalis deniqꝫ oĩbus quæ ꝑforatu caſtigãtur rettulimus.
Omnia nanqꝫ illo nimio liberata humore: aut eſt ſterilibus infru-
ctifera: aut in melioris ſuauioriſqꝫ fructus fertilia trãſeũt. Amyg
dalæ ſi paxillo deciſo humorem influentem abſtergas: idqꝫ biẽnio
aut triẽnio facias dulcem: ex amara efficies. Quin & ficum reſec-
tis radicibus & trunco præfixo fertilem ex ſterili. Longeqꝫ feratio
rem reddi affirmãt ſimile fere perſpici in articulatis uitibus licet
& enim eaꝝ quoqꝫ impetum reuocare quantumqꝫ uacans ſuper

Arbor æ
gyptia q̄
fructifi-
cat cente
ſio anno

Quar̃ arbor̃s melius p̃ueniāt ſolo nō pigui

flu it auferre oportet: ut fructum parere ualeant. Eiuſdem ꝓpe generis uel illa cauſa eſt q̄obrem non pingue: altum: letūq; ſolū arboribus cōmodum ſit: ſed quod deterius conſtet. Frumentis autē illud uehemēter cōueniat. Radix etenim arboris altæ in eo ſolo deſcendēs: imaq; ſubiens ſuccoſa æquo plus alimenti attrahit quod nō in gracili minuſq; alta tellure facere pōt. Hac. n. radices p ſumma adhærent: minuſq; alimēti & q̄tu3 cōpetat hauriūt Nā & in harenaceis ſabuloſis ſaxoſiſq; terris quātum ſatis ſit: capere arbores poſſūt. Nitūtur eni3 & indiſiecta tellure radices nimirū ſuas demittunt. Ad hæc ſolo eiuſmodi utpote ſaxoſo radices amplius refrigerari cōſentaneū eſt: quod uehemēter arbores quærūt. Frumentū aūt radices plures ſolo utiq; frugali capeſſit quoniā alte deſcendit. Vicioſo plerūq; etiam excreſcit radicū inopia: refrigerationē ergo deſyderat quia radix alte infixa non eſt.

Quod ſolum frumēto aptum ſit

Quum uero imbres crebri acceſſerint: deterius præ alimento nimio reddi credendū eſt. Nam & arborū fructus iccirco degenerant: quia alimenti copia deuincātur ut ſuperius dictū eſt. Sed abſurdū ꝑfecto putaueris: q̄ iter ea quæ generis ſocietatē habēt animaduertimus: hoc eſt: alia matura alia ſerotina conſiſtere: ut fici quædā & uites & pomi & piri & alia. Eniuero inter animalia genus nullum eiuſmodi eſt cane excæpto: ſed omnia pari tempore & ferunt in utero & alunt cū pepererūt: q̄q̄ tēpora p locorum natura ſæpe ꝑmutant: & præcipue quæ cū hominibus uiuunt.

In eode3 genere aliqua mature aliq̄ ſero parere

Igit̃ germinationes quoq; aliquoꝝ poſteriores forſitan ueniunt atq; ita portionē abſoluūt. Cæterum in quibus id deſit: queſtio iſta quaſi p æquiuocatiōnē exultat. Eſt enim & aīalibꝫ & plantis a natura exhibitū: ut alia urbana alia ſyluestria ſint quæ nullu3 fructæ gignere ualeāt. Nā ea quæ caprifici ferūt ſui generis ſunt quippe quæ nunq̄ matureſcere neq; ꝑfectionē ullā attingere poſſunt. Vites quoq; inſanæ uocatæ ſui generis ſunt: quæ non ſolu3 germināt: ſed coquūt & florēt & racemātur. Et ſi quid aliud ad florē uſq; tantūmodo ueniat: ſua. n. natura quodq; differentiam gerēs diuerſi generis eſſe iure exiſtimētur. Quæ aute3 pcoquere germīare florereq; ſimul: aliis tn̄ atq; aliis ꝑticipibꝫ ualeāt: ut malus medica: hæc pleniorē quandā & peculiarē certe ſortiunt̃ potētiā: ſi q̄dē id agere poſſint ꝑpetue. Sil̃e. n. obtigit atq; in aere placido mediaq; cōflato tēpore: quo ſcilicet germinatio & fructificatio factitari aſſidue poteſt: ut ſupra rettulimus. Ibi tn̄ aer cā ē & oībus cōmunis ꝑinde occurrit: at hic natura uiſq; arbori ſua utpote quæ ſe oībus temporibus exhibere tēperatā ingenue poſſit.

Sed quum pulpa quæ ſemen cōplectitur: diuerſa per ſe conſiſtat:
hanc enim natura uſui hominis accōmodauit: terminum eius tē-
puſq; ſtatutū eſſe neceſſe ē: qđ ubi præterit: noxam utiq; poſſint ī-
bres tempeſtates hyemeſq; inferre. Seminum uero ipſorum nul
lus terminus eſt: una enim cum pulpis hæc defluunt: proſiliunt
alia: ut pini picoſæ & ad ſūmam omniū coniferaꝝ. Conis. n. ad-
huc pēdentibus hæc exiliunt. Vaſaq; ipſa relinquūt inania: qđ idē
etiam cupreſſis euenire nullū dubium eſt. Sed illis ſemen nuceū:
his mēbraneum & exile adeſt. Quæ igitur putamine ligneo: aut
pelliculati quopiā ambiūtur: ut nuces & glandes: hæc ſuis muni-
ta tegminibus ad germinādi uſq; tēporis illæſa ſeruari nimiꝝ poſ
ſunt. Quibus autē corpus ambiens carne conſiſtit: hæc externa
illa mole putrefacta libefactaq; pſe ipſa ſub lignea natura ꝑdurāt
ut uinaceū: & palmulæ nucleus. Alia mēbranæ ac tunicæ cōplu-
res tuentur. Nonnulla inter ſe ſe mō quodā deuincta: & uaſculo
cōmuni circumobcluſa uigore certe indomito permanent ut piro
rum malorūq; ſemina. Hæc enim oīa fere pulpis plenioribus īclu
dunt: quo plus temporis ualeāt perdurare. Cuſtodia & ad germi
nandū conſeruatio fructuū hæc eſt. Carnis aūt fructus ipſos am
bientis terminus quidā ſtatus eſt ad hominis uſum: ut dictū eſt.
Nam & ſucci quum diu manſerint atq; maduerint: deteriores red
duntur. Nōnullis quodā tempore poſt copia largior datur: ut oli-
uis poſt arcturi exortū. Ad id enim tēporis uſq; oleum augeſcere
creditur: poſtea carnis incremētū ſuccedit: & ſi imbres copioſe ac
ceſſere oleū ī amurca deterius redditur. & ſæpe fructu ob eadē cau
ſā putreſcēte itidē accidit. Expectatur oliuaꝝ maturitas: nec ſtatī
decerpuntur: quoniā ſic cōfectio & decreptio: difficilior fiat: at q;
ēt arbores dū ꝑticis ꝑcutiuntur detrimētum nimiꝝ capiāt. Ergo
ſi id ueꝝ ſit: caloris naturæ datū oīo eſt: ut oleū ac ſucci pinguedīe
large poſſit præſtare: ſcilicet quū ſe cōgrue ad rē ſubiectā accōmo
dauerit. Enīuero ſi calor uehemētior ſit: nō eodē fūgi efficio pōt:
ſed uelut alienos & adiectitius qdā deficit: uimq; omnē ſucci im
pellens: ad carnē corpus tātummodo increſcere cogit: ꝙ etiā æſta
te ac hyeme imbriū acceſſu: & aqs ſcaturientibus accidit tꝑe in
cremēti. Caro. n. excreſcit: atq; ita oleum alimēti nimietate abſu
mitur: niſi ſecuta ſerenitas corpus exiecet atq; attenuet. Sic enī ſer
uari ampliuſq; exuberare pōt: ꝙ quū alias ſæpe tū magiſtratu Ni
codori obtigiſſe memoriæ proditū eſt: quāobrem olei profluuiū
longe melius extitit. Tantundem enim ex dimidiatis portioni
bus fluxerat: ſed mōs coquēdi deſtinatos eſſe a natura hoīuꝫ uſui

Differen
tia inter
pulpam
fructus
& ſemen
incluſuꝫ
in pulpa
in duran
do

De olei
copia bo
nitateq;

Quæ germine annotio fructificent & q̃ nouello

Ex his cæteriſq; ſupradictis quibus de ſylueſtribus diſſeruimus dilucide intelligi poteſt. Fructificant aũt aliæ ex anniculis · aliæ ex nouellis germinibus: quæ quidem naturarũ diſcrimine ꝑ ratione ſuoꝝ temperamentoꝝ plane inter ſe differunt: etenim quæ denſæ ſurculoſæq; ſunt: hæ germine annotino fructificant: utpote cum in his parce influant: & germen adeo debile ſit: ut neque tranſducere neq; retinere humorẽ ualeat tanq̃ germen oleæ. Quæ autem humidæ ſolutæ plenæq; ſint: hæ fructum nouellis germinibus pariunt. His enim in uniuerſnm uehementerq; impetus agitur: q̃obrem ſimul & germen & fructum effundere queunt. Cæterum & quũ ex annotinis fructificãt: puſillo quodã emiſſo germine ferient: nec protinus ex ſurculoſo illo antecedente fructus emergit: quoniã nec ullo pacto aptum id ſit fructum parere niſi temere quicq̃ fiat. Sed peculiaris maxime tu; præ cæteris generibus ſeminũ: tum præiis ipſis quæ ligno conſtant: palmæ generatio eſt.

Palmam i ſpica parere ad ſimilitudinẽ frumẽti et cur

Nõ enim annotinis quibuſdam aut nouellis hæc ferre ſolet: ſed his quæ prægnãs geſtæ: modo ſpicati ſeminis fructũ condit. Virga enim quæ fructum gerit queãdmodũ ſpica erumpit: cauſam uero ſiccitate in formãq; uniuerſam arboris dixerim Cum enim cuſtodiam fructus deſyderent: ſiue extra conſiſtant: ſiue intus formati demum erumpant: cæteris cuſtodiam illam folia præſtant ut rettulimus. Palmæ quoniam fructus nõ apud folium hæreant: concreſcant intra arborem neceſſe eſt: ut ualidi formatiq; tandem reddantur aeri: quapropter in utero parentis natura partum ſeruauit: ꝙ ſimiliter atq; frugibus inſpicãdis agatur. Spicatio autem cõmunis plurium fit: cauſam quoq; cõmunem quãdam animaduerti neceſſe eſt. ſed mirum ꝙ ex omni arborum genere: palmæ tantũmodo frondibus id eueniat. Proprium enim ſiquid in his fit quæ generis ſocietate iunguntur: iure admiratione dignetur: uerum de hoc amplius cogitare par eſt.

cur arborẽs aliquæ alternis ãnis fructificent

Arbores autem quæ alternis annis fructificent: nec ſingulis poſſunt quoad pingui minerua colligendum ſit: omnes ſiccæ præduræq; ſunt. Adde eas quæ fructum non ex nouellis ſed annotinis ferãt germinib9: ut. n. prius colligatᷓ gignereturq; opus ẽ quæ ſimul hæ facere: queẽadmodũ quæ ꝓbe materiatæ altæq; ſũt: minime queũt: qđ maxĩe in olea pateſcit. Hæc. n. ĩfirmiſſima & fragiliſſima oĩum eſt: & decuſſa pticis aut præciſa uehemẽter laborat. Qui. n. oliuas nõ ita legũt: ſed aut ſponte decidẽtes: aut manu concuſſas propius ad fructificandũ annuatim oleas accedere aiunt. Regiones quoq; plurimũ inter ſe differũt: Itaq; in alethea

fructificari aſſidue ferunt : quanq̄ anno tertio diſcrimē pateſcat:
Quæ ualidiores ſunt in eaꝶ g enere : q̄ ramis annotinis fructificāt
hæ ꝑ ut deus tēpora duxit: ita fructus reddere cōſueuerunt: quem
admodū quæ fructū ſuis nouellis depromunt ramulis, nā eas q̊q;
temporꝶ rationē: cælicꝙ ſtatū: ſectari certum eſt: euenit ut cū oleæ
bene germināt: male fructificēt; quūcꝙ bene fructificāt: male ger
minēt ; tanq̄ natura utricꝙ ſatiſfacere parti non ualeat: ſed neceſſe
habeat abſumere alterā: ut alterā faciat. Peculiare ꝙ fico: & uiti-
bus euenire quidā enarrant. hæc enim quū egregie germinant; tū
maxime fructificare dicūtur. qđ ſi ueꝶ ſit: ſupra dictū quocꝙ ueꝶ
eſſe neceſſe eſt: Fructū enim copioſa germinatio facile detrahere
pōt : ꝙ uirtute loci: & bōis uiribꝫ arborꝶ fieri potiſſimo ſolet. Tel
luris enim eiuſmodi alimēti larga copia eſt. & arbos: quæ ualida
ſit: facile ſuo robore attrahere poſſit: ceu amygdala: atcꝙ punica.
Quīobrē in arbores debiles: germinū laſciuia minime cadit: Sed
modice: aptecꝙ ad fructificandū: his germina prodeūt. Quod. n.
ſatis fructū præſtituꝶ ſit; id necꝙ excedere: necꝙ deficere in germi-
nādo oportet. ficus aūt uitiſcꝙ; præcipue candida: modice uliginē
attrahūt: ratione ſuæ infirmitatis. Solū quocꝙ ; ut minus frugale
ſit: opus fortaſſe eſt: ue ne ſoli quidē cā: exceſſius poſſit ullus acce
dere. Quapp in inſulis hæc amplius euenire uidemus ; ueꝶ: ratio
nem illā cōmunē de oībus debilibus reddi melius eſt : huius igit
cauſam hinc petere oīo debemus. In cūctis autem fructibus; pul-
pa & pars exterior: priuſq̄ ſemē gignitur. qđ ita ſit: ñ ſolū quia ſe
mina magna ex parte lignoſa: nucleoſacꝙ ſint: lentiuſcꝙ ꝓinde con
ſiſtant: Veꝶ etiā quia ſemē ſinis fructificādi eſt ; queādmodū di
ximus. Quod āt alicuius gratia eſt: id prius quam illud eſſe ne-
ceſſe eſt. Rerū enim eiuſcemodi generatio non niſi præcōdito ali
quo: & uelut iacto quodā fundamento fieri poteſt ; qua de cauſa
non deſunt quibus nō ſinguli fructus ſemen gerant; ut in uuis aci
nos minutos proſpicere licet: tanq̄ eos natura perficere minus po
tuerit: quanq̄ non minus dulcedinis his paruulis: quā magnis il
lis conceſſit. ex quo plane intelligi poteſt : quam rara ; aptaque ex
coqui pulpa fructus conſiſtat: ſi quidem a ſole & aere ; & tempo-
re ipſo: percoqui: atque dulceſcere poſſit . quanque ſemen opus
naturæ proximus ſit ; ſed hominibus non æque omnia ſemina
uſui ſunt. Sed alia nulli. alia minimo. quamobrem fructus qui
nucleo uacāt; præcipue quærimus: & quoad poſſumus tales: ut
fiant : operā damus ; ut quū uuas ſine uinaceis naſci molimur
At natura: tā pulpæ: q̄ ſemini: modū ꝓſcribere ꝓcul dubio uult;

Cur male fructificēt quæ bene germinauerint

Quod ꝑus q̄d poſterius ī fructu gignatur

Verumtamen exuberauerat: reliquuʒ minus conſiſtit. Quæ q
dem res partiʒ humoris: & ad ſūmam alimēti copia fit: & hinc a
griculturam q̊ʒ unice auxiliari diximus: partiʒ ſiccitatis: ſpiſſita
tiſq; in totūq; alimētoꝝ inopiæ ratione accedit: atq; perfectionis

Aerē: ſoleʒ ꝓprietateʒq; arboꝝ: differētias cōſtituer̄ ī fructuū generatio ꝓuēq; rōe

& coctioniſq; eoꝝ: ac forte plantaꝝ & oīuʒ gn̄ationis germinūq;
ꝓuentus celeris: cauſas illas reddidiſſe non dedecet: uidelicet ae
ris: ſoliiq; potentiaʒ: & proprias reꝝ ſingulaꝝ nās: ſeu humidita
te: ſiccitate: raritate. Reliquiſq; gn̄is eiuſdem diuerſas: ſeu etiaʒ
caliditate: frigiditateq;. Nā ea quoq; natura ſortita eſt: quaꝝ reꝝ
cæteræ prope ſenſui plane occurrunt: calor āt & frigiditas: q̄a nō
ſenſu: ſed rōe percipi poſſint: nimiꝝ dubitātur: atq; in crebra ob
locutione uerſantur. ſ. quemadmōʒ cætera quæ ratione ſolūmo
do diiudicare ualemus de quibus alia quodam rōe determinaſſe
bene eſt: qn̄ etiam permultæ res ſint: quæ ad ea ipſa principia re
digi exigant. Sed eiuſmodi oīa ex iis: quæ accidant conſyderētur
neceſſe eſt: his enim ipſis iudicare contēplariq; reꝝ poteſtates ua

Prima cā frigidoꝝ calidoꝝq;

lemus. Ergo cauſa calidoꝝ frigidoꝝq; prima redditur: quæ fruc
tiferꝝ ſterileq; genus attingat: quaſi quæ calida ſunt fructifera eē
poſſint: ut ēt in animalium genere animātes: q̄ oua gignētium: li
ce: intelligi. Secūda pro regionū nā hoc eſt rōe frigiditatis. Cōtra

Scd'a cā

ria. n. locis cōtrariis poſſe ꝑdurare cenſetur: calida frigidis: frigi
di calidis: ſic eīʒ principio naturaʒ ēt ipſaʒ generaſſe omnia uolūt
quaſi res a ſuo ſimili: per exceſſū perire: a contrario ſeruari maxi
me poſſint: uel ut medio quodā exultāte temperamēto: ſicuti &
Empedocles de animalibus inquit: Quæ enim calida ſūt: hæc hu
midis in locis collocaſſe naturā aſſerit. Quā eādeʒ opinionē Mene
ſtor quoq;: nō ſolum in animalibus: ſed ēt in plātis uniuerſis ſecu
tus eſt. Iudicat enim calidiora: quæ maxime ſint aquatilia: ut iun
cuʒ. arūdinē gladioluʒ: a gelu proinde torpere hæc eadem minime
poſſe: & inter reliq̄ quæ locis algentibus ualeāt ꝑdurare: hæc plus
caloris ſortiri: ut abietem: pinū: cedrum: iuniperꝝ: hederam. Su
per his. n. nec niuē poſſe durare autumat: ſcilicet ratione caloris.
Item tortuoſa hæc eadeʒ eſſe: peruertiq; ob calorem medullæ aſſe

Tertia cā

rit. Tertia cauſa celerē prouentū germīs fructuſq; declarat. Quuʒ
enī ſuccus ēt ipſe nā calidus ſit: fit ut & germīa reddi: & fructus
cōcoq celerius poſſint. Argumentū huius quoq; hederā & quædā

Quarta cauſa

alia capit. Quarta eorum eſt: quæ fronde uirent perpetua. Naʒ ea
quoq; ratione caloris: ſeruari exiſtimāt. Quæ aūt calorem deſyde
rīt hæc: frōdem amittere. Ad hæc ignaria optime: celerrimeq; ex

Quinta cauſa

ardeſcere notat: quæ ex plantis aquatilibus fuerint: tanq̄ celerius

ignem

ignē edere illa poſſint quoꝝ natura plus in ſe caloris contineat. Hæc fere de caloris ratione dicūtur. Sed protinus de primo ambigitur: an calidiora ſint quæ fecundiora: &. n. in arborum genere: fœminas longe fecundiores ui demus: quamq̄ minus calide: quam maſculæ conſtant: quod non cognatione nominis: ſed ſimilitudine animalium capere decet. Item animalia quamuis quæ fecundiora ſunt: calidiora intelligantur: tñ non e contra: quæ minus fecunda: frigidiora ut quæ carniuora: guloſaq; ſunt. Sola enim ex omni calidorum genere canis: & ſus partu numeroſo notāť. Ipſoꝝ āt unigenerum: quæ ſpeciem ſimilē exp̄ſſius gerunt: fecundiora cer nuntur: ut in auium genere. Calor. n. īmodice augere coartare indurareq; membra uidetur. Eſt autē opus tam ad animaliū ꝑtū q̄ ad fructuū ꝓuētū excoctionemq;: nō exceſſu: ſed mediocritate quadā caloris. Si quidē calor nimius exiccet maiorēq; īmodū cādes uł candeſcāt & neceſſe ſit. Quāobrē hæc in ancipitē cadunt opinionē: ac determinationē quampiam deſyderaŕ uidentur: de aquatilibus uero quæſtio facilior eſt. Res. n. contraria: neq; alere: neq; ſeruare apta ē: ſ; ſimilis: uñ empedocles īepte illud q̄; aſſeruit nā; ſcilicet ad locū humoris tranſtuliſſe quæ in arido generarit. Quo. n. pacto animītes aquaꝝ incolæ: uel q̄tūlibet tēporis perſiſtere in arido potuiſſent ſi modo his nr̄i tpis ſimiles fuerint? Item ꝙ nostris tēporibus ī generatiōe euenire ſentimus rem plene declarat. Nā uniuerſum animaliū: plātaꝝq; gēus tū generari: tū permanere ſuo tm̄ ī loco poſſe uidēus: q̄ circa ſuo q̄; loco affici nequeūt. Contrario & aduerſo affectionibus patent: ut pote cū diſtractio: & permutatio magna ita accedat. Præterea oppiniōes ille mīme īterſe conſentiūt. Aquatilia namq; calidiora ſimul: & fœcundiora inqunt eſſe: cū ꝑmulta in aquatiliū genere ſterilia penitus eſſe cōſtat. Rurſus quæ germine: fructuue proueniunt quæq; ſemper fructificant: ſēpq; frōdēt ca lida iudicat: quum maxime ut ita dixeri: oīu; ſero ea fructificent: q̄ frōdē perpetuam gerunt: atq; in totū: ut ſupra retulimus: quum geminetur fru ctificeť ue celerius ratione infirmitatis. Nōnulla ēt ī germinādo florēdoq; plus tēporis ꝓtrahūt ut & in ānuoꝝ genere: Senecio patet: ea ſcilicet de cā. qđ mediocritatē q̄dā alim̄ti obtineat. Quod āt de ignariis notat: id forſitā nō caloris: ſ; uehem̄tis cōflictus pocius indiciū eē quiſpiam dixerit. Attri tus &. n. eſt q ignē efficiat: quod ſi ī huiuſmodi lignis hūor magis extenu ari: conuertiq; in aerē facilius poſſit: id cōtritus uehem̄tiæ: non caloris in ſiti ratiōi tribui debeat. Illa uero potiſſīo calida: tā ſenſu q̄ ratiōe ꝑcipi poſ ſūt: quæ pīguia acria odorataq; ſūt: hæc. n. caliditatē ꝓculdubio ſortita ui dent: q̄re cū ſicca fuerīt ſpiſſa & putredīe īmunia durāt & ſuccū pinguem acrēq; retinēt. Vñ pinus quoq; calida & ꝑfacilis ignitu accedit. Cæteꝝ nō ſolum hæc: ſed ēt alia pleraq; calida eſſe uidētur ut tilia & ad ſummā quæ ferri aciē hebetāt. Quin & eiuſ mōi uiriū rōne ſcrutari calida iudicareq; de cet uidelic& cū admota corpib; calorē cocturāq; aliquā: uel tabē induxerit

aut ēt tactu guſtuue ſēſu3 caloris indiderīt: hæc. n. nlla pēitus egēt rōe: quæ fidē āplius faciat: ſed cū mediciæ uſus teſtimōio latiſſime patēt. Parte aūt fere tota plura ex eo genere locis calidis q̄ frigidis: aut certe non pauciora ꝑ ueniunt. q̄obre3 cōtrariis generibus id q̄3 ambiguitatis adiūgitur. Siqui tn̄ alimtu3 quoddā: quo nō nulla ex calidis: frigidis in locis ualeant edurare: haud qſq̄ fortaſſe negauerit. Sed quæ ip̄a ſint: & q̄ nā mō ſic cōſtent: deter minandū ſane ſit: niſi forte uiriu3 beneficio pocius quodā: uel radicis: uel tocius corporis polleant ꝑdurare: ut pirus: atq; amygdola: & hinc ēt rigori adeo reſiſtere queāt ut minime cōcreſcere poſſint: ac de caloris ratione: ex his petenda determinatio eſt.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER .II.

VE Degerminatiōe: fructificatiōeq; arboꝝ: atq; ex toto plantaru3 nondū expoſuimus: redderē nūc pari rōe tētandū eſt: ſingula ſecer nendo tam ea quæ certis anni tp̄ibus ſponte proueniūt: q̄ illa quæ agricultura parit: & auget. Quippe duo illa genera intelligimus: q̄ꝝ alteꝝ uelut naturale: atq; ſpontaneū conſtat. Alteꝝ artē: & paratū quo eē poſſit deſyderat. Ratio āboꝝ nō eadē eſt: ſed altera nāæ: altera ingeīo reddit: nec .n. natura fruſtra agere qcq̄ pōt: & ingeniū hōis naturæ auxiliari contēdit Sed cū ea priora ſint quæ nā producat: de his diſſererē prius iure debemus ergo ut ſiplicius aſſerā ſūmu3: oībus arboribꝫ: tā ſylueſtribus q̄ urbāis: & ī totū omni plātaꝝ generi: ad ꝓſperā germinationem fructificationēq; deſī gnatur: quu3 tempeſtiuā probāq; hyemē ſenſerūt. Sic. n. germinationes fructificationesq; fieri poſſūt. Egregie hyems illa ꝓbatur: quæ imbrium aquilonioꝝ copiā: & niuis frequētiā: & in totū frigora ſine gelu obtineat. Quu3. n. arbores poſt partū fructuū exinanite penitus ſint: repleantur ali mēti: idq; retineāt: atq; cōcoquāt: opus eīo ē. Siquidē ꝓ rebe germinaturæ fructificatiuæq;: iteꝝ ſint. Copiā igitur alimēti imbriū largitur frequentia retineri poſſe: ac ꝑcoqui: hyems ſane facit: quū diu oppreſſerit. Radices .n. quæ alimētu3 uberius appetāt: per totā arborē: qđ ceperint: expādant neceſſe eſt: ſed nō prius id expedit: q̄ ip̄3 alimentū coquatur: & quaſi in ute ro geſtetur. ſpatio tp̄is: q̄tu3 abundæ ſit qđ nūq̄ fieri poſſit: niſi frigus ue hemētius: diuciuſq; adiuuerit: mox. n. aeris īdulgētia germa euocat. Quā obrē aquilonios imbres: nō auſtrinos: accedere iuuat: & multitudo niuis magnopere prodeſt: ut paulati3 colliqueſcēs ſubeat ſolū nec uniuerſus hu mor: influxu corruēs unico: dilabatur. Ita. n. & terra fermētari optīe pōt calore circum obcluſo: atq; coercito qđ ēt ſeminibus uehemēter cōducit. Fi bris. n. ſubnixa firmataq;: conſtipatu compſſuq; frigoris: ſimul ac mitefce re tēpus inceperit celeriter atq; uniuerſa erumpunt. Veꝝ ſemina imbres q̄3 æſtiuos: q paulatim crebroq; accedant: magis requirunt: qa infirma ſunt:

p ſummaq; telluris adhærent. Hac. n. de cã mox ſiccari: moxq; madeſcere
queũt. At arbores & ualidiores ſunt: & radicẽ altius agunt & alimẽto refer
tæ ſũt: qua pp eã rẽ potius deſyderare uident̃: q̃ ad pcoq̃ndũ germinãdũq;
ualeat auxiliari. Argu mẽtũ huius ꝓfecto illud põt deduci: ꝗ nunq̃ añuer
dat̃ germinãdi facultas. Copiã aquaꝝ ꝓdeſſe arborib;: hinc ẽt ĩtelligi põt:
quũ eni ĩbres copioſe acceſſerĩt: oms fere melius uigent. Veꝝ auſtrinis hu
meſcunt: atq; imbeciliores redduntur. Aquiloniis ualidiores: & ad conco
quendum aptiores euadunt: ut pote quæ ſibi conſtent: & ſuum calorez in
cluſum retineant: ubi enim cælum perpetuæ placidum ſit: arbores probe
germinare fructificareq; ualent: ut in egypto: tum bonitate elimentoꝝ: tũ
etiam ꝗ extrinſecus nihil retorqueat. Quum. n. alimenti adeſt ubertas &
cæli clementia probe germinari fructificariq; ratio eſt. Ad rem tamen quæ
oĩa hæc uel aliqua ex his faciat᷒ alia quadam conditione forſitan opus eſt.
At apud nos: ſi non tempeſtiue germina exeant: ſed copia alimẽti cæliq;
indulgentia præcurrat: frigus ſubſecutum officit: atq; adurit. Quãobrem
hyemes poſteriores arbores uehemẽter infeſtant. Fructus &. n. recens edi
ti aerem mitem: atq; benignum deſyderant: quo adoleſcere poſſint: maxi-
meque inter ſua initia: tunc enim infirmiſſimi ſunt: quod autem eſt infir-
mum tutelam & quaſi officium nutricis deſyderat. Quippe una quæque
mutatio generatioque temperiem huiuſcemodi omnino depoſcit: germi-
niſ autem floriſq; ipſe prouentus & quicquid eiuſmodi mutationes: ac ge-
nerationes quædam exiſtunt: & quidem plurimæ in his iacturæ eueniunt
cum fructus aut rubigine infeſtantur: aut perciduntur: ac decidunt aut ad
ſumam hyeme tempeſtateue pereunt: nam & ſylueſtres tunc uehementer
laborant: cum nuper germinibus editis flatus uel frigidus uel calidus ni-
mis occurrit. Enim uero uterq; partus labefacit atque interimit: ſed hæc
in ſingulis contemplari dignius eſt. Totum autem habitum ſtatumq; cæli
ad arborum proſperitatem hunc in modum conducere: ex predictis pate-
ſcit. Sequitur ut de imbribus tempeſtiuis dicamus. Tempeſtiui omnium
maxime hyberni notantur quas ob cauſas expoſuimus. Mox qui germina
tionem antecedunt: tempeſtiui habiti ſunt. His enim plenius ac letius ger
minatio agitur: quum ſcilicet plene omnia ſuas formas receperint: alioqn
uites probe nequeunt germinare. Tertium obtinet locum: qui poſt q̃ arbo
res defloruerunt acceſſerint. Pabulum enim conſumationemq; fructibus
preſtare incipiunt: cum non confeſtim ſecuti ſunt: ſed ubi fructus conua-
luerunt. Alioquin cæteri quidem fructus: aut defluunt: aut certe deterio-
res infirmioreſque prenimia humiditate redduntur. Oliuæ autem germi
nibus omnino intereunt: quum alimentum deducatur ad germen. Igitur
intempeſtiui imbres ſunt peſſimi: atque ex toto inopportuni: qui circa
floreis exortum acceſſerint. Omnia namque imbecilia redduntur: & om-
nia ferme: aut certe plurima pereũt deciduntque: partim rubigĩe: partim

nimio humore. Quæ autem reſiſtere potuerunt: deterius florent: paucis
exceptis ꝙ in fructicum herbaꝝqꝫ gn̄e: non minus animaduertere licet: ut
in his: quæ coronaria uocitamus: & ad ſumā: n agreſtibus ſponteqꝫ ex ſur
gentibus floſculis. Itē ex ſatiuorum ſeminum numero: ī legumibus: quæ
pmanere alterutro ex his utiqꝫ poſſunt: aut. n. ſoliditate: tū ſibi ipſis: tū ſu
o retinaculo īdita: ut ēt roſa & liliū: & reliqua generis eiuſdem: aut qd ſic
citate totius naturæ humorem præcipiant: atqꝫ abſumāt. Sic enim euicere
poſſunt: ꝙ autē uincit: id nunq̄ affici pōt. Quibus uero fructus diuturnio
res: pluſqꝫ alimēti: coctioniſqꝫ: deſyderantes: his ſeriores ēt imbres tēpeſtiui
accedunt: ut uiti: punicæ: oleæ: cæteriſqꝫ ad ſummā ſingulis: ꝓ ratiōe pfecti
onis: tēpeſtiuitas data ē. Quāobrē non idē oībus tp̄s ſtatuitur: ut hyems
ad germinandū: ſed aliud ſerotinis: aliud p̄coquibus: ut etiam in frugibus
trimeſtrium generi: & ad ſummā omnibus ſerotinis: atqꝫ p̄coquibus. Oīo
imbres aquilonii ſuper auſtrinis cōmodiores ſunt: &. n. frigidiores occur
runt & faciunt: ut plantæ: amplius humore ſibi oblato pociantur: quū &
fructus: & plantæ ipſæ: meliuſ cōſtent ac ualeant omne. Item ſupuacuum
detrahunt: atqꝫ aſſicant: neqꝫ diu id inſidens humefacere paciūtur neqꝫ æſtu
ſolis cōcoctum officere ſinunt: quo circa flatus etiaꝫ cōſecuti uiuant: & ma
xime ſi aquilonis ſint. Detergunt. n. & quo potiri amplius ſit: efficere poſ
ſūt. Quas ob cauſas nocturni quoqꝫ imbres præſtāt diurnis. Fit. n. ut plā
tæ humore potiri amplius ualeant: quū ſol non protinus illum cōſumat:
& tutius quoqꝫ ſic agi nullū dubium eſt. Ratio eadē: ut & flatus aquilonii
commodiores ſint: auſtrinis: & pelagici terrenis & occidui: & exortiuis qa
frigidiores: ex toto. n. ꝓpe flatus frigidi cōmodiores calidis ſt: niſi germīa
nuper edita ſint: aut flores peruenire inceperint. Tunc. n. frigidi adurunt:
ut dictum eſt. Præſtant item fauonii: & ſolſticiales: & ī totū auræ: diris fla
tibus: atqꝫ intētis. Alteri. n. alunt: alteri inſtipāt: & incremēta īpediūt. Sed
magis: minuſue qſqꝫ: ꝓ ſitu regionis uires capeſſit. Alii. n. aliis tales occur
rūt: ut añā dictū ē. Quāobrē ex toto fere aqlonii cōmodiores ſt: auſtrinis.
Ceteꝝ quū uires agroꝝ q̊ꝫ diſcrimīa īdere poſſīt: & hyeme calidi: æſtate fri
gidi: ueniāt opus ſit. Hoc. n. mō cōtra tēpoꝝ īiuriā ſubuenit: ut diximus
nocēt uero: ſi tēpoꝝ q̄litati ſiles ſint exceſſū: ſic. n. ſeq neceſſe ē: efficit īde
rōe ſane optīa: ut non idē oībus utiles noxiiue occurrāt: quapp aliis auſter
officit: aliis prodeſt: pari ratione: & fauonius: & quiſqꝫ ex reliqs. Oīa uero
uehemēter infeſtāt: qui cuꝫ germināt: cōtinuo calidi: aut frigidi īceſſerīt.
His. n. germina facile ſuaꝫ ob debilitatē intereūt. Oīo locuꝫ cōpoteꝫ flatus
cōmodi eſſe oportet: qui. n. aut nulluꝫ ſentit afflatuꝫ: aut iniurie uentoꝝ
expoſitus ē: hic certe īcremēti laudē nllaꝫ aſſeq pōt: qn ēt cæli hītus iis ip s
ferme reſpōdet. Aer. n. q media cōſtat tēperie oībus ꝓpe arboribꝫ p cōmo
dus ē. Nā & ad germinādū: & ad fructificandū: plurimū iuuat. Qui uero
in alterutrā ptē exceſſerint: partiꝫ fructus interimūt: ptiꝫ ēt totas arbores

necant: præterq̃ ſi quæ ſint q̄bus aer talis conueniat. Non. n. deſũt: quæ ex-
ceſſu lætent aeris: & aliæ caloris auidæ ſint: ut palma: aliæ frigus pocius ad
ament: ut hedera: ut pinus; has. n. locis feruidus prouenire re nõ poſſe nul
lum dubiuꝫ eſt. Buxus quoq; & tilia: locis eiuſmõi difficilime prodeunt:
ut inter hyſtorias dictum ẽ. Ratio non niſi ex calore petenda eſt. Ignis. n.
quodãmodo igni adiicitur: ſine moderatione: quã ſimile etiã deſyderat: ea
dem ratione locis frigidis prouenire frigidæ quædaꝫ nequeunt: cõtrarioꝝ
quoq; copulando ꝝ modus ſtatuitur ita: ut alia germinare queant: alia ne-
queãt. Semp. n. conuenientiã quandam naturæ ad cælũ ambiens eſſe opor
tet: quod quidẽ & in animaliũ genere cõe animaduertemus: &. n. animalia
natura loco utriq; propria delegauit: itaq; alia pati qualitatẽ aeris poſſunt:
alia nequeunt. Interdum etiam pabuli cõuenientis inopia deficiunt. Nam
id quoq; tã animalibus: q̃ plantis eſſe põt impedimento forſitan & alias cõ
plures cauſas aſſignare poſſumus: q̃ diuerſæ ſint propriis naturis: ſed ſum
mam differentiam ĩ aquatilibus: atq; terreſtribus: tã animalibus: quã plã
tis: certe uidemus: de quibus nec rationẽ fere ullã querimus: niſi utra nam
ſint calidiora frigidioraue: hoc. n. tantũ ambigitur. Cætera tanq̃ naturæ ra
tione conceſſa ponuntur: q̃quam perpetua: cõmuniaq; prius indagare: cõ-
gruũ ſit: his. n. cõptis ſingla q̃ꝫ poſſint noteſcere. Sꝫ hoc forſitã difficultas
ꝓhibeat: ſiue plures cãæ ſint: ſiue una ĩ ſinglaribꝫ: ãt plus facultatis differẽ
di habetur: ſenſus. n. in utrãq; parteꝫ prĩcipia ꝓbet: & longe amplius ĩ plã
taꝝ generibus: quæ nãq; ĩ his eueniũt latiſſime patẽt. Sũmã uero diuiſio-
nẽ eodem in loco: ſylueſtribus atq; ſatiuis animaduertimus: qđ ſatiua ſẽp
humidiorẽ molliorẽq; aerẽ q̃rant. Cæteꝝ ñ deſunt: q̃ in hoc ẽt genere locis
calidis frigidiſue: nequeant germinare: nõ mõ pp ſuam debilitatẽ uel habi
tũ: ſed ẽt aliis quibuſdã de cauſis: ut olea: quia p ſumma terræ radice cohe
reat facile nanq; gelu cõcreſcit: prius ſylueſtris locis feruidis: ut in ægypto
germen nequit emittere: quin & piri ſatiuæ: & mali: hoc eodem in agro:
paucæ admodũ uiciatæq; ſunt: Cuius rei cã requirenda eſt: quippe quum
eas calidas ẽe nr̃us exiſtiet: q̃dã igit ne germinare qđ poſſũt locis quibuſdã
q̃dã germinãt qđ: ſed fructũ nullum parere queũt: ceu perſica ægyptia in
rhodo: & ſi p loca ita ꝓcedas: fructificare q̃dẽ eã cõperies: ſed pciſſime: nec
alibi q̃ in egypto large: ſuauiterq;: fructũ ꝓgenerat: pi mõ & palmam aĩad
uertere licet: atq; etiã magis circa babilonẽ: ac ſyriam: fructu pręcellit. Cæ
lũ. n. ſuam ob frigiditatem: alia recipere penitus nequit: alia eouſq; põt:
ut germinandũ tantũmodo ſit: quædã ẽt ad fructificandũ uſq; uenire patit
ſed fructũ pfici: maturariq; nunq̃ ſinit: hac eadẽ de cã: fici ĩ ægypto: & oĩo
tractibꝫ illis: frugis bõæ ñ ſẽ: æſtus. n. ꝓurit: ut fieri pcoctio neq̃at: ſꝫ terra
ſuo dũtaxat alim̃to crudo hũefacit: q̃obrẽ nec iuſtã magnitudĩe põa capiũt
cõtra frigiditas: ptĩ tollit hũorẽ: ptĩ ad cõuenientẽ coctura ꝓducer neq̃t: q
porro ĩ oleis pateſcit: hinc. n. aliæ fructũ nulla carne. Sed oleo refertũ ꝓfũ

dunt: aliæ carnoſu₃ ſine oleo preſtāt: plus. n. caloris ad oleū coquendū requiritur. Cæli cōditiões qualitateſq; uires huiuſmõi ꝑbent: ſed cū ſolū etiam magnas recipiat differētias de eo quoq; dicendum eſt. Enim uero ſoli ratio naturæ tribuitur & frequenter rei utriuſque: tum cæli: tum ſoli occaſio: fœliciter germen educit. Ergo quibuſdam in locis: arboꝝ pars ima optime cōſtat ſuperna uicioſa eſt: Quod fieri ſolet: cū ſolū arenoſū: uel toſoſum uel aduſtu₃ quodā ſubditū eſt: his. n. radices modum excedūt: ſed alimentu₃ nullu₃ ad ſuperiora tranſmittitur: & his ferme ſoli gñibus germen negatu₃ eſt: & ſi qđ ulliginoſū penitus limoſūue ſit. Ea uero quæ uires quidē obtinēt germinādi: ſ₃ fructificare nō poſſūt nō īprobe frugū: atq; arboꝝ ratione diſcernunt: ut pīgue frumētis aptius ſit: tenue arboribus: frumētu₃ enim & oīo: quæ annua ſunt: alimentu₃ id capiūt quod ſūma telluris miniſtrāt: ut prius retulimus: quod neq; exiguum: neq; ex ſiccatu facille eſſe debet. Arbores contra ꝓficiunt tenui ſolo quia radices magnas robuſtaſq; agant quibus alimētu₃ eximis ualeāt haurire quod ēt in ſolo pingui facere ille poſſunt: tñ alimēti copiā adeo largā attrahūt: ut optime germinare magnitudineq; ampliſſimā accipere poſſint ſed fructū parere nequeāt: qm̄ non coquunt q̄tū abūde ſit: q̄ ī teniuori nō euenit ſed modice tā ad germinādū q̄ ad fructificandu₃: hauritur: atq; ita arbores ut pote robuſtiores q̄ ut oblata copia uinci poſſint: plene concoquunt: fructumq; gignunt. Solu₃ tñ qđ pingue admõ₃ eſt: nulli plante conducit. ex ſiccat enim pluſq̄ cōmodum ſit ut & Meneſtor auctor eſt. tale genus terre illud affirmāt quod ad abſtergē dum maculas uſui ē coloreq; albicat. Optimū ſcilicet quod optimo conſtat temperamēto & ad ſummā quod ſolutū humectūq; ſit: nec frigore torpeat hoc. n. radicibus additum facile preſtat alimētumq; laudatiſſimū ſubminiſtrat q̄ quidē rem: & mitigationes: & agitationes: & ſtercorationes uolūt efficere ſed aliut ſolum aliis arboribus conuenientius eſt: ut & diuidere ſolent. Argilaceum: n. atq; ēt magis candidū fertile oleis notatur. Id. n. multum uaporis flatuſq; continet quod natura oleaꝝ deſyderat pratenſe & arēaceum uitibus per cōmodum eſt: & adſummā quod ſolutū leue tenue: atq; humidū ita ut aqua celeſtis inteſtino humori ualeat permiſceri. Vitis nāq; largam copiā alimenti deſyderat quia calida laxa humda: & fœcūdiſſima eſt forſitan & ob hæc eadem fœcundiſſima. Ad hæc radices humidaꝝ plātaꝝ haud facile putreſcere poſſunt queādmõ₃ illaꝝ quæ ſuapte natura ſicceſcunt itaq; & attrahere & reſiſtere & trāſmittere nimiꝝ eſt ualent eodē modo reliquis quoq; oībus ſolum pro naturæ ratiōe idoneum redditur. Id. n. q; aliis magis aliis minus congruum. Veꝝ ut ſimplicius loquar parti maiori ſolū pingue incōmodū eſt: ex ſiccat. n. ſuꝑmodum & hac de cauſa plātas offendi atq; egreſcere creditur prodeſt tñ his q̄ macilentia triſti ieiunaq; conſtat natura. Argumentum quod olera frugeſq;: ſolo tali exuberēt quæ quidem naturæ eiuſmõi ſunt. Ieiuna. n. plus cibi deſyderāt. Quod uel ho

minum naturam; huiuſcemodi. n. indicare abunde exiſtimant. Hoĩes. n. macilentos: ieiunoſq; pingui maxime cibo delectari: eoq; ĩ color̃: uiribꝫq; proficere. Sicca &. n. corpora largũ: ac pingue alimentũ deſyderãt. Sicco autẽ: macroq; nihil utilitatis accipiunt: qm̃ humor nõ adſit: quo ꝑ frui ualeant: quin imo periculum eſt ne morbi inuadãt: quũ alii tum maxime: q aluũ infeſtant. Hoc & in arboꝝ genere: pari mõ animaduertemus: niſi qa arbores ſibi ſimiles cõſtent. Corpus ãt recreatum ad plenũ incolumẽq; habitum tranſeat: hæc ergo generalis quedã determinatio reddit̃. Differẽtiæ uero tam agri: quã arboꝝ: ꝑmultæ intelligunt̃: quod ẽt inuitiũ genere patet. Aliis. n. plana: aliis mõtana loca magis cõueniunt: & in his ipſis aliud aliis competit: quãuis. n. exigua quædã diuerſitas ſit: tamen ſummis momentis põt immutare naturam. Veꝝ ſimplex illud aſſerere facile eſt: ut & præcipere ſolent: ſolidas ſpiſſaſq; locis ſicientibus ſerere oportere: ſe:utas uero & humidas: mollioribus atq; humectioribus: ſic. n. utriſq; alimneta modice ſuggerent̃: quũ alteræ mĺtũ: alteræ paꝝ deſyderet: & ꝙ in uniuerſũ de arboribus diximus: ueꝝ fortaſſe ẽ: uidelicet pro utraꝝq; arboꝝ natura genus utrunq; arboꝝ ſerere oportere. Veꝝ in ſingulis exquiſita animaduerſio: ſenſus potius notionẽ deſyderat. Enim uero ratione determinare ĩ his: haud q̃q̃ facile ẽ. Nã & differẽtias rõne ſolis: uel aſſendẽtis uĺ occidẽtis uel mediã cælũ tenẽtis uel aliq̃liter ſe habẽtis: ſcire nimirũ condet: ut loca plãtis apte diſtribuãtur: tã ex toto: q̃ his: quæ genus idẽ cõſorciuntur quẽ admõ uimitores diſtinguere tentãt: quũ incõita aliqua ſerunt. Non. n. eadẽ ſemina loco utroq; deponũt: ſꝫ diuidũt: & qđ plurimũ ĩtereſt ad hũc mõ depoſuiſſe. Pari ratione dereliquis q̊ꝫ arbitrandũ ẽ. Quã obrẽ: ut hæc ſuperius diximus ſenſus diiudicationẽ deſyderãt. Veꝝ ut ſimplicius aſſeram. Solũ qđ mediã obtinet confuſionẽ cõtrarioꝝ: ideſt ſoluti: & ſpiſſi: ſicci: & humidi: leuis: & ponderoſi: atq; ẽt ſuꝑiora modice inferioribus reſpondẽtia: in his ipſis ſortitur: hoc omniũ optimũ: omnibus ferme arboribus: atq; frugibus eſt. Id. n. ad aeris habitũ propius quodãmodo: quã cætera uidetur accedere. Cæteꝝ int̃ hæc ipſa: ꝙ ad alterã partẽ uergit: melius ẽ: ꝙ & ſimpliciter qdã optimũ aſſerũt: ut ꝙ ſolutũ leue atq; hũectũ ẽ. Id. n. alimẽtũ ĩſe cõtinet: & radicibꝫ meatũ facilẽ ꝓbet: ſpiſſũ aut põderoſũ ac ſiciens: eſſe in cõmodũ cõſtat diſcrimen uero ad ſingula ꝓ diuerſitate oppoſitionũ: recipiant: ei gratia. Solũ raꝝ & tenue: ſi altũ ſiccũq; ſit: arboribus commodũ frumẽtis incommodũ eſt. Facit &. n. raritas: ut ibres hiberni poſſint alte deſcendere. Itaq; frumẽtũ humorẽ attingere neqt: qm̃ ꝑ ſũma ſuã agat radicẽ. Arbores uõ dimiſſis ĩ ꝓfũdũ radicibꝫ attingere: atq; attrahere poſſunt. Parimõ & ſiq̃ differentia eiuſmõi alia fit reddet alicui generi cõmodũ: quod aliis incommodum foret ratiõe diuerſitatis. Sꝫ nec illi imperite diiudicant: qui ſolum eſſe optimum arbitrantur: quod calidum humectumq; eſt. Ambo enim obtinet ea: qbus opus oĩo ẽ. i. alimẽtũ: & q̊

alimẽtū pōt conficere. Recte ēt poſt primū ibrē: id uaporē emittere aiunt. Sed huius generis aliud humectū eē: aliud ſiccū: humectū frumẽtis habile: humorē. n. ſatis id ad alendas fruges habere ad arbores āt minus. Siccū uero frumẽtale minime bonū cōſtare: quia id quoq; pabulo careat: q̃ ſufficiat. Eiuſdē ferme ſententiæ ſunt: & q ſolū pingue: nec rigidū: neq; denſum: neq; ſalſu3: eſſe oportere autūant. Alimẽtu3. n. calorēq; adeſſe neceſſariu3 putant: atq; ēt facile3 radicibus tranſitū exhiberi: quæ qde3 omnia ad incrementū: fructificationēq;: aptiſſima ſunt: hoc ide3 illi ētſentiunt: qui ſolū nigrum cōmẽdāt: ut leophanes. Cauſas. n. cōtinuo tentat reddere: quod & imbrem: & ſqualorē: genus id certe tolerare facile poſſit: ut pote quod capax ta3 caloris: q̃ humoris: nimiꝝ ſit. Ergo uirtutē agri prope: ut ante iā diximus: p eande3 quodammō: atq; ĩ eiſdē: intelligere licet: quibus omnes exponere aſſolēt. Differentiæ uero quū plures ſint: tā agri: q̃ generis plantaꝝ: conuenienter ſingulis capere: atq; cōtemplari tentandum eſt. Aquaꝝ aute3 terreſtrium differentias: nam eas quoq; ñ paꝝ conferre ad incrementum alimẽtūq;: ſilr arbitramur: atq; ſupradicta: decet ſtatuere. Ergo in genere aquaꝝ: quæ nitrum: uel alumen: uel aliquod eiuſmodi ſapiunt plātas neq; alere: neq; gignere poſſunt. ſ. quo adſummatim ſit explicare: præterq̃ ſiqua familiare quicquā: ac ſibi cognatu3: ualeat enutrire: quemadmodu3 mare ſed hoc minimum & prope mō3 nihil eſt: quib; tamen in locis aquaꝝ dulcium copia permixta plantas ꝓgenerat: atq; enutrit: ut in aquis traciæ feruidis licet perſpicere: pſe aute3 nullius fere ſtirpis: ſicut nec animalis fœcunde intelliguntur. Mare multa & uaria gignit: & eſt genus quoddam: ſicut animaliu3: ita ēt plantaꝝ quod niſi in mari uiuere nequit. Arbores tamen quæ locis æſtuū magne frugiferæq; exurgunt: alimentum ex mari capere fortaſſe quiſq̃ negabit: dulcemq; humorē radices poſſe ex terra trahere credet: mareq; ip̄3 ſine offenſa circonuenire: quem admodū aqua ſtirpes ſuas incolas tutiſſime ambit. Sed de his alia ſane habenda diſputatio eſt. nec non de illis quæ iuxta mare ip̄3 naſcẽtia ſalſugine quodāmō ad ſe nutriendа corroborandaq; utuntur. Nā ea quoq; ſui generis eſſe aïaduertimus: ut præter cætera ſupradicta: quaſi mediu3 ſitum hec adepta ſtatuere ualeamus. Salſe āt aquæ quidē plātas q̃3 terrenas queunt: ſed deterius: quā dulces. Adurunt. n. augeriq; prohibent. Minus uero his arbores ĩfeſtari q̃ olera: quāq; omninoannua: ut quidam affirmant ratio eſt. Arbores. n. longe robuſtiores conſiſtunt: & forte non deſunt: quæ commodius ali eiuſmodi humoribus poſſint: ut palmæ: ſi quidem his ſal aggeratus unice proſit. Cæterum ſunt etiam in olerum genere: quæ ab humoribus: ſalſis iuuantur: ut braſſica: beta: ruta eruca. Hæc eni3 cū aquis ſalſis rigantur lōge meliora euadunt: quamobrem non ullli nitro aquæ permixto: aſpergunt braſſicam: ut egyptii: atq; ita multo dulcior teneriorque efficitur: ſicut & ſi priuſquam quoquatur ſale commaceretur. Omnino ſalſugo commo

da

da huic eſt; habet enim amaritudinem quamdam quam ſalſus humor ſub iens; ac ueluti ora aperiens educere poteſt: qua de cauſa locis ſalſis braſſica optima eſt; Amaritudo quippe cum ſaporem tuū etiā alimētum peruertit. Itaq; ea ſublata dulcior tenerior altiorq; braſſica redditur; ſed cæteris in rebus deterior quã nihil educitur alienũ; ſed hoc aduritur; q eius familiare nimiũ eſt. Itidē ergo uel in reliquis eſſe amaris ratio docet: ut in ſelagine; atq; uniuerſo genere intuborũ. At acribus; ut aliis cæpis; ac reliqs gñis eiuſdem nihil ſalſilago conducit. Acrimoniã.n. auferre nõ põt; ꝑpter ſaporis ſimilitudinē; quippe quũ ſimile feratur ad ſimile meatusq; adeat omnis ut ĩ hiis fieri ſolet; quæ maculas detergũt; ac detrahũt. Aqua ſalſa ob eã cãm amaris cõmoda eſt. Si uero androſchenes uere de tylo inſula rubri maris narrauit; aquas ſalſas fluētes pluſq̃ cæleſtes iuuare; tã arbores; q̃ reliquum omne genus plantarũ; & hinc agricolas loci illius; ſtatim poſt imbrem riuis eiuſmõi abluere ſata ſolere conſuetudinē eſſe cauſe dixerim; hæc.n. uelut natura facta in illis eſt; pluuia nãq; raro illic aqua deſcēdit; ſed defluēs enutrit; & arbores; & fruges; & reliqua; unde fit; ut & oĩbus tꝑibus cõmode ibi feratur; ſed hæc pſuppoſitionē ſint dicta. Aquæ ãt quæ inter potari idoneas; frigide ſunt; principatũ nõ dubie obtinēt; pcoquere.n. hæ potiſſimo queunt; pp caloris circũ obſiſtentiã; atq; refrigerationē radicum: quã deſyderant arbores; tales uero aquas eſſe cõmodiores argumentum ē; quod olera & radices & fructus & reliqua æque oĩa frigidis adaquata meliora euadunt; q fieri ratione uidet; quemadmõũ & inter aquas celeſtes nocturnæ & aquiloniæ preſtant; ſicut etiam inter ipſos afflatus aqlonii; & oĩo qui frigidi ueniant. Eandē.n. utilitatem hæc oĩa præbent; & ob eaſdem cauſas aquæ flatuſue calidi diffundunt; & humefaciũt; & inſitũ calorem debilitant. Sed forſitan frigidi quoq; exceſſus; tã in alendo; q̃ in generando ſtatui põt; ut ēt in animalium genere. ſi quidē alimentum; uireſq; caloris demat; ſine qbus ſeruari uita non poteſt. non tamen frequenter; neq; in multis detrimentũ id euenit; niſi alia quoq; cauſa damnoſa accedat. Neq; enim idem in his q ĩ animalibus agitur aquatilibus. Illa enim humore undiq; continentur; atq; in humore conſiſtunt. Plantæ in terra; & aere ſtant; q̃obrem cum his aqua ſeſe miſcet; nunq̃ terræ; uel plantarum; tollit calorem. præter q̃ ſicubi aer etiam totus frigidus ſit. ſic enim germine uiduam ac penitus ſterilem terram; eſſe nec eſſe eſt. Aquas frigidas præſtantiores eſſe his de cauſis iudicamus. Dulces autem cæteras; quæ potari nequeant; antecedunt; quia plus alere ualeant; admiſtam enim ſalſugine; uel aliquo huiuſcemodi ſapore contracto; non modo nutriri plantæ non poſſunt. Verum etiam aliiſque q; detrimentis afficiuntur; ut etiam in animalibus euenit. Aquarum mixtura utilis eſt; cum altera dura admodum; & quaſi incocta cruda eſt. Altera molis; & placida; uel etiam quum aliquem terrenum ſaporem ſecum alterutra affert; ubi inturbulentis; ſtercoroſiſque uidemus humoribus.

genus .n. plantaꝝ tale alimentũ oĩo deſyderat: q̃ de cã ſæpe tẽuis: puraq; craſſe impuraq; cõgrueſ põt: & putealis manãti: & fluẽs pluuiæ aptiſſime cõſociet. Sʒ mirabilius certe appeat: ſiqua dulcis & potari idonea uel oĩo ale re nequeat: uel nõ perfecte hoc fungatur officio: ut in aqua pyrei agri per ſpicitur: quod etiam inter hyſtorias dictum eſt. Cauſam uero ex duobus a liquis petet. Aut .n. ex debilitate fieri ita credet: quod minus ueꝝ uidetur qñ quã aer quoq; alere poſſe putatur. Aut q; ſaporem aliquem noxiũ ha beat: qui inguſtatu hominẽ latet: q; ẽt in predicta aqua poteſt intelligi: hoĩ nes .n. qui ea lauanẽ: leproſi efficiuntur: & plantæ quoq; proximuʒ quẽdã accipiunt habitum: haud .n. recte cauſam in illo eſſe crediderís: quod ge nus id aquæ nimis alere poſſit & proinde plantæ laborent ieiunio: reddan tur q; detiniores ut pote: quæ obductaʒ pabuli copiaʒ: nequeant ſuperare. Sed de his ſatis. Loca ãt ſibi accõmodata arbores quæritant: nõ ſoluʒ ille: quas operoſo quodaʒ peculiariq; habitu: natura creauerit: ut ante iaʒ dixi mus: ſed ẽt quæ cõi: uulgariq; prouentu: habenẽ: quippe quũ aliæ ſiciẽtes adament tractus. Aliæ humidos. Aliæ hybernos cupiãt. Aliæ ſoli expoſi tos: & aliæ opacis. Aliæ aptis gaudeãt. & aliæ intotũ plauſtribus. Aliæ mõ tuoſis lætẽtur: ut & diuidere auctores cõſueuere: ſʒ forte nõ ſemper eadeʒ appetunt loca: nec una de cã: ſʒ uaria quadã ratione: ut ſuperiori libro retu limus: q̃ quã naturæ cognatione quodq; ad locũ propriũ ducitur: quẽadmo duʒ ea quæ ſua ſponte proueniũt: ſpontãneus aũt ortus expreſſius naturaʒ oñdit: ſi qdẽ ex eiſdẽ generationes: & nutriciones: & ſinguloꝝ diuiſiones a gãtur neceſſe ſit: uidelicet caliditate frigiditate ſiccitate humiditate. Quæ runt &.n. oĩa q; ſibi ꝑ ſuo tpamẽto cõmodũ foret. Itẽ q̃ ĩfirma: aut robu ſta ſint: q̃q; ima telluris radice ſubeũt: aut ꝑ ſũma uagenẽ: aut aliq̃ differẽ tia ptiũ diſcrepẽt: hæc ꝑ ſuo diſcrimine locũ appetũt. Sæpe ẽt plures ex his cãæ: in eadẽ plãta ĩtelligunẽ: & pleꝛq;. q; alia hẽant. Alia uõ hẽant: ĩ cauſa eſt. Addo ẽt q; ſimiles locũ exigant ſimilẽ: & diſſimiles diſſimilẽ: quũ .ſ. naturæ aliq̃ diuerſitas adeſt: quo ĩ genere abies: pinuſq; collocãtur. Altera enim opacis gaudet. Altera .i. pinus apricis. Opicis .n. aut nullo mõ: aut pue exurgit. Ergo calide quidẽ ambæ: aut aiũt: ſed abies ſicca. Pinus hũi da ẽ. Argumẽtũ: uel ex generatione picis duci utiq; põt: tũ ẽt ubertati hu moris locus ſoli expoſitas conuenit: ſic enim excoctio confici amplius poſ ſit. Semper autem rei ex collentis ratione: appetentia ſequitur. Ex quo il lud etiam conſtat quod inter congenera: quæ mutuo differre uidentur: diſ crimen eius quoddam quærendum ſit. Nam quæ genere diſſociata: locuʒ tamen petunt eundem ut hedera. & quæ aquis appoſita ſunt: quæq; nemo ribus gaudent: facile ſuam rationem aperiunt: hedera namque ſicca. Et calida eſt. Reliqua uero naturæ penitus cognatione: loca eiuſmodi concu piſcunt: nonnulla ex his cauſam uel in ſingulorum differenciis explicant pari modo & quæ niſi frõdibus ob ſepta poſſint ꝑuari: tũ in agreſti: tum in

urbão genere: ut punica: & myrtus quaꝝ altera ſicca: ſpiſſaq; ẽ. Altera. i.
punica ratio: nec ſicco corpore: cõſtat fructũ. n. utraq; uucleoſũ nec humi-
dũ gerit. Itaq; ſoli expoſitus mox obareſcit. In urbana aũt coaleſcẽs: & ſolẽ
modice ſenciens: humorem ſuum ſeruare: atq; coquere nimiꝝ põt: q̃obrẽ
& punicas & myrtos: breui ĩteruallo cõſerere ſolẽt: ut ſe cõtectu opant mu
tuo: atq; ſolis nimios æſtus aufugere poſſint: tũ ẽt ꝙ radice numeroſa non
ſint: nullo alimẽti raptu mutuo infeſtãtur. Ad ſi quæ his aduerſa cõſtent
natura: hũc in mõꝫ ſeriieris: ceu uitẽ: & ficum nũq̃ certe fructificare tãtũ-
dem ualeant: hæc. n. qr humida ſint cocturam certe ampliorẽ deſyderant.
Locoꝝ diuerſitateꝫ cauſis hiſce tribuimus: ubi nihil aliud ĩpedimẽto: detri
mẽtoq;: acciderit: ut apud tarẽtũ oleæ accidere ferũt. Silẽs &. n. ſpiritus ſẽ-
ſu conſpicuus eſt: quippe pleraq; adurunẗ: & cũflatus ex mari talis occur-
rerit: ut inuecti ſalſugine corrodãtur floreſeãt ac per. Caligo quoq; ſine ul-
lo flatu eggredi quedã uideẗ: quæ ubi flores tetigerit exurgit quamobrẽ ua
tes ne caligo eggrediatur ſacrificaȓ cõſueuerunt: & uetari ſæpe ſacrificiis re
ferunt. Eadem ratio eſt etiaꝫ ſiquid cõmodum ł incõmodũ ex aere ueniat.
Interdũ. n. q̃uis ſolum ſit uicioſum: aer tamen bonitate ſui temperamẽti ſu
iſq; flatibus nimiꝝ aduerſare põt: ut dictum ẽ. Fructum aũt conquoctio:
ꝑtim caliditate: ꝑtim frigiditate ꝑfici crediẗ. Quæ tñ ex frigiditate fit: pere
uentuꝫ fiat neceſſe eſt. Calor. n. ubiq; uim optinet cõcoquendi: & ſimplex
quædã cocturæ rõ eſt: ſed nõ æque ꝑcipi põt: ꝓp circũobſiſtentiaꝫ caloris.
Oĩum. n. eiuſcemodi reꝝ: cãs ab eiſdem uiribus ꝑficiſi putandũ eſt. Verũ
euenit ut fructus q ſero ꝑficiuntur: maturitatẽ hiberni tp̃is opa capere ui-
deantur: q̃m anteq ꝑficiantur: hyems occupet. Sero aũt fructus ꝑfici quoſ-
dam: multis de cauſis euenit: ut ante iã diximus: quæ. n. natura humidæ
ſunt frigiditatẽ uehementiorẽ deſyderant: ceu uitis: ſic. n. lõge melius co-
qtur. Quũ aũt fructũ pariunt ſicciores: ut myrtus: nã ea quoq; ſero ſuum
ꝑficit fructuꝫ: leuiorẽ frigiditateꝫ reqrunt. Nimia. n. exſiccat: exacerbatq;
media uero tempies: & auſtrini: ac humidi ſpũs comodiſſime alunt. Neq;
enim fructus natura humidiores exceſſus frigoꝝ poſſunt ꝑcoquere: ſed ali
os penitus reſiccant. Alios inſipidos reddũt: ceu ficus. Reſiſteȓ tñ illi ma
xime poſſunt: q̃ plus habent humoris: ut poma: arbuti: quiq; terreni: acer
bi ſolidiq; natura ſũt: ut gl̃as: piꝝ ſylueſtre: ſorbũ. Hæc. n. humoreꝫ ſapo
remq; ſuum ſero recipiunt. Adde hoc ĩ genere: meſpilla: & mala ſylueſtria
& oĩo quæ arborib; decerpta matureſcere poſſint: ut piꝝ agreſte: & ſorbũ:
& ſi non eadem maturitate qua in arbore: tamen ita aliquid dulcedinis ca
piant: ciboque reddanẗ idonea: ſiue putredinem: genus hoc maturitatis:
deceat appellare: ut in drupis oliuis: ſeu etiam alium quempiam habitum
nãle. Cæteꝝ nihil fortaſſe ꝓhibeat: quo minus externo q̊q; calore fructus
coquaẗ: ut ſorba cũ alimẽti influxus ceſſauerit. Prius. n. aſſidue aliq̃ ĩfluẽte
humore: fructus exupare non poterat: preſertim quũ & frigora impedirẽt

Poſtea uero quũ amplius nihil accedit: & calor ĩ ip̃is fructib; coercet: utraq̧
de cã coctionẽ ia₃: ĩmutatione₃q̧ capiunt. Nã & q̃ in arborib; matureſcere
fructus ſolẽt: ut uuæ: decerpti dulciores efficiunt. ſ. q̧ ps humoris diluta
ſole abſũpta eſt: hoc idem ĩ ipſis eueĩt uitib₃: quũ uuæ humorẽ haurire de
ſierint uel quũ ſeneſcẽtes in paſſas mutẽtur. Quin ẽt ĩ cæteris fructibus ta
lis fere q̃dam mutatio euenit. Aliis magis: aliis minus. Nõ nulli ecõtrario
maturitatẽ accipiũt: &. n. ĩ ip̃is locis feruidis: atq̧ aptiſſimis: ĩmaturi perſi
ſtũt. ſcalpti aũt & oleo illiti: ut dictũ eſt: ĩcipiũt matureſcere. ut ficus egyp
tiæ. Illis. n. adhũc mõ₃ tractatis: humoris ac ſpũs aliq̃d effluit: & calor ad
mitti amplius põt: in oleꝝ ãt gñe: q̃dã uel ex toto ĩmatura: atq̧ ĩcõmutabi
lia pmanẽt: ut cucurbita. Ergo coctiõis cruditatiſue: ad ſũma₃ cõmutatio
nũ q̃ fieri aſſolẽt: rõ ĩ his eſt. Arboꝝ ãt ip̃aꝝ ſemp: quæ locis opacis: & afla
tu ſilẽtibus ſũt: pceræ: leues: atq̧ excelſiores exurgũt: nec non ſi breui ſitæ
ſint interualo: mõ eade₃ adoleſcũt. Contra q̃ locis flatibus: ac euento: expo
ſitis: atq̧ apricis: uel raris: ſolutiſq̧ exeunt: minus tales euadũt. ĩcrementũ
. n. pfunditatis altitudinẽ uetat: & flatus exaſpant: nodoſq̧ faciũt: ut retu
limus retorſionis ẽt conſiſtẽtiæ cauſa: quæ cũ illis abdicata penituſ ſint: in
cremẽtu₃ lõgitudinis tm̃ mõ agitur. Quã obre₃ illa ẽt quæ nõ æque erecta:
neq̧ excelſa: ſurgere apta ſint. eiuſdẽ nature habitũ pfecto accipiũt quo ere
cta excelſaq̧ conſtãt: cũ hoſpitata locis huiuſcemõi fuerint: ceu quercus.
Leues: &. n. recteq̧ & ppe abietibus æquales euadũt: ut apud œmu₃ mon
te₃ fieri referũt tum ẽt ſolutiora: humidiora: imbeciliora q̧: his locis cõfici
untur: quia neq̧ ex ſole: neq̧ ex flatibus: uel frigoribus: denſitatẽ poſſĩt ſu
ſcipere. Amittũt maxime ſuos fructus: anteq̃ maturauerint: ficus palma
atq̧ amygdala: quod accidit: aut alicuius interclusi humoris cã: ut ficus a
mittit. Aut q̃d nexu ĩfirmo fructus dependeat: qui mole grandiuſcula ẽ:
ut amygdalæ: mala: pira: nam q̃dlibet humefacere: atq̧ debilitare eos faci
le põt. Tum ẽt flatus interdũ uehemẽtes inuadũt: ut nihil reſiſtere ualeãt
Punica flores facile amittit: qr nexus eorũ debiliſſimus eſt. Itaq̧ cũ guttæ
pluuiæ: aut rores in eos deciderint ſubeuntes quo quo uerſus humectant:
labefactantq̧: qua de cauſa deducere arbores ſolent. nec in excelſũ eas excur
rere ſinũt: ne flores in erectũ formati humorẽ ſuſcipiãt. Quidã ẽt uirgas e
cõtrario ſeri pcipiunt ad rationẽ: ut ſe ſubinde ualeãt inclinare: humorem
iacturæ cauſam eſſe hinc ẽt intelligi põt: piri. n. atq̧ amigdalæ ẽt ſi nõ pluat
du₃mõ aer auſtrinus nubilus ſit: amittũt & flores: & prios fructus: ſi con
tinuo poſtq̃ defloruere illud acciderit. Sed hoꝝ cæteroꝝq̧ ſimiliũ rõ in exu
molæq̧ eſt. Ficoꝝ aũt: & palmaꝝ: nõ ſolu₃ ĩ his. ſed ẽt interualis aĩaduertit
quapp ficos caprificãt: q̃d ea de cauſa faciũt: ut culices parui: qui ex caprifi
cubus appenſis naſcũtur. poma fici aperiãt. Generantur. n. ex putreſcẽtib₃
illis: ſed ſimile alimẽtũ querẽtes euolãt: atq̧ grauidæ groſſis aſſident: q̃d
idẽ plerũq̧ euenit: & ſi nõ caprificus appẽdãtur: mõ caprificus ip̃a pxĩa ſit.

in qua culices fuerint ꝓcreati. Ideoq̄ caprificus in extremo ficis conſeritur maturis matura: ſerotinis ſerotina: mediis media: ut pro ſuo tp̄e ſingulæ caprificationē obtineant: atq̄ ita caprifici adiicit̃ ſatus: ut culicū aduolatus ſecundo uēto effici poſſit: quū aūt morſu crebro culices ora ficuū aperuerint: humorē abſumunt ſuperuacuū: & aditum liberꝫ auris præbent: & oīo poma ſpirātia efficiūt: euenit.n.ucr cū calor̃ illo conficiēte: ſpiritus q̄ꝫ aliqd interſerat̃ ut in his euenit: q̄ igne coquunt̃: q̄ ſpiritu ſemoto: una cū humore exactoq̄ fructus ꝑmanēt: cauſæ nāq̄ amittēdi hæc ſt. Culices āt & gigni ex caprificubus: & rurſus eaſdē ſubire ratio ē: gignunt̃.n. qua caprifici maturare: atq̄ ꝑficere nequeāt. Vt.n.in cæteris putreſcentibus genus aliquod animalis concreſcit: ita etiam in his uiuifica quædam natura eſt. Sed cum alimento careant quærantq̄ quod ſibi conueniat: feruntur ad id auide quod ſimile eſt. Omnibus.n.rei cognatæ deſyderium natura iniicit quemadmodum & pediculis ſanguinis: ex quo putrefacto naſcuntur. At ſolo macro: & aquilonio caprificatio: haud quaq̄ deſyderat̃: qr ꝑ ꝓp alimēti exiguitatem: ſponte poma ſiccentur. Nec ubi ſolum ita ſit temperatū: ut modice alere poſſit: uſus caprificandi ē. Iactura.n.non niſi ex cruditate ſeq̄tur: quū uis coquēdi ſupare non pōt: nec ubi multus puluis: nā uis ſiccādi pulueri q̄ꝫ poſita eſt. Sed abſurdū appareat ꝙ flatibus aquilōiis potius q̄ auſtrinis: fici fructus amittūt: cū lōge ſociores ſint aquilonii. Ratio uero quod ficus plus cōdenſatæ nequeant exhalare: tum etiaꝫ ſuccus fortaſſe intus cōcreſcit: hāc.n.et folioꝝ ꝓfluuio: cāꝫ nōnulli aſſignāt: ut dictū ē: q̄ āt ſerotīæ admōꝫ ſt̃: fructus nūq̄ amittūt: qr ſero germīare incipiāt: fit &.n.tp̄is rōe: ut ſpiritus n̄ amplius ītercludi: coercerīq̄ poſſit. Calor.n.ſe colligēs atq̄ reſiſtēs exupat: tū ēt genus id ſiccū natura q̄dā mō ē ſeroq̄ ꝓin hūc ſcit: q̄obrē & ad aq̄ri hoc exigit & aquā ſuſtinet magis. Qud̃ ſi reſeratio faciat: ut ſpiritu exacto admiſſoue: & hūore aſſūpto: pōa ualeāt ꝑdurar̃ ſimiliter atq̄ ī egyptia fico euēire q̄dāmō dixeriꝫ. Verꝫ id apud nōnllos ambigit̃ q̄i culices quū groſſos ſubiierint: n̄ reſerēt: ſꝫ pocius cōꝑmāt. Itaq̄ cāꝫ e cōtrario īferendā exiſtimāt: tāq̄ ea ipſa de cā caprificare oporteat. Nā ſi cōprimant̃: neq̄ rores: neq̄ ullæ pluuiæ guttæ poſſint admitti: q̄bus feruefactis iactura ſequet̃: ſic ut & flores punice decidūt cāꝫ hāc eſſe: uel iñ ſignificari abūde credunt: amittūt &.n.magis quū imbres ſenſerūt. Argumētuꝫ uero ꝙ caprificatio cōprimendi gr̄a adhibeat̃ inde accipi pōt. Eīꝫ uero ſi caprificubus carēt: q̄s arboribus iniiciāt: harena inſꝑgūt: ut ſe fructus cōprimere ualeant: puluis ēt idcirco iuuat ad perdurandum: quia puluere aſperſo ꝓtinus comprimātur. Quæ aūt ſero fructificent̃ non illo eodem tp̄e aperiuntur: ſed ſe comprimunt: atq̄ poſſunt durare: nec ullo modo caprificationem deſyderant: quum iam uires conceperint: tum etiam temporis immutatione iuuante: ſe ſe aperiunt: nec amplius decidere poſſunt. Cauſa igitur utroq̄ modo accipi poteſt: ſed hæc nihil inter ſe inuicem repugnare

quiſpiã fortaſſe putauerit: quum .n. imbres acceſſerit: groſſi infirmiores redduntur: pluſq; humoris contrahũt: quo tandem inflatio iactura cõtinuo ſequitur: & arena inſpargunt: ut humorem poſſit abſumere: ob id & puluere iuuare exiſtimant: hoc .n. humorem poſſe abſumi: qui cauſa eſt ut groſſi decidant. Ergo ſi nulla ĩ his contradictio ſit: cauſa in illo ꝓcul dubio eſt. Si uero contraria hæc inter ſe ſint: eueniet porro: ut altera q̃dẽ rõne rei principiũ intrinſecus ſit: altera aũt extrinſecus .ſ. illo humore quo ea maxime decidunt: quæ non ꝓna: ſed erecta conſiſtunt ut flores punicæ. Quĩ etiã ex his ipſis cauſas oriri aliquas laborantibus morbo ueriſimile eſt. Sꝫ morbus cõe fortaſſe uitium oĩum fructuũ ẽ. Compꝛendi aũt cãm: quũ ſubeant culices aliquã reddamus neceſſe eſt. Naꝫ humorem inteſtinũ depaſci a culicibus ut pote pabulum aptiſſimũ illis: uerũ eſt. Quãobrem ad ꝑdurandũ plurimum iuuat: q̃q̃ ficus reddat deteriores: quippe cuꝫ paſtu culicum illo exinanitæ humorẽ lacteum amplius trahant: qua ꝓp ſunt: q caprificandũ non cenſet: imo uero cũ uendũt: clamitant: ficus ſe uenũdare: non caprificatas: & plurimũ id referere putatur. Item flatibus aquiloniis minus poſſe deciderẽ oporteret. His .n. magis ſe comprimũt niſi forte q̃ his ſicetur: dehiſcere arbitrandum ſit plures igitur obiection s pr mũ illud recipere poſſe aparet: niſi forte ratione utraq;: res fieri poſſit. Eſſe ãt quæ caprificatione non egeant: baſurdum non eſt: ut ante iam diximus: quum modus aeris: alimentiq;: adſit. Nam humorem per totum hoc genus nimium eſſe: uel ex ipſis erraticis conſtat. Cruditas .n. illa non niſi ea de cauſa fieri intelligitur: & eas quoque ſolent caprificare: ut ualeant permanere: his eiſdem de cauſis: & biſterq; non nullæ fructificant: ſcilicet alimenti nimietate pͥmis enim decerptis ficubus: aliæ facile prodeunt. Et his rurſus detractis aliæ ſub naſcuntur: quia humoris non deſit ubertas: atq; ea tenus facultas procreandi accedit. Vlterius uero non præualet propter exceſſum. Solum enim hoc genus ex ſylueſtrium numero: aut certe cum pauciſſimus fructum ſuũ nequit perficere: niſi forte finem eius hactenus natura deſcripſerat. Sponte quoq; naturæ id poteſt conſiſtere: ſponteauteꝫ naſcentium generatio: non ſemine modo agitur: ſed aliqua etiam putrefactione: uel potius terræ alteratione: quamobrem id etiam genus frugiperde quis nuncupauerit: ut ſcilicet. Homerus cognominat. Nam cætera tam & ſi fructum uiſu incognitum gerunt: tamen perficiunt: & maturant: ꝑ ut natura ſua pergere apta ſit. Sed enim hæc proprietas quædam dirimens illa a reliquis poſſit intelligi. Quod autem palmarum generi euenit: non idem eſt. Gerit tamen huius rei ſimilitudinem quandam: qua propter caprificari illas quoq; fari conſueuere. Flore .n. a maſculo & puluere: & lanugine quum fructus inſperguntur: ſiccitatem ex caliditate ac reliqua poteſtate cõcipiũt atq; ſpirãtiores reddunt: qb; cauſis uis ꝑdurãdi acquiritur. Huic q̃dãmodo ſiĉe inſpiſcĩũ q̃ꝫ genere euenit: quũ mas edits ouis: uitale

ſuum uitus aſpergit. Veꝝ ſimilitudines: uel ex remotis generibus petere poſſumus: q̃obrem autem inter congeneres agreſtis ordinis. Aliæ ſteriles aliæ frugiferæ ſint: quæq̃dẽ ſpẽie matriſue: ſexu appellãt illa ꝑfecto cã red dit̃ q̃ prius de ſterilibus expoſuimus: ꝙ pp ſpiſſitatem: & uirium bonitatẽ & molis totius largam nutricionem infecundæ reddantur. Euenit nãq; ut ei uſmodi arbores omne alimtuꝫ ad ſe nutriendas abſumant. Quũ.n. fructi/ ficatio partẽ ſupuacuã alimẽti deſyderet: hac.n. fructus excrit: ſicut ĩ aĩa liũ genere ſem̃ effici ſolet: ſi ſe aliorſũ aſſidue ps illa cõuertat atſumatq; tol li generationẽ neceſſe ẽ: haud.n. nã utriq; parti ſatiſfacere põt. Quũ alim̃tũ q̃tuꝫ ſuffectuꝝ ſit cape nequeat. Quib; igit̃ hoc ĩterdũ eueniat: hæc tantiſp infœcũda reddunt̃. Quibus aũt natura ꝑtinus ad fructificandũ ptenderit Hæc fructũ egregie ꝑiũt: q̃obrẽ & ĩnt̃ agreſtes ñ deſunt: q̃ q̃uis eodẽ ĩ gener̃ cõtineant̃: tñ mõ ſupradicto ſe hñt: quæ ſcilicet robuſtiores: ſpiſſiores: atq; maiores: fere ſemp alimẽti ubertate efficiũtur. Oẽs.n. pene: q̃ ampliore magnitudine ſe attollunt: minorẽ generant fructũ: ut ſicus indica uocitata Hæc.n. cum mira quadam magnitudine ſit: fructum exiguum admodum eundem atque paucum: fert ut quæ ad germinandum totum abſumat ali/ mentum: &.n. folio ampliſſimo eſt: & radicum uero: ab eius foliis demiſ ſaꝝ: generatio nutrimẽti copia uidetur accedere: ſed forte e diuerſo ut quo niam ĩ ea q̃ꝫ pabulũ diſpẽſat̃. Iccirco fructus exilius: atq; patrius ꝓueniat De radicibus abũde alibi diſſeruimus. Inter eas uero q̃ ſolutũ fructũ ꝑge/ nerãt ſola uitis: & ficus ĩcremẽtũ ãpliſſime capiũt. Vitis.n. porrecta mate ria inq̃cunq; parteꝫ deuenire facile põt: modo ſoluꝫ obtineat probuꝫ: ac fer tile. Ficus aũt ſe in altuꝫ attollit: & ramoſo admodum corpore: ampliſſi/ mum occupat locuꝫ. Vitã quoq; longiorẽ arbores infœcũdas q̃ fœcũdas & pauciferas q̃ multiferas. Sortiri ratio ẽ. ſ. quuꝫ nõ ĩbecilitate aut hũiditate aut aliqua eiuſmodi cã ſteriles: uel paucifere: ſunt ut quæ aquis ꝑpoſitæ ui uere cõſueuere: quæq; nẽoroſæ uel ſolutæ: ꝓximeq; putredini cõſtãt ceu la urus. Hæc.n. & quicquid eiuſmodi redigi ad prædictas rationes oportet. Fructificatio uero magnã atqꝫ potiſſimã ptẽ naturæ detrahit: ꝙ ẽt in aĩali/ um genere patet. Eniꝫ uero quæ plurima pariũt̃: celerime cõſceneſcũt ac pereũt. Porro uel ĩ his ipſis arborib; latiſſime identidẽ liquet. Quæ nãq; fe raciſſimæ atq; fœcũdiſſimæ ſt̃ cicius oĩo ſeneſcunt: nec ſecus iter cõgener̃s ut uites: ficos: & reliquas euenire ſentimus. Quæ autem ſteriles: uel pau/ cis fertiles ſunt: hæ fere omnes perenniores notantur. Fit ergo interdum: uel pocius frequenter ut arbores ex uberrima fructificatione langueſcẽtes areſcant: quod uitibus potiſſimo accidit: quãquam & reliquæ omnis mul tiferæ idem ſentiunt. Quin qm̃ uiſ tota naturæ conſumpta: in fructibus ſit: & frugibus & omnino annuis: hoc idem euenire uidemus: & cauſa hæc eſt: ut annua conſtet natura. Quum enim fructus perficiuntur: radi/ ces ꝓtinus exacreſcunt: qm̃ uis naturæ: tota cõſumpta: eiſdẽ de cauſis ſit.

Arbores aũt aut non tam cito flaceſcunt: aut certe non: ita ut uitiũ depræn
di poſſit. At quum tempus uernum extiterit: res conſpicua fit: & celerius
certe: ſi quid ex aere tale acceſſerit: ut opꝑmantur affliganturq; arbores nec
ſolum: quæ ad huncmodum exuberauerint: ſed etiam quæ large fructifi
cauerint: laborant ſæpe atque intereunt. Quodque enim exinanitum effe
tumq;: imbecile eſt. Imbecili autem etiam quod minus ualidum ſit: offi
cere põt: q̃obrem culta celerius: q̃ inculta ſeneſcunt & meliora: q̃ deteriora
& ad ſũmam urbana quam ſylueſtria: q̃q̃ abſurdũ fortaſſe appareat: Si
quæ magis coluntur: celerius occidant. Verum cultura non uires auget:
ſed partum fructuum: qui arbores necat. Vite autem longitudo: uirium
ratione cõſtitit. Valet aũt uiribus: ꝙ ſpiſſũ atq; ſterile eſt. Quaꝓpter thaſi
quũ agros mercede ſibi conducũt: de cæteris q̃d annis minie currant: imo
fraudare cõant: de ultĩo uero diligẽtiſſime litteris notãt ut dñs agrũ recipe
debeat. Idem uel in animaliũ genere patet: quæ. n. fœcũdiſſima ſũt: his ui
ta ſpacio breui deſcribit̃ quæq; plura q̃ ſolẽt pepereũt ſæpe intereũt: & po
tiſſimo gallinæ. ſ. interea: quæ cũ hõibus uictitant. Igit̃ breuitatis uitæ rõ
hæc ẽ: cõtraria uero lõgitudini uideľ datur ut dictũ eſt: adde quæ q̃uis nõ
large fructificẽt: imo pleraq; ĩfœcũda penitus ſint: tñ ſua imbecilitate faci
le peunt: queãdmodũ inãnuis patet ceu cucumĩs de qua priuſ quoq; retuli
mus: hæc. n. ne ad nãæ q̃d ſuæ ꝑfectioneꝫ accedere poſſũt. Porro ẽt in arbo
rum gñe nõ deſunt quæ obraritatẽ infirmitatẽq; facile pereãt: q̃uis nõ copi
oſe fructificẽt: ceu laurus: hoc. n. in gñe illa quoq; muſci fertilis ẽ: fructu
uidua. Veꝝ nõ ſimul cũctis ſuis partibus occidit: ſed particulatim: tã cor
ruptio q̃ ſenecta occurrat. Pars. n. ꝓpemõꝫ quæ maxime craſſeſcat putre
ſcit ac perit. Nepotes tñ cũ plures exurgũt ut res quodammõ ꝓxima ſit ra
mis arboꝝ qui exareſcũt. Sed intereſt ꝙ his pars pr̃icipalis intereat illis uõ
ex his aliquid quæ depẽdent. Veꝝ qm̃ regerminatio ab eadem ducatur ori
gine: iccirco arborẽ quoq; eadem eſſe cenſemus: qua de re ante iam diſſer
uĩus. Arboribꝰ uero ĩualidis: corruptiõis initia uel iniuria ictus: & flatuũ
uehemẽtia: & aliis eiuſmodi cauſis: reddere licet. Quod. n. debile eſt: ex
multis cõmoueri facile poteſt: & ſi ſup debilitatẽ fertiliſſima q̃ꝫ natura ſit
arbor: ut punica: & malus uerna magiſq; ita fiat neceſſe eſt. Quippe cum
ex utraq; rõe noxæ oriãtur pr̃icipia & malos quidẽ uermiculari ẽt celerrime
cũſtat: & celerius dulces: hãc offenſã accipiũt & oĩo ſeneſcũt nec ſolũ mali
ſed ẽt punicæ: abſumitur. n. pabulũ ꝙ natura cõmodiſſimũ preſtat tũ etiã
alteræ eaꝝ: uelut agreſtes: alteræ urbanæ cõſiſtũt. Nucleo quoq; uacantes
celerius q̃ nucleatæ & quæ moli nucleo ſũt: celerius q̃ quæ duro & in myr
tis uero cæteriſq; pari ratione ĩtelligendum: plus enim naturæ detrahitur
& in totum iſte debiliores ſolutioreſque ſunt: unde fit: ut & fructificare
maturius ualeant. Quod enim debile eſt ocius: ampliuſq; moribus cæli:
obtemperat. At quod democrito placet: recta & minus uiuere q̃ tortili cor

pore

pore uibrata: & maturius germinare: eiſdē poſſe de cauſis. Alteris. n. cele
riter alimentū tranſmittit: quo germina: fructuſq; proueniunt. Alteris ue
ro pigre: qm̄ per partē eminētē expedire nō ꝓfuit. Sꝫ ab radicibus nutrim̄
ti omnis conſumat̄ copia. Hæc. n. radice ꝓlixa: craſſaq;: ī hærere haud recte
placere appareat. Radices. n. rectaꝝ arboꝝ imbecilles affirmat: atq; ratiōe
utraq; fieri: ut celerius pereāt: de ſuper. n. ad radices: quū frigus: tuꝫ calo
reꝫ: cauſa recti tramitis: ſine mora deſcendere: eaſdēq; radices neutꝝ poſſe
ſufferre: ratiōe ſuæ infirmitatis: oīo arbores huiuſcemōi: magna ex parte:
ſubtus ſenectā ſentire incipe: propter radicū imbecilitatē. Itē partes: quæ
ſuper terraꝫ extant: quuꝫ afflatibus debilitate flectūtur: radices fūditus cō
mouere: quo facto diſrumpi: atq; ferueſcere. Ita arborē totā perire: hæc de
mocritus. Sed minus recte aſſeruiſſe appareat: ut dictū iam eſt. Neq;. n. ꝙ
de radicibus inquit: uerꝝ eſt: ut ſuperius propoſuimus: uidelicet arbores
uitæ pennis: prolixa: craſſaq;: firmari radice: nec. n. ficus: nec cætere: quæ
ꝓlixa craſſaq; innitunt̄: uitam obtinent longā: neq; directæ erecteq;: breueꝫ
hn̄t radicem: ceu abies: palma: cupreſſus: nec amplius augeſcet: maturiuſ
ue fructificare: has cōſtat eaſdē. Atqui hæc ēt ſeq ꝑtinus oporteret: quum
ſint tales meatus: & radice non prolixe agantur. Quicqd. n. ab eadem depē
det cā: eaſdeꝫ res ſequi neceſſe ē. Igit̄ neſcio an id cauſæ ſit: nec pocius quæ
an iam diximus: quibus ēt difficultas naſcendi: & exiguitas: atq; paruitas
fructuū: & oīo firmitas plantaꝝ: digneſcitur. Denſitatē ſiccitatem ſolidi
tateꝫ: atq; pinguitudinem: cauſas dixerim: quibus & uitæ perennitas: & re
liqua oīa generis eiuſdeꝫ debeant aſſignari. Aduerſa uero his ipſis ex aduer
ſis: oriri neceſſe ē. Quæ āt cuꝫ uber̄ fructificent: nō tn̄ breui tempe uiuūt:
nec cito ſeneſcunt: ceu prius amygdala: quercus: hæc uel ī grandiore ætate
fecūdiora reddunt̄: ut dictuꝫ eſt. Viribus. n. detractis alimēti quoq; nimia
ubertas detrahit̄: atq; ita reliquuꝫ pabulū percoqui: diſpenſariq;: facile po
teſt. Tum ēt intermiſſo fortaſſe aliquid confert: aut oībus: aut certe aliq
bus. Pirus. n. atq; ēt magis amygdala ꝓma quidem ſpetie: fructuꝫ gerunt
abūde: ſꝫ ſæpenūero educare: quæ ꝓgenerauerint nequeūt: qppe cū in ꝑfici
endo ſit: potiſſimo labor: ac difficultas. Morus autē leueꝫ quædā: dilutū
que fructū: & minime pro ſua magnitudine amplū creat. Sꝫ uitæ arborꝝ
diuturne: hæc pro cauſis habeant. De fertilitate dictuꝫ iam eſt ꝙ calidæ: ſo
lutæ: humidæq;: fertiliores. Semina uero: ut ſimplici tranſigā ratiōe: quo
minora: & fertiliora: &. n. quæ minima ſt̄: maxime fructificare uidemus
ceu miliū: eryſimum: papauer: cuminum. Ratio: ut ī uniuerſū dicamus.
quod facilius minora effici poſſunt. Copia autem facilitati adiudicanda ē:
uel ut e propiori ſumatur: quod eiuſmodi omnia facilius augeſcant: celeri
uſq; aeris qualitati obtēperent: Argumēto tp̄s quoq; breue ꝑficiendi: accipi
pōt. Nā & ſemina ipſa: ut ſūmatim afferā: hac eadē de cā fertiliora: q̄ arbo
res ſt̄: & inter ea magis legumina q̄ frumēta. Occius. n. craſſāt̄: ꝑficiunt̄q;.

Item eorum caules magna ex parte ualida ſũt nec ligno conſtant: nec ſimpli
ces proſiliunt: ſed pluſculi: atqꝫ ĩ ramos diffuſi. Quas ob res rationis eſt: ut
& fructus large ſequatur præſertiꝫ ſi radices non ſuccũ auocẽt: ut in generẽ
feruleaceo: capitato ue agitur. Sed aſſidue quod ceperint ſurſuꝫ tranſmit-
tant: quod & in leguminibus: & in aliis plurimis fieri ſolet: hæc. n. radice
ſinguli figuntur nec deorſuꝫ lateſcũt ſed ſuperiora uiribus oĩbus petunt.
Verum maxime: ut ita dixeriꝫ: omniuꝫ cuminũ: huic. n. radix exigua peni
tus eſt quæ tñ ex his radiceꝫ ualidam agunt. non. n. deſunt: quæ ita ſe habe
ant: ceu miliuꝫ panicũ: hæc pro ſuæ radicis mõ caules redunt: uidelicet a-
ualidis: ualidos: atqꝫ multiplices. Quapropter cuꝫ a principio: exiguo multi
prouenerĩt caules fructũ quoqꝫ abunde profundi ratio eſt: ſicut & in ordei
atqꝫ tritici genere: quũ ex uno plures culmi prodierint: ſic. n. plures ſpicas
emergi neceſſe eſt: hoc ideꝫ uel in oleribus patet: cuꝫ ſeminis copiã ferant:
& radice ualida ſint. Alia enim caules plurimos edunt. Alia caule uno edi-
to in ramos ſpargũtur: omnia. n. poſt ubi ſuos emiſerãt caules in arboris
ſpeciẽ tranſeunt. Vndiqꝫ uero: atqꝫ ex multis multũ colligi fructus ratio ẽ.
Quũ ergo ita contigerit: ut & cælũ placidũ ſit: & natura ſurſum mittatur
nec radices euocẽt quicq̃: ſed iuuẽt atqꝫ ſoluꝫ rarũ: ſolutũque adſit: hæc cæ
teris fœcũdiora euadãt: ratio eſt: ſi uero faba & aliud quicq̃ ĩ leguminibus
minus fructificet: imbecilitati certe tribuẽduꝫ hoc eſt: q̃ de cã maturius
hæc ſerere ſolent: ut priuſq̃ hyems ſit radices concipere ualeãt faba tñ adeo
detrimẽtis multis frequẽturqꝫ obnoxia: ut q̃uis mature prouenerit: tñ per
fici plerũqꝫ nõ poſſit. Imbecilitatem eius uel ſenſu percipere licet: eſt eniꝫ
corpore ſoluto: & ualido nec radice numeroſa ſubnititur: Quaſobres aqua
uis cauſa offenſæ trãſſigi facile põt. Cauſas copioſe fructificationis: tã an-
nuis q̃ diuturnioribus plantis his rebus determinaſſe par eſt. Nã & purgati
ones præciſionesqꝫ arboꝝ: fructus copiã præparãt: quũ ſuperuacua: & ex
creſcentia illa: partiꝫ fructũ prohibẽt: partiꝫ alimẽta abſũmant. Itaqꝫ his de
tractis libere ad fructificandũ natura ſuũ impetũ facit. Qua de cauſa nuces
auelanas tondẽtes: reſecãteſqꝫ fructicoſas efficiunt: Alimentũ eniꝫ totũ ad
incremẽta cõſumũt quuꝫ arboreſcũt: mutatĩoes ãt fructuũ: cæli ſoliqꝫ rõe
fieri cõſtat: eniꝫ uero per hæc: atqꝫ ex his alimẽta oĩbus ſuppeditãtur. Alim̃
tum uero plurimum ad cõficiendã ſimilitudinẽ ualet: ſiquidẽ & inanima-
lium genere partus fœmĩæ ſimilis hac ratione reddatur: nec ſoluꝫ ſemina:
plantæqꝫ mutari uidentur. Sed ẽt aĩalia: & quodãmõ magis hæc quã gñs
plãtaꝝ qñ quidẽ formas pro locoꝝ habitu capiãt: in fructibus tñ nõ æque
id percipi põt. Cæteꝝ hi quoqꝫ mutãtur & maxime in colore magnitudine:
atqꝫ ſapore. In colore: ut ſemina. Nigra. n. in cãdida tranſeunt: & cãdida in
nigra. In ſapore: ut arborum fructus coloris enim mutatio uel nulla conſpi
cua: uel certe non æque his euenit: niſi tota arbos mutata ſit: ut ex nigra ĩ-
candidã tranſeat: quod interdum his euenit quæ ſemine prodierunt: ſꝫ cuꝫ

defectio iſta cōis æque aĩaliũ plãtaꝝꝙ ſit. Cã ꝗ̃ cōmunẽ aliquã quæramus oportet. Nam illud ẽt cōe animalia cũ ſeminibus hñt: ut nō protinus. Sꝫ tertio partu mutentur: &.n. omnia paulatim: ſenſimq; alterantur: a ſuaq; natura diſcedunt. At in arboꝝ genere e diuerſo agatur ratio ẽ: hæ nanq; pn cipio infirmiſſimæ ſunt: & præcipue quæ prouenerit ſemine: ſed abſurdiſ ſima: mirandaq; oĩum maxime in arboribus mutatio in melius eſſe appare at: ut in ægypto: atq; ẽt magis in cilicia punicæ melioreſcunt: & myrtus ſua uem odorem circa ægyptũ acquirit. Mutatio enim in partem deteriorẽ: nu meroſa: & ubiq; gentium perſpicua eſt: quo circa illud uehementer mira mur. Fit ergo uel in ſeminibus genere: ut in melius tranſeãt: quũ melius ipſum: quaſi ſimile ẽ. In hoc.n. diſcrimen exultat: ꝙ alias idem ꝑmaneat ſẽper alias uarie immutet͛. Nã qđ euenit idem ẽ. Detrahitur.n. aliquid na tura aſſidue aui: quæ genus utrunq; ꝑ ratione deuincit: hoc.n. aĩalium ge neri ẽt euenit: qppe quũ ex cãdidis trãſeant in nigra: & ex aſperis mollia red dantur. Sed quũ in his: cauſam: ꝑtim aqua habeat: partim cælũ: & ad ſum mã qualitatis alimenti. In illis ꝗ̃: & ubicunq; aliqđ tale eueniat: ꝓximam eandemq; neceſſitatem arbitrari par eſt. Singula uero tunc magis: & forte tm̃modo noſce aliquis ualeat: & quũ agros: & loca exꝑtus: ſtudio cōmẽtã di: peragrandiq; fuerit. Proximũ ſane huic uidetur: ꝙ ex cultura mutari pōt. In primis quid͛ & quoaduniuerſũ exponi licet: quũ miteſcit: mox ue ro quũ eodem in loco melioreſcit: quippe cultura lætantur: quũ minori nu cleo reddantur: ut dictuꝫ ẽ: & oĩo meliora euadant ꝓrſus granata dulciora molliorаq; aquatio facit. Acerbitas.n. atq; duricia tale deſyderant auxiliuꝫ ꝙ.n. indigum ẽ: iuuari deſyderat: atq; id ſolũ bifarie agitur: aut.n. ꝑ addi tionẽ quãdã: aut per detractionẽ alterius: ſicuti dictum de amygdalis ẽ: ꝗ caſtigant͛: ablaqueanturq;: & deficis: quæ perſiſſo caudice melioreſcunt: ſublata.n. nimia alimenti copia: calor inſitus amplius in reſiduo ualet. Sꝫ peculiariis inprimis mollitio: quæ radicibus exhibetur appeat: ſtercus.n. ſuilum: uel ꝙ uim ꝓximaꝫ illi obtinet: radicibus punicaꝝ ſupiniectũ: dul cem efficit ſuccum quinetiã copia: & ſ rigiditate aquæ: mutationẽ afferi ali qua dicitur: ſꝫ oĩuꝫ maxime euidentiſſimeq; locoꝝ quoꝝdã: atq; cæli natu ra mutatiōis cãꝫ habere notant͛: ut in ægypto: atq; cilicia. Nã & illis certe in rebus alterationes: mutationeſq; perqrendæ oĩo ſunt: ſolo aqua cælo cultu ra deniq; agricolatio: arbores: fructuſq;: mitigans: mutare nimiꝝ ualet. Ergo de reliquis alias quaſdaꝫ reddere ratiōes oportet. De mutatione autẽ quam radix imptiat: cuius gratia hoc in loco differimus: accipiendũ illud cenſemus radices tãq̃ elementa quædaꝫ eſſe arboꝝ: elementoꝝ autẽ condi tionẽ cætera oĩa ſectari neceſſariuꝫ eſſe: quãobrem de cucumeribus dictuꝫ eſt: quod ſeminibus in lacte mulſoue maceratis: dulciores redduntur. Ad do ẽt alimẽtũ coctius a radicibꝫ accipi mutatiſq; ipis fieri: ut tota ꝗ̃ arbos mu tetur. Ab his.n. alimẽtũ omne tranſmittitur diſpenſaturq;. Nã & aquæ co

piū: & ſolum: & culturæ radices primū attingunt: atq͂ hinc inito principio
Cætera ſubinde immutant: fieri tñ pōt: ut alia ualeant aliis auxiliari: ut di-
ſciſſo ficis: & amputatio uitibus: & diminutio amygdalis: uł ictus paxillo
adacto. Humore nāq͂ ꝑ ſupuacuo defluente reliquus facilius coq̄: atq͂ dulce
ſcere pōt. Inoculate aūt arbores mutari nō dicimus: q̄m aliud illæ pricipiū
habeant: q̄ deuincere nequeūt. Surculus. n. q̄ uel inſeritur: uel inoculatur
truncū ſubditū loco telluris uſurpat: ut ante iaꝫ diximus: atq͂ ita dupplex
mutatiōis rō intelligi pōt. i. quæ radicibus: quæq͂ inoculatis: inſitiſue trun
cis tribuit̃: Altera ꝑ alteratione̅ partis ſubditæ: altera ꝑ aliquoꝝ adiectione̅
q̄obre̅ hæc minus miranda ē: ſed cur punica maxime īmutat̃: cauſā raritati
imbecilitatiq͂ recte dederis. Quæ nāq͂ huiuſmōi ſunt facillime mutatione̅
accipiunt. Cogitandū tñ an aliā q̄ꝫ naturæ aliquā ꝓprietate̅ licet aſſignari.
Mutationū aūt in parte̅ deterioreꝫ cauſas prædictis eſſe contrarias conſtat.
Sed euidentiſſima & cōmuniſſima oīum negligentia ē: oīa nanq͂ fere negle
cta imiteſcunt. Interdum ēt fit: utq̄ſi manca læſaq͂ fuerint in deterius traſe
ant. Cū. ſ. principio naſcens q̄cq̄ diminuit̃: ceu amygdala. Hæc. n. amara
ex dulci: & dura: ex molli ſic redditur. Cætera mutatione̅ manifeſtā nullaꝫ
ſuſcipiūt: q̄q̄ plantæ q̄dem uitium adeo interdum laborant: ut oīo ꝑeundū
ſit. Quocirca mutari quoq͂ illas magis debere ueriſimilius eſſe uidetur.
Amygdalā. n. poſſe mutari uel ex toto ꝓcul abeſſe a ratione appareat. Eſt
. n. arbor ſatis robuſta: non tñ deſunt quæ diminuta poſſe melioreſcere di
cunt: ut de piro phocide: chii referunt. Amygdalæ igit̃ uires non in eadem
arbore accipi debent. Diminuta &. n. ualida naſcens: inualida ē: præſertiꝫ
ſi ſemine ꝓdeat: q̄ppe quum ſæpe ēt non diminute amare dureq͂ efficiātur
ut ante iaꝫ diximus. Oīo. n. omne q̄d ꝓuenerit ſemine degenerat deteriore
ſcitq͂: & ſi eius impetus nālis motu aliquo īmutatus ſit magis: magiſq͂ ita
fiat ueriſimile ē: q̄ppe alius q̄ſi atq͂ imbecillior reddit̃. Naꝫ & quæ in aq̄ co
quuntur: ſi importune moueant̃: quo minus e ꝑcoqui poſſint impediunt̃
& cætera quoq͂ eadeꝫ de cauſa ægre madeſcit: quod. n. inter initia agit̃ ſum
mum & ad rei ꝑfectioneꝫ ſpectatiſſimum ē: nec abſurduꝫ ſola in eo maxīe
mutationem petere: tuꝫ pp rōnes prædictas: tuꝫ q̄a nequitis: neq͂ alicuius
ex cæteris fructus dū ꝑficitur: amarus: uel acidus ſit: ſed aut dulcis: aut nō
dum ꝑcoctus ē. At eius fructus talis non ē: q̄q̄ lete ꝑfecteq͂ conſiſtant: ſed
forte non deeſt: q̄ etiam inter cæteros ad ſapore̅ acerbuꝫ uel dilutuꝫ: uel nō
æque dulce̅ ꝑueniat: duꝫ ꝑfectionem ſuam aq̄rit: q̄q̄ noſtꝝ lateat ſenſum:
quippe unigeneꝝ ipſoꝝ: alia magis: alia minus eſſe huiuſmōi certū ē. Eue
nit iis: quæ fuerint diminutæ: ut ſi ætate confectæ iā recidātur, purgenturq͂
dulciores euadāt: demumq͂ ad naturam præſtinam redeāt: ratio præter id
quod retulimus eſt: q̄ diminutio facultate germinandi ꝓhibita: humoreꝫ
ꝑmiſcet: deterioremq͂ ad fructificādum efficit: qui cum æquo largior ſit:
percoqui nequit: itaq͂ amarus relinquitur: & preciſa uero facultatem quā

dam ſpirandi leuationeꝫ q̄ recipit: ſicuti quū adacti cunei fuerīt. Ergo caſtigato humore: facta iam arbos ualidior: ut pote onere leuata: conquoquere melius & redire ad noſtrā præſtinaꝫ pōt. Huius igitur naturaꝫ uelut reſtibilem dixeriꝫ. Quædā uero niſi diminuantur: fructū percoquere nequeunt: ut uitis quā cantharam uocitāt. Qua de cauſa ſumma uuaꝝ detrahere ſclēt: alioquin putreſcūt: & pereunt. Conſtat igit̄: ut ſimplicius loquar quod genus id uitis humoris diminutionē deſyderat. Phocis autē appellata ſi diminuatur: melius arboris ſpēm capeſcit: ſed non probe fructificat quippe quæ diminuta nimiuꝫ generēt & ſimplex infirmaq̄ exurgat: diminuta uero ſpargat ſe ſe in ramos: ac tranſeat in arboris ſpecieꝫ: quod forte nō nihil ad probe fructificandū conferre ualeat: uires eniꝫ adepta meliores: melius cōquoquere pōt: olera & herbæ q̄ diminutæ: tonſæq̄ meliores reddūtur: ceu poꝝ: braſſica: medica: lactuca: ocimū: hæc oīa teneritatis: alimentiq̄ ꝓbitōne: meliora: ſapidioraq̄ euadunt. Tollit̄ &.n. acredo & ſiccitas: & ſi qua humoris lactuoſi qualitas ſit: eadē molliora uegetioraq̄ fiūt: qa radices ualidiores reddunt̄: & oīo quo amplius diminuant̄: eo magis uires concipiūt Quædā etiā plus pabuli trahunt: & melius poſſunt incoquere. Duris item atq̄ lignoſis ſublatis: ꝓficiunt amplius: ut pote quum nihil impediat: qppe germinatio prima ex debiliori ꝓgens: origine deterior ē. Mutationes ſapoꝝ has reddere poſſumus: ſed orit̄ odoris quoq̄ immutatio: & qdem precipue cæli: agriq̄ ſtatu. Loca.n. tota fere parte ſicca: & cælū eiuſmodi: odoratiora efficiunt. qobreꝫ agreſtia odoratiora ſentimus. Sed forte in uniuerſum: nec plenius odorata ſunt. & eniꝫ acriora: quapp ſolū cælūq̄: q̄ media conſtat tēperie: optimū eſſe cenſendū: Nā quæ terra ulignoſa ꝓueniunt: aquaꝫ ſapiunt: atq̄ inolida ſunt: ſed de odore: atq̄ ſapore: ſecrſū: poſt hæc: latius differere conuenit. Nunc mutationes uel in his fieri poſſe: tā natura q̄ cultu: late ex prædictis pateſcit. Quædā p totius arboris: plantæue mutationes: ſponte exoriri uidentur: ut populū candidā tranſire in nigram: tuꝫ fronde: tum etiam tota ſpecie aiunt: & ſyſimbrium in m̄tam mutari: niſi cultu retineat̄: ſæpeq̄ tranſferatur. Triticū iteꝫ: linumq̄: lolii capeſcere ſpeciem. hæc ergo mutatio: ſi uere aiunt: corruptio quædā: pp humoris nimietatem eſſe appareat. Fit.n. quum imbres inceſſerunt. Mutato auteꝫ principio diuerſum ſit: q̄ inde erumpit neceſſe eſt. Lolium uero aquā uehemētiſſime amat. Populi ſi eiuſmodi mutatio fiet: tunc foret ꝑfecto: quuꝫ amplius craſſeſcere arbos inceperit quod euenire etatis cauſa ſolet: augeſcit.n arbor in profundū inſenecta: itaq̄ frōs craſſior: & rami ampliores: pluresq̄ conficiuntur. Folioꝝ tranſfiguratio communis: uel alioꝝ percipitur. Nā & crotonis nonnulla cum rotunda principio prouenerint: īnangulum deinde ſe colligunt: quaſi formaꝫ iſtam ſue perfectionis demuꝫ capeſcere debeant: q̄ ita fit: quia res ſimplex facilior eſt: q̄ multiformis: & principium rē difficilem per agere nequit: quia debile eſt. Siſymbrium ſi tranſit in m̄taꝫ

odorem tm̃modo m̃tæ recipit ꝓprio amiſſo: q̃a cultura caruerit: ſpecie ue
ro nõ recipit: ſed q̃ſi nepite redditur ſimile. Oĩa nãq; inſimile ſibi: q̃cq̃ mu-
tantur non in remotum penitus tranſeunt: cultus aũt & tranſlatio: naturã
ꝓpriam retinet: atq; ſeruat. Argumentũ ꝙ & agreſte ſiſymbrium tale red
dit odorẽ: & .n. illud quoq; naturæ aduerſu; eſt: m̃tam radice alta firmari.
Siſymbrium ꝑ ſũma ceſpitum coherere nec tã numeroſa; radicem ſortiri:
q̃obrẽ in his q̃dem mutationem pocius imaginariã quanda; fieri dixerim:
& urbanum: q̃ſi in agreſtem tranſire: nec abſurde ſic agi: q̃nquide; loca ẽt
ipſa ĩmutantur. Sin autem in animalium quoq; genere id euenit ipſum: ut
auium ĩmutari: & colorem: & figurã: & uires aiunt: id quoq; non longi tẽ
poris ſpacio: ſed annis ſingulis fieri: mirari quiſpiã pocius debeat: ſi non
his quoq; poſſit eiuſmodi q̃cq̃ accidere. Neq; .n. minus cõditã: minuſq; di-
ſtinctã naturã hãc eſſe: cõſentaneũ eſt: ſed ualidiorẽ etiã eſſe credẽdũ forſi-
tan eſt. Atq; ꝓ inde mutari poſſe: ſine ulla coloris: uel alicuiꝰ corruptione:
idq; in paucis fieri: ut in plantã aliã trãſeant: quippe quũ neq; in generatiõe
ſuã aliquid formã amittat: ſicut aĩalia quædã. Sed omniũ plãtarũ ſimplex
q̃dã nã ſit. Mutatiões uero: ut ſupra diximus: in ſapore maxime: & odore:
& magnitudĩe: tã ipſarũ plãtarũ: q̃ fructuũ folioꝝq;: fieri ſolet. Folia .n.
anguſtiora: latior redduntur: & ad ſumã plantæ ipſe ad hũc modũ diuer-
ſæ efficiuntur: quapp locũ unum quodq; ſibi cõuenientẽ quæritat: cõuenit
autem is: quæ nigre maxime ualeat. q̃obrẽ non omnibus ſolum idem aptiſ
ſimũ eſt. Sed alia gracile: macrũq; amant. Alia arenatiũ: quædam etiã ſa-
buloſum: ut braſſica. Sed agri cõmoditas duplex certe intelligi debet: aut
enim quæ naturæ cõueniat: aut quæ uiribus: roboriq;: cõgrua ſit: ut amyg
dalis: ſolum gracile cõmodũ eſt: quoniam ſi altũ ſit: atq; pingue: nimia pa
buli ubertate laſiuientes: ſterilitate afficiunt: ut inuniuerſũ de arboribus
ante retulimus. Sed de alteratione: mutatiõeq; hactenus. Mirandũ autem:
atq; abſurdũ maxime omnium appareat: ꝙ quædam ex ſeminũ: plãtarũq;
numero pululare ĩ terra nequeũt: ut uiſcũ. Stelis atq; hyphear. Stelis eubo
uel enſium uocabulũ eſt: hyphear arcadũ: uiſcum cõmune: hæc naturam
eandẽ oĩa ſortiri q̃dã affirmant. Sed ea de cã differre uideri: quia ĩ diuerſis
plantis proueniant: hyphear enim: & ſtelis in abiete: pinoq; naſcuntur. Vi
ſcum in quercu terebintho atq; aliis pluribus. Alii differre iſta intus ſe uo-
lunt. Argumentũq; non inepte illud adducunt: ſi quidẽ uere narrant: q̃d
non ſolũ in cõgeneribus quoq; illoꝝ erumpat: exi gratia: in abiete: pinoq;.
Verum etiam in eadem arbore: plura diuerſis pluribus exeant: ut hinc ſte-
lis: uel uiſcũ: inde hyphear. Item non modo formas: ſed etiã fructus diſſi-
miles hæc ferre confirmant: atqui id quidem obſeruari ubiq; par eſt etiã &
agris: qui inter ſeſe plurimum diſcrepant. Viſcum enim aliud folio eſſe ꝑ
petuo. Aliud deciduo haud quaq̃ abſurdum eſt. Si quidem aliud uirenti-
bus ſemper arboribus. Aliud frondem amittentibus inſidet: ſit enim: ut

in his careat alimento. In illis habeat quantum abunde ſit. Cauſa. n. perpe
tuæ deciduæue frondis: hæc ē: quemadmōu; diximus: ſed hoc utro tandē
mō ſe habeat: nil refert: ad id qđ in pn̄tia quærimus. Naſci aūt humi nulla
penitus rōe ualere abſurdū certe apparet: præſertim quū ta; multū: ac ua-
lidū fructū pariat. Si uero ſemina quoq; aliqua eiuſmōi ſint: ut ꝙ apud ba
bilonē ſpinet iniectū: ſub ortū ſyderis: eodē die enaſci: atq; ēt ſpinā poſſe
cōplecti celeriter aſſerunt: & Siriaca illa herbula cadytas uocata: quæ arbo
ribus: uepribus: atq; aliis quibuſdā innaſcit͛. hinc porro anceps admiratio
redditur: ut rōe alterutra: magis: minuſue: miranda ſit res: quippe utrūq;
in his euenit: quæ quum ad mirabilia: contraq; opinionē hominū ſit: am-
plo tn̄ numero ualeant cōperiri. Alias. n. minus mirant͛: ut de re ita fieri ſo
lita alias uehemēter miramur multitudinis cauſa. Nā ꝙ humi gignitur: ar
boribus ēt plantiſq;: aliis idem poſſe ingigni abſurdum nō ē. Imo uero ſoli
tu; plane habet͛: ut hederā in multis creari: & ꝙ mirabilius uiſam eſſe in-
cornibus ēt cerui aliquando: & terrebintū in olea: & polypodium uocitatū
in quibuſdā arboribus: & quæ rariora: & pro oſtentis pocius capienda uidē
tur: ut laurꝫ aliqn̄ ortam in platano: & quercu: & reliqua quæ tanquam:
oſtenta interpratantur. Quū. n. in partem arboris conuerſa; pene in terrā
putredine: ſem̄ deciderit: pululat: uiuitq; ſubinde alimētū ex ſubiecta capi
ens arbore: ꝙ etia; de hedera: quā in cornibus proueniſſe aiunt. Si uerꝫ ſit:
non temere dixeris. Sed in aliis tm̄mō poſſe creari: humi: autem nulla peni
tus poſſe ratione id profecto abſurdū recte apareat: eni; uero plātas q̊; mo
re animaliu; amicas inter ſe: atq; ſocias eē credi forſitan pōt. At humi nul
lo pacto poſſe progenerari mirandū oīo ē: præſerti; quū & fructū ferat: ꝙ
ita prouenit: & ſemen quo poſſit creari: &. n. ſi qua coruptione alicuius: ꝙ
in arbore eſt: talis generatio fieret: ut in animalib; quædā ingigni animalia
poſſunt: rōe nonnullā aſſignare poſſemus. Sed putredo nulla penitus eſt:
nec prouenit: niſi ſemine: ubi aues: quæ fructū deuorauerint: excrementū
in arbore egeſſerunt. Tū. n. ſemen ipſum: tute in arbore ſitū: tempuſq; ge
nerationis adeptū pululat. Igit͛ hoc uehemēter multiſq; de cauſis mirum:
proximū tn̄ qđdā inſitionibus: atq; inoculationibus euenire aparet. A lim̄
tum. n. paratius: & quaſi cōfectū: percoctūq; propemō; capit͛: qđ ēt uiſcū
uidet͛ exigere. Ad ꝙ eiuſmōi alim̄tū deſideret: ībecile nā ē hoc āt neq; de uiſ
co: neq; de ſtelide neq; de hypheare: dicēdum uidet͛. Hæc. n. ualida & nutri
cari idonea eē putant͛. Nā & boues & iumenta: hoc pabulo: poſt meſſem:
aluntur: atq; pingueſcunt. Ad hæc ipſe fructus uiſci: ꝗ bonis ſit uirib;: ſua
planta latiſſime indicat. Qđ ſi non infirma: ſed ta; ualida ſint: cur nō p ſe
pululant: atq; proueniunt? Quippe quæ uiribus ualent: terrā ui ſua diſiun
gere: ſeq; abſcondere poſſunt: ꝙ lupinū ēt facit. Sin āt ſemen frigidum: &
cōcoctu; perdifficile hēant: At diuturniorē ſequi oporteret exortum: ut &
alia ſerius hac de cauſa exeunt. Na; & betarum aliquas: anno poſtero erū-

pere: germinareq́: aſſerunt: neq́. n. periculum eſſe ut putreſcant intelli pōt. Nā & ea ipſa: & alia longe iis infirmiora: tute ꝑdurare poſſe uidem: hæc igitur quæſtionem non ſoluunt: ſed pocius nodum arctius alligan. Ergo principium: normam naturalem ſectantes: capere: quemadmodu res fiere ſolet: debemus. i. datum iis a natura eſſe: ut non niſi in aliis ua ant prouenire: ſicut & animalia quædam: non ni i in animalibus poſſun creari: ceu quæ in conchiſ naſcuntur neque in cæteris aptis præſtare anima bus pabulmu. Verum origo latet eorum. Plnatarrum autem eiuſmodi generatio patet. Inicium uero apaſtu auium exoriri: uelut accidens ad generationē animaduertimus: ꝙ uel in aliis euenit. Pica enim & aliæ quædaꝫ aues: glandes reponentes obruunt terra: quippe uiſco detracto: cōfectoq́: ī aliuꝫ: qđ frigidiſſimū ē. Semē cū excremēto puꝶ demittit: & facta mutatio ne aliqua in arbore: ſtercoris cauſa: pululat atq́ erumpit. Vires autē bonas concipi ratio ē: quū pabuli copia: tuꝫ uel maxime ratione forſaſis naturæ propriæ: ualidiora tamen illa eſſe: quæ in abiete: uel pino naſcātur cōſentaneū ē. Pluſ. n. alimēti: & idē pinguius: eiuſmōi arbores ſuminiſtrāt: Porro uel in animaliū genere: ꝑmulta eiuſmodi facere natura uidetur: ut aliis: alia ad generationē: ſalutēue utilia ſint: ut inter hyſtorias aīaliuꝫ expoſitū ē. Quāobreꝫ nec in hac pte admirari fortaſſe debemus: ſiue de induſtria paſtus: egeſtuſq́ auiuꝫ fiat: ſeu e fortuito incidat: neq́ dicendū generationeꝫ: non niſi auiuꝫ opere cōfici potuiſſe. Neq́. n. uita fortaſſe cōchis poſſit ſeruari: niſi opera cancri. Neq́ apiuꝫ natura conſtaret: niſi a ſua prole adiuuaretur: ut quidā affirmant. Neq́ coccycis genus extaret: niſi ſua oua alieno i nido ſupponeret. Sꝫ queādmōꝫ perire: aut ſeruari mutua opera euenit: taꝫ in generando: ꝙ̄ in uiuendo: ſicēt plantaꝶ generi: operā ab animalibus ipſ præſtari res nulla eſt: quæ ꝓhibeat. Cauſaꝫ ergo hanc: uel eiuſmōi aliquā eſſe putandū in his: aut quibus ſemē īponi retulimus: nec fortuita illa: & euenticia ratio: locuꝫ poſſit habere agit̃. n. ex uoluntate. Veꝶ tempus ſup ſerendi capiunt: quuꝫ ſubiacens planta turgeſcere incipit: ut ſpina illa: dū ſydus oritur: intumeſcere plane uidet̃: humecta. n. & agilem eē ad generādū oportet. Ortus uero: illa celeritas: nō ſolū: ob eam rē: qualitatéq́ temporis: ueꝶ ēt nāæ ꝓpri e ratione contigit. atq́ de his ſatis. Eſſe aūt uel inter plantas: quæ ad ſalutem: generationemue mutuo auxiliantur: hinc etiam poteſt intelligi: enim uero in ſylueſtrium genere: quæ fronde decidua ſunt: ſemper uirentibus proſunt: cum foliis putreſcentibus eueniat ut humus propemodum ſtercoretur: quod cum ad paſtum fecundum: tum ad germinationem perutile eſt. In parte uero urbana quæ plantis uitium inter ſerere ſolent: quo humorem nimium detrahant: quæque oleribus interponunt: uel eadem de cauſa: uel propter beſtiolas: quæ in pleriſque naſcuntur: ut eruum ſerere inter radices conſueuere: contra papiliones: & quicquid eiuſmodi aliis præſidio adhibetur. Nā & in his quæ ſua ſpōte

natura

natura ꝑgenerat: pleraq̨ huiuſcemōi cōtineri credendū ē: præſertim quum
ars ratione imiteť naturæ. Adde q̄ arboribus ſuſtinenť: atq̨ amplexicaulia
cōſtant: hæc. n. aliquid cui incubat quærunt: ceu hædera: ſmilax. cucumis
& alia quædā: & inter minora ſerpyllū: & uolucrū hæc. n. omīa uitā apud
aliud agunt: q̨ ſi obtinere nō ualeant: humi ſeſe ꝓiciunt: atq̨ humi caulia
fiunt: pˀterq̄ illa quæ arboreſcere poſſunt: ut hedera. Vitis quoq̨ in hoc enu
merari genere debet: Nunq̄. n. materia: germinaq̨: ſufferre: aut certe non
æque ualeret: niſi quo ſe ſuſtentarēt: haberet quippe cū & clauiculā: ea de
cauſa: ſortiri puteť: ut ꝓtinus apprehendere: copulariq̨: poſſit: ſicut ēt he-
dera: germinibus: undiq̨ proſilientes radiculas: gerit. Quæ autem corpore
læui atque gracili conſtant: facile arbores ſcandunt: offenſantque: ut uolu-
crum: lupinum: ſiliqua: hæc omnia noxam arboribus inferunt: perſtrin-
gendo: obumbrandoque: pabulum auferunt: cætera prohibendo: hede-
ra uero infixa: etiam rapit: quamobrem omnium moleſtia: hæc arboribus
heret: accedit enim ut fronde perpetua ſit & uiribus admodum ualeat ali-
mentumque proinde multū ſemperq̨ deſyderet: exſiccat penitus quuȝ ar
boris ſumma complexa concreuerit: tunc enim undiq̨ alimentum aufert:
atq̨ percoquit: nec difficile forſitā ſit: pleraq̨ ēt alia: plātis cōperire dānoſa
ſunt: & eniȝ hæc longe plura: quā utilia: ſicut ēt animalibus. Nā & odorē
noxam capiunt quædā: ceu uitis odore: lauri: atq̨ braſſicæ: quod protinus
in germinatione liqueſcit: quū enim germē propinquū lauro: uel braſſicæ
eſt: retrorſus parte ſua poſtrema flectitur: & quaſi odoris uehemētiā fugit
uitis nāq̨ obſfatrix eſt: ſicut & uinuȝ odores rerū appoſitarū trahere aptiſſi
mū ē: & magis atq̨ celerius: qđ amphoris cōtinetur qm̄ id neq̨ multū: neq̨
craſſe obtectū ſit. Sed multa eſſe quæ poſſint offendere facile percipi pōt ut
dictū eſt. Quæ aūt alicuius generis: uel ēt plurimuȝ diuerſoꝶ: cōmunia ſi
ut tiliā: & oleā: & ulmū uertere ſua folia æſtiuiis ſolſticiis: & quedā ficres
noctu cōprimi: interdiu aperiri: & quod in eufrate aiunt: nō mō ficreȝ lcu
aperri & claudi: ſed ēt caulem: alias aſcendere: alias occidere: & emergere
a ſolis occaſu: ad mediam noctē: & quicqd eiuſmōi: hæc omnia cōmunem
quādam habere rationem putanduȝ eſt: quamq̄ in congeneribus res depræ
hendi facilius poſſit. Ergo folia circū agūtur a ſtiuo ſolſticio: qui illo potiſ
ſimū tempore folia decidant: cauſam uero ante iam de omnibus diximus.
Quū igitur foliorum agatur profluuium: cuncta aliqualiter affici neceſſe
eſt: & quæ infirma: & quaſi confecta ſenio ſunt: exacreſcunt: ac decidunt
reliqua circū aguntur tantummō: omnibns igitur illud euenit: uel magis
uel minus. Sed conſpectius in his eſt: quia ſummo coloris diſcrimīe: pars
prona diſcrepet: quum ſupina: hæc enim uiridis: illa aquina & humida:
quod latius in tilia patet: hæc enim ampliora candidioraq̨ folia: gerit. Qui
bus uero & numero ſemper uirentium: non idem eueniat: cauſam aſſigna
uerim: quod eo tempore amplius uigeant ualentioraque conſtent ad

ger minadū : qđ .n. ualidū eſt: affici nō facile pōt: florū cōpreſſio: ac pate-
factio ; aſcilius intelligi pōt. Fieri .n. frigoris: caloriſue cauſa: quū gn̄s illđ
plantarꝫ frigidū: imbecillemq; ſit: cōprimitur eni flos humore coacto & q̄ſi
cōcreto: ſic enīꝫ ui quoq; deſtituit̃ ſui caloris: apperit ſe utiq; calore diffuſo:
lax ītq; ꝙ opera efficit̃ ſolis. Quæ āt altius deſcēdūt: frigidiora hæc eē: ibe
cilliorq; cōſtāt: quū magis mutationē tēporis ſētiāt: nec temere tā cito hæc
ſenciūt: q̄ undis degūt : īmerſa ꝑlertiꝫ locis feruidis: æſtuoſiſq;. Nā & ī his
quæ nō tali habitu ſunt : celeriter a ſole: atq; ſyderibus: tranſmitti q̄q; intel
ligunt̃. Itaq; nō mō aq̄ p ſūma terræ uagātes: ſed ēt q̄ ſultus abſcōditæ ſunt
ſolſticiis: atq; ortibꝫ ſyderꝫ : affici: mutariq;: ſentiunt̃: nec nō & terra ipſa &
mare mutat̃ quorundā ui ſyderū: flores quoq; ꝑmultos proxime his īterdū
affici cōſtat. Aſſidue nanq; circū agunt̃ cum ſole: ſeq; eodem inclinant: quo
ſol ꝑferatur: quod quidē latius minoribus ꝑſpici licet: quorūdaꝫ etiam fo
lia hoc idem pati aīaduertimus: ut malue: atq; eiuſmōi: cauſa uero in detra
ctione humoris eſt. Eodeꝫ nanq; inclinantur: quo ſol humoreꝫ feruefaciēs:
ꝓuocauerit. Igitur hoc fidei faciendæ gratia dictū: ad illud ſuperius ſit. De
cæteris aūt: quæ arboribus: plantiſue ad ſummam eueniant: ex arborꝫ gn̄e
petere rationes: atq; cōtemplari tentandū: propria quoq; uniuſcuiuſq; aſſū
pta natura : ſtatuq; agri adiecto. His eniꝫ comunes affectiōes: diuerſitateſq;
generū: & quæ conueniant: aptaq; ſingulis ſint: ꝑcipi nimirum poſſūt ſimi
le q̄ꝫ uel idē an poſſit cōtēplari oportet. Multa .n. cū inter ſe differāt: haud
qcq̄ differre uidēt̃. Sꝫ hæc finē hic hēant. Quæ aūt in agricolatiōe eueniāt:
cuiuſq; rei gr̄a fiāt: ſingula deinceps pari mō indicandū iam eſt.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM. L. III.

Acio plantarꝫ bifariā agit̃: ac duplici oīo genere conſumantur.
Aut eniꝫ quæ ſponte proueniūt cōtemplamur: quod genus nāæ
iniciū eſt. Aut quæ hominis ingenio: paratuq; fiūt: cōſideramus
quæ quidem auxiliari naturæ ad finem deſtinatū retulimus. Itaq; quū de
his quæ ſponte proueniūt: ſuperioribus libris dictū abunde ſit: nunc de re
liquis: modo ſimili: differimus: ſi prius id explicauerimus : pleraq; taꝫ in
arborū genere: q̄ in ſumiſſa materia eſſe: quæ culturam minime patiantur
hoc eniꝫ alterius generis ueluti finis: alterius iniciū patet quū ſcilicet de hiſ
quæ ſpōte prodeunt: ad ea: quæ ars efficit : indaganti ratio uenerit: ſed ab-
ſurduꝫ fortaſis id ipſum appareat. Si quidē ꝙ cultū aſſumpſerit: tanq̄ ſortē
ſibi accōmodatā: nō magis uigeat: lætiuſq; fructificet : quū ars naturæ au
xiliet̃: abſurdū tn̄ nō eſt: neq; alienū: principiū uero illđ capiamus oportet
naturā cuiuſq; rei nō ex eiſdē cōſtar̄ neq; e ſigula materia ꝑfici: nō uō oībus
finē eūdē: coctiōis poteſtatiſq; fructuū eē: ſed ſingulis ꝓ eius rei ratiōe : ad
q̄ genita ſit ſapore: odore: cæteriſq; finē utiq; ſtatui. Sꝫ ꝓcipue ſapor̄: odorq;
fructus cocturā determinar̄ ſoleūs : & hæc certe ad hoīs uſū redigimus: ut
ante iam dictum eſt. Sed cum quibus quodq; conſiſtit: his etiam nutriatur

commoditatiſꝙ rationi non ſolum genus: uerꝝ etiam modus aſcribitur.
Nõ ideʒ prorſus utriꝙ ſtirpiũ cõueniet rationi. Agricolatio uero: tuʒ copi/
am: tuʒ genus cõmodum alimẽti molit̃: Ager.n. agitatus: confectuſꝙ: &
plus pabuli preſtat: & ſapores immutat. Ergo rõe optima: cultus quibuſ/
dam cõmode adhiberi: quibuſdã minime poſſit ceu illis: quæ ſicca: acria: a
mara: atꝙ adſumũ uenenoſa ſt̃: uſũꝙ medicaminis ꝑſtãt: hæc.n. ſublat s
uiribus hebetãtur atꝙ effeminant̃: ut alia fructũ oĩo parere nequeãt. Al a
humidiorẽ: deterioreꝙ pariant quædã ẽt aquoſa reddãtur: ceu abſynthiuʒ
& fel terræ: & oĩo uis oĩs medica uel radice: uel fructu: uel ramo reſpondẽt
his: quæ inguſtatu q̃dã uehementiã monſtrant: quo in genere capparis q̊ʒ
enumeratur: & laſlat & rumex & ſatureia: & cunela: & thymum quædam
.n. ex his: aut nullo pacto locis cultis proueniunt: aut uitioſæ quædam
multo deteriora efficiunt̃: ceu rũex: ſatureia ĩturis nõ nulla dulceſcũt: quũ
humeſcere: atꝙ ſucco habundare incepreint: ut cornifructus. Hic.n. mite/
ſcens deterior reddit̃: atꝙ intotũ arbos ipſa humida ſoluta ĩbeciliſꝙ fit. Sor
buʒ dulcis quideʒ reddit̃: ſed minus odoratũ. Vires.n. ſucci boniꝙ odcris
deficiunt eadeʒ ratio delaſſere ẽ: & delupino: & quicq̃d eiuſmõi laſſer.n. ñ
æque uehemens eſt: quia copioſiori: humidioriꝙ alim̃to ueſcatur. Lupi/
nuʒ ſyluesẽs: atꝙ luxurãs: reddit̃: infecundũ.n. uero copia quoꝙ nutrimẽ
ti aduerſat̃ terre molitio: quẽadmodũ diximus: qđꝙ ãt pro ſui princip.i ra
tione: modum ſibi pabuli ſeruat: ſolũꝙ .apeſcit idoneuʒ: iis.n. ipſis ſpon
tanea illa perfici generatio põt: oĩo.n. ut ſæpe retulimus ſumma ratio con
ſtat ſolũ cælũꝙ obtinuiſſe aptiſſimũ: hinc.n. fertilitas ſterilitaſue exultat
At uero hæc ipſa illis certe aduerſa uidẽtur: quæ inuita ſua nã poſſunt mi/
teſcere quippe quũ admeliorem aerẽ tranferantur: diuerſũꝙ alimentuʒ ca/
piant: quibus rebus mutatio: & quaſi nãæ dimotio ſeq̃tur quin & in ipſis:
quæ colimus illud ipſuʒ quodãmodo teſtificari uidemus: ſunt.n. quæ cul
tum nimiuʒ: exquiſitũꝙ: aſpernentur: ex quo intelligi põt: terminuʒ eius
quoꝙ certũ: ſtatui oportere atꝙ ita nihil quodãmõ prohibet eſſe: quæ trãſ
lata nullã penitus culturã deſyderẽt. Igit̃ non oĩa cultione lætari manifeſt/
um hinc eſt. Forſitã.n. alia nulla penitus curã deſyderẽt. Alia cur deſyde/
rent latitant. Sed quuʒ duo illa prædicta ſint: quibus alimenta: fertilitates
que admineſtrentur. Cultura profecto: & agro: unice auxiliatur: ſʒ aerem
cõmodiorem præſtare utiꝙ non poteſt uerum ad mutationes: atque uiciſ
ſitudines temporum arbores ipſas agrumque præparatum ita eſſe oportet
ut & pabuli fructus ad ſit: ad incrementa futura: & res nulla aduerſa uale
at offenſare. Nam id quoque inobſeruatione habendum eſt. Sunt etenim
neceſſariæ amputationes purgationes decacuminationes. Stercorationes:
foſſiones: atque reliquæ curæ: quæ arboribus adhibentur: & de ſegetibus
uero pari ratione animaduertiſſe oportet. Aliis.n. non idẽ. Aliis ñ tãtũdẽ
Aliis non eodẽ modo: nec eodẽ tẽpore cõuenit exibere: nõ nullus forte:

nec ullo pacto præſtari aliqua debeant: quæ quid omnia prudẽtes agricolæ generatim diſtingũt: ſicut & in rõe purgãdi: Alia ferro: alia manu: alia q buſdã aduncis detrahenda præcipiũt: ut oleæ: piri: mali: ne laborẽt ulceribus pp ramoꝶ gracilitatẽ & ſiccitatẽ: his. n. ꝑarida & tenella detrahi tñmõ iuuat: uites q̃ȝ ſimilimõ diſcernere decet. ſ. imaturæ: ſeroue amputandas: & ĩ breui palmite: lõgoue: amputãdas: & q quid eiuſmõi: ita. ſ. ut quæq; ad finẽ redigant̃. Igit̃ agriculturæ ſpectatio: & per ſingula diuiſio iſta ẽ. Sȝ diſputatio iſta quæ reꝶ explicet cãs de ſingulis agat̃ neceſſe eſt: nec eas cãs latere oportet. Qui. n. ſine cauſæ nocione qcq̃ faciat & cõſuetudinẽ: reſq; euenientes tantũ ſequat̃: q ſibi ſtatuit ut efficiat: fieri forſitan põt: non tñ cur ita effectũ ſit noſce ualet: ut in rõe medendi prorſus intelligere licet ꝑfectus tñ: qui utrãq; rem teneat. Sin aũt accedat: ut qs magis contẽplationi deditus ſit: hic certe rationis: & cãæ reꝶ: auctor germanus exiſtet: Sed de multis altercatio: partim ſimplici abſolutaq; ratione: partim in meliorẽ deterioreue partẽ: exoritur: ut uel in cæteris fieri artibus ſolet. Veꝶ hic uel ꝓ priuȝ quidã euenit. Cõmoda. n. tractus: quẽ aliqui colunt: in uniuerſum ſæpenumero capiunt̃: cũ & interduȝ ratione agat̃ utraq;: qd̃ tamen ſit melius iudicio nullo diſcernitur: q̃i pro ſtatu aeris culturæ opus proueniat: nũquam. n. orbis uniuerſi conditionẽ: circuitionẽq;: pociuſquã plãtaꝶ: ac ſeminum naturã: ſequi oportet. Nam quũ ſæpe illius intemperantia deprauari cogant̃: ſuis tamẽ hæc uiribus partim ſuſtinẽt: partim repugnant: ſicut natura hoĩuȝ arte medendi tueri ſe atq; defendere ſolet. Ergo altercationes: ſuper illas artiuȝ cõmunes: his quoq; de cauſis oriuntur. Cæteꝶ multa ẽt conſenſu oĩum conſtat: quaſi a rebus ipſis fidẽ ſibi acqrerent. Alia in uniuerſuȝ: alia generationis: agriq; diuiſione: ut illico gñationis: ſationiſq; ratio mouet: q̃quideȝ exponere haud quaquã difficile eſt. Semper. n. ſolo turgenti ſemina mandare oportet. Sic. n. optime germinatio agitur: ſicut ẽt animaliuȝ fœtus: tuȝ probe cõficit̃. Quuȝ uulua libẽter ſem̃ ſuſceperit. Turgeſcit ſolũ: quũ humectũ atq; tepidũ ẽ: ſtatũq; tẽperatũ aeris obtinet. Tũc. n. agile: fertile: atq; lætũ conſiſtit: q duobus fieri temporibus maxime arboꝶ generi ſolet. Vere: ac autũno: & quid̃ his tẽporib; arboꝛ̃s magis ſerimus: ſ; melius uere. Tũc. n. ſolũ humidũ ẽ: & ſol tepefaciẽs ellicit germẽ: & cælũ placidũ atq; roſidũ cõſtat: ita ut ex his cĩbus educatio: & germinatio proſpe ſeq poſſit: hẽt tñ & autũnus nãæ cõfuſionẽ q̃dã eiuſmõi: quo circa germina eo q̃ȝ tpe ꝓſilire poſſe rettulimus. Qui tẽpus hoc: magis q̃ uernum comẽdat: rationem aſſignant: quod ſolo adhuc tepido: plãtæ melius radices concipiant: mitiuȝ auteȝ ualidius ſemper anteceſſiſſe oporteat a quo cæterorum omnium ortus: atq; in totũ uis uitalis producitur: q̃obrẽ germinationẽ ineunte uere: probe uniuerſimq; actitari exiſtimãt: q iaȝ humus tẽperiẽ ſentire: atq; intumeſcere cœpit. At uere gelido adhuc ſolo nõ dũ. n. hyẽis algorẽ eẽ dicuſſũ plãtis depoĩtis radices friger̃ prauc q; germĩar̃

ideoꝗ autumno ſerendum potius omnia iubent: quæ ſilicet germē poſſint educere. Sunt.n.quæ nequeant: ut pirus: & malus: & ex toto: q̃ graciléta lignoſaꝗ ſunt: qppe cū ſicca natura conſiſtāt hyemēꝗ ob debilitatē ſufferre nō ualeant: Itē plātaȝ autūnalē grauidā eſſe: iāꝗ ad pariendū ꝓpenſam. Vernā non pridē cōcipere incepiſſe. Itaꝗ alteri: quæ nuper cōceperit: euenire: ut cæca ex germinibus pleraꝗ pariat. Alterā uero: quæ diu ī aulo geſtauerit: incolumes: optimoſꝗ elidere partus: has fere rationes: & eiuſmodi aliis referūt. Cæteꝝ: ut añ iaȝ diximus: ſatio cōmunior omniū: uel plurimoꝝ: tā fructuū: quī plātaꝝ tempi uerno tribuit. Enim uero plantæ ipſæ cōcitatæ iam ſunt: & aer benignus: & germē ad eliciendū idoneus. Oīo tp̄s id fecundiſſimū eſt: & dies tepidiores: ꝓlixiores: faciūt: ut celerius germinent. Radicatio uel eo tpe ualenter fieri pōt cū pp impetū nāleȝ plātaꝝ: tū pp humi turgorē: atꝗ ēt aerē iuuantē ad educādū. Sol.n.nō mō: q̄ ſup terrā extāt: ſȝ ēt q̄ celent ſub terrā uegetiora melioraꝗ rddit. Argumētū: ꝙ radicis auctio aut nlla ulterius q̄ ſol tepefacer poſſit: aut deterior agit hyems ɔtra mox poſt ſationē ſecuta pleriſꝗ officit: corticē.n.oleæ detrahit fici ſuccū inteſtinuȝ craſſat: atꝗ coagit: & reliqs magna ferepte: cām offenſæ aliq̃ infert. Sed hæc forſitan ille excludet: q ſatū autumnalē aſſerit meliorem: iiſꝗ dicet eē cōmodiorē: quæ frigora ſuſtiner poſſint. Veꝝ quū hæc plura poſſunt argumēta a natura ipſa deduci: tum ꝙ arbores ipſe uerno tpe ad germinandū potiſſimo excitent: ſatuſꝗ eiuſdē tpis cōmunior ſit: non dubiteȝ naturalius per uer cenſeri affirmari: nā & ubi p ortuȝ caniculæ: flatūꝗ etesiaꝝ arbores germinant: ſua germina fructūꝗ pariunt. Tunc porro cōſitiones ibi agunt: ut pote: quū multo melius ſit cæli habitū: & plantaꝝ naturalē impetū: obſeruari: ſed forte impetus q̃ȝ ille ratione aeris circumfuſi efficitur. Vbi uero imbres p æſtatē crebreſcunt: ut in æthiopa: & india: uel ut in ægypto: quū nilus reſtagāt: illic paulo ante imbres: aut poſt ſatū cōuenire cōſentaneū ē. Tunc.n.aeris conſiſtit tēperies nec nō & loca ipſa ſua ratione naturæ diuidi: atꝗ diuerſis tpibus tribui licet: ut tēperato uere melius conſeruntur: diluta: & pluuia: & plauſtra: æſtate ſub ortum ſyderis: ſicut multa in agro lacomeo ſerere ſolent. Sicientia & ſqualiida: autūno ſic enim fiet: ut quum hyeme telluris ima calida: ſumma frigida ſint: uis augendi concluſa in profundo radices nimirum ſubeat: quo autem amplius ualidiuſque fuerit radicatum: eo copioſius germen proſiliet: & de temporibus conſitioni accommodandis ſatis dictum iam eſt. Quum autem ſolum humectum ac facile per trium radicibus eſſe oporteat: ut longæ: craſſæ: robuſtæque: fiant. Icc irco ſcrobes longo tempore ante defodere decet: & maxime anno priuſquam plantas terræ committas: ut unus ſolem: niuemque tempore utroque combibat: hunc enim in modum ſoluta: ſuſpenſaque redditur. Nonnulli tempus decernunt: ab æſtiuis ſolſticiis: ad arcturum tunc.n.ſolū tam extra: q̄ in ſcrobibus diffundi maxime uolunt

nec quicq̃ penitus procreari conſerũt autumno: poſt uirgiliaꝝ occaſuȝ ubi imbrem obtinuerũt: ut ſoluȝ humefactũ: poſſit alimẽta præſtare. Scrobes non protinus replent: ut prius partes infimæ ſeminis confibrẽtur: alioqui uires ad ſuperiora feruntur. Alit. n. & augæ omnia: ſolis aeriſq; poteſtas. Sed quũ alia in profundũ radices agant. Alia p ſumma terræ diſpergant. Iccirco ſcrobes nõ pari altitudine faciũt: iis quæ in ſummo coherẽt ceu oleæ fico: ſȝ q̃tũ nã exigit: ſubminiſtrãt: lapides ſubiciũt ut plãtæ: & p hyemẽ humorẽ pfrui: & per æſtatem poſſint refrigerari. Enim uero cõtra utrunq; tempus ita præparaſſe oportet: ut lapides humorẽ cõtineant: & æſtate radicibus calorẽ ppulſent. Alii ſarmenta ſubſternũt. Alii uas fictile plenũ aquæ apponũt. Alii lignũ infodiunt ſatis craſum: q; poſtea extrahunt: ut nunq̃ alimẽti copia deſit: ex humoris cõfluxu: ſolo aſſidue humeſcente: denicq; obtinendũ ẽ: ut tã ad imbres: q̃ ad ſolẽ: & aerẽ: modice actũ ſit: iis. n. ipſis: alimẽta: atq; incrementa: pficiſcũtur. Sed quũ ſolũ flatibus aquilonis cõcreſcat: atq; ſicceſcat. Auſtrinis contra labeſcat atq; humeſcat plãtaq; pari ratiõe humidior: ſicciorue: ſe ipſa reddat: hac de cauſa melius pauſtrũ ſeritur: radicatur enim: germinatq; celerius cũ planta turgens creditur ſolo turgenti. Cælũq; adeſt emollitũ atq; benignũ: quod. n. in frugẽ bonam ſit euaſurũ: ſimul parte inferna: ſupnaq;: citet germina opus eſt. Aquilõe ãt aduerſa oĩa ueniunt: frigẽt & enim plãtæ: atq; laborãt: & ſolo gelato: neq; radicẽ æque demittere: neq; germen edere poſſunt. Igitur obſeruatio talis: cælo reddẽda ẽ. Semina uero ab arboribus nouis: aut certe uigẽtibus peterẽ decet: & oĩo dãda opa ẽ ut nitidiſſima rectiſſima atq; laudatiſſima ſint. Enĩ uero: quæ eiuſmõi ſt: apprehendũt: cõualeſcuntq;: pcipue quũ iuuenili ætate ſint: & corpe pleno cõſtent melius germinãt: quod. n. læue ac nitidũ ẽ: tãq̃ incolume: inoffenſũq;: cõſtat cõtra ſcabꝝ atq; nodatũ: præſertĩ cæcis & euanidis nodis quaſi incolumitate orbatum eſt: & q̃q̃ ſanos habeat nodos: q; tamen ediderit exile eſt: pterq̃ ea quæ nodo crebro ſponte ſuæ naturæ conſiſtunt: ut palmites: hinc enim & apud arbores ipſas uiuiradices plerĩq; faciunt. Alii thaleam ramis abſcindunt ne uires ad excitãdum germẽ abſumantur. Ad hæc leuitas: rectitudoq;: ſeminis meatum facilem expeditumq;: prebet alimento fluenti: ut incremẽta ſequi poſſint celeriter. Recte illud quoq; animaduerſuȝ eſt: ut ex ſimili ſolo: aut non deterioris: ſemẽ accipiatur. Alterum enim mutationem nullam efficiet. Alterum melius educabit: quippe mutatio imbecili cuique: magna cauſa eſt. Imbecile autẽ ſemen eſt: hac enim de cauſa ſitus quoq; eoſdem ſeminibus reddunt: aquilonis ſpectatu: uel auſtri: uel ortus: uel occaſus: atq; apud parentes ſpectabant; ita ſeruandum cenſẽt: q̃ maxime poſſint: quo nihil naturæ: moriſq; ſoliti imutet q̃ſi mutationẽ pati minime ualeant. Nam & loca eiuſdem de cauſis perq̃ ſimilia quæritant: & uiuiradices ſerientes terræ commitunt: Sic. n. ualidiora; & quaſi iaȝ uitam adepta redduntur: & plantas radice ali

qua floratas potiſſimo petunt: ꝙ ſi minus cõſequi poſſint: aperte inferiore arboris: potius q̃a ſuperiore accipiunt: hæc.n. uiuatiora ĩtelligunt̃: excepta uite: ac fico: & quicqd humidũ ſit queadmodũ diximus: quippe humida parte ſuperior̃ melius germinant. Cætera ob ſiccitatẽ tenuitatẽq; ſui corticis: aut nullatenus germinant: aut certe deterius. Quæ ãt ſuffulta ſũt fibris: q̃i præcõdita3 parte3 naturæ aliquam gerunt: qua uti protinus poſſũt queadmodu3 uiui radices: qua pp recte pcipiunt: qui plantas eiuſmodi deponi erectas cenſent: nec aliqua parte ſub tracta: ſicut illæ ſerẽdæ ſunt: quæ radice penitus carent. ſ. ut radix proueniat: fit.n. ut in obliquu3 depoſitis: radiculæ primæ areſcant. Stulte ãt quæret alias: qui ultro quas hẽat amiſerit. Recte.n. plãtam non multo excedere terra præcipiũt difficulter & eni3 augeſcit: quũ pars: quæ laborat: amplior illa eſt: quæ terræ immerſa nutritur: pleraq; ẽt exareſcunt: ut ficus: & quicqd ſolutũ: tu3 ẽt pabulũ ſummatim magis ad germina procreanda deducitur: cum ſupra terrã paululũ extat: ꝙ præciſis quoq; arboribus euenit quippe quæ radice tenus maxime pciſe ſint. Celerius redeũt: q̃ quæ alte a terra fuerint detrũcatæ: licet hoc idẽ uel in plantis uicium puidere: & quicqd amputari inconſitione deſyderet. Oleæ ac myrti: & ad ſũmã omniũ: quæ ampliorẽ magnitudinẽ capiũt: plagas alleuatas contegunt: ne ĩtrudatur ſol aut imber. Nã ſi id acciderit morbi contrahendi periculu3 imminebit. Circu3linunt alii luto tm̃. Alii ſcilla ſubdita lutũ ſuper ĩponunt: & teſtem adiiciunt. Scilla eni3 plantã uiridem ſeruat. Lutum ſcilla3 teſta lutũ tuet̃. Stercus ꝙ agꝛ: & ſolutũ: & tepidu3 reddat qbus ambabus rationibus: fertilitas profecto excitur certum eſt. Sed de uſu ambigitur: nec eadẽ norma oẽs utuntur. Sed alii protinus terræ permixtum plantæ aggregãt. Alii inter terrã ſuperiorem: atq; ĩferiorẽ medium diſponunt: hinc.n. ſurſũ ferri extimant: cũ imber inceſſerit: atq; ita ſuccũ cõmdabilem reddi: ſupne autẽ ſole ſiceſcere nec imbre partes imas poſſe attingere. Illud tñ conſenſu oĩum cõſtat: ſtercore: non acri: & uehemẽte: ſed leui: ac facili: eſſe utendu3. Quãobrem ruminantiũ pcipue ſtercus capiũt. Quod.n. acerbũ ac uehemẽs ẽ: nimium caleſacit: & interdum ẽt exiccat. Agri quoq; uniuſcuiuſq; nã3 decet animaduertere: ut cura ſuſcipiat̃ cõueniẽs. Videlicet ſiqs ſolo æſtuoſo ſerat: ſcrobes aq̃ nudius tercius debet ĩplere. Cũq; totã ĩbiberit ſere: ut terra facta hũctor ãplius cõphẽdat meliuſq; radices eliciat. Si uõ ſalſo: harenoſoq; feris: lapides circa ſtolõem plãtæ diſpones: terraq; acũulabis: ut ſalſugo admitti neqat: iuuat & dulcẽ harenã ageraſſe: & calculos ab amne: aut faucib; torrẽtis petitos: iniecisse. Nã ea q̃3 ꝓ pulſãt: & ſimĩ uim q̃dã efficiũt utilẽ. Sin ãt locis uliginoſis: aq̃ ſiſq; obſerẽdũ ſit foſſas facies alias obliq̃s q̃ aq̃ rcipiãt alias rẽctas: & lapidib; ĩplebis: & terra q̃ ſarculũ tãger̃ neqãt tũ harenã & terã iniicies hæc&.n.cia plurimũ iuuãt: foſſe nãq; obliq; recipientes humorẽ: ſolum ſiccius rddũt: & erectæ illæ: lapidibus ſua infima parte refertæ: confluxum excipiunt.

Quod ſi in eiuſmodi ſolo lapides inſint: elapidanduꝫ non ē. Iā. n. ꝙ iuuet
naturæ opera adeſt. Deniq́ꝫ quacūq́ꝫ fodiens lapides: aut glaream: aut are-
nam: aut terrenū uiciatuꝫ cōperies: non conmiſcuiſſe neue diſgregaſſe ter-
raꝫ eiuſmōi: remediuꝫ nullum eſt: ſed eatenus ſcrobe: uel foſſa altiore per
ducta glareā: atq́ꝫ ſabuluꝫ ſubſterni oportet. Eniꝫ uero lapis ſi latus: atq́ꝫ ꝑ
petuus ſit: arbori eſt noxæ. Si rotūdus minutuſq́ꝫ ſubiiciatur: reſrigerat: &
aquā tranſmittit: & locuꝫ radicibus peruiū preitat. Oīo quidē nulluꝫ ela-
pidandū exiſtimāt ſoluꝫ extenui terra: lapides. n. hyeme tepefacere æſtate
refrigerarē poſſe affirmāt. Pari ratiōe pro cæteris quoq́ꝫ agri differētiis: quæ
proſint: accipies &. n. ut ex toto loquar nullo inſeruis. Sed oīuꝫ ſūmuꝫ eſt
noſce quid quoq́ꝫ agro ſerēduꝫ ſit: nec ſimplici ratione tātum: ſed ēt in ipſo
continuo rure: quū partes ſingulæ inter ſe diſpares in cōptæq́ꝫ cē ſtant: ut
eni ſæpe retullimus ſolū cōueniēs plurimū & incōꝑhendendo: & infructi-
ficādo pōt: qđ quū in uniuerſis gn̄ibus: tum in ipſis: quæ eadē ſpeciē gerūt
licet percipere exempli gratia: ficus q̊ addici ſimplicius pōt: loca ſciētia cō-
cupiſcit: humida. n. fructum putrefaciūt: aut non bene maturāt: quū fru
ctus ēt ipſe humidus ſit: cæteꝝ quæ exigat adaquari ceu laconica rigua quæ
rit parimodo: & uites quæ ſolidæ: ſpiſſæq́ꝫ ſint: ut ante iam diximus: loca
montuoſa pocius amant. Solutæ uero ac humidæ: planis gaudēt. Alimē-
tum. n. utræq́ꝫ ſuæ naturæ modice ita capere poſſunt: alteræ plus: alteræ
minus. Ad ſummā arbores melius in imis mōtium fructificare putantur
argumētoq́ꝫ generatio ſpontanea eſt. Vbi enim ſponte natura ipſa proge-
neret locū illic ēe aptiſſimū creditur. Veꝝ ſinguloꝝ differētias potiſſimas
eſſe nihil dubium eſt. Ima enī mōtium multa & uaria ſunt: atq́ꝫ in totū qſi
una differētia iſta exultat: imi: ſūmiq́ꝫ: ratione quum aliæ permultæ maio
resq́ꝫ ſint: ut inter hyſtorias expoſuimus. Ergo ſolū pratēſe ac humidum
uitibus eſſe habile plures ferme cōſenciūt ſicut ſalidū & ſiciēs oleis ac ficis
Vites. n. alimentū humidius: molliuſq́ꝫ deſyderāt: oleæ uero & fici ſicius
atq́ꝫ calloſius. Ad ſūmamq́ꝫ ſicca ſūt ſiccū quæritāt agꝛ quæ humida hu
midū. Veꝝ ut ſimplicius afferā. Ager oībus optimis qui ſolutus leuis hu
mefactuſq́ꝫ eſt: hic enī ad alendū & ad augendum præcipuus: excipe tn̄ illa
quæ uiriū ſoliditate adeo copiā largā capiāt alimenti: ut in luxuriā proruāt
ceu amygdala. Huic. n. gracile ſerenū: atq́ꝫ apricū: lōgæ cōmodius eſt. Cō-
tra nuci euboicæ opacum: atq́ꝫ roſidum conuenit. Nec non & afiatus loca ſi-
tum cōmode obtinere non paꝝ prodeſſe animaduertimus: quāobrē id q̊ꝫ
conſyderandū eſt: prorſus omnia locum ſpūs placidi quærūt: &. n. alimē
ta locis eiuſmōi: meliora fructuſq́ꝫ maturiores præbētur. Ventoſum & in
quietum nulla pene arbos urbana perſequitur: paruæ namq́ꝫ detortæ ex
guæq́ꝫ proueniunt exflatum ictu: quibuſdā etiā ſyluestribus locus eiuſmōi
nocet: fructus enim ſuos perficere nequeāt: ſicut de nucæ quoq́ꝫ euboica
narrant: ad florem uſq́ꝫ tm̄modo ꝑficiſci cū ille quæ locis tranqllis ſtant:

ampla

ampla incremēta ſuſcipere: fecundiſſimeq̧ euadere poſſint. Oīo .n. quod ſæpe numero diximus; tēperiē ſuæ naturæ cōuenientē: oīa deſyderare uidētur: pariter in cæteris rebus: & in mutationibus aeris. Sed hoc gn̄ale cōeq̧ eſt. Inter uilla aūt plātaꝝ quas ſeris nō tā ratione loci: q̄ eoꝝ: quæ cōſerēda acceperis ſtatui debēt: quippe aīaduertenduꝫ: quæ umbras ament: quæ nō ament: quæ radiceꝫ longā deducāt: quæ breui nitant̄. Altera eniꝫ amplo interuallo ſerenda ſunt. Altera breui. Vmbras adamāt: quibꝫ fructus ſicciſſimi nucleoſiq̧ ſūt: ceu punice: atq̧ myrti: q̄q̧ ſuapte natura ſoluta ſicca atq̧ breui ſtirpia ſunt: ut laurus: hoꝝ &.n. fructus ſoli expoſitus acerbus efficitur: hæc pp ſuaꝫ infirmitatē: quaſi pro tectū deſyderāt quo ſe a frigore: æſtuq̧ poſſint defendere. Nullus.n. mutuus radicū decurſus: nullus īplexus: rixatuſue improbus infeſtat: quū breuē agant radicē. Quidaꝫ amplo interuallo cōſeri oīa iubēt: ne radices ſerpāt inter ſeſe: neue pabuli: ſiatusq̧ penuria: minus augeſcere ualeant: hi tn̄ haud recte p̊cipiunt: ſed diſcerner̄ decet: quēadmōuꝫ ſuperius diximus: quin & ratione locoꝝ interualla dediſſe nō dedecet: locis &.n. montuoſis breuiora: q̄ planis: ſunt relinquēda montibus.n. minus radices: comæq̧: augeſcunt plantā unā quanq̧: dū primagermina fundit: patere intactā manere: ut radiceꝫ libere capiat: nec qcq̄ mouere uelis: ut inuitibus obſeruat̄: quū uero tenuerit: cōualueritq̧: amputabis ſuperiora: & quæ optima: & aptiſſima ſunt: tantū relinques. Sic eniꝫ arbores tractari neceſſe ē: q̄ ī cæteris detrahi: reſecariq̧ īpune oīa poſſīt quippe ſi plantā: priuſq̄ radicet̄: āputes: atq̧ ſollicites: uehementer lædet̄: ut pote adhuc imbecillis. Sed ſi cū radices: uireſq̧ ceperit: neq̧ offenſa ulla ſequet̄: & plus alimenti ad ea: quæ reliqueris tranſducet̄. Educatio uero: & ut uulgo dicit̄: erudicio plantaꝝ: tanq̄ figuratio & formatio arborum ē: alti ſubmiſſi lati reliquoꝝq̧ ratione. Oīa fere: quæ ſe ī altū extollunt: compeſcēda agricolæ cenſent: p̄terq̄ illa: quæ apta ſint excelſa cōſiſtere: ceu palma: pinus: cupreſſus. Minus.n. fæcunda reddunt̄: quū alimentū p longīquū tranſeat ſpaciū & priuſq̄ ad fructificādi partē: ꝑueniat: abſumat̄. Sed ut ramis & germinibꝫ ſcateāt: opera dāda eſt. Sic.n. nō mō copioſe fructificant: ſed ēt demeti facilius: & oīo tactari cōmodius poſſunt: q̄obreꝫ amputanda: ꝓhibendaq̧ germina illa ſunt: quæ intēpeſtiue excurrūt: quæ qdem cultura: atq̧ cōditio: purgationi fere proxima eſt: quæ perfectis adhibetur arboribus: de qua diſſerer̄ ante debemus: quā de reliquis agriculturæ officiis: hæc enim conſequi uelut deinceps uidetur. Ergo genus id curæ publicum: atq̧ euidentiſſimum: inuitibus eſt: omnis enim eo utuntur: omneſq̧ uites amputari neceſſarium arbitramur: uelut ab ipſa compellantur natura propter uberrimam germinationē: qua de re: quoniam quum de germinatione: cæteriſque: diſputaremus: abunde dixerimus: ipſas rationes perſe poſtea contemplari decebit. Nunc autem de cæteris diſſeramus. Neque enim in his parum iuuabit ſcite ſpecies condidiſſe: quæque improbe proſi-

lierunt: aut quæ fructū impediāt detraxiſſe. Impediunt enim non ſolum
hæc: ſed ēt quædam remota & ea omnino quæ intempeſtiue prouenerint:
quapropter hæc recidendo uim germinandi reuocare ad arborem conuenit
ſit enim ceu deriuatio quædam alimēti plantaꝝ: pro ut aliquis deduxerit.
Quippe cū ad ea quæ relicta ſint pabulum cōfluat: eaque tantā augeat: ꝙ
propterea euenit: quia plantæ ipſe partibus ſuiſ ſolertiſſime conſtent: atq;
ēt quotannis incremētum ſuſcipiāt. Nam & ſiquis ſuperna ſemper dimi-
nuere uelit: cibus ad radices totus feretur: eaſq; adeo augebit: ut loca radi-
cibus impleātur: ac perterreſcāt demūq; parte ſuperioꝝ arbores augeri nul
latenus ualeat: quū una totum alimentū aſſidue petat: fit enim ex diutina
prauitate: ut talis auctio: q̄ſi naturā uertatur. Vitis igitur ſemper amputari
quotannis reqrit. ſcilicet ex ſumma facultate augeſcendi. Cætera partim
annis alternis: partī quatriennis poſt. Nihil. n. pariter atq; uitis augeſcerē
pōt: Siqd tñ huiuſcemōi ſit tmdē certe deſyderēt. Recidere ptē eius humidi
ſupuacuū eſt. Tuē etiā uulnus facit: ut arbores langueſcant: laborētq; qua
propter poſt purgationē ſtercorandū: cultumq;: reliquū adhibendū cōti-
nuo cenſent: ut ſe recreare pabulo poſſint: ſed arida detrahi tantūmodo de
bent: hæc. n. nec laborē ex aliquo ulcere afferunt: & annexa impedimēto
alimoniæ ſunt. At in perpurgando: reſeccanda: quæ fructū præſtare ne-
queunt: & quæ incrementa: cæterorū uetare poſſint: & quæ inter brachia
conſtiterint extrinſecus enim incremēta libere factitari oportet. Adde quæ
denſa inter ſe ſint: quæque de mediis prouenerint: hæc & enī omnia quū
ſolē: tum flatum: auferunt: ubi & perflari placide: & ſolem ſentire cōmo
de: arbores debeant. Quamobrē: non improbe illi faciunt: qui arbores ita
diſponunt: ut meridiē ſpectent: ceu ficos: ac cæteras: & præcipue oleas. Sē
quū perpurgatio laborioſa plagaꝝ cauſa ſit: non tempore quolibet: ſed
poſt uirgilias perpurgandū: quippe quum arbores ualidiſſime ſunt quū
humorem ad fructū cōſumpſerint & nodū alium ſuſceperint. Quæ aūt ī
fructificādo ſerotiores ſint: has ſcilicet pro ratione purgabis: poſt fructu
decerptionē: fico peculiare notatur per purgādū eſſe: anteq̄ germinet. Ra
tio quod ficus eo tēpore coaugumētari: conſolidariq; maxime poſſit: quod
quidē obſeruandū magnopere eſt. Quod enī inbecilis ſolutaq; ſit: autum-
no & circa uirgilias maxime laborat: quū ex temporis ſiccitate fieri unitas
nequeat: putreſcit imbre admiſſo. & turbinibus: frigoribuſq;: langueſcit
atq; emoritur: hoc igitur arboribus imbecillibus: atq; ſolutis: proprium
datur. Reciſio uero non pari mēſura omnibus fieri ſolet: ſed plus illis reci
ditur: quæ amplius curā iſtā deſyderēt. i. olee punice: myrte: quo his enī
pauciora relinqueris: eo melius germinant. fructuſq; melius ferunt: ꝙ ꝓp
terea fit: quia germina denſa interſe tenuiaq; conſiſtant: atq; celeriter pro-
inde ſiccentur: ex quo euenit: ut & fructicis ſpeciem: arbores iſte omniū
maxime gerant. Minus ea recidi deſyderant: quæ plagis infirmitētur: ceu

pirus malus : & quicquid ſiccum : & cortice tenui : ueſtituʒ : hæc. n. reſecta
uehementer laborant, qua de cauſa manu his auferre præcipiunt : ut retuli
mus : aut ferro per q̃ leuiſſime : periculum nanq̧ interitus : pp ulcera immi-
net : quẽadmodum. n. radicibus uulueratis : cum foditur : arbores deterio-
reſcunt & ſæpe ægreſcunt : ac exareſcũt : ſic. n. ẽt uulnere partis ſuperioris :
noxam eandeʒ his poſſe afferi : credendũ eſt : quæ nequeunt tollerare : & de
purgatione ſatis ſit hæc dixiſſe. Ablaqueantur aũt omnes pene arbores ra-
diceſq̧ reſecantur poſt conſitiõem dum nouellæ. ſ. ſunt : ut alte deſcendãt :
atq̧ amplius incrementũ ſuſcipiant. Sed præcipue illæ quibus radix prima
parte terræ naturæ ſoleat : ut olee : ac uiti : ætatem uero grandiorẽ adeptæ cũ
fuerint annuas tadices : & in uniuerſum : perſuma ceſpitũ adherentes : reſe
cari par eſt : ut inferiores plures ac robuſtiores efficiant : has eniʒ illæ uetãt
atq̧ interimunt : nec alimentũ ſuminiſtrare arboribus queunt : imo uero &
ipſæ tam æſtu : q̃ frigore : uehementer laborant. Aridæ præterea detrahen-
dæ ſunt : quippe quuʒ an ex radicibus cæteris officiant : & uermes in arbori-
bus creent. Reliquas haud quicquã tangi oportet. Neq̧. n. tam per purgã
dæ radices ſunt : q̃ partes ſuperiores : quippe quũ plus eas diſpoliari dãno-
ſum eſt. Nec percipi poteſt unde nam deceat au ferre : & ſimul undecũque
radix proreſperit : mõ ualida ſit : pabulũ ſuggerere poterit. Sed melius cer-
te ſiundiq̧ prodeat : lõgitudo & latitudo : quo amplior : eo cõmodior. Itaq̧
illa tantũ paraſſe oportet : quæ ad alimenti incrementiq̧ rationẽ : pertineãt.
Derigatione & aquæ generibus ſatis fere ante retulimus : q̃tum eniʒ utilita
tis in aqua pluuia uel certis anni tẽporis uel noctu : uel interdiu ſit : tantũdẽ
etiã influente deductaq̧ erit : æſtate aũt aquis fluentibus maxime : nõ ſine ra
tione utuntur : pp pluuiaꝶ inopiaʒ : & ſimul ad fructus enutriẽdos neceſſa
rium. Sunt tamen qui per id tẽporis auferendum potiſſimo cẽſeant. Veꝶ
ut in cæteris omnibus : ſic & in his mos ſolitus plurimũ ualet : fit eniʒ tanq̃
natura : q̃obrem quæ locis ſiccis : ac ſiccientibus manent : nil pluſquaʒ quod
ſibi ſit neceſſarium quærunt : rigateque deteriores redduntur : non ſecus ac
illæ : quæ aquam nunquam deſyderant : periculum certe ſi poſtquam riga
re cepiſti : non aquam crebre adhibeas : nam & priſtinam alimoniæ faculta-
tem adimes : & nullam afferens aliam : commites : ut æſtu ſæpe arbores ex-
areſcere poſſint : fructus tamen pene omnium : qui plurimum aquæ capi-
unt : deteriores redduntur. Tempora ſtercorãdi ſingulis ſtatui pro ſua pur-
gatione par eſt : præſertim ſi poſt illam : ſtercus ſit continuo diſponendum :
tum etiam nec tollerare crebram ſtercorationem arbores poſſunt : ſed oba-
reſcunt ui nimii caloris : haud enim eadem ſtercorandi ratio eſt : quæ inſege
tibus : lociſque arboribus uacuis. Quippe quum in illis ſtercus diſpoſituʒ
in partes per multas diſgregetur : abſumaturque : in arbuſto radices ipſas
ſubeat : nec uis tota caloris poſſit excurrere. Ita enim calore multiplicato :
arbos perferuefacta exareſcit. Nam triticum perit ex nimio ſtercore : ſi non

imbres ſecuti ſunt: quo circa ſolo pluuio: crebra & largior ſtercoratio com
modior ē. Siticuloſis atqꝫ gracilibus: modica prodeſt: ob id forſitā & acerri
mum ſtercus minime arboribus conuenit. Atqꝫ abſurdū appareat: non id
ualidiſſimis cōuenire: ꝙ ualidiſſimū eſt. Veꝝ cauſam illud hēt: qđ ſuperi
us diximus. Nā & in oleꝝ genere: hac eadē de cauſa: ſuccatio cū aquatione
cōmoda eſt: & intotuʒ ꝙ aquæ uſus frequens in eo genere ſit: atqꝫ id ipſum
natura humidū cōſtet: nec temere tam copioſe rigandū olera cenſent: hæc
.n. non fructuʒ ſed folia ferant contēdunt: cæteꝝ & in arboꝝ genere ſterco-
ribus nonnullus ex ualidioꝝ numero: uti conſueuerunt: potiſſimo quuʒ
fructus emollire immutareqꝫ uolunt: ceu ſuillo: quo punicæ dulceſcant: &
nucleo uacuæ reddantur: & amygdalæ ex amaris in dulces tranſeant. Vtqꝫ
myrteus ēt uehemētius cōgerendū præcipiunt: uidelicet ſpurcicias pelliuʒ
urināqꝫ adhibere: cum germinant proſiliuerint: quaſi fructus ita reddi ſi-
ne īteriori nucleo poſſit. Quod qđ alii oleæ qꝫ prodeſſe: ad lete fructifican-
dum exiſtimant: porro ꝙ inprincipio inſit: plurimuʒ ualere credēdū ē. Si-
quidem & cucumeꝝ ſemina lacte: mulſoue: macerata: dulciorem faciant
fructuʒ: hoc idem uel in cæteris oleribus fieri poſſe non inepte putaueris:
ueꝝ ſapor acris illoꝝ uſui deſtinatus: forſitā ultior ē. Sʒ de his ſatis iā ante
diſſerimus. Stercus āt ꝙ eſſe utile iudicaueris: ſemp prouirium rōe diſpo-
nere debes. minus ſcilicet ſiacre: plus ſi mollius ſit. Decet præterea noſce:
ꝙ ſtercus ſingulis arboribus cōmodius ſit. Nō.n. quemadmodum aqua
eademomnibus prodeſt: ita & ſtercus: ſed ut ſolum ſingulis diuerſum ac-
commodatur ſic etiā ſtercus. Nam & pro ætatibus diſcrimen exultat: qua
de cauſa cum ſerunt ſtercus ruminantium ſtercus plantis ſubiciunt: ut di-
ctum eſt: qr leuiſſimū ſit. Quod aūt imbecille eſt: leuiſſimuʒ profecto de-
ſyderet. Oīo in arboruʒ cura quæ oīum coīa ſint: hæc uel modo uel genere
inter ſe different: atqꝫ ēt fructuum ratione: ut amputatio purgatio: foſſio:
ſtercoratio. Igitur uitibus uel q̄driennio poſt uel ēt longiori exacto tempoꝛ
fimū diſponunt: Namqꝫ ſi cicius ſtercorentur nequeunt tollerare: nec ad
præſidium adaquationis cōfugiendū eſt: ſicut inarborū genere: quū ille
penitus adurantur. Quāobrem ut dictum eſt: agro pluuio magis ſtercora
tio prodeſt alioquin periculum īminet. ſi non imber ſecutus ſit. Foſſio om
nibus prodeſt: tollit enī quæ impediant: uel auferant pabulum: ipſumqꝫ
ſolum humectius: atqꝫ ſuſpenſius reddit. Ad hæc aer humo permixtus: p
ermiſceatꝛ eniʒ neceſſe eſt: quum terra agitatur: prebet uaporatum quedaʒ
humorem: atqꝫ alimonium efficit: quo circa ſolum ſqualiduʒ: atqꝫ ſiticulo
ſum fodere agitareqꝫ ſæpe oportet: ut ante iam diximus: paluſtribus quoqꝫ
uliginoſiſqꝫ foſſio prodeſt: quāq̄ mirum appareat: ſolis inter ſe aduerſis:
curam eadem poſſe conducere. Verum nihil mirandum id eſt. Alterʒ.n.
ſiccat. Alterū humefacit ſcilicet queādmodū. Alterutrū contrarioꝝ adiu
uari deſyderet: alimento autem meliori: uberioriqꝫ cum ipſe arbores uiǵēt

tum fructus meliores creantur. Nam & nuclei minores: & eorum quæ ligno cruſtaue tegũtur: ut amygdalæ: nucis: eubcicæ: tegmina iſta tenuiora inteſtina uero ampliora utiq́ fiunt: quippe omnino alimenti copia humefacit: pulpamq́ auget fructus: quas obres ambobus ratione ſic euenit: qđ ſi reliqua quoq́ adſit cultura: magis magiſq́ ãpliores: ſuau creſq́ fructus perficiuntur: quoniam & plus alimenti: & amplior excoctio foret. Cornũ de hoc enim controuerſia eſt: ſi uere narratur: immodice alimentum ſuſcipit: itaq́ minus ſaporis boni efficitur ꝙ & aliis fructibus euenit agro præpĩgui atq́ ſuccoſo: foſſio hæc omnia ſumminiſtrat arboribus: atq́ in ſumma plurimum prodeſt: quũ ea tollat: quæ ſuccum auferant: nã & ea quæ uel planta uel ſemine iuxta ſerunt̃: hac eadẽ de cauſa nocent oĩa: & non nulla ẽt omnino interimũt: præterq̃ illa: quæ loco medelæ adiciiantur: ut ordeum plantis uitiũ quidem interſ erunt: aut aliquid ſiccum: ut im modicũ humorem abſumeret. Et braſſicis eruum ſociant: ut ab erucis defenderentur: & quicq̃d eiuſdẽ generis ſit. Addo ẽt quæ mutuo amore cõiuncta ĩterſe ſũt: ut in arborum genere olea & myrtus. Has enim mutuo cõplexu radicum degere. Androcion refert olea protectum: ut nullã uim ſolis: flatuſue pateretur: uirgaſq́ myrti per brachia oleæ prorepeř: atque diſpergi & fructum tenerum ac dulcẽ euadere. Sed minorem: quam locis ſoli expoſitis. Aliud non eſt: quod ſeri uelit iuxta oleam. Pinus quoq́ benigna omnibus ꝓpterea eſſe putatur: ꝙ radice ſimplici: altaq́ ſit: ſeritur. n. ſub eam: & myrtus: & laurus: & alia pleraq́: nec quicq̃ prohibet radix: quo minus hæc liberĩ augeſcere ualeant: ex quo intelligi põt radicẽ plus infeſtare: q̃ umbram: q̃ppe quum pinus umbrã ampliſſimam reddat: & reliqua quoq́ paucis: alti ꝙ nitentia radicibus: ad portionẽ ſocietatẽ non negant: nec non & ea: quæ eodem tempore germinant: fructumque pariunt copulari facile paciuntur: hæc eniꝫ minimũ auferunt alimentum: & tempora germinandi: fructificãdiq́ diuerſa minus infeſtãt. Moleſtiſſime tã uiti: ꝙ cæteris: ficus atq́ olea. Multum enim attrahunt alimentum: & umbrã faciunt amplam. Amygdala quoq́ damnoſa eſt: quoniã & uires ſolidas: & radicem habeat numeroſam. Sunt tñ qui inter uites ſerendam cenſeant tãq̃ innoxiã: & cibo mediocri contentam: & ſimul ꝙ mature fructificet: nec late adumbret minime grauem. Sed hii non recte exiſtimant. Vmbra enim & feracitas: non tam ĩfeſtant: q̃ uires radicum: ut diximus: rapiunt enim alimentum ſuo amplo diſcurſu: implexuq́ enecant. Omnium facillime & innocentiſſime malus & punica ſunt: nec enĩ neruoſam agunt radicem: & pabulo tollerabili egẽt: & cito ſeneſcunt: ut diu nequeant infeſtare. In ſumma tamẽ omnia ſua nocent ſocietate q̃q̃ aliquando eueniat: ut altero ex ſocietatis euulſo: reliquuꝫ obareſcere ſit neceſſe: ſic enim uitibus accidiſſe notatum eſt ubi fici maritæ ſublatæ fuiſſent. Cauſa uero imputanda mutationi eoꝝ eſt: quæ ſimul creuerint atq́ coaluerint. n. uero tempus longinquum quaſi naturam unã ex

ambabus confuderat: nam ſi cum nouellæ adhuc eſſent: alterutram: quis euulſiſſet: reliqua non mō nō peſſimi iuiſſet. Verū ēt auctior, ac melior eua ſiſſet. Atq; de cæteris arboribus actenus. Vitibus: quæ nō cum cæteriſ hn̄t coīa: neq; inter primas rationes retulimus: hoc in loco reddemus. Quū igi tur & genera uitium: & loca diuerſa ſint: hoc diſtinxiſſe oportet: qd genus cuiq; loco conueniat: quippe ſi ſm naturā cēſeris: proba euadūt: ſi præter naturā infecūda. Naturæ autē rōe ſimilitudine quadā fere ut diximus: ca piūt: ſerūt. n. ſolo ſiciēti & ſolido uites ſolidas: tā gn̄is nigri: q̄ cādidi: ſ; ex toto fere nigrū ſolidius ē. Solo āt pluuio: ſolutas cōtitūt: dignoſi denſæ atq; ſolutæ: ſuis poſſunt medullis: quas ī abſciſis nouellis palmitibus ſcrutari oportet: hēt. n. quæ ſoluta eſt plus medullæ: q̄ ligni: contra quæ dēſa plus ligni: q̄ medullæ: q; utraq; ſolo illi conueniat: his rationibus conſtat: quib; . n. plus ineſt medullæ: his meatus ampli: multiq; ſunt: quibus autem mi nus: his auguſti: & pauci. Quo fit ut minus alimenti deſyderent: q̄ denſo corpore conſtant: & ſimul humorē ad æſtatē ſeruare facile poſſint. Sol. n. ob denſitatem haud æque pōt educere: quū igitur tam exigua detractio fiat radices: q̄ ſatis ſit ad fructificandū ſuppeditant: ſolute āt ille cum detractio large: acceſſio parce: ob telluris ſiccitatē agat': palmites ībecilles: fructuſq; īmperfectos pgenerant. At agro pluuio genus id conuenientiſſimum eſt: ut pote q; copiam alimēti larga; deſyderet: & q̄ uis multum adimatur hu moris: tū quo ſol magis educit eo uitis plus & in amplitudine proficit: & infecunditate pabulo abundat: idq; exuperat: facillimeq; perquoqt. Nā & ſolū pratenſe uitibus optimū: iccirco habet': quia nō mō facile nimiſq; pin gue: ſed etiā humidū ſit. Vitis. n. plurima deſyderat aq̄: eo quod ī ſuo fru ctu: humoris plurimum habeat: & imbribus certe uiſui humoris maxi me reſiſtere poteſt. Sin autē agre neq; aridus neq; pluuius ſit: ſed medium teneat: media conſerenda ſunt id eſt: quæ neq; denſa ſint: neq; ſoluta. Gene ra igit' ſingulis agri habitibus apta: ita diſtinguimus. Semina uero: qm̄ ua lidiſſima eē oportet: iccirco ab agro frigidiſſimo peti qda; pcipiunt. Dēſiſſi ma. n. magis ſolo ēt gracili cōpræhendere poſſe exiſtimāt: qua de cauſa ui uiradices quoq; ſolo pluuio deponendas: pociuſq̄ cætera ſemina cēſēt. Ra dices. n. quas illa demiſerint: imbecilles humor nimirum putrefacit. Viui radices uero ſolidiorēs ſunt ſtatimq; cōpræhendunt: ut impune ualeant per manere. Craſſitudo plantarū ſolo pluuio nō inepte decernitur: uiribus eni; maxime opus eſt: quemadmō; diximus. Sed ſqualenti: neq; craſſas: neque nimiu; tenues: ſtatuere debes. Altre nāq; putreſcere nequeāt. Altere. i. te nues atq; imbecilles: ne priuſq̄ cepint germinare exareſcant tm̄ du; ē. Tem pora quoq; ſerendi non eadem ſolo utriq; redduntur. Pluuiu; . n. & frigi dum: pauloante equinoctiu; ſeri debet: quippe tunc ſicciſſimum atq; cali diſſimum eſt. Siticuloſum & feruidu;: poſt ſolſticium: id. n. quo ampli us imbrē ſenſerit: eo melius germ̄ effondet. Reliquis oibus ad normā eorū

tpo℞ moderādo: ſerēdi tp̄us accomodabis. Cultū ꝓpterea terræ exeq̄ p ſoli
rōe debebis ſcrobibus ipſis exorſus: uidelicet in pluuio: neq̨ āplas: neq̨ al
tas facies ſcrobes: ne multa ī eis aq̄ colecta putrefaciat ſemīa: hic. n. ſi ager
pluuius admōꝫ ſit: palo ferreo ſerit̄: nec terrā aggerēdā anno eodē: neq̨ po
ſtero: ut ſemine maxime humus aſſiccet̄. Sin aūt ſiccum ſqualentēq̨ colis:
contra agendum ſcilicet eſt. Totum. n. ſi fieri poſſit: inſcrobes defodere ſa
tius eſt: ut omni ex parte aquā ſuſcipiat. Sed ſi minus facere ita poſſis: ſcue
is altiſſimis: ampliſſimiſq̨ pactis: terrā plātis accumulato: ut minime per
æſtatem ferueſcant: cætera quoq̨ ad hanc normā præparaſſe oportet. Nam
ut ſimplicius loquar uetiſſimū illud ē; quod prius retulimus: culturæ ſci-
licet intereſſe: ut ager humidus ſiccet̄: ſiccus aūt humefiat: q̄obrem uerno
tēpore paſtinari p q̄ altiſſime iubēt: ut ſpūs abūde permixtus: pabulū p̄be-
at: quippe: ut ſæpe dictū: iam eſt: aer q̄ꝫ alimentū præſtare pōt. Monteſis
etiā uentoſiſq̨ locis ſtatuunt: quæ conſitioni cōmoda ſint. Scrobes. n. pro
moribus afflatuū p̄parant: & ſemina cū obſeruatione ponunt eadem: ne ad
uerſa flatibus germinēt: frangi & enim ita neceſſe eſt; neue delapſa præter
naturā augerēt. Vitis. n. cum ex his aliquid accedit: deterior procuidubio
redditur. Pari mō & reliqua: ratione agri: decerni omīa debēt. Vineta huc
in modum ſingulis locis diſponi: & his de cauſis conuenit. Reſecari auteꝫ
plantas: breui relicto palmite: p̄ſtat ubiq̨: ut radices uires incrementaq̨ ca
piant. Tū ēt ſolū magna ex parte ieiunū eſt: & qd̄ aler̄ nequeāt: locis mōto
ſis & frigidis: reciſionē ēt uerniā cauendā exiſtimāt: frigus &. n. exſiccat.
Tēpus tn̄ putādi ferre idē oībus ſtatuūt ſub ipſam. ſ. germinationē optime
ꝓdeat: ut plāta plena humoris ꝓtinus exiccet̄: ut germen quippe putationē
itā nō fructus: ſꝫ germinis grā faciūt. Autūnalē uero fructu p̄parāt: qua
de cauſa poſt uergiliarū occaſuꝫ: cōtinuo illā adoriri oportet. Tūc. n. uites
ſibi maxīe cōſtāt: & reciſæ minime lachrymāt: nec qcq̄ rumpunt̄: qd̄ qdem
utrunq̨ dānū retōſæ poſt ſolſticiū & fauonii flatus: nimi℞ ſenciūt: & plan
tæ ipſe laborāt: & germina extremis exeūt gēmis: iuxta cæſurā: qm̄ alimen-
tum partim effluxit: partim inſumitate remāſerit. Quæ rudi agro diſpoſita
ſint triennio poſt reſecari par eſt: quippe tū hæc celerius germinēt: quia ſo-
lum nuper coli inceperit: & alacre ſemina educanda complexum ſit. Quæ
autem diu cultis mandaueris hæc ſerius amputabis. Vitis uero ſubtus cir-
cum ſua crura inſtituenda formandaq̨ eſt. Nam ſi undiq̨ leuis expoliataq̨
ſit: melior fecundiorq̨ euadet: nec difficulter poſſit ita formari; ſi quis nō
eos reliquerit palmites: qui per pulchre excurrerint. Sed illos qui aptiſſimi
ad formationē deſtinatā cōſtiterint: qppe ſingulas gēmas: ſingulis reliqſſe
ab unde. At ſi nec iſtud certo fieri poſſit: quia ſcilicet uitis nō p eandē tule-
rit ptem: gēmæ prorſus internæ tollendæ ſint: ut ad exteras alimētū excur
rens uitē ſcindat in brachia: ſemp eniꝫ ad parteꝫ unā atq̨ capacem ꝓfluitur
q̄obrē uitē: ut diximus: pro uoluntate formare facile eſt. Sed hoc in agro

humecto atq; frugali. Sicco enim: ſqualentiq;: palmites: qui optime ꝑceſſil
uerint: reliquiſſe neceſſarium: quũ. n. ſiccus ieiunuſq; ſit: nunq̃ alio facile
profert. Quapp factũ impetũ conſpectari facius eſt. Quin & aſtatuũ ratio
ne recidiſſe non decet: nec præter naturã quicq̃ eſt enitendũ. Plantas ad hũc
modum hiſque de cauſis tractare conſueuerunt. Vitibus iam perfectis:
primum ac ſummum falcatio dabitur: quippe cum bene uitis putatur: &
germẽ: & fructũ melius affert: & uiuere diutius põt. Secundũ & quedam
mõ illi proximũ decacuminatio eſt. Enim uero in hac ẽt ſcire neceſſariũ: q̃-
nam reliquiſſe: quæ ue detraiſſe cõducat: tã ad fructuũ rationẽ: q̃ ad totã
uitis naturã. Reliqua cultura cõmunior: atq; facilior eſt. Nil tñ tã facile ẽ:
ut non ſit cũ ſolercia. Omnes quippe uites culture ingeniũ mẽdũ: atq; ra-
tionẽ: expoſcũt. Differentia uero quã inopibus locoꝝ rõ facit: quũ ĩ cibus
cõſtat tũ maxime in falcatione: officioq; putandi eſt: q̃ rem prorſus gñꝫ: ag
rumq; ratione conant̃ deſcernere. Determinationẽ ãt rebus conſumat dua-
bus: agroꝝ ſtatu: & breuitate & longitudine ue reciſionis. Quæ. n. ad inſti
tutionem totãq; reciſioneꝫ uitiũ pertinent: eadẽ ſectitari ubiq; certũ ẽ: q̃cã
de generibus: agroq; ſimili idẽ ferme determinarũt: uidelicet locis æſtuo-
ſis: & ſiccis & gñs eiuſmõi uitiũ reſecari ad breuẽ palmitẽ: fecundiores. n.
reddunt̃: q̃a uberius alere poſſint. Cõtra ad longuꝫ: locis aduerſis genuſq;
aduerſum: ut humidis: atq; ſuccoſis: & uites quæ tali habitu conſtẽt: nã &
natura hũidæ ſunt & ſũma pocius parte fructificant. Alii in uniuerſum de
oĩbus ſtatuũt: non agri ratione: ſed geneꝝ qualitatumq; iubẽtq; obſeruari
medullã: ut dictũ eſt in abſciſis nouellis palmitibus: nã ſi multũ medullæ
habeãt multos breueſq; palmites relinq̃ oportet ut uitis breuitate alere poſ
ſit: multitudine large fructificet. Sin ãt paꝝ medullæ multũ palmiti: ani-
culi gerant: pauciores: quidẽ: ſed longiores palmites relinquendi ſũt: ec q̃
longiores ubiq; quo minus ineſt medullæ. Igit̃ in uniuerſũ reſecãdi modũ
ita determinant. Mẽſura autem palmitũ ſemꝑ ad rationem medullæ ita ca-
pi omnio debet: ut palmiti amplectenti: medulla in latitudine reſponde-
at. Quum enim uitis pariter ad ſuum habitum conſeruandum: & ad fru-
ctum ferendum reciditur: nullus dubitat: quin & diu uiuere poſſit: & fru
ctu ualeat ſemper prorſus: ſi medulla partem maiorem cæſſuræ occupet:
fructus uberes: palmites imbecilles creari: propter alimenti tenuitatem
exiſtimant. Contra ſi palmes reciſus ſolidus ſit: & iuuenilli robore conſtet
parum fructus a parua medulla creari palmitem a palmite amplectente
medullam: argumentoque uitem ipſam potiſſimo eſſe: germina enim om
nia: quæ nouellæ annotinis ꝓtulerint brachiis: fructu carere ꝓp exiguitatẽ
medullæ: & nouellas minus fructificare: quam ueteres. Scilicet eadem de
cauſa quũ carnẽ: & uinaceũ medulla progeneret. Sꝫ hoc minus ueꝝ appet
ſiq̃dẽ medulla detracta: caro creet̃: uinaceuꝫ neq̃at gñerari niſi forte intima
parte

parte medullæ detracti: ſic fiat neceſſe ſit. Sed de hoc alias. Ante oīo: quæ
medullam habeant ampliorem: fructus meliores uberioreſqꝫ præſtent: ni
hil ad præſentē referat diſputationē: publicā omnium amputationē hanc
eſſe autumant. Quæ aūt palmites large fructū parce producunt: his poſtre
mos palmites relinqui longiſſimos uolunt: breueſ aūt illos: qui ad uertum
ipſum caudicē extent: ut a breuibus uitis augeſſere poſſit: a poſtremis lon
giſſimis illis copioſe fructificet: ut pote a larga medulla: quū aūt germinā
oīa: quæ fructu carent: detrahi cenſent: quæ fructū geſtant dimuliari cuꝫ
uua floret: ut nec uitis ad abſciſum: palmitē incrementuꝫ cōpellat: & quan
tum alimenti ſuperſit in eadeꝫ parte coactum uuā augeat. Semper. n. ex re
ciſione querendū id eſt: ut & uitis conualeſcat: & fructus copia cōſequatur
hæc igitur generalis quædā atqꝫ cōis oīum eſt. Tempus aūt amputandi: alii
locis tātūmō diuidūt. Alii gn̄a ēt tangunt iubēt mature illas recidere: quæ
ſolo ſicco: & calido: quum primo ſua demittere folia ceſſauere. Quæ in fri
gido atqꝫ pluuio poſitæ ſunt: has pauloante germinationeꝫ. Quippe quæ ī
ſolo ſunt ſiciente: humorē ſuuꝫ ſeruantes: ipſe melioreſcunt: & fructū ui
ni ſuauioris ꝓgenerāt. Quæ uero in frigido ſunt: emiſſo humore: nec ipſo
deteriores qcq̄ redduntur: & fructus fit incorruptior: & uini ſuauioris effi
ciens. Mediū aūt ac temperatuꝫ obtinentibus agrum medium tempus ſta
tuitur. Sed nō deſunt qui naturæ omnes amputari præcipiant: ut dictū iaꝫ
eſt quod palmites craſſiores iam efficiant̃: & nulli oculi obtundantur: & ſi
tempus ſerenum obtingat plagæ ſiccentur: quæ oīa plurimū proſūt: hyber
no & enim tempore gēmæ pereunt frigore magna ex parte: & plagæ ui ſicce
ſcentes rumpunt̃. Vere aūt lachryma effluit: & permulti oculi excecantur.
At qui nō his de cauſis feſtinandum quidem exiſtimant: ſed ut uitis ſtatim
poſt uindemiam fructum ferat ſecundum. Simul enim binos fructus poſ
ſe geſtari denegant. Sed hi minime recte id aſſerunt: fructus enim per æſta
tem conficitur: quum copia adeſt humoris: quippe cum hac ratione gene
rationem agi neceſſe ſit. Argumentum quod ſi quis hybernas uineas prin
cipio æſtatis confoderit: palmites ex nimietate humoris: crebra gemma ꝓ
uenient: quod ipſa profecto foſſio efficit: quia nimirum implet: ut uis
ſolis feruefaciens condenſare: atque ita gemmas reddere crebriores: uuaſ
que numeroſiores: elicere ualeat. Qui tamen iſta præcipiunt ſecus ratio
nes aſſignant: quippe gracili feruentique ſolo colendum mature autu
mant: ut humor ad maxime opportunos palmites ueniat: alimentum
que proinde per æſtatem ſuperſit. Quæ autem in ſolo humido poſitæ ſunt
quæ ue in luxuriam prorepere ſolent: has recidi uerno tempore oportere:
ut humor diffuſus leuata plaga effluat tempeſtiue. Luxuriantur enim
ex minimo humore: quē excoquere nequeunt: atqꝫ ſarmentis ſylueſcunt.
His dum plantæ ſunt ordeum fabaſqꝫ interſerere placet: qm̄ hæc exſiccare

oĩuȝ ꝑcipue poſſit cauſæ: quas reddunt hæ ferre ſt. Sȝ & ad agros & ad mẽ
ſura reſecandi oĩum diligentiſſima diſtinctio illa eſt: quæ utroꝝq; rõe ideſt
deoꝝ ac gñȝ redditur: ſunt. n. quæ fructum parere nequeant ẽt ſi recidan-
tur ad breue: ſed tamẽ ad germinanduȝ contẽdũt: ut quæ aphytea uocatur
& apud acanthũ uero ad quatuor gẽmas reciditur: quibus at palmites lõgi
relicti ſĩt celeriter ex fructuũ largitate ſeneſcũt. Nouellas itaq; reſecari ad br
ue p utile eſt: ut etiam radices melius cõcipere ualeant: & de falcatione uiti
um hinc dabitur cõtemplandi facultas: huic ꝓxima cura ac uelut ſecundũ
obtinens locum decacuminatio eſt: q̃obrem mox ea iuſtũ eſt aggredi: deca-
cuminareq;: quum fructus incipit prouenire mox uinea confodienda pro-
fecto eſt. Tũc. n. fructus nouus & recẽs: editũ germẽ: ſarculũ tẽpeſtiue re
cipiũt: cũ maxime augeri contẽdãt: poſt hæc iteꝝ decacuminandũ anteq̃ flo
rere incipiant. Interim. n. pendula racemi augeſcere ſolet: quia nõdũ acina
cõſtiterant: poſt ubi defloroũt uua pẽdula iam cõſtitit: acina cõſtitere: atq;
augeri incipiunt. Oĩo decacuminatio ac foſſio media tempeſtiue oĩuȝ ma-
xime opum reddi expoſcunt: tunc. n. uitis auget fructũ & germina: q̃bus
ãni poſterioris fructũ ichoarĩ fetificarĩq; icipit: q̃ ſi fodiẽdi cura ñ omittat be
ne quæ tulerit: auget: & fructus futuri primordia bene concipi. Germinat
uitis ad ortũ uſq; canicula quũ ãt hæc oriri incipit: ceſſat: quæ fructũ futu
rũ probe ſit conceptura: quippe ſole feruefaciente ſumme pars germinuȝ
obdureſcit atq; ita ceſſat auctio: quo facto germinis humorẽ cõſiſtere: fruct
uȝq; ex eo creari naturæ lex eſt: q̃ tamẽ locis opacis: uel humidis manet: ſo-
lem tolerant: & plus temporis augeſcere poſſunt: prorſus & diſtractio: &
multilatio certum tp̃us ſibi depoſcunt: ſed id non æque obſcurũ: neq; diffi
cile cognitu ẽ. Pulueris excitationẽ primis temporibus: cũ nigreſcere uuæ
incipiunt: damnari quouſq; ad maturitatẽ perueniãt: ratio ẽ motus: &. n.
percoquendi motu altero auocatur. Vetaturq; quade cauſa nec herbã euel
lendam p id temporis cenſent. At oĩo inutilem: mox iãq; putari: nulla rõ ẽ
Vſus enim & quod in aliis fieri ſolet utilem eſſe plane confirmãt. Cucume
res nanq; puluere occultati nutriri teneriореſq; reddi credũtur: quãobrem
Magarenſes ita eos tractare conſueuerũt. Sed miruȝ uidetur: quod puluis
qui tam ſiccus eſt: alere queat. Ratio tñ eſſe impluribus poſſit. Nã & quia
citata humo uaporati cuiuſdã aeris alimentuȝ reddatur: ut de ſolo uaporo-
ſo retulimus: & quia fructus obtectus puluere defendatur a ſolis feruore
& quia leuiter: : moliterq; ſiccens: amplius auite pabuluȝ attrahere poſſit:
quippe hæc omnia: quum ad copiam alimẽti: tum ad facultatem coquẽdi
nimirum adiuuant. Quapropter foliisquoq; fructuȝ integere ſolent quuȝ
itaq; tegmine: & aqua: quo ad ſatis ſit pocientur læti: tenerique: ut debent:
reddũtur: & de uitibus dictũ ſatis iam ſit. Omnium autem maxime res pe
culiaris inter curas agricultoꝝ ſal eſſe uidetur: quod radicibus palmaruȝ ac-
cumulatur. Nã & ad germinãdũ & fructificanduȝ parutilis eſt: medicandi

enim tutandiq; ratione: ſi eiuſmodi quicq̃ adhibeatur: minime mirum: ut ciuis fico: & rutæ: facit &.n. ſiccitate ſua: ut radices: neq; uermẽ: neq; putre dinẽ ſenciant. De ſale uero: aut ſalſugine quã adhibere conſueuerunt: alii enĩ ſalſugine: alii ſale utũť: ſimplex ratio reddi põt: q palmæ loca ſalſa plu rimum cõcupiſcunt: & argumentũ: q ubi palmaꝝ copia eſt: ſolum tale ſpe ctatur: ut in aphrica: ſyria: atq; aliis tractibus: quo fit ut ubi ſalſugo nõ ſit: ope proxima ſalis ſubueniant. Verũ hæc ratio cõi utiq; iure dici de omnib põt: quæ loca quærunt diuerſa inicio a primis ſummiſq; gñibus ſũpto: ut aquatilibus: terreſtribus: differenciiſq; eoꝝ. Singulis.n. loca aptiſſima nãʒ dediſſe certũ eſt: ut & aĩalibus quippe queſtio: & ratio eadeʒ eſt: cæterum ſi quid de his quoq; ꝓpriũ exponendum ſit: in ſolo atq; radicibus: quæren da cauſa eſt: hæc.n. qualitate quadẽ ex ſale afficiunť.n. uero ſolũ leue ſclu tumq; reddať: radices uegetiores craſſioreſq; fiunt: quippe cum plus pabuli trahunt: quibuſdã patefactis meatibus: atq; ẽt cauſa refrigerationis: q ſter cus ꝑꝑ ſuũ caloreʒ efficere minime põt: palma.n. quanq̃ aereʒ circũfuſum calidum quærat: ut fructus matureſcere poſſit: tñ radicibus refrigerari ob ſiccitateʒ deſyderat: q ſal ſubminiſtrat: Quãobreʒ apud babylonios ſalis uſus: nõ ſtercoris eſt. Cauſam uero qua ſal palmæ tantũmõ ꝓdeſt: naturæ proprietati imputari par eſt: materies.n. radiceſq; eius arboris plurimum a cæteris diſtẽt: qua ꝑꝑ ſale remorſe alimentũ uberius trahunt: quo & ſibi ſatiſfacere: & arboreʒ totã augere facile poſſint: facit ẽt cultus terræ ut oĩuʒ radices ualidiores reddanť: hinc.n. non nulla ex ſylueſtrium numero in ur banum habituʒ tranſeunt: & ſtercus quoq; uehementiſſimũ: hoc ideʒ põt efficere: ut feces pelliuʒ: & urina q ſtercorandi gñs myrtis ſtatuitur: huiuſ cemodi quippe ſtercus ſubire arboreʒ longe amplius põt: nec nõ & arboꝝ cæteraꝝ radices remorderi deſyderãt: ut ẽt in punicis patet. Nam his quoq; urinam infundũt: & pelliũ feces accumulãt: non tñ pariter atq; myrtis: ſed minus humidæ tñ carnoſæq; remorderi: & ſic in farciri minĩe cupiunt: oĩo mutationes arboꝝ culturæ ratione exultant: ut ex accutis amariſue tranſe ant in dulces: ceu punicæ atq; amygdalæ: & quicquid per alterationẽ ſuaꝝ radicuʒ natum: ſit immutari quippe amygdala trienio poſt immutať. Cul tum enim pertãtũ temporis adhiberi par eſt. Radices punicæ plus ẽt tem poris ꝑſiſtunt: fructus mutatio quum amplius alimentum percoquiť rati one conſequitur. Coquitur alimẽtũ perfectius quum radix qualitatẽ quã dam cæperit. Ad ſummã ut etiam ante dictum de ſeminibus eſt: permoto immutatoq; principio: cætera q̃ʒ: atq; uniuerſaʒ nãæ cõditionẽ: ꝑmutari ne ceſſe eſt. Alimentũ aũt mouet atq; immutat: ſi diutius ueniat. Nã & aqua feruẽti cũ q̃dã riganť melioreſcũt: ut malus: uerna: & myrtus: hæc.n. ſine nucleo reddiť: ut q̃daʒ affirmãt deꝑhẽſũ.i. fortuito quũ myrtus iuxta bal neũ: ſtaret neglecta: ab hac.n. uacua nucleo reddita ſemĩa petẽtes ſerebãt: atq; ita genus huiuſmõi athenis eẽ ĩceperat. Sed hæc q̃m ſimilitudinis aliq̃d

proferunt ad fidem rei propoſitæ faciendã retulimus. Aquæ ãt ſalſæ qui-
buſdã quoqꝫ oleribus cõgruunt: & qua de cauſa nitro in nõnullis utunt: ex
poſitũ iprimis ratiõ bus eſt: quãobrem hoc ẽt ut pote conueniẽs admitten
dum iis & enĩ ipſis; atqꝫ alimẽto eorũ quoqꝫ dulcedinem effici certũ eſt. Ve
rum hæc ſucco cõſtant amaro: palmis acerbitas ineſt: quã ꝓtinus ſalis uis
a primis iniciis tollit ut de cæteris factis dictũ ẽ: fructũ ãt perdurare ĩ palma
fẽia nunꝗ poſſe: niſi florẽ maris cum puluere ſuper eã concuſſerint; ita enĩ
quidam confirmant: peculiare ꝓfecto ẽ. Sed ſimile caprificationi ficoꝝ: ꝗ
fructus perficit͛. Ergo fœminam minus ad perficiendũ ſibi ſufficere aliqs
potiſſimo dicet. Sed hæc non in uno genere: aut duobus: ſed uel in omnib͛
uel in pluribus conſtare deberet: Naturã &. n. generis ita diiudicamus: &
in his tñ ipſis paucis generibus: mirꝫ qꝫ palmæ nulla rõ dari poſſit: quũ ca
prificationis cauſa conſpicua eẽ putet͛. Sed de his ſatis: cæteroꝝ peculiaria
cauſas hñt cõſpectiores. Amygdalã. n. dũ fructum parit: neqꝫ rigãdam:
neqꝫ ſtercorandã neqꝫ purgandã: ꝓterꝗ aridis: neqꝫ ulla cura tractãdã: exiſti-
mant: ne plus æquo ualidior reddita: fructũ in flore amittat: ꝗobrem ag-
rũ quoqꝫ minus frugalẽ quærere aſſolent: & ſi poſt hæc fructũ parere non
poſſit: radices refoſſas: reſpoliataſque: hibernis frigoribus tradũt: & reli
qua puniendi genera: quæ retulimus ſponte detrahitur: ut uitẽ iuniperꝫ ti
liã. Oĩo eas: quibus cortex afferũt: ꝓxime illas ꝗ tractare cõſueuerũt qb͛
cortex diſrumpit͛. In his. n. natura ipſa rem ꝗ cõmoda ſit uidetur: efficere
quũ corticẽ diſgreget: & tãꝗ alienũ reiiciat. Dãnoſũ ãt eſt omne alienũ ſi-
cut ẽt qꝫ aridũ eſt: & de ſale hoc idem uero aĩaduertere licet: ubi ꝓprietas ali
qua ſit abnã accomodata: & de arboribus hinc rõ cõtẽplãdi ſumẽda eſt: hiſ
coronariũ & oĩo ſuffructiceũ & ferme oleꝝ genus reſpondẽt: cũqꝫ deꝫ uel ĩ
his alia oĩum cõmunia ſunt: ceu rigatio: ſtercoratio: ſaricio. Alia propria
generatim hñtur: ut purgatio: in coronariis pariter atqꝫ oleribus: qppe ſer-
pillũ ob areſcit: niſi purget͛: & ſyſimbriũ: & cætera. Roſis nõ ſolũ præci-
dunt. Veꝝ: etiã adurunt: deſinunt enim florere: ſylueſcuntqꝫ paſſus fæcun
ditate: niſi ita tractentur: & braſſica: & ruta dureſcũt: & exareſcunt. Sed di
mutilatæ: & in ramos diſperſæ ampliores: meliores: ſapidiores reddũtur:
Enim uero germinatio diffuſa: tam ſaporis: ꝗ odoris acorem nimiũ tollit
quippe ſuauitas & temperantia in mediocritate conſiſtit. At in olerũ gene
re uſus detractionis nullus eſt: præterquã in his quæ retonſa melioreſcũt
ceu porrum. uel ex his aliquis quæ numeroſo germine amplientur euulſo
uel illoꝝ quæ appoſſita ſint: uel ipſoꝝ congeneꝝ cũ denſa inter ſe ſunt ue
lut purgatio procul dubio eſt: ut reliquis plus alimenti: incremẽtiqꝫ acqui-
ratur. Sunt non nullis peculiaria: ut de ruta prædictũ eſt: ut que in aliis
patet. Sed pauciora hæc ſunt: & ferme cõſpicua. Reliquũ eſt ꝗ arboꝝ cu-
ræ obiectum cultura ſegetum eſt qua in parte agitatio ſoli præcipitur: &
tempus ſementis: & ſartio adhibenda poſt ſatũ. Sed ante hæc uel ẽt ſimul

agrum : cuiq; accõmodandum noſſce oportet: ut etiam in arborum genere quin & tractatione ſoli nõ deſunt : quæ iudiciũ agricolæ prudentis deſyderant: ut ſi aliud p æſtatem pocius: aliud p hyemem: uel cõfodiendu3 uel relinqudũ: uel aliquo mõ tractãdũ ſit: nõnulli diſcernũt. Quippe ſolũ pluuiũ ſolidũ põderoſũ: & pigue p æſtatẽ: & pſcidẽdũ & cõfodiedũ affirmãt cõtra ſciciẽs: ſolutũ leue: & gratile phyemẽ. Enĩ uõ illa æſtiua culcio aſſiccare attenuareq; põt hyberna uõ craſſare ac humefacere: q̃ ſcilicet nã idigẽs utriuſq; ſoli deſyderat: & ſtercorandũ ãplius ſolũ gracilæ minus frugale p cenſent: tum propter ſoli uirtutem: tum quod ſtercus plus alimenti miniſtret: q̃ excoqui poſſit. Terrenum quoq; aduerſi habitus intermiſceri præcipiunt: exempli gratia: ponderoſo leue: leui ponderoſu3: macro pigue: & contra pari mõ: & rubru3 & candidum: & ſi qua contrarietas alia ſit: qppe non mõ quod deeſt replere admixtio põt. Sed ẽt ſolum oĩo reddit ualidius ut ſi quod defatigatum: atq; effectu3 iam eſt: fertili cui q̃ terræ pmiſceatur: ferre iterum incipit: quaſi nouũ effectu3 ſit: ẽt q̃ ſua natura ſterilis ſit: ceu argilla: ſi miſceatur feracẽ efficit. Altera.n. alteri ſtercoris uice quodãmõ fungitur: q̃obrẽ megarenſes miſcere ita cõſueuerunt: & quinq̃nio aut ſexẽnio poſt alte defodientes inq̃tu3 imber ualeat puenire ima terreni ad ſũma regerunt: quo ſeges renouellet: pars.n. ad alendum idonea labitur decrſũ ſemp cum aqua. Solu3 ſiccum & tepidũ ante imbres ſeri præcipiunt: ut ad miſſa humoris copia: ſatis alere poſſit: & pluuium q3 eodẽ mõ ſerendũ exiſtimant: ut ſemina humo adhuc tepida pululẽt: atq; augeſcãt: itaq; imbres ſufferre poſſint. Validius: at ſi obſerendũ ĩ humido ſit: terra ante præciſſa ſero ſemina cõmitti melius ducunt. Matura ſemente rara ſolo mandari ſemina iubent: ſerotina aũt denſa. Altera.n. radicem habunde cõcipere nequeunt. Altera optime radicãtur: & germine multiplici diſpergunt. Hæc igitur: cæteraq; huiuſmodi: plura & enim ſunt: ſiquis culturas ſoli exequi diligentius uelit: at rationen pocius agrorum conſyderaſſe oportet. Sũt.n. qui cultum exquiſitum pati minime poſſunt. Sed qui ita colat plurimum ab errabit: q illi euenerat: qui ex corynthο ſyracuſas profectus: culturam corynthii agri in ſyracuſano ſeruauit: quum enim lapides e ſegete frugali legiſſet: reddidit multo deteriorem: frumentum enim exareſcebat: quum exemptis lapidibus nihil haberet quo ſe poſſet protegere. Huic proximu3 eſt: quod actum in ſyria referunt: ſolum enim aratro alte proſciſſum penitus reſcicatum eſt: quum ſolis intruſu adeo perſilierit: ut prope ureretur: nude fit ut aratris puſillis ſyri utantur: hæc igitur iudicium callidi coloni requirunt. Verum ut communius atque unuiuerſum dicamus ſumum ac primũ eſt oĩum agrꝝ bene araſſe: ſemẽ.n. ſolo cõmiſſũ bene pſciſſo pbelle erũpit: quu3 terra iã mitigata emollitaq; ſit: tũ ſtercoraſſe bene: & aliũ: atq; aliũ cultũ: adhibuiſſe opere pciu3 ẽ: ut ſaritionẽ runcationem: & reliq̃. Cura noualiũ tpr̃e utroq; ſuſcipit æſtate: ac hyeme ut terra ſolẽ ac frigora

ſentiat: quemadmodum de conſerendis quoque arboribus propoſuimus. Solum enim ſæpe inuniuerſum: rarum. Leue: atq; materia uacuum redditur ita; ut alere facillime poſſit: ideoq; præcipiunt: nunq̃ legumina in noualibus ſerere: niſi mature admodum fieri poſſit: ne æſtiuam nouellationem impediãt. Niuem hibernis noualibus prodeſſe exiſtimant: pruinã uero nocere: corrodere nãq; terram: exterminareq; poſtq̃ primas arationes nouellauerunt: rurſus uere ceſpitem inuertere ſolent: ut naſcentem herba interimant. Tũ æſtate arant & quuꝫ ſerere uelint proſcindũt leuiter: ut pote quũ ſolum bene præagitatũ præparatumq; eſſe: ac ea de re operã potiſſime dediſſe oporteat: quẽadmoduꝫ diximus. Quapropter bidentis culturam magis quã aratri cõmendant. Id. n pleraq; intacta uidetᷣ relinquere. Theſſali uel bidente ualidiori feramẽto utuntur(q; credo id eſſe: quod paſtinum uocant agricolæ itali) qđ miſcũ uocitant: hoc. n. altius deſcendens: plus terræ iuertit. Soli cultura hæc ẽ euenit ãt iis: qui in ea elaborauerint: ut minus in reliquis elaborandum ſit. Cõtra q ſegnius illã ſuſceperint. Cogũtur profecto ut ſæpe & ſarciant: & runcẽt: quũ herba multa erumpat: ſic. n. ſemina peunt priuſq̃ frumẽtuꝫ herba enaſcitur; qm̃ & ualidior ẽ: & prius ineſt in ſegete: nã ſi frumentum citacius creſcat: herba magna ex parte ſtrangulatur ac perit: & in totũ non eque officere poteſt ſolo pluuio atq; frigido conueniunt ad tritici pariter: & ordei: atq; cæterorum frumentorum fructificationem: ſoluta enim hæc ſunt. Cætera plus imbris deſyderant: & nigra magis q̃ candida at ſi ſicca. Itẽ cãdida: magis quam nigra: ut antequam imber deſinat granẽſcere poſſint: celerius enim candida perficiuntur. Temperatis autẽ locis: quæ media conſtent natura mandari oportet: ſic hæc diſcerni quibuſdam placuerat. Alii ſecus indicant. Verum ut ſimplicius agam: ſolũ gracile ordeum melius præſtat. Pingue tritico accomodatus eſt. Ordeum enim minus ac leuius alimentum deſyderat. Triticum largius calleſiuſq; expoſcit. Triticum trimeſtre ſolo tenui melius fit. Alimentum enim ſubminiſtrari modicum eo poteſt: hoc & leue leui. Aphricum: & draconcias appellatum: & ſtlentias: & ſelenuſium: lætum exigunt agrum: hæc enim uberius ſuccos hauriũt. Argumento calamus eſt: quem craſſum gerunt. Ad ſummam quodcunque huiuſmodi ſit: ſolo frugali apte committitur At ſi aliquod genus tunicis multis contegitur: ceu thracium: hoc ſolo hiberno conuenientius dabitur: frigus enim huic nihil efficere poteſt. Rarũ ſolutumq;: ceu canchridias uocitatum: agro pluuio ſerendum profecto eſt quippe cum alimenti copiam id quoque deſyderat: quamobrem & culmo craſſo exurgit. Quin & in leguminum genere pariter intelligere licet. Solum enim lentum: ac nigrum cicer melius fert. Leue melius fabam: ſic. n. utriq; modice alimentum offertur: & in cæteris uero ſemper ad alimentuꝫ referenda rõ ẽ. Nũq̃ tñ rõe aeris ꝑtermiſſa: &. n. ſolũ apricũ & ad ſũmã ſerenũ ĩfirmiorib cõmodius ẽ. Contrariũ ualidioribus: lutoſũ ſiccis & puo

alimento contentis: ut achilleidi: quippe hoc ſuccos melius digerens facit
candidiora: fuerunt: & coctilia & ſicca loca quoque ſoli expoſita: plus enĩ
uis ſolis per coquit. Triticum ſolo pluuio uberius quam ordeum geritur
& omnĩo cõtra imbres ualidius eſt: fert idẽ ẽt ſolo nõ ſtercorato copioſius.
Ratio ꝙ ſuo naturali calore plenius cõcoquere poſſit: & fimũ nõ æque req-
rat: qm̃ in ſe hẽat: quod ex fimo aquireret. Ad ſũmã triticũ: robuſtius eſt
& maturius ſerit̃: & locis frigidis magis comittitur. Robur aũt facere calo
ris plane intereſt naturalis. Quin & quod tunicis inuolutũ pluribus ſit: fit
ut tucius maneat: qua pp ſolũ ꝙ lõgo interuallo tẽporis colit̃: triticũ magis
q̃ ordeũ fert. Triticũ. n. alimentũ eius ſoli ualidius magis uincere põt: cĩo
ut ſimplici ratione dicã publicæ ac ſũmæ dñiæ illæ ſunt agri natura ſeminũ
firmitas: infirmitaſue atq; aeris habitus: qua de cauſa hæc cõſyderari ubiq;
neceſſariũ: frigora ſubſecuta oĩbus in locis utilia ſũt. Sic. n. ſata plenius ra
dicant̃: cancrificant̃q; ita: ut ineunte uere haud quãq̃ modica magnitudine
careãt. Sed p̃cipue ĩ bonis. Auſtrinũ. n. atq; oĩo ſerenũ tẽpus: celeriter edit
erugineq; fætificat. Quæ denſæ fuerint: ſeminata: ſpicã prius effundũt: q̃
quæ rarẽter: ꝙ altera largius radicent̃: & multiplicius deorſũ ſindãtur: qa
locus ſuperſit: altera protinus ſurſũ excurrãt. Semina q̃ ad fertilitatẽ ido-
nea: & uicia: quæ accidere ſolẽt: haud ignorar̃ oportet: locis. n. cauis & afla
tu ſilentibus: ſegetes erugine infeſtantur: aufugiunt hoc uitiũ: quæ ſtant
nõ erecto: ſed paruo cacumine: q̃obrẽ ſpicam inclinari utile eſt: ut ĩbres de-
cidãt: nec rores excipi poſſint. Inclinant̃ magis: quæ lõge ſint: manẽt erecti
us latæ ac breues: quo ſit: ut iſtæ eruginẽ ſenciant. Iuuat & multo a foliis
ſpicã diſtare: humor. n. in foliis magis cõcipitur: itaq; ſi ꝓpinqua ſit: tan-
gitur ſtatim: ſi remota: nõ æque inficitur: q̃obre ordeũ achilleis uocatũ:
eruginoſum tã nigrũ q̃ cãdidum eſt: ſpicã. n. gerit erectã: cõtra genus: qđ
etheocritũ uocamus: quia incuruatur ab erugine in noxiũ eſt. Segetes uen-
to expõitæ minus erugine infeſtantur: motus. n. humorẽ diſcutit. Nam &
quũ poſt imbrẽ flatus ſecutus: & nox deinde ſucceſſerit: erugo minus con-
ſtitit flatus. n. humorẽ deiicit: & ſol paululũ immoratus nullã putredinẽ
cõficit: ſed priuſq̃ quicq̃ emarceſcat humor totus aſſicatur: atq; abſumitur
erugo aũt quædã putredo eſt: nec putridũ eſſe quicq̃ põt: ſine alieno calor̃.
Triticũ pleniluniis potiſſimo eruginẽ capit: ratio in calore eſt: quo ẽt noctu
luna putrefacere poteſt infirmiora fragilioraque ſunt omnia: ut ſimplici-
ter loquar alba quam nigra: tam in plantis: quam in animalium genere.
Igitur quod ſemina locis conuenienter eligi debeant: pleriſque rationibus
conſtat. Morbi autem: ut ſumma dixerim: omnibus ſeminibus: ob alimẽ-
ti: cælique intemperiem eueniunt: uidelicet cum plus: minuſue alimenti
præbetur. Aut aer immodice humidus: ſiccuſue eſt: uel etiam cum non
tempeſtiuo humeſcit. Sic enim & uermes cicere: cicerculæ: piſoque inna-
ſcuntur & erucæ cicerulis: quum priuſquam fuerint reſiccata: dies interim

ſeruidi acceſſerint : ciceri uero cum ſalſugine abluta dulcedinem ce Quippe natura ubiq; animal gignit: modo calor humiditate ratione ta coeat humiditas eni; ceu materia ſubiacet calori ad ex coctionẽ con dam: quod uel intritico euenire uidemus. Vermes. n. eius radice crea quu; poſt ſementẽ flatus auſtrini crebre inceſſerit. Tunc eni; radice l ſcẽte & aere calido: radice; caliditas putrefaciẽs animalia procreat. Ve inde enatus continuo radice; erodit: ſigulis eni; e xeiſdem rebus gene nem: alimẽtu;q; natura proſcripſerat. Alteru; genus uermis ingignit quu; humor effundi nequit: concluſus ſicitate aeris circũ fuſi. Tunc ei calor confecta putredine animal contrahit: tunc pabulũ idem ei quoq; ministratur. Hoc idem & malis: & oĩo arboribus euenire uidetur quæ c ti uermiculantur: q;. n. par humoris ſit: idq; in arbore maneat putredi conficit ex qua uermis contra quũ alimẽti copia ſuppetit: tunc eni; ſucc ad ſuperiora trãſmittitur: & quia largior uincit nec põt putreſcere. Hui ximu; quod ẽt uitibus euenit. In his ei;: auſtro potiſſimu;. Vermes ipſ uocitati gignuntur: ut pote quũ iſtæ humeſcant: atq; aer ſætificet: tu; ii materiem ſibi congenerẽ ſtati; erodunt. Item carpæ in oleis pari ratione antur & quæ in reliquis ſolẽt cõſiſtere: uel cũ germinãt: uel quũ florẽt: etia; poſt flore;. Eni; uero omnia ex ſimili cauſa proueniũt. Sed uitib; h potiſſimũ euenit: quia natura præhumidæ ſint: & humor ea in ſipidus atq; aquoſus. Humor eni; qui talis eſt: facillime affici põt. Non nuſq̃ hi omnino nequeunt generari: ſcilicet loco placidi ſpiritus: neq; humido: ne ſuccoſo. Sed de morbis latius poſtea diſſeremus: ſerere iubent. Alii ung liis orientibus: tunc eni; ſemina ſeruari poſſe ĩ terra ſicca & inſolida arbitrã tur. Alii occidẽtibus: ut ẽt didimus auctor eſt quod imbres die ſeptimo ab occaſu accedãt. Sed optimũ forte atq; tutiſſimu; ſolo turgenti ſemen cõm it tere. Cauendũ tñ ne ponatur ĩ lutulento: aut ſemimadido: & ſemiſicc nec: quod quida; amphietgũ uocant: humidu; eni; limoſũq; facit: ut ſemina diffundãtur atq; lacteſcãt: & ſi ſiccetur oblinit: obſtruditq; nec trãſmeandi libertatẽ concedit. Semimadidu; uero facile putrefacit. Tantũ eni; caloris humoriſq; obtinet: ut mouere quidẽ ſemina poſſit: ſed cõpellere germẽq; effundere nequeat. Quãobrẽ ſemente; hanc omniũ deteriam putãt. Quæ eni; in ſicco facta ſit tempeſtiue: ſemen minime perdit. ſolſticiis ſerere tu- tu; eſſe uidimus: negat eni; uero terra; per id temporis madida; pondero- ſãq; eſſe atq; ita uaporoſã: ac ſimile; uelleribus male dilaniatis effici ait: nec poſſe uapores atrahere ſurſumq; tranſmittere. Quum uero tamen caloris habeat: quantum ſufficeret. Verum quæ ſerotina ſunt: ſolſticiis melius obſeruntur: & prodeſt ſeminibus inſatu: & poſteaq̃ ſata ſunt dies placi- dos complures incidere: ut ualeant pululare. Poſt hac frigus aquilonium mediocre utile eſt. Nihil enim ualide iam fixis conſtripatiſque nocet: ſed coagendo conſtipando meliora fœcundioraque reddit. Quippe quum ra

dice

dice robuſtiore plus alimenti trahatur: & incrementum poſt modum citacius ueniat. Quæ nanq; continuo ſe extollunt: gracilia: imbeciliaq; perficiuntur: tu3 etiam quæ intempeſtiue conceperint: atq; fuderint: pereũt: cito enim intempeſtiua educatio fluxa eſt: q̃obrem. Alii recidere. Alii retundere conſueuerunt. Iuuat etiam nix: quando terram fermentet: & rarefaciat: & pabulum præbeat: & calore cõcluſo: radices augeſcere: corroborariq; faciat: ex quo illud quoq; palam fit: quod in queſtione uerſatur. Cur ager frigidus: caliduſue: frumentarius eſt: ceu thracie: pontus: aphrica: ægyptus: & enim ſupra cætera: frigus etiam: æſtuſque: aliquid conferunt: ut de mollitione terræ dictum iam eſt. Quippe nulla re minor: ſed omnium maxie circunfuſus aer aĩaduertitur. i. ad tempeſtiuitatẽ imbrium: uimq; flatu: & frigoris. Qualia enim hæc fuerint: talia quoq; ſemina redduntur. Vnde recte in prouerbio eſt. Annus fructificat: non tellus. Situs quoq; agri plurimum ad flatum: ſolemq; ualet: ꝙ etiam de arboribus diximus: eni3 uero pleriq; agri: q̃uis graciles: uiciatiq;: fruges tamen perficere haud improbe poſſunt: quia commode ad hæc ipſa poſitionẽ obtineant. Omnino ut ſummatim dixerim. Ager bonæ frugis: frigora quoq; multa deſyderat. Sereritates enim flatuſq; auſtrini: uicia magna ex parte foetificant: eruginoſaſque fruges efficiunt. Contra hyems conſtirpatis canceratiſq; ſtirpibus: magnitudinem modicam uerno tempore facit. Terram item ſi occupauerint cultam rariorem ſoluciorem q; reddit: qua de cauſa incrementa exortus conſumationesq; celeriter uere actitantur adeo ut nihil pro ſua exſtimatiõe poſteriora uenire: ſed etiam antecedere illa q̃ ſata ſint in agro tepido: uideant̃: ſicut ẽt arbores detrũcatæ: quũ. n. uehemẽter pp ſucci collectũ: ſaucrẽq; aeris excitẽt̃: celeriter & augeſcũt: & cõſumant̃. Igit̃ agri: his ĩter ſe differẽciis diſcrepant. Semina aute3 in his quoq; ſimilia capi oportet: ne qua mutatio cõſequatur. Atqui non nulli ualidiora eſſe illa affirmant: quæ ager præbeat optimus: & hinc uires eorum perdurare biennio poſſe: quod ſi ita eſt: proximum ſane illi occurrit: quod de arborum plantis aſſeritur: hoc eſt: optima: ualidiſſimaq; petere oportet̃: quapropter utraq; ratione: rem agi conueniet. Aeris quoq; inequalitatibus cura eſt adhibenda. Neq; enim quæ loca aprica: & propera tulerint: ſerotinis: frigidiſq; conueniunt. Neque contra. Altera enim feſtinare putantur. Altera ſqualore: imbriſq; inopia: pereũt ꝙ enim ſerotina ſint lente concipiunt: pariuntq;: quo circa ut ueniãt poſteriora neceſſe eſt: hoc idem frugibus quoque euenire plane uidemus: quæ enim præcoquis lætique germinis ſunt: ceu trimenſtria: hæc ſolo mature commiſſa præueniunt: niſi quid eiuſmodi ſit: ut hyemem anticipare debeat: quo poſſit radicem concipere: ſicut & fabam: ea de cauſa mature obſerere ſolent: & ſimul quia imbrem in flore amet: diuque refloreat. Nam ſi ſero ſeratur imbrem haud aſſequi poſſit: prodeſt fabæ imber: quum floret: quia raro opere conſtat: frumento incommodius eſt: ratione prædicta

cæteris quoq leguminibus innocens eſt: præterq̃ ciceri: hoc eniꝫ abluta ſal ſugine: tanq̃ re naturali: & ſibi ingenita: deſtitutum radicitus ſtatim tabeſcit: atq ab erucis exeditur. Fœtificatur enim quemadmodum diximus. Sed ſemine in uino præmacerato: minus poſſe egrotare putatur: quod rationis eſt: ſic enim aliquid acerbitatis habebit: quo poſſit reſiſtere. Omnino enim ſiquis immutatum ſemen terræ mandauerit: ut ante iam diximus: tam plantas: q̃ fructus: permutari poſſe ratio eſt. Quale nanq principium ſit: tale illud quoq ſequatur: quod ab eo ipſo principio prodit: neceſſe eſt. Ad hæc: alimẽtis mutatis tota quoq arborum genera permutari uidemus Quippe ex ferocibus: urbana: mitiaq redduntur: & ex nigris incãdida trãſeunt: pari modo & fructus: qua propter ſemen etiam qualitate affectum aliqua: nil mirum: ſi radicem protinus: & caulem alteret: & ultimo fructũ immutæ. Nullis irrorari: ſoleſq ſentire: prodeſt: ficre delapſo: ſed frigore niueq opus eſt: ne reſidentem humorem ſol feruefacienſ: eruginem creet: hic eniꝫ: & agri roruleñti: & caui: & inflatiles: potiſſimũ erugine infeſtãtur:

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM. L. IIII.

q Voniam plantarum complures ſunt generationes: harumq cõmuniſſima omnibus: quæ ſemine factitatur: uel certe iis: quæ ſemen fructumq ferãt: dubitauerit ſane quiſpiam: quæretq: cur non proportione ui es ſingulis ſeminibus inſint: ſed infirmiora ſint: quæ aualidioribus prodeant: ut quæ arbores generant: annuis eſſe infirmiora uidemus. Quippe utraq ratione cõfeſſum id ipſum habetur: q̃n etiam ab infirmioribus ſemin bus ualidiora proueniant. Semen eniꝫ arborem generat. Infirmitatis robuſtatiſq argumenta hæc ſunt. Annua terræ commiſſa eadem permanent: ſuoſq fructus ſimileſ præſtant. Arborum ſemina immutantur: deteriuſq fructificant: & altera conſumatione: ſibi deſtinatam celeriter reddunt: altera diutine ac lente. Arbores enim q̃q̃ robuſtiores: tardius fructus ſuos percoquunt. Item arborum ſemina: cruſta: ligno ue: natura operuit: ut oleæ: pruni: uitis: piri: mali. & hæc rurſus molle carnoſa obduxerat: frumenta uero nuda reliquit: & maxime triticũ: atq ordeuꝫ: præterq̃ ꝙ tunicis prætenuibus ueſtiri uoluerit: atq ſemper illa: ꝙ infirmius ſit: huic maiorem impartit cuſtodiã. Ambiguitates hæ fere ſũt principium de his diſſerendi cepiſſe illud oportet. Semen uero non ſolum uim agendi: ſed etiam paciendi ſortiri: quod quum in omni parte naturæ: affirmari ueriſſime põt: tum in ipſa generatione latiſſime patet utranque rationem: & quodam mõ non minus illam paciendi uendicare ſibi effectũ ſic eniꝫ uiſquoq ſeminibus inclita ad agendũ mouetur: quaſi ferueſceret. Quãobreꝫ non oĩa ex eadeꝫ cauſa germinãt: ſed quuȝ aeris cõplexus aptuſ cuiq occurrerit: hoc igitur poſito: cõſtat: ꝙ nõ roboris: ſed pocius imbeci-

litatis germinandi celeritas eſt: imbecille pati aptius eſt: hæc eadẽ ratio red-
di pōt de conſumatione: eniꝫ uero imbecilliora facilius & aeris habitus: &
ꝗ in eis ſint elementa poſſunt perficere. Quod etiam in aīalium genere pa-
tet: ſemp eniꝫ ꝗ robustiora ſunt diuturnius ex toto pene partus ſuos ferunt:
atq; educant: tuꝫ & frugibus terræ plantæ ꝑexigue ſubiacẽt fructus arboꝝ
in mole maxima eſt: quæ auocat ad ſe cibos: atq; abſumit: ut alia paruꝫ fe-
rãt: alia penitus ſterilia ſint: ſicut & aīalibus euenit: quæ ſupra modũ graſ-
ſantur atq; pingueſcunt. Igitur feſtinatæ cõſumationis cauſam nõ uni ſolũ ſ-
ſed his dare debemus: unde fit: ut etiã fecũdiora eadeꝫ eſſe nimiꝝ ratio ſit.
Sed forte de fecunditate aliquis contradicet: plura inquiens eſſe: quæ arbo-
res ferunt. Singulas enim pulpas ꝑmulta ſemina continere: arborem ꝙ ſe-
mine unico generari: ſed hæc leuiora: & quaſi ſemota eẽ appareant. Genus
aũt & ſimilitudinem: fructuũ ſeruare arboruꝫ ſemina nequeũt: ambabus
illis de cauſis: quia plus temporis terræ immerſa debilitentur: & quia īgẽs
arborum moles largam nutrimẽti copiam attrahat: quod enim ſterilitatis
cauſa eſt: idem etiam prauitatis fructuuꝫ eſſe ratio eſt. Annua contra paꝝ
temporis in terra tenentur: & paruuꝫ attrahunt alimentuꝫ: quapropter nõ
primo ſatu: degenerant: ſed tercio. Tunc enim mutationes fieri ſolẽt. Itaq;
quod illis ob alimenti copiam ſtatim euenit: hoc frugibus quæ diu ꝑmaneã
ſerunt ratione occurrerit: præterꝗ ꝙ altera in partem deteriorẽ ſemper mu-
tentur: altera uel in meliorem ꝑtranſeat: ſi agri: cælique ſtatus faueat. Sed
hoc haud noſtri propoſiti eſt. Degenerãt aũt penitus fruges illæ potiſſimo
quæ uiribus præſtãt: ut triticũ atq; ordeuꝫ: hæc eniꝫ ſola in lolium tranſeũt
ſed magis triticum: quia ualidius eſt: itaq; id quoq; non alia de cauſa euenit
quã ꝙ plus alimenti trahatur. Lupinũ. n. omitto: quoniam id īcoctile ꝗſi
toto eſt. Igitur ratio germinãdi hinc colli pōt ad extrema uero durandi ꝓ ui-
ca tiã aliis tꝑus aliter occurrit. Cæteꝝ eẽ nõ nulla arboꝝ ſemĩa ꝗ perire cele
rius poſſint nõ temerẽ dixeris: ut ea: ꝗ ī pulpa cõcluſa ſũt uidelicet & pulpa
uł ſepata ue' putrefacta. Nudũ &. n. ſemẽ reſeccat' atq; emorit': ꝗ aũt corio
integunt' nec ſuo tegmine poſſunt abſolui: hæc longius durant: ſũt. n. hu-
midiora & ſatis aerem recipere poſſunt: ſed maxime ſeruabilia: quæ ligno
tegũtur: & inter hæc primatũ obtinẽt illa: quæ denſo putamine ſunt: ipaq;
pinguiuſcula cõſtant. Ceu nux: auellana: amara tñ iſta efficiunt': amygda
læ minus perdurant: & nimium nuces iuglandes quia ꝑraro minimeq; cõ-
tinuo putamine obtegunt' oleæ quoq; ſemen perdurat: & reliqua generis
eiuſdẽ oīuꝫ uero quæ pulpa ambit diuturniſſimũ palmæ eſt: utpote ꝙ̃ ſic
ciſſimũ atq; dẽſiſſimũ ſit. Arboꝝ ſemĩa his de cauſis: alia plus: alia minus
ꝑdurare: ꝓximis fere cauſis & frumẽta ſeruantur aut enim quod pluribus
tunicis ueſtiantur: ceu milium aut ꝙ pinguia ſint: ut ſiſcima: aut quod ali
quam acritudinem amaritudinemue habeant: ſucci & lupinum & cicer:
quod & nigreſcit: quum corrumpitur: triticuꝫ magis ordeo & leguminib'

durat quia calidius ſit & tunicis pl'ribus tegatur; ordeum eniȝ nudum ꝑ-
pemodum eſt: legumina tametſi craſſis putaminibus ſunt: tñ corpore cō-
ſtant ſoluto & dulcedinis aliquid habent: quæ quidē non minus corruptio-
nis cauſam poſſe afferre uidentur: quapropter celerrie ſuæ naturæ tundit
faba & cicera: Sed dici fortaſſe ueriſſie pōt: hæc perinde ac locis ualet poſſe
duraeri: quippe quuȝ apud apolloniā maris ionii fabas multos perdurare
annos cōfirment: multos ēt apud cyȝicum. Sed de perennitate eoꝝ atq́ȝ inito
tum de ratione naturæ poſtea fortaſſe latius diſſeremus: nunc arboꝝ com
paratione differētias in hiſ explicaſſe illa abunde eſt. In genera oleꝝ cætera
ſuā ſpeciem ſeruant: braſſica & alia quedā mutari uidemus. Sed ortu plus
hæc certo inter ſe diſcrepant: q̄ frumēta: alia. n. die tercio exeunt: ut ocimū
cucumis cucurbita. Alia quinto aut ſexto. Alia quinto & decimo: ut porꝝ
quadrageſſimo apiuȝ non nuſq̄: & quinquageſſimo: hoc enim prouentu
difficillimū omniū proditu corianum quoq́ȝ difficile prouenit: aut eniȝ
germen emittit: niſi aqua premaceratuȝ. cauſam duricies habet: cruſta: &
enim tegitur: betaꝝ diſparitas: quuȝ aliæ menſe poſteriori emergant: aliæ
duobus menſibus poſt: aliæ pluribus: non nullæ ēt anno diritatē ac perui
caciam quandā in percoquendo ac germen edendū ſignificat q̄ per æſtateȝ
ſerimus eſt: hæc cōſtat quod ex imbecillitate celeriter augeſcunt. & eo ipſo
tempore prodeūt: quia hyemem nequeat tolerare: uel q̄ ſicca ſint: ceu oci-
mum: uel quod frigida humidaq́ȝ: ut cucumis: & portulaca. A breuiuȝ
m rāduȝ profecto appareat: quū enim caliduȝ ſit loca: aprica perſequitur
ratio infirmitate eſt. uires. n. tā contra frigus quā cōtra æſtum huic deffici
unt: in totum uero calor inditus ad facile beneq́ȝ germinandū haud quaq̄
præcipuos intelligit: ſi quidē calida ſunt: quæ acria: porꝝ eniȝ & gethyum
atq́ȝ ēt magis ſatureia & origanum difficile germinant: humoreȝ. n. habe-
at aptum & non minus: ſed forſitan magis temperieȝ ad agendū ac pacien
dum oportet: quod germinatuꝝ facile beneq́ȝ ſit: cīo q̄ ad genere amplecti
poſſumus: Siciſſima ſeminū coronaria atq́ȝ oleꝝ: quāobrem uapores hæc
celerrime attrhaunt: & hinc ea ſuſpendere ſolent: nec diſpergūt aquam in
domiciliis: nec afferunt ubi ullo pacto ſuſpenderint: perennitas his frumē
tiſq́ȝ repoſitis uel ad ſemētes uel ad cæteros uſus proxima eſt: manent enim
fœcunda ad quadriēnum maxime cætera quoq́ȝ ad uſum cibaꝝ plus tp̄is
utilia durant: ſicut frumētum: idq́ȝ ratione fit: ut ēt in animalibus prius
uis generandi exoleſcit: enim uero generādi principiuȝ in his eſt: quod tā
quā ſemen aliquis dixerit: Reliquum uero tamquā alimētuȝ: & materiam
ſemini anexam: Verum totuȝ appellare ſemen ſolemus & hinc ea uiuere:
atq́ȝ non uiuere dicimus: cum ſcilicet elemento illo in columia corruptaue
ſunt: ut etiam oua euenit hoc idem & generi glandium & reliquis fructi-
bus ad germinandum tamen ſemen anniculum aptius eſſe nouellis non
ratione credideris. Conſtant: & enim ſibi & quaſi preſſiora perocitiora:

ſe ipſis redduntur: nam his quoq; digeſtio quædam acquiritur: quum exa
ctum ſi quod fuerit alienũ: ſpacio tñ tempis longinquo ſeneſcãt moriãtur
que neceſſe ẽ: cauleſcũt celerrime: quæ ſemine ĩgẽti prouenerint: ut pote q̃
ualidiſſimã obtinuiſſent originẽ. Caulis. n. perfectio quædã eſt: ſiquidem
fructus finis rationẽ obtineat: mox caulẽ agunt: quæ ex uetuſtioribus pro
dierint ſeminibus; nam his quoq; uelut ſincerior quædã uis atq; largior in-
eſt. At nouellis permixta & ad nutrimentũ propenſior eſt: ſicut ẽt in aliis
patet: ſemp. n. ſeriora cibi maioris ſunt: unde fit ut & ſi nõ ea: quæ ſemine
ingenti exiuerint prius tamen cauleſcãt: quæ tñ ex uetuſtiori ſunt: hæc anti
cipare ratio eſt: qua ſcilicet de re qdam contra diſputant: infirmiora. n. cele
rius cauleſcere aiunt: ut in oleribus liquet: cauſa uero q; paſſibiliora ſint mi
nuſq; alimẽti capiãt: ſic. n. fit ut celerius ſe perficere poſſint. Cauleſcere ãt
tanq̃ perfici ẽ: quamobrem & inter arbores: q̃ uetuſtiores ſit celerius pleni-
uſq; fructus pcoquũt q̃ uigẽt ætate: uberius qđ lætiuſq; fructificãt: ſ3 lẽtiuſ
certe pficiunt. S3 ſi uere q̃ ex uetuſtioribꝫ ſint: celerius cauleſcere aiunt: ue-
tuſtiora celerius ppea generare poſſe uident: q; ſeminibus uelut aliquid ma
teriæ alimentiq; principiis cõiungatur: qđ ante macerari oporteat: quã ſit
germinandũ quin etiã illud dici de caulæ quidẽ põt: uetera minus radices
agere: ſ3 ſurſum potius tendere atq; ita celerius ſe perficere: qđ uel in omni-
bus fere uitam breuem agentibus conſtat: ſicut etiam de trimeſtribus: fe-
runt: tpa tñ & uigores & naturas ſingulorꝫ haud ꝑtermitti oportet. S3 hæc
porro ſimilitudinem non nullam præſentant: propria uero generatim tpa
pſe latius decet exponere: intueriq; tam eorꝫ ipſorꝫ quam cæterorꝫ compara
tionem: prorſus abſurdum ſimul & mirãdũ appareat: ſi qua ex imperfe-
ctis ualeãt generare præſertim arborꝫ naturas uaſtiles: ceu ſalices & ulmos:
impfectu3. n. q; crudũ ẽ: ergo ſi uerꝫ hoc ſit diſtinguere pfectionẽ debemus
ut alia uſu3 hĩnis ſpectẽt alia generatione3. Aut. n. ita perficitur fructus:
ut cibus hominũ ſit: aut ita ut ualeat generare: nã ſunt: qui uim plene ob-
tinent generandi: quamq̃ cibo minime idonei conſtãt: alii forſitan eſt cõtra
rio: ſ3 forte cõcoctionẽ hoc in loco ſtatuere colore: ſapore: denſitate reliquiſq;
eiuſmodi conuenit. Nam cibo quidem eſſe idoneum ueteribus etiam atq;
aliis dabitur. Verum id principale non eſt. Sed primatum uis obtinet gene
randi: & enim unum quodque ſuæ ratione operæ iudicandum eſt. Atque
hæc dicta uelim perſuppoſitionem: illud uero abſurdum penitus eſt: ſi
quo in genere infæcundum id ſit q; perficitur: qua3quam ſemine prodeat
ut in genere cupreſſi: mas enim omnino infecundus eſt: & fœminæ plera q;
fructu uiduæ conſtant: aliqua enim inter congenera fructificare non poſſe
minus abſurdum: nec in ſeminibus mirum: ſi quod leſum fuerit: infæcun
dum ſit: ſed fortaſſis id quidem & neceſſarium eſt. At nihil penitus eſſe
frugiferum naturam quaſi erroris arguit: ceu fruſtra quid egerit: quod ra
tionibus quoque illis aduerſum eſt: quas ante expoſuimus: at de ulmo de

ſalice ambigitur: caprificus procul dubio generat: & floſculus thymi & alio rum quorundam ſemina percipi ſenſu hominis nequeunt: ſed flos tantum modo cernitur. Verum de arboribus alia quoq; deduci in quæſtinem forſi tan poſſunt: & enim quod in palmis perſpicitur abſurdum profecto eſt: & rationem deſyderat: & aliqua eſſe tam exiguo ſemine ceu cupreſſum eodẽ utiq; ſpectat: hæc enim ut credatur deeſſe aliquibus pabulũ faciunt ſi forte aliis genus aliud: tum forte materiæ tum alimenti natura præſcripſerit: ſatiſq; ſit aliquibus ſi modo id habeant: quo poſſint ſeruari: in frumentorũ autem genere atq; omnino in annuis differẽtiæ talis decerni facilius poſſũt: quas ſcilicet recipiunt in germiatione perfectione atq; reliquis paſſionibus: quæ eis euenire ſolite ſunt. Sed de mutatione informam alienigenaz ceu ex tritico inloliũ: & rurſus ex lolio in trticum: & ex ſemine in auernam mirã dum ſane eſt: tum ob eam ipſam mutationem: tum ob eius peculiarez euẽtum: hæc enim ſola ex omni numero ſuam permutant naturam: triticum enim quod ex tipha & ſemine fit: paratu quodam atq; arte cõſiſtit: ſicut etiã ea quæ permacerata fructus afferunt dulciores: abſurdum pretera quod qu um nullum ex frumentis ualidius iſtis perficitur: tam magnam mutationẽ recipiant: corrumpuntur enim facilius quod inualidum eſt & generis autẽ mutacio talis corruptio quædam eſt: & triticum magis ordeo ualiduz. Itez quæ ualidiora ſunt tranſire ſolent in ualidiora: loliuz aũt tritico & ordeo ua lidius eſt: itaq; ſimul euenit: ut eo quod ſecundum naturã eſt ualidius con ſtet: quod propter naturam: corruptio eniz atq; mutatio uel ſeminis ſit uel hærbe neceſſe ẽ: ſẽinis igiť lactatio aut putrefactio aut in totum reſolutio eſt quorum nihil natura dari par eſt: hærbe autez mutacio radicibus iam per actis conſequitur: radices ipſas mutari abſurdum penitus eſt: Quãobrez his ipſis ut ratione uacantibus perſuaſuz quibuſdam eſt: nullam mutatio nem eiuſmodi fieri poſſe. Sed frequentia imbrium lolium prouenire atq; conſiſtere: Quod etiam perſe facere ipſum pateſcit: locis admodũ pluuiis nullo penitus tritico ordeoue diſperſo. Sed obiectiones iſtæ conuinci a reb; ipſis plane uidentur: permulti enim ut aiunt: quum triticum uel ordeum ſeruiſſent: lolium meſſuerũt. Ergo generis illam mutationem ratione utra que fieri poſſe ideſt ſeminis alteratione atq; radicis debemus ſtatuere: mu tatio enim herbæ radicis cauſa euenit: nec temere inter ſe conſentiunt: quuz connexe ſint: cõmunezq; ſorciantur originem: ſemen enim corruptũ nihil penitus producere poſſit: idq; cõmunem eſt: nec enim radix corrupta nu tri endi poſſit fungi officio. Seminis autez corruptionez non putrefactionem non lactationem: non aliquã ex predictis eſſe putandum: ſed alia: quæ præ nimia nutrimenti copia ſeminibus deliqueſcentibus euenit. quæ non ex toto ſemina perdit: ſed uicto naturali principio in aliud genus traducit pro ximum quodammodo eſt: quod in animalibus euenit ad portionem: quũ fœmina marem deuicerit: uel etiam quum maior aliqua mutatio: præter

naturæ operaꝫ fuerit: terram tanq̃ fœminam intelligere decet: & porcioneꝫ adhunc modū ſtatuere: quū igitur terra imbriuꝫ frequentia largiorem alimenti copiam p̃ſtat: tunc de generandi occaſio euenit: quæ uim generandi non penitus tollit: ſed in aliam alterat: quod autem natura ſeminuꝫ uiuax ſit: multo enim uiuatior quaꝫ animalium: plus quoq; eam durare poſſe ratio eſt: nam & ſine origine ſeminis plereq; plãtæ tum grandes tuꝫ humiles ſponte naturæ conſiſtunt: quãobrem hinc etiam liquido ſit: non herbæ: ſꝫ ſeminis alteratione mutationem illam oriri donec porcionis ſeruetur exiſtimatio: ſic enim & in animaliuꝫ genere fieri ſolitum eſt: tum etiã imbecille tunc eſt: quū germinis proſiliendi mutatio agitur: ubi uero germinatum radicatumq; ſit: planta uelut creata iam eſt: & diminutio de cætero in incremento alimtoq;: uel etiã aduniuerſam corruptionẽ nõ admutationẽ ſubſequitur. Ad hæc homines expti rẽ ruſticam: foliū protinus certo lolii exoriri affirmãt: eſſe nãq; pinguius & uiridius & anguſtius: ñ poſtmodū ineiuſmodi formam tranſire: his igitur rationibus ſemen cauſam habere appareat: cæteꝝ alteꝝ quoq; fieri poteſt: nec temere credes herbaꝫ mutari alterata radice: id enim fiat neceſſe eſt. Si qd̃ quodq; ortū a ſua origine ſecundo incipiat: conſtat hoc etiã in arboribus: quæ fructus ſuos cultura immutãt ex acidis amariſue indulces gratoſue palato: uel ex nucleoſis in uacuos nucleo ratio enim huius quoque mutationis in alimenti copia eſt: quum imbres crebræ inceſſerint: & potiſſimam ut placet quibuſdam tempore uerno: ſimul ſi ſol in canduerint: q̃i hac utraq; ratione mutationem: illam exultare neceſſe ſit: locis enim quibuſdam plauſtribus omnino id euenit & folium immutatur: ut omnibus palam ſit: quod ſi non imbres uerni acceſſerint: largam tritici copiam præſtari autumat: hoc igitur utraq; ratione fieri poſſe ratio ſit. Sed quamuis utraq; eueniat abſurdum forte non eſt: differentiam aliquaꝫ eſſe: tum ſoli tum aeris oportere: nam & cum ſata fuere ſtatim copioſe pluuias inceſſiſſe damnoſum admodum eſt: fit enim ut radices infirmiores agantur: quod autem infirmum eſt affici facilius poteſt: generis illa mutatio ac de cauſa euenit: ſola autẽ hæc illud pati & quæ ualidiora eſſe uidentur: zea enim ideſt ſemen ualida eſt: unica ac ratiõe: ſoluentur. Quoniam enim ualidiſſima ſunt radiceque numeroſa cohereant: idcirco reſiſtere firmius poſſunt. Cætera quæ infirma ſint penitus pereunt. Item tempus quo iſta ſeruntur magis pluuium eſt: pluſque tempus in terra tenentur. Cætera ad uer & cælo iam indulgente ſparguntur: & germinare confeſtim incipiunt: quamobrem neutrum ex corruptione illorum ſi quando corrumpuntur conſiſtere poteſt: enimuero poſſe tranſire in lolium arbitrari abſurdum omnino eſt: ſemper enim ad proximum & quod cõgenere quodammodo ſit mutatio prouenit: utrunque uero negatum his eſſe: imbecilitati tribui debet: quum omnino intereant: ſed pocius illa tranſire in lolium poſſunt: quæ ſpeciem tritico ordeoue ſimilem gerunt: ex his ta-

men alia ob imbecillitatē tolleɾare nihil penitus queūt: ut typha alia in per
ximum pocius tranſeunt: ceu ſemen in auenam triticum uero in tipham:
aut ſemen nunquam mutatur: quia plurimum illud ac ualidiſſimum ali
mentum: cuius cauſa mutatio ſequitur non effæminet: ſed ad robuſtius
ducat: & omnino genere præſtino expoliat: quippe alioquin rectius quiſ
piam admiretur: quod non in agreſtem triticum tranſeat: Sed huius quæꝙ
proxima quædam ratio eſt: natura enī simpliciter atque ſolute permutat
Mirum & rationem deſyderans: ſi linum quoque in lolium tranſeat: hæc
.n. inter ſe plurimum diſtant: ni forte pabulum id etiam immodice trahat
quippe agrum amat ſuccoſum. Ergo ex nimietate iſta quoꝙ mutatio eue
nit lupinum quanꝗ ualidum ſit: maturæque obſeratur: nunꝗ tamen in
aliud tranſit ſummi roboris: cauſa nihil &.n. eſt quod uincere nequeat: ꝗp
pe quod mutatiōem ſit recepturum neque impaſſibile neque nimium paſ
ſibile eſſe debet. Alteꝝ enī nihil moueri poſſet. alteꝝ nullū ſubſtinet mo
tum ut pote imbecillum: ſed penitus interit: ut dictum iam eſt. Intuendū
cætera quoꝙ ſeminum genera tam agreſtia ꝗ ſatiua an aliqua ſint: quæ hu
iuſmodi alterationem poſſint admittere & de lolio ſatis dictum eſt: mutati
ones enim quæ inter ipſa genera frumenti euēiunt: ut quum ex tali tale uel
triticum uel ordeum uel aliquid ex cæteris prouenit: haud ꝗꝗ mirandæ ſūt
Tempus enim & alimentum & cælum ut ante iam diximus alteratiões effi
ciunt: animalium pariter & plantarum: qua quidem ratione omnīa ad ge
nus mutandum qualitatem quantitatemꝙ alimenti conuenienter ſtatuen
dum cenſemus: nam & arborum & omnino plantarum mutationes: quas
inter hyſtorias explicauimus: his eiſdem de cauſis fieri ſolitæ ſunt: ut ante
dictum eſt: cum aliis cultas noceat: ceu ſiſymbrio: id enim quaſi effeminatꝰ
& amiſſo ſui odoris a core tranſit in mentam: quippe alimenti neglectuiꝙ
cauſa ſylueſtris habitus prouenit: quædam omnino diſpereunt: ut menta
radicibus complexu mutuo ſtrangulatis: populus alba: quæ in totum ni
gre diſſimilis fronde formataꝙ tota eſt: ſimillima in ſenecta efficitur: quia
ex ſciccetur & ieiunius nutriatur: ſed de his latius alibi diſſeruimus: atque
etiaꝫ de animalibus ſcilicet illis quoꝙ in generatione quicquā huiuſmodi
euenire idque pullis: adultis autem non amplius fieri præterꝗ ſiquis auiuꝫ
alterationes una cum eis ipſis naſentibus exoriri putauerit: tamē affectioni
bus potius corporis proxime ꝗ mutationibus eſſe uidentur. Cæteris uero
de ſeminibus proditis procul maxime ſunt: ſiquideꝫ uere narretur adeſſe:
quæ non ſimul generent ſed particulati: ut de auena & loto & bulbo fertur
quod alii negant: ſed aut radices regerminare anno poſteriori: aut ſemina
poſterioris anni delapſa erumpere aiunt. Alii uerum id eſſe autumant ar
gumentaque afferūt tam alia quam quod coloni qui auenam omnē uelint
delere: biēnio ceſſare ſegetē paciuntur quo ſeme utrūꝙ erūpat & paſcatꝰ de
metatuꝙ uniuerſus fructus. Sꝫ de bipartita germinatiōe ita ut pars ī annuꝫ

proroget

prorogetur ſequentem: ambigi etiam aliter poteſt: quandoquidem ſemen: quod continuum ac bifidum eſt: ut cernitur ſimulq; decidit parte alteram immutetur: ac pullulet: altera indomitum anno toto permaneat: quo enim pars quam inquiunt permanere infirmior ſemine toto eſt: eo affici deberet facilius tam ad eruptionem quam ad totam corruptionem præterea quum altera pars germen ediderit reliqua ſeiungatur: neceſſe eſt: nã ſi ceu iuncta ſit: quamuis nullius affectionis particeps fuerit: tamen euulſis radicibus illam quoque euelli neceſſe eſt: quod ſæpe coloni faciunt. Sed nunquam hac ratione ſemen deleri affirmant: tute autem interra poſſe durare aliquantum uſq; tempus ſit germinandi idoneum: ratio eſt: inmultis hoc idem animaduertimus. At annum expectare integrum poſſe mirum profecto eſt: nec non & partem. Alteram eſſe perfectam: alteram imperfectã eandemq; perfici anno poſt arbitrari minime rationis eſt: nec enim infirma ſed ualida eſt auena: ut plura perficere ualeat: & ſimul quæ multo infirmiora ſunt: hoc poſſunt efficere: ad hæc perfectio naturalis eſt: quæ maxime conuenit: & quæ ſola fortaſſis perfectio appellanda eſt. Tunc enim ſemen alimentum ſuum capeſſit quo incrementum atq; perfectio miniſtratur: ſeiũctũ uero aut penitus ĩterit aut nihil pfici põt: tunica uero multiplici tegi: & bromo & ſemini datũ ẽ. Itaq; illa quoq; i cffẽſa permanere deberẽt. Quæ repugnant; hæc fere ſunt. Cæterum ſi qua reddenda ratio eſt: illam fortaſſe aliquis potiſſimo dicet: quod non utraq; pars ſeminis perſiciatur: ut germen poſſit elidere: ſed ſimile quicquam eueniat: ut in animalibus quibuſdã oua gignentibus: poſtpartum enim oua aluntur perficiunturq; alia in aqua & mari: alia interra & aere: atq; ita uim adipiſcuntur: qua poſſint animalia parere: quod parentes quæ geſtarunt; ac pepererunt facere nequeunt: quin & alia ratione uerum id eſſe apparet: quum ſemina non protinus a tritura meliora ſint: quam certo tempore poſt: neq; nouella anniculis præſtent: ut diximus: ſed ueluti excoctionem quandã poſteritatemq; capiant opus ſit: exacto ſcilicet quod in eis fuerit alienum: quid ergo (dixerit forte quiſpiam) uetat; in his quoq; aliquid huiuſmodi euenire: ut ſemina & perficiantur & corroborentur excocta quodammodo cũ inteſtino tum externo calore: an hoc minimæ rationis ſit: quũ calor interra concluſus alimentum potius quoquat: quam trahat: præſertim cum ſemina iſta nata ſint: in aere perfici alimentumque non crudum. Sed præmaceratũ a caule atq; radicibus capiant. Item ouorum illorum una omnium excoctio atq; perfectio ſiue extrinſecus ſiue intrinſecus eſt horum autẽ pars imperfecta. Relinquitur: quippe alterum ſecundum in naturam: alterum minus naturæ opera quodammodo euenit: quum planta adhuc bonis uiribus ſit: nec a coctione pfectiore arceatur: conditione aliqua tpis: niſi quis ſemina priuſq̃ pficiantur exilire ob ſuæ naturæ imbecillitatẽ putauerit ita: &.n. fit & multo

etiam ordeum antecedit: auena ut culmus ſtaret inaris: hoc igitur ad rationem eſſentiæ redigendū eſt: & alii uero ad perfici ſemina poſſe rerum ambientium opera: non abeſt a ratione: indomita enim permanere præſertiꝫ quum taꝫ multis tunicis integantur minus mirum: nam & alia permulta uel potius omnia ſeruari ad tempus uſque conueniens certuꝫ eſt: queꝫ admōꝫ diximus: mirabilius enim quod debetis dictuꝫ iam eſt: nō modo uno menſe & duobus & tribus. Verum etiam anno integro poſt non nullas erumpere: quamq̄ ortus aſſidue rigetur colaturque: loti quoque ſemē uel certe quod fructum complectitur tale eſt: quin facile abſolui non poteſt: neque pareꝫ capere craſſitudinem: bulbi aūt ſemen differe etiam magnitudinem cogitandum tamen de hoc eſt. Igitur ſi aliqua ſemina taꝫ difficulter erumpant ut longo tempore poſt edant germen in luce conſtant quod hæc dum in terra laterent excoquuntur pficiunturqꝫ: ad germen agendum: quamobrem id quoqꝫ fidem aliquā poſſit afferre. Sed quod pleraque etiam plantæ annexa perſiantur, ut ſata protinus ualeant pullulare: ratio hæc non uacat obiectione prorſus: longe his: quæ de ſeminibus ac fructibus querimus maius nec ideꝫ ſubdituꝫ. Rationi quod loto euenit arbori fructuꝫ loto herbæ proximuꝫ parenti quodqꝫ delactaria myrtaria cognominata proditum eſt; quippe utranque. Hæc non arbor: ſed frutex terrenus eſt: nō ſimul omnibus ramulis: ſed alternatim fructificare confirmant: quapropter uiriuꝫ portioneꝫ in radicibus fieri neceſſe eſt: Sed de his cogitandum amplius eſt: fruges auteꝫ ſi quas differentias uel i ortu: uel in fructu: uel in aliqua parte ſuæ ſubſtantiæ recipiant explicare deinceps tentandum eſt. Ergo triticuꝫ ordeum atqꝫ ſimilia maturæ feruntur: legumina ad ueris teporem: præterq̄ faba: & lupinuꝫ: ratio quod frumenta non protinus ſurſum contendant: Sed ante radices plene concipianr: ut ſeculmo ſimplici attollere poſſint: radicantur aūt probe dum coercentur ſtipanturqꝫ frigore: ita ut multas fibrarum origineſ concipiāt: legumina uero radices ſinguli ualidaque nituntur & ſurſum confeſtim impetuꝫ faciunt: ita uerno tempori percōmode tribuuntur: eniꝫ uero natura eoruꝫ familiaris magna parte aeris eſt: fabam maturæ obſerere ſolent: ut dictum eſt: cauſa imbecillitatis: quo ſerenis dieb' radices concipiat. quibus ualenter frigore ac tempeſtatibus poſſit reſiſtere lupinum terræ mandatur ſtatim ex aeris quia nō niſi ſolo adhuc tepido ſparſum germen bene profūdit. Ratio qr qđ dirum natura & q̄i incoctile eſt, pr ſus: id multuꝫ caloris deſyderat argumēto nimia eius amaritudo ē. Quod ſi agri caloreꝫ nactum ſit macerari ac probe germen ſuū pōt proferre ſi minus praue germinat ex ſimile eueit: ut ſi quis exiguo igne ualidiſſimum quicq̄ excoquere tentet. Idcirco ſolum quoqꝫ frugale aſpernari arenatium & exille amare uidetur: hoc enim facillius ſentit calorem: & ueluti celerius confici poteſt: nec alte abſcundi uult: ſed at per ſummam ut frui calore amplius poſſit: atque ſublime radices melius capit & germinat.

Sed hæc ferme operæ agriculturæ delegāda pocius ſunt: naturæ autē illa: quod legumina de eadem parte radicem atqꝫ germē ſuum emittunt: quoꝝ alterum ſumma continuo petit. Alterum iam ſubit. At ordeum triticum atqꝫ omnino frumenta extremo utroqꝫ pululat: radix. n. de craſſo quod ſpicæ adheret enaſcitur: de tenui autem unde ariſta porrigitur: caulis exit: ſcilicet proporcione alterum ſuperiori alterum: ab inferiori: quum radix & caulis ita maneant: cauſa uero ex natura eorum petenda eſt: quod legumina: quia bipartito & compactili claudantur corpore: unicum quoddam germinandi initium habere in extremo ambaꝝ parciū poſſint: quod annexū uelut extrinſecus cernitur qua ſiliquæ copulantur: qđ. n. contenta in uaſculis ſint ocilium hēre illud neceſſarium eſt: aliter. n. cibū non poſſint accipere. Altera autē parte ſecundū haberi principium fieri non poteſt: cum cōtinua intro ſe ſint: & ſiliqua undiqꝫ ambicentur. Cauſam uero quāobrē ita conſtent ſubſtantia eorum ſortita eſt: His igitur recte natura eodem in loco principium utrunque poſuerat: frumentis autem quia diſtincta inhæreant: & tegmine cōmuni nullo contineant̃: atqꝫ etiā tam quodam modo ſpeciei inſtituantur ortum diſtinxit: fecitque ut ab uno quidem initio utroqꝫ ortus incipiat: ſed continuo quodam ac tranſcendente ad utrunqꝫ extrementum qđ etiam ī germinatione perſpicitur porrigens ſe per inciſuram frumēti: ergo cauſam cur hæc non pario modo ſe habeant illam exiſtimandū: pariter uero in utroqꝫ genere illud ineſt: ut radicis exortus & nexus ſe ligamen q̄ uel ſpice uel ſiliquæ adherent: ex eodem ſint quo utroqꝫ alimenta ſub miniſtrantur: quippe culmo: & primo germini radix alimentum diſpenſat: fructibus: uero nexus: qui uel ſiliquæ uel ſpicæ ſemen coniungit ortum adhuc eo modum licebit dicernere: celerem germinationem leguminibus temporis ratione reddere poſſumus: quia mollius atqꝫ ſœcundius hiberno tp̄e ſit. Verum eius utriuſqꝫ conditionis cauſam imbecillitas habet: quæ facit: ut & ad uer obſerantur & celerius enaſcantur: quod. n. infirmius ē: ut ſæpe retulimus facilius affici ſentiriqꝫ poteſt: largeqꝫ fecunditatis forſitan eandem uel certe proximam rationē reddere iuſtum eſt: legumina. n. multo fecundius ferunt: eodem ſpectat: ut & celerius perficiantur: minuſqꝫ uim terræ cōſumant: hæc. n. oīa & quæ eiuſdem generis ſunt eueniunt ferme: ut in ſumma loquar: ex cauſa ībecillitatis quippe cum ea quæ īfirmiora ſit & educare: & perfici facilius poſſint: ut una & fructificetur uberius: & terra minus hoc ſatu cōſumat̃: & primus exortus facilius atqꝫ celerius agat̃: ꝓterq̄ ſi qđ tegminis ambiētis firmitate uetet̃: ceu faba: huic. n. tardi ꝓuētus cā craſſitudo putāinis ē: & ſi ſate īpulerit m̄lto lētius ꝓuenit q̄ terra pauīmtaret̃ ſolidaret̃ ꝗ: frumēta illa q̄ʒ ad morā ꝓcoctiōis cōſūptionēqꝫ terre cōfeſſa ſt̃ uidelicet nūs radicis: & lēticia: fructus. n. ūo q̄ lēta & pura ſunt pigre ī arboꝝ ēt gener̃ coquūt̃. Quāobrē triticū ſerius. ordeoqꝫ minus fertile ē: & radices uero frumētoꝝ q̄a m̄ltæ ſint atqꝫ alte uim terræ magis cōſumāt

legumina contra quia fructu tereſtiori & radice ſimplici ſumaque ſint: &
rara ſerantur uberius ferunt. & ſolum minus conſumunt & citacius: pro
inde excoquunt: uis enim tota ſurſum contendens: quum nihil auccet
radix: copioſe fructificat: & fauente aere facile coquit. Nam quibus radix
numeroſior altaq̨ ē: iis fructus lignoſi cōſiſtūt. Breui agꝝ ematrat cicer q̄
obrem hoc ſolum nouale non facit: nec ſolo quolibet. Sed bono tātum per
ficitur prorſus in hoc minime rationis eſſe uidetur celeritas conſumandi ſi
quidem quatraginta diebus: aut paulo pluribus perfici ualeat. Veꝝ cauſā
dixerim uires quibus & cætera ſuperare & ſe tā cito poſſit perficere qn̄qđ
& aqua minima indigeat: & ac ut tantummō pullicet inde aūt ſe ipſuꝫ ple-
ne enutriat niſi forte ſalugo quoq̨ ad perficiendū aliquid conferat: humo-
rem ſcilicet & ſiccando: qui mōꝫ excedit. Nā & ī generatione iuuare quodā
modo & familiaris ciceris eſſe uidetur: argumentū quodq̨ iuxta mare po-
ſita ſunt: meliora euadant & quod abluta ſalſugine perit atq̨ uermiculatur
Sed qua de cauſa in hoc ſolo ita eueniat: querendū ni forte propriū id eſſen
tiæ ciceris ſit. Sed de his cauſas eiuſmōi reddidiſſe par eſt. Sola aūt de radici
bus enaſcuntur anno ſequente triticū atq̨ ordeum: quin & ānoprimo hæc
prætunſa regerminā̄t: culmo elatere ſubnaſcente ratio quod hæc ſola radi-
cis copiam uimq̨ obtinent: legumina eniꝫ radice ima ſurculoſa ſūma īmit
tuntur adde ē̄t illa: quæ conculcata ab exercitu: adeo ut nihil perſpici poſſit
reſtibilia tn̄ efficiuntur. omnibus tn̄ his exiguaꝫ ſpica imperfectaq̨ ſundi
tur: ut pote quæ ſecunda emerſerit. Sed cur cibo legumina difficiliora ſint
hōi quā frumentū: quāuis in terra minus tēporis fuerint: cauſa xeplicāda
eſt: ergo id ipſum quod plus tēporis fuerit ad facititaieꝫ quoq̨ referre uide
tur: quāobrem & trimeſtre triticum atq̨ ordeum facilius eſt: quaſi minus
terræ in ſeminibus inſit ꝓpter tēporis breuitatem ac cæteris animalibus &
grata & facillima iſta ſunt: contra uero quæ nobis facillia: hæc illis diffici-
lima quāq̄ ualidioribus: multa enī intereunt tritico ſaciata: q̄uis minimuꝫ
terræ id habeat: igitur ad has queſtiones: & ſiqua eiuſmodi alia ſint in uni
uerſum principiuꝫ illud ſumēduꝫ eſt non omnibus eadeꝫ eſſe in cibo idōea
ſed ſingulis pro ſua natura cibus ſtatutus eſt. Quod quum in multis palā
eſt: tum omniū ferme cōſenſu in. Ceruis pateſcit: qui uiperas edunt: qui-
bus cætera moriuntur tam & ſi multo maiora robuſtioraq̨ ſunt: licet & in
aliis illud quidē uidere: ut ictu intereā̄t quo niſi homines paciūtur: ceu ſer
pentes ictu ſcorpionuꝫ: hoc igitur poſito: non procula ratione eſt: ut cæte
ris animalibus: quum cibo: terreſticri ueſcuntur. Talis potius competat:
purus aūt ille alienus atq̨ incōmodus ſit: diſrumpāturq̨ ſi ex dulcedine uo
luptateque plus commederint: hoc igitur cōmune generaleq̨ eſt propriuꝫ
uero quod aluos quoq̨ inflati eueniat: uel oībus: uel certe iis quæ habent e
chinum: triticum enim cruduꝫ conflat nec ex facili confici poteſt: multoq̨
faſtidioſior eius palea eſt. Inſuetudo quoq̨ plurimū facit: peregrina. n. q̄

uis facilia ſint: tamen immodice ſumpta perturbant atq; faſtidiū inſerūt. Hæc igitur quamq̄ diuerſa appareant: rōe tamen non carent: ad ſummam uero ut formula dicam facilitatis difficultatiſue cibi: tam nobis: quam cæteris cuiuſq; naturæ: ager & aer differētiā faciunt enimuero quæ locis placide ſpiratis gracilibuſq; naſcuntur: hæc facilima ſt̄: quæ gelidis atq; pluuiis difficiliora: quia largius ualidiuſq; alimentū hæc habeant ob id inter frumēta: quæ atheneas uehūtur. Siculū ualidiſſimum habitū ē: & hoc longe pigrius boeticum ut inter hyſtorias diximus. & eniꝫ ager ille præpinguis aer que frigidus eſt: & reliq quoq; fructus illius regionis tritico in grauitate reſpondent epiſynangēlis agri triticū eſt: qđ īmodice ſumptū diſrumpit ut dictum eſt: præ nimio. ſ. faſtidio: ponticū facillimū ac duriſſimū eſt: quis in aere gelido. Ratio: q; & ſemē & ſolū leuius ſit: & nix uiuat: certe ad excoquendū: ſemina aūt nō paꝝ momēti habere cōſtat ſane ex trimſtribus: & ſi qua tpe breuior pfici ualeant: q;. n. nō multū terræ attraherēt. Sed leuiori pabulo uegetarētur: uſum quoq; cibaꝝ faciunt leuiorē. Tēpus q̄ꝫ nō nihil cōferre uidetur: quo minus diu in terra ſemina maneāt: ut ſi terræ iā turgeſcenti cōmitant̄ quippe ſimile euenit ut in his: quæ non frigide: ſed feruēti aquæ coquēda immittimus: nec. n. illa moroſitatē ullā recipiūt: at ſi ex his quæ breui pficiunt̄ tempore graue aliquod ſit: ut q; in lenno fieri narrant: cauſam ſemis ipſius naturæ tribuere decet: & de his ſatis dictū. Florent diutius legumina q̄ frumenta: quia flos frumenti imbecilior ē: perfici aūt eius in omni genere quæ ſunt imbecilliora iā diximus ex quo fit ut ēt pluuiā altera nequeant tolerare. Altera & queant eam & adepta bene ſuccedant: ſed hæc forſitan per accidens eſt q; tanta planta humorem adepta melius uegetetur: quum fructus quo perficiatur iuuari deſyderat: & præcipue faba: quia rara & fertilis flore fructuq; omnium maxime ſit. Cicer tamen in defectum perit: ob eam quam retulimus cauſam: frumenti ratio potiſſimum reddi imbecillitate utique poteſt: nequeunt enim ſufferre: ſed pereunt atque decidunt: ut etiaꝫ quibuſdam arboribus accidit: alias enim erugine infeſtantur: alias uehemēter humeſcūt: florē q̄ꝫ nō ſimĺ cibus emergere partibus rationi utiq; datur: ſunt. n. diſtincta interſe oīa ſemina & ex paſtu fecundo. Alia turgeſcūt. Alia florent. Alia in ſumitate paugeſcunt q̄obrem alia perfecta & arida ſunt: q̄uis alimento pxima ſint. Alia in ſumitate uireſcunt: hoc tamen non proprium. Sed cæterorum etiam plurium cōmune animaduertitur. Sunt enim complura: quæ particulatim florent: atque fructificant: ſimulque germen ſurſum impellunt unde fit: ut alia perfecta ſint. Alia imperfecta. Alia futura. Nec quicq̄ alimenti tranſcurſio: atq; relatio. Alimentū uetat inferiora: oībus. n. caulis ſubiacet: ex q̄ ſuccos hauriūt: uelut ex aliquo inductu: his igit̄ floris pūentus diuturnus ac nullis ībrib; obnoxius ē rōe cæteris cum defloruerūt īber enoxat: ſꝫ maxime frumto: ac fabæ: ut pote imbecillioribꝫ: de dñis q̄s iterſe ſcipiūt hactēus

de congeneribus: quæret fortaſſe aliquis: cur non parri tempore perſici oĩa poſſint. Sed triticum aliud bimeſtre: aliud trimeſtre ſit: ſic & ordeuꝫ modo ſimili & ſi ſit: quod eſt feſtinantius perſici poſſit: maior profecto ad ge-nus hibernum differentia exultabit: nec non & de cæteris eodeꝫ modo quærere licet. Sꝫ maxime de his quæ diximus q̃ſtio foret ni forte & eorum tm̃-modo differentias iſtas eſſe quiſpiam credat: nec ſine ratione legumina enĩ ſata per hyemem haud poſſint algorem ſufferre ſue cauſa imbecilitatis præterquam pauca quædam eruum: & enim ſerietur quidem ſatu maturo: at ordeo tritico atq; reliquis: quæ ſpica puſilla ĩfirmaq; ſunt: ancepes ratio da-tur: hoc igitur uelut in uniuerſum generi ad genus notatum eſt: temporis diſparitatem cõmunem cum arboribus habent. Sunt enim in ſingulis gene-ribꝫ aliæ p̃coques. aliæ ſerotiæ: ut uitis: ficus: malus: pyrus: ratio ĩ utroq; genere q̃d ꝓpriæ naturæ differẽtia ſit: q̃uis nomine indicentur cõmuni: ut & in animalium genere natura canis uaria notantur condicione: huic proxi-ma cauſa eſt: quamobrem alia properant. Alia defferunt: enimuero ſiue calor ſiue algor ſiue aliquid cauſam iſtam habeat: nõ aliter reddenda ratio eſt: atq; in uniuerſuui differendum ita cenſemus frugibus uero ex his: quæ eueniunt conſpectius aſſignari ratio poteſt. Triticum enim quod hyeme ſe-ritur: quia numeroſa radice ſit: uireſq; ſuas ad ſe radicandum primũ inten-dat: multitudinem culmi educit eſt: & enim multi calamum: trimeſtre cõ: paucis radicibus pauciſq; culmis conſiſtit: qua de cauſa ſurſum con-tinuo nititur atq; celeriter conſumatur: quod enim minus eſt: perſici facili-us poteſt: huic etiam alterum large fructificat: alterum parce: & alterum facile: alterum graue eſt: ut ante iam diximus: quum plus alimenti & tur-bulentius trahat: excurſus quoque ratione propere agitur quum incon-dendis radicibus haud multum teratur temporis ut pote paucis: qualitas quoque temporis plurimum fauet: nam & radicoſum illud ſi eo tempore obſeratur: uelocius enaſcetur: & in culmos ſpargetur pauciores: & ſpicam paruam atq; paucis fertilem geret: & trimenſtre: ſi mature ſeratur: frigus tolerare non poterit ſuæ cauſa imbecilitatis: ſed mirum atq; diuerſum eue-niat: ſiquod tẽpore breuiori conficitur: graue faſtidioſumque ſit: ut enen-ſes de eo referant: cuius cura equinoctio delegata eſt. Reliquum eſt: ut propriæ naturæ cauſa detur: quam in pluribus differentias recipere ma-gnas: cum in exortu conſumationeq;: tum in propriis ſpetiebus uidemus: ceu magnitudinis atq; paruitatis & figure: adde copiam palee & incõmodi-tatẽ rõe uſus cibarii: hominũ forſitan & gña regiones efficiunt uel oĩa uel certe aliq̃: aſſimulãt. n. ſibi ip̃is q̃dãmõ & aut dñaꝫ aliq̃ generis pariũt: aut ẽt minus utile reddunt: ut tritico thracio euenit: ſit enim multis cum tuni-cis ſeroque prouenit: quod utrunque uis ſane frigeris facit: qua de cauſa cæteris quoque agris thracium iſtud ſatum maturæ: ſero erumpit: ac au-geſcit: & quod maturæ apud alios ſeritur: ſero apud alio exit. Cõſuetudo

eni₃uelut natura effecta eſt. Nam: & quod in aſiano agro epyſi nangis uocitato habet uim dierumpendi: quodque magnitudine nuciẽ. eſt agri proprietate namque uires eiuſmodi ſortiũtur: nec alio tráſlata ſeruari incommutabilia poſſint: q̃.n. de uitibus aiunt quot agrorum genera totidem & uitium eſſe: hoc uere inuniuerſum aſſeri pōt: nec minus locũ hẽt i cæteris ſi quis quũ agro cæli quoq̃ adiciat qualitatem: hinc.n. fructuũ diuerſitates exultant: quã̃ ſeminibus poitis ex eadem parẽte petitis: hinc deniq̃ ſterilitates ſequuntur: quum planta ĩ alieno agro nequeat hoſpitari: quũ ei₃ ex duabus autẽ pluribus rebus: quæ uim habeant: quicq̃ cõſtiterit pro ratione dñiæ rerum illarum: totum quoq̃ differre neceſſe ẽ: quod etiam in genere aĩaliu₃ euenit: nã & in mare & femĩa & agro & aere & cibalimẽtis drãs capiunt: itaq̃ gñum proprietates exultant: & ſæpe euenit ut quod negaret natura: lege naturali proueniat: cũ.ſ. diu permanſerit multiplicatũq̃ ſit: ſed cõmune hoc eſt atq̃ uniuerſum aſſeritur: frigũ autẽ differentiæ ob eas quas retulimus cauſas oriri ſolutæ ſunt: nam & celeriores conſumationis apræ non nullos: ut in ægypto menſe, priuſq̃ in græcia perfici poſſunt: clementiam habilitatemq̃ ad alendu₃ aeris cauſã dixerim. Ad ſummam oĩs ratio ex his duobus petenda eſt: uidelicet ſolo & aere: ut dictum ia₃ eſt: q̃d enim in melo in conſumandis frugibus euenit: ut qui nouiſſimo ſeruiſſet cũ primis metere poſſit. Agri habitudini fertili tribuẽdũ ẽ aeris.n. ſimilis oĩo percipitur: qualitas: nã quod nõ pari tempore ſemina perficiuntur: ut animalia qualiſcunq̃ regio ſit: minus admirari debemus: genus &.n. aĩalium quæ potiſſima ſint pricipia inſe hẽt: ſemen aute₃ & planta extoto ſua principia uel omnia in aere pocius hẽt: uel certe ea q̃ẽ quæ ad germinationem: & oĩo ad generatione corruptionemq̃ pertineant: quãobrẽ qualis fuerit annus talis & frumentificatio: quum cæteris in rebus tum inceleritate tarditate ue ſequitur: his reſpondet quodãmõ nec procul eſt ratio: qua nullum ſem̃ nulla penitus planta prius mouetur. Sed normã ſuæ regionis ſemper conſeruat: q̃ de ſeminibus pleriq̃ admirantur: qm̃ ad æſtatẽ non nulla permaneant: nec poſſint ullo pacto corrumpi: quamuis imbres ſerenitateſq̃ fuerint non enim pululaſſe minus diſſonat rationi cum complexum non obtinuerit ſibi conuenientem. Cauſam uero firmitati ambientium non inepte tribueris. Sunt enim alia lignoſa ceu ſemina florum. Alia tunicis intecta permultis: alia tutelis. Alis eiuſmodi præmunita: & hæc cõmunia naturæ quodammodo intelliguntur de ſeminibus non quærendum eſt quamobrem coctilia & incoctilia fiant. Vtrum ratione agri aeris an certæ affectionis & omnia ne an aliqua tam perdura effici poſſint. Fabis enim ac lentibus id potiſſimum euenire uidemus. Fit ſæpe ut & ager. Alias coctilia: alias & ĩcoctilia ferat tã & ſi eodemmõ colet: & ex continuis ſegetibꝫ ſulco tm̃mõ arcẽte. Altera ĩcoctilia: altera coctilia ꝓfert ſemina q̃₃: alias ex ĩcoctilibꝫ coctilia ꝓdeũt: alias cõtra ex coctilibꝫ ĩcoctilia ut ĩ exortu germiãtẽ

craſſatione copia bonitateꝗ nihil interſit: utrum coctilia ſint an incoctilia. Ergo de his & ſiquid aliud poſſit huic queſtioni ſubiungi: primũ illud dicendum: quod coctile & inoctile ad feruefactionem reſolutioneꝫꝗ: atꝗ ut ſummam dixerim ad noſtri uſus rationem dici ſolitum ẽ: ꝗ.n. reſolui facile poteſt & coctura celeriter immutatur: id coctile eſt: contra quod reſolui immutariꝗ nequit: uel ꝗ ægre mutatur hoc incoctile ẽ. Tale autẽ ſit utrũꝗ neceſſe ẽ: ſi alterum rarum molleꝗ ſit. Alterum denſum durumꝗ. Sic.n. alterum caliditateꝫ humiditatemꝗ quibus reſolutio agitur ſuſcipere ualeat. Alterum nequeat: ſed ſua denſitate duritateꝗ indomitum ſemper reſiſtet: quum igitur coctile & incoctile ad hunc modum diſtingui deceat aĩaduertendum quibus nam rationibus ea ipſa eueniant. Simplex igitur utraꝗ ratio illa ẽ: quã & inter primas diſputationes reddidimus qđ alimẽti cã hæc omnia factitantur ideſt qualitate quantitateꝗ eis: ſic.n. alimentũ commutare nimiꝝ poteſt: euenit nanꝗ: ut quæ in locis calidis ſtercoroſis tenuibus ſoliꝗ expoſitis ſint alimentum leue atꝗ facile habeant itaꝗ fructum rarum molleꝗ pſtant: hac.n. de cauſa non niſi coctilia fiunt in lemno: quia huiuſmõi ſolũ ẽ qppe oĩo agrũ eiuſmõi coctilem qđ appellãt: at ꝗ ĩeo coctili fieri coctilia uolũt: ſit & q̃ affer ægyptus coctilia ſoli & aeris cã: calor eñi coctilitati atꝗ oĩo degeſtioni per neceſſarius ẽ: quapropter quæ ſtercorantur antecede. e ea quæ non ſtercorantur uicenis ferme diebus. Autũnat: quæ igitur agro feruenti leuiꝗ proueniunt: his de cauſis coctilia ſunt: contra quæ terra frigida ſpiſſa lenta & quaſi figurali atꝗ etiam pratenſi madida & paluſtri exurgunt. Omnia hæc incoctilia propter copiam uireſꝗ alimenti: & denſa duraꝗ ſunt ex permiſtione terenæ atꝗ frigide partis: congelatio enim & condenſatio ex eiſdem quibus indetratio fieri ſolet ex quo fit: ut locis paluſtribus atꝗ præmadidis inutilia ex toto creentur nihil: enim remitti in aqua poſſunt: quamobrem non niſi ſuum pabulo ſunt: has fere cauſas tribuere ſolo debemus: ſed quum aquæ quoque cæleſtis & aeris qualitas alimentum augeant. Idcirco imbribus incoctilia pocius fiunt: ut pote quum plus alimenti & crudius ſubminiſtretur: hoc enim ideꝫ prope ſolum quoque eiuſmodi facit & aer ſi ea frigiditate ſit: quæ non flatilis: ſed quædam aquatilis conſtet: ſic enim coaget ſpiſſabitꝗ. Quum igitur cauſæ in hæc digerentur: nihil uetat quo minus ager etiam idem alias coctilia: alias incoctilia ferat ubi ſilicet pluuiæ ac cæli conditiones non ſimiles: ſed aduerſæ inceſſerint: etiam ſegetum quas ſulcus tantummodo diſgregat: altera coctilia altera incoctilia facere poteſt: ſi quidem ſolum diuerſum ſit: ut enim in metallis: ſic & inaruis putandum uenas ſpaciari uicinas diuerſas inter ſe ſe quæ ſuis uiribus differentias reddere poſſint: tam & ſi aeris idem ſtatus ſeruatur: itaꝗ interdum ſegetis quoque eiuſdem aliquam talem eſſe particulam patitur ratio naturæ: idem eueniet & ſi aeris flatuſue frigiditas talis accedat: ut uel totum uel pars concreſcant: quod etiam incorruptione uenire

uidemus

uidemus: quum alia diuerſa: Alia ſimilia ſint: & ſi qua in ipſis ſeminibus diſſimilis habitudo ſit. Infirmiora. n. facilius affici certum eſt. Infirmum autẽ uel natura fieri poſſit ſi quam mutationem receperit: qua de cauſa nihil prohibet inter faba caulis eiuſdem alias coctiles eſſe: alias incoctiles. Iti dem & n eadem ſiliqua euenit: ut quidã referunt: Si uere aiunt: &. n. fieri poteſt: ut alia ualida: alia inualida ſit: fabæ infirmitatis argumento uel illud poteſt deduci: ꝙ ſola mutare ſuum colorem uidetur: ut nigra excandidis efficiantur. Concrectionem uero cõdenſationemq; eſſe ui frigoris: quæ incoctilia reddat: teſtificare illud quoq; uidetur: quod apud philippoſ euenire fabis ſolitum ẽ: flatus. n. in eo loco uehementer frigidus eſt: & fabæ incoctiles pleræq; efficiuntur: at ſi in paleis torrefactis in area relinquantur nihil ſe mutant: ſ3 incoctiles ꝑmanent. Quũ. n. a paleis tũ ſucco mutuo cõtactu teguntur: ſimulq; terræ calore conſeruantur. Cõtra ſi exaltentur ſublimeſque capiantur: flatus amplius ualet nulloque tegmine defendẽte facile ſubit atq; coagit: tum & diſpoliatæ tunc primũ ſuis paleis & calore circumplectente deſtitute infirmiſſime fiunt: magna ãt commutatio mouere plurimum poteſt: ſ3 ſi poſtꝗ tempus præteriit & quaſi firmius ſibi iam cõſiſtere diuẽtilentur nullam offenſam ex flatu capiunt. iam enim & putamen ambiens id robuſtius factũ eſt: incoctiles autẽ effici ſi diucius relinquantur ſub diuo: ut quidam aiunt: ratio eſt: plus enim quam modicum ſit refrigeſcunt: ſimulq; indurantur: huic proximum quodãmodo eſt: ut pluuia: quæ protinus a ſatione ſecuta eſt: incoctilem reddat: quod. n. in pullulando infirmam inuenit rigere uehementiſſime facit: quod quidẽ ad cocturam: non ad exortum enoxat: nec temere dixerim eoru3 alterum eſſe alterum abeſſe: quum uis illa in aliis præter: quæ alia ſit: tum. n. infecundũ & germinis ſterile uel difficulter auctile quicquam redditur: quum initia generationis uruntur. ex coctilibus quoq; ſatis iteru3 incoctilia fieri ratio ẽ: nam ab eiſdem aduerſo modo diſpoſitis non temere facilitas percoquendi proueniet: itaq; ſi aer aqua & ſolum ita ſe habeat: quidnã cauſæ ſit. Cur ñ ſemina quoq; mutentur: ſin autem euenit: ut putamen coctilium remittatur in coctilium obtendatur ut quidam aiunt: & altera obſcitate colorem ſuum immutent. Altera minus & ſolutiora quum demetuntur: coctiliora reddantur: &. n. id quoq; narratur nihil abſurdum: quippe obtentio illa duricie concretionis craſſationiſq; eſt quoꝝ nihil alienum ab his eſt: quæ ſunt incoctilia & nihilo immutari oris halitu poſſe: illius ſane ẽ qđ prædurum indomitumq; poſſit perſiſtere: aduerſo autem reddi aduerſum debet minus quoq; in meſſe reſolui duricieq; cõcrectioniq; datur: quod enim durum admodu3 eſt reſolui haud facile poteſt: quod etiam in area ſi euenerit incoctilia fieri quida3 dixerunt: ſed hoc minus ueriſſimile eſt ſolis: & enim ſiccitas & ſi minus ſuauia reddit: coctilia tamen nihilominus: ſed magis poteſt efficere: cæterum ſi uerum id etiam eſt: prioribus rationibus: nihil

repugnant nec quicquam diſſonat: ſi cũ uetuſteſcunt incoctiliora reddan
tur: ſicciora enim ſic quoque efficiuntur tam ex aere circumfuſio: quam
exhalatione humoris interni: celerius quoque magiſque corrumpi quæ co
ctilia ſunt. Ratio exigit: dulciora enim hæc ſunt: & proinde magis poſſunt
animalia gignere cõcocta quoque eadem plenius ſunt: quod etiam ipſum
facit: ut celerius immutentur & hæc dari predictis rationibus poſſint: ſola
autem ex leguminibus: uel etiam ex omni frumentoꝝ numero fabam & lẽ
tem incoctilia fieri falſo dici exiſtimandum. Sed quod hæc maxime experi
mur propter uſum frequentem hinc ſola hæc incoctilia dicimus cæteris itẽ
mola frangentes uti ſolemus: has auteȝ integris: quæ certe non parua diffe
rentia eſt: & eniȝ attenuatis hiſquoque uteremur: non æque incoctilia eſſe
percipiemus: igitur & in cicere & in reliquis incoctilitas deprenditur: cæte-
rum ſiquis illa tantummodo incoctilia eſſe cõtendat nec iſtud irrationabile
eſt. Sunt eniȝ cæteris ferme debiliora: debile autem facilius affici neceſſe ẽ
quod uulgariter quæritur: quamobreȝ ea: quæ cornu contigerit incoctilia
fiãt. Nũquid ſtulta oĩo queſtio ſit: lapis. n. multo duritior eſt: cui ſemina
ſæpe occurrunt & nullo minus incoctilia fient etiã ſi incornu nihil offende-
rant nec bobus aretur atq; de his ſatis. Quæ aut ex congeneribus non una
cum cæteris exeunt: ſed multo poſt: ut dictum de beta eſt: proximam huic
cauſam habent: ut ante iam diximus: queadmodum enim coctionem &
omnino ad feruefactionem incoctile aliquid eſt: ita etiam ad exortum ger-
minationemq; eſſe poteſt: & noc enim ſeminum imperfectio quædam eſt:
pariterq; in omnibus euenit. Verum de his cogitandum amplius eſt. Vali
diora: uegetiora: ſuauiora: inſuauiorauе: atq; ad uſum cibarium meliora
deterioraue pro locorum natura redduntur: ut diximus: q; ſicciora: ſpiſſio
ra: conſtantioraq; pereẽtur locis montioſis q̃ planis atq; etiam magis q̃ plu
uiis: ſunt enim illa ſpiratiora & in uegetando temperatiora: nõ enim: quũ
ſemina plurima craſſiſſimaq; euadunt: ſuauia quoq; eadem eſſe neceſſe. Sȝ
alia opus eſt habitudine. Sarritio quoq; plurimum conferre ad ſuauitatem
uidetur: iuuat & uegetiora demeti: humore nanq; uniuerſo cõſumpto quũ
ad cibum deteriora: tum minora efficiuntur: legumina uero & ut melius
legantur uegetiora demetunt. Arefacta & enim defluunt: lupinum poſt di
es feruentes aere humefacto mane demetitur: quoniam ſi prius tangatur
decidit & capi nõ poteſt. Sed hæc operarum pocius præceptio eſt: naturæ
officio illa dari oportet: flatuum intereſſe craſſare ſemina & aquiloniorum
ad ſummamque frigidorum præcipue aduerſos his extenuare atq; corrũ-
pere conſtat: pereunt quædam imbre flatuque in tempeſtiuo: ut de cicere
florente retulimus: faba triticum atq; ordeum etiam poſt florem: ſi ad huc
humida tenellaque afflatu uehementer uexentur: facile pereunt: educitur
enim quod in his tenuiſſimum eſt: & conflictata interſe euaneſcunt: quum
euanuerint: pluuia ſecuta ordeo uocet: tritico prodeſt: ordeum enim nudũ

& omnino debilius eſt; triticum contra: tunicis infectum denſius ac ro-
buſtius eſt: ut illud paruo indigeat alimento: & ferme tanto dumtaxat:
quantum aeris opera mineſtretur: hoc largius agi expoſcat. Item triticum
quia ualidius eſt: alimenti copiam uincit: magiſq; excoquit: nec nimium
recipit ſuæ cauſa denſitatis: ordeum contra plus attrahit pabuli: quia raræ
natura eſt: idq; excoquere nequid: quoniam inualidum eſt: & quum ri-
guum imbre fuerit ſol una cum aduenticio humore internum quoq; & p
prium educit: & aflatibus uero concuſſum magis hoc perditur: ut pote q̃d
imbecilius eſt. Sed quæritur quamobrem frumentum quod craſſatum &
iam ſiccum propemodum demeſſum eſt: ſi expandatur: non ſolum non
melius: ſed etiam deterius fiat. Sin autem componatur in metas craſſius
meliuſque efficietur. Nonnulli etiam aquam conſpergere aſſolent. Ra
tio quod tunc humeſcit ſecutus etiam ſol deterius facit: cum alieno
humore proprium quoque educit: itaq; comprimit ſemen. At quum in
aceruum extructum ſit: uapor terræ prætenius atq; animalis ſemina ſubit
craſſioraq; reddit: quod idem etiam euenit cum in horreis fuſim repoſitu3
ſit: & menſuram hinc auget: uaporem enim prætenuem aſcendentem reci-
piens coaleſcit: quamobrem altet demittũt: ut plus uaporis obtineat: hæc
igitur rem confirmant atq; etiam terra quæ iniecta incorruptum tuetur: ac
tumefacit. Addo etiam quod ſemina ipſa per ſe ſine ullis radicibus nutri-
menti aliquid poſſint attrahere: unde fit: ut & aflatibus: & ab aere ſemina
uegetari poſſe: non & temere credas; erugo quamuis commune omniu3 ui
cium ſit: tamen frumenta magis infeſtat & magis triticum: atq; ordeum q̃
alterum nudum eſt. Alterum tunicis integitur pluribus: & folium ſpice
gerit proximus: unde frugem ſuam effundit: reſidet enim in eo humor pu
trefactus: qui eruginem creat. Adde quod ſpicam gerat erectam denſio-
remq;: hinc enim humor minus poteſt defluere: qua de cauſa ſpicam aliq̃-
tulum inclinari melius eſt: ſic enim quod continuum eſt: diſolui atq; deci-
dere celerius poteſt: hæc eade3 cauſa reddenda etiam ordeo eſt: ſcilicet cæte
rorum omnium comparatione: habet enim prædicta omnium maxime cæ
terorum faba inter legumina magis eruginem ſentit: tum quia folia mul-
ta undiq; gerit: tum quia denſa obſeritur: tum etiam quia humorem maxi
me ad ſe trahit ſuæ raritudinis cauſa adde quia fructum terræ proximiore3
gerit: putreſcunt enim inferiora potiſſimum: quoniam minus perflantur
& ad ſumam legumina huiuſcemodi omnia eadem: facilius abolẽtur. Eru
go autem putredo quædam reſidentis humoris eſt. Quamobrem ſi copio
ſe pluuiet fuerint erugo nulla conſiſtit: diluitur enim atq; detergitur. Sed
ſi ſtillicidia uel etiam rores plures inceſſerint: ſolq; ſecutus ſit flatuſq; deſit
nimirum putrent: quapropter locis editis commodeq; perflatis: nimis eru-
go creatur: cauis roulentiſq; magis & pleniluniis: quoniam lunæ quoq; ca-
liditas putredinẽ auget: & omnino aer humidior: ſed omniũ fragiliſſimu3

piſum eſt: quippe eruginem uehementiſſime ſentit: quia multifolium ter renum amplum uagumq; eſt: implet & enim locum totum: etiã ſi amplo interuallo poſitum ſit: & frigoribus atq; gelationibus id obnoxium maxĩe quia radice in becilla coherear. Vermen maxime ſenciunt triticum atq; ci cer: uerum non eadem parte utrunq;: ſed alterum in fructu. Alterum ĩ ra dice: ambo tamẽ dulcedinis cauſa: cicer abluta ſalſugine uti retulimus: tri ticum radice humefacta: euenit uero ut triticum beſtiolas ita gignat quia dulcius q̃ ordeum eſt: qua de cauſa palea quoq; huius ſuauior. Vermis ge neratus in eo ubi alimentum aſſumpſit: quod in culmo eſt: ſpicam aggre ditur: & uel totam erodit: uel alteram partem: ſed hæc cæteraq; eiuſmodi: uel in loco morbi habenda ſunt: quorũ cauſas aſſignare haud difficile ẽ. De æſtiuis aũt fructibus: ceu ſeſama triono milio panico dictu facile id cuiq; ẽ: ea uidelicet qa ĩbecillia ſint: & perſici celeriter poſſint: tempore ſeri æſtiuo: ſed quænam ſit eorũ natura q̃rendũ neq; enim terrã hæc ſapit queãdmodũ illa leguminum: neq; leuius omnino: ſeſama enim pinguiuſcula ẽ coctionẽq; deſyderat: & hæc radice ſingulari coheret: at milium numeroſa radice: alta que eſt ac multiplici culmo exurgit: itaq; quum alimentum uireſq; in partẽ degerentur utrãq; diuturnus eſſe deberet: ſeſama enim quia ſtirpe ſim pli ci altaq; ſurſum uires ſuas omnes intendit. Sed repugnat huic illa pingue do: lenta enim glutinoſaq; plus excoctionis deſyderant: hæc autem ut dictũ iam eſt: fecundiſſima omnia ſunt. Ergo de his cogitandum latius eſt: cũ uero ex toto propemodum: quæ fructum exiguum ferunt: fertiliora ſint: iſta quæ modo enumerauimus: & lens & reliqua generis eiuſdem: atq; etiã illa quæ fertiliſſima uocitantur: ut cuminum atq; papauer deniq; omne ole rum genus: & quæ in maſculis fructificant: quærendum quænam eorum cauſa ſit utrum quia minora ſunt confici poſſunt facilius nam & animalia quædam talia eſſe uidemus: præcipue quæ oua uermeſq; gignunt. At ratio hæc extrinſecus: aliquam uero interior petendum: nam ea quoq; re ab ani malibus differunt: q illorum oua ab aere circunfuſo aluntur: perficiuntur que: omnino grauida fœtu redduntur: ut inter priores rationes retulimus: at fructuum educatio atq; perfectio in ipſis plantis peragitur: ut uiribus aſ ſidue melioribus opus ſit: omnium optime reponuntur: milium: panicũ: ſiſama: lupinum: cicer. Milium & panicum: quia tunica multiplici inte guntur: & ſicca ſunt: ſiſama quia pinguis: lupinum & cicer: quia amaritu dinem quandam & acredinem habent: quæ quidem qualitates ſeruare im pune poſſunt: ut dictum eſt: quamobrem & corrupta hæc nullas beſtiolas creant: quemadmodum nec ſemina olerum: & enim ea quoq; nulla anima lia contrahunt: nec quæcunq; ſicca & acria: euenit nãq; ut ueluti permixtio quædam alimenti extrinſecus fiat: ſingula pro ſuo humore peculiare ani mal creant: ceu triticum atq; ordeum: curculiõem fabæ: quod aliqui midã uocant ſimili modo & lens lenticula: piſum & alia ratio cõmunis plurium

eſt; non enim ſolum infructibus; uerum etiam in arboribus atq; etiam in li
gnis; atq; ad ſummã in omnibus in animibus; quæ beſtiolas gignunt uaria
ſpecie fœtificatur; ut pote ex alia atq; alia generandi materia; triticum pul-
uerulentum putreſcit celerius; & quod indomiciliis opere tectorio leuiga-
tis conditum eſt; celerius quam quod non leuigatis conditum ẽ; celerius;
quoniam id caloris plus ſentiat; puluis enim calidus eſt; ut pote ſiccus & il
limentum calcis calorem ſuſceptum utiq; ſeruat; nam & quum uniuerſum
altumq; aceruatum eſt putret; ſic enim plus caloris exoritur; ordeum mul
to celerius quam triticum tunditur; quia ſolutius ac nudius eſt. Sed celerri
me faba; protinus enim ameſſe condita perit nonnuſquam; ut in theſalia
prorſus per inde ac loca ualent ſemina durare poſſe appareat; ſeruantur eiꝫ
apud nonnullos faba omnino indomita; ceu apud apolloniam & tarentum
ut inter hyſtorias dictum eſt; & contuſam reparari poſſe affirmant. Sed de
hoc cogitandum nonnunquam ſponte ſuæ naturæ tunduntur; lupinuꝫ mi
lium; auena; loliuꝫ; ſiſama; cicer; omnino quæ acerbi ſaporis ſunt. Sꝫ quũ
auena tunica multiplici integatur; lolium contra nudum ſit; alia quoq; ſer-
uari poſſe neceſſe eſt; in ſumma tamen permanent incorrupta alia ſiccitate
que ſua cachris diuturna eſt; alia puritate ſinceritateq; ſua; ut alica; & alia
ſucci ſui natura poteſtateque naturali ut cicer; lupinum; ſiſama; alia quod
plene id habeant quod arcere tutariq; poſſit; ut cicera; hæc tamẽ & ſicca atq;
calida eſt; frumento ſponte contuſo præſentiſſimũ remedium areæ illatuꝫ
peruentilari; horum rationes hinc peti oportet quod autem a quibuſdam
quæritur quamobrem contuſum uetuſq; frumentum aqua perfuſum fer-
uenti pullulet; ſic enim periculum faciũt an uim habeat pullulandi; putre
ſcens autem nunquam germen emittere ualeat; quanquã putredo quoque
humore caloreq; fieri ſolita ſit; hoc per æqui uocationem eſſe ambiguum
prorſus appareat; calor enim cuiuis corrumpendi datur plurimuꝫ differt;
ab eo calore qui uim obtinet generandi; & de humore parimodo loquen-
dum eſt. Calor autem qui putredinem creat alienus aduerſuſq; eſt; atqui
feruenti aqua ĩducitur; conuenit ac modice applicatur; quemadmodũ ſru-
mentum deſyderat; quod germinaturum eſt; nam ſimile quodammodo ẽ
ut ſiquis querat quamobrem calor & humor modo ſanitatem; modo mor
bum corporibus faciant; conſtat enim ꝙ non ut idem; ſed diuerſi aduerſi-
que illud faciant; aqua uero feruenti ſolent perfundere propter ſeminum
imbecillitatem ne quaſi gelentur; quoniam celeriter ſentiunt; nam penitus
ꝙ corruptuꝫ non ẽ; uel frigida pullulũ oſtendere poteſt. Accidit uero ut &
tondãtur & putreſcãt cauſa alieni caloris.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIB. V.

h Oꝝ quæ in arboribus plantiſq; fieri ſolita ſunt. Alia ſpõte ꝓueni
unt. Alia paratu & opera hominis exiſtũt; quæ utraq; digerere itẽ

poſſumus: eorum enim quæ ſponte procedunt: alia natura cõſiſtunt. Alia præter naturam: quippe cum in plantarum etiam genere quiddaꝫ eiuſmõi ut in animalibus fiat: ceu ſi quid non ſibi germen conueniens fructum ue tulerit: aut ſi non ſuo tempore: aut ſi non partibus ſolitis: aut ſi eiuſmodi aliquid commiſſum ſit: hæc & enim omnia natura penitus negat. Quæ uero ars curaq; affert: aut fauent naturæ ad fructuum bonitatem & copiam: aut proprietatem operoſamq; naturam fructuum creant: ut cum uua ſine uinaceo exoritur: uel quum ex eodem palmite nigræ candidæq; uuæ proueniunt: aut etiam quum in eadem uua caloris illa eadem exultat uarietas: & quæcunq; eiuſmodi alia facere conſueuerunt agricolæ. Sunt enim complura: ſed quum de his: quæ ſecundum naturam ſunt: quæq; naturaꝫ adiuuãt ante iam diſputatum ſit. Super eſt ut de his: quæ præter naturam eueniũt: quæq; operoſe ex cogitantur: diſſeramus & primum de his quæ præter naturam uel certo ſunt uel eſſe apparent. Nam eorum quoq; ratio eſt: ut quũ intempeſtiue fructificatur: nec de eiſdem fructus proueniũt: ceu ſi quãdo ficus per hyemem uere appropinquãte fructum attulerit: & punica uitiſq; ramis prægrandibus uel caudice fructificauerit: & quicquid his proximũ. Igitur ad hæc ipſa ſumendũ in primis eſt: illis duntaxat hæc accedere poſſe: quæ humida atq; fertiliſſima ſunt: qualia prædicta quoq; pateſcũt: humida enim ac fertiliſſima hæc omnia ſunt: ſiccis enim minuſque fertilibus nullis eueniunt. Secundum ad germinationem fructificationemq; intempeſtiuã ſubiaceat aliqua germinandi principia obtinere ramos: ſiue ſcapos: ſiue ſtipites: ſiue quod tandem placeat partes poſtremas arborum nominare: nullum enim uocabulum commune omnium eſt. Sed aliæ proprias quaſdam appellationes ſortitæ ſunt: ut thalia: crada: palmes: ꝙ aliqua germinandi principia obtinent: conſtat ex iis: quæ defixa germẽ ſæpenumero emiſerũt q̄q̄ una pars nullis penitus radicibus niteretur: ut ualluꝫ uitineum & ficulneum & oleagineum: interdum etiam non defixa: ſed apparente deciſa tãtummodo germinant: ut palmites & ligna oleæ. Tercium ponatur germinationem intempeſtiuam fieri poſſe hyeme placida auſtroue ſequente. Ex his enim minime irrationabilis euentus talis appareat cuꝫ uis generãdi humorq; fecundus aggregentur: alias per ſe: alias ex parte. Reſidua humoris prægreſſi: quo fructus prodierat: quemadmodum etiam in fico: quum .n. plus illius humoris ĩ hac ſæpe fuerit: aer mitis tepidus humiduſq; ſecutus mox germina euocat: quod ita fieri conſtat profecto ea ratione: ꝙ fructus poſteri de parte eadem naſcuntur: qua præcoques: & forſan præcoques ẽt ipſa aeris mollicia præcurrunt maturanturq; celerius. Sin auteꝫ minus hoc ita ſit: ac cætera omnia hiſdem proximiſue de cauſis ueniunt .i. aliquibus humoris reſiduis: uel aliis ex integro conſiſtentibus: uel etiã ratione utraq; eſt enim natura eius arboris ad utrunque aptiſſima: quum humida ſit pronaq; ad partum: itaq; ſi tempus ſerenuꝫ diucius fuerit coloriſq; immutatio

trahitur: ſuccus enim aut excoqui poteſt: ſed maturitatis imaginatio in colore tantum fere eſt. Caprificus tamen iuuante iam tempore maturari aliquatenus poſſunt: quas etiam ipſas ſecundum naturam quodammodo eē cenſendum eſt. Semper enim eodem certoq; tenore temporis ſolent enaſci: ſicut & fructus earum ficorum: quas biferas uocant: uerum ſimilitudinē cepiſſe eouſq; par eſt: ut proxima quædam omnium ratio miteſcat. ſ. excollectu uirium atq; humoris: q̄obrem ab auerſis foliis hæc omnia enaſcunt: non ab aduerſis quemadmodum ficus erumpit: quem præcoques pariunt imbecilliores ſunt: ut differre nō ualeāt facto illud impetu humoris omnino genus ficorum multiforme quicq̄ & uarium eſt. Aliæ nanq; caprificus tantummodo ferunt: ficus autem nullas ceu illæ quæ caprificus candidas idoneas afferunt. Aliæ tam ficus: quam caprificus nigras uel inguſtabiles uel cibo idoneas pariunt: atrigo folii: caprificum tamen ab auerſo folio generant: culices quoq; creari ſolitæ ſunt. Aliæ caprificus nullas penitus ferunt. Item quædam præcoques gignuntur: ceu laconica & leucomphalia: & plures aliæ: quædam minime: nec earum quæ gignunt differentia continuo: ſed diuerſo habita eſt. Alias enim gignunt: alias non gignunt: ferunt non modo apud folium ipſum. Verum etiam multo inferius: nō nullæ ēt ex parte ad modum craſſa euenit: ut aliquæ poſteriores quoque non nullas præcoques ualeant maturare: non enim omnis ſimul ſed alias pauloante caprificus ferunt: quæ certe proximiores germini atq; ficubus ſunt: ſed prius decidunt: illæ minuſq; conquoquuntur. Quæ ficis eueniunt: hæc ſunt: nec temere quicq̄ euenire appareat. Non enim omnes præcoques ferre: ſed eas duntaxat: quæ humidiores ſunt: uireſq; adtrahendū obtinet. Ratio eſt q̄m ex alimenti reſiduo poma eiuſmodi pariant: nec procul rationi eſt: humorem totum minus excoqui potuiſſe: quum uires plus attraxerint q̄ præcoquere poſſint. Accedit autem his ipſis inter capedo: quia non ſemper eodē habitu ſint: debiliorem enim ac deterius cultam minus humoris poſſe capeſſere certum eſt: quod ſi copioſe nihil hauſerit: nec relinquere quicq̄ua; poſſe fatendum: nam ſi pariter culta ſit: cælumq; fauerit: nihil eſt: quod ēt anno ſequente proferre nequeat. Interdu; ſi cura defuerit: eueniet illud q̄; ut præcoques ferre poſſit: fructu; aūt nequeat: quod propterea euenit: q̄a alterum iampridem confectum paratumq; adeſt: alterum tanq̄ denuo confici opus eſt: nec eas: quæ ex craſſa illa prodierint parte p̄coqui potiuſq̄ ſumitate enatas ratio uult: alimentum enim & calor ſumma potius petere ſolent: atq; omnino arbor ad germen producendum emittitur. Itaq; cum una etiam calor ſurſum feratur: utraq; fit ratione: ut pars aliqua relinquatur. Quobrem & germinationes & florum particulatim prouentus & fructificationes poſteriores ſunt. Sed de his ſatis dictum eſt: proximum autē huic quod in uitibus euenit: nam illæ quoque germinum ſuorum prouentum non nunq̄ accelerant: collecto illo fecundo germinatoreq; humore: locus tamen

germinandi certus is eſt: gēma & enim dehiſente germen emergit augeſcit
uero proinde ac cæli qualitas & temporis ſpacium fuerint: omnia ferme:
quæ natura ſua uel germinant: uel florent: hoc idem facere aſſolēt: quæ.n.
proprie concepiſſent: ſæpe tempore inuitante ſereno ante ſtatum tempus
pariunt atq; educant: dum cæli ſeruetur: æqualitas: igitur germinationes ī
tempeſtiuas his de cauſis fieri arbitrandum eſt: illas uero quæ non parte ſo
lita: ſed uel ramo prægrādi uel caudi agantur: aut procul his eſſe credēdū.
Quum enim uis generandi in eas partes ſe ſe collegerit: mox germen exori
tur: Quippe quum ibi principium id conſtiterit: afluens alimentum ſubie
cto aſſimuletur: neceſſe eſt: ut uel in cæteris fieri ſolet: nec temere collectus
ille conſiſtit: ubi quiſq̄ eiuſmodi habitus conditus fuerit: Sed longe proba
bilius quā in genere animalium agitur: quum expectore cornu erūpit: uel
quum aliquid eiuſmodi euenit: hæc enim diuerſitas maior eſt: qn̄ quod
plantæ magis quam animalia partibus conſtent ſimilibus ſi uero & germē
aliquod præcurrerit fructui: minus admiranda res utiq; ſit: interdum enim
uel palmes de caudice prouenit: qui ſi quum uires ceperit fructū perreſtat
nihil temere faciet: ſed abſurdius certe quum fructus ipſe uel ramo prægrā
di: uel caudice promitur. quod punicis euenit cauſam tamen prædictam eē
illam exiſtimandum diuerſitates: autē huiuſcemodi minus aſolito diſcre-
pant: quum diſcrimen committitur loci: ut quum ficus fructum ab aduer
ſis foliis tulerit: commutatio enim parua hæc eſt: nec locus iſte alienus om
nino ab eiuſmodi euentu percipitur: ratio enim quod aggregatio imbecilla
confluxus in eam partem ualidior fuerit. Itaq; humoris collectu iſto ſeriore
pomis præcoquibus arbor digeſſit: atq; exorat: quī & illa ratione minus ab
ſurdum id eſſe appareat: eſt enim genus quoddam eiuſmodi: quod aueiſi-
ferum uocant enim uero ſi quid congener fructum ita natum ſit: parere cæ
teris quoq; aſociatis ideȝ euenire interdum haud quāq̄ abſurduȝ eſt ſcili-
cet ubi ſimilis condita fuerit habitudo. Nam & ramis prægrandibus aliqn̄
tulliſſe ſi qua fertilis ac ualida ſit: ſimilitudinem quandaȝ fici egyptiæ re-
fert. Quippe quum illa fructum ſuo caudice ferat: qm̄ fertilis ualidaq; ſit
ad fructificandum huius enim argumentum illud poteſt deduci: qđ ſæpi
us partibus ferat eiſdem fructu decerpto priori nec plene maturitateȝ fru-
ctus capere poteſt: niſi ſcalpatur pe ungaturq; oleo: ut dictum eſt propter
afluentiam pabuli: ſcalptū & enim illo aliquid humoris detrahitur & oleū
feruefaciens cuȝ ſole pomuȝ apertum celeriter coquit: proximum id quidā
mō illi uidetur: quæ particulatiȝ floreſcūt aperte una exorſa & .n. quæ inter
ea uirib; ualēt & q̄i perfecta ſūt: partiȝ florēt: partiȝ fructificāt: quæ ībecilli
ora ſūt uel pte ſupna augeſcūt & gerīnāt: qđq; aſſidue pficit floreſcere inci
pit. Alimēti uō īfluxū p ſua nā ſuiſq; uirib; unū qđq; diſpēſat q̄ ſi pfectū atq;
ualidū ſit fructū pere ɔtinuo īcipit ſȝ ſi pfectū ac debile añ augeſcit corrobo
ratq; q̄ aliqd pariat & de his hæc dixiſſe ſat eſt fructuū īmutatiōes ſi qui uel

ex candidis tranſeant in nigros uel ex dulcibus in acutos: aut econtrario quē admōꝫ fico uiti atq; punice euenire ꝓditū ē: locis qbuſdā nulla ī admiratiōe ſunt: neq; ullomō abſurde uidentur: qm̄ natura alias hoc modo: alias illo & partibus quoq; nō pariter ferat: ut in uite fumida uocitata pateſcit: hæc. n. uuas alias candidas: alias nigras afferre uidetur: & alias omnes candidas nigraſue promiſcue generat: q̄obrem nec augures hoc iudicare tanq̄ oſtentū conſueuerunt: quod enim ſolitum: oſtentum eſſe non poteſt: ratio uarietatis: ꝙ color earum uuarum neque niger neq; candidus eſt: ſed fumo proximus a quo & nomē uitis accepit: itaq; ubi uel aliqua parua mutatio euenit colorem omnino ſuum commutaſſe uidentur: ut pote quæ neutrum colorem ſincere poſſideant: qua propter uerſicolores uuæ interdum perficiuntur: ut aliæ ad albedinem: aliæ adnigredinem potius inclinentur: cauſam alimento uitiſq; ipſius habitu reddi oportet: hoc igitur: ut dictum eſt: concedi exfacili poteſt. Quod aut punicis euenit: ſi mutatio facta totarum ſit arborum: proximum illi profecto eſt: quod in cilicia & ægypto fieri perhibent: ſi quidem ſponte mutatio ueniat: affectio enim & uis illa naturæ agri tribuenda eſt: At ſi non arbores totæ inutentur: ſed interdum id aliquibus eueniat alimento & habitudini cauſa imputanda eſt. Sin autem enormiter tulerint: radicibus cauſa dabitur: & ſi qua pars alia prīcipalis ſit: quod alia nutrimentum aliud ceperit uel etiam uariæ coxerit: atq; reddiderit: cælum quoq; non nihil efficere poſſe credendum eſt: his. n. ipſis de cauſis oriri differentias certum eſt. Sed omnium abſurdiſſimum hoc in loco partitio radicum appareat: interdum enīꝫ altera parte uel nullas uel certe pautiores radices arbores gerunt: quanq; undiq; fructus pariter ferāt: ſcilicet alimenti q̄q; uerſus permiſtione: cæterum ſi quæ deſint: pabuluꝫ ſingulis ab arbore diſpenſant. Si uero undiq; adſint: ſuæ parti una quæq; miniſtrat: quū meatus recto ut ita dixeriꝫ: tramite porrigant ſeſe portioneq; radicis ſuæ reſpōdeāt: uenit quippe ut plereq; plantæ parte altera iuuant: demumq; repleant pene undiq; aliis recreatis: aliis ob ariditateꝫ delapſis. Sin autem palmitū quoq; diuerſi generis compactio fidem aliquā facit: quando uitis quæ una eſt parte utraq; fructum ferat: diuerſum ceu alimenti nulla fieri poſſit confuſio: ſed recto tramite fluatur aſſidue uti ea quoq; licebit: hoc tamen minime ſit & fideꝫ proinde minime facere poteſt. Cæteræ cōmutationes ꝓdictis cauſis maiore ex parte ꝓueniūt æque in oībus ſiue colore: ſiue ſapore: ſiue aliquo immutētur. n. uero alimēta diſpoſitiōes arboꝝ altera ꝓmouereq; poſſunt uel duꝫ ſuperāt: uel duꝫ ſuperātur: quēadmōꝫ ēt in frugibus euenit: in his tn̄ ſemp in partē deteriorē mutatio fit: ſed īmitigatis excultiſq; ſimilitudo plane aīaduertit: oīo ut dictū eſt paruā ī his fieri poſſe mutationē credēdū: ubi nihil ager mutatus ē. Sꝫ hæcſpatio tp̄ris lōginquo ꝑficiunt: nec annus ſufficit unus: ſicut ī his q̄ ex ſylueſtri habitu trāſeunt in urbanū: uel cōtra ex urbano ī agreſtē mutātur: magno igit argumēto ad fideꝫ immutationis

agroꝝ: cura ēt eſt: quæ radicibus alimētiſꝗ adhibita mutiatonē facere pōt.
Sed tam breui effici poſſe incredibile eſt: niſi quis & tempus latere & mu
tationem eſſe per exiguam dixerit: nam in annuis quidem hoc haud temere
ueniat neꝗ inquibus eueniat ſiquando euenire poſſit æque mirandum eſt:
ceu quum extritico loliū prouenit: id eniꝫ ſæpenūero fit & cauſaꝫ ſcire quo
dammodo arbitramur: imbres nanꝗ id poſſūt efficere: at ſi ex lolio intriti
cum redeat hoc certe admirabilius ē. Ergo ceu ībecillitatē quādā uel morbū
ſeminis intelligere licet: quē alimenti cæliꝗ mutatio tollere poſſit. Sed hæc
latius dicta ſunt: qm̄ ad cauſam confirmandā ea quoque aſſumenda cenſu
iſſemus: quæ latiſſime patent. Vitem autē ſine foliis fructum aliquando
tuliſſe ſi ex toto dixeris: incredibile eſt: ſed ſi exiguo quodam producto ger-
mine eoꝗ mox imbecillitate ſua delapſo uuas ſine foliis extitiſſe inquis: res
uerſimilior redditur tanq̄ ad fructum edenduꝫ amplior uehementiorꝗ im-
petus factus ſit: quod uere arboribus non nullis idem prope modum eue-
nit: quum abunde fructificant: ceu amygdalæ: quippe quum & propter ni
miam fructuum multitudinem folia cerni non poſſint: & alias imbecilla
exiguaꝗ prodeant: qm̄ natura ſe totam ad fructum generandum contulerit
ſicut etiā uitis confloret: ſi ſero inceperit: fructum ſine foliis ſeruat: & ficus
quoque delapſis foliis poma diucius retinet: quum enim fructus conſti-
terint firmius adhærent: quam frondes: alii ex ſoliditate pecioli atꝗ retina
culi ſui: alii quia frigore conſtipantur: frigus eniꝫ humoreꝫ foliorum peni
tus tollit fructuum quia largior & calidior eſt tollere extoto non poteſt: ſꝫ
conſtipat atꝗ condenſat huic proximuꝫ & ſiqua olea foliis aliqn̄ amiſſis fru
ctum attulerit: folium eniꝫ ut pote imbecillius frigori magis obnoxium:
uel alicui euētui factum eſt: quippe fructus maturi ſponte ruunt. Sed ante
quā ſint maturi ualenter adhærent: quamobreꝫ perticis oleas percuciunt:
hæc igitur cætera quæ eiuſmōi primordia quædaꝫ naturalia: tum ex ſe ipſis
tum ex ci cunfuſo aere capiunt: nam & ligna quæ ſponte germen emittūt:
ceu oleaginea & quicquid generis eiuſdem: quæ ad prodigia oſtentaꝗ refe-
runt ratione non carent: ſunt enim natura uiuacia pronaque ad germen fun
dendum ſuæ denſitatis humiditatiſꝗ cauſa quod tum extrinſecus liquoris
aliquid ſenſerint: quamprimum germina edunt. Enimuero magna ex par
te obruta & locis humidis poſſita germinant: præterq̄ ſiquid preciſum pau
lo poſt pullulauit: quod humorem in ſe aggregatum ſatis haberet: tēpuſꝗ
una germinandi proximum eſſet: cui ſimile quodāmodo ſcyllæ euenit: ac
cæteris quæ ſuſpenſa germen emittunt: proxima etiā illa quæ delignis na-
ſcuntur: & præcipue quæ de abiete: quæ lucinas augures uocant: aere nam
que eblandito atque remiſſo: hæc erumpere potiſſimum ſolent: ubi inte-
ſtinus humor collectus: & exterus quoque occurrens concreuerunt: atque
inrotundū conglebati fuerit: adde his ſtatuas quæ exudāt: cælo.n. auſtrio
humectoꝗ ita afficiuntur nec omīs. Sed in qbꝫ aliqd pīguedis ī ē: ut cedrus:

cupreſſus olea: quæ quidem prodigia & oſtẽta eſſe credũtur: cæteros huiuſ-
cemodi euentus: quos narrant ut lauri um aliquãdo in platano ſurexiſſe uel
inſumma germinationes: quæ in ſede aliena prouenerint: hæc omnia ex ali
quo latitante primordio exoriri putandum eſt: putredine uel aliqua in mu
tatione facta in arbore exprimordio latitante inquam ſi ſemen delapſũ ex
cipiatur in arbore: compræhendatq; putredine aliqua ſubiacente terrena:
ſic.n. aliud in alio naſci & adoleſcere põt. Sed eiuſmodi germinatio uiſco
proxima eſt aut platano q̃quam eſt lõgiori: quæq; ex eneo prouenerat tripo
de: uel pocius: hæc omnia germinationi proxima illi ſunt: quæ ex terra con
trahitur: nihil.n. prodire põt niſi aliqua terrena putredo ante ceſſerit: ſicut
neque ex parietibus quicq̃ prouenit: niſi confluxus aliquis putredoq; talis
fuerit: qua planta erumpere nata ſit: atq; etiã alimẽtum poſtea influat. Sic
eiꝫ eorum incremẽtum accedit. Sꝫ hæc ſponte quoq; uel omnia uel certe aliq̃
fiunt forſitan & ſeminibus delapſis putredine collectuq; humoris fauente
pleraq; exeunt: Laurus & quicquid eiuſmodi fructu ſuo creatur: Veꝝ tamẽ
ſi hæc etiã putredine cõſiſtere poſſint: nihil ad cauſam refert. Sin aũt arbor
aliquãdo tempeſtate proſtrata reſtibilis ſponte facta: & uite reddita eſt: ut
in philippis ſalix & platanus inantandro: quaꝝ alteri nihil detractum eſt:
præterq̃ pars ramorum: quæ in ꝓſtratu perfracta fuerit alteri.i. platano ra
mi amputati ſunt: & pars aliq̃ circũ dolata. Cãꝫ hãc eſſe putarunt: q̃ arbos
proſtrata parte altera plurimum terræ euulſerit mox flatus motu ingẽs ad-
uerſuſq; ſecutus eaꝫ promouerit ramiſq; occurens ſeq; inſinuãs crexerit. Sic
enim eueniſſe in philippis proditũ eſt: Reliqua uero permota pariter ẽ ter-
ræ ꝑ euulſum non minus habebat: & quia detruncata eſt facilius exurgere
potuit: ſꝫ.n. his nulla cauſa naturalis reddenda forſitan eſt: q̃ãt in ipſis plã
tis eueniunt expræditis aſſequi: contemplariq; temptandum. Sequitur ut
ea nunc explicemus: quæ arte paratuq; operoſo efficiantur: quoꝝ cauſas cõ
ſpectiores eſſe aliquis putet: quẽdamodum certe ſũt: uuas.n. uinaceis ua-
cuas faciunt: detracta medulla palmitis: qua uinaceũ gignitur: palmes idẽ
uuã nigram ſimul & candidam fert: & in eadem uua acina. Alia nigra alia
candida cohærent: cuꝫ utriuſq; maleoli dimidiam partem ſuperioreꝫ cõtu-
derunt: deinde æqualiter compoſitos arteq; colligatos defixerunt: ſic enim
compages uua exutroq; coagmentatur: quippe quum omne uiuum cuꝫ ui
uo ſociabile ſit: & maxime quæ ſocietatem generis habent quum col-
luxata in naturam conflatur unicam. Sed uterque perſe alimentum ſine
confuſione tranſmittit: itaque fit ut fructus reddatur uarius ꝓ ut utri-
q; cõueniat. Quod etiã fluuii faciunt ĩuicẽ congredientes: ut ceſiſus & me-
las ĩ boecia. Seruat.n. uterq; ſuũ meatũ: ĩ his tñ nec ĩuicẽ alimta iũgunt. Sꝫ
æque diſtãtia deriuant̃ & perfluũt: hæc eadẽ cã ẽ: & cũ arbor uaria granata
mala ue afert: uirgas & eiꝫ maleo uelut ꝑmolliẽtes ut ꝑte cõtuſa facilius ĩter
ſe cohæreant: mox arctiſſime colligatas deponunt: tũ arbor una exoritu cõ

poſitaꝝ uirgarum exurgit: ſed ſingulæ genus ſuũ conſeruant: alimentũq;
per ſe trahunt: atq; excoquunt: nec aliud cõmune inter ſe q̄ mutuum illum
complexum coagmentationemq; gerunt: huic proximũ uel maioribus eue
nit & maxime iis quæ natura ſyluestria ſunt: ficus enim & quicquid gene-
ris eiuſdem arboris complectens caudicem cohæret: atq; unam efficit molē
quæ quidem partim homines de induſtria faciunt: partim ipſa ſponte uni-
tatem eiuſmodi capiunt: quæ. ſ. non aduerſa interſe ſunt: ſed mutuo deiũ
gũtur amore: ubi enim alteꝝ cōplexum: alteꝝ ſi uelut natura unica exam-
bobus conſiſtit: q̄obrem ſi quis alterutrum detrahat: uel diſſoluat: utrunq;
exareſcat neceſſe eſt: ſicut & inter uerſigenera: quæ ſimul enata educataq;
fuerint: ut de uite fico nupta: & ipſa marita retulimus: nam quæ ſuo cōple
xu irreptatu nocēt hedera: hæc naturæ unitatē facere nequeunt. Alteꝝ. n.
moriatur neceſſe eſt: uarios igitur fructus ab eadem produci arbore his de
cauſis opinari conueniet. Res enim ſimilis quodammodo eſt: ut ſiquis ar-
borem unam ſurculis pluribus ac uarii generis inſerat: primordia enim
naturaſq; plures unice ſubſtantiæ iniiciet ſicut illic ex primordiis pluribus
natura una conflatur: fructuũ magnitudo: quos ramis ſuis annexos ollis in
cluſos flexu ſequaci deductos in terram obruunt: ceu punicarum aut malo
rum ratione contingit: quātum enim humoris a ſole aereq; detrahitur olla
coercēdo utiq; ſeruat: & ſimul uapore ex humo attrahit fructus: quo ſe ale
re poteſt: arborem enim alimentum tranſmittere tam intempeſtiue minus
rationabile eſt: niſi ad modum parce. Qua de cauſa granum punici nihilo
maius effici poteſt: cortex autem in plenum craſſeſcit: ceu nihil ad illud ali-
menti perueniat: ſuccus & enim omnium proprius ui tantum naturali cō-
fici atq; excoqui poſſe uidetur. Quamobrem mala dete. iora inſipidioraq;
fiunt: at cortex granati uel extrinſecus recipit incremētum: ut pote qui mi-
nus naturæ conueniat: uaporis uero attractio qua nutrimētum profectuſq;
accedit: ratiōe minime caret: quemadmodum hari & cæterorum quæ ante
iam diximus: parimodo & oleribus ſane euenit: quorum radices olitores
percraſſant foliis direptis: quorundaꝫ ut raphani per hyemem cum maxīe
uigent terraq; aggerata ut nec imbres poſſint admitti: ſic enim per æſtatem
mira craſſitudine diſtēduntur. Apiũ uero radice tenus circumfodientes ca-
chrilio plene obducunt: mox inſuper terram accumulant: Ratio ꝙ totum
alimentum radices abſumunt: nec ad germina quicq̄ tranſmitunt: quod ſi
diuidatur: plus incrementi ſequatur neceſſe eſt. Quæ igitur germē ab imis
educere poſſint: ut cæpe & q̄dā alia gn̄is ſylueſtris radices mittũt. Sꝫ rapha-
nus qa nullā uim germinādi ab imis obtinet: alimentũq; capit: qđ nō ſurſũ
trāſmittere apta ſit: iccirco ſubtus craſſatur ampliſſimaq; efficitur: cauſa
uero ut nulla putredo nulla corruptio accederet humo congeſtitiæ daᵗ: q̄ aq̄
arcet & ĩ totũ oē ꝙ alienũ eſt admitti non patitur. Apiis uero chacriliũ iun-
giᵗ: qr calidũ denſũq; eſt. Iuuat. n. ad alimētũ trahēdũ ui ſuæ utiq; dēſitatis:

ide mq; retinet nec ſurſum tranſmittit: ſimulq; ſui caloris beneficio pc teſt conquoquere; itaq; cum alimenti copia large accedat percoquatur q; incre mentum quoq; large conſequitur: eodem profecto uel ea pertinent: quæ cucumeribus cucurbitiſq; eueniret in mollicia incremẽto: ſi qs paruos paruaiq; abſconderit: ſic enim nulla pars alimẽti a ſole detrahitur: nec flatibus reſicca tur: quibus cauſis molles augeri non poſſũt: ut etiã arboribus euenit quæ locis ſoli uentoq; expoſitis manent: his illi quoq; reſpondent qui in ferula uel tubo fictili includuntur: plus. n. alimenti præbetur: quoniam nulla ps exalat nec exicat: creſcũt uero in lõgitudinez & qa nutrimentũ facilius recto tramite fluit: & quia nihil eſt: qd auocet aduerſeturq;. Ratio ſimilis facit: ut uirides quoq; ualeant perdurare. Si quis apud puteuz ſerat cũq; tem peſtiui iam ſunt dimiſſos in puteum bene operiat: ſic. n. ſol afflatuſue haud quicq̃ ſiccare põt: & aquæ ſubditæ uapor aſcendens facit: ut nullam ſentiant ſiccitatem: ſz quaſi recenti habitu uireant: durant autẽ diu ex pabuli ſa cultate: qd radices aſſidue mittunt. Quippe radices diu uiuere poſſunt cura adhibita: Quãobrẽ ſiquis poſtq̃ fructificarunt germina decidat & radices terra tute operiat: atq; occulter rurſus exeiſdẽ radicibus cucumeres depromentur: ut multo maturius: q̃ qui ſemine ueniant: quoniam radix iam adeſt: & terra congeſta conculcataq; tepefaciens: ſatis germen celerius elicit nam & tepor ipſe non parum cõfert ad præcoquez germinationem: argumẽ tum hoc quoq; euidentiſſimum: quod ſi quis hyberno tẽpore ſemina cucumeris ſerat in calathis: rigetq; aqua tepida: & ſoli exponat: & igni admoueat: ac poſtea quũ tempus ſeminandi fuerit: totos cophinos demittat interra: pcoques admodum faciet & hæc prædictas cauſas ſortiuntur: figuram autem & ſpeciẽ ſuam apium mutat: ſi ſatũ conculcetur cylindroq; ſuper in uoluto coerceatur: fit &. n. criſpuz: quoniã incrementum tranſire facile nequeat: & uaſis quoq; in quo poſitũ fuerit ſpeciem imitatur: qd propterea euenit: quia nutrimentuz: quuz prohibetur arceturq; auaſe circumueniente: fertur ad id: quod aduocet libertatemq; permeandi concedit: fit. n. uelut riuuli cuiuſdam deductio: itaq; ſpeciem uaſis ambientis capeſſit: euenit hoc idem quodammõ: & generi animaliũ in magnitudine paruitate breuitate & longitudine: quippe illa formata iam ſunt: hæc uero quũ generẽtur formam recipiunt: qua pp quuz apiuz tranſferre oportet: palum defigere tantuz præcipiunt: quãtuz apiuz efficere libeat: radix. n. totuz locuz imple re facile poteſt: huic proxima quodammodo eſt in mitigandis arboribus radicum auctio: quũ. n. trãſire libere poſſint: alimẽtiq; obtinere copiã: amplius tũ i lõgitudinẽ: tũ in craſſitudinẽ augeſcunt: nec nõ & q ſemina plura i linteolo colligata ſeruerit radices & germĩa facit ãpliora: q̃obrẽ ſerer̃ q̃dã hac rõe cõſueuerũt: ceu porrũ apiũ: atq; alia q̃dã: plus eiз ualẽt q̃ plura atq; ex his oĩbꝫ natura una cõſiſtit adſẽ: q̃ui tpis q̃ ſerũtur diuerſam ſpicẽ capiãt ceu rapa: ſiquis protinus ab area ſerit: ampla efficitur: quod ideo fit quia

plenius radicatur: dilataturq; amplius: meliora euadunt: & quæ lentiſce: aut ſcylle inſerta terræ mandantur: habet &.n. utraq; humorem caloremq; aliquē & fit uelut inſitio quædam: omnino quicquid in alio ſeri poſſit melius redditur: ceu ruta in fico: ſic enim optimaꝫ poſſe fieri creditur: cortici īfixam ſerere: terra ocultare conſueuere: euenit nanq; ut humor lacteus ille fici ſuper alimoniā auxiliari quoq; ſuo calore ualeat opportune: ſicut & cinis congeſtus radicibus: ſiue ne radices uermiculentur: ſeu etiam ſalſugie coaleſcant: habet.n. ſimilem: quandam uim calefaciendi: quippe lentis amplitudo efficitur: ſi ſemen ſtercore bubulo inuolutum ſeratur: iuuat & enim calor: & ſiccitas ſtercoris: ciceris auteꝫ ſi cum putaminibus aqua præmaceratum ſeratur: minus & enim eſt: quidem putreſcat: alimentūq; primum largius miniſtratur: & ſi cum cæteris obſeratum: maturius ueniet: hæc admiranda & penitus a natura negata putantur: uerum tamen mutationes eiuſmodi ſponte quoq; & arte naturæ ratione eueniunt: ut in tipha & ſemine tritico obducto: ſicut etiam: quæ ex ſeminibus coctiliora nitro præmacerata euadunt: aut quæ melle lacteue pari ratiōe macerata dulciora redduntur: quale nanq; ſemen terræ committitur: tale quoq; progeneret aptuꝫ eſt committitur: aut alteratum & cōmutatum: duabus enim in rebus quodammodo principium omnium immutatur.i. aut in qualitate aut in quātitate: ceu tiphæ & ſemini: quod pars aliqua deſit: quæ ſi detrahatur principio generationem minus impediet: ſed ſi exempta ſæpius ſit: & uelut penitus ſemen diſpolietur atq; affici opportunus relinquatur: tum in qualitate mutatur: nec eadem multitudinem paleæ retinet: euenit quoq; aliis ut partibus quibuſdam detractis nō nihil differētiæ oriatur: ceu uiti palmitis medulla exempta uua ſine uinaceis gignitur: quod quidē fidem nō nullam illis forſitan faciat: qui ſemen a parte una quaq; tranſmitti aſſerunt: ſed huius ſolutio eadem eſt: quam de animalibus diximus: hæc igitur propter prædictis cauſas commutari putandum. ſiſimbrii uero mutatio in mentam uelut prædictis oppoſita.ſ. eſt: quum ex neglectu eueniat: fit enim cum quis non excolit: neq; curam ſolitam adhibet: ut radices amplius deducantur: quā in parteꝫ ui tota cōuerſa: debilior pars ſuperna cōſiſtit: odoriſq; ſui uehementiā mittit: quaſi ex ambobus illis germine atq; odore ſimilitudo ꝓueniat. Quippe acritudine exoleſcente reliquus odor: q̃r mollis quidā remiſſuſq; ē: ꝓxime ad mentā accedit: quāobrē tranſferre ſæpenumero iubēt: ne iſtud eueniat: hæc ſiſimbrii cauſa ē: ocimū aūt ꝙ loco ſoli expoſito ſitū eſt trāſit in ſerpillū: quia uehementer ſiccatur: folio nāq; minus odoreq; uehemētius redditur: quippe quum alimēti quoq; minus habeāt quæ ſicca ſūt. Sed eiuſmodi mutatiōes ita euenire putandū: ut aliqd ſimilitudinis faciāt: nō ut oīo ſpeciē exprimāt alienā. Populus alba frōde latiore cortice leuiori atque omnino ſucco lætiori quam nigra eſt: ſed eadem inſenecta ob alimēti inopiam haud procul eſt a ratione: ut & frondem anguſtiorem & corticē

ſcabriorem habeat: & quicquid euenire his ſoleat quæ non æque alimen
to abundant: omnino fortaſſe mirum non nimis eſt: quod in hac euenit cū
in proximum atque ſimile quodammodo tranſeat: nam & in animalibus
mutationes eiuſmodi pleraſque uidemus: Alias in generatione: ut quum
in cæteris tum in his: quos papiliones uocamus: enimuero ex eruca aurelia
naſcitur mox de ea papilio. Id enim non aliis quam papilionuꝫ generi eue-
nit: alias in iis: quæ perfecta iam ſint affectione diſpoſitioneque corporis
perſpicuas: quas anni tempora faciunt: ceu in auibus quippe in his potiſ-
ſimum & dicitur & conſpicua eſt colorum: totorumque corporum in mu
tatio: ut eſſe aliæ uideantur: hæc igitur ut dictum iam naturali tribui ratiōi
par eſt. Atque principio dicimus ſecundum naturam pocius euenire arbi-
trari certe oportet. Sequitur ut loco poſtreme contemplationis de morbis
& corruptione plantarum loquamur: quæ quidem ratio euentus ancipitis
eſt: quoniam & ſecundum naturam & præter naturam conſiſtit. Iaꝫ enim
corruptiones alias ſecundum naturam: alias præter naturam euenire om-
nes dicere ſoleat. Morbus autem partim omnino præter naturaꝫ eſſe appa-
reat: eſt enim diſceſſus quidam atque perturbatio rei: quæ ſecundum natu
ram ſit: partim quia ſolitus eſt & ſæpe numero accidit ſecundū naturam eē
aſſerimus: in animalibus pariter & plantis affectiones ſcilicet diſcernēdo
eas: q̄ uiolentæ ſunt: planeqꝫ extrinſecus ueniunt. i. uulnerum plagarumqꝫ
cauſa: quæ. n. algore aut ardore aut aliqua ratione aeris accidāt: hæc preter
naturā eſſe nunquā cenſemus: quāuis ea quoqꝫ uiolenta quodāmodo atqꝫ
extrinſecus occurrant. Sed. n. hoc neqꝫ ꝓprium plantarum generi deditur:
cum & in animalibus idem ſit: neqꝫ refert ad eam reꝫ: quam in præſentia q̄-
rimus: morboꝝ auteꝫ initia ſicut & in animalium genere: uel intrinſecus:
uel extrinſecus contrahuntur: & corruptio q̄ꝫ pari ratione exoritur aut in to
tum: aut certe quoadminus poſſint fructificare: intrinſecus inq̄: quum nu
trimenti copia uel inopia fuerit: aut qualitatis plus minuſue acceſſerit: ex-
trincus autē: quū aut frigora ſupra modū: aut æſtus aut imbres: aut ſqua
lores: aut aliqua cæli grauitas fuerit: adde plagas & ulcera q̄ ligone uel fal-
ce uel aliqua eiuſmodi cauſa ueniunt: nam & deorum numine aliqua dam
noſa urgere creditur: ceu grandine. At ſi inopia quoque fecunditaſue ali-
menti extrinſecus ſit: ut placet quibuſdam: nil referat: omnia uero: quæ
cælum iniecerit uehementius: imbecilliora infeſtant: ut pote quæ minus
tolerare exceſſum ualeant: infirmiſſimo uero habitu ſunt: primum quum
turgeſcunt: atque germinare occipiunt: deinde quum fructum crearunt:
quaſi humor deſierit: tum enim ſumma mutatio eſt: qua de cauſa genus
agreſte maxime ante germinationem aut ſub ipſam germinationem labo-
rat: ubi grando: aut flatus prægelidus: uel præferuidus: inuaſit uin-
cuntur enim ab intemperie. Hyems tempeſtiua prodeſt tam agreſti-
bus quam ſatiuis: facit enim conſtipando: & condenſando: ut magis:

ualeant: atq; prouide: ut melius germinent. Hæc igitur arborum genera cõmunia intelligere licet agreſtium morbi nulli traduntur. Sed urbanorum complures: & forſitan ita eſt propter infirmitatem horum. Alii nomine uacant. Alii nominantur: ceu ſcabies: radicatio ſyderatio: uermiculatio ſyderantur præcipue plãtæ nouellæ ac ſurculi ſuæ cauſa imbecillitatis: quod accidit: quum ſiccata tellure humorem trahere nequeant: qua propter plurima pereunt ſubſydus ac maiores ætate: ut pote ualidiores magis reſiſtũt & alimentum a longe trahunt. Item humor in ueteribus pinguior & ad fructificandum maturior q̃ in iuuenibus ẽ quæq; oſtenderint cũcta educant oĩo mutationem minus ſufferre poſſunt: quæ imbecilliora ſunt: nec non & humeſcunt quodammodo magis ſubſydus arbores: ut ante retulimus: q̃ obrem eo tempore germinum germinatio accedit. Syderatio his de cauſis accidit: atq; etiam ictu iniurioſo & uulnere nam ea quoq; ratione ĩfirmiora redduntur: uermiculantur magis quæ ætate prouectiores ſunt: quod & ipſum euenire uidetur inutria circunfodientium: aut cum ſiti propter ſqualorem laborauerint: quippe ex ictu putreſcunt: ulcerataq; uermes perſaniem creant: quemadmodum & aliis omnibus euenit ſitis autem idem propterea facit: quia minus humoris: quam ſatis ſit habeant: fit enim uelut dimotio ex natura: dimotionem mutatio atq; alteratio ſequitur: mutatione animal ex ſanie gignitur: accidit hoc uel illis per quæ areſcunt: ſic enim calor redditur efficatior: uermiculantur maxime mali: q̃ obrem in locis feruidis obnoxiæ ſunt. Radices enim breui ſicceſcunt: publici tamen omnium maxime morbi: prædictus hic atq; ſyderatio conſtat: nulla enim fere ſunt: quæ non uermibus infeſtentur: alia tamen pluribus celeriuſq; intereunt: ut malus: ficus: pirus: alia paucioribus: atq; ægrius moriuntur. Minime uermiculantur: quæ acerba & uehementia ſunt: non modo quia minus putreſcũt: uerum etiam quia acerbitas partum animalium prohibet: argumento laurus eſt: quæ cum breui putreſcit: nõ breui uermiculatur. Nam ea de cauſa nec caprificus ſimiliter atq; ficus putreſcit. Lac enim eius acerbius eſt omnino quæ dulcia ſunt celerius putreſcunt: & enim ficus eorum mutationeꝫ facilius recipit: quoniam imbecillior eſt hinc mali & punicæ dulces magis putreſcunt: q̃ acidæ: & omnium maxime uernæ ſucci ſcilicet imbecillitate atq; tocius naturæ omnia: quæ lentiſco inſerta terræ mãdantur: minus uermiculationem ſentiũt odoris feruoriſq; cauſa. Genera hæc morobrum cauſis prædictis ueniunt: quidam & ſphaceliſmũ. i. morbũ radicis extrinſecus plagis atq; uulneribus fieri aiunt: ut in animalium genere tranſlatum enīꝫ id nomen a ſimilitudine illius uitii eſt: ſed minime in omnibus uerum hoc eſſe uidemus: ſi quidem Cicer radicitus inareſcens intereat: quum in flore ſalſuginem imber eluerit: enim uero iactura ſalſuginis uelut ſphaceliſmus eſt: quin & alia pleraque ſine ictu uitio illo uidentur ægreſcere: & ſyderationem ſphaceliſmum quidam appellant. Sed hoc nominis forte differentia ẽ

copia

copia.n.alimenti nimia uel inopia arbores eoquoq̧modo intereunt. Ni for
te ſucci pocius cruditate: ac ui extrinſecus occurrente: ut quũ poſt fructifi-
catione ꝫ humore ad huc tenui cauſa imbecillitatis gelicidiũ uehemẽs con-
ſecutũ ſit: hac &.n.ratione intereunt: quippe ſuccus ſerꝯſus & tenuis: fri-
gidus & craſſus: & tã̄ pinguis calidus eſt: igitur hæc corruptio accidit ſine
copia ſine cruditate ſiue ẽt utraq̧ ratione: atq̧ ẽt imbecillitate placuerit. At
ob alimenti inopiã aliter corruptio ſequitur: quũ radices ſublimes proſpe-
ctæq̧ fuerint: humorẽ.n.trãſmittere nequeũt pp ſolis ardoreꝫ. Itaq̧ ſuccuſ
uritur craſſaturq̧ pluſq̃ cõmoduꝫ ſit: unde morbus atq̧ interitus: huic pro
ximũ accidit: quũ ob aquæ inopiã ſqualent: neq̧.n.tunc humoreꝫ pc̃iũt
tranſmittere. Iuuat tueturq̧ cõtra humoris penuriã ſoluꝫ aſſidue appellare
coæquareq̧: ſic.n.per æſtatẽ humoris aliquid trahent: & per hyemẽ calor
aderit amplius: qui alimẽtuꝫ diſpenſet quod large imbriũ copia ſubmini-
ſtrat: tunc.n.qr nequeũt uegetari pallent atq̧ intereunt arbores mõ frumẽ
ti: quippe qđ pabuluꝫ euincere atq̧ ꝑcoquere nequit ieiunio laboret neceſſe
interdũ nõ penitus pereunt: ſed tantũ ægrotant: ut minus queãt fructifica
re. Quod.n.paſtũ nõ excoquit: neq̧ euincit: iam fructificare minime põt:
ficus morbũ: quẽdã in radicibus: & paulo ſuperius ſentit quẽ glabrationẽ
appellãt: qui certe ex nimietate humoris ſolet accidere: articulatio quoque
uitis nimietati prorſus tribuitur & quæcũq̧ fructificare nequeant: ꝓpter
luxuriam germinis eodeꝫ ꝓculdubio pertinẽt: nec.n.iſta pabulũ excoquo-
quere poſſunt: ſed & ad germinandũ uis tota cõuertitur: quaſi detracta flu
xu rapido nimii alimenti: accidit magna ex ꝑte fico ſcabies: oleæ impetigo
uiti roratio; ut & clidimus auctor ẽ: fructus.n.prætenuis fluxuſq̧ ut pote
crudus creatur. Remediũ eſſe põt: uel cũ nimia nutrimenti ubertas detra-
hit̃: quẽadmõꝫ & amygdalas & punicas caſtigare aliq ſolẽt: uel quũ arbor
firmior atq̧ robuſtior redditur: hoc.n.amputatio fici miniſtrat quũ ger-
mina incohat: ne ſua opacitate ſuccũ peraſſet. Depãpinatio quoq̧ uitiuꝫ &
prægrandiũ folioruꝫ cõtortio ꝑ totã æſtatẽ identidã facit: ut quidẽ præcipi-
unt. Item reſectio ſummaꝝ radicũ: & ſarmenta ſup iniecta & demiſſe pro-
pagines eodẽ ꝓculdubio ꝑtinẽt: Adde ſuffoſſiones & ablaqueatiões quib
radices deteguntᷣ: ut flatibus atq̧ frigoribus aſſueſcãt: ut quidã ꝑcipiũt ca-
uendo nequid paxillus officiat: hæc &.n.oĩa alimẽtũ diminuũt uireſq̧ au-
gent: cõtra illis: quæ ob alimenti inopiã deficiũt uiribus foſſio: atq̧ reliqua
cura exibita recreat uires ſimul & alimẽti copiã ꝑſtat. Sũt q ſcabiẽ alia quoq̧
ratione fieri poſſe arbitrantᷣ.i.cũ pluuia lenta uergiliis exorientibus fuerit:
tuꝫ.n.humor uiciatus illæ reſremẽratur: & referueſcẽs erũpit: ut puſtulæ
at ſi copioſe aqua inceſſerit cauſa quæ ſcabiẽ creat eluetur: forſitã & ĩterdũ
detruſa introrſus abolet ac deſinit: euenit ꝑ idẽ tẽpus ut & caprificus dela-
bãt: quod eas humor nimiꝝ ſubeat: ſcabieꝫ his de cauſis fico accidere aiũt:
uiti: aũt articulatio uenit aut flatu ablatis germinibus: aut ĩꝑericia culturæ

conciſis : aut tercio in ſupinum exciſis ſit enim hũor largius collectus uehe-
menter adgerminandum excurrit ita ut nihil queat fructificare : rationis ge
mina cauſa eſt : aut enim quod rores ſtatiꝫ poſt floreꝫ inſiderint : aut quod
exuperantia fuerit : quod ſi ita fit aereꝫ dixerim in profluuio floris humidi-
orem : uelut erugineꝫ procreare exuperantia uero q̃ auocare dimouereq; a
limentum uidetur. Itaq; utraq; de cauſa defluere acina q̃que permanere po-
tuerit eſſe exigua ratio eſt : occuloꝝ obtuſio accidit : quum acriter frigent ꝓ
ximum illi eſt : quod agreſtibus euenit : ſi quum germina ſua feſtinantius ĩ
cohant : gelatio conſecuta eſt flos quoq; in tempeſtiuus ratione hac eadeꝫ pe
rit : flatus & enim gelidus adhuc imbecilli occurſans totuꝫ perfundit arboꝝ
morbi & uicia hæc ſũt : fructuũ autẽ ut uuarũ crambus uocitatis hic animal
eſt erugini ſimile naſcitur cũ tp̃re humido . reſidente humore ſol acrior cõ-
ſecutus ĩuerſerit : quod etiã pampinis accider̃ conſtat. Mali oleæ atq; fici fru
ctus uermiculos ſenciũt. Sed mala & ficus quociẽs uicium hoc acciderit pe-
reunt oliuæ. Si ſubcute uermes naſcant̃ peũt q̃m pẽitus adimũt̃ : ſed ſi ipſo
nucleo augẽtur : caro enim non tangitur : prohibent illos flatus & pluuiæ q̃
fiunt ſubarctuꝝ facit enim refrigeratio ut fugiant omnes ægrotant ſæpe &
ficus & reliqui fructus cauſã aũt : ut ſimplciter loquar : aut ipſa arbor eiuſ-
que diſpoſitio habet : ut quum in amygdalis humor gumoſus efficit : aut
iis attribui decet quæ in aere eueniunt : oleæ arachnium quoque innaſcitur
humiditatem quedã aeris proximi : quod fructuꝫ adimit germinatur ramis
aniculis quum imbres ſecuti ſint qua quidem germinatione fructus amitti
tur : q͛ pabulũ eo fluit q̃nquidẽ & fructus nodum uires conceperit : humore
aũt agregato mox germẽ proſilit : peſſimũ & oleis uiribus & aliis omnibus
ſi duꝫ florent ĩpluerit : defluunt & eniꝫ flores & fructus cã imbecillitatis ad
ſunt & propria uicia locoꝝ : ut apud miletũ atq; terentũ oleis euenit. Quip
pe apud miletum quũ florent ſi aer auſtrinus ſerenuſq; ſit : eruce uariũ ge-
nus creatur quaꝝ aliæ frondẽ erodũt aliæ florem. Iuuat contra hoc ſi aſtus
ſit cõſecutus : omnes & enim diſrũpunt̃ atq; intereunt apud tarẽtum cum
florent alias deſyderio flatus erugine infeſtantur : alias habitu quodam ex
mari caliginoſo craſſoq; floribus reſidente odorem floꝝ ãmittũt qua de cau
ſa : quum arbores maxime atq; pulcher ime illic ſint : fructum tamẽ mini-
mũ reddunt : omnino ſingula loca ſua uicia habent : alia ex ſolo : alia ex aere
alia ex utroque. Sed cõmunis omniũ cauſa flatibus datur : qui per æſtatẽ fer
uidi peruer frigidi admodum ueniãt : quũ arbores germina floreſq; ſuos
incipiũt edere in totũ . n. uere in his quoq; aſſeri põt exceſſu defectuue alim̃
ti aut æſtus aut frigoris langorẽ accidere : addo ẽt ſi flatus & pluuie non tem
peſtiuæ acceſſerint : accidit . n. ut alias fructus amittãt ꝓpter acuæ penuriã :
ceu fici aliaſ deterius fructificẽt : quũ uel putreſcũt ſtrãgulant̃q; nimio hu-
more : uel contra pluſq̃ ſit cõmodũ deſyderio humoris ſicceſcunt : quuꝫ ẽt
æſtus plerũq; tũ uuas tũ oliuas atq; alios fructus adurunt : uermiculorum

multi ſpecie inter ſe differunt; diſcrimẽ tñ præcipuũ in his eſt: quod in alia
arbore fructu ue alio nati ſunt: tranſlati in aliud genus ſeruari nequeat: qd'
ratione utiq; fit: alimentũ. n. cuiq; ex ꝓpria ſubminiſtrat materia. Sed pecu
liare: quod de eo notatur: quẽ ceraſtã appellant; hunc. n. & in olea creari &
in fico parere aſſeuerant: habet ficus & ſuos uermiculos: & illos q̃ꝫ enutrit
quos alienos receperit: oẽs tñ incerſtam figurant; & ſonum edunt paruuli
ſtridoris: de morbis dixiſſe hæc ſatis eſt: de corruptionibus arboꝝ primuꝫ
illud ſignificaſſe oportet. Alias ſecundũ naturaꝫ accidere: ceu ariditates in
ſenecta: cũ imbecillitate langueſcunt: quaſi expirent ſponte atq; aboleãtur:
Aliaſ præter naturã extrinſecus aduentare quaꝝ alias uiolẽtas putari: ut ſi
arbor præciſa aut uulnerata; mortua ſit; alias minus; ut quæ ꝑ frigora tẽ-
peſtateſue accidunt: atq; minime oíum uiolentas eſſe: quas morbus attule-
rit: ſicut & in aĩalium genere: ſunt. n. iſtæ maxime diuturnæ: q̃obrem nec
præter naturã eſſe apparẽt: æque in aĩalibus atq; in plantis: quippe cũ natu-
ræ interſit: ut uires paulatim deficiãt; eſt præter prædictas: alia quoq; cor-
ruptio quæ nimia fertilitate exultat: quippe oío quæ large fructificãt uitæ
ſunt breuis; ut dictuꝫ eſt: exareſcunt. n. quia totus humor ad fructuꝫ cõſu
mitur; nã & nouellæ oleæ pereũt ex fertilitate; quod priuſq̃ ꝑficiatur alimẽ
tum incremẽti ſui ad fructificandũ cõſumunt; ſed corruptionẽ hanc neque
ſecundũ naturã eſſe; neq; extrinſecus uiolenterq; dixerim euenire: ſed ipſis
arboribus imputem: quæ pluſq̃ modicũ ſit: ad fructuꝫ generandũ citatur
ſic tamẽ ut aeris cæliq; uniuerſi ſtatus cauſa quodãmõ altera cõiungatur: ſe
quitur. n. talis fecunditas eblandito aere temperieq; optima cõdito: hãc igi
tur ſiue ſecundũ naturã: ſiue præter naturã ſiue ẽt mediam quandaꝫ ſtatu-
ere placeat: nihil refert. Arboꝝ aũt genus ẽt aliquid fortaſſe eſt: cui corrup
tio ſecundũ naturã ſpõte: nec ullo pacto afflictato: ſed bene uigenti eueniat
ut pino cũ radices mutatæ in tedaꝫ fuerint. Ita. n. fit ex nimietate nutriciõis
cũq; per tedaꝫ tranſmittere pabuluꝫ arbores nequeãt: moriuntur quod ꝓ-
ximum illi uidet: quod aĩalibus euenit: quæ extra mõꝫ craſſant: atq; pingu
eſcunt: quũ. n. aurã attrahere nequeant: nec ullo pacto ſpiritu uti poſſint:
ꝓpter obeſitatẽ cõdenſationeꝫq; ſtrãgulant: q̃obrẽ nõ inepte ruſtici uocabu
lum iſtud de pino uſurpant: pinuꝫ. n. ſtrãgulari aiunt obeſitate atq; pingu-
edine: quippe oĩa ſp̃um deſyderant aliquẽ uel ſolutionẽ uel meatuuꝫ liber
tatẽ: ergo corruptiões huiuſcemõi naturales pocius eſſe putaueriꝫ. Illas aũt
utro noĩe appellaſſe cõueniat: nihil refert: ut iam dictuꝫ eſt: ſed de his radi-
candũ: quæ ſecundũ naturã eueniũt: qm̃ hæ ſimplices quædã atq; cõſpicuæ
ſunt; haꝝ igitur cauſæ in duobus uerſantur. i. in exceſſu frigoris atq; æſtus:
nam quæ ob inopiam alimẽti eueniunt: exempli gratia uel quia humor de
eſt: uel quia ager uiciatus eſt: hæ ſui generis ſunt atq; latiſſime patent: ſed
pauciores illæ ꝑfecto q̃s affert æſtus; niſi ſqualores uehemẽtes infeſtẽt: q tñ
& ipſis cætera potius necãt: q̃ arbores: nec niſi ꝑpetui diutiniq; fuerint: illas

perdere poſſit annuis ardoribus: qui tempeſtiue ſub caniculã fieri ſoli ſit plantæ ſole nouelle ſyderantur & ſiquid mancũ imbecillũ ue ſit neq; enĩ hæc poſſunt ſufferre plura uero interierunt rigore modiſq; pluribus: alias enim algoris uehemẽtia gelat: alias flatus pregelidus ruit non nunq̃ ẽt ſilente uel certe leuiter citato ſpiritu nõ tñ puro ſed turbido atq; caliginoſo itidẽ euenit: ſic enĩ ferme gelatio arborũ ſequitur ſiue cælũ ſerenum ſit: ſiue nõ ſerenum: quippe circa archadiã euboiãq; cælo ſereno uentoq; flante potius gelatur. At in theſalia lociſq; pximis aere immoto caliginoſoq;. Cæterũ flatus potius hæc affectio euenit: quũ mõtes ſingula circundantes loca niuẽ exceperint: hinc. n. flatus & frigora eueniũt: quæ denſare ac urere poſſunt. Interdũ ẽt ſine uento aer ſubiens ipſe identidẽ facit: quod aũt referunt minus gelari circa euboiã atq; boeciã lacu orchomenio inundante alterutra fortaſſe ratione intelligi põt: ideſt aut p euentũ: quod eo tẽpore annus magis pluuius ſit nixq; proinde nõ urgeat atq; uapores humidiores citentur: ut pote a largiore humore talis &. n. uapor minus frigidus aut noxius eſt: patuit hoc locis quibuſdã: quæ tepida reddita ſunt: quoniã fluminũ alluuie loca uicina cõcreuerint flatus: qui adurunt locis grætie ueniunt ob occaſu: ut olympias: qui tũ alibi: tũ apud calcidẽ luctum uocitatũ facere aſſolet. In theſalia enim & qui ob occaſu & qui ab exortu aſpirãt gelare nimirum poſſunt: tẽpus huiuſmõi afflatus maxime circa ſolſticium ſub diẽ quadrageſſimũ eſt tum. n. aer penitus alget. Quæ eueniũt hæc fere ſunt: cauſa aũt ut in uniuerſum agatur: manifeſta propemodũ eſt: calor. n. pulſus a frigore ſecũ humorẽ educit: ita ut exhalet: difleturq;: qđ maiore ex parte iis euenit: quæ eminent ſupra terram: radices enĩ parteſq;: imæ indomitæ manent: ſæpe ẽt aliquid ipſius caudicis frigoris iniuriã aufugit. Cæterũ radices quoq; interdum uis aggreditur frigoris: ut arbor tota exareſcat: oĩo. n. erigo acceſſusq; frigoris de ſuper: mox inde uelut p inductum ad ima defluit. Quãobrẽ coloni apud quos iſtud euenit: bene uites operiunt: & ficos fruticoſa ſpecie reddunt: nec terræ magno cumulo opus eſt: ſed mediocris ſeruare utique põt: quidã extrema tantum mõ palmitũ & ramorũ fici operiunt: ut in põto & in media tanq̃ additũ frigori negent: &. n. ſi ea tute integant: ſicut & alia quædam nuda munire cõſueuerunt: nullam capiũt noxam: quũ nullus additus frigori pateat: tranſit enim a ſummis ad ima & radices uis frigoris adu〈ſ〉tio aũt huiuſcemõi uehemẽs eſt: nõ ſecus atq; ſi a ſolis ardore ac mora lõginqui tẽporis fieret. ſ. pp uim uehementiſſimã frigoris: hæc. n. humorẽ ſimul & calorẽ amplius frequẽtiusq; educit: caua aũt & anguſta atq; fluminibus loca appoſita: & omnino: quæ ab omni ſileant flatu: magis laborare ratio eſt: præſertim enim ſpiritus locis eiuſmodi conſiſtit: diutiſſimeq; moratur: itaq; efficatius agere poteſt: & enim ubi non flatus ſed præſentia ſtatuſque aeris hanc adducit iniuriam: ut in theſalia & macedonia: tum alibi tum apud philippos: ubi profecto loca ptoſſionis concauæ magis laborant

aer eniꝫ immotus gelatur: agrumq; totum diucius cõgelaſcere facit ac locis ſupinis nulla penitus aquæ: aut aeris fieri gelatio poteſt: motus &.n.prohibet. Sꝫ miꝝ ſane illud ẽ: rõemq; deſyderat ꝙ non ea quæ inſirmiſſima ſẽ laborare ſolent: ſꝫ interdum quæ egrege robore ualent: oleam.n. & ficum aduri nihil miꝝ: quum alterius radices per ſumma ceſpitum natent: alterius non ſublimiter ſoluꝫ cohæreãt: ſꝫ ẽt raræ ſint: ut frigus ẽt deſuper inuadere poſſit: & uitis uero non nihil cauſæ ſua natura & ulcere iniurioſæ ceſuræ oſtendit. At oleaſtrum magis olea laboraſſe & punicam nullaꝫ cepiſſe iniuriam: quæ imbecilla contra frigora ẽ: concreſcit &.n.celerrime. Mirum certe ideſt quippe ſi gelationes: quas algores flatuſq; faciunt: differant interſe: haud ratio abeſſe uidetur: ut illa pocius ſequacia tẽporis ſint quæ ĩ firmiſſima extant: niſi forte idem inhis quoq; euenit: quod prius diximus: denſis.n. magis inſidet: atq; immanet frigus q̃ raris: rara aiunt ipſa nimiũ penetrat: quod & ut mali non cõgeleſcant: cauſa eſt: q̃uis imbecilles admodum ſunt ut in theſſalia extitit: facit &.n. raritaſ arboris ut frigus tranſeat: nec aliqua parte arceatur. Quod aũt diu non immoratur: nec uniuerſuꝫ cõtendit efficax id eſſe non põt: ſicut etiam de fulmine intelligere licet: porro alterutrum opus eſt: aut nihil ſibi admittant uim frigoris: ut quæ denſa & ualida ſunt: talis ne pirus & omne genus agreſte atq; etiam magis quaꝫ ſterile: ceu ulmus & oſtrica aut quum admiſerint: ſtatim tranſmittant: expellantq; nec uſq̃ retineant: cauſa eoruꝫ petenda hinc eſt: impetus autem flatuum loca quæ inuaſerit perfundit ac diluit quaſi flumen irrumperet. Quẽadmodum quum peſtilens inceſſerit lues: quapropter ſæpe quæ tangunt ac proxima ſunt: euadũt indomita: & adeo uis illa rapax celeriter plerunq; tranſcurrit ut gemmas eiuſdem palmitis partim congelet: partim incolumes relinquat: ſæpe etiam uitæ tota aniue abſcondita: quod fit locis prægelidis: ſi poſtremos palmites nudos excipiat hoſce urit: ac ĩde ad radices pertranſit flatus: in ponto congelant: quum cælo ſereno ac ſudo quædam ĩ modũ ſquamaꝝ peferunt: quæ q̃deꝫ ampliuſcula ſunt: dũq; feruntur admõꝫ patent: dilapſa minime durant: quare cõſtat quod aliqua ĩ aere gelatio more pruine conſiſtit. Quum igitur aer cõcreſens flatu percitus occurſat ſquamaſq; illas deducit: gelatus ratione conſequitur: flatus autem locis natura frigidis quidaꝫ euernaculi inſunt: ut ponto & thracie: tepidioribuſ uero extrinſecus ueniunt ceu euboiæ: natura quoque plane indicat ipſa non flatu aliquo ſtabili uniuerſoque: ſed temere paſſim uagante iniuriam illam afferi aliter enim nunquam intacta euaderent quæ proxima eſſent. Igitur flatibꝰ eam quoque proprietatem poſſumus adnotare: gelicidium humi damnoſum admodum eſt: quum arbores ablaqueatas diſpoliataſq; ceſpite occupauerit: ſed maxime ſi adſit aqua reſtagnãs: quippe ſi diucius frigus durauerit radices infirmas diſpoliataſq; ſubiẽs penitus congelabit: nam & ſi omnino ſolum agitatum inuenerit uehementius offendet: penetrat enim libe

rius: quod rarum eſt: reſiſtit ualẽtius quod fuerit ſtercoratum: ſtercus. n. ut pote calidũ iuuat: quin & ſi niue delapſa ſoloq́ꝫ fermentato frigus pruĩa geluq́ꝫ ſucceſſerit: minus ægre ratione utiq́ꝫ cõgelabitur raritas enĩ facit: ut ſeges facilius ſẽtiat. Sed perniciosius gelicidium terræ arboribus euenit: q̃ aquæ magis enim radices id tangere põt: damnoſius uero utrunq́ꝫ redditur quum pluuia & gelu miſcentur inter ſe uicibus: ſæpeq́ꝫ alternantur: hac & enim ratione uires oẽs tolluntur: q̃ nõ æque glaciæ ꝑpetua euenit præterq̃ ſi diutiſſime infeſtauerint: color. n. cõcluſus coartatuſq́ꝫ aſſiduæ ſatis tuet̃ omnino damnoſior glaties illa eſt: quæ ſubtus inuadit agrum tenuẽ ſolutũ ſiticuloſumq́ꝫ: haud. n. calore põt æque reſolui: & ulterius irrepit atq́ꝫ radices attingit: euenit aũt: ut germinũ cõgelatio & omnino ſuperioꝝ partiuꝫ ſæpe numero fiat radicum: per raro & apud paucos: ratio q̃ radices terram protegentem & frigus arcentẽ obtineãt: ad quã ẽt calor cõpellitur. Interdũ nec ſuperiora ipſa intereunt: ſed potius leuiter uruntur: quæ q̃ nõ protinus auferre oportet: enim uero ſæpe uere in eunte illa quoq́ꝫ germinare incipiũt quippe: quæ exaruiſſe uiſa ſunt: humeſcere rurſus reddiq́ꝫ uiridia poſſunt qua de cauſa mirandum nõ eſt ſicubi ita euenerit: ut olea tum fronde tum toto corpore areſacta apparens poſſet regerminare: haud. n. areſactio fuit: ſed eſſe quædam apparuit ex ſiccitate atq́ꝫ calore: quæ uim genitalem frondis non attigit: atq́ꝫ ẽt minus germinis & rami: idem uel aliis quibuſdã euenerat: ſed conſentaneum maxime illis: quæ natura calida ſunt: frondemq́ꝫ gerunt carnoſam. Imbecillia. n. atq́ꝫ gracilia facile aboleſcunt: ceu myrtus: hæc. n. celerrime urit̃: quia & ipſi ramuli tenues tenelliq́ꝫ ſunt & tota arbos minus calida eſt: & proinde ad gelu facillima: laurus & q̃uis rara tamen reſiſtit: ꝑduratq́ꝫ ſui caloris potentia: punica uero & ficus rare humideq́ꝫ minuſq́ꝫ calide ſunt: arboꝝ quæ cõgeluerint: germinatio uelox frequenſq́ꝫ eſt fit. n. ut radix corroboretur: collectuq́ꝫ reficiatur alimenti anniculi: quod haud diſpenſatum tranſmiſſumq́ꝫ eſt. Item alimentum primũ quod nõ effuſe ualenterq́ꝫ fuerit diſtributũ: cõſummi tũc ad germẽ citãdũ ratio ẽ itaq́ꝫ incremẽtũ atq́ꝫ fructificatio celeriter ueniũt: hoc igit̃ nihil dubiũ ẽ: qd aũt quidã mirant̃ niuẽ gelare nequire pruinã aũt poſſe: quæ niue ĩfirmior eſt: nulla ratione admirari debemus: primũ quod nix nõ oĩbus partibus reſydet: ſed a palmitibus aut germinibus ſtatim liqueſcẽs delabitur: & pruina hæc diu inherendo exurit: tum ẽt habitus palmitis cauſam habere uidetur quippe cũ nix anteq̃ germen ꝓdierit cadat pruina uero ubi proxime prodiit quum ĩfirmiſſimũ eſt. Interdũ ẽt quum turgeſcit: quo tempore nõ minus fragile eſt: iam eniꝫ humeſcit rareſcitq́ꝫ: ad hæc pruina niue tenuior ẽ: itaq́ꝫ ratiõe utraq́ꝫ uehemẽtius cõgelat̃. Sed nec illo mõ nix reſidere palmitibꝫ poſſit: niſi uitis tota celet̃: qđ ſi euenerit calor a niue undiq́ꝫ integente cõcludet̃: friguſq́ꝫ foras uerſus arcebit̃. queãdmõꝫ a terra fieri ſolet in totũ uiꝫ quoq́ꝫ incidẽdi pruina q̃ nix efficatiorẽ ſortiri putat̃: & noualia ꝑinde melioreſcer̃

pruina exiſtimant: glæbas enim diffundi ſubeunte mordenteq; : quoniam conſtantior eſt tenuior niue: propterea eſt quia nix ex nube conſiſtit: & uelut ſpuma eſt quædam ſpiritum in ſe admodum continens: ipſa autem pruina per ſe conſtat: tenuiori quodam aere humoreq; condita eſt : horum igitur cauſas. Ita interpetrari cenſendum : gelatio uero utrum craſſitate aeris an tenuitate conficiatur: & ſi ratione utraq;: utra magis quærendum : quis profecto exiſtimet: nam ſi aer nunquam geletur cælo minus ſereno: nullo pacto gelationis cauſam habere aeris craſſitudo appareat : quippe ſerenus ac ſudus aer. Tenuior & proinde diſſolutioni habilior eſt: gelatio autē nõ niſi ſubeunte illo quod incidat fieri poſſit: item refrigeſcit facilius : & omnino ſentit celerius: qui tenuis eſt: hinc enim & aqua præcalefacta refrigeſcit: gelaturque cælerius: quia ex calore tenuior facta eſt : confirmare hoc idem & loca putantur: quæ ſuda & ſubdiualia uocitamus: plus enim ac ſepius in his congelatur non nuſquam etiam parui interualli diſcrimine ut apud corynthum ranium & olympium quamuis uicina inter ſe ſunt: diræ tamen ſerenitates fieri circa craniū ſolent: ita ut & plantaꝝ affectione & hominis ſenſu res percipi poſſit: alibi longiuſculo interuallo : idem animaduertimus omnino loca quæ ante nunq̃ glacie rigeſcebant: propter aeris craſſitudinem nec congeleſcunt: aere commutato ut apud lariſſam theſſaliæ: prius enim quod aqua ſtagnante pigraque campus eſſet repletus : aer craſſus & aer calidior erat: poſtea uero aqua educta colligiq; prohibita : aer frigidior eſt redditus: & gelationes plures ſecute ſunt: cuius rei argumentum afferunt: quod tunc oleæ quum alibi tum in ipſa urbe magnæ : & optimæ aderant: nunc autem nuſquam habentur: & uites quoque tunc nunquam congelabantur: nunc perſæpe: aquam autem non ſemp agrū reddi frigidiorem: ſed etiam iis: quæ prius iam diximus: argumentum quod circa euenerat: hæc enim tepidior nunc eſſe putatur quia ebrus amnis propius : his de cauſis aer tenuis gelationi aptior eſſe appareat: at illis contra: craſſior potius habilior eſſe creditur: eſt enī ſtabilior atq; immotior. Qui autem eſt ĩmotus facilius congelatur. Item ſtyges locis iſtiuſmodi fiunt quæ maxime corpora ſubeunt: haud enim quiſquam uitare poteſt etiā ſi in lecto cõtectus admodum iaceat. Confirmat etiam illud: quod montibus minuſq̃ planis gelatur: aer enim tenuior atque agilior ubi eſt: fidem his quoque loca ſingula faciunt: quippe cum circa cithrum theſſaliæ maxime fere congelatur: qui locus cauus ac riguus eſt: & apud philippos ante magis congelabatur. Sed nunc quod aquam ager ſorbuerit : atque ita maiore ex parte reſiccatus ſic totuſque excoli inceperit: multo minus rigeſcit : at qui tenuior ager redditus eſt: & quia abſumpta fuerit aqua & quia excultus ſit ager. Incultus enim neglectuſque frigidior & aerem habet craſſiorem: neque enim ſolis æque ſentit ardorem: neque perflatur ſpiritibus propter materiā: tū etiam aquas ſtagnantes pigraſque locus ille complures habet: quod idem

& apud crenides olim fuiſſe preditam: quum thraces eum locum in habi tabant totus & enim campus ſcatebat arboribus aquiſq; permadebat: quũ igitur nunc magis quã ante locis his congeletur: aquarum copia reſiccata nõ aeris tenuitati cauſa tribuenda eſt: ut placet quibuſdã: tales in utranq; par tem rationes poſſunt afferri forſitã qr utroq; mõ fieri gelatio põt: id enim ex prædictis pateſcit: ſed differt etiã locus a loco: quod plus craſſetur: aut atte nuetur: aquoſus enĩ turbulentuſq; non æque efficax eſt: nec rurſus qui præ tenuis eſt. agilis enim minuſq; ſtabilis gelatio aũt ſpacio conſicitur tpſis ad hæc qualitatem quãdam illiſq; ſequantur totiq; ſtatui cæli & quicqd extrin ſecus ueniat ineſſe oportet: nam ſi mutationes remiſſioneſq; crebris inter ſe uicibus alternentur: nulla poſſit fieri gelatio: ſed quo ad ſumati referre li ceat: celerius affici poteſt qui tenuior eſt: rigefactus tñ: qui craſſior frigidi or redditur ſicuti & calidior caliditas enim aut frigiditas in eo firmius conti netur. queãdmodũ & in cæteriſq; caloſiora corpulẽtioraq; ſunt: quãobrem ſicubi nõ dilutus: ſed craſſus ſimul & ſiccus ſit: nõ abſq; ratione hic facilius congeleſcet. Sed de his ſatis: æſtus aũt nimius plantas & omnino nouellas arbores perdit ratione infirmitatis: ſicut ẽt illa quibus uita annua data eſt.
At uero quæ radices conceperint & iam factæ grãdiuſculæ ſint: has nihil in terimere põt: qr ſubire atq; uitalem originem æque attingere nequeat. Sed ſi quid offendere poſſit: germina fructuſq; adurit: quippe in totũ frigiditas alienior a natura forſitã eſt: quoad enim loqui ſimplicius ſit: omnia exceſſu rerum: quæ uitã tuentur intereũt: enimuero inter agros alius ex nimia pin guedine ſterileſcit: alius ex ĩmodica macie & aer quoque impedimento eſt: quum in alterutram partem modus deſuerit: nec non & æque inopia mul titudoue officit: nam & ſtabilis aqua ſi arboris magnitudinem exceſſerit: perdet: ut quum imbres percrebruerunt. aut loca in undationibus concre uerunt: quod etiam circa pheneum euenerat: ubi tamen aqua poſſit effiu ere: arbores melius tolerant: quamuis altæ ingurgitate iuuant: & enim mo tus ut nunquam uires deficiãt contra præſentem alluuiem: hæc illis de cau ſis fieri arbitrandum. Sequitur ut de uiolentis affectionibus differamus: & ſi quæ aliæ non aere aut natura: ſed hominis iniuria ueniant: has quoque adiiciamus: ut eam quam corticis in orbem detractio: aut uulnus aliquod inferat quæque appoſſitis quibuſdã exultet: ceu de putaminibus: fabarum narratur & quicquid eiuſmodi ac primum de fabis. Enim uero fabarum putamina radicibus aut germinibus appoſita uitam penitus tollunt: non tamen oĩbus. Sed iis quæ nuper proſiluere ut pote imbecilioribus qđ ea de cauſa hæc facere poſſunt: quia ſua duricia ſiccitateq; alimẽtum partim trahẽ do: partim arcendo auferunt: alimẽto & enim deſtituta protinus moriuntur Sed hæc & quicqd generis eiuſdem tanq̃ germinationi aduerſa interimunt: quædã autem ex eorum numero: quæ conueniunt i uuareq; poſſunt: exicio aliquando

aliquando ſunt: ſi immodica aut uehementiora: aut minus tempeſtiua ex
hibeantur: ut ſtercus ſi crebrius uel effuſius uel uehementius ceu fex pelli
um diſponatur: hac enim prope oĩa poſſe interire creduntur ſi intempera-
ta ſit atq́ indomita: periculũ ideꝫ impendet: & ſi calidum aut ſiccuꝫ aut om
nino uehemens minuſq́ plantæ cõueniens ſtercus fundatur: ſunt enĩ quẽ-
admodum diximus: quæ ſingulis ſationibus congruant: nec idem ſtercus
commune omnium eſt: modo aquæ: quãquam ea quoq́ radices ſua mul-
titudine inebrians putrefacit: longeq́ magis ſi plãtę nouellæ nec nimium a
quæ cupientes ſint: ceu cupræſſus: & reliquę ſiccæ: aut ſiquis non tempeſti
ue: uel iis uel purgatione foſſioneue utetur: omnia namq́ dant cauſam e-
moriendi: temporis autem ſingulis horis quum ad hæc ipſa tum adſequẽ-
tia deus auctor ẽ: corruptiones: quæ per alimenti exceſſum deffectumue:
aut per intempeſtiuitatem operis ueniant: hæ ſunt. Quæ autem uicinitate
iuxta ſatorum: aut contagione ſponte ſe aſſociantium conferuntur: has ali
menti prorſus rapina ſolet committere: eoq́ celerius quo ualidiora pluraq́
ſint: quæ infeſtant: ceu quæ ſylueſtria ſunt: quæ radice numeroſa cohærẽt
quæ multo indigent alimento: quæ abſcindere amplecti ſtrangulare atq́ ir-
repere apta ſunt: ut hedera: nam uiſcum quoq́ & omnino quæ aliquaꝫ plã
tã ꝓ ſede capiũt ĩterimere poſſũt hedera & haurio nimio pabuli deſyderio:
ſalſugineque ſibi ingemita: arbores necant: ſed aurio pernicioſior eſt: quod
plus habet ſalſuginis. Neces aliis quoque ab aliis accidunt proprie: ceu in
minoribus patet. Quippe orobancha uocata eruum necat amplexu com-
præſſuque ſuo: & limodorum: fenum græcum interimit: protinus radi-
ci adnaſcens: & alia cladem aliis inferunt: ut quæ cum ſingulis frugibus
ſimul proueniunt: ceu lolium & auena tritico atq́ ordeo: & lappa lenti: &
alia aliis: omnia tamen idcirco interimunt: quia pabulum tollunt: tam
quod terra miniſtret: quam quoddam ſole: & aere ueniat: atque eorum
quideꝫ ratio manifeſta fere eſt: oleum aũt & pix: atq́ pingue: nam ea quoq́
necandi uim habent: & maxime contra plantas nouellas: quare tangi eas
minime ſinunt: ſed tutiſſime circundant uiminibus: cauſam illam habent
quod ſua caliditate atque tenuitate labili longe effunduntur & condenſant
aduruntque corticem: argumentum quod cortex dureſcit: atque detraitur
quo laborante perdureſcenteque alimentum tranſire non poteſt: uim adu
rendi longe ſubeundique haberi: argumento illud etiam eſt: quod q agruꝫ
ſylueſtrem in aruorum formam tranducunt radicum reſiduis oleum aut
picem infundunt: aut adipe ungunt: quæ omnino aſſicant: præſertim pix
ut pote quæ ualidiſſima eſt. Reſtant corruptiones: quæ uiolente appellan-
tur: quæ fieri ſolent ictu aut detractione partium aliquarum: aut dimuti-
latione: aut omnino ſublatione: quædam enim ubi altius uulnus ceperint:
intereunt: ſiccitatis imbecillitatiſq́ ſuæ ratione: palma uulnerata quoq́ ĩce-

rebro perit: uis. n. uitalis germinatrixq́; ſita in eo eſt: quãobre3 quũ id reſic catu3 aut oĩo alteratum ſit: intruſu aeris caloriſq́; alieni corrumpitur: par- tiſq́; ſuperioris corruptio: mox ad ima deſcendit: huius ergo peculiaris q̃dã natura eſt: ut & pars conſpici poſſit uitæ præſtitrix. Sed ſunt quæ non pla- gam tolerant ſolum: ſed etiam lignis detractis caudici indomita maneant: ut quæ humida ſunt: probeq́; germinant: ceu ulmus platanus: pars maior eorum: quæ iuxta aquas uiuiſcũt: pinus teda quoq́; detracta ſeruari poteſt: huic etiã pinguedo pro magno habetur: ſed hæc oĩa cæteraq́; non niſi bene adulta ſufferre poſſunt: & huic quãuis putruerint ſeruari tñ ac uiuere que unt: nam & pinum haud ſemper tedificare conſueuere: ſed quũ uiget æta teq́; maior eſt: caret enim teda nouellaq́; humorem nõ excoquit: neq́; aggre- gat ſed totum ad germina incremẽtaq́; altitudinis abſumit: ſtati3 eni3 ac di- latari ceperit uis illa & habitudo tedæ uidetur conſequi quæ aũt uulnerata aut caſtigata meliora fertilioraq́; euadunt: hæc quoq́; poſſe ſufferre certum eſt plagam. Igitur & diſciſſionẽ hæc tolerant: ſed uitis ficus punica olea a- mygdala: & malus non ea ſolum: ſed etiã fiſſionẽ caudicis ſuſtinẽt. Cætera oĩa fixo caudice pereũt: &. n. q̃ ita uulnerata fiſſa ue rurſus cõprimũtur: & coeunt hæc uelut ad ſanitatem reducta uiuũt non ſicuti illa nihil per fiſſa de ficiunt: cauſã talis tolerantiæ humor & naturalis reſolutio dant: quippe ali mentũ quãtũ abunde ſit: capiunt: neq́; reſiccantur: neq́; afrigere quicq̃ læ- dunt: fiſſure cauſa quod ſi ita eſt: hinc ea quæ ex urbanoꝝ genere fiſſionem tolerant: ceu ficus olea amygdala poſſe id ſuſtinere credendũ: quod partes diiectis celerrime cũprimãt: coagmẽtentq́;: unde & difficile iſta ſcindũtur q̃ tenaci cõpage conſtãt: talis eni3 ſuccus ficoꝝ & oleæ piguiuſculus ille hu mor: & q̃q́; pinguedinẽ ſortiens uitis q̃3 materies eiuſdẽ generis ẽ. Argumẽ tum quod palmites perfici & medula exempta celeriter coeunt: atq́; ẽt ma- gis arundo: hæc eni3 ſponte coit atq́; cõcorporatur: pirum quoq́; ſcindi qui- dam dixere. Sed de his cogitandũ corticis aũt in orbẽ detractio cõmunis om niu3 aut certe plurimoꝝ interitus eſt: de qua pirus ſatis retulimus: ceu. n. pars arborum uitalis hæc ſit: ut placet quibuſdam ratione optima ſequetur interitus: ſeu hæc condenſata arborem contagione deprauet totam: ratione id quoq́; eueniet: medullã aũt aliquatenus exempta nunq̃ arbos emoritur. At ſi tota detracta ſit moriẽdum omnino eſt: ut archades aiunt: nec pinus aut abies ſeruari amplius poteſt: cauſa3 haud temere illã putaueris: quod medulla pars humidiſſima & uitalis præcipue adeſt: cuius rei argumẽtum quod materies quæ medulla uiduata non eſt: peruertitur recuruaturq́; iam confecta uſq́; du3 penitus reſicetur. Quapropter abietis piniq́; materiẽ filo medio findũt nec q̃cq̃ medullæ relinquũt: itaq́; ſi hæc aliq̃tenus detrahatur nihil abſurdũ arborẽ poſſe durare: ſicut ẽt ſi cortex aliq̃tenus detrahat̃: ſ3 ſi tota demat̃: exareſcat arbos neceſſe eſt: ceu deſtituta uitali q̃dã p̃ncipio: aut ſuo natiuo humor̃ decacuminatiõis dimutilatiõiſq́; rõ ĩ paucis cogitãda eſt

pauca enim ſunt: quæ mori ea de cauſa poſſunt: quippe decacuminatione abies pinus larix & palma dũtaxat pereunt quidam & cedꝝ & cupræſſum annumerãt: uocãt decacuminationes quũ detracta coma arboris extremitas præcidetur: quod non ſine rõe arbores prædictas interimit: quũ ſicce nã ſint: & meatu condantur rectiſſimo: & unica radice inhæreant: uulnus eniꝫ infeſtat facitq̧: ut & frigus & arbor facilius ſubeat: præſertim quuꝫ undiq̧ infertur: & exproceritate atq̧ meatum rectitudine: nõ pigre ad radices quoq̧ deueniat: ita multis de cauſis arbores iſtæ decacuminantæ intereũt: negata his oĩbus a natura nepotũ ꝓcreatio eſt: tam ſiccitate radicis q̃ q̧ impetu ſuo toto ſurſuꝫ contendant: atq̧ etiam qr radice ſingulari nitantur alteq̧ deſcendant: nuſq̃. n. alimonie quicq̃ ſuperfluit: nec uero dimotum alierſu m ſe uertit: itaq̧ fit ut nullum ſit exurgendæ prolis initium: qñ igitur hæc oĩa inſunt: in his ſingulis ferme arboribus: corruptionẽ illam oĩo ſectari neceſſe eſt: dimutilatione autem pauciſſima pereunt: ſola. n. uitis nouella maxime interit: & ſi quid tenellum imbecillum atq̧ rectifluum ſit: hæc. n. cauſã iſtis moriendi committunt: ſed plura certe deteriora redduntur: amygdala enim amara efficitur & punica durior: & alia quædam mutari plane uidemus: ratio explicata eſt: qđ principio alterato finis quoq̧ alteratio ſequitur: quin & depaſtio animaliũ damnoſa admoduꝫ eſt: quod duꝫ germen cedit: ac detrahit ſimul quoq̧ adurit: fit. n. hinc: ut plantæ grauius infeſtent peculiare quod de palma & picea proditur: has. ſ. dimutilatione non interire. Sed ſterileſcere: rationem ſuperioribus proximam eſſe exiſtimanduꝫ: q̧ principio alterato imbecillioriq̧ rddito uires defficiunt: & fructus idcirco: ut pote ultimus creari mĩe oĩum põt: præterea iam germẽ adeſt & quaſi pacta res eſt fructus: q̧ autem eſt futuꝝ imbecillius illo eſt: quod ꝑ actũ iam eſt. Sed his tm̃modo iſtud euenit: qr hæc paucifera ſunt: pigreq̧ fructificãt rõe quidem numeratis regionis: ſuis &. n. locis ſteriles fortaſſe non fiunt: nec mirum ſiqua parte deciſa non totæ defficiant: principium ãt plurimũ poſſe tametſi multiplici ratione iam liquet: tamen germina quoq̧ ipſa confirmant: quum afflictantur taꝫ in aliis q̃ uel maxime inuitiũ genere. Quippe exeſis primis germinibus nihil amplius germinatur: ſꝫ ꝓtinus ipſæ germinandi effluxus ceſſat: atq̧ extinguitur q̃ſi uitis excecata: & manca: quodammõ fuerit: ꝑncipium. n. & ualidiſſimũ & infirmiſſimũ eſt: non tñ mõ eodeꝫ: nã uitem fertileꝫ admõꝫ germinibus eẽ germinationes ſequẽtis tpis latiſſime indicant: ſunt & ſeminum corruptiones eoꝝ ſcilicet: quæ non ſecundũ nãm feruntur: arboꝝ pariter & frumtoꝝ: & oĩuꝫ cæteroꝝ: quoꝝ & tempora certa ſunt: uiuũt & enim omnia ad quoddaꝫ tempus: deinde intereunt: uiuere ĩquam non actu: ſed potentia: pereunt naturali ſorte: cum exſiccata penitus ſint: & calor humorque totus exactus fuerit. Reliqui omnes interitus uel inuita natura præter nãꝫ eueniunt: ut quũ ĩnatis beſtiolis exedũtur: aut quũ humeſcũt uł aliter cõmutãtur q̃obrem quæ multiplici

continentur uagina: aut diuerſa tunica ueſtiũtur: aut pinguia uel acria uel
amara uel oſſea & ſicciſſima ſunt: hæc oĩa diu perdurãt: reliqua celeriter ui
ciantur. Alia enim inter ſe ferueſacta abolentur: ceu frumenta & legumĩa
alia ex aere aliiſq; extrinſecus rationibus humefacta: ut olera: & quæ coro-
naria uocitamus glabrantur. n. quodãmodo: ut aĩalia gignant quibus pere
ant: quæ inter legumina excoqui facilius poſſunt: celerius pereunt: ut pote
dulciora: partus. n. beſtiolarum cauſã dulcedo miniſtrat: tum ẽt ſua imbecil-
litate deprauantur: & quia iam uelut finẽ ſuum attingerit: frumentum q̃
celerius deficit: quod dulcius eſt: locus tamen plurimum ad perenitatẽ ſe
minum refert: ſi ſiccus ac frigidus eſt: diutius enim locis eiuſmodi durant
ut in media & paphlagonia: & in his ſeruabiliora: quæ locis editioribus re-
condita fuerint: pari modo & ſiquis eiuſmodi locus alius ſit: diu ſeruabit:
quippe ambo illa arcentur: quæ ſolent corrumpere: calor & humor: nã &
terra quã frumentis reſpergunt identidem facit: ſiccat. n. atq; refrigerat ar-
borum enim ſemina: quæ mollia carnoſaq; ſunt ceu amygdala: nux: glãs:
putamine ambiente ſeruantur: quæ ſicca lignoſaq; ſunt: ut uinaceũ & eiuſ-
modi: ſuis ẽt uiribus reſiſtere queunt: uerum ut ſimplici ratione loquar: oĩa
diuturniora redduntur putaminis circundantis preſidio: nam & uinaceum
& granum ficulneum & reliqua generis eiuſdem tegumentis ſuis exuta lõ-
ge amplius reſiccantur: ſed omniũ iſtiuſmodi maxime illa permanẽt: quæ
nucleo cõtinentur: ceu ſemen oleæ: & quicquid ligni aut oſſis ſpeciem gerit
ut ſemen palmæ & cnici: & reliqua cnicei generis: denſa. n. hæc omnia ſunt
protectaq; munita tutiſſime: ſemen aũt illud interius aliis abſolutũ cõſpe
ctumq; ineſt aliis indiſcretum atq; incertum: ut palmulis.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM .L. VI.

d E ſapore atq; odore quoniam ea q̃ plantis conueniunt: tentandũ
pari ratione. Atq; de cæteris diſputare ac reddere quæ quibuſque
de cauſis generibus eueniant ſingulis: ergo quænã ſit generis utri
uſq; natura amboq; mixta quodãmõ eſſe: ꝓ ratione alibi determinatũ a no
bis abunde eſt: ſapor. n. partis ſiccæ terrenæq; in humore demixtio eſt: uel
partis ſiccæ per humorẽ exui caloris percolatio: quod forte nihilo differt:
odor aũt eſt partis ſiccæ ſapidæ indiaphane hoc eſt tranſlucido corpore de-
mixtio: id enim aeris atq; aquæ commune eſt: eadẽ ferme ſaporis & odoris
affectio eſt: ſed nõ in eiſdẽ utrunque proficitur: hæc igitur iacent hunc in
modum determinata: ſaporum autem genera numero quidẽ cõplecti facile ẽ
exempli gratia dulcis: pĩguis: auſterus: acerbus: acris: ſalſus: amarus: aci-
dus. Sed naturã explicare cuiuſq; difficile q̃ppe primũ illud: ipſũ diſcutien
dũ: utrum affectionib' ſenſuũ reddẽda ratio ſit: an figuris qb' ſinguli cõſtẽt: ut
democritus cẽſet: ni forte figurẽ ẽt iſte redigi ad potẽtias q̃dãmõ poſſit illarum
q̃ gr̃a ſubiũgant' an alio mõ ſiqs extra ꝓdictos alius eẽ poſſit: Affectiõib' ſen

ſuũ in quam : ut ſiquis dulcem : qui humorem linguæ conſertum : diſcer
nat : dixerit eſſe. Aut ſaporem qui leniat : aut ſaporem tenuem uel leuem :
Acerbũ : qui reſiccet : aut leuiter dẽſet : eundem illum humorem. Acrem :
qui deliquẽdi : aut mordendi uim habeat : aut qui calorem humeris conſer
ti loco ſuperno excernit. Aut ſaporẽ deniq; uim aduſtoriã : uel calefactoriã
ſortiẽtẽ. Salſuȝ : qui aſſiccet & mordeat : Amaꝝ qui humcrẽ corrũpit : aut
coagit : aut mordet : aut ſaporẽ deniq; aſperum uel maxime aſpeꝝ : Auſte-
rum qui abſtergere poteſt : & qui ſenſũ aut ſenſus humoreȝ : aut humeris
per ſumma reſidentem : mordet : uel coagit : uel aſſiccat : aut oĩo acerbitateȝ
leuem atq; molliſſimã : aut ſi queadmõm plato uiriũ differẽtias inuniuer
ſum reddideris : aggregandi ſcilicet diſgregandiq; rõe addito leuitatis aſpe-
ritatiſue uſu generatimq; digeſſeris : ut acerba : quæ uenas adurunt aſſiccãt
atq; exaſperãt : auſtera q̃ his magis poſſint abſtergere : atq; eluere qcqd lin-
guæ inhæreat. Amara : q̃ extra modum detergunt ut aliquid ipſius quoq;
naturæ abſumerent : ceu nitrum ſalſa quæ temperaciora his ſunt : minuſq;
abſtergunt : & amaritudinis uacant aſperitata : grataq; magis palato hoĩnis
ſũt. Acria quæ oris calore feruefacta mutuo feruefaciũt. Leuigataq; ſurſũ
leuitate ſua feruntur ad ſenſus capitis atq; incidere poſſunt. Acida quæ pu-
tredine attenuata iaȝ fuerit uenaſq; ſubeant anguſtas & agitent fermẽtent :
ſpumam excitẽt : atq; attrahere poſſint : Quæ autẽ omnibus prædictis ad-
uerſa paſſio ſeu affectio ſit : hæc dulcedini conuenit : quũ ſcilicet ſapor leni
ter mulcet & mitigat : q̃ aſperitate horreſcunt. Aggregat hæc affectio & cõ
ponit quæ diffuſa ſint præter naturã : cõtra quæ cõſiſtunt diraq; ſunt laxat :
& diſcutit : ita plato rõe potentiæ ſaporis determinat : democritus figuram
ſingulis reddit : ac dulcẽ eſſe ſaporem : aut qui rotundus ampluſq; ẽ. Acer
buȝ qui figura magna perficitur. Aſpeꝝ qui multi angulis minimeq; orbi
culatus eſt : acutum ut nomen indicat ipſum qui mole conſtat acuta : & nu-
cis pineæ ſpeciem gerit & incuruus tenuis nulloq; orbe conglobatus eſt : a-
crem qui orbiculatus tenuis angulatus atque incuruus eſt. Salſum qui an-
gulatus magnus diſtortuſque eſt : & cruribus paribus conſtat : Amarum
qui rotundus leuis atque diſtortus parua cum magnitudine eſt : pinguem
qui tenuis rotundus paruuſque eſt. Igitur modi tantum interſe diſtant : ſȝ
forte ut dictun eſt ratio quoque figurarum ſaporum uires ſecuta eſt : atq; il
larum gratia excogitata : ipſarum & enim uirium cauſas hunc in modum
ſatis aſſignaſſe exiſtimant : quibus ſcilicet de cauſis ſapor alius aſtringit aſ-
ſiccat atque coagit alius lenit æquat atq; componit : alius excernit diffundit
que : aut aliquid eiuſmodi facit. Illud tamen ab his fortaſſe quis exiget : ut
ſubiectum quoque aliqua cum qualitate reddatur : non enim ſolum quod
agit uerum etiã quod afficitur : noſſe oportet : præſertim ſi non idem ſapor
pcipiat ab oĩbus : ut ẽt democritus ait : qppe nihil ꝓhibet : ut q; hõi dulce eſt
id amarũ aliqua ex cæteris aĩalibus ſentiãt : cõſtat. n. quod ſubiectũ ſenſus

affectum qualitate alia eſt qñ figura ſaporis cũ eadẽ ſit: nõ tñ idẽ agere ĩ om
nibꝫ poſſit. Quod ſi ita ẽ ſubiectoꝝ quoqꝫ ſimilitudinẽ pro cã accepiſſe par
eſt: quãobrez differere: de his profecto debemus. Ad hæc argumẽto eſt: ha
ud unã potentiã eſſe figuræ eiuſdẽ quod cõtraria in alio atqꝫ alio agere põt:
enim uero ſingula in ſuã ducere poteſtatẽ nequire nõ æque mirũ: ſicut neqꝫ
ignẽ omnia minus urere poſſe miramur: at ſi aduerſis interſe qualitatibus
afficiat: hoc certe: quãobrem ita fit explicari magis deſyderat: q̃q̃ illiusq̃z rõ
nez non nullã reddi oporteat: igitur de igne ſiqua perurere nequeat: aut de
aqua ſiqua humefacere minus ualeat: aut ægre rõ reddi põt: ſed ſi contrari
um egerẽt: prorſus maiorẽ parerent queſtionẽ. Ergo figurã auctoribus de
his oĩbus aſſignada eſt: qui aũt per uires ſapoꝝ ratiõez exponere maluere:
quale ſubiectuz ſit ſenſus unius cuiuſqꝫ dicãt dũtaxat neceſſe eſt; quippe il
lius quoqꝫ naturã atqꝫ habitũ noſſe opere p̃ciũ eſt: qñquidẽ & qualiter pars
corporis poteſtatẽ ſentiendi obtineat: forſitã & tum expluribus quicq̃ unũ
conſtiterit cuiuſqꝫ illoꝝ uiz atqꝫ ſubſtantiã haud quãq̃ latere oportet: abſur
dũ ne uel illud auctoribus figuraꝝ occurrit: ut quæ ſiſ'ia interſe ſunt uim di
uerſam agendi ex magnitudine paruitateue habeant: uiribus. n. nõ formæ:
ſed molis uiolentiã & oĩo plus minuſue fortaſſe aliquis tribuet. At non iti
dẽ poſſe: aut agere forma cõi arbitrari ratio nulla eſt: nã ſi figura cõſimili ſẽ
eadem habeant rationem neceſſe ẽ: qꝫ uel in cæteris patet; triangulus. n. pe
daneus & centi pedaneus æque tres habent æquales duobus rectis: & qua
dratum quoqꝫ pedaneũ & centipedaneum quaternis angulis rectis pariter
conſtant. Quãobrez quæ ex his prouenirent quantitate quidẽ different; ſed
forma nihilo eſſent diuerſa: ſz. n. uires: quæ figuris aut formis reddantur
pleres atqꝫ pluribus excitent quæſtiões. Saporez autem & odorem pmixtio
ne quodãmõ affici hinc etiã cõſtant: nihil. n. ſimpliciũ nũo ſaporẽ aut odo
rẽ hẽre uidet̃: niſi mixturã recipiat: ut aer uel ignis uel aqua nã & aq̃ pſe inſi
pida ẽ: q̃ de cã ueteres auctores dixere talẽ eẽ aq̃ q̃lis terra: p q̃ fluit & mar̃ ue
ro & q̃ nitroſæ atqꝫ putide & acidæ aquæ ſt̃: admixtiõe ñ uacãt: q̊ fit ut odor
p̃cipue mare cõitetur: terra & lapis nulľs ſaporis ſt̃: niſi aliq̃ iſtius mõi mix
turã capeſſãt: q̃q̃ terra potius hr̃e ſaporẽ appeat: ut q̃ aduſta & cinerea ẽ a
mari ſẽ:it̃ & argilla dulcis: nec rõ de ẽ: qm̃ pmiſtiõe ptis terrenæ ſapor exul
tet: metalla uõ & lapidũ gñ̃a ñnulla nõ mõ ſapore: ueꝝ ẽt odorẽ hr̃e certũ ẽ
Igitur hæc oĩa mixtiõe quadã alteratiõeqꝫ tũ ſapida tũ olida affici ſolẽt: qp
pe cinis p uſtionẽ alteratus ẽ: & oĩo q̃ igne domant̃ ſaporẽ quẽ recipiũt: uel
ſimplicia uel cõmixta hũoribus: Naturam igitur ſaporis humoriſqꝫ talem
eſſe; & ante nunc explicatum eſt. Sed cum tribus generibus odores ſapo
reſque uerſantur: ideſt plantis animalibus atque iis quæ arte commiſcen
tur paranturque: aut etiam ſponte alterantur aliis in melius: aliis indeteri
us: ceu quæ putreſcunt: de hi omnibus diſputare communius eſt; quam
res de qua agitur deſyderet: quo circa de naturalibus diſſerendum in

primis: omnium nanq; principiũ natura eſt: atq; eoꝝ exponendi potius illi
ſunt: qui in ſimplicibus ac oĩo rebus in animalibus ineſſe uidentur: & qui
in genere plantaꝝ fructuumq; habentur: nam id quoq; prius aĩalium generẽ
ſtatui debet: tum ẽt nobis ſtudium contẽplandi de his in præſentia eſt: ue-
lut hoc prioribus rationibus ſit annexũ: atq; cõtinuũ: ergo humoꝝ ſapo-
res: qui in gremio terræ cõſiſtunt: hi nanq; certiſſimi habentur: ceu acuti &
reliqui ob eaſdẽ quodãmodo cauſas: aut proximas: quibus in plantis pro
uenire nihil dubium eſt: nõ tamẽ numero pares: neq; ſimiles illis ſunt: ſed
turbidiores: quoniã non eodẽ mõ neq; proximo excoquuntur: numero aũt
illis cõparari non poſſunt: qr fructuũ ſaporẽ permulti atq; diſſimiles ſunt
& quidam nullatenus in terrenis illis noteſcũt: ceu auſterus acris & alii ple
riq; niſi quis permixtiõem cõfuſionẽq; cæterorum hoſce dixerit: genere aũt
eſſe eoſdem. Quod ſi ita eſt in numeri prorſus ſapores fieri poſſint mixtio-
num: &. n. ratiões in numeræ ſunt: atq; ẽt quod plus minuſue adſit differẽ
tiam faciet: itaq; plures ſunt: qui generis habent ſocietatẽ: ceu auſteri pin-
gues: amari: dulces: quapropter ueteres naturæ interpretes ſapores eſſe in
numeros aſſeruerunt: ſicuti & reꝝ mixtarum numeꝝ certum nullum puta
rent: qualis enim mixtura putredoq; fuerit humoris talem quoq; ſaporem
produci cæterum quoq; melius qui genera numero certo cõplexi ſunt: hiſq;
deſcriptis mixtorum ex inde differentias capiunt: porro cõditio terræ ſuũ
habet ſalſum ſaporẽ: nullus. n. fructus: nullũ putamẽ ſaporis illius eſt. Sꝫ
huius cauſã poſtea redemus. Sapoꝝ aũt gña ſeptẽ eſſe putantur: ſicut &
odoꝝ: atq; coloꝝ: hoc tñ ita erit ſi ſalſum nõ aliũ: q̃ amaꝝ poſueris: quẽad-
modum & ſi fuſcum colorem nõ alium: q̃ nigꝝ: at ſi ſicernes octauũ hũc
eſſe neceſſe ſit: quippe dulcis puinguis amarus auſterus acris acutus acer-
buſq; enumerantur ſalſuſq; octauus ſubiungitur. Sunt qui uinoſũ quoq;
adiiciendũ putarunt: fructibus. n. quũ pluribus ineſt: & in terra nonni q̃
talis comprænenditur ſapor. Ad hæc lactis ſapor redigendus ad dulcẽ mi-
nus appareat: hic. n. interdum tãq̃ ſpecies dulcis obiici põt: nec uero uini
ſaporem tribuerẽ alicui facile eſt: ſed ſui generis eẽ iſ quoq; uidetur: q & dul
cem & acerbum & auſteꝝ poſſit recipere: ueꝝ hoc nihil forſitan refert ad
cæteroꝝ cõtemplationẽ: numerus aũt ſeptẽ illoꝝ principalis naturæ fami-
liariſſimus eſt. Sed utrum alios tanq̃ principia: alios tanq̃ priuationes dici
oporteat: exẽpli gratia dulcẽ pinguẽ & reliquos his cõſociatos ꝓ principiis
ex hiis nãq; gñationes nutricatiõeſq; ꝓueniũt: cæteros aũt ꝓ priuationibus
an oẽs eẽ nãles cẽſendũ putaueris: tũ & gñandi nutricãdiq; rationẽ eoſdem
habere ueriſſimũ ſit: nil. n. fere gñari aut nutriri ꝑ cæteros põt. Sꝫ ſi plura
naturæ tribui q̃ pauciora dignius ſit: cæteros prorſus magis aut certe nõ mi
nus ſecũdũ nãm eẽ credẽdũ: quũ paucos pars illa obtineat: ꝓxĩa fere q̃ſtio
ẽ: q̃ de cæteris aĩalibꝫ cõparatiõe hõis agit̃: utꝝ cætera aĩalia ſm nãꝫ ſint: an
ſm priuationẽ pariter. n. ĩ his atq; ĩ plãtis peculiaris q̃dã eſſẽtia ĩtelligi põt:

ergo ſi priuatio imperfectione indigentiaq̃ uerſetur: hæc autẽ & generare
& educare poſſint: multoq̃ ualidiora cæteris ſint: haud quicq̃ ſecundũ pri
uationẽ dici hæc debeat: itẽ in genere quidem plantaꝝ ſimul euenit: ut nõ
perfecte fructificetur: & minus amara ſit: quibus ſapor iſte ingenitus: ut ĩ
felle terræ abſinthio & in cæteris generis eiuſdem pateſcit: q̃ natura eo ten
dat: dulcedoq̃ cruditas ſit aut incoctionis defectus: ſemper enĩ natura ſuo
ſubiecto ſimile alimentum reddere uult: tam in animalibus q̃ in plantis:
tunc enĩ ſingulis cõmutari & confici alimonia ſolet: quum euincunt quod
ceperint. At ſi adſint: quæ feruefactis aliquibus poſſint nutriri: quod in a-
nimalibus euenit: quibus uel generatio inde eſt nec alimentum nec prima
correctio fidem faciet ei ſatis: quod ſecundũ naturam ſit: ſed ſingulis per
mixtura ratione argumẽta partiri neceſſe ſit: neq̃ enim omnes dulces ſapo
res idonei hominibus: ſed alii inſaniam important: ceu radix quæ carduo
ſimilis eſt: & aliæ quædam: alii ſomnum conciliant: & ſi copioſius dentur
mortẽ afferunt: ceu mandragoras non nulli lætales omnino ſunt: multi
locis in multis quum radices ignotas ediſſent dulces atq̃ ſuaues interire &
alia iſtius modi compl'a notantur: quæ uel nocent uel ẽt omnino interimũt
quamq̃ guſtu ſuauia aut certe facilia: contra pleraque inſuauia & amara iu
uant: ut q̃ ſuperius diximus fel terræ abſinthiũ: & q̃ uenenoſiores guſtus
important: quippe multa ex his quoq̃ prodeſſe uidemus ſunt: quoꝝ ſapor
quia cibo per ſe minime idoneus ſit: pro condimẽto cæteris additur: ut ſal-
ſus atq̃ acutus: hos. n. niſi temperemur exuperare non poſſumus: ſicut ẽt
ex cæteris animalibus pleraque nequeunt: quamobrem illis quoq̃ ſapores
cæteros admiſſere ſolemus: pleraq̃ ẽt ſibi ipſa quæ remedio forent cõperiũt
ceu aues quo q̃ ĩ argumẽto cõſtare appareat: genera ſapoꝝ nõ ita eẽ diſtĩcta
ut aliud uelut naturale ſit: aliud innaturale: priuationiq̃ aſcribendum: ſed
quod nobis ineptum ĩ cibo ſit: hoc aliis eſſe aptum: quodq̃ aliis aptũ aliis
eſſe ineptum: prout enim naturaꝝ conditione ſe habeant: ita ſingulis alimẽ
ta conuenient: parimodo & uoluptates & anxietates & remedia: contra affe
ctiones diſpoſitioneſq̃ aduerſas ſingulis natura ſtatuerat quod pleraq̃ ani-
malia facere latiſſime patet: non modo contra affectiones: quæ ſponte acce
derint: ſed etiã in paſtibus ipſis: cũ aliquo noxio comeſo mox aliud quod
iuuet aſſumunt: ceu uipere rutã ubi allium comederũt: quum & in odorib⁹
eadem ratio eſt: enim uero aliis alii aduerſi nec quicq̃ cõmodi ſentiuntur nõ
ita ſolum ut non indigeant: neq̃ quærãt. Sed ẽt ab his moriantur: quæ no-
bis ſuauiſſime olent: ceu uultures ab unguentis & canthari roſis nec non &
apes uehemẽter eos oppugnare uidentur: qui uncti ſunt omnino inter bru
ta uel nullum uel certe breue admõ eſt: quod odorẽ perſequitur: gratia ſu
auitatis: ſed ita facit ut per euentũ ita occurrit: quum ſcilicet cibus reddit:
odorẽ: quippe appetitus ad ip̃m pabulũ eiuſq̃ eſt: ſiquid tñ uel iſtiuſmõi ẽ
haud q̃q̃ hoibus conſtat: nã & pardalim cæteris aialibus ſuauiter olere qdã

affirmant

affirmant: & quod uenari in ſenecta nimirum beſtias alliciendo gratia ſui odoris: At nobis nullam odoris affert ſuauitatem: niſi uerum etiam illud dixeris ut certe eſt: uerũ olfatum homines hẽre oĩum ferme deterimũ ita ꝙ multi odores ſuauitateſq; eorum uel grauitates nimiꝝ latere hoĩeꝫ poſſunt: nec miꝝ quod cætera aĩalia: quæ olfatũ obtinẽt exquiſitionem gratiaꝫ odoris non ſentiunt: neq; diiudicant: forſitan .n. ſentiunt: ſꝫ ea ꝑ naturæ nihil conueniunt: quinimo aduerſant̃: ut de uulturibus dictuꝫ eſt: utq; omne inſectoꝝ genus oleo infeſtant̃: fugiunt .n. uehementer eius odorem ſed alia forte aliũ nata ſunt aſpernari: temere tñ contra poſitionẽ illam pinguis ſaporis euenire iſtud appareat: quũ nulla res cõueniẽs corrumpere poſſit: niſi ſuo exceſſu. Sꝫ huius rõ acritudini attribuenda ẽ: ſicut ẽt origani & generis eiuſdẽ: hæc .n. omnia fugiunt: ſentire ãt nihil poſſe: ut referunt: incertum hõi ẽ: ni forte meatus quoq; hr̃e cauſam dixeris: ut nonnulli nr̃æ interpraetes uoluere: ꝙ minus congruerent: ideoq; rõe magnitudinis aĩalia diuiſerunt: paruaq; aſſeruerunt ſentire: q̃ paruis cõueniat: magna quæ magnis: ſꝫ illi nõ ſatis fortaſſe: neq; apte digeſſerant: non .n. meatibus ſẽſus ꝑficitur: ſꝫ pro diſpoſitione tẽperamentoq; potius ſenſatio & iſenſatio reddi debeat: inq̄bus ſuauitas aut inſuauitas cõſiſtere ſolita eſt: ꝙ etiam hominibus euenit: non .n. idem odor gratus oĩbus: ſꝫ potius ex fetidis atq; grauibus aliqui cõmunes omnibus ĩferunt̃: ut qui ex q̄buſdã hiatibus: aut ſpeluncis lætales afflant omnes hoĩes: qui acceſſerint. Sin ãt illi quoq; ſpirantibus tm̃modo peſtẽ inferant. At iſtud quidem latiſſime: ſicut de ſaporibus patet: odores etiã eẽ qui cõueniunt ſingulis ſuauẽq; olẽtiaꝫ: quæ cibuꝫ non comitetur nullis uel certe paucis gratam occurrere: & hoc an cõmoduꝫ alicui ſit ĩcertius ſane eſt: ſꝫ hæc latius fortaſſe q̃ res deſyderet: de qua agit̃ diſſeruimus. Redeundum eodeꝫ ẽ: unde natura ꝓceſſit ratio: cuiuſq; ſaporis odoriſq; natura profecto queẽadmõꝫ & aĩalium eſt: quæ ſingulis diſpoſitionibus temperamentiſq; conueniat. Cæteꝝ quãtũ in uniuerſũ cõmuneq; res exprimi poſſet dulces: & qui in eiuſmodi genere conſcientur: aptiores ſũt ad alendum ꝓpiuſq; ad naturaꝫ accedunt: ſꝫ forte non nihil repugnare appeat: ꝙ rõe minus reſpõdere exiſtimes: qñ dulcis ſapor gratus oĩbus ſit odor: aut eodẽ accipi mõ nõ poſſit: ni forte ob ĩbecillitatẽ ſenſus hũani obliteſcat: ſꝫ fortaſſe nec illd uerꝝ oĩo ẽ: ꝙ de dulci retulimus: ſꝫ de his ſatis dictũ iã ẽ. Plantaꝝ ãt uel potius oĩuꝫ q̄bus inſunt ſapores: q̄obrem ſingula ſaporem hñt ſuuꝫ exempli gratia: dulcem aut amaꝝ aut pinguẽ cauſa ꝑme aſſignanda ẽ coagmẽtationi de qua determinandũ: alii ꝑfiguras cenſẽtes: ut democritus rationes ſeſe aliquas reddere arbitrantur: ꝙ ideꝫ uolunt: & qui ꝑ eam coagmentationẽ de ſingulis rationẽ ꝓpriam reddunt: alii ꝑ excoctionẽ cruditatẽq; dulcia & amara & rliq̃ malũt diſcernere: ſꝫ forte ꝓhiberi appareat q̃ paulo añ diximus: q̄ppe oĩa per excoctioneꝫ prius aſſimulari uident̃: tam in aĩalibus quã in plantis ueꝝ ita dicendum ſapores tuꝫ dulces tũ qui oĩo

alere poſſint: atq; omnes odoꝝ ſuauitatem cōcoctioneq; procurare. Nā q̄ua
tū ad genus redigere liceat: percocticra cæteris ſūt: quæ iſtiuſmōi terminus
conſtat hoc uel in his: quæ genere copulantur eodē ſunt: enī quæ excocta
fuerūt ſaporis odoriſq; melioris: quā quæ crudiora ſentimus: dummō utra
que ritu concoctionis ſuæ coqui occeperint. Sed hæc latius poſt hac expone
mus: nunc illud ex cæteris primū ſumpſiſſe oportet: quod uniuerſæ ſtir
pium naturæ cōmune eſt: omnes &. n. plantæ in generandis ſaporibus trā
ſeunt per excoctionem ex alia in aliam qualitatem ſaporis: exempli gratia
q̄dq̄d ſimplciter dici poteſt: ex genere priuationis ad formæ habitū: ceu ex
amaro aut acerbo in dulcem uel pīguē: uel aliquē iſtius cōſociatilē. At quo
ad particulatī res exprimi poſſit: proinde genera ſapoꝝ ſequūtur atq; natu
ra ſingulis diſtictionē ſtatuerit: & alia in plures alia in pauciores trāſire ſo
lita ſunt: enimuero alia ex amaro ī acerbum: ceu oliua. Alia & acerbo indul
cem aut acutum: ceu pira & cætera: & enim quæ acuta ſunt: acerba prius
fuere. Alia primū acerba fuerunt: mox acuta deinde dulcia redduntur: ut
uuæ: quippe ut ſumma dicā plurimas alterationes uua recipere apta eſt: &
omnino quæ ſaporē uinoſum ſortita ſunt: primū enim dilutus: q̄ſi ſapor
ſentitur proxime acerbus: tum acutus: inde ultimo dulcis: ſic & morum
acutum ex acerbo & dulce ex acuto efficitur: & in alis uero idem hoc euenit
quippe uinoſæ dulcedini proxime adiacet ſapor acutus: quāobrem qui que
runt cur morū quum rubet acutæ eſt: quā quum albeſcit: quū propius tūc
ad finē excoctionis ſit nō recte quærūt: tūc enim uelut generatio ipſius deſti
nati ſaporis obtingit: prius aūt quū albeſcit acerbitas remotior a dulcedine
atq; cōmunior eſt: qua de cauſa & ſiccius albeſcens humectius eſt: quū rube
ſcit ceu iam ſuccū ſaporemq; ſuū adipiſci occipiet: omnino q̄ſq; fructus pri
mum ſiccus conſiſtit mox humeſcit: & hæc generatio eſt ſapoꝝ: humore
ſcilicet plenius influente: ac uelut articulato perfectius: & aſſidue maiorē
immodum augente quo fit: ut non temere maior pars fructuum acerba prī
cipio eſſe ſoleat: q̄m ſicca eſt: ſed omniū humidoꝝ ſiciſſima eſſe putantur:
quoꝝ ſuccus lacteus eſt ficus his igit̄ uelut materiā quādā ſapores exhibēt
illi: quibus priuationem tribuimus: unde ſcilicet ad percoctionē tranſitur:
cæteris aūt illis ceu pro eſſentia fineq; interdum cruditatis qualitas eſt: ſunt
enim fructus cōplures qui & amari & acerbi & acuti ſuapte nā perficiunt̄
quoꝝ ſcilicet ſuccis minus humiditatis ſaporiſq; datum eſt: omnes autem
fructus ſaporem quoq; plantæ aliquatenus monſtrant: quod forſitā ita fiat
neceſſe eſt: quum inde ſuā iſti trahant originē: ſed crudi magis maturi mi
nus: ut pote quum humoris effuſio: quo plus tp̄is ꝓceſſerit eo purior facti
tetur: hoꝝ coagmētatio talis eſt: quedā pricipio uelut inſipida dilutaq; ſūt
ceu frumenta exempli gratia triticum: ordeum atq; ſimilia: quoꝝ & perfe
ctio ſtatim ab ea ipſa q̄litate accedit anq̄ plures fiant mutatiōes neq;. n. dul
cedo ꝓcul ea ē: itaq; nihil ē opus uaria mutatione: quapp gemina q̄dā ratio

generandi ſaporis eſſe uidetur utraq; pro natura rei compoſiti: altera.n. ex
crudis ac pluribus tranſit: ad perfectionem: altera quaſi inſipida inſuauiſq;
ſimplici generandi alterandiq; uia ex natura ſubiecta confici ſolita eſt: qua-
rum ut ſimplicius loquar: altera in annuis pocius: altera in arboribus eſt: ut
pote quibus plus coctionis deſyderetur: ſed forſitã melius exponet̃ ſi non
annuis & arboribus: ſ3 oĩo ratiõe tẽperamẽti determinemus: q̃le nãq; hoc ſit:
talis mutatio ſequat̃ rõ ẽ: nã & amygdala pĩcipio aq̃ſa ſẽtit̃: q̃diu uiridis ſit
atq; recens: ſicceſcens autẽ pĩguiuſcula reddit̃: ſic & alia q̃dã in eodẽ gñre ꝑ-
ficiũtur: quoꝝ & putaĩa uel acerba ſit̃ uel acuta: mõ amygdalæ ꝙ oẽs ſordes
oẽſq; terræ callũ eo uis nãæ ſecernit. Igitur natura quaſi ex quibuſdã cõmix-
tis ſaporibus excernere percoctionem ſaporem ſimplicem intelligitur: q̃ cir
ca res e cõtrario: quã in cæteris euenire appareat: quippe cæteroꝝ generatio
ꝑmixtione cõficitur: hoꝝ ueluti per detractionem ſeiunctionẽq;: ac ubi ex
principiis hic ipſius principii: principiũ.n. dulce ẽ: id ãt ut ſimplicius aga3
præcoctio ſpectat. S3 hæc minus ſunt diſputationis ꝓpoſitæ: tu3 etia3 illud
abſurdum: ſi omnia ſapoꝝ genera ex amaro & dulci commixtis exultent:
ut ex elementis oĩa corpora. Sed rurſus abſurdum occurret aliud: ſi ex his
nihil: hæc ex cæteris prodeant: haud.n. natura talis principioꝝ eſt: niſi for
te multifariam principium dici põt: mõiſq; pluribus uſurpetur: q̃d ita eſſe
uidetur: quum uelut per conſolationem: ſeu coordinationem aliqua expli
centur. S3 determinare de his nihil diſputationis pñtis intereſt: ſapoꝝ autẽ
generationes rationibus ſupradictis aut ex forma in formã: aut ex cõtrariis
alteratis in contrarios actitari putandũ eſt: oĩu3 uero cõmunis materia hu-
mor ſubeſt: alterat autẽ agitq; calor: quum internus tũ exterus: hic.n. ut
dictum eſt: plãtaꝝ generi maxime accommodatur: nec ſicut in aĩalibus in
ternus hẽtur accõmodatior: na3 ĩ illis quoq; mutationes alterationeſq; ſapo
rum fieri ſolent: quæ quũ ita ſint: q̃nam pacto uiciſim gñatio fiat a demo-
crito petat aliquis: aut enim figuras cõmutari: ut ex ſcalenis atq; acuto cõ-
ſtãtibus angulo orbideate efficiantur: omnibus.ſ. inherentibus illis: ceu
acerbo acuto dulci: aut prioꝝ figuras excerni reliquas ãt remanere: aut ter-
cium aĩs exire alias ſubire neceſſe eſt. Sed quu3 tranſfigurari impoſſibile ſit
quod.n. incorporeũ eſt nullã ſibi admittit affectionẽ reſtat: ut uel aliæ ſu-
beant: aliæ extant: uel omnibus inhærentibuſ illis acerbo acuti dulci prioꝝ
figuræ excernãtur: reliquæ remaneant: quæ ſingulis ualeant conuenire. S3
ne iſta q̃d fieri rõe aliqua poſſunt: adiici nãq; oportet: ꝙ hæc agat: atq; effici-
at. S3.n. rõ hæc de pluribus fortaſſe petenda ẽ: q̃ppe oĩum gñationes ille
hunc in mõ3 exponit ceu ſubſtantie q̃titatis qualitatis ac cæteroꝝ excoctio
autẽ: quæ calore ſubminiſtratur: alia excernit ac euaporat: alia craſſat atq;
coagit: alia attenuat: alia ut ſimplici ratione dicam alterat quemadmodu3
uel in iis agitur: quæ igne ferueſcunt: omnino aſſumendum eſt: cunctos ſa
pores ineſſe potẽtia ĩmutationeque fuerit. S3 fieri atq; eſſe non niſi actu cõ-

tingere: prorſus peracta excoctione ſuccoꝝ: alii ſtatim ſenſu ꝑcipiuntur:
ceu dulcis & pinguis: hic. n. qbuſdã exprimi: atq; defluere põt: & qdem ſe
gregatio eius ita maxima ex parte fieri ſolita eſt: alii non æque pſpicui ſũt:
ceu uinoſus in myrto: atq; etiã minus q̃ pinguis in eodem ẽ: hẽt. n. talẽ q̃z
humorẽ: qui uino quum laccelatur reſidet atq; innata: quẽ detrahunt &
ad lumen lucernaruz utuntur: omnes ſinceriores efficiuntur ſuis pulpis
expreſſi: multoq; magis: qui expreſſi diu immoti manſerunt. ſic eniz dilu
ta pars exhalat & terrena ſubſidet: intotumq; calor inteſtinus corroboratur
nam & decerptis fructibus alteratio ſucci totidem conſequitur mõis: & nu
ces ac cætera: quæ pari ratione oleum reddunt: ſpatio temporis longiori am
plius propter prædictas cauſas oleantur: quare conſtat quod dictũ iam eſt:
cunctos potentia ineſſe actiones uero per alterationes oriri ſunt certe muta
tiones ſuccoꝝ: quẽadmodũ in ipſis fructibus: ſic ẽt quũ expreſſi fuerunt:
in ſapores excoctionis pariter & corruptionis: patet hoc maxime ĩ uino: qp
pe hoc procedens ſuo uigore & deſinens: & q̃ſi ſeneſcens certis quibuſdaz
ſaporibus immutat̃: eniuero ſic ex uetuſtate uelut ſecũduz naturaz fuerit
alteratum amaꝝ efficietur: quod ꝓpterea euenit: qm̃ aere circũfuſo exactũ
ſit: inde quod tenue ac idoneum potui: fuerit hoc enim exoleſcente relinqui
tur: quod terrenũ eſt atq; amarum. Sed ſi tanq̃ per uiolentiã: & præter naz
mutatum ſit coaceſſit: id enim ſaporis cõtrariu eſſe nam uoluit: parimodo
uel cæteris euenit: ut inde corruptio exultet unde naturalis generatio ꝓdiit:
quippe ex acuo in acutuz uelut in materiã reſoluitur: quod cũ fuerit muta
ri rurſus atq; reſtitui raro euenit: & tunc forte quũ aut mari cõmiſtum ſit a
ut ſyderis ortu fuerit leuiter perſũmaq; immutatum uiciũ eniz tũ ẽt ſimile
accidit niſi uehemens ſit. Sed de his aptius poſtea diſſeremus corruptio aũt
& alteratio accidere cæteris uiciis ſolent: quod enim corrupitur perhume
ſcit: & ſæpe numero coaceſcit: quod ſeneſit ac uetuſteſcit ex ſiccatur: parte
hic ẽt terrena tantũ extante: oĩo ſingulæ corruptiones aut rei alienæ admixti
one aut propriæ defectu tp̃ris cauſa eueniũt: pereunt uero permixtionem
alias externis aliquibus ĩmixtis alias parte alia uiciata: aut mõz excedente in
terna: ſed forte uerius dixerim parte aliqua cõmota corruptaq; totum perit̃
ſic enĩ fructus corrũpitur & lac & uinũ: & reliqua generis eiuſdem necue
ro minus certa mutatio in his eſt: incontrarium enim omnia tranſeunt plu
res tamẽ eſſe contrarietates intelliguntur atq; hoc quidẽ manifeſtũ eſt: fru
ctus aũt cuiuſq; cõcoctio ui ſubminiſtratur caloris: ut dictum eſt. Sed quæ
ſero perficiuntur ui frigoris maturari uidentur tp̃ris cauſa calor eniz: quod
ſæpe dicimus. cõquoquit: dum circũobſiſtit: atq; in ſe uertitur: peculiare
quod de olea notatur: ſi ueꝝ eſt: nihil enim plus olei poſt arcturuz fieri poſ
ſe autumant ſimulq; nucleũ tũ obdureſcere: quo facto non amplius humo
rez poſſe in oleũ uerti: quãobrẽ ſiqua naturali ratione agendum qualitati
aeris ambientis cauſam imputare debemus: nõ occaſu ſideris qui certe pro

caſu habendus eſt: atque utrum fortaſſe illorum ob eandeꝫ cauſam euenit.
Sed ambigitur argumento uerſimili ſatis: ꝙ imbribus ſubſecutus nullum
penitus incrementū pabulo accedit: ſēſu quoq; experimentoq; cōſirmatur:
quum.n. albe adhuc oliuæ torquent̄: minus olei emittunt: omniumq; p̄-
cipue ille profundunt: quas nouiſſime collegerunt: facit.n. perfectio ut p-
te aquoſa humoris ſublata reliquū amplius coqui ualeat: ratio: quæ rep u-
gnat: hæc ē. Sed fieri poteſt ut ab aquoſam partem atq; amurcam plus eſſe
olei appareat: nam & priuſq̄ nigreſcant: habere oleum cōſtat & ſincerius tū
eſſe: ac albius argumento eſt: quod ex phauliis promitur: nec mirꝫ ſi quaꝫ
in eo qđ albis exprimitur ſentimus amaritudinēque poſtea excocto fructu
aboleatur: hoc.n. nō parſimoniæ aut copiæ argumento ē: ſꝫ corporis ambi
entis qualitate ſuccū affici aliqua tenus indicat: qđ quidē & uaſa faciūt mi-
nus aūt ſolitum eſſe expectare: ut pulpa exquoquatur. Conſtat: eo ꝙ albis
adhuc profluat: oliuis ſic fit: ut neq; potētia & actu diſtinguere ſit: materiā
eniꝫ ex qua ſit futurꝫ iam obtinet: quæ igitur ratio modusue quiſnā ſit: ſi
uere uel ſimpliciter uel aliquatenus plus eſſe dicatur: qppe ratione caret u-
trumq;: ſed alterum magis: at nō eadem percoctio ſucci pulpæq; ſit ad uſuꝫ
ciborum: pulpam enim gratam eſſe guſtatu oportet: ſuccus alteratiōe par-
tis terrene aut putredine ut quidam uolunt perficitur: drupas eniꝫ putredi
ne ſtatuunt: oleum uero non niſi ea ipſa ſucci mutatione: creatur: quod er
difficilius ſit: non temere dixerim a calore confici ampliori: ſtatimq; dum
ſuccus minus parti aquoſæ terrenæq; permixtuſq; eſt. Igitur ante arcturuꝫ
ambo illa contingunt: eſt enim & tempus feruentius: & ſuccus purgatior.
Contra autem poſt arcturꝫ: pulpa.n. tuꝫ augeſcit atq; ꝑficitur. Copiam ue
ro olei nō alimenti ubertate neq; in pleno corpore oliuarꝫ collocandam eſſe
multis rōnibus patet: imbres &.n. minus olei faciunt: & riguæ oliuæ de-
terius fundūt: quibus quia caro multa nucleus paruus hẽ parciſſime pre-
ſtat oleū: ceu phaulie tanq̄ uires hac ī parte naturæ deficiant: nec uero ī lociſ
frigidis olei copiam largiuntur: ſꝫ carnis: qđ quæſtionem utiq; citat: Quā
obrē uitis locis prægelidis ſapore non caret oliua āt caret: ſꝫ rō in eo ſane ē ꝙ
ſuperius diximus: uidelicet ꝙ uires ad carnem conficiendam intenduntur:
uuæ auteꝫ ſapor in ipſa carne conſiſtit: addo etiam quod prius fortaſſe ac
principalius ſit: calorem: qui oleo conficiendo ſufficiat: minus ualiduꝫ eē
itaq; fieri: ut uere nullū æſtate minus bonum creetur: atq; autumno meli-
oreſcat: ſꝫ.n. non amplius eo tempore exuperare nimium ualet: qđ etiam
argumento cauſæ ſit: quamobrem æſtate oleum fieri ſolet: ſuccum.n. ui-
noſum aut aquoſum frigus coquere ſatis poteſt: at oleoſum non poteſt a-
quæ pluuiæ aut conductitiæ carnem ſicut dictum eſt augent: oleum nihil
ſe carni permiſcet: ſed per ſe manet quemadmodum quum expreſſum eſt
genus olearum. ꝙ ægyptiū appellamus: ubertate ac magnitudine fructus
excellit: reliquum abunde oleum fert: ſunt enim cōplura genera: ut in hy-

ſtoriis dictum eſt. Igitur olei generationi cauſa talis reddenda eſt: de cæteris autẽ pinguibus opinandũ quemadmodũ inter omẽs conuenit auctores Si uero reliqua tempore diſcordent: diſtinguendum: aut ſingulorũ naturas aut qualis pinguetudo ſit: aut etiã modũ generandi: quũ tñ diu maſerit: ceu nuces uim certe: ut dictum eſt: obtinent actionem uero temporis ſpacium educit: quum aquoſo illo humore ex auſto pinguis conſiſtere & coqui ceperit. Adſunt quibus pinguedo ſicca admodũ eſt niſi forte calor circũobſiſtens poſſit id quoque in aliquibus efficere ex omnibus quæ ſaporẽ aliquẽ obtinent quædam odorata quoq; illico ſunt: maior tamen pars odorẽ querẽdam guſtantibus copulatum cum ſapore oſtendit: nonnulla ẽt ſi confricata dumtaxat permota ut reddunt odorem. Rurſus quæ odorata ſunt ſaporẽ guſtantibus aut manducantibus exprimunt quaſi non modo ſenſus uicini interſe ſint uerũ ẽt quæ ſub ſenſũ uenire ualeat. proxima quodammodo interſe collocari natura uoluerit: unde haud perperam dictum appareat odores: pro ſaporum ratione conſiſtere: hæc enim opinio planæ illi rñdent quæ cognatione aliqua coniungi iſtos inter ſe: atq; eosdem quodammõ oriri ſignificat: quodquidem utrunq; genus quid ſit aut q̃ ratione quũ idem eẽt differat tamen interſe explicari certe oportet. Verum non omnes odores appellationibus reddi fortaſſe poſſunt eiſdem: quippe amarum odorem: aut ſalſum aut pinguẽ: aut acerbum nominare minus quiſpiam uelit: neq; enĩ ſaporum omnia genera odorũ rationẽ ſequuntur nihil tamen id prohibet: quo minus hæc inuicem coniungãtur & utrunq; alterum quodammõ conſequatur: plures ãt unius cuiuſq; ſaporũ generis ſpẽs annotantur: ut dulcis amari ac reliquorũ: melleus enĩ & uinoſus & lacteus & aquoſus dulcis ſpecies ſunt: forſitan & plus minuſue differentiã facit: ſed potiſſimũ ratione ſubiectorum commiſcendorum diſcrimen exoritur: & cæteris quoque pari modo intelligendum atq; de his inter omnes fere auctores conuenit Senſũ autem illum odoris: qui guſtatu percipitur non temere adiungi genus olerum indicat: quod agnomen agratia palati accepit: ceu anethum feniculũ iris & reliqua generis eiuſdem: quorũ pleraque nihil penitus olent: atq; etiã lacius illa ſignificant quæ præa ida ſine ullo odore ſunt: ceu lens cnicũ & eiuſmodi: hæc. n. perfracta ſtatiũ ac manducentur ſufferuefacta uaporem emittunt prætenuem: qui ſurſum per meatus ad olfatum tranſmittitur: & ſaporem quoq; reddunt eadem: dum manducantur: omnia prope odorata amara ſunt: ſ; cauſã huius poſtea dicemus: quum uero illa duo contraria ĩter ſe ſint: dulce atq; amarũ: alterũ uelut iniciũ grati ſaporis: alterũ grati odoris ẽe uidet: & quodãmõ magis pmordiũ dixeriũ amarũ grati odoris: qppe odoratũ q amarũ ſit cõpire difficile ẽ at boni ſaporis cõpl'ra inueniẽs: q̃ dulcia nõ ſit: q̃ ferme odorẽ q; ĩguſtatu oblatuq; reddere apta nouimuſ: q; dulcedo raro & pexigue facit: q̃ q̃ utrũq; excoctiõe pueniat. S; de his poſtea: quũ ãt ſaporũ gña plura ſit: q̃ret ſãe qſpiaũ q̃obrẽ cæteri cẽs in plãtis & fructib;

fieri

fieri ſolent : quippe amarus acerbus acutus & reliqui ſalſus nunquam fie-
ri poteſt : nihil . n . in genere plantaꝝ ſalſum percipitur . ſ . ita ut in ſe talem
ſortiatur ſaporem ; ſunt . n . quorum ſummam partem dumtaxat ſalſugo :
quædam obducit : ut cicer . Cauſa quod ſalſum nullam alimoniam nullam
generationem preſtare poteſt : argumentum quod nihil pene locis eiuſmo-
di gignitur : uires . n . illud erodit ac eximit ut facultas generãdi uetet . Quđ
igitur cæteris ne generẽtur cauſæ ſit : id certe neq; ex ſe quicquam creare poſ
ſe ratio eſt ; nã & ea : quæ mari naſcuntur non ſine dulcedine : aut aliqua cæ-
teroꝝ ſapoꝝ qualitate proueniunt : atq; conſiſtunt : ut piſces & reliquũ ani
malium genus : qđ mari uerſatur : ergo cauſam in uniuerſum hanc opina
ri dignius eſt : illud . n . ex quo futuꝝ aliquid ſit : cõmutabile eſſe neceſſe eſt
ſalſum affici nequit : atq; icõmutabile eſt : quãobrez neq; perfectum quicq̃ :
neq; aliquid ullo pacto generari ex eo põt : omnino in ſingulis & cõſequi ſo-
litis illud etiã conſentire appareat : quđ ſol & calor : qui in omnibus hũcrez
leuiſſimum atq; ad alendum aptiſſimum attrahit ſalſus : qr natura ponde-
roſus mĩeq; cibo idõeus ẽ : a nllo haurit̃ . Adde ꝙ nllã putredinẽ nllaz altera
tionem humor iſtius modi recipere poteſt : quæ quũ ita ſint : auerſam peni-
tus a plantis eſſe qualitatem eius ſaporis neceſſe eſt . Ad hæc quoniaz genus
plantaꝝ nullã uim excrementorum egerendoꝝ obtineat : nihil attrahat ſi-
bi : quod minus alere poſſit : uerſimile eſt : quippe egeſtionẽ quoq; illius ali
quam ſubſequi oporteret : nõ ſolis ui prouocari : & per ſumma erumpere :
lata . n . quædam ubiq; magnaq; afferri humoribus incõplexa tamen incon
glutinataq; democrito placet quod nulluz adſit ſcalenum : ſed angulos oĩa
ĩmitentur hæc ĩ plantaꝝ uetent permixtionem : licet animaduertere : de his
autem : quæ in uniuerſuz prius expoſita ſunt : quæret ſane aliquis : q̃obrem
ſalſugo inaſci aut ſubnaſci aliquibus ſoleat ; nã ſi intrinſecus ſit alimẽto na
turæq; cõuenire : haud temere confirmetur . Sed ſi extrinſecus ueniat : q̃ren-
dum item unde : atq; ex quo : aut . n . ex aere aut ex uapore qui ſurſum fera-
tur : aut radicibus tracta per ſũma deinde erũpi tanquam aliquid ſordium .
Quippe ſalſugo per ſumma conſiſtere omnino uidetur : ergo ſi radicibus
trahitur ratiõ palam eſt . At ſi minus cur ciceri & reliquis huiuſcemodi re-
ſidere tantummodo apta ſit : quæ enim ſalſugine ægrotent : ceu roſa : &
quædam alia ; hæc diſputationem aliã deſyderant : ciceri uero & familiaris
& per utilis ſalſilago eſt ; abluta enim in flore fructuq; proueniente ſtatim
planta radicibus arefactis emoritur . Itaq; conſtat naturam id qualitatis
natiuum eſſe ciceri uoluiſſe : ut ualeat conſeruari ; omnino quædam ſuis in-
foliis ramiſque talem ſorciuntur ſaporem : qui ablutis guſtatu aquæ per-
cipitur . Nec in his modo : ſed in fructibus quoque ipſis itidem eſt : quod
ſenſus late diiudicat . Siquis non fructum manducet . Sed linguam ei dun-
taxat apponat : Quippe non in pulpa . Sed in putamine fructus ſalſugo po
ſita eſt ; quo fit : ut ſemen reconditum & icorruptum ſeruetur : nec ſecus

a ſalſugine cuſtodiatur: quãq; quum in uaſculo concluſum in plantæ adhære at q̃ñ genus iſtud ſaporis ſui gratia cuſtodiendi a natura acceperit q̃diu uiri de ſit: caulis atq; ſiliquæ munitur ſalſugie: ut dictum eſt. Quũ uero ſicce- ſcere cepit ſuo: quoq; putamine ſaporem iſtiuſmodi recipit: tanq̃ intriſecus editũ enimuero foras uerſus rem huiuſcemodi excerni conſentaneum eſt: ut pote alienam: queadmodum & amaritudo cucumerum: quã per ſumi- tatem ſentimus. Genus quoq; pirorũ carie domeſticum fertur lanugine tã ſalſa obductum ut niſi aqua ſubluatur: edi nõ poſſit. Nihil igitur miruz ſi eiuſmodi plura creantur: neq; enim illud procul prædictis iis eſt: glandi- bus extremis amaritudinem inſidere & bulbis cacumine appellato: & aliis acritudine ſtillo ſpicæ inteſtino teneri: hæc tamen alicuius ratione ſimilitu- dinis addita ſint: rem aũt naturalem eſſe: atq; natiuã hinc latiſſime conſtat enim ubicũq; ſeratur naſcaturq;: aliquod ſalſuginis capiat neceſſe eſt: etiã ſi ſolum nihil ſapiat: ſalis nã ea quidem: quæ locis ſalſis proueniant haud temere ſalſuginem ceperint: ſicut alia pleraq;: & aurio non nulla ẽt ſuaui- ora melioraq; reddi ratio eſt: ceu braſſica: acritatem enim & amaritudinem braſſicæ inſitam ſalſugo abſumit: tum etiã fragile quodã efficit corpus to- tum nimio humore ſublata: quippe ſal ad trahẽdũ abſumendũq; humcrẽ aptiſſimus eſt: patet hoc uel etiã cruda frangi & enim aliquas perhibent de lapſas interra quũ igit̃ talis igni mãdatur facillime coquitur: & tenera dul ciſq; ſentitur ſcilicet ut conſentaneum eſt: nã & qui nitrũ iniiciunt hoc idem conantur efficere. Verum tamẽ non pridem incipiunt natura uero iam pri edmorſa paulatimq; proſequẽs talem reddiderat: quapropter nec id auerſũ aratione eſt ut circa ſolſticiũ: aut circa ſydus nonuſq̃ & omnino per æſtatẽ melioreſcat: ut apđ eretriã tũ. n. ſalſugo acrius agit: euincitq;: ut pote quũ ea ipſa largior ſit: humor aut contractior in ægypto quoq; & locis eiuſmodi omnibus optimam fieri ratio eſt. Sed hæc latius fortaſſe adiecimus: ſalſu go autem ſiue a radicibus trahatur: ſiue a ſolis ardore adſumma ducatur: ne utra ſane ratione imobilis eſſe poſſit interra: qua dere diſputare incipimus. Sed de his ſatis. Illud autem humidum ne an ſiccum potius ſingulis ſapo- rum generibus datum ſit declarandum nunc eſt: ut pote adſaporum natu ram accõmodatiſſimum prorſus: acutus & auſterus humiditatis pocius eẽ uidetur quam ſiccitatis contra acris dulciſque ſiccitatis: pocius quam hu- miditatiſ: & quidem humores: quum craſſeſcunt dulciores reddun- tur: ni forte hæc pro nihilo ſint putanda. Illudque melius dici poſſit: omẽs ex utraque re: hoc eſt humiditate ſiccitateque conſiſtere: quamquã earum altera materiam magis repræſentet: quod ſi ita eſt: omnes eadem origine prodeunt: omneſque in ſiccitate poſſiti ſunt: ſicut dictum iam eſt: ſed alios ſucco expreſſo de ſede ſua educimus: ut uuarum & oliuarum alios aqua ẽt modica ĩfuſa excernimus: ut nucũ & ficuũ nõnullos dimouẽdo ex ꝓpria na tura putrefaciẽdoq; leuiter potari habiles faciũt ut q̃ uinũ ex ordeo triticoue

cōficiunt: aut quod zethum ægyptus appellat: quoꝶ omniuꝫ principia ui-
resq́ naturæ conueniunt: quæ uero utendi cauſa fiunt hæc ſolerciæ pocius ī
genioq́ hominis tribuendum. Sed quæ ars & īgenium faciat: ipſa per ſe exi
ſtimare dignius eſt: ſaporum autem naturaliuꝫ affectiones generationeſq́
prædictis his rationibus contemplari certe oportet: his igitur poſitis explo-
ratiſq́ dubitauerit quiſpiā: quæretq́: cur non partibus eiſdem omnium ſa
por aut odor efficitur: ſꝫ alioꝶ parte ſuperiore alioꝶ inferiore ac circa radi-
ces: nec omniū: quæ parte ſuperiore habeant norma eadem eſt. Sed alia in
fructu alia in fronde: alia in flore ſuum habeant ſaporem: aut odorem ma-
giſq́ odor: q̄ ſapor ſed euaria collocatur: nā & cortice ſuo nō nulla ſuauiter
olent: flores eorum quæ tota ſunt odorata nulli: ut ita loquar: odorati creā
tur: ceu ſerpilli: ſiſymbrii: uelenii: atqui ratio exigit: ut quod ī cæteris q̄q̄ ī
odoratis odoratiſſimum ē: idē ēt in odoratis ſit odoratiſſimū miꝶ etiā florē
quorundā odoreꝫ ſuauiſſimuꝫ reddere: quoꝶ nulla pars alia bene olet qđ
ī uiolis roſiſq́ patet: prædictuꝫ etiā illud radicibus aliquoꝶ ſaporis aut odo
ris ſuauitatem eſſe: indictaꝫ queſtionem aducit: ambo & .n. iſta excoctio-
ne cōficiunt: qđq́ plurimum recenſq́ aſſidue obtinet alimtuꝫ cæteriſq́ trāſ
mittit omnibus: hoc ita percoqui ut ſaporis uel odoris gratia adipiſcatur:
nulla rō ſit: nec.n.aīalium uentribus contingere iſtud uidemus. Igitur de
his cæteriſq́ ſimilibus principio illo ſūpto qđ ſæpe dicimus: uidelicet perco
ctionem hæc omnia conficiſſolere: mox adiiciendum quod debeta dictū an-
tea eſt: uidelicet radices tanq̄ uentres eſſe plantaꝶ: quoniam cibus in his ali
quatenus alterat᷑: quæ cū ita ſe habeant nihil impedimēto eſt: quo minus
ſaporis odoriſue ſuauitateꝫ optineant: mō confuſione tali elementoꝶ con-
ditæ ſint: ut rei capaces eſſe ualeant nam & in animaliū uentribus q̄uis ſor-
des pleræq́ ſint: tamē ſubiacet aliquid humoris qui grato ſapori excoctio-
niq́ datur: uelut alteratio talis ea parte potiſſimum fieri poſſit: quod etiaꝫ
in arboribus conſtat: quæ pingueſcere admodum ſolitæ ſūt: pinus.n.radi
cem agit teda totam refertam: ut ante dictū eſt. Ratio eadem q̄ in animali
bus eſt: quod pars alimenti: quæ ferbuerit excoctaq́ ſit: quoniam purgatiſ
ſima eſt: aſſidit: & collecta denſataq́ pīguedinē reddit: reliquū uero ſurſū
tranſmiſſum parteſque ſupra terram eminent nutrit: non per illaꝫ pingue-
dinem ſubiens. Sed per alios quoſdam meatus namque in tedam omni ex
parte mutate ſint: obeſitate moriuntur: ut dictum eſt. Quum enim nul-
lum tranſitum habeant ſpiritus: ſtrangulantur: ſicut animalibus accidit:
quæ ultra modū pinguerint: q̄ppe meatus oēs freq̄ntia pinguedinis obtu-
rantur: ut ſpiratio ad finem uſq́ tranſire minime ualeat: quibus igitur uel
nulla penitus uel non multa calloſaque ineſt pinguedo his nunquam talis
craſſatio euenit. At quibus ineſt his nimiꝶ euenit.ſ.ut ferueris exuperan
tis: proximū huic q́ in criſpitudīe lignoꝶ efficiēda animaduertimus ſemp
.n.caudices criſpiores extāt: q̄ rami & ramoꝶ ipſoꝶ ꝑmæ ꝑtes denſiſſimæ

atq; craſſiſſimæ ſunt quod ita euenit qr his in locis alimentum magis imme ratur atq; conſiſtit: qua de cauſa & incremētum agitur in profūdū: at quū ultra ad germen effundēdum tranſcurrit: ſimplicius atq; in longitudinem pocius auget: quod igitur his in locis alimētum ſe aliquātiſper firmat: & q̄ſi cōuoluit efficit̃: ut & ſpiſſa & criſpa ligna creent̃ cæteris qr ulterius aſſidue tēdit nihil tale exultat: quamobrem in nouellis nulla eſt criſpitudo: uis enim tota ad augendum contendit: Sed ubi in longitudine3 augeri ceſſarunt criſpari deinde dilatariq; incipiunt: ſicut etiam animalia eade3 cauſa eſt: & quāobrem tedā picemq; aut reſina3 nullā penitus nouellæ arbores habent: alimentum & enim totum ad incrementa fructificationemq; abſumitur qp pe poſtea in tedam uertuntur atq; omnino fructibus illu3 deſtinatu3 humorem magna parte uſurpant: tunc enim uelut ſordes naturales quædā hæc relinqquntur: quū uis augende longitudinis deſtitit: & radix atq; uniuerſa arbos plus roboris capere inceperit: hæc propter cauſæ cognationem hoc ī loco inſerere placuit ſaporis aūt aut odoris ſuauitatis aliquaꝝ radicū: ita ut nulla pars alia bene olida uel bene ſapida ſit: prædicta euenit ratione: cōſtat hoc idem inminoribus etiā ut in herbis oleribus atq; fructibus non nullis: quoꝝ radices ſunt dulces reliqua uero minime reſpondent radicibus exempli gratia. graminis gladioli: betæ: apii: equa pii atq; eorum: quæ in paludibus aut fluuiis idonea cibo proueniunt: radices enim & caules plurimum dulces ac cibo aptiſſimi ſunt: folia minime cauſa in his omnibus: aut quod ſuperiora humidiora ſunt atq; diluciora: ut betæ ut cōctoꝝ paluſtriu3: una enim & aquoſa ſunt & tenuia: & excoctione carent: cui efficere ſaporem datum ē. Radix tamē & caulis qr minus habent humoris dulcedinem optinere aliquam poſſunt: aut e contrario ſcilicet quia ſuperiora nimium ſicca ut graminis & omnino eorum quæ harundinacea ſunt. Quippe pars eoru3 ſuperior: ſicca inferior roſida eſt. Sapor aūt neq; in ſiccitate neq; in humiditate nimia poteſt conſiſtere: itaq; efficitur ut graminis & ſirinchii & reliquorum generis eiuſdem radices ſint dulces partes uero ſuperiores ex cauſa ſiccitatis in ſuaues & propemodum inſipidæ extent: hoc idem & in apio atq; equapio planæ aiaduertitur. Radices enim eorum carnoſe ſunt: grataeq; palato folia ſicciora ueluti acriora parimodo de cæteris quoque licet diſſerere: omnia enim fere in his ipſis rationibuſ continentur: quamobrem ubi plus alimoniæ ſubminiſtratur: uel ſuperiora eorū quæ ſuapte natura ſicca ſunt cibo idonee perficiuntur. ut in ægypto arundinis quæ in paludibus eſt: dulcis enim cætera quoque ſua extrema parte ſentitur. Sed breui ad modum at illa propter copiam alimenti tenera dulciſque parte ampliore exurgit: radices etiam ſuam dulcedinem ſeruant: uſque quo reſiccentur: reſiccate ſtatim eam amittunt: ſiccitas enim neq; cibo idonea neq; ſapida eſt: quapropter caulium quoque uigor certus ſtatuitur: at uero odor e contrario ferme in his: uirides. n. aut nihil olēt aut nō æque: ſiccate nimiꝝ redolent

ut iridis radix; atque etiam arundinum: & iuncorum: atqꝫ omnino generis
aquatilium: nam & gladiolus quãuis odoratus & ſiccus ſuapte natura ſit:
tamen minus redolet recens. Sed eoꝝ etiam uigor certus intelligi debet: ut
ſiccefentia ſupra modum reddi hebetiora neceſſe ſit. Veꝝ hoc ſupradictũ
conſentaneum fere ẽ: ſapores autem ĩ cæteris quoqꝫ ſuas uires pari rõe cor-
porati hr̃e conſtat: quoꝝdaꝫ. n. in radicibus ſunt ꝑcipue: ut oĩum acrium:
ceu allioꝝ: cæpaꝝ: qđ idem de uenenoſis ẽt dici poteſt: quæ & ipſe carnoſe
oẽs creantur. Cæteꝝ uires uenenoſaꝝ perenniores ſunt; in totũ. n. ualidio
res ex ſiccitate redduntur. quia pars aquoſa humoris exacta ẽ ex hac & enim
rõe ſucci corporati etiam utiles ſunt: quũ corporatio nõ nihil ſegregata par-
te aquoſa proueniat: q̃obrem præparare conſueuerunt: alia ſiccantes atque
ſuccãtes alia inſecãtes quo ſolis ac aeris ius coagere melius poſſit: ut reſinã
& reliqua generis eiuſdem & thus & myrrã & laſerpiciũ: affertur inſectio
aliis tam radice q̃ parte ſuperiore: ceu uenenoſis quibuſdã & laſſeri: quip-
pe radix & caulis inſecatur atqꝫ ſuccus manet utrũqꝫ: aliis radice aut caule
tm̃. ſ. prout ſuccum emittere aptiora ſunt: nam ſi radices hñt ſucoſiores
radici infertur inciſo: ſi partes ſupnas cauli: quibus. n. radices ſiccæ ſurcu-
loſæqꝫ ſunt: his nunq̃ ſtercuſ diſponunt. Eadẽ rõ lachrymaꝝ etiaꝫ eſt: quæ
ſponte concreſcũt: tã ſpinaꝝ: q̃ arboꝝ aut amygdalæ pini abietis terebinthi
quaꝝ aliæ bñ ſapide beneqꝫ olidæ ſunt aliæ inſipide: atqꝫ inolidæ: ut guma
ſpine egyptiæ uocant. Alia ſucco alia lachrymas: cõmunius tñ uocabuluꝫ
ẽ ſuccus: ſꝫ forte nil refert: humor. n. qui ſingulis uaria excoctione conue-
niat: cõi nomine caret: qꝫ uero inter humores alii calloſiores lentioreſqꝫ ſunt
alii aquoſi minuſqꝫ lenti: hinc alii denſari poſſunt: alii nequeunt: non nul-
lis ẽt aliquid miſcent: quo denſent̃ atqꝫ concreſcant: cauſam uero & ut alia
in radicibus alia in caulibus uires hẽant: illaꝫ ſane opinari decet priusquaꝫ
retulimus: quoꝝ. n. natura minus pte utraqꝫ modica ẽ aduiꝫ illã cõdendã
eo ſe quod altera ſatis: altera minus humiditatis aut ſiccitatis habuerit: at-
qꝫ ẽt quoꝝ ſubſtantiam plus in alterutram partẽ uergi natura uoluerit: hæc
aut parte ſuperiore: aut radice potius uires cõtinent: ſicut incremẽti quoqꝫ
& magnitudinis ratio anceps eſt: cucumeres. n. cucurbite: & alia pleraqꝫ p
te amplia ntur ſuperna: luxuriantur qꝫ radice tamẽ puſilla inhærent: ſcylla
bulbus: deniqꝫ oĩa: quæ radice ſunt capitata contra partẽ ſuperiorem tenuẽ
imbecilẽqꝫ: radices amplas carnoſaſqꝫ gerunt: ꝑrſus in qbus acredo ĩ ẽ uł ali
qua eiuſmõi uis radicibus potius ineſt: ut in cæpe allio & ſcylla: qđ rõe opti
ma euenit: quũ natura eo potius tẽdat: uires enim naturã ſectari neceſſe ẽ:
quod in uenenis maxima fere pte uidemus: quippe radices uenenoſiores
potentioreſqꝫ ſunt. Cauſam duo illa: quæ ſuperius diximus habent ideſt
qꝫ neue ꝑhumida: ne ue ꝑarida ſint: altera. n. ex hũoris nimietate pcoq neq̃-
unt: altera quaſi materia uacant ad coctionẽ ſuſcipiẽdã ſuæ cã ſiccitatis ſin-
gł'a ãt ꝑ ſua nã poteſtateqꝫ coquunt̃: ut dictũ ẽ: igit̃ e contrario quaſi ſapoꝛs

odores atq; oīo uires eiuſmodi aliis ſuper aliis ſubter haberi: ex ſupradictis intueri oportet: cauſa uero quāobreꝫ neq; ſapores neq; odores parce eadem omnibus habentur ſuperius haud procul prædictis fere rationibus eſt: naꝫ quod ſimpliciter dici pōt: ſingulæ partes aliquid ſimilitudinis habent: tuꝫ in ſapore: tum in odore: ſed differūt: quod magis minuſue habēt patet hoc in eis arboribus: quæ ſincerius olent: & ſapiūt: ut in abiete pino cupreſſo larice addo etiam in fico: aquoſiores enim nō æque iſtud cōfirmat. Imo uero differentiam hæ ſuſcipiunt illam ut alia ſapida: alia inſipida uel male ſapida ſint: & alia odorata: alia inodorata: nec non & odorum ſaporumq; uarietate diſcordantia prodeunt: ceu uitis pampinus: & uua deniq; omnium fere tam foliorum: q̃ fructuum ratio: ꝙ alterum crudum: alterum coctū eſt: uel potius quod neq; ex eadem materia ſit utrunq;: ſed alteruꝫ uel ut expurgata ſinceraq;: alterum ex impura calloſaq;. Sunt certe ex calloſiore corporatioreq; germina rami ſtipites totaq; moles: itaq; quū materie diſſimiles ſint finem quoq; pro ſua natura diſſimilem habeat unum quodq; neceſſe ē: qđ etiam in aīalium genere conſtat: uel potius e diuerſo: quia finem ſuum habeat unum quodq;: materiam quoq; habeat diuerſam neceſſe eſt: omnium uero ut ſimplicius loquar finis pro ſubiecta natura ſtatutus eſt: quæ quuꝫ uaria & in ſapore & in odore ſit: diſcrimenq; ad ſenſum hominis redigatur: hinc diuerſitas partium exultet neceſſe eſt: nihil enim prohibet folioꝝ temperamentum guſtui modicum eſſe interdum fructuum autem in modicū ac uehementius uel in acerbitate: uel in auſteritate uel in amaritudine: uel in aliqua diſpoſitione: quod etiam in olerum genere perſpicuo eſt: quippe folia moderata & grata ſunt: ſemina uero acria: uel amara: & ex toto uehementiora ſentimus: ita ut contra q̃ in arborum fructibus ac terræ frugibus res eueniat: fructus enim illaꝝ utiles: folia inutilia ſunt: horum aūt folia tantūmodo uſui ſunt: ſemina nō niſi medicaminis forte dari rationi cōmode poſſint: quod igitur in his liquet: nihil prohibet in tilia quoq; cæteriſque non nullis arboribus effici: ut fructus inguſtabilis frons dulcis atq; guſtabilis fit: fructus enim nature conditionē puram cōtinet atq; ſincerā: enimuero ſiue nimiuꝫ ſiccus lignoſuſq; ſit: ſeu auſterus amaruſue: aut male olidus: aut aliq̃ difficultatē ſortitus: inguſtabilis redditur. At frons quia humidior ac penſilis eſt: moderationē aliquā optinet: qđ ēt in laſſere atq; aliis pleriſq; acribus patet: folium.n. laſſeris ſuauis fructuſq; mollis eſt: ꝓpter humorē quippe acrimonia moderat ꝑmixtus humor: aquoſus itaq; aliquā ſaporis gratiā generat: cōtra ſiccitas uehementiora oīa reddit: omnino multis id euenit: ut quum uiridia ſunt mandi nimiꝝ poſſint: ſaporiſq; aliquam reddāt ſuauitatem. ꝓpter cōmixtionē aquoſi humoris quuꝫ aūt ſiccescūt humoris temperie ſublata inguſtabilia relinquant̃: ut germina uitiū & ſtipitum & aculeatoꝝ quorundā: & legumina aliquoꝝ: ut ciceræ fabæ: ad ſūmam eorum quæ dulcedinis aliquid reddunt. Cōmune id omniū ꝓpem c̄ꝫ

ſit:

ſit: quorum ſucci per ſe acerbiores aut acriores aut amaiores: temperati eiꝫ
a natura humore aquoſo meliores dulcioreſꝙ ſapores ſuſcipiunt: quod &
in myrtis ac punicis fieri certum eſt: at ſi quæ talis natura arboruꝫ aut cio
plantarum eſt: ut fructus uiribus ſinceris progeneret: folia tñ parteſꝙ ali-
as creet: per mixtionem nil prohibet: ſicut dictũ eſt: mandi folia poſſe fru-
ctum uero inguſtabileꝫ eſſe: proximum his & in radicibus quoꝙ cibo ido-
neis eſt: quaꝝ folia inguſtabilia pene ſunt: ut pote ſicca ſpinoſaꝙ: caules ãt
mandi nimiꝝ poſſunt: & radices ipſæ ſuauitatẽ etiam reddunt. Adſũt e cõ
trario quoꝝ cætera cibo apta & ſuauia ſunt. Radices aũt inguſtabiles: quia
lignoſæ amaræꝙ aut deniꝙ maleſapidæ uel inſipidæ ſunt: differentiam ha
ud paruã natura quoꝙ uaria aĩalium facit: &.n. quæ nobis inſipida ſunt:
cæteris animalibus ſapida ſentiuntur: ꝓpter uirium bonitatem facultatẽꝙ
cõficiendi. Alia tamen aliis in genere quoꝙ illoꝝ grata & in ſapore & in diſ-
poſitione animaduertimus: delectãtur.n. alia teneris: alia ſiccis potius nõ
nulla etiam dum tenera ſunt a nullo guſtantur: ſicca autẽ cibo idonea ꝓpte
rea ſunt: quia quantum in his amaritudinis difficultatiſꝙ fuerit percoctiuꝫ
excretumꝙ eſt ſolis opera: ut ſiſama ut eriſimum: hæc.n. uiridia tãgi a nul
lo animali uidentur propter amaritudinem & grauitatem ſaporis: ſed ſicca
ta acceptiora euadunt: fructuſꝙ eorum ſuaues efficiuntur: atꝙ eorum cau
ſas huiuſmodi putandũ eſt: de fructibus: qui cibo idonei ſũt ratio facilius
reddi poteſt: horum quippe humores puri ſinceriꝙ ſunt uelut a natura li-
quati purgatiꝙ: ut & pluribus & magis ualeãt conuenire: ſꝫ de uenenoſis:
& his omnino: quæ uires obtineant aliquas: conſiderandum deinceps eſt.
Quippe in his neꝙ uires eadem intelliguntur: neꝙ pares in omnibus illico
a radicibus ſũpto inicio intuẽdi: nec enĩ ſuperioribus oĩbus ceu foliis ramis
fructibus eadem uis ineſt: & differere quidem pluris minoriſꝙ ratione ali
quid eſſe conſentaneum dixerim: at aliqua eſſe quæ penitus nequeunt age
re: quod pars reliqua poteſt: ut ſemen & caulem: quod radix uel e diuerſo
radicem: quod ſemen & caulis hoc magis mirandum. Ergo cauſas & præ-
dictis petendum: quum enim naturam atque temperiem ſuam unum qđ-
que habeat: uires quoque uarias habeat: neceſſe eſt: ut alia colliquare poſ-
ſit: atque diſcernere: alia nequeant: & alia magis poſſit: alia minus: & fer-
uefacere: & coquere: & frigefacere: & ſiccare: & reliqua pari ratione adden-
dum: ſed fructus maxime diſcerepare conſentaneum eſt: ſi quidem non
uniuerſa natura radices: & fructus: & cæterarum partium ſimilis ſit. Sed
aliæ incoctæ penitus ſint: Aliæ coctæ: & omnino conſtantes: ex pluribus
itaque efficitur: ut & ſapore: & uiribus inter ſe plurimum diſtent: ita eniꝫ
tum in agreſtibus: tum in urbanis uidemus quorum radices amare lactu-
oſæque ſunt: horum fructus eſſe prædulces quaſi ex incocto percoctos qđ
idem uiribus quoque uenenorum eueniſſe putandũ quãobrem non temere
fit ut ĩ aliis radix: ĩ aliis pars aliq̃ ex cæteris plãtæ eiuſdẽ amplius ualeat.

ná & radices ãplius a radicibus differũt i his ẽt quæ generis copulãtur ſocietate: & ſemina ſeminibus & reliquæ ptes multo inter ſe uiribus diſtãt pp agri cæliq́ꝫ conditionẽ: ſicut & frumẽtuꝫ & cætere fruges pondere pp: limẽtoꝝ uarietatẽ: quapp medicamina lõge præſtãtiora medicaminibus explorantur: quæ longo interuallo minime diſtãt ut eleboꝝ naſcens in oeta mõte melius parnaſico ẽ: ualidius. n. eſſe illud putatur minuſq́ꝫ aptũ medicamur cauſa: quãobreꝫ ualidũ ita fit ſimilis atq́ꝫ in fructibus: aeris. n. duricia nutrimentiq́ꝫ largitate grauitas in eo quoq́ꝫ tractu ſicut in boecia prouenit: porro alius ager ad alias uires idoneus eſt: quẽadmõꝫ in fructibus quoq́ꝫ perficiendis aĩaduertimus: ſũt &. n. loca quæ ne excoquere quidem ullomõ uires medicas ualeãt: qppe multis ĩ locis & niger eleborus & aliæ radices: ſꝫ betes ĩbecilleſq́ꝫ cõpiunt ũn credi haud temerẽ poſſit aere frigido & ſolo apto: atq́ꝫ ẽt ailmẽto modico opus eẽ: & qđ uenena ĩ mõtibus pluria naſci uidentˀ: & in his maxime qui altiſſimi ſunt atq́ꝫ ampliſſimi & de his ſatis dictum iam eſt. De odoribus quoniam ii quoque particulatim fieri ſolent: cauſas eaſdem aut certas proximas eſſe putandum excoctio namq́ꝫ aliis in flore potius: aliis in fructu aliis in foliis ramiſque aquoſis & quaſi inſipidis aut acribus: in flore: ut roſæ croco & reliquis generis eiuſdem: quorum quæ minus bene ſapida ſunt odoribus etiam ſuis grauitatem quandam præſentant: ut liliuꝫ lirium & eiuſmodi: quædam nullam penitus reddunt ſuauitatem odoris: ſed grauiter redolent quod a ſapore quodammodo fieri neceſſe ratiõeꝫ odoris ab illo remotã certum eſt: enim uero quæ diluta & inſipida ſunt: hæc pene omnia in olida quoque ſentimus: quippe in his: ut ita loquar duobus exordia qualitatis inolida habentur: quum & ſapor natura quadam aquoſa eſt: & humor aquæ nimium reddit: alterum enim miſceri quaſi non poteſt: alterum enim exnimietate tolli neceſſe eſt: itaque id etiam miſceri quodammodo nequit: quequidem res aratione odoris auerſa penitus eſt: odor enim mixtione quadam conſiſtit. quæ autem alimento uberiori uehementiorique nutriuntur: ceu paluſtria hæc odores etiam proximos ſuo alimento graues ſcilicet quoſdam ac turbidos reddunt: quum igitur aliis in radicibus mixtura eiuſmodi atque moderatio ſit: aliis in ramis ac foliis: aliis in fructu: pluribus uero ĩ flore: has eaſdeꝫ partes ĩ ſingulis odoratas eſſe ratio eſt ideoque flores arborum qui minores ſunt: odoratiores ſentimus plus enim terræ humoris ĩ maioribus ineſt ſi tamẽ hæc ratio minus placeat: aliã quæres. Igitˀ ĩ uniuerſum atque ſimpliciter ſatis fortaſſe dicta hæc ſunt. At uero in eo quod prædicta temperamenta ſingulatim animaduertere deceat non temere plurimis odorem eſſe in florem appareat. Agitur enim in eo prima quaſi & leuiſſima coctio ſiue ſiccitas aliqua mutatio uenerit. Quum uero fructus inceptus ſit: odor non amplius permanet: quia plus iam adeſt humoris: præterquam ſiqua humore tali ſuapte natura ſint: ut odorẽ ualeãt conſeruare ex toto pene fructus: qui guſtu ſuaues ſunt bene olent.

Nam & malum & pirum & meſpilum tale eſt. Adde quos priuatim ac-
ceptos uocamus: ut cedrida & terebinthũ & ſimiles quoſq; pingues ſenti-
mus: ut fructuʒ abietis: pini: picæ: lauri: ex dulcibus nullus fere bene olet
Nam & mala dulcia odorem minime omnium reddunt: & eo minus quo
dulciora ſunt. Ratio: ꝙ ſuccus dulcis craſſior atq; tereſtrior eſt: præſertim
quum mixtus fuerit in fructu odor auteʒ humoris tenuioris ſiccioris aptiq;
diſflari: pocius eſt: de quibus poſt hac etiam diſſeremus: ueꝝ ut ſummatiʒ
agamus: odor & foliorum & ramorum: & in totum arborum atq; plantaꝝ
in eiſdẽ generibus eſt: in quibus aliquid acredinis aut pinguedinis ieſt: quẽ
admodum certe fructus quoq; ſupradicti ſe habent: & quidam etiam ex ui-
noſis fructus: & enim myrti odoratus: & ea quoq; odorem aliquem reddit
& quecunq; talem acrimoniam ſiue pinguis ſiue uinoſi ſiue etiam alicuius
ſucci in ſuis fructibus habeat: cadeʒ ratio in genere quoq; herbarum ẽ: quas
coronarias appellamus: ut ſerpilii: ſiſymbrii cæteroꝝq; ĩ oleribus ceu ruta a
pio m̃ta: ſiccitas enim & acritas uel acerbitas his innoteſcit: non ĩ fructibus
neq; in cæteris quæ humoris eiuſmodi ſunt. In omnibus uero tum in his:
tum cæteris odoratis redditum illud per diffuſionem omnino ineſt: ut de-
mixtum quod ſiccum ſapidum eſt: uim aliq̃ pariat: odoris prorſus odora
tiora ſuauioraq; tam tota: quam pticulatim locis placidis ſpiritus ac ſiccis
proueniunt. ſ. exhauſto humore aquoſo excoctoq; reliquo melius: ſiccitas
eniʒ ut ſimplicius loquar odori conuenientior eſt: & omnia odorata eo po-
cius uergunt: argumento etiã illud eſt quod tractibus æſtuoſis plura meli-
oraq; odoratoꝝ gñа prodeunt: melius enim ſibi concoquitur̃: & quædã ſic-
cata olent: *uiridia nihil olent*: ut calamus iuncus: nõ nulla etiam plenius o-
lent ſiccata: ut iris ac ſertula campana: ſic & oenanthes odoratior eſt: nõ tñ
omnia ita ſe hñt: ſʒ adſunt: q̃ e diuerſo nãʒ ſortita ſint: q̃ ꝓfecto diuiſiſſe o-
portet. Diuiſio uero ſimplex occurrit: alioꝝ eiʒ odores exiles: ut floꝝ fere
oĩuʒ: q̃ uirides atq; recentes ſt̃ odoratiores: tp̃is auteʒ ſpacio decurſo exhala
tionis cauſa hebeteſcunt. alioꝝ odor ualidior ẽ: ut eoꝝ quæ terrena magis
& ĩ tereni oribus poſita ſt̃: q̃buſq; uis q̃dam aquoſa ꝑmixta ẽ. qua ſiccata in
ueterataq; ad q̃dã uſq; tp̃is ſpaciũ odoratiora reddunt̃: cuius gñris poma
cotonia ſunt q̃q; ex coronarioꝝ numero acrẽ reddunt odorẽ: ut abrotonum
ꝑ̃cipue & ſampſucuʒ & crocũ: una. n. & q̃tuʒ humoris aquoſi ẽ exhalat̃ &
alim̃ti ceſſat acceſſio: & q̃daʒ ueluti coctionis aliquid ꝑſe ipſa recipiunt: uñ
fit ut a ſuis decerpta arboribus odoratiora reddant̃: ut mala & quædaʒ alia
euenit ut ĩter herbacea: quæ uiridia ſint nihil oleãt ꝑꝑ hũorẽ: ſicca ãt oleãt
aut alia quædã & fœnũ græcũ: nã & uinũ tunc maxime conſtans ꝑficit̃ atq;
odoreʒ capeſſit: quũ pars eius aquoſa diſflata exactaq; ẽ: hæc igitur oĩa odo-
ratiora inuetuſtate efficiuntur. Quæ autem debilia ſunt celeriter euaneſ-
cunt: ut uiolæ tam nigræ: q̃ candidæ amaræ maleq; olidæ in uetuſtate red
duntur: nec ſicuti roſæ ſuũ odoreʒ etiaʒ ſiccæ conſeruant: dũ deficiant pe-

nitus: uirides tamen a longe redolent: ſiccet non niſi proxime admotæ. Ra-
tio quod indurate quodãmodo defectu propri caloris halituȝ reddere neq̃-
unt: nam aduſum quidã unguentari eas quoq; aliquatenus ſiccare coſueue-
runt: ut odoreȝ ſinceriorem reliquãt: ſertula campana uel plus temporia o
dorata edurat: cæteꝝ adſunt: quæ inter odorata nimiuȝ ex ſiccata deterius
oleant eo quod acrioreȝ durioremq; reddãt odoreȝ. Eſt.n. queãdmõȝ uini at
que intotum ſucci ſaporiſue duricia uehemẽtiaq;: ſic etiã odoris: quod & in
ter agreſtia quibuſdã euenire uidetur: ceu ſerpillo & ſiſymbrio: & in generẽ
oleꝝ rutæ precipue: ſunt.n: odores eoꝝ duti expartesq; oĩo dulcedinis. At
urbanoꝝ odores una cũ remiſſione dulcedinis quoq; aliquid benignitatis
habent eſt enim ut in ſapore ita ẽt in odore dulcedo: & cætere propemoduȝ
generum appellationes tanq̃ naturæ eoꝝ nõ multo inter ſe diſtent. Sed qui
nam odores ſint diutini: & qui ſiccatis meliores reddãtur: cæteraq; ſimilia
ſpectari ex predictis oportet queq; anobis ſunt præterrmiſſa: facile per hæc
eadem conſpici acæteris poſſint quæ aũt nõ particulatiȝ: ſed toto corpore o
dorata ſunt: de his quæret ſane aliquis: quod prius dictum iam eſt: quãob
rem flos odoratus eſſe non põt: an non ex ratione id quæret. Nam & cæteris
odore carentibus flos iſtiuſmõi deeſt: ſed in his potiſſimũ enotatur qr ratio
nãq; odoris præceſſerit. Cauſa illa eſſe uidetur: quod gneratio floris cõcoctio
quædã eſt: quod aũt coquitur ĩmutatione illius eſt qđ iam antea eſſet: quæ
igitur odorata ipſa non ſunt: hoꝝ flos quũ humor concoquitur: odorem ali
quẽ capit: qm̃ concoctio ĩmutationeeſt: contra quæ odorata ſũt hoꝝ odorẽ
permutatione uariaȓ neceſſe eſt: quod ſi plene ſint odorata: flos minus odo
ratus proueniet: hæc.n. diuerſitas ueluti hebetatio ᵱſtini odoris ac uirium
eſſe uidetur: quapropter florem tunc olere poſſe affirmant: ſed hoc an ita ſit
cogitandum: fidem.n. aliquã affert ſimile tũ euenire uidetur: ut in ſuccis
coctis atq; incrudis quum ignẽ ſentiunt aut ſoleȝ. Quippe facta mutatione
alteri in melius alteri indeterius cõmutantur: uis.n. caloris alteros coquit:
alteros ex ſua perfecta conditione dimouet: quum.n. res finẽ ſuuȝ attinge
rit mutationem indeterius fieri neceſſe eſt: quod ẽt hac in parte euenire ui-
detur: quum odor emollari inceperit: fit.n. uelut remiſſio ſinceri odoris:
tum etiã euenit: ut ſuccus eiuſmodi qui ſuapte natura ſuccus eſt: in prouẽ-
tu floris humeſcat: ſi ſuccus generatio fieri nõ poſſit: atq; ita ſequatur remiſ
ſio. Sin aũt non humore: ſed dulcedine opus ſit adſructuũ gñationẽ. Omia
nãq; exdulci creentur: & hinc flores magna ex parte dulces ſentimus ea quo
que ipſa ratione diſſolui effeminariq; odorem cõſentaneuȝ eſt q̃ſi dulceſcat
exempta ſcilicet acridine illa ſincera: hoꝝ igitur cauſam talem eſſe exiſtimã
dum: cur aũt fructus agreſtes odoratiores urbanis ſuis generis ſunt: ut ma
la pira ſorba: meſpila: & reliqua atq; ipſoꝝ maloꝝ tãſyluestriũ: quã urba-
norum: quæ acerbiſſima ſunt ſuauiſſime olẽt. At qui quũ odor per coctio
nem aquiratur: quæ maxime cocta ſint hæc olere melius putaueris oporteȓ

Ergo de his dici quidem in uniuerſum poteſt: agreſtia duriora eſſe: quod i cæteris quoq; rebus naturæ animaduertitur: ſed conuenientius rõ aſſignet ſiquis coquẽdi genera ſaporis atq; odoris diſcernere ualeat: ita ut quo in genere uis ſaporis odoriſue conſiſtat comptũ: ſit enimuero drĩæ aliquid ineẽ uidetur: ſiue drãnt interſe ſiue idem ſint: aliqua cõmutatione. Sed hoc diuiſioni generali mandandũ utiq; ſit ad rem autem nobis propoſitam illud ſatis eſt: quod & latiſſime patet: dulcedineꝫ ut ex toto ſaporis ſuauitudineꝫ fieri non niſi ſucco craſſeſcente ſolere: qua de cauſa fructus ſeneſcentes ſole q; ferueſcentes dulciores oẽs efficiuntur. Craſſantur. n. exempta parte humoris aquoſa: odoris aũt rõ in priore quadam minuſq; perfecta coctione uerſatur: argumentũ quod ipſa etiam odorata: ut pira mala & cætera plus reddunt odoris: ſi cocta in plenum non ſi͛t: atq; ſaporis excoctio tum potiſſimum cõſumatur: quũ in plenum excoquitur: & quidẽ in primis ſuccoꝝ mutationibus uidere id licet: uberius nãq; odores ĩde exultant: ceu ſim.l & flatilis quædam eſſet odoris condicio: & ſuccus ſuam haberet nãꝫ: ad quaꝫ quum ueniſſet craſſatus excoctuſq; minus qdem odoris ſpirare dulcedineꝫ tñ conuenientẽ atq; in totuꝫ ſenſui accõmodatã poſſit acqrere. Agreſte igit͛ gñs ad priorẽ uſq; tantũmodo coctionẽ deueniens odore quoq; rõe adipiſcit͛ pleniore ꝫ urbanum: quũ pfectiorem attigant cocturã: alimentoq; abundet pp uehementioreꝫ cõfectionem ſuccos ſuos in dulcedineꝫ odoris hebetudinem uertit. Tum etiã humiditatẽ ſiccitatẽ largitateꝫ alimoniæ pſimoniãue cõmoditateꝫq; afflatus conferre aliqd ad odoreꝫ ueriſimile eſt. Siqdem oĩa quæ arida lociſq; aridis ſunt: quæ paruo alimento cõtenta degunt: quæ placide aſpirant͛: odoratiora pculdubio ſint: humor. n. largius ſe permiſcens odorẽ hebetat: qua pp locis opacis dilutiſq; odorata nunq̃ pueniunt: nimirum ergo dũ craſſantur mutationẽ illã recipiunt: ſicut dictum ẽ. Oĩo quod ſimpliciter dici poteſt: genus agreſte ſiccius ẽ: unius ſpiracius ferucncius: atq; etiam ſucco tenuius eſt: nec ſuccum carni permixtũ gerit mõ urbani q̃ quidẽ oĩa iuuãt ad odorẽ efficiendũ: licet hoc in uino etiã peruidere: quod. n. dulce moleue ẽ: caret odore: q; tenuius inter cætera ẽ: hoc odoratius: & celerius hoc q̃ pingue craſſũq; cõſiſtit: atq; perficitur: itẽ una cuꝫ odore euenit: ut fece ſidẽte uľ ſegregato hũoris ptiſq; terrenæ exhalatioq; ſortis aquoſæ efficiatur: ita ut ex his oĩbus ſuauis illa exoriatur olentia: ideſt attenuati one ſegregatione exalatione nã & ĩ ipõ dolio pars uini quæ eſt iuxta fecẽ minus redolet: hæc eadẽ cã ẽ: & q̃obrẽ genus uini: qd᷑ molare uocatũ eſt: celerius purget͛ conſiſtatq; ẽ: & . n. tenuius & obiter q̃i uitio mixturæ immune confirmatur id ẽt qđ ex tenuioribus & ſucco pbatis ſpiratiſq; commode odoratiora pueniunt: & ex uetuſtioribus potiuſq̃ nouellis: itẽ q; quæ large olent ac ualide molliciã inguſtatu nullaꝫ pñtant: ut pote quũ ſimul manere nequeant: odor ſuauis & plenius ille ac ualidius qd᷑ etiaꝫ in unguentis: incenſis: coronamentis cæteriſq; odoratis euenire uidet͛. Hæc &. n. omnia

amara ſunt maleq; ſapida ſicuti amygdalæ: & mõtana uero uinorum genera
odorem pleraq; obtinẽt quæ dura minuſq; inſapore commẽdata exiſtũt: his
igitur omnibus conſtat: aliud eſſe quod faciat odoris ſuauitatẽ. Si tñ cauſæ
odoris ſaporiſq; modis adſit : quod ex ambobus exultet ſuauiſſimũ eſt ꝑ
ſertiȝ quum inquibuſdã agreſtibus acerbo atq; ſinceritas tedio admoduȝ ſit
ut retulimus: ceu in ſerpillo abrotono ruta per mixtionẽq; natiui humoris
temperãtiora ſuauioraq; reddantur. At ſi alterũ ĩmodice adſit : quærimus
certe quod deeſt: ſimul enim quodãmodo in eiuſmõi guſtabiliũ genere o
doris atq; ſaporis delectatio eſt. Sed diſcernere explicareq; inuniuerſũ tem
tandum quemadmodũ diximus : ut ſi in ſucco dulcedo ſit aũt aliqua gene
ra ſaporis: odor aũt de ſucco proueniat: qualis nã ſit uterq;: & quomõ habe
at illud igitur exprædictis iam pȝ quod principio quærebatur : quãobrem
fructus agreſtes ſint odoratiores: atq; ꝓinde euenire appareat : ut in ꝑfectis
& priuaticiis pocius conſiſtat odoris ſuauitas. Sed quidẽ ex his alia amara
ſint. alia acria: alia exilia: alia acerba · alia aliquid habẽt tedi nec temere forſi
tan: exit. n. halitus quod de his maiorẽ in modũ: qui ſi tẽperata ſunt medi
cus ſenſui occurrit: ſi minus difficilius grauiſq; eſt: nec in priuatione genus
id collocãduȝ: ſed aliquam potius naturã aliaȝ ſortitũ appareat: ſi quidẽ nõ
nullã uim extremoꝝ obtinent efficiendoꝝ: igitur odor his de cauſis in ſuccis
minus dulcibus atq; inſuauibus ineſt: odoꝝ aũt dixerim omniũ poteſtas ꝓ
ſubiectæ naturæ ratiõe proculdubio eſt. Cæteꝝ aliqui ex numero ficꝝ diſtã
tes odoratiores quã proximi ſentiuntur · quod ẽt iniuiolis depræhenſũ eſt:
Ratio quod ad locũ remociorem odor purus ſincerusq; defferatur: effluũt
enim de cæteris & partibus plantæ aliq;: quæ longinquius trãſire non poſſũt
quia terrena magis craſſioraq; ſunt: quippe in uniuerſũ odoꝝ generi imbe-
cilli ſinceritas ualitudo : mixture conueniens cõmodior eſt ſicuti & ſapori-
bus exempli gratia mixtura mulſo macerata: melius quã ſincera redolere in
ceuſa putatur : odor. n. melior atq; dulcior redditur tꝑatus: hoc idem & ſuc
cis euenit. Sunt. n. qui mixturam deſyderãt ad acquirendã ſuauitatem oĩo
ut ſimplicius agã: odores plurimi ſincerioreſq; mane ſentiunť die creſcẽte mi
nus meridie mĩe: quod ſol oĩa ſiccat: & quẽadmodũ horis diei: ita ẽt anni tẽ
poribus ꝓ rõne mutanť: ꝑterq̃ ſi q̃ ſuos odores maturitateſq; tꝑe alio cape
ſolent: aut cæli tẽperies aliq̃ ad odores cõficiendos accõmodata cõtingat : ut
ĩ herba cui nomẽ heſpidi pȝ: hoc. n. nocte plus reddet q̃ ĩterdiu: cæteris aũt
ſuo ſpacio nõuitio ſed medio quũ maxĩe uigẽt: quæq; odoratiſſĩa ſť: uel ubi
paululũ a ſuo uigore declinarũt: haud: n. fortaſſe coquẽdi rõ eadẽ ẽ: ſaporis
atq; odoris nouella &. n. plãta alimẽtum excoquere neqt: utpote quæ plus at
trahat q̃ poſſit cõficere annoſa ĩbecillis penitus obinopiã caloris inſita ẽ. Ce
teꝝ uetutæ odoratiores ſť q̃ nouelle minus. n. humoris in his eſt itaq; magis
ualent exupare: ſicut ẽt quæ ſolo gracili poſita ſť licet tñ ſimplr illud aſſereř
oĩa q̃ uigẽt ꝓſtãtiora tũ ſapore tũ odore ĩtelligimõ finẽ hũc nã illis ſtatuerit

frigore

frigore gelu ꝑ tã ſapores: quam odores hebeciores obdenſatione reddun-
tur: nil .n. concreta exprimere põt: tum ẽt oblitterati quodãmõ ex uiolen-
tia frigoris: nec modo illa: ſ3 etiã ſenſus tollitur: quippe utraq; ex ſuo ſtatu
frigoris iniuria dimouentur: quã q̃ acrius illa q̃ ſenſus nã & fructuũ dulce
dinem: frigus per gelacione3 euaporando educendoq; eximit: parimodo &
nimietas æſtuũ ſaporib9 officit: alia nãq; exurit: alia ñ coqt: alia ueluti putri-
da & ꝓhumida reddit: ut de ficubus dictũ ẽ: odores forſitan nõ nulloꝝ ma
gis cõſeruat: & forte illos creare & põt: q familiares locis aridis ſũt: hos .n.
conſtat eſſe oĩo ſinceros multos tñ peruertit q. ſ. cõſiſtunt in fructibus: qr
ſuccoſiors indiſcretiq; iſti ſſ: qppe odor nõ niſi matureſcentibus fructibus
cõſiſtere põt: in totũ mixturæ modũ ineſſe: naturãq; ſiccitatis in oĩe odoris
quæ quodammodo innoteſcere conuenit: ſiccitas & .n. eſt quæ odores uel
omniũ uel certe aliquoꝝ facere poteſt: qđ obiter interea quoq; perſpicuum
eſt: ubi tpe æſtiuo ſolo aduſto imbres acceſſerint: humor .n. admiſſus fer-
uentiq; pulueri pmixtus odorẽ generat: qđ idem in cæteris etia3 facit: nam
& qđ de arcu cæleſti referunt arbores & loca reddere odorata ubicũq; con ſi
ſterit tale eſt: reddit .n. non in oĩbus modis odorata: ſ3 ſi qua materia com-
buſta proxime ſit nec id forſitan pſe agit: ſ3 quodammõ per euentũ: ĩpulit
eni3 locis ubi cõſiſterit. Quippe mature cõbuſtæ admixtus humo uapore3
quẽdam odoremq; excitat. neq; .n. aquæ multũ deſcendit: ſ3 magna parte
guttæ irrorant: ita ut calliditatis ſiccitatiſq; modus nõ deſit. Materia quoq;
ipſa certe ſit qualitatis opus ẽ: nõ .n. in qualibet neq; quibus uis mõis illud
fieri poteſt: oĩo uel in cæteris crematio atq; p mixtio creabunt odorẽ: ſi mo-
dice fuerit: nam & incenſa ex hac rõe impoſita igni redolent molli .ſ. nec ra
pido cuiq̃ & per urenti: ſic .n. modus ſeruetur odoribus aliter corruptio ſe-
quitur: huic ſane ꝓxima & eadẽ fere cauſa ẽ: Quamobrẽ ĩ arboribus & ad
ſummã in genere plantaꝝ odora cõperiri per multa poſſint: animal nullu3
penitus odoratum ſit: niſi quis pardalim dixerit ſenſui belluaꝝ bene olere
ut dictum iã eſt: genus & .n. animalium ſiccum & calidũ ſuapte natura ẽ.
Itaq; halitus eius tenuior atq; purior: plantæ plus hñt humoris naturalio-
reſq;: ut ita dixerim extant: ideoq; habitu3 quoq; eaꝝ talem eſſe neceſſariu3
omnino alimentum ſimplex plantaꝝ eſt: nec quicqua3 nunc ſuperuacuu3
habet: animalium uarium ẽ multaq; hñs ſuperuacua: confert autem & ali
quid ad odorem cõficiendu3 naturam qualitate anteceſſiſſe idonea principi
um .n. & res prima natura eſt: neq; .n. arbores omnes ſuauiter olent: quia
non conſimili temperamento ſunt condite: hæc ita eſſe cenſendum: ni for-
te odor: quem animalia reddere nata ſint: certus eſſe humano ſenſu ne-
queant: eo quod hominis olfatus omnium deterrimus eſt. Quippe cætere
animantes & a longe ſentiunt: & quæ proxima ſunt percipiũt exquiſitius.
Vnde alia grata alia penitus inſuauia hic concurrunt: ſicut etiam hoĩni alia
magis aliis grate redolent: non nulla etiam omnino uitamus. Sed maꝝ: qđ

antea diximus : ſi quod nobis fetidum inodoratũ ills occurat : at mi[illegible] iſtud non ſit quãdo qdẽ & aliis euenire hoc idem uidemus in ipſis protinus ali[illegible]o nis : quoꝝ temperamenta potiſſimuꝫ cauſam habere quiſpiam credet : ut pote quæ inæqualia ſint : atq; innormia : figuras enim illas democriti affecti ones mutationeſq; certas efficere poſſe arbitrandum : quum certas habent formas ut dictum eſt : hæc ita aſſeruiſſe par eſt : quod ãt pauloante diximus nunc etiam aſſerrendum : prorſus enim odoris ſaporiſq; ratio qualitatem quandã & agri : & cæli & alimenti expoſcit : nec excedere nec defficere : nec a uer[illegible]um eſſe ſubiectis alimentum oportet : quippe quod excedit coctioni impedimento eſt : quod defficit uelut materia caret : quod alienum eſt ſun gi natura officio nequit : quicquid in cultu curaq; uerſatur & ut ſolum cõue niuntur calores ac frigora ſentiat : hũc eniꝫ in modũ alimẽtuꝫ facultas quo que coquẽdi ſubminiſtratur : fructuſq; perinde atq; ſaporis exultat uarietas ut illa interſe dñt : hoc ita eſſe argumẽtis pluribus conſtat : alia eniꝫ alio in a gro bene olida : bene ſapida : furgifera : ſterilia germinis fertilia : infertilia : nam ea quoq; ſub eadeꝫ cauſam ueniunt : de quibus non niſi cæli ſtatũ ac ter ræ alimentũ pro cauſis aſſignare debemus : enim uero : quæ uetent : augeãt faciantq; cocturã iocunditatẽq; ſaporis hæc ſunt. Sed quũ ſaporum odorũq; uaria difformata ſit : iccirco temperamẽtuꝫ nõ unum oĩum eſt : nec alimen tum cõmodũ omnibus unũ : ſed ſingulis quod proprie naturæ reſpõdeat : unde illius ẽt quæſtionis ſolutio exultat : quãobrem quum loca feruida o doris fertilia ſint : nec omnia genera odoratoꝝ : locis omnibus feruidis pro deant : atq; etiã magis illius : quãobrem quæ alibi carent odore : hæc locis fer uidis odorata ſint ut calamus & iuncus in ſyria : quæ aũt odorata alibi : ni hilo odoratiora comperiantur locis eiuſmodi imo uero hebitiora : ut quidẽ aiunt : quãq̃ ut odoratiora ſint : ratio poſtulare uidetur : hæc. n. omnia ꝑdi cta cauſa cõtinet. Quippe cæli & alimẽti cõditio alia cõuenit aliis præſertiꝫ cũ ẽt ipſa gñа diuerſa interſe ſint : quapp & ſyrie ipſius pars exigua eſt : quæ calamũ ferat & iũcũ loca itẽ quæ ſuccũ balſami ac cætera odorata pariunt ſuis ipſis domeſticis aptiſſime ſe accõmodãt : cæteriſq; quæ alibi odorata na ſcũtur minus ſufficiũt ſicut & fructib; euẽit : nõ. n. parẽ calorẽ deſyderãt : oĩa neq; ſimilẽ : ſed alia maiorẽ : alia molliorẽ : ac minoreꝫ : q̧ ẽt in his patet q̃ aqua coquũtur & ad ſũmã in his quæ arte cõficiũtur nõ uſq̃ ẽt ex ſingulis idẽ cõſtat : &. n. in ægypto flores coronamẽta quæ deterrima fere oĩuꝫ gene rãtur : qr cælũ caliginoſũ ac roſidũ eſt : qppe locis eiuſmõi nullus pene odor cõtrahi põt : qm̃ deeſt facultas coquẽdi : ſed potius aridis : in his. n. plane ex coquitur nã iã ea quæ apud cyrenã proueniũt : nõ niſi ratione ſiccitatis odo rata cõſiſtũt : tũ cætera : tũ uel maxĩe roſa & crocũ. Ager. n. ille tẽuis ſiccus nec nimiũ feruidꝰ aere tñ puro ſitiẽtiq; ãbitꝰ q̃ qdẽ ad odorẽ creandũ aptiſſia roſa uõ & crocũ paruo alimẽto cõtẽta ſẽ & ꝑinde cæteris odoratiora creãtur Sed mirabilius quod de myrti egyptiis fertur : quãq̃ enim cætere ĩodoratæ

penitus ſunt: ille tamen odoris ſuauitate excellunt nec quicq̃ iuuat ſiccitaté caliditateꝫ cæteraqꝫ ſere q̃ ſenſus pcipit: ñ minus in quibuſdã ex reliquis: ſed magis ineſſe: adeſt forſitan genus: quod tranſlatum in alios tractus: ut cypruꝫ: rhodum: cnidum. Non nihil ſuaꝝ uirium ſeruet: nihil tñ idem: ſꝫ fronde etiã redditur ampliore. Quippe tenuis illa ægyptia ẽ: & odore lõge pſtantior: itaqꝫ loci natura illius cauſa potiſſima eſt: proprietatemqꝫ admirabilem præcæteris gignit. Nam & quod fructu exiguo nec candido: ſꝫ nigro gñs hoc eſt: nihil odoris rationi r̃pugnat: ſit. n. utrunqꝫ cã ſiccitatis: & quidem cauſam fructus exiguitati aſſignant: quod aqua deeſt cæleſtis: q̃q̃ fructus deſyderat: rores. n. haud ſatis auxiliari ualere. Sed hoc & quicquid eiuſmodi cauſæ ſit: ut pleraqꝫ loca uires peculiares poſſideant priuatius diſputari certe deſyderant: cõis. n. ſania qua agros permultas hẽre inæqualitates aſſeritur: uera quidem: ſed priuatas etiã uires ac differentias exit: proximum igitur eſſe illud quoqꝫ uidetur: ꝙ punicis in lycia euenit: ut. n. ſapor illic peculiaris: ſic in ægypto ſuauitas illa odoris peculiaris eſt. Sꝫ uicinitatẽ naturamqꝫ amnis cauſæ illic eſſe putauerint: punica. n. aquaꝝ auida eſt: & mutari eam cõfirmam: ex acida in dulcem: ſi aquæ copiã obtinet: itaqꝫ amnis perfluentis rigationem non mõ quãtitatem augeri; ſꝫ etiam qualitatis mutationem afferri eiuſmodi mirum nõ eſt: ægypto autem rõe peculiarem cõperire tentandum: quæ ſuauitati odoris cõueniat: ergo tl'is inde præcipue oriri poſſe uidetur: ſi omnia cõponatur inunum uidelicet genus myrti cõmune ac ꝓprium: & ſolum: & cælum planta: &. n. ipſa ſicca omnino eſt: & genus illud ægyptium pluſq̃ cætera ſiccet: quod frundis anguſtia & fructus exiguitate coloreque: hæc enim ſiccitate omnia ueniunt: ſiccum parum habere humoris certum eſt. Quod paruum eſt: facile excoqui poteſt: ſuauitas odoris excoctione conſiſtit: quæ olfatui congruit: hæc neqꝫ dulcis eſt: neque ullam ſaporis gratiã hẽt: atqꝫ ratione plãtæ hæc antecedũt ſoli autem & aeris opera: quod ſolũ ſiccum aer mollis ac placidus eſt: quæ utraqꝫ cocturam plurimum augent alteꝝ quia concoquit. Alteꝝ quia hũc facit: nam & in hac parte ſylueſtres odoratiores urbanis: & quæ in apricis poſite ſt̃: pſtantiores umbratilibus exeũt p̃cipue quæ meridiẽ ſpectant: q̃ q̃dem oẽs minus alimẽti hauriunt: meliuſqꝫ ꝙ auſererit coquunt: itaqꝫ efficit ut nõ in longitudinem creſcant: ſꝫ fructificoſe euadant: quippe quæ craſſitudinẽ capiãt findãturqꝫ multipliciter: eo ꝙ initia multa capeſſunt feruore .ſ. pcoquẽte dirigẽteqꝫ quaqꝫ uerſus ad ille q̃ loca tenẽt ũbroſa ĩpetũ nãlẽ in unũ tm̃mõ faciũt. q̃circa uirge ñ ĩcraſſitudinẽ: ſꝫ ĩ lõgitudinẽ pocius adoleſcunt & baculis per quam idoneæ fiunt: ut tum alibitum circa ciſthum pateſcit. Sed hoc omnium arborum commune fortaſſe eſt: reliquum eſt: ut cãꝫ: qua odorata cætera eſſe nequeant explanemus. Rori cauſam dãda ẽ: q abunde deſcẽdens hũefacit flores largius: ut pote nã hũidiores reliq̃ leuius q̃ ſicca excretaqꝫ ſt̃ q̃obrẽ myrtus hũiditati huiuſmõi ualẽtius reſiſtere põt.

Argumento illud etiam eſt: quod de ea ſuperius diximus: fructuꝫ eniꝫ pu
ſillum ferre: propterea creditur quia non ſatis cæleſti aqua potitur: igitur
cauſas myrti per illa ipſa indagare tentandū: odoratoꝝ autē quæ tractus fri
gidi pariunt: ratione calori intra concluſo imputare debemus: uis enim ca
loris eſt quæ ubiqꝫ excoquit: ſed alias ex templo occurrit: alias ſe telluri in
ſinuat: quēadmodū in autumnali fructuum maturitate pateſcit proximū
enim quod euenit ē: quippe calor pulſus eſt a frigore circūobſiſtens interra
excoquit. Verum neqꝫ limoſam neqꝫ pinguē: neqꝫ lentā: glutinoſamqꝫ terrā
eſſe oportet: humoris enim lentoriſqꝫ cauſa non æque calor ſuo fongetur
officio: Sed talem eſſe profecto res exigit: ut neqꝫ frigiditatem aeris circūfu
ſi admittat: & quantū caloris in ſe tenet: obturare ſeruareqꝫ polleat: hac. n.
de cauſa iris melior milliride: quā inmacedonia eſt: In tracia uero cæteriſqꝫ
frigoribus locis ac minus cocture idoneis odore penitus caret. Ager. n. præ
pinguis & humor multus & hyems uehemens prohibent: tepidis tamē atqꝫ
gracilibus minus odorata creatur: propter molliciā aeris: haud. n. parilis
effici: circumobſiſtēntia poteſt: nempe uires adcoquendū idoneæ ex ambo
bus illis ſolo & aere petendæ ſunt: quēadmodū de his quoqꝫ odoratis agen
dum: quæ ſuper terrā excellunt. Sed de his ſatis dicta hæc ſint: odores aūt
uiciſſim nullus fructus: neqꝫ pars ulla arboris recipit: ita ſcilicet ut aliquod
certi odoris ſpirare poſſit. Quāobrem quædam acria iuxta ſerere conſueui
mus: ut cæpas & alia iuxta coronarias plantas: id. n. iuuare adcreandā odo
ris ſuauitatem affirmant: quod ſi uere narratur: alteꝝ ex duobus ills cauſā
dixerim: aut quod q̄tum mali odoris ad ſit. hæc detrahūt: alitur. n. unum
quodqꝫ re ſibi ſimililiter: quodqꝫ ſibi cognatum ſit: nimirū attrahit: itaque
parte aliena illa ſublata reſiduū purius odoratiuſqꝫ reliquitur: aut quod lo
cum ſua caliditate edacitateqꝫ exſiccent: ſiccis & eniꝫ locis omnia proueniūt
odoraciora. Sed hoc uelut perſuppoſitionē dictum accipies: ſucci uero ex
preſſi odores facile trahunt & maxime oleum: & uinū: quæ q̄dē res minus
dari rationi poſſe uidetur. Cur enim aqua quæ tenuiſſima eſt omniqꝫ odore
ſaporeque uidua & omni ſincera: & nitida nullū pōt recipere odorē. Quæ
aūt ſapida olida craſſioraqꝫ ſt̄ recipere poſſunt. Vinuꝫ tn̄ ēt ſi res odorata nō
ſed iuxta ſit iniecta poita odorē pōt attrahere: quod calorē inſe aliquē habet
uis. n. caloris eſt quæ attrahit quod cū aqua nullatenus habeat: eſt. n. natu
ra frigida nihil attrahere pōt. Item ꝙ ſuceptuꝝ ſeruatuꝝqꝫ ſit odorē nō tam
tenue ſimplexqꝫ eſſe: quā aqua debet odor enim receptus in eo delabitur:
atqꝫ effūditur q̄ſi fundus nullus ſit: qui obſiſtere poſſit. Sed calloſius ac dē
ſius eſſe oportet: tale. n. adſuſcipiendū ſeruandūqꝫ odorē aptiſſimum eſt:
dum ad utrūqꝫ ſe modice habeat: quod q̄dem utrūqꝫ uino & oleo contingit:
& unguentari uero odores in oleo reponunt: quū. n. alias aduſum accōmo
datur tū ſeruare odorē maxime omniū pōt: quia īcōmutabile ꝑmāet: aqua
protinus exhalat: & quaſi eluit atque diſcernit. Tenuitas uero ut diximus:

inutilis eſt: neq. n. aer retinere odorẽ põt: ſed tranſmittere tantũ idoneus.
Ex ſiccis ea potiſſimum odorẽ ſuſcipiunt: quæ ſoluta inolida atq; inſipida
ſunt: ceu lanæ ueſtimẽta: & quicqd generis eiuſdem: cæterꝝ poſſunt & ſapo-
rem odoremq; reddunt ceu malũ; hoc. n. trahit ac ſuſcipit humorꝝ odores:
quippe: ut ſimpliciter loquar: qd odorem ſit receptuꝝ. neq; præaridũ ut ci
nerẽ aut harenã: neq; præhumidũ eſſe oportet: alterꝝ enim nullo odoris trã
ſitu affici põt: alterꝝ diffundit at diluit omnẽ odorẽ: hic. n. & ueſtigia lepo
rum leuiter irrorato ſolo certius redolent. Altius. n. impreſſa firmiter ad-
hærent nec ſublimiter uagãtia deliteſcũt: quẽadmodu quũ arida humus
eſt: neq; demerſa in profundũ abolentur: ut quum terra limoſa obimbre
uel auſtꝝ eſt: flatus. n. & aquæ aduerſantur perimuntq; odores: quaprop-
ter medius habitus eſt: qui digitorꝝ uelut abſtergmẽta retineat: atq; de his
ſatis. Quum autem odoratorꝝ alia ſylueſtria. Alia urbana ſint præſtantia
odoris non alterius tantũ generis eſt: nam & urbanum præcellit: ut roſa: &
agreſtem: ut uiola nigra: & crocũ: ſerpilium tñ & uelenium acriora: ſicut
etiã in genere olerꝝ ruta. Cauſam in uniuerſum exprimi poteſt: id habet q
ante iam dictum ẽ: utraq. n. utroq; illo humiditate ſiccitateq; moderantur
ex quibus odores ſcilicet omnes oriuntur. At quod ſingulatim pateſcit: ui-
ola nigra & crocum neq; multum alimenti deſyderant: & ſatis ex ſeſe hẽnt
ſunt &. n. capitata: quamobrem genus ſatiuum ſuam alimoniæ copiam
excoquere nequit: & hinc etiam fit: ut cinerem aliis congnerat: aliis reſp-
gant. Roſa ſerpillũ & ſiſſia generis agreſtis ſicca pluſq̃ modicũ ẽ: efficiunt
itaq; roſa ex illis & nullo pene odore creatur: qa debito caret humore: neq;
. n. uiola cãdida locis admõ ſiciẽtib; atq; tenuibus odorata cõſiſtit: nec ubi
cælũ uehemẽter feruidũ ẽ qa extramõ ſiccat ſpillũ uelemiũ & reliq̃ gñis eiuſ
dẽ acreſ reddũt odores: cã ſiccitatis: quũ tñ i urbanũ habitũ traducũtur: moli
us redolẽt moderationẽ ãt cã tũ odoris tũ coctiõis exiſter nullũ dubiũ ẽ na
& eorꝝ odoris: q̃ bñ olẽt pter ui nãle aeris ẽt mediã tẽperiẽ exigũt: q̃ meli9
poſſint oĩq; liberẽt impedimẽto: & inueſtigiis q̃ leporꝝ ſimile qcq̃ ucnire uꝛ
ut pauloañ cõmẽorauius: neq. n. æſtate rdolẽt: neq; hyeme: neq; uere: ſint
ſed autumno præcipue quippe in hyeme nimis humida: in æſtate ſicca im-
modice ſunt. Quamobrẽ meredie hebetiſſima in uere florꝝ odores pertur-
bant: atq; impediunt: autumnus modice ſe hẽt ad omnia. Ergo de odore
ſaporeq; plãtarꝝ: & fructuũ cõtẽplari ex pdictis debẽus: q̃ ãt ex miſtiõe affe
ctioneq; mutua & uiribus oriunt hæc ſeorſu per ſe explanari dignius eſt.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER SEX-
TVS ET VLTIMVS EXPLICIT.
IMPRESSVM TARVISII PER BARTHOLOMAEVM CON
FALONERIVM DE SALODIO. ANNO DOMINI. M. CCCC
. LXXXIII. DIE XX. FEBRVARI

[illegible]

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER. SEX. TVS ET VLTIMVS EXPLICIT.
[illegible] BARTHOLOMAEVM CON [illegible] ANNO DOMINI. M. CCC [illegible] LXXXIII. [illegible] FEBRVARII.